Pearl S. Buck

Pavilionul femeilor

Traducere din limba engleză
de Ioana Opaiţ

BIBLIOTECA POLIROM
ESENŢIAL

Editura POLIROM
2015

———————————————————

Titlul original:

Pearl S. Buck
Pavilion of Women (1946)

———————————————————

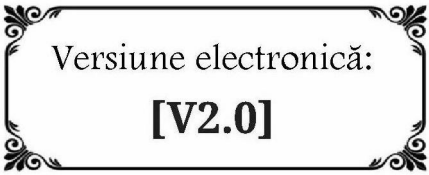

———————————————————
Corectură [V1.0]: ianuarie 2016
Corectură [V2.0]: noiembrie 2016
———————————————————

Capitolul I

Doamna Wu împlinea azi patruzeci de ani. Stătea dinaintea oglinzii înclinate a trusei de toaletă şi îşi privea chipul calm. În mintea ei îl compara cu cel văzut în aceeaşi oglindă când avea şaisprezece ani. Atunci se sculase devreme din patul conjugal, căci avea obiceiul să fie matinală, îmbrăcase noul ei halat de casă, intrase în aceeaşi odaie şi se aşezase la măsuţa de toaletă. Se aşezase în felul ei reţinut, fără prea multe mişcări, şi îşi privise îndelung chipul tânăr.

— E oare cu putinţă să arăt la fel ca ieri? se întrebase ea în dimineaţa primei zile de după căsătorie.

Îşi cercetase cu grijă chipul: fruntea îngustă şi prelungă, de pe care bretonul copilăresc fusese înlăturat cu o zi în urmă, ochii alungiţi, nasul delicat, ovalul obrajilor şi al bărbiei, gura mică şi roşie – în acea dimineaţă, foarte roşie. Apoi dăduse buzna înăuntru Ying, noua ei cameristă.

— Vai, domnişoară… Vai, doamnă… se bâlbâise slujitoarea. Am crezut că azi nu vă treziţi atât de devreme!

Obrajii lui Ying ardeau.

În schimb, deasupra gurii roşii, obrajii doamnei erau la fel de palizi şi lucioşi ca întotdeauna.

— Îmi place să mă scol devreme, venise răspunsul ei, rostit cu vocea aceea blândă despre care noaptea trecută tânărul pe care îl văzuse pentru prima oară în viaţă îi spusese că seamănă cu viersul unei păsări.

Acum, după douăzeci şi patru de ani, ca şi cum ar fi ştiut ce anume îşi amintea stăpâna ei, Ying vorbi din spatele scaunului greu din lemn de *sequoia*. Era ocupată cu pieptănatul părului negru, lung şi lucios al doamnei Wu, dar aranja acele şuviţe de atâţia ani, încât îşi putea ridica ochii ca să privească chipul minunat din oglindă.

— Doamnă, în toţi anii ăştia nu v-aţi schimbat deloc, a spus Ying.

— Şi tu te gândeşti la dimineaţa aceea? îi răspunse doamna Wu.

Privirea ei plină de afecţiune o întâlni în oglindă pe cea a lui Ying. În cei douăzeci de ani de căsnicie cu bucătarul-şef, Ying se rotunjise, dar doamna Wu era la fel de suplă ca în tinereţe.

Râsul lui Ying a răsunat în încăpere.

— Doamnă, în acea dimineaţă eram mai sfioasă decât

dumneavoastră. *Ai ya*, ce ruşinoasă eram pe atunci, doamnă! Şi fără motiv, nu-i aşa? Ceea ce se petrece între un bărbat şi o femeie e firesc, dar pe atunci mi se părea un soi de vrajă!

Doamna Wu zâmbi dar nu spuse nimic. O lăsa pe Ying să îndruge tot ce poftea, dar când nu dorea să continue discuţia, etala un zâmbet fugar şi apoi tăcea. Ying tăcu şi ea. S-a prefăcut că o nemulţumeşte o buclă de păr negru şi lucios pe care o ţinea între degete şi, strângând din buze, a eliberat o şuviţă, apoi a ridicat-o la loc. Când a terminat, i-a înfipt două ace de jad în coc, de o parte şi de alta a capului, apoi, umezindu-şi palmele cu ulei parfumat, a netezit părul lucios al doamnei Wu.

— Cerceii mei de jad, a spus doamna Wu cu vocea ei limpede şi frumoasă.

Avea un glas atât de feminin, încât ascundea totul.

— Ştiam eu că o să vreţi să-i purtaţi azi! a exclamat Ying. I-am pregătit.

Deschizând o cutie învelită în mătase înflorată, a scos cerceii şi i-a petrecut cu grijă prin urechile micuţe ale doamnei Wu. Cu douăzeci şi patru de ani în urmă, tânărul domn Wu intrase în această odaie chiar în clipa când Ying îşi îmbrăca stăpâna cu o haină din satin roşu, cu mâneci largi, pusă peste o fustă plisată, din satin negru, ale cărei poale erau împodobite cu broderii cu păsări şi flori. Domnul Wu ducea în mâini cutia aceasta. Ochii lui frumoşi erau plini de o mulţumire calmă. Îi înmânase cutia lui Ying, căci era prea bine-crescut ca să i se adreseze soţiei de faţă cu o servitoare.

— Pune-i în urechile stăpânei tale, o îndemnase el.

Ying admirase cu glas tare limpezimea fără cusur a jadului şi îi ridicase dinaintea ochilor miresei. Acei ochi se ridicaseră o clipă către soţul ei, apoi tânăra îşi coborâse pleoapele cu o sfioşenie graţioasă.

— Mulţumesc, murmurase ea.

El dăduse din cap şi privise cum camerista petrece cerceii prin urechile doamnei Wu. Tânăra soţie îi zărise chipul în oglindă – faţa chipeşă a unui tânăr mândru şi hotărât.

— *Ai!* oftase încântat bărbatul.

Ochii li se întâlniseră în oglindă şi fiecare cântărise frumuseţea celuilalt.

— Adu-mi nişte ceai fierbinte, îi poruncise el lui Ying.

Auzindu-i glasul, slujnica tresărise speriată şi fugise din odaie.

Erau din nou singuri, ca noaptea trecută. El se apropiase din

spate şi îşi sprijinise palmele de umerii ei. Îi privise ţintă chipul în oglindă.

— Dacă ai fi fost urâtă, te-aş fi ucis azi-noapte, pe pernă. Urăsc femeile urâte.

Ea zâmbise fără să se clintească la atingerea lui.

— De ce să mă fi ucis? îl întrebase cu glasul ei plin de drăgălăşenie. Ar fi fost de ajuns să mă trimiţi acasă.

În dimineaţa aceea emoţia o răscolise profund. Oare soţul ei era şi deştept, nu doar chipeş? Poate că de-acum cerea prea multe. Dar dacă ar fi fost aşa?

Douăzeci şi patru de ani mai târziu, Ying a spus:

— Jadul luceşte la fel de frumos ca întotdeauna pe pielea dumneavoastră. Ce altă femeie de patruzeci de ani se poate lăuda cu aşa ceva? Nu-i de mirare că stăpânul nu şi-a dorit niciodată o altă soţie.

— Nu vorbi aşa de tare, a dojenit-o doamna Wu. Încă doarme.

— Doamnă, ar trebui să se trezească devreme în ziua când împliniţi patruzeci de ani.

Ying şi-a frecat nasul cu dosul palmei. După atâţia ani, era de părere că îl cunoaşte pe domnul Wu şi era convinsă de un lucru: că, deşi ţinea la frumoasa lui soţie, tot nu o aprecia îndeajuns, măcar că toţi cei din casă o iubeau. Da, dintre cele mai bine de şaizeci de suflete care se adăposteau sub acel acoperiş – de la Bătrâna Doamnă până la cel mai mic nepot şi cel mai umil servitor –, cine nu o iubea pe doamna Wu? Dacă în iatacul servitoarelor vreo slujnică nouă îndrăznea să mormăie pentru că stăpâna zărise praful măturat în dosul vreunei uşi, Ying ciulea urechile.

— Aceasta e casa familiei Wu, obişnuia ea să spună cu voce tare. Nu e o casă oarecare, ca alea ale familiilor Wang sau Hua.

Bucătarul-şef rânjea mereu când o auzea. De când era soţul ei, ştia că el nu însemna nimic în ochii lui Ying în comparaţie cu stăpâna. Dar, ce-i drept, în acea casă nici măcar cele două nurori ale doamnei Wu nu aveau nimic rău de spus pe seama ei. Mâinile mici ale doamnei Wu, pe care şi le ţinea adesea împreunate în poală, conduceau gospodăria ferm şi cu blândeţe.

— Acum o să iau micul dejun, i-a spus doamna Wu lui Ying. După masă vreau să vorbesc cu fiul meu mai mare. La prânz mă vei îmbrăca pentru banchet. Dar ia seama la stăpân şi dă-mi de ştire când se trezeşte.

— Bineînţeles, stăpână, a răspuns Ying.

S-a aplecat să ridice un pieptăn pe care îl scăpase. Era făcut din lemn parfumat de santal. Tot din santal era şi parfumul pe care doamna Wu îl folosea pentru păr. Ying a scos câteva fire lungi de păr dintre dinţii pieptănului, le-a învârtit grijuliu pe după un deget şi le-a pus într-un vas mic de porţelan albastru. Strângea firele de păr pentru vremea când, ajunsă la bătrâneţe, stăpâna ei va avea nevoie să-şi îngroaşe şuviţele.

Doamna Wu s-a ridicat din scaun. Era pregătită pentru ziua asta. Ziua în care o femeie dintr-o familie bogată şi conservatoare împlineşte patruzeci de ani e un eveniment plin de demnitate. Îşi amintea bine cum, în urmă cu douăzeci şi doi de ani, mama soţului ei sărbătorise acelaşi lucru. În acea zi Bătrâna Doamnă îi încredinţase în mod oficial cârmuirea casei, cu numeroşii ei membri şi servitori. Vreme de douăzeci şi doi de ani doamna Wu cârmuise casa păstrând cu dibăcie obiceiurile vizibile, aşa încât bătrâna să nu observe vreo schimbare, şi totuşi, schimbase multe lucruri. De pildă, hotărâse să se descotorosească de tufele de bujori din grădina dinspre răsărit, chiar lângă încăperile de aici, şi într-o iarnă lăsase florile să moară. Când bobocii roşii nu mai apăruseră ca de obicei, îi atrăsese atenţia bătrânei şi o ajutase să decidă că bujorii secaseră solul şi aerul din grădină. Prin urmare, cel mai bine ar fi fost ca timp de o generaţie sau două să planteze altceva în grădină.

— Poate narcise? sugerase doamna Wu, care pe atunci avea optsprezece ani. Orhidee? Tufişuri de flori? Vreau doar să-ţi fac pe plac, mamă.

Cu toate astea, strecurase orhideele în mijlocul propoziţiei. Erau florile ei preferate. Dacă le pomenea la mijlocul frazei, Bătrâna Doamnă avea să creadă că ei nu îi plăceau prea mult.

— Orhidee, alesese soacra ei.

Ţinea la noră-sa, dar îi plăcea să-şi exercite autoritatea.

— Orhidee, se învoise doamna Wu.

După cinci ani, avea cea mai frumoasă grădină de orhidee din oraş. Petrecea mult timp acolo. Acum, la începutul celei de-a şasea luni a anului, bobocii delicaţi, gri-argintii, ai primelor orhidee începeau să înflorească. În a opta lună aveau să fie în floare orhideele mov, iar în a noua, cele galbene.

A ieşit din odaia ei în grădină şi a smuls două orhidee cenuşii, fără miros. Le-a adus în cameră, unde o aştepta micul dejun. Era o masă frugală, căci niciodată nu putuse mânca mare lucru

dimineaţa. Pe masa pătrată din mijlocul încăperii se vedeau ceai, bulgări de orez într-o găletuşă de lemn lăcuit, legată cu argint, şi două-trei vase micuţe cu carne sărată. S-a aşezat şi a ridicat beţişoarele de fildeş, prinse unul de altul la capătul de sus cu un lănţişor de argint.

O servitoare a intrat surâzând. Ducea o farfurie plină cu chifle de viaţă lungă, coapte în aburi. Erau foarte fierbinţi şi modelate în formă de piersică, simbolul nemuririi. Fiecare fusese stropită cu vopsea roşie.

— Să aveţi parte de viaţă lungă, stăpână! a strigat servitoarea cu o voce răguşită, dar însufleţită. Ştiu că stăpâna nu mănâncă dulciuri la micul dejun, dar noi, servitorii, trebuie să aducem chiflele astea, ca să vă poarte noroc. Bucătarul le-a pregătit cu mâna lui.

— Mulţumesc, a spus cu blândeţe doamna Wu. Vă mulţumesc tuturor.

Din politeţe, a luat o chiflă aburindă şi a frânt-o. Înăuntru era o umplutură închisă la culoare, din fasole bătută şi zahăr roşu.

— E delicioasă, a spus ea şi a început să mănânce.

Încurajată, servitoarea s-a aplecat în faţă.

— N-ar trebui să vă spun, dar o fac pentru binele celor din casă, a zis femeia cu o şoaptă sonoră. Bucătarul-şef îi cere stăpânei de trei ori preţul ierbii pentru foc. Ieri, la piaţă, am auzit cât costă. E drept că e scumpă, deoarece nu a venit încă vremea ierbii, dar optzeci de yuani pentru jumătate de kilogram e un preţ destul de bun. Numai că bucătarul cere două sute de yuani! Crede că-şi poate permite orice pentru că Ying e slujnica dumneavoastră.

Ochii negri şi limpezi ai doamnei Wu au căpătat o expresie rece.

— Când o să aducă socotelile, o să ţin minte asta, a zis ea.

Vocea îi era calmă. Servitoarea a mai zăbovit o clipă, apoi a plecat.

Doamna Wu a pus îndată pe masă chifla şi a apucat cu beţişoarele o bucăţică de peşte sărat. S-a întors la gândurile ei. În acea zi nu avea deloc intenţia de a-şi ceda poziţia în casă lui Meng, soţia fiului său mai mare. În primul rând avea patru fii, dintre care doi erau deja căsătoriţi. Bătrâna Doamnă avusese un singur fiu, prin urmare, nu se pusese problema vreunei invidii între soţii tinere. Pe deasupra, soţia primului fiu al doamnei Wu era şi foarte tânără. Liangmo se căsătorise respectând tradiţiile. Mama lui îi alesese soţia – fiica celei mai bune prietene a doamnei Wu, doamna Kang. Când se căsătorise, Liangmo avea doar nouăsprezece ani şi

doamna Wu n-ar fi vrut să îl însoare atât de devreme. Dar Tsemo, cel de-al doilea fiu, care plecase la şcoală în Shanghai, se îndrăgostise de o fată cu doi ani mai în vârstă şi insistase să se însoare cu ea, deşi avea doar optsprezece ani. Asta însemna că Rulan era mai în vârstă decât cumnata ei, deşi rangul acesteia era mai înalt decât al lui Rulan. Soluţia pentru această situaţie stânjenitoare – pentru care doamna Wu se învinuia pe sine, considerând că nu îl supraveghease mai îndeaproape pe Tsemo – era ca ea să-şi menţină poziţia în casă vreme de alţi câţiva ani, iar în acest răstimp se putea întâmpla orice.

Prin urmare, în acea zi nu avea de gând să anunţe vreo schimbare în casă. Urma să accepte cadourile familiei şi marele banchet care fusese pregătit în cinstea ei. Avea să se arate binevoitoare cu nepoţii ei, pe care îi iubea mult, şi intenţiona să ţină cont în tot ce făcea de părerea Bătrânei Doamne, care în acea zi avea să coboare din pat la amiază, anume pentru a lua parte la banchet.

Doamna Wu aştepta de mult acea zi, cu un amestec ciudat de uşurare şi tristeţe tăcută. Prima parte a vieţii ei se sfârşise, iar cea de-a doua era pe cale să înceapă. Nu se temea de vârstă, căci ei vârsta înaintată îi aducea onoruri. Cu fiecare zi care trecea, onoarea ei şi respectul familiei şi al prietenilor faţă de ea aveau să sporească. Nu se temea nici că şi-ar putea pierde frumuseţea, pentru că de-a lungul anilor avusese grijă să se schimbe atât de subtil, încât frumuseţea îi era mai vizibilă decât vârsta. Nu mai purta aceleaşi culori pline de flori ca în tinereţe, dar delicateţea chipului şi a pielii i se conturau şi mai clar pe fundalul nuanţelor blânde, albastre-argintii şi verzi-cenuşii, ale veşmintelor. În loc să-i ofilească înfăţişarea, vârsta îi şlefuia frumuseţea şi i-o scotea în evidenţă. Ştiindu-se încă frumoasă, în acea zi se simţea pregătită să facă ce îşi pusese în minte. O femeie care şi-ar fi pierdut frumuseţea ar fi şovăit, cuprinsă de un sentiment de neputinţă sau chiar de gelozie. Dar ea nu avea motive de gelozie, iar ceea ce voia să facă venea din propria ei voinţă limpede şi calmă.

A terminat de mâncat micul dejun. Toate rudele ei dormeau, mai puţin nepoţii, pe care *ama*[1] îi distrau într-un colţ al casei imense până când părinţii acestora se trezeau. Dar copiii nu erau niciodată aduşi dinaintea ei decât dacă îi chema ea. Prin urmare, după

[1] În limba chineză, termenul are sensul de „dădacă”, o îndeletnicire larg răspândită în China.

câteva clipe doamna Wu a rămas puţin uimită la auzul larmei din curtea aflată dincolo de a ei. Pe urmă a auzit o voce:

— Prietena mea nu împlineşte patruzeci de ani în fiecare zi! Ce contează că am ajuns prea devreme?

A recunoscut îndată glasul doamnei Kang, mama lui Meng, nora ei mai mare, şi s-a grăbit să ajungă la uşa curţii.

— Intră, te rog! a exclamat ea, întinzând mâinile către musafiră.

Într-o mână ţinea încă cele două orhidee gri-argintii, pe care le luase de pe masă.

Doamna Kang a traversat greoi curtea, îndreptându-se către prietena ei. În timp ce doamna Wu rămăsese nemaipomenit de frumoasă, doamna Kang se îngrăşase, dar era prea mărinimoasă ca să nu-şi mai iubească prietena din pricina asta.

— Ailien, sunt prima care îţi urează viaţă lungă şi nemurire? exclamă ea.

— Prima, i-a spus zâmbind doamna Wu.

Fireşte, servitorii nu se puneau la socoteală.

— Atunci nu am ajuns prea devreme, a zis doamna Kang şi a privit-o cu reproş pe Ying, care încercase să o reţină.

Regula nescrisă a casei era ca nimeni să nu o deranjeze pe doamna Wu în timp ce lua micul dejun, căci odată ce-şi întrerupea masa, nu mai mânca. Ying nu s-a ruşinat. Nimeni nu se temea de doamna Kang, iar Ying l-ar fi înfruntat chiar şi pe judecător dacă ar fi câştigat astfel o oră de tihnă pentru stăpâna ei dimineaţa.

— Prefer să mă vizitezi tu, a spus doamna Wu.

Şi-a petrecut degetele zvelte printre cele rotofeie ale prietenei sale şi a tras-o după ea în grădina cu orhidee.

Sub o salcie plângătoare erau aşezate două scaune, iar doamnele se îndreptară într-acolo. La picioarele lor se întindea un mic iaz oval. În mâlul de pe fundul iazului îşi înfipseseră rădăcinile un pâlc de nuferi. Două flori albastre pluteau la suprafaţa apei. Doamnei Wu nu îi plăceau nuferii. Florile astea erau prea vulgare, iar parfumul lor, prea greoi. Peştişori aurii săgetau încolo şi-ncoace printre nuferii albaştri, apoi se opreau, cu boturile fremătând la suprafaţă. Cum nu găsiră niciun fel de firimituri, o zbughiră şi se împrăştiară, cu cozile lor străvezii, care unduiau în urma lor asemenea unor umbre lungi şi albe.

— Ce mai face fiul fiului tău mai mare? şi-a întrebat doamna Wu prietena.

În anii când doamna Wu născuse cei patru fii rămaşi în viaţă şi

alţi trei copii, care muriseră – dintre care doar o fată –, doamna Kang născuse unsprezece copii, şi şase erau fete. Liniştea care domnea în curtea de aici nu era de găsit nicăieri în casa doamnei Kang. Împrejurul făpturii sale grase şi binevoitoare se îngrămădeau mereu copii gălăgioşi, servitori şi dădace. Cu toate astea, doamna Wu îşi iubea prietena. Mamele celor două fuseseră prietene şi de fiecare dată când se vizitau, îşi aduceau şi fiicele. În vreme ce mamele jucau jocuri de noroc toată ziua, până târziu în noapte, cele două fetiţe deveniră aproape ca nişte surori.

— Starea lui nu s-a îmbunătăţit, a venit răspunsul doamnei Kang.

Faţa ei roşie şi rotundă, care până atunci radiase asemenea unui lampion, a căpătat deodată o expresie îndurerată.

— Mă gândesc dacă n-ar fi bine să-l duc la spitalul străinilor. Ce părere ai?

— E o chestiune de viaţă şi de moarte? a întrebat doamna Wu, cumpănind bine.

— S-ar putea să fie, în câteva zile. Dar lumea zice că doctorul străin nu ştie să dibuiască o boală fără să taie oamenii. Iar Mica Fericire e atât de mic! Are doar cinci ani, soră. Viaţa lui e încă prea fragedă ca să fie tăiat.

— Măcar aşteaptă până mâine, a sfătuit-o doamna Wu. Hai să nu stricăm ziua de azi.

Apoi, temându-se să nu pară egoistă, a adăugat:

— Între timp o s-o trimit pe Ying să îi ducă un bol cu fiertură pregătită după o veche reţetă a străbunicii mele, anume pentru tusea de care suferă nepotul tău. Le-am dat adesea s-o bea primului şi celui de-al treilea fiu al meu, precum şi tatălui lor. Doar ştii cât l-a chinuit tusea în ultimele două ierni.

— Ailien, eşti mereu aşa de bună! a spus recunoscătoare doamna Kang.

Dimineaţa era abia la început şi în grădină era răcoare. Cu toate astea, doamna Kang a scos un evantai din mânecă şi a început să-şi facă vânt, râzând.

— Mi se face cald de îndată ce se topeşte zăpada, a spus ea.

Preţ de o clipă au rămas tăcute. Doamna Kang şi-a privit prietena cu drag şi fără pizmă.

— Ailien, n-am ştiut ce cadou să-ţi iau de ziua ta, aşa că ţi-am adus asta…

A băgat mâna în sânul robei ei largi de satin albastru, de unde a scos o cutiuţă. A întins-o prietenei sale.

Luând cutiuţa, doamna Wu a recunoscut-o.

— Ah, Meichen, chiar ţii să-mi dăruieşti perlele tale?

— Da.

Pe chipul deschis şi bun al doamnei Kang a trecut o umbră de durere.

— De ce? a întrebat doamna Wu, băgând de seamă.

Doamna Kang a şovăit, însă doar o clipă.

— Când le-am purtat ultima oară, tatăl fiilor mei mi-a spus că arată ca nişte stropi de rouă pe un pepene, a zis ea.

Femeia a zâmbit. Apoi ochii i s-au umplut de lacrimi. Nu se sinchisea de ele, iar stropii îi curgeau încet pe obraji şi cădeau pe satinul gros care îi acoperea pieptul, dar nu treceau prin el.

Deşi nu arătă că le-ar fi băgat în seamă, doamna Wu a observat lacrimile. Nu s-a clintit din scaun. Ţinea în mâini cutia cu perlele. O lăsase adesea pe doamna Kang să vorbească despre problemele ei cu domnul Kang. Niciuna din ele nu vorbise vreodată despre domnul Wu, în afară de două vorbe strecurate de doamna Kang.

— Vai, Ailien, tatăl fiilor tăi nu-ţi face necazuri! obişnuia ea să spună. Până acum nu am auzit să se spună despre el că ar fi intrat într-o casă a florilor. Dar bărbatul meu… Ei, şi el e om bun… Numai că…

Aici doamna Kang se oprea întotdeauna şi ofta.

Odată, cu mulţi ani în urmă, doamna Wu îi spusese:

— Meichen, de ce nu-l laşi să se distreze, atâta vreme cât se întoarce mereu acasă înainte de venirea zorilor?

Nu uitase expresia ruşinată care se ivise în ochii sinceri ai prietenei sale.

— Sunt geloasă, declarase doamna Kang. Sunt aşa de geloasă, că-mi fierbe sângele în vine.

Doamna Wu, care nu cunoscuse niciodată acest sentiment, rămase tăcută. Nu putea înţelege gelozia prietenei ei. Şi o înţelegea chiar şi mai puţin când şi-l amintea pe domnul Kang, un negustor bogat de rând, nici măcar chipeş. Era viclean, însă nu şi inteligent. Nu-şi putea închipui ce plăcere ar fi găsit cineva în măritişul cu el.

— De mult timp am vrut să-ţi spun ceva, a zis ea după o clipă. La început, când mi-a venit ideea, m-am gândit să-ţi cer sfatul. Dar… n-am făcut-o. Acum nu cred că mai am nevoie de sfaturi. Deja e o certitudine.

Doamna Kang aştepta, făcându-şi vânt cu evantaiul. Suflul uşor

al evantaiului îi zvântă lacrimile. Fiind atât de bună, râdea şi plângea cu uşurinţă. Ştia şi accepta cu umilinţă că în prietenia lor ea ocupa al doilea loc. Nu numai că nu era frumoasă, dar considera şi că nu făcea nimic la fel de bine ca doamna Wu. De pildă, în ciuda tuturor strădaniilor, casa ei – la fel de mare şi de arătoasă ca a doamnei Wu – era rareori curată şi niciodată ordonată. În ciuda încercărilor ei, servitorii erau cei care îi cârmuiau casa, iar în căminul ei nu domneau bunele maniere, ci comoditatea. Deşi când era acasă nu îşi dădea seama de asta, simţea aceste lucruri când venea la prietena ei. Dar îşi spunea adesea că oricine se afla în preajma doamnei Wu devenea mai bun şi poate că de aceea şi venea în continuare în vizită la doamna Wu de câte zece ori, pentru fiecare vizită pe care i-o făcea prietena ei.

— Ce voiai să-mi spui? s-a interesat ea.

Doamna Wu a ridicat privirea. Ochii ei erau alungiţi şi mari, iar irisurile negre se conturau foarte clar pe albul acestora, dându-le un aspect tineresc fără vârstă. Doamna Wu a vorbit limpede şi cu calm:

— Meichen, am hotărât ca azi să-l rog pe tatăl fiilor mei să-şi ia o concubină.

Gura rotundă a doamnei Kang a rămas căscată. Dinţii ei albi – singura sa trăsătură frumoasă – se întrezăriră printre buzele pline.

— Şi el… Şi el a… a icnit ea.

— Nu, a venit răspunsul. Nu, nu-i vorba de asta. Bineînţeles că nu l-am întrebat ce face când se duce la petreceri cu prietenii lui. N-are nimic de-a face cu mine sau cu căminul nostru. Nu, e doar pentru binele lui… şi al meu.

— Dar cum… pentru binele tău? a întrebat doamna Kang.

Preţ de o clipă se simţi deasupra doamnei Wu, gândindu-se chiar la legătura pe care o avea cu domnul Kang. Ei nu i-ar fi trecut prin cap să facă aşa ceva. Şi era convinsă că nici soţului ei.

Să ai tot timpul o concubină în casă! Păi, atunci copiii ei s-ar bate cu ceilalţi copii, iar concubina s-ar întrece cu soţia pentru favorurile bărbatului. Toate astea ar fi fost mai rele decât vizitele la casele florilor.

— Îmi doresc asta, a spus doamna Wu.

Privea pierdută în adâncul micului iaz limpede. Orhideele culese cu o oră în urmă stăteau pe genunchii ei, încă proaspete. Era atât de tăcută, încât în prezenţa ei florile trăiau multe ceasuri fără să se ofilească.

— Dar el o să fie de acord? a întrebat cu gravitate doamna Kang. Doar te-a iubit dintotdeauna.

— La început nu va fi de acord, a răspuns liniştită doamna Wu.

Acum, că aflase vestea, doamna Kang avea o mulţime de întrebări. Acestea au ţâşnit din ea, iar evantaiul i-a căzut din mână.

— Dar tu vei alege fata? Sau el? Ailien, dacă o să aibă copii, cum o să înduri asta? Vai, oare nu apar mereu necazuri când două femei trăiesc sub acoperişul unui singur bărbat?

— N-o să mă plâng dacă se însoară cu ea la dorinţa mea.

— Ailien, doar n-o să-l sileşti? întrebă rugătoare doamna Kang.

— Nu l-am silit niciodată să facă ceva, a răspuns doamna Wu.

Cineva a tuşit, iar cele două femei au ridicat privirea. În prag stătea Ying. Pe faţa ei rotundă şi veselă se citea o expresie răutăcioasă, pe care doamna Wu a recunoscut-o de îndată.

— Să nu-mi zici că surioara Hsia e aici! Tocmai azi! a exclamat doamna Wu cu o veselie tristă.

— Ea e, a încuviinţat Ying, oprindu-se din râs şi acoperindu-şi gura cu mâna. O, cerule, o să mă audă, a şoptit slujnica. Doamnă, vă jur că nu înţelege când i se spune „nu”. I-am zis că aveţi oaspeţi…

— Sper că nu i-ai zis că e ziua mea de naştere! a exclamat doamna Wu. Nu vreau să fiu silită s-o invit aici.

— Nu sunt aşa de neghioabă. Dar i-am spus că doamna Kang e aici.

— Plec, a anunţat grăbită doamna Kang. Azi n-am timp să ascult scripturi străine. Ailien, ar fi trebuit să cârmuiesc treburile gospodăriei, însă am venit aici doar ca să-ţi dau cadoul.

Dar doamna Wu a întins o mână zveltă.

— Meichen, nu-ţi dau voie să pleci. Trebuie să stai aici cu mine şi o s-o ascultăm împreună şi o să fim bune cu ea. Dacă nu pleacă într-o jumătate de ceas, poţi să te ridici şi să-ţi iei la revedere.

Ca de fiecare dată, doamna Kang a cedat. Nu se simţea în stare să refuze pe cineva drag. S-a aşezat iar, binedispusă, iar Ying a plecat şi s-a întors, aducând cu ea o femeie străină.

— Surioara Hsia! a anunţat slujnica.

— O, doamnă Wu! Vai, doamnă Kang! a strigat surioara Hsia.

Era o femeie înaltă, slabă şi palidă, care se apropia de vârsta mijlocie. Se născuse în Anglia. Părul ei rar avea culoarea nisipului, iar ochii ei semănau cu ai unui peşte. Avea un nas subţire şi ridicat în vânt, iar buzele îi erau albastre. Rochia ei occidentală din

bumbac cenuşiu, cu dungi o făcea să pară mai bătrână decât era. Cu mult timp în urmă cele două doamne chinezoaice căzuseră de acord că femeia asta n-ar fi putut fi considerată niciodată drăguţă. Dar o plăceau pentru bunătatea ei şi o compătimeau pentru că ducea o viaţă singuratică în oraş, unde trăiau atât de puţini străini asemenea ei. Nu făceau ca alte prietene ale lor, care o expediau cu diverse scuze de fiecare dată când venea în vizită. În această privinţă doamna Wu şi doamna Kang erau mult prea mărinimoase. Dar cum surioara Hsia era fecioară, în prezenţa ei nu se putea vorbi despre concubine.

— Te rog, surioară, ia loc, a invitat-o doamna Wu cu glasul ei frumos. Ai mâncat micul dejun?

Sora Hsia a râs. În ciuda faptului că trăia de mulţi ani în acel oraş, nu se deprinsese niciodată să fie în largul ei în prezenţa doamnelor. Râdea neîncetat în vreme ce vorbea.

— Ah… M-am sculat ca să lovesc ţăranii, a spus femeia.

Studia chineza zilnic, cu sârguinţă, dar, cum nu avea ureche pentru limba asta, vorbea ca un occidental. De data asta confundase sunetele a două cuvinte. Cele două doamne s-au privit cu o uşoară uimire, deşi erau obişnuite cu greşelile surioarei.

— Să loveşti ţăranii? a repetat doamna Kang.

— Să adune ţăranii, a murmurat doamna Wu. E adevărat, cuvintele astea seamănă mult.

— Vai! Am zis eu asta? a râs surioara. Of, sunt aşa de toantă!

Dar doamna Wu a văzut roşeaţa care îi colora gâtul şi îi păta pielea palidă şi a înţeles tumultul din acea inimă străină şi chinuită.

— Ying, adu ceai şi nişte prăjiturele, a cerut ea. Adu câteva prăjituri de viaţă lungă, a adăugat, înduioşându-se. De ce să nu-i spun prietenei mele străine că azi e ziua mea de naştere?

— O, ziua dumneavoastră de naştere! a strigat surioara Hsia. Vai, n-am ştiut…

— De unde să fi ştiut? a întrebat doamna Wu. Astăzi împlinesc patruzeci de ani.

Surioara Hsia a privit-o cu ochi mari şi melancolici.

— Patruzeci de ani? a repetat străina.

A fluturat din mâini şi a râs cu râsetul ei ruşinat şi fără rost.

— Dar… s-a bâlbâit ea, dar, doamnă Wu, păreţi de douăzeci de ani!

— Dar dumneata ce vârstă ai? a întrebat politicos doamna Kang.

Doamna Wu a privit-o cu reproş.

— Meichen, nu ţi-am spus niciodată, dar la occidentali se crede că e nepoliticos să întrebi o femeie ce vârstă are. Soţia celui de-al doilea fiu al meu, care a locuit în Shanghai şi cunoaşte oameni străini, mi-a spus asta.

— Nepoliticos? a repetat doamna Kang.

Ochii ei negri şi rotunzi o priviră neînţelegători pe doamna Wu.

— De ce?

— Ha, ha! a râs surioara Hsia. Nu contează. Stau aici de atâta timp, aşa că m-am obişnuit să…

Doamna Kang a privit-o cu un uşor interes.

— Atunci câţi ani ai?

Dintr-odată, surioara Hsia a devenit serioasă.

— Ei, treizeci şi-un pic, a mormăit ea repede.

Doamna Kang nu înţelese.

— Treizeci şi şase, a repetat ea, amabilă.

— Nu, nu. Nu atât de mulţi.

Şi surioara Hsia a râs din nou, dar în râsetul ei răsuna protestul.

Doamna Wu a auzit acel protest.

— Ei, ce contează vârsta? a întrebat ea. E bine să trăim fiecare an aşa cum vine şi să ne bucurăm de fiecare în parte.

Mulţumită darului său de a ghici gândurile celorlalţi, înţelegea că problema vârstei o jena pe această femeie occidentală din pricina fecioriei ei. Era o fată bătrână! Doamna Wu mai văzuse o dată aşa ceva, în familia mamei sale. Sora cea mică a bunicii sale rămăsese fată bătrână deoarece bărbatul cu care urma să se căsătorească murise. Familia bărbatului o admirase şi, în acelaşi timp, fusese iritată zi de zi fiindcă sub acoperişul lor trăia o femeie vârstnică şi nemăritată, care se ofilea încet. În cele din urmă, ca să se împace cu sine, femeia se călugărise. Într-un fel, poate că şi această femeie din Occident era călugăriţă.

În marea ei bunătate, doamna Wu a spus:

— Peste puţin timp voi primi oaspeţi, surioară. Dar până să vină ei, predică-ne din Evanghelie.

Ştia că nimic nu îi făcea mai multă plăcere femeii decât să predice.

Surioara Hsia a privit-o recunoscătoare şi a băgat mâna într-o geantă neagră, încăpătoare, pe care o ducea mereu după ea. A scos de acolo o carte groasă, cu coperte roase, de piele, şi un etui pentru ochelari. A scos ochelarii, şi i-a potrivit pe nas şi a deschis cartea.

— Dragă doamnă Wu, astăzi Domnul m-a călăuzit să vă spun pilda omului care şi-a clădit casa pe nisip, a vorbit femeia cu un glas grav şi emoţionant.

Doamna Kang s-a ridicat.

— Pe mine vă rog să mă scuzaţi, a spus ea cu vocea ei destul de plată. Am de rezolvat nişte treburi acasă.

S-a înclinat şi a ieşit din curte, păşind greoi.

Doamna Wu, care se ridicase, s-a aşezat la loc de îndată ce prietena ei a plecat şi a chemat-o pe Ying, spunându-i că fiertura făgăduită trebuia trimisă doamnei Kang, pentru nepotul acesteia. Apoi i-a zâmbit uşor surioarei Hsia.

— Spune-mi ce i-a zis dumnezeul tău omului care şi-a clădit casa pe nisip, a îndemnat-o ea curtenitoare.

— Dragă doamnă Wu, El e şi Dumnezeul dumneavoastră, a şoptit sora Hsia. Nu trebuie decât să-l primiţi în suflet.

Doamna Wu a zâmbit.

— E foarte frumos din partea lui. Să-i spui asta, a continuat ea, la fel de politicoasă. Zi mai departe, prietenă.

Demnitatea cu care doamna Wu rostise aceste cuvinte era atât de semeaţă, încât sora Hsia a început să citească tulburată. Din pricina accentului ei stricat, povestea era greu de urmărit, dar doamna Wu asculta cu un aer grav, privind fără încetare peştişorii aurii care goneau încoace şi-ncolo. Ying a venit de două ori până în uşa curţii şi a făcut semne pe deasupra chipului plecat al străinei, dar doamna Wu a clătinat uşor din cap. Însă de îndată ce surioara Hsia a terminat de citit, gazda s-a ridicat.

— Mulţumesc, surioară. A fost o poveste plăcută. Te rog să mai vii când o să am ceva timp.

Dar surioara Hsia, care avea de gând să spună şi o rugăciune, s-a ridicat fără chef, mânuind cu stângăcie geanta, ochelarii şi cartea cea grea.

— Dar ce aţi zice de o rugăciune?

Din cauza accentului ei stricat, spusese „prăjitură” în loc de „rugăciune”, iar pentru o clipă doamna Wu a rămas nedumerită. Doar mâncaseră deja prăjituri. Apoi a înţeles şi, din bunătate, nu a zâmbit.

— Roagă-te pentru mine când ajungi acasă, surioară Hsia, a spus ea. Acum am alte îndatoriri.

În timp ce vorbea, a început să păşească spre poartă. Ying a apărut deodată şi a luat-o în primire pe surioara Hsia, iar doamna

Wu a rămas din nou singură. S-a întors la iaz şi a rămas în picioare, privind în adâncul lui. Silueta ei mlădioasă se oglindea limpede în el, din cap până-n picioare. Şi-a dat seama că ţinea încă în mână orhideele. A ridicat braţul şi le-a lăsat să cadă în apă. Un banc de peştişori aurii s-au năpustit la suprafaţa apei, au început să ronţăie orhideele, apoi au dispărut iar.

— Sunt doar nişte flori, a spus doamna Wu şi a râs puţin de ei.

Peştii ăştia erau mereu flămânzi! O casă clădită pe nisip? Dar ea n-ar fi făcut niciodată ceva atât de nechibzuit! Casa în care trăia dăinuia de sute de ani. Douăzeci de generaţii ale familiei Wu trăiseră şi muriseră acolo.

— Mamă, ar fi trebuit să vin mai devreme ca să-ţi urez viaţă lungă.

Era glasul fiului ei mai mare, pe care l-au auzit răsunând în pragul uşii. S-a întors spre el.

— Intră, fiule.

— Viaţă lungă, mamă! i-a urat plin de afecţiune Liangmo.

Când intrase, se înclinase, mai mult în glumă, dinaintea mamei sale. Familia Wu nu era chiar atât de conservatoare încât să respecte obiceiul străvechi de a îngenunchea în semn de supunere în faţa celor mai vârstnici la aniversările lor. Dar se plecau în amintirea acestui vechi obicei.

Doamna Wu a primit acest salut înclinându-se graţios la rândul ei.

— Îţi mulţumesc, fiule. Stai jos. Vreau să-ţi vorbesc.

Femeia s-a aşezat din nou pe unul din scaunele de bambus, i-a făcut semn să se aşeze pe celălalt, iar tânărul s-a aşezat pe marginea acestuia, în semn de respect.

— Ce bine arăţi, fiule, i-a spus ea, cercetându-i chipul tânăr şi frumos.

Băiatul era chiar mai chipeş decât fusese tatăl lui la aceeaşi vârstă, căci luase de la ea o anumită delicateţe. În dimineaţa aceea purta o robă de vară din mătase de culoarea unei ape de un verde pal. Îşi pieptănase pe spate părul negru şi scurt, iar sănătatea de care se bucura şi mâncarea bună îi neteziseră pielea măslinie. În ochii lui se citeau tihna şi mulţumirea.

„L-am însurat bine”, şi-a spus doamna Wu.

— Ce face copilaşul, nepotul meu? a întrebat ea cu voce tare.

— Nu l-am văzut în dimineaţa asta, dar dacă ar fi fost bolnav, aş fi aflat.

Nu se putu abţine să răspundă la zâmbetul mamei sale. Ţineau foarte mult unul la altul. Băiatul avea încredere în judecata ei mai mult decât în a sa şi tocmai de aceea, când ea îl rugase să se căsătorească – aşa încât în familie să nu apară vreo încurcătură, din pricină că fratele său mai mic se însurase înaintea lui –, tânărul îi spusese îndată: „Alege tu pentru mine, mamă. Mă cunoşti mai bine decât mă cunosc eu însumi”.

Era pe deplin mulţumit de Meng, tânăra lui soţie, şi de fiul pe care ea i-l dăruise la un an după căsătorie. Acum soţia lui era din nou însărcinată.

— Mamă, am aşteptat ziua asta ca să-ţi dau veşti bune.

— E o zi potrivită pentru veşti bune.

— Mama fiului meu va naşte al doilea copil, a anunţat-o el cu mândrie. Al doilea ei ciclu lunar a trecut, iar acum e sigură de asta. Mi-a spus acum trei zile, iar eu am propus să aşteptăm, ca să anunţăm familia cu ocazia zilei tale de naştere.

— Chiar că e o veste bună, a spus cu căldură doamna Wu. Să-i spui că-i voi trimite un cadou.

În acea clipă ochii ei au poposit pe cutiuţa cu perle, pe care o aşezase pe o măsuţă de porţelan.

— Iată şi cadoul! a exclamat ea, luând cutiuţa şi deschizând-o. Chiar mama ei mi-a dăruit aceşti cercei cu perle acum un ceas. Dar perlele sunt pentru neveste tinere şi ar fi mai bine să i le dăruiesc fiicei noastre. Când te întorci la Meng... Nu, o să vin şi eu cu tine. Dar mai întâi pot să fac ceva pentru musafirii noştri de astăzi şi pentru banchet?

— Nimic, mamă. Noi o să facem totul în locul tău. Copiii tăi doresc să-ţi dăruiască o zi tihnită şi fericită, în care să nu faci nimic. Nu trebuie să te îngrijeşti de nimic. Tot ce ai de făcut este să te bucuri. Unde e tatăl meu?

— Mă îndoiesc că se poate trezi mai devreme de amiază, chiar dacă e ziua mea, a răspuns zâmbind doamna Wu. E drept, i-am spus că nici nu-i nevoie să o facă. Se simte atât de bucuros când nu trebuie să se trezească devreme! Iar la banchet va fi odihnit şi fericit.

— Eşti aşa de bună cu noi toţi, a zis Liangmo.

Doamna Wu l-a măsurat cu ochii ei calmi şi frumoşi, de parcă nu l-ar fi auzit.

— Fiule, pentru că, fără îndoială, vom fi întrerupţi în curând, îţi voi spune chiar acum ce am de gând să fac. Am hotărât asupra

unui lucru şi totuşi simt că tu, întâiul meu fiu, ai dreptul să afli planul meu. Am hotărât să-i propun tatălui tău să-şi ia o concubină.

A rostit aceste vorbe uluitoare cu vocea ei liniştită şi frumoasă. Liangmo le-a auzit fără să le înţeleagă. Apoi cuvintele mamei sale s-au năpustit în minte şi l-au asurzit, asemenea unui tunet. Chipul lui plin şi frumos a pălit ca varul.

— Mamă! a reuşit tânărul să îngaime. Mamă, el a... Tatăl meu a...

— Sigur că nu, a răspuns ea.

Dar o durea puţin că până şi Liangmo pusese mai întâi această întrebare. Oare pentru toţi ceilalţi soţul ei părea genul de om care să...? Doamna Wu şi-a alungat gândul nedemn.

— Tatăl tău e încă tânăr, deşi are patruzeci şi cinci de ani. Şi e în continuare foarte chipeş, aşa că nu mă mir că tu, fiul lui, ai pus o asemenea întrebare. Nu. Mi-a fost şi încă îmi este pe deplin credincios.

A tăcut o vreme, apoi a continuat, vorbind cu ceea ce lui Liangmo îi păru a fi un soi de sfială cum nu mai văzuse la ea:

— Nu, am propriile mele motive să hotărăsc asta. Dar aş vrea să ştiu că tu, întâiul meu fiu, eşti de acord cu această venire şi că-i vei ajuta pe cei din casă să o accepte şi ei. Fireşte că se vor isca vorbe şi o oarecare tulburare. Nu trebuie să simt tulburarea aceasta. Dar tu trebuie s-o simţi şi să păstrezi demnitatea părinţilor tăi.

Deşi obrajii lui erau încă palizi ca varul, Liangmo îşi recăpătase stăpânirea de sine. Sprâncenele i se aşezaseră iar liniştite deasupra ochilor, care semănau cu ai ei.

— Desigur că treaba asta vă priveşte pe tine şi pe tata, zise el. Dar dacă-mi e îngăduit să îmi încalc rangul, te implor să nu-i ceri asta tatei dacă nu şi-o doreşte. Suntem o familie fericită. Cine ştie ce ne va aduce în casă o femeie străină? Copiii ei vor avea aceeaşi vârstă cu nepoţii tăi. Oare asta nu va isca încurcături între generaţii? Dacă va fi foarte tânără, nu cumva soţiile fiilor tăi o vor pizmui pentru poziţia de care se va bucura alături de tatăl meu? Prevăd multe necazuri în viitor.

— Poate că, la anii tăi, nu înţelegi relaţiile dintre bărbaţii şi femeile de vârsta mea, i-a spus doamna Wu. Dar am decis să fac acest pas tocmai pentru că am fost dintotdeauna fericită alături de tatăl tău, iar el, de asemenea, a fost fericit alături de mine. Te rog, fiule, nu-ţi încălca rangul. Ascultă-ţi mama şi de data asta, aşa cum ai ascultat-o în toate privinţele. Ai fost cel mai destoinic dintre fiii

mei. Ce spui tu o să-i influenţeze şi pe fraţii tăi. Spusele lui Meng le vor influenţa pe tinerele soţii. Trebuie să o ajuţi şi tu.

În mintea lui, Liangmo se împotrivea. Dar obiceiul de a se supune mamei sale era atât de înrădăcinat în el, încât a ascultat-o şi de data asta.

— Mă voi strădui, mamă. Dar n-o să mă prefac că vorbele tale nu m-au întristat azi.

Ea a zâmbit uşor.

— De fapt te cruţ de o tristeţe şi mai mare pe viitor.

Apoi şi-a dat seama că vorbele ei erau de neînţeles pentru acest bărbat cu mult mai tânăr decât ea, aşa că s-a ridicat şi a luat cutiuţa cu perle.

— Haide, zise ea. Vom merge la Meng şi o să-i dau cadoul.

Tânărul se ridicase odată cu ea, iar acum îi stătea alături, tânăr şi bine clădit, asemenea tatălui său, cu capul şi umerii întrecând-o în înălţime. Doamna Wu a întins o mână mică şi a aşezat-o pentru o clipă pe braţul lui. Atât de rar făcea ea asemenea gesturi afectuoase, încât Liangmo a tresărit. Femeia nu suporta cu uşurinţă atingerea altei făpturi omeneşti, nici măcar pe a propriilor ei copii. Tânărul a privit în jos şi i-a întâlnit privirea limpede.

— Tu eşti casa pe care mi-am clădit-o pe piatră, a rostit ea răspicat.

Meng se juca cu băieţelul ei în propria ei casă, aflată în interiorul acelei case mari. Acolo nu mai era decât doica, care stătea pe vine, râdea şi se uita la ei. Cele două tinere – mama şi doica – îşi revărsau dragostea asupra copilului cât era ziua de lungă. Noaptea băiatul dormea în braţele doicii. Această veneraţie le legase profund. Pline de dragoste şi abnegaţie, cele două revărsau asupra copilului dragostea şi atenţia de care avea nevoie acesta.

Corpul lui Meng era făcut să zămislească prunci, iar sânii ei fuseseră plini de lapte. Dar nimănui, nici măcar ei, nu îi trecuse prin cap să-i îngăduie bebeluşului să tragă de sânii ei mici şi minunaţi, răpindu-le fermitatea. Lien fusese angajată să-l alăpteze. Era tânăra soţie a unui ţăran care lucra pe pământurile familiei Wu. În loc de lapte, băiatul ei fusese hrănit de bunica lui cu făină, apă şi tărâţe de orez. Din pricina asta era sfrijit şi galben, în vreme ce băiatul îngrijit de Lien era gras şi trandafiriu. Lui Lien i se îngăduia să meargă acasă o dată pe lună, iar când îşi vedea băiatul, plângea şi îl punea la sânul ei mare. Sfârcurile pline picurau lapte, dar

copilul întorcea capul. Nu gustase niciodată lapte şi nu ştia să sugă. Lien nu putea rămâne acasă toată ziua, pentru că o dureau sânii. După-amiaza era silită să se întoarcă în grabă la casa Wu. Acolo o aştepta sugarul ei, care ţipa de furie şi foame.

La vederea lui, Lien uita de copilul cel sfrijit şi galben. Îşi deschidea braţele râzând, iar băieţelul cel rotofei ţipa după ea de pe genunchii mamei. Lien dădea fuga la el, descheindu-şi haina din mers. Îngenunchea lângă Meng, iar copilul îi apuca sânul cu ambele mâini, ca pe un pahar plin, şi bea cu înghiţituri mari. Meng şi Lien râdeau, simţind fiecare în propriul trup mulţumirea copilului.

Dacă cineva ar fi privit chipurile celor două în vreme ce se uitau la copil, i-ar fi fost greu să spună care dintre ele era mama. Nici copilul nu făcea vreo diferenţă între ele. Le zâmbea luminos amândurora. În clipa aceea învăţa să meargă şi a făcut cei câţiva paşi care le despărţeau pe cele două râzând şi căzând, pe rând, în braţele fiecăreia dintre ele.

Meng era mereu veselă, dar în ultimele câteva zile acest sentiment fusese mai puternic ca oricând. Nu spusese nimănui în afară de Liangmo despre al doilea copil. Fireşte, servitorii ştiau. Chiar slujnica ei îi atrăsese atenţia că al doilea ciclu lunar al ei trecuse fără niciun semn. În iatacul servitorilor aceştia se bucurau deja în taină. Dar într-o casă mare servitorii erau asemenea mobilei: stăpânii îi foloseau fără a le da atenţie.

Lien ştia despre sarcină, iar asta înveselea şi mai mult lucrurile. O casă cu multe dădace tinere era o casă plină de noroc. Treptat, încetase să-şi mai iubească propriul fiu. Îşi revărsa toată iubirea ei îmbelşugată, animalică, asupra celuilalt copil, cel pe care îl alăpta. Căminul ei era sărac şi aspru, iar hrana, neîndestulătoare. Soacra ei avea limba ascuţită şi voia să pună mâna pe toată simbria adusă de Lien acasă. Deşi Lien îşi iubise căminul şi plânsese zi şi noapte când soţul ei o trimisese în casa Wu, femeia învăţase să aprecieze mâncarea bună, traiul uşor şi trândăvia. În afară de alăptarea acestui băiat sănătos, nu i se cerea să facă nimic altceva.

Era îndemnată să mănânce, să bea şi să doarmă. Trupul ei tânăr, iubitor de plăceri, se obişnuise repede. Acum casa ei era acolo şi îl îndrăgea pe sugar mai mult decât pe propriul ei copil.

În deplinătatea mulţumirii sale potolite din acea dimineaţă, slujnica ardea de dorinţa de a-i spune tinerei sale stăpâne cât de mult se bucura că avea să nască a doua oară, dar şovăia. Se părea că aceste femei bogate, tinere şi trândave îţi îngăduiau orice, dar

câteodată aveau izbucniri neaşteptate şi inexplicabile de furie. Aşadar, s-a mulţumit să râdă mai departe şi să laude băieţelul.

— E un mic zeuleţ, a spus cu drag doica. N-am mai văzut unul ca el nicăieri, stăpână.

Meng abia a apucat să surâdă, când deodată se auziră nişte paşi. Copilul a alergat la Lien şi, cuibărindu-se în braţele ei, s-a zgâit la bunica şi la tatăl lui. Meng s-a ridicat.

— Aici erai, Meng, i-a spus doamna Wu. Aşază-te, copilă. Odihneşte-te, rogu-te. Vino la mine, fiu al fiului meu.

Lien a împins băiatul în faţă şi a înaintat pe călcâie, aşa încât băiatul să rămână în tot acest timp în braţele ei ocrotitoare. Ajuns la genunchii doamnei Wu, băiatul a ridicat privirea la ea şi s-a uitat îndelung cu ochii lui mari, negri, cu colţuri alungite. Apoi şi-a băgat degetele în gură, iar doamna Wu i le-a scos cu blândeţe.

— Un băiat încântător, a murmurat ea. I-ai găsit un nume?

— Nu e nicio grabă, a răspuns Liangmo. Nu îi trebuie niciun nume până ce merge la şcoală.

Femeia a coborât privirea spre băieţel. Acesta stătea în mijlocul lor. Era centrul lor, al tuturor. Şi totuşi, a cugetat ea, nu în el, în această mică făptură, îşi puneau ei toate speranţele. Dacă ar fi murit, un altul i-ar fi luat locul. Nu, băiatul era un simbol al vieţii care merge mai departe. Era un simbol care le cuprindea toate visele.

Doamna Wu şi-a desprins ochii de pe chipul drăgălaş al copilului şi şi-a amintit de ce venise.

— Meng, Liangmo mi-a spus că aştepţi o nouă bucurie. Am venit să-ţi mulţumesc şi să-ţi aduc un dar.

Obrajii ca două piersici ai lui Meng s-au îmbujorat şi ea a întors puţin capul. Frumuseţea ei avea un singur cusur: părul tinerei tindea să se încreţească, în ciuda uleiului parfumat cu care Meng şi-l tot netezea. În acea clipă plăcerea pe care o simţea era amestecată cu teama ca părul ei să nu se încreţească din nou chiar sub ochii mamei lui Liangmo. O iubea pe doamna Wu, dar se şi temea de ea. Nimeni nu văzuse vreodată măcar un fir de păr în dezordine pe capul graţios al doamnei Wu. Pe urmă tânăra a întins mâinile ca să primească darul şi şi-a uitat temerile.

— Perlele mamei! a şoptit ea.

— Mi le-a dat mie, dar eu sunt prea în vârstă ca să port perle. În casa asta totul merge numai spre bine. Astăzi ţi-ai declarat fericirea, iar eu am putut să-ţi dăruiesc aceste perle.

— Dintotdeauna mi-am dorit perlele astea, a spus Meng.

A deschis cutia şi a privit îndelung bijuteriile.

— Pune-ţi-le, i-a poruncit Liangmo.

Meng s-a supus. Obrajii ei moi s-au îmbujorat şi mai tare. O priveau toţi, chiar şi băieţelul. Însă degetele ei subţiri nu au tremurat când şi-a prins perlele în urechi.

— Obişnuiam să mi le pun în urechi şi o imploram pe mama să mă lase să le păstrez, a mărturisit Meng.

— Acum le meriţi, i-a spus doamna Wu şi apoi s-a întors către fiul ei: Uite ce rozalii s-au făcut acum. Erau cenuşii ca argintul.

Într-adevăr, pe carnea delicată a lui Meng perlele păreau roz.

— *Ai ya!* a exclamat Lien. Nu trebuie să fie prea frumuşică. Altfel copilul o să fie fată!

Au râs cu toţii, iar doamna Wu a curmat râsetele cu câteva cuvinte pe când se ridica să plece:

— Mi-ar plăcea să fie fată. La urma urmei, pe lume e nevoie şi de femei, nu doar de bărbaţi. Uităm lucrul ăsta, dar e adevărat, nu-i aşa, Meng?

Dar Meng era prea sfioasă ca să răspundă la o asemenea întrebare.

A sosit şi momentul banchetului de aniversare. Doamna Wu se aşezase la stânga Bătrânei Doamne, care, datorită vârstei, ocupa cel mai bun loc, domnul Wu stătea în dreapta mamei sale, iar după el stătea Liangmo. Tsemo, al doilea fiu, era aşezat la stânga doamnei Wu, iar în stânga lui Tsemo se afla Fengmo, al treilea fiu. Yenmo, al patrulea fiu, era încă un copil, n-avea decât şapte ani. Dar locuia în odăile tatălui său şi acum stătea în strânsoarea protectoare a braţului acestuia. Astfel, unul câte unul, membrii familiei s-au aşezat la locurile lor. Mai jos de fii stăteau nevestele acestora. Meng îşi ţinea copilul pe genunchi, iar o slujnică stătea pe-aproape, ca să-l poată lua din braţele mamei în caz că ar fi început să facă nazuri. Bătrâna Doamnă era mândră de nepoţii ei, dar îşi pierdea iute răbdarea, pe când răbdarea doamnei Wu era nesfârşită.

Nimic nu părea să o tulbure. Chipul ei neted, de nuanţa perlei, stătea întors şi privea cu plăcere la acea mare adunare familială. La alte şase mese de câte opt locuri, fuseseră aşezaţi unchi, mătuşi, verişori şi prieteni, împreună cu copiii lor, iar doamna Kang dirija totul de la una dintre aceste mese. Cu toţii îi trimiseseră daruri

doamnei Wu înaintea zilei de azi. Darurile erau din cele mai felurite: perechi de vaze, pacheţele de curmale, cutii cu prăjituri şi alte dulciuri, manuscrise din mătase pe care fuseseră lipite ideograme chinezeşti din foiţă de aur, fiecare cu câte o urare. Şi cadourile parcă nu se mai terminau. Domnul Wu îi dăruise două bucăţi de mătase grea, împodobită cu brocart, iar Bătrâna Doamnă adăugase două cutii cu ceai fin, darul ei personal.

Cadoul familiei costase mult. Îi comandaseră o pictură celui mai bun artist din oraş – o imagine a Zeiţei Vieţii Îndelungate. Când veniseră să-i facă primele urări doamnei Wu, toţi musafirii admiraseră frumuseţea tabloului. Acum era agăţat la loc de onoare. Până şi detaliile erau precise. Zeiţa ţinea în mână piersica nemuririi. Lângă ea fusese zugrăvit un armăsar, iar deasupra capului ei zburau lilieci roşii, în chip de binecuvântare. La cingătoare îi atârna plosca plină cu elixirul vieţii. Artistul nu uitase nici ierburile de viaţă lungă, pe care le înfăţişase legate de toiagul zeiţei.

Pe peretele din spatele doamnei Wu atârna o bucată pătrată de satin roşu, pe care fuseseră cusute cu catifea neagră ideogramele ce însemnau viaţa lungă. Pe fundalul satinului strălucitor, capul întunecat al doamnei Wu se contura elegant şi grav.

Liangmo răspundea în numele doamnei Wu tuturor urărilor musafirilor. Înainte ca oaspeţii să se aşeze, el şi Meng au trecut pe la fiecare masă şi le-au mulţumit invitaţilor în numele mamei, ca fiu mai mare al familiei şi ca soţie a acestuia.

Totul se făcuse cu uşurinţă, dar şi cu o anumită solemnitate, semn că familia Wu preţuia vechile obiceiuri şi le înţelegea pe cele noi. Din când în când doamna Wu se ridica de la locul ei şi mergea printre musafiri, ca să vadă dacă totul era servit cum trebuie. De fiecare dată invitaţii se ridicau şi o rugau să nu se deranjeze, iar ea, la rândul ei, îi ruga să se aşeze la loc.

După ce s-a ridicat de două ori, a treia oară domnul Wu s-a aplecat peste colţul mesei şi i-a spus:

— Mamă a fiilor mei, te rog să nu te mai ridici. O să-ţi ţin eu locul când se vor servi dulciurile.

Doamna Wu a dat din cap şi a zâmbit uşor în semn de mulţumire. Apoi a văzut că Bătrâna Doamnă luase o bucată prea mare de carne de pasăre, iar zeama îi picura pe veşmânt. A ţinut cu propriile beţişoare bucata de carne până când bătrâna a reuşit să o cuprindă cu gura. Îndată ce a putut vorbi, bătrâna a făcut-o cu

îndârjirea ei obişnuită.

— Ying! a strigat ea tare.

Ying, care stătea mereu pe lângă stăpâna ei, s-a apropiat de îndată.

— Ying! a strigat iar Bătrâna Doamnă. Să-i spui grăsanului de bărbatu-tău că trebuie să taie carnea de pasăre în bucăţi mai mici. Crede că avem fălci de lei şi de tigri?

— O să-i spun, venerabilă stăpână.

Dar cum bătrâna mâncase îndeajuns, era foarte mulţumită şi a început să li se adreseze tuturor, vorbind cu vocea ei sonoră şi plată.

— Străinii înfulecă bucăţi enorme de carne, a spus ea, privind roată prin încăpere. N-am văzut cu ochii mei, dar am auzit că la masă li se aduce un picior întreg de oaie sau o bucată de carne de vacă mare cât un copil. Apoi ei o taie cu cuţitele în bucăţi, le culeg cu nişte ţepuşe de fier şi le bagă în gură.

Toată lumea a râs.

— Mamă, azi eşti binedispusă, a observat domnul Wu.

Niciodată nu încercase să corecteze afirmaţiile greşite ale mamei sale. Mai întâi pentru că nu voia să o amărască şi în al doilea rând fiindcă nu avea importanţă, aşa că nu merita osteneala.

În acea clipă fu adus orezul dulce, pregătit laolaltă cu opt fructe preţioase – semn că ospăţul ajunsese la jumătate – şi toată lumea privea cu plăcere mâncarea rafinată. Ying văzu că soţul ei stătea în pragul uşii, pe jumătate ascuns, căci voia să audă laudele oaspeţilor. Şi doamna Wu îl zărise şi se aplecă spre Ying.

— Spune-i să se apropie, i-a poruncit ea slujnicei.

Obrajii rotofei ai lui Ying s-au înroşit de mândrie, dar, din politeţe, s-a prefăcut că-şi ponegreşte soţul.

— Doamnă, nu vă daţi osteneala cu omul meu, că nu-i bun de nimica, a spus ea cu voce tare.

— Dar e plăcerea mea, a insistat doamna Wu.

Aşa că Ying şi-a chemat soţul, prefăcându-se că o face fără nicio tragere de inimă. Acesta a intrat şi a venit în faţa doamnei Wu, netezindu-şi mândru şorţul murdar, căci niciun bucătar bun nu are şorţul curat, iar el o ştia prea bine.

— Îţi mulţumesc pentru orezul dulce, cu opt fructe preţioase, i-a spus doamna Wu cu amabilitatea ei obişnuită. E mereu delicios, dar acum e mai bun ca oricând. Consider că e un semn al credinţei şi bunătăţii tale. Îmi voi aminti de asta înainte de sfârşitul zilei.

Bucătarul ştia ce însemnau vorbele ei: la sfârşitul ospăţului stăpâna avea să împartă daruri servitorilor. Ca să nu pară prost-crescut, s-a prefăcut că nu înţelege.

— Vă rog să nu credeţi că orezul e bun. Nu merit laude.

— Şterge-o, nerodule! i-a şoptit Ying tare, timp în care ochii îi sclipeau de mândrie.

Omul a plecat, iar în urma lui slujnica s-a străduit să nu pară prea mândră ori cu nasul pe sus.

Acum domnul Wu se văzu nevoit să se ridice, ca să-şi respecte promisiunea, aşa că trecu pe la fiecare masă în parte şi îi rugă stăruitor pe musafiri să mănânce pe săturate din orezul dulce. Gânditoare, doamna Wu îl urmărea cu privirea. Oare doar i s-a părut sau soţul ei chiar zăbovise o clipă la masa doamnei Kang, unde cea de-a treia fiică a acesteia, o frumuseţe, stătea lângă mama sa?

— Budincă, budincă! s-a lamentat Bătrâna Doamnă. Aşa că doamna Wu a întins un braţ zvelt şi, ferindu-i gulerul, a luat o lingură de porţelan şi a umplut zdravăn castronul Bătrânei Doamne.

— Lingura. Unde mi-e lingura? mormăia bătrâna. Doamna Wu a strecurat o lingură în mâna ei bătrână.

Apoi l-a urmărit mai departe cu privirea pe domnul Wu, timp în care toţi mesenii se delectau în tăcere cu desertul. Era limpede că domnul Wu zăbovea pe lângă drăgălaşa fiică a doamnei Kang. Fata era modernă, chiar prea modernă: avea părul tuns scurt, până la umeri, şi încreţit după moda străină. Învăţase la Shanghai vreme de un an, înainte ca oraşul să cadă în mâinile duşmanilor. Acum îşi amăra adesea părinţii, arătându-se nemulţumită că trăia în acest orăşel de provincie.

Doamna Wu urmări cum fata înalţă capul şi răspunde obraznic la o replică de-a domnului Wu. Acesta râse şi se îndepărtă, iar doamna Wu luă lingura şi desprinse o bucăţică din desertul lipicios. Când domnul Wu se întoarse la masă, ea îl privi cu ochii ei limpezi şi codaţi.

— Îţi mulţumesc, tată al fiilor mei, i-a vorbit ea şi glasul ei era la fel de melodios ca de obicei.

Ospăţul lung şi plăcut a continuat. După dulciuri au urmat felurile cu carne, iar la sfârşit au fost aduse cele şase boluri. În loc de orez, bucătarul pregătise tăieţei lungi şi subţiri, căci era un ospăţ aniversar, iar tăieţeii lungi simbolizau o viaţă lungă. Doamna Wu, care mânca puţin, refuzase felurile cu carne, însă trebuia să guste

din tăieţei. Zelos, bucătarul îi făcuse şi mai lungi ca de obicei, dar femeia îi răsucea în jurul beţişoarelor cu îndemânare şi graţie.

În schimb, soacra ei nu avea atâta răbdare. Cu mâna stângă ţinea aproape de ea bolul plin ochi şi îşi îndesa tăieţeii în gură, sorbindu-i ca un copil. Bătrâna Doamnă mânca totul cu poftă.

— O să-mi fie rău în seara asta, a spus ea cu vocea ei bătrână şi pătrunzătoare. Dar merită, pentru că sărbătoreşti împlinirea a patruzeci de ani, fiica mea.

— Mănâncă după pofta inimii, mamă, a venit răspunsul doamnei Wu.

Unul câte unul, musafirii s-au ridicat, ţinând în mână boluri cu vin, şi au rostit toasturi. Doamna Wu nu a răspuns urărilor. Era o femeie tăcută. L-a privit pe domnul Wu, care s-a ridicat în locul ei şi a primit urările de bine din partea tuturor. Doar doamna Kang şi-a ridicat bolul în tăcere. Doamna Wu şi-a ridicat propriul bol, la fel de tăcută, iar cele două femei au băut împreună, într-o înţelegere tainică.

Bătrâna îşi pusese burta la cale, iar acum se lăsase pe spătarul înalt al scaunului şi îşi supraveghea familia.

— Liangmo pare bolnav, a declarat ea.

Toată lumea s-a întors să-l privească pe Liangmo, care, într-adevăr, zâmbea într-un fel foarte bolnăvicios.

— Nu sunt bolnav, bunico, s-a grăbit el s-o asigure.

Meng l-a privit, îngrijorată.

— Zău că arăţi ciudat, a murmurat ea. Te-ai purtat ciudat toată dimineaţa.

La auzul acestor vorbe, fraţii lui Liangmo şi soţiile acestora l-au privit, iar tânărul a scuturat din cap. Doamna Wu nu a scos niciun cuvânt. Înţelegea că Liangmo încă nu putea accepta ceea ce auzise de la ea astăzi. În acea clipă fiul ei a privit-o rugător, dar doamna Wu doar a surâs uşor şi şi-a ferit privirea.

Când şi-a răsucit capul, a observat privirea vicleană, mult prea isteaţă, pe care i-o arunca cea de-a doua noră, Rulan, soţia lui Tsemo. Fata nu strecurase nicio vorbă în timpul ospăţului, dar ea nici nu avea nevoie de vorbe ca să priceapă ce se petrece în jurul ei. Doamna Wu şi-a dat seama că Rulan văzuse privirea rugătoare a lui Liangmo, precum şi replica mamei. Tsemo însă habar n-avea ce se petrece în jurul lui. Era un tânăr nerăbdător, iar în clipa aceea îşi îndepărtase trupul de masă şi bătea neîncetat din picior. După părerea lui, ospăţul aniversar durase deja îndeajuns.

Undeva un copil care mâncase prea mult vomită dintr-odată cu zgomot pe pardoseala din cărămidă, iscând agitaţie în rândul servitorilor.

— Chemaţi câinii, a sugerat doamna Kang.

Grăbindu-se să ajungă la locul nenorocirii, Ying s-a scuzat.

— Stăpâna noastră nu îngăduie câini sub mese, a explicat slujnica.

— Vezi, mamă? s-a îmbufnat cea de-a treia fiică a doamnei Kang, cea atât de drăgălaşă. Ţi-am zis doar că nimeni nu mai lasă câinii sub mese. E un obicei atât de demodat! De fiecare dată când faci asta acasă, mi-e ruşine.

— Bine, bine, a spus doamna Kang. Acum nu mai pomeni de ruşinea ta de faţă cu alţii.

— Fetele vorbesc prea mult, a intervenit domnul Kang.

Însă ţinea la Linyi, pentru că era cea mai drăguţă dintre fiicele sale. I-a zâmbit.

Bătrâna s-a ridicat clătinându-se.

— Mă duc să mă culc, a anunţat ea. O să-mi fie rău.

Doamna Wu s-a ridicat şi ea.

— Du-te, mamă, a zis ea. O să rămânem cu musafirii în cealaltă încăpere.

Femeia a aşteptat până ce doi servitori au condus-o pe Bătrâna Doamnă afară din odaie şi toţi oaspeţii s-au ridicat. Apoi ea l-a privit pe domnul Wu.

— Eşti bun să-ţi conduci musafirii în holul mare? l-a rugat pe un ton blând. Doamnele vor veni în salonul meu.

În timp ce vorbea, a început să se îndepărteze. Femeile au urmat-o, iar bărbaţii l-au însoţit pe domnul Wu, alcătuind astfel două şiruri răsfirate. Doicile au scos copiii în curţi şi i-au ţinut în braţe până au adormit.

Doamna Wu s-a oprit în pragul uşii.

— Du-l pe micuţ în dormitorul de bambus, i-a spus ea doicii. Acolo e răcoare. Trebuie să doarmă o vreme.

Auzindu-i glasul, copilul s-a oprit deodată din plâns.

Ospăţul se sfârşise, dar doamna Wu îşi păstră aerul ei demn delicat şi în sufragerie, dinaintea femeilor. Vorbea puţin, dar tăcerea ei trecea neobservată, deoarece era o femeie tăcută. Ai casei apelau la ea, din instinct, doar când trebuia luată vreo hotărâre. Ştiau că în această casă doar ea hotăra. În aceste împrejurări îşi anunţa decizia cu câteva vorbe simple şi clare, iar

glasul ei era mereu drăgălaş, catifelat şi blând, asemenea unei ape curgând lin peste pietre.

În jurul ei discuţiile se aprindeau şi se stingeau. Familia angajase o mică trupă de actori pentru a-i distra pe oaspeţi, iar acum aceştia făceau giumbuşlucuri. Copiii priveau cu plăcere, iar vârstnicii se uitau şi ei în vreme ce stăteau de vorbă şi sorbeau ceaiul fierbinte, pregătit din cele mai bune frunze de ceai, culese înaintea ploilor de vară. Femeile mai în vârstă nu puteau discuta de faţă cu cele tinere, aşa că doamna Kang a adormit puţin. La un moment dat doamna Wu i-a spus lui Ying:

— Du-te să vezi dacă Bătrâna Doamnă se simte rău.

Ying a plecat şi s-a întors râzând.

— I-a fost rău şi a vomitat tot, a anunţat-o ea pe doamna Wu. Dar tot spune că a meritat.

Toată lumea a izbucnit în râs, iar râsetele au trezit-o pe doamna Kang.

— E timpul să mergem acasă, i-a zis ea gazdei. Soră, nu trebuie să te obosim, pentru că vei trăi o sută de ani.

Doamna Wu a surâs şi s-a ridicat, iar oaspeţii au venit pe rând la ea ca să-i spună la revedere. Pentru servitori se pregătiseră pachete cu dulciuri, daruri şi bani, iar Ying le-a adus pe o tavă. Servitorii au venit să le primească. Făceau o plecăciune dinaintea doamnei Wu, încrucişându-şi respectuoşi braţele la piept, iar doamna Wu îi răspundea curtenitor fiecăruia în parte şi îi înmâna darul. Şi aceşti servitori se ospătaseră, însă mâncaseră în bucătărie.

În cele din urmă a rămas iar singură şi, pentru o clipă, şi-a îngăduit să se simtă obosită. Muşchii mici ai gâtului, sânilor şi spatelui, care îi menţineau oasele drepte într-un mod graţios, i s-au relaxat. Vreme de o secundă a părut ofilită ca o floare şi vârsta adevărată i-a ieşit la iveală. Apoi şi-a îndreptat umerii zvelţi. Era prea devreme ca să se simtă ostenită. Ziua încă nu se sfârşise.

Peste un ceas, după ce s-a odihnit, s-a ridicat din pat şi a străbătut încăperea de şapte ori în sus şi în jos. Pe urmă s-a dus la fereastră şi s-a sprijinit de pervazul scund. Fereastra era lungă şi lată, iar grilajul era deschis. Afară se zărea curtea unde în dimineaţa aceea stătuse împreună cu doamna Kang şi mai apoi cu Liangmo. Şi-a amintit cât de îngroziţi fuseseră cei doi când auziseră ce voia să facă şi a surâs fără să-şi dea seama, arătându-şi

zâmbetul ei drăgălaş, nici vesel, nici trist.

În acea clipă la poarta rotunjită a curţii a apărut Ying, care i-a surprins zâmbetul.

— Doamnă, parc-aţi fi o fetişcană cum staţi aşa, în lumina lunii!

Surâsul doamnei Wu nu s-a stins, dar femeia s-a întors cu spatele şi s-a aşezat în faţa măsuţei de toaletă. Ying a intrat şi i-a scos hainele, până când stăpâna a rămas înveşmântată doar în rufăria ei de corp fină din mătase albă. Apoi a desfăcut părul lung al doamnei Wu şi a început să-l pieptene cu mişcări prelungi şi hotărâte, folosind pieptănul cu dinţi subţiri, din lemn de santal. Slujnica a zărit în oglindă chipul tăcut şi a observat cât de mari şi de negri păreau ochii stăpânei în seara aceea.

— Sunteţi obosită, doamnă?

— Deloc, a răspuns doamna Wu.

Cu toate acestea, Ying a continuat:

— Aţi avut o zi lungă. Doamnă, de-acum aţi împlinit patruzeci de ani şi pentru dumneavoastră începe un alt fel de viaţă. Cred că n-ar trebui să mai munciţi atât de mult. Ar trebui să treceţi cârmuirea casei şi a prăvăliilor asupra fiului mai mare, iar nevestei lui să-i daţi în grijă bucătăriile. Chiar şi nevasta celui de-al doilea fiu ar putea ajuta la supravegherea servitorilor. De-acum înainte dumneavoastră ar trebui să staţi în curte, să citiţi, să priviţi florile, să vă amintiţi ce viaţă frumoasă duceţi sub acoperişul ăsta, să vă gândiţi că soţiile fiilor dumneavoastră zămislesc, la rândul lor, fii.

— Poate că ai dreptate, i-a răspuns doamna Wu. M-am gândit şi eu la asta. Ying, o să-l rog pe tatăl fiilor mei să-şi ia o nevastă tânără.

A rostit cuvintele cu atâta calm, încât şi-a dat seama că în prima clipă nici n-a fost înţeleasă. Pe urmă a simţit că pieptănul îşi opreşte mişcarea, iar Ying i-a strâns mai tare părul la ceafă.

— Nu-i nevoie să spui nimic, i-a zis doamna Wu.

Pieptănul şi-a reluat mişcarea repezită.

— Mă tragi de păr.

Ying a aruncat pieptănul pe podea.

— Nu vreau să am grijă de altă femeie în afară de dumneavoastră! a izbucnit slujitoarea.

— Nici nu-ţi cer asta.

Însă Ying a îngenuncheat lângă stăpâna ei, pe podeaua acoperită cu plăci de gresie, suspinând şi ştergându-şi ochii cu un colţ al hainei noi de satin, pe care o îmbrăcase anume pentru această

ocazie.

— Vai, stăpână! a suspinat femeia. El vă sileşte să faceţi asta, scumpa mea? Oare a uitat de bunătatea şi frumuseţea dumneavoastră? Spuneţi-mi doar un lucru…

— Eu vreau asta! a spus fermă doamna Wu. Ying, ridică-te. Dacă intră el, o să creadă că te bat…

— Dumneavoastră să mă bateţi! a exclamat Ying. Dumneavoastră, care nu ridicaţi mâna nici măcar asupra unui ţânţar, chiar dacă se ospătează cu sângele dumneavoastră!

Totuşi Ying s-a ridicat, a luat pieptănul de jos şi a continuat să perie părul doamnei Wu, înghiţindu-şi lacrimile.

Doamna Wu a vorbit cu vocea ei potolită şi cumpănită:

— Ying, ţi-am spus mai întâi ţie ca să ştii cum să te porţi cu servitorii. Să nu vorbiţi despre asta între voi în gura mare, nici să nu daţi vina pe unul sau pe altul. Când o să vină tânăra…

— Cine e? a vrut să afle Ying.

— Deocamdată nu ştiu.

— Când vine? a întrerupt-o iar Ying.

— Nu am hotărât încă. Dar când va veni, vreau să fie primită ca un membru de onoare al familiei: ceva mai mică în rang decât mine, dar un pic mai sus decât soţiile fiilor mei. Nu va fi nici actriţă, nici cântăreaţă ori altceva de soiul acesta, ci o femeie cumsecade. Toate trebuie făcute în bună rânduială. Mai ales să nu aud vreun cuvânt împotriva tatălui fiilor mei sau împotriva fetei, pentru că eu o invit să vină.

Ying nu putea îndura aşa ceva.

— Doamnă, de vreme ce am stat împreună atâta amar de ani, mi-e îngăduit să vă întreb de ce?

— Întreabă-mă, dar n-o să-ţi spun, i-a răspuns potolit doamna Wu.

Ying a terminat de pieptănat în tăcere părul lung al stăpânei, apoi l-a parfumat şi l-a împletit. L-a înfăşurat într-o buclă mare, pregătindu-l pentru baia doamnei Wu, iar pe urmă a supravegheat servitorii care turnau apă în cadă. În baie se găsea un vas adânc, verde şi rotund din lut ars, iar doi servitori intrau şi ieşeau pe o uşă, aducând apă fierbinte şi rece în nişte găleţi enorme. Ying a încercat apa cu mâna, a turnat în ea parfum dintr-o sticluţă, iar apoi a trecut în cealaltă încăpere, ducând cu ea săpun neîncepput şi prosoape de mătase.

— Baia e pregătită, doamnă! a spus ea, la fel ca în fiecare seară.

Doamna Wu şi-a lepădat cele din urmă veşminte. Complet goală şi zveltă ca o fetişcană, a străbătut încăperea până în baie. Sprijinindu-se de mâna lui Ying, a intrat în cadă, apoi s-a aşezat pe fundul ei, cu picioarele încrucişate, în timp ce Ying o spăla cu gingăşie, ca pe un prunc. Apa era limpede, iar carnea minunată a doamnei Wu se vedea albă ca fildeşul pe fundalul verde-închis al porţelanului. Apa o acoperea până la umeri şi, în timp ce stătea scufundată în ea, femeia cugeta la propria-i înţelepciune. Trupul îi era la fel de frumos ca în tinereţe. Domnul Wu nu îi îngăduise să-şi alăpteze copiii, iar sânii ei păreau doi muguri de lotus sub apă.

Când a ieşit din cadă, Ying a înfăşurat-o în prosopul de mătase, a şters-o, a îmbrăcat-o în pijamalele de mătase şi i-a îngrijit unghiile mâinilor şi picioarelor. După ce a terminat, a deschis uşa dormitorului. Acesta era încă gol, căci domnul Wu nu venea niciodată înainte ca Ying să plece. Bineînţeles, în unele nopţi nu venea deloc, dar nopţile astea erau rare. Doamna Wu a urcat pe scăunelul lung şi sculptat de lângă pat, iar de acolo s-a vârât în patul înalt, împodobit cu un baldachin de mătase.

— Să trag draperiile? a întrebat Ying. Lumina lunii e prea puternică.

— Nu. Lasă-mă să văd luna.

Aşa că draperiile au rămas în spatele cârligelor mari de argint. Slujnica a verificat pe bâjbâite ceainicul şi mica pipă de argint pe care doamna Wu o fuma uneori noaptea, când nu avea somn, şi a văzut că şi chibriturile erau la locul lor lângă lumânare.

— Pe mâine, i-a spus doamna Wu.

— Pe mâine, a răspuns Ying şi a plecat.

Sub cearşaful de mătase şi sub pilota de vară, tot din mătase, doamna Wu stătea complet nemişcată şi foarte dreaptă. Luna strălucea pe peretele aflat de cealaltă parte a patului. Într-adevăr, era foarte luminoasă. Atât de luminoasă, încât femeia putea întrezări contururile desenului de pe pergamentul atârnat pe perete.

Desenul era simplu, dar fusese pictat de un artist. În loc de multă vopsea, omul se folosise de spaţiu: din câteva mişcări de penel, schiţase un povârniş abrupt, o creastă de munte şi o mică siluetă încovoiată, care se străduia să urce mai departe. Nu îţi puteai da seama dacă era femeie sau bărbat. Era pur şi simplu un om.

Uneori doamnei Wu i se părea că acea siluetă mică urcase mai sus decât altădată. Alteori părea să fi coborât cale de multe poşte.

Ştia, desigur, că aceste impresii ţineau întru totul de felul în care lumina strecurată pe fereastră cădea pe pergament. În seara aceea muchia ferestrei brăzda desenul cu umbre, apoi cu lumini, astfel că omul păru deodată foarte aproape de culmea muntelui. Dar doamna Wu ştia că fiinţa aceea era în acelaşi loc ca întotdeauna – nici mai sus, nici mai jos.

Stătea în pat fără niciun gând, fără nicio amintire, ci doar fiind ceea ce era. Nu aştepta, nici nu spera ceva. Dacă el nu venea în seara asta, va adormi şi îi va spune altădată. Momentele trebuie alese şi decise. Dacă le forţezi, nu mai sunt cele potrivite. Toată greutatea tăcută a hotărârii sale se va concentra asupra momentului prielnic, iar atunci clipa respectivă va deveni într-adevăr cea potrivită.

În acea clipă a auzit paşii domnului Wu răsunând ferm prin curte. Bărbatul a pătruns prin odaia de la intrare şi apoi a venit în salonul ei. Pe urmă uşa s-a deschis, iar el s-a oprit în pragul dormitorului. Băuse vin. Nările ei sensibile au simţit mirosul vinului încălzit, căci pielea şi răsuflarea lui emanau acum alcool. Dar asta nu o tulbură, căci el nu bea niciodată până să nu mai ştie ce face şi desigur că în seara asta băuse în compania prietenilor săi. Ce e mai firesc la sfârşitul unei zile de sărbătoare decât să bei un pahar cu prietenii? Bărbatul îşi ţinea pipa în mână şi tocmai se pregătea să o pună pe masă. Apoi a şovăit un moment şi a rămas pe loc, cu pipa în mână.

— Eşti obosită? a întrebat-o din senin.

— Deloc, i-a răspuns ea calmă.

El a lăsat pipa din mână şi, după ce a desprins draperiile din cârlige şi le-a tras, s-a urcat în pat, în dosul lor.

Sigur că, după douăzeci şi patru de ani, în viaţa lor exista o anumită rutină. Doamnei Wu i-ar fi plăcut să mai încerce şi ceva nou, de vreme ce asta avea să fie ultima noapte petrecută alături de el. Dar se gândise deja cum ar fi această noutate şi renunţase la ea. După aceea i-ar fi venit mai greu să îl convingă de înţelepciunea hotărârii sale – asta dacă avea să fie nevoită să îl convingă. Încercase să se pregătească pentru posibilitatea ca el să fie chiar încântat de propunere. Atunci ar fi fost uşor. Dar poate că nu o să fie mulţumit. Putea chiar să respingă categoric decizia ei. Însă femeia îşi spunea că nu o s-o respingă – cel puţin nu categoric.

Prin urmare, a avut grijă ca purtarea ei să nu aibă nimic ieşit din comun faţă de felul cum era ea de obicei: nu s-a arătat nici prea rece, dar nici prea înflăcărată. A fost plăcută şi tandră. A avut grijă

să nu lipsească nimic şi, totodată, nimic să nu fie de prisos. În tot ceea ce făcea avea darul natural de a satisface fără a sastisi[2].

Cu toate astea, a rămas puţin descumpănită, căci şi-a dat seama că el nu se purta ca de obicei. Părea tulburat şi puţin distrat.

— Astăzi ai fost mai frumoasă ca oricând, a murmurat el. Toată lumea a spus asta.

Doamna Wu i-a zâmbit şi a privit în ochii care o cercetau de deasupra, în timp ce ea stătea culcată pe pernă. Surâsul ei era cel obişnuit – frumos –, dar a văzut în lumina slabă a lumânării aşezate pe măsuţa de lângă pat că ochii lui întunecaţi scăpărau şi ardeau cu o flacără mai vie decât văzuse la el în ultima vreme. Femeia a închis ochii, iar inima a început să-i bată cu putere. Oare avea să-şi regrete hotărârea? În următoarele două ceasuri a stat aşa vlăguită ca o floare culeasă şi s-a întrebat de mai multe ori acelaşi lucru: oare va regreta sau nu?

La capătul celor două ceasuri a înţeles că nu va regreta. Când bărbatul a adormit, s-a dus iarăşi în baie şi s-a îmbăiat în apă rece. Nu s-a întors în patul unde soţul ei dormea cu membrele răsfirate, răsuflând greoi. Şi-a luat pipa şi i-a umplut căuşul minuscul cu tutun aromat, apoi a aprins-o. Pe urmă a mers la fereastră şi a stat acolo, privind cerul. Luna aproape că apusese. Peste câteva minute avea să coboare dincolo de liniile lungi ale acoperişului acestei case străvechi. Pacea îi umplea fiinţa. Nu avea să mai doarmă în odaia aceea câte zile va mai avea de trăit. Îşi alesese deja locul. Lângă curtea Bătrânei Doamne se afla o alta, goală, unde trăise odată tatăl domnului Wu. Avea să locuiască acolo, sub pretextul că astfel putea să o vegheze zi şi noapte pe Bătrâna Doamnă. Era o curte minunată, aflată chiar în inima casei impunătoare. Va locui acolo singură şi liniştită – o inimă singuratică în mijlocul vieţii care se scurgea în jurul ei.

În patul cel mare, domnul Wu s-a trezit pe neaşteptate şi a căscat.

— Ar trebui să mă întorc în odăile mele, a zis el. Ai avut o zi lungă şi trebuie să dormi.

Ori de câte ori spunea asta – şi, fiind un bărbat curtenitor atât în dragoste, cât şi în afaceri, o spunea mereu –, doamna Wu îi răspundea: „Te rog, nu te mişca. Pot dormi foarte bine şi aşa”.

Dar în seara asta nu a spus-o. În schimb, i-a răspuns fără să întoarcă capul:

---

[2] A sastisi – a (se) tulbura, a (se) zăpăci.

— Mulţumesc, tată al fiilor mei. Poate că ai dreptate.

Uimirea lui a fost atât de mare, încât a coborât din pat şi a bâjbâit cu piciorul pe podea, căutându-şi papucii. Dar nu i-a putut găsi, aşa că ea a venit repede, a îngenuncheat, i-a găsit şi, stând în continuare în genunchi, l-a încălţat. El şi-a rezemat capul pe umărul ei ca un copil mare şi i-a cuprins trupul cu braţele.

— Eşti mai parfumată decât o floare de iasomie, a murmurat bărbatul.

Cuprinsă în îmbrăţişarea lui, femeia a râs uşor.

— Tot mai eşti beat?

— Beat, a murmurat el. Beat... beat!

A tras-o spre el, iar femeia s-a neliniştit.

— Te rog, pot să te ajut să te ridici?

S-a ridicat, simţindu-se dintr-odată peste măsură de puternică, şi l-a săltat odată cu ea.

— Te-am jignit? a întrebat el.

Era treaz de-a binelea. Îi vedea limpede ochii întunecaţi.

— Nu. Cum să mă jigneşti – după douăzeci şi patru de ani? Dar... eu am terminat.

— Ai terminat? a repetat domnul Wu.

— Azi am împlinit patruzeci de ani.

Şi în clipa aceea a ştiut că era momentul potrivit. În clipa aceea, în miez de noapte, când în jurul lor toată casa dormea. În vreme ce el stătea pe pat, ea s-a îndepărtat şi a aprins celelalte lumânări cu ajutorul celei care ardea. Au pâlpâit şi s-au aprins pe rând, iar odaia s-a umplut de lumină. Doamna Wu s-a aşezat la masă, iar el a rămas pe pat, zgâindu-se la ea.

— De mulţi ani mă pregătesc pentru ziua asta, a continuat doamna Wu.

Şi-a împreunat mâinile pe genunchi. Înveşmântată în hainele ei de mătase albă, scăldată în lumina lunii şi cu mâinile pe genunchi, şi-a strâns toate puterile dinăuntrul fiinţei sale.

El s-a aplecat în faţă, cu mâinile strânse între genunchi, privind-o în continuare stăruitor.

— Ţi-am fost o soţie bună.

— Şi eu nu ţi-am fost un soţ bun?

— Ba da, întotdeauna. În ceea ce priveşte legăturile dintre bărbaţi şi femei, nu există niciuna mai bună ca a noastră. Dar acum jumătate din viaţa mea s-a scurs.

— Doar jumătate.

— Dar tu mai ai mult până să ajungi la jumătatea vieţii tale, a continuat ea. Cerul a creat diferenţa asta între bărbaţi şi femei.

O asculta aşa cum obişnuia să asculte tot ce îi spunea ea, ca şi cum ar fi ştiut că de fapt vorbele ei aveau un înţeles mai adânc, un sens care poate că depăşea puterea lui de înţelegere.

— Eşti încă tânăr. Focul tău arde cu putere. Ar trebui să ai mai mulţi fii. Dar eu mi-am împlinit menirea.

Trupul lui, care până atunci stătuse tolănit, s-a îndreptat şi o expresie aspră i-a cuprins chipul plin şi frumos.

— Oare înţeleg eu bine ce spui?

— Îmi dau seama că înţelegi, a venit răspunsul ei.

S-au privit de la distanţa celor douăzeci şi patru de ani petrecuţi împreună în acea casă în care copiii lor dormeau şi Bătrâna Doamnă dormea şi ea somnul uşor al bătrâneţii, aşteptând să moară.

— Nu vreau altă femeie.

Glasul lui era aspru.

— Nu m-am uitat niciodată la vreo altă femeie. Ai fost mai frumoasă decât orice femeie pe care am văzut-o vreodată şi încă eşti mai frumoasă decât oricare alta.

Bărbatul a şovăit şi şi-a mutat ochii de la chipul femeii la mâinile ei.

— Astăzi am văzut-o pe fata aia. Şi când am privit-o, m-am gândit că eşti mult mai frumoasă decât ea!

Ea a înţeles pe loc despre ce fată vorbea soţul ei.

— A, Linyi e drăguţă, a încuviinţat ea.

În sinea ei, şi-a reînnoit hotărârea. Când se va stabili cine avea să aleagă o altă femeie pentru el, ea o va alege. Pentru cei din casă nu ar fi fost bine dacă generaţiile s-ar fi amestecat, iar Liangmo era căsătorit cu Meng, sora lui Linyi, şi amândouă erau fiicele celei mai bune prietene ale sale.

Bărbatul şi-a ţuguiat buzele pline.

— Nu, n-am de gând să-ţi accept planul. Ce-or să zică prietenii mei? N-am fost niciodată soiul de bărbat care aleargă după femei.

Ea a râs uşor şi a rămas uimită când în acea clipă a simţit o mică strângere de inimă, asemenea unui vârf de pumnal care înţeapă pielea fără a o străpunge. Dacă el începuse să se gândească cum aveau să primească vestea prietenii lui, atunci o să-l convingă foarte repede – mai repede decât se aştepta.

— E foarte nepotrivit ca o femeie trecută de patruzeci de ani să

rămână însărcinată, i-a spus ea. Prietenii tăi te-ar învinui şi de aşa ceva.

— Chiar trebuie să rămâi însărcinată? i-a întors-o el.

— Se poate întâmpla şi asta. Mi-aş dori să fiu cruţată de teama de-a te face de râs.

El vorbea de prieteni, iar ea, de ruşine. Încă nu se puseseră de acord. Trebuia să scurme în inima lui şi să-şi smulgă rădăcinile de acolo – dacă nu erau înfipte prea adânc.

El o privea.

— Nu mă mai iubeşti deloc? a întrebat.

Ea s-a aplecat către el şi i-a vorbit din inimă.

— Te iubesc la fel de mult, i-a spus cu glasul ei frumos. Vreau doar să fii fericit.

— Cum să fiu fericit aşa? a întrebat-o el cu tristeţe.

— Doar ştii că fericirea ta a fost mereu în mâinile mele, a venit răspunsul femeii.

Şi-a ridicat mâinile, ca şi cum ar fi cuprins în ele o inimă.

— Am ţinut-o în palme, aşa, încă din ziua nunţii noastre, din prima clipă când ţi-am văzut chipul. Şi-o voi ţine astfel până la moarte.

— Dacă o să mori prima, fericirea mea va fi îngropată odată cu tine.

— Nu. Înainte să mor, o voi pune în alte mâini, pe care le voi pregăti pentru asta.

Vedea cum puterea ei asupra lui îşi făcea de-acum efectul. Bărbatul stătea nemişcat, cu ochii pironiţi pe mâinile ei.

— Ai încredere în mine, i-a şoptit doamna Wu, ţinând în continuare mâinile căuş.

— Mereu am avut încredere în tine.

Ea şi-a lăsat mâinile să cadă.

Bărbatul a continuat cu încăpăţânare:

— Nu-ţi promit. Încă nu pot, nu aşa de repede…

— Nu trebuie să-mi promiţi nimic. Şi chiar dac-aş putea să te silesc, n-o s-o fac. Când te-am silit eu să faci ceva? Nu, acum hai să lăsăm asta deoparte. Bagă-te la loc în pat şi lasă-mă să te învelesc. Noaptea e mai rece, pentru că de-acum se apropie răsăritul. Dormi şi nu te trezi devreme.

L-a călăuzit cu apăsări uşoare pe umeri, pe braţe, pe mâini. El s-a supus, deşi fără chef. Dar i se supunea mereu.

— Ţine minte că n-am promis nimic, a zis el încă o dată.

— Nimic, a întărit ea. Nimic!

Pe urmă a tras cuverturile peste el, a dat la o parte o draperie, pentru ca aerul să intre în odaie, şi a tras-o pe cealaltă, să-l ferească de lumina dimineţii.

Dar el o ţinea încă de mână.

— Tu unde o să dormi?

— Mi-am pregătit un pat, i-a răspuns ea, pe jumătate în glumă. Ne vedem mâine. Nimic n-o să se schimbe în casă. Îţi promit că vom rămâne prieteni, nedespărţiţi de temeri şi ruşine…

El a lăsat-o să plece, amăgit de glasul ei frumos, plin de promisiuni. Dintotdeauna îl putuse amăgi. Nu credea niciodată pe deplin vorbele ei.

După ce bărbatul a adormit, doamna Wu a plecat, străbătând curţile singură, cu pas uşor, până a ajuns în curtea lipită de cea a Bătrânei Doamne. La porunca ei, după moartea stăpânului celui bătrân, curtea fusese păstrată curată şi abia cu câteva zile în urmă doamna Wu ceruse ca pe aşternutul patului să se pună cuverturi curate. S-a strecurat sub ele. Le simţea reci şi parcă prea noi, iar pentru o clipă femeia a tremurat înfrigurată, simţindu-se cuprinsă de o oboseală subită, grea ca plumbul. Apoi s-a scufundat într-un somn fără vise, ca şi cum ar fi alunecat într-un soi de moarte.

Capitolul II

Însă dimineaţa e cea care pecetluieşte înfăptuirile nopţii. Răul sau binele se văd limpede numai în lumina soarelui. În ziua aceea de după aniversarea celor patruzeci de ani, doamna Wu s-a trezit cu un sentiment proaspăt de despovărare. Ochii i-au căzut asupra încăperii cunoscute, dar străine. Era foarte diferită de odaia în care dormise ani de zile. Cea dintâi fusese împodobită pentru o femeie tânără care se măritase şi de la care se aştepta să-i zămislească prunci bărbatului său. În vechea ei încăpere broderiile de pe draperiile patului înfăţişau fructe şi simboluri ale fecundităţii. Cu o noapte în urmă, când o părăsise, încă mai arăta întocmai ca în ziua când Bătrâna Doamnă o trimisese acolo, ca proaspătă mireasă a singurului ei fiu. Bătrâna Doamnă cumpărase pentru broderiile baldachinului satinuri atât de trainice şi mătăsuri vopsite atât de temeinic, încât nici după douăzeci şi patru de ani doamna Wu nu găsise vreun motiv pentru a cumpăra alt baldachin. Singurul obiect pe care îl adusese ea în încăpere fusese desenul care arăta acea

făptură ce se chinuia să urce muntele. Acum îi era dor de desenul acela. O să poruncească azi să i se aducă în noua ei odaie, laolaltă cu hainele şi obiectele de toaletă. Astfel, fosta ei odaie avea să fie foarte potrivită pentru o concubină tânără. Fructele şi însemnele fecundităţii sunt numai bune pentru ea!

Doamna Wu stătea întinsă în patul ei nou, singură. Era un pat chiar mai mare decât cel pe care îl părăsise şi, în timp ce zăcea acolo, îşi cerceta inima cu mare grijă. Suferea oare la gândul că o altă femeie avea să se întindă sub cuverturile de satin trandafiriu ale patului ei conjugal? Într-adevăr, simţea un fel de durere vagă şi îndepărtată, dar nu era nici vie, nici intimă. Era durerea des întâlnită pe care probabil că o îndură omul când, în înţelepciunea sa tainică, Cerul ia o hotărâre potrivnică sufletului singuratic.

Astfel, femeia ştia că pentru ea ar fi fost nespus de bine şi o mare uşurare dacă domnul Wu ar fi fost pregătit să-şi înceapă a doua jumătate a vieţii alături de ea. Ar fi simţit o mulţumire dacă soţul ei ar fi ajuns în acelaşi punct al vieţii odată cu ea, dar urmărindu-şi propriul drum, firesc şi fără sacrificii.

A cugetat vreme îndelungată. De ce nu lăsase Cerul femeile să trăiască de două ori mai mult decât bărbaţii, aşa încât frumuseţea şi fecunditatea lor să dăinuie tot atât cât ei şi să se piardă doar odată cu moartea lor? De ce nevoia bărbatului de a-şi sădi sămânţa trebuie să dăinuie prea mult, în dauna mulţumirii femeii?

S-a gândit: „Aşadar, femeile trebuie să fie mai singure decât bărbaţii. Trebuie să-şi petreacă o parte din viaţă singure, iar Cerul le-a pregătit anume pentru asta”.

Raţiunea i-a amintit cât de zadarnice erau asemenea întrebări. Are cineva puterea de a schimba ceea ce a hărăzit Cerul? Acesta preţuieşte doar viaţa şi i-a dăruit bărbatului sămânţa, iar femeii, pământul. Pământ e din belşug, dar ce folos, dacă lipseşte sămânţa? Adevărul e că sămânţa unui bărbat dăinuie mult timp după ce trupul lui ajunge oale şi ulcele, iar asta se întâmplă pentru că Cerul a pus mai presus de toate zămislirea copiilor, pentru ca nu cumva să moară omenirea. Prin urmare, chiar şi cea din urmă sămânţă din vintrele unui bărbat trebuie sădită, iar pentru ca ea să dea rod viguros, pe măsură ce bărbatul îmbătrâneşte, trebuie să şi-o sădească în pământ mai bun şi mai puternic. Deci orice încercare a femeii de a se agăţa de un bărbat după ce a rămas stearpă e o sfidare a legii Cerului.

După ce s-a gândit astfel, durerea aceea îndepărtată s-a topit în

ea, iar doamna Wu s-a regăsit eliberată şi calmă. Se simţea ca şi cum propriul corp i-ar fi fost înapoiat, aproape la fel cum era în anii când era fată. Cât de ciudat şi de plăcut avea să fie să se culce seara şi să ştie că putea dormi până dimineaţa sau, dacă nu avea somn, că putea rămâne trează fără teama de a trezi pe altcineva! Trupul său îi aparţinea din nou. Şi-a suflecat mâneca şi şi-a privit carnea. Era tare şi la fel de sănătoasă ca întotdeauna. Hrănită, îngrijită, iar acum însufleţită de proaspăt dobândita libertate, avea să trăiască până la adânci bătrâneţi. Dar pentru a trăi fericită, trebuia să aibă multă băgare de seamă în toate relaţiile ei – şi mai ales în relaţia cu el. Trebuia să aibă grijă să nu se izoleze de el. Fireşte, nu-i va fi uşor atunci când legătura dintre ei nu mai avea să fie una a trupului, ci doar a minţii şi a sufletului. Şi-apoi va trebui să găsească noi căi de a-l lega de ea, dar fără să-l îndepărteze de nou-venită, căci nu ar fi fost drept.

— Trebuie să-mi fac cumva datoria faţă de toţi, a murmurat ea şi a coborât la loc mâneca peste braţul ei frumos.

Cine urma să fie acea femeie? Doamna Wu cugetase multă vreme la asta. A început să se gândească din nou la ea. Era limpede că trebuia să fie foarte diferită de ea. Tânără, dar nu mai tânără decât nurorile ei, pentru că aşa ceva ar fi iscat necazuri în casă. Vârsta cuvenită ar fi douăzeci şi doi de ani. Să nu fie prea învăţată, căci şi doamna Wu era o femeie educată. Nici prea modernă, pentru că o femeie modernă nu s-ar mulţumi cu statutul de concubină şi în scurt timp ar încerca să o îndepărteze pe doamna Wu, solicitând tot timpul întreaga afecţiune a domnului Wu, ceea ce ar fi fost o ruşine în faţa fiilor. Un bărbat mai vârstnic îşi putea permite să-şi ia o concubină şi totuşi să-şi păstreze demnitatea, dar nu trebuia să se lase dominat de ea. Sigur, să fie drăguţă, însă nu atât de drăguţă încât să le ia minţile celorlalţi bărbaţi din casă – şi nici pe cele ale domnului Wu. Era de-ajuns să fie drăgălaşă şi plăcută. Şi cum frumuseţea doamnei Wu fusese de un anumit fel, acea tânără trebuia să aibă o frumuseţe de un alt fel. Adică trebuia să fie rotofeie, trandafirie şi nu conta dacă avea oasele ceva mai late.

Doamna Wu a decis că toate astea ar sugera o tânără de la ţară. Mai mult, o ţărancă tânără ar fi sănătoasă, fără obiceiuri proaste şi ar putea să nască prunci sănătoşi. Desigur că trebuia să zămislească, pentru că nicio femeie nu e mulţumită dacă n-are copii, iar atunci când nu are copii, devine arţăgoasă, egoistă şi

pretenţiile ei faţă de bărbat cresc. Acea concubină în niciun caz nu trebuia să-l facă nefericit pe domnul Wu. „Şi mai trebuie să fie şi puţin nătângă”, şi-a spus doamna Wu, „ca să fie mulţumită cu ce îi dăruieşte el şi să nu cerceteze legătura lui cu mine”.

În mintea ei începu să se închege imaginea acestei fete. Îşi închipuia o femeie tânără, drăguţă, sănătoasă şi prostuţă, căreia îi plăcea să mănânce, care nu mai trăise până atunci într-o familie înstărită, care să se teamă puţin de casa aceea şi care să nu fie încăpăţânată sau mândră, ca să nu încerce să-şi învingă teama prin zarvă şi accese de nervi.

„Sunt convinsă că există multe asemenea femei”, s-a gândit veselă doamna Wu.

Imediat ce s-a ridicat din pat şi s-a apucat de treburile zilnice, a hotărât să trimită după bătrâna care slujise drept peţitoare pentru Meng. Doamna Wu folosise o mijlocitoare chiar şi cu prietena ei, ca nu cumva, din prea multă bunătate, doamna Kang să ceară o sumă mai mică, iar mai târziu căsnicia tinerilor să sufere pentru că nu fusese dreaptă. „Trebuie să o chem pe această Liu Ma”, s-a gândit doamna Wu. „Îi voi spune pe şleau ce vreau. La fel de clar ca şi cum aş comanda o marfă.” Îşi zise asta fără niciun pic de cinism.

Apoi şi-a lăsat mintea să cutreiere slobodă prin încăperile în care urma să-şi trăiască restul vieţii. N-avea de gând să schimbe prea multe lucruri. Îşi îndrăgise socrul bătrân de la bun început. Pentru că nu avusese o fiică, acesta se purtase frumos cu ea şi fusese cu adevărat încântat când îşi dăduse seama că nu era doar frumoasă, ci şi isteaţă. Ignorase obiceiul care le cerea bătrânilor să nu le vorbească direct nurorilor. Ba chiar o chemase de mult ori la el, ca să-i citească din cărţile vechi aflate în biblioteca lui. Lăsase deoparte anumite cărţi, considerându-le nepotrivite pentru o femeie, iar ea nu se atinsese niciodată de ele. Dar acum, că jumătate din viaţa ei se sfârşise şi era singură, le putea citi pe toate.

Îi făcea plăcere să se gândească la biblioteca plină de cărţi, care acum îi aparţinea. În anii de dinainte, în miezul vieţii, nu prea avusese timp să studieze. Domnului Wu nu îi plăcea să citească, aşa că nu îi făcea plăcere nici să o vadă cu cărţi în mână. Astăzi, după ce ani de zile se dăruise altora cu trup şi suflet, simţea nevoia să soarbă cu sete din izvoarele străvechi.

Cu fiecare clipă ce trecea, odăile deveneau tot mai mult ale ei. Stăpânul cel bătrân murise de atâta vreme, încât pentru ea

încetase să mai fie o făptură în carne şi oase. Când se gândea la el, socrul său îi evoca o minte bătrână şi înţeleaptă, un glas bătrân şi înţelept. Dat fiind că nu simţea în acele încăperi o fiinţă materială, nu voia să schimbe nimic la ele. Draperiile patului erau dintr-un brocart albastru-închis subţire, ce nu sugera pasiune sau fecunditate. Pereţii văruiţi deveniseră cu timpul uşor gălbui. Grinzile acoperişului erau la vedere. Uşile şi ferestrele, mesele şi scaunele erau grele, netede, din lemn lustruit de culoare închisă şi acoperit cu lac *ningpo*, care dăinuie într-o casă vreme de generaţii. Podeaua era acoperită cu lespezi mari, cenuşii şi atât de vechi, încât lângă pat şi în dreptul uşii către bibliotecă erau tocite zdravăn. Dormitorul era doar una dintre cele trei odăi, iar cea de-a treia era un salon lung, care dădea într-o curte. Poate că va face câteva schimbări în curte. Copacii crescuseră, coroanele lor erau întrepătrunse şi nu lăsau să intre lumina soarelui, iar dedesubtul lor pietrele erau alunecoase din pricina muşchiului.

S-a auzit o bătaie în uşă.

— Intră!

A intrat Ying. Părea înspăimântată.

— Nu ştiam unde sunteţi, s-a bâlbâit slujnica. V-am căutat pretutindeni. M-am dus în vechea dumneavoastră cameră, l-am trezit pe stăpân şi el s-a supărat.

— De acum şi până ce mor aici o să mă găseşti, i-a răspuns liniştită doamna Wu.

Pe măsură ce ziua se scurgea, vestea se răspândi în toată casa. Fiii le spuneau nevestelor, nevestele se anunţau una pe alta, Ying îi spuse bucătarului, iar bucătarul şef îi povesti ajutorului de bucătar, aşa încât la sfârşitul zilei toată lumea ştia că doamna Wu se mutase în odăile bătrânului stăpân. Slujitorii au purtat vestea până la urechile slujnicei Bătrânei Doamne, căreia nu-i veni să creadă. Doamna Wu nu îi spusese dinadins. Ştia că bătrâna avea să audă vestea de la slujnica ei şi asta îi convenea, pentru că mânia Bătrânei Doamne avea să se reverse asupra unei simple servitoare. După ce furia ei se stingea, bătrâna avea să fie muncită de gânduri, neştiind dacă trebuia să se certe cu fiul ei sau cu soţia lui. Dacă venea mai întâi la doamna Wu, însemna că arunca vina asupra ei. Dacă se ducea prima dată la fiul ei, însemna că îl învinuia pe el.

Spre amiază, când doamna Wu socotea cheltuielile acelei luni, stând în salonul care de acum îi aparţinea, a văzut că slujnica

Bătrânei Doamne îşi ajuta stăpâna să străbată curtea. Copacii fuseseră deja tăiaţi şi duşi din curte, iar lespezile, odinioară năpădite de muşchi, fuseseră frecate şi curăţate. Bătrâna se opri să vadă ce se făcuse acolo. Cu o mână se sprijinea de slujnică, iar în cealaltă ţinea bastonul ei cu capătul sculptat în forma unui cap de dragon. Lumina soarelui pătrundea în curtea altădată umbrită, iar peştii din iazul aflat în mijlocul curţii se pitiseră în mâl, orbiţi de soare, aşa că apa era pustie. Însă două libelule de un albastru-strălucitor dansau deasupra apei, îmbătate de soarele proaspăt sosit acolo.

— Ai pus să taie copacul Mândria Chinei, i-a spus Bătrâna Doamnă pe un ton acuzator.

Doamna Wu, care se ridicase şi se apropiase de ea, a zâmbit.

— Copacii ăştia răsar aşa de uşor şi cresc aşa de iute! a explicat ea. Acela n-a fost sădit. Pur şi simplu s-a înălţat aşa printre două pietre.

Bătrâna Doamnă a oftat şi s-a apropiat de uşă. Când doamna Wu a apucat-o de cot, i-a înlăturat cu duşmănie mâna.

— Nu mă atinge! i-a spus bătrâna cu arţag. Sunt foarte supărată pe tine.

Doamna Wu nu i-a răspuns. A urmat-o pe bătrână până în salon.

— Nu mi-ai spus că te muţi aici, i-a reproşat bătrâna, vorbindu-i cu un glas aspru. Nimeni nu-mi spune nimic în casa asta.

În timp ce vorbea, s-a aşezat.

— Ar fi trebuit să-ţi spun, a încuviinţat doamna Wu. Am făcut o mare greşeală. Te rog să mă ierţi.

Bătrâna a mormăit.

— Te-ai certat cu fiul meu?

— Nicidecum. De fapt noi nu ne certăm niciodată.

— Nu mă duce cu vorba, i-a răspuns bătrâna. Ştiu şi eu să desluşesc adevărul.

— Nu te duc cu vorba, mamă. Ieri am împlinit patruzeci de ani. Am hotărât demult să renunţ la îndatoririle mele de femeie atunci când o să-mi vină vremea şi să-i găsesc stăpânului meu o femeie tânără. Are doar patruzeci şi cinci de ani. Mai are mulţi ani de viaţă.

Bătrâna îşi sprijinise mâinile uscăţive pe capul de dragon şi se uita lung la nora ei.

— Iubeşte pe altcineva? Dacă s-a zbenguit prin casele florilor, o să… o să…

— Nu există altă femeie, i-a răspuns doamna Wu. Fiul tău e cel

mai bun bărbat şi întotdeauna s-a purtat frumos cu mine. Iar eu sunt o femeie egoistă şi vreau să păstrez neîmpuţinată dragostea dintre noi. Dar asta nu e cu putinţă dacă trebuie să port în mine frica unei sarcini târzii şi în niciun caz când focul trupului meu a ajuns să ardă mocnit, în timp ce al lui e o vâlvătaie.

— Lumea o să spună că a călcat strâmb şi că te-ai răzbunat pe el, a spus tăios Bătrâna Doamnă. Cine o să creadă că te-ai retras de bunăvoie? Doar dacă nu cumva ai încetat să-l iubeşti…

— N-am încetat să-l iubesc.

— Ce dragoste mai există între un bărbat şi o femeie dacă nu împart acelaşi aşternut? a vrut să ştie bătrâna.

Doamna Wu a şovăit o clipă înainte de a răspunde.

— Nu ştiu, a zis ea într-un sfârşit. M-am întrebat şi eu acelaşi lucru şi poate că acum voi afla.

Bătrâna Doamnă a pufnit.

— Sper că n-o să tragem noi ponoasele, a rostit ea cu glas tare-tare. Sper că în casa asta n-o să apară iar sământă de scandal.

— Lasă asta în grija mea. Dacă s-ar întâmpla aşa, eu o să port toată vina.

— Unde e femeia asta nouă? a întrebat Bătrâna Doamnă.

Tot mai era supărată, dar simţea cum furia i se scurge din trup împotriva voinţei ei. Era adevărat, nicio femeie nu mai vrea să zămislească odată ce trece de patruzeci de ani. Ea însăşi avusese nenorocul ăsta, dar, din fericire, copilul murise la naştere. Cu toate acestea îşi amintea foarte clar – de parcă s-ar fi întâmplat ieri, nu cu treizeci de ani în urmă – ruşinea profundă pe care o simţise aflând că avea să fie mamă la o vârstă atât de înaintată. Până atunci îşi dorise mai mulţi copii, dar după ce împlinise patruzeci de ani, dorinţa i se stinsese. De-a lungul acelor luni de aşteptare plină de nemulţumire se şi certase cu soţul ei.

— Du-te şi găseşte-ţi o târfă! îi spusese bărbatului ei amărât. Du-te şi găseşte-ţi o femeie tânără, mereu gata de tăvăleală!

Acele cuvinte îl răniseră adânc pe Bătrânul Stăpân, care de atunci nu se mai atinsese niciodată de ea. Dar nici n-o mai iubise atât de mult. Înfrânarea lui o necăjise adesea, căci numeroasele cărţi citite îl făcuseră blând şi sfios. Dar după acele cuvinte devenise aproape mut în prezenţa ei. Şi totuşi Bătrâna Doamnă ştiuse că sarcina ei fusese o întâmplare, iar el nu-şi dorise un alt copil, aşa cum nici ea nu avusese o asemenea dorinţă. Chiar şi acum, când îşi amintea cât de furioasă fusese pe el, o încerca un

uşor sentiment de vinovăţie. Fusese nici mai mult, nici mai puţin decât o întâmplare a firii. Şi atunci de ce aruncase vina pe bărbatul ei destoinic?

Bătrâna Doamnă a oftat.

— Unde e femeia asta? a întrebat ea încă o dată, uitând că mai spusese asta.

— Deocamdată n-am găsit-o.

În vreme ce se prefăcea că-şi slujeşte stăpâna – turnându-i ceai, făcându-i vânt sau mutând un paravan, astfel încât lumina soarelui să nu o atingă –, slujnica bătrânei asculta conversaţia. Dar doamna Wu se gândise şi la asta şi îşi spusese că era mai bine dacă servitorii aflau totul de la prima mână.

— Va fi greu s-o găseşti, a spus cu încăpăţânare Bătrâna Doamnă.

— Nu cred. Ştiu întocmai cum anume trebuie să fie. Singura grijă e să nu aleg greşit.

— Chiar şi aşa, a continuat Bătrâna Doamnă, tot simt că fiul meu e de vină.

— Te rog, nu-l învinui! a implorat-o doamna Wu. Asta l-ar face să se simtă răspunzător într-un fel sau altul, când de fapt el nu e vinovat cu nimic. Nu trebuie împins să se învinuiască el doar pentru că eu am împlinit patruzeci de ani. Ar fi nespus de nedrept.

— O, Cerule, cum ai făurit tu femeile şi bărbaţii din aluaturi diferite! a gemut Bătrâna Doamnă.

Auzindu-i vorbele, doamna Wu a surâs.

— Poţi da vina pe Cer. Eu n-o să mă împotrivesc.

Părea că nu mai rămăsese nimic de spus. Bătrâna Doamnă îşi amintea neîncetat cât de grea fusese propria ei situaţie, cu mulţi ani în urmă. Chiar dacă îi strigase soţului să-şi găsească o femeie mai tânără, s-ar fi înfuriat dacă bărbatul i-ar fi dat ascultare. Poate că această femeie, soţia fiului ei, era mai înţeleaptă.

Mintea i-a zburat aiurea câteva clipe, aşa cum i se întâmpla adesea în ultimul timp, din pricina bătrâneţii, iar femeia a privit în jur.

— O să schimbi totul în camerele astea?

— Nu o să schimb nimic, a venit răspunsul doamnei Wu. N-am făcut altceva decât să aduc aici desenul din odaia mea. Mi-a plăcut dintotdeauna.

Desenul stătea atârnat pe peretele opus. În acea dimineaţă, îndată ce mâncase, îi poruncise lui Ying să cheme un slujitor care

să atârne desenul acolo. Hotărâse să nu îl pună în dormitor, ca înainte. În noul ei dormitor nu voia să facă altceva decât să doarmă.

Bătrâna s-a ridicat şi s-a apropiat de pergamentul desenat, sprijinită în baston.

— Cel care urcă muntele e bărbat sau femeie? a vrut ea să afle.

— Nu ştiu. Poate că nu contează.

— Ce singur e! a mormăit Bătrâna Doamnă. Singur în mijlocul munţilor! Niciodată nu mi-au plăcut munţii.

— Probabil că dacă l-ar necăji singurătatea, nu s-ar afla acolo a spus doamna Wu.

Ori de câte ori se întrista, Bătrânei Doamne i se făcea pe loc foame. Iar desenul o întristase.

S-a întors către doamna Wu, aruncându-i o privire jalnică.

— Mi-e foame. De ore întregi n-am mâncat nimic.

— Du-o în odăile ei şi dă-i să mănânce tot ce vrea, i-a poruncit doamna Wu slujnicei.

După ce bătrâna a plecat, s-a întors la calculele ei. Nimeni nu s-a apropiat de ea tot restul zilei. Gospodăria era tristă şi tăcută. Doamna Wu s-a întrebat dacă domnul Wu o să vină sau nu să o vadă şi şi-a dat seama, uluită, că gândul la el îi stârnea şi ei un soi de timiditate. Numai că el n-a venit. Domnul Wu a înţeles foarte bine ce se petrecea în casa asta mare. Fiii ei şi soţiile lor discutaseră o jumătate de zi, încercând să stabilească ce trebuiau să facă şi să spună, şi cereau părerea verilor lor şi a soţiilor acestora. Pentru că nu căzuseră de acord, nimeni nu venise la ea şi, de vreme ce adulţii nu veneau, copiii erau ţinuţi şi ei la distanţă. Cât despre slujitori, prudenţa instinctivă îi îndemna să îşi caute tăcuţi de lucru, până când atmosfera din casă avea să se limpezească. Doar Ying a slujit-o toată ziua, vorbind foarte puţin, cu toate că de fiecare dată când intra în odaie, ochii îi erau înroşiţi. Dar doamna Wu se prefăcea că nu vede nimic. Şi-a petrecut toată ziua cu caietele de socoteli pe care le lăsase să se strângă, în aşteptarea zilei sale de naştere.

Le-a cercetat pe rând: mai întâi cheltuielile casei, pe care intendentul le trecea la răboj, apoi cheltuielile cu îmbrăcămintea – cea peticită şi cea nouă –, iar apoi numeroşii banii cheltuiţi pe reparaţii şi înlocuirea diverselor obiecte, căci casa era mare. La sfârşit veneau socotelile cu veniturile pământurilor. Pământurile strămoşeşti ale familiei Wu erau întinse şi mănoase, iar familia

depindea de ele şi de prăvălii. Nici domnul Wu, nici fiii acestuia nu merseseră vreodată la muncă. Ce-i drept, câţiva veri îndepărtaţi se stabiliseră în alte oraşe, unii deveniseră negustori sau lucrau în bănci. Dar când rămâneau o vreme fără slujbă, chiar şi ei se întorceau câtva timp la pământuri, ca să îşi revină. Doamna Wu administra atât pământurile, cât şi gospodăria. De multă vreme domnul Wu nu făcuse altceva decât să citească o dată registrele contabile la pragul dintre ani. Însă doamna Wu verifica socotelile casei de două ori pe lună, iar cele legate de pământuri, lunar. Ştia foarte clar cum fuseseră recolta de orez şi cea de grâu şi câte ouă, legume şi combustibil erau în casă. Intendentul îi aducea la cunoştinţă orice schimbare sau neajuns. Uneori discuta pe seama lor cu domnul Wu, alteori nu, după cât era ea de obosită. Dacă era prea obosită, rezolva lucrurile singură.

Şi-a petrecut ziua cu aceste socoteli, de dimineaţa până la lăsarea întunericului. S-a oprit doar ca să supravegheze mutarea tabloului şi tăierea copacilor. Casa era tăcută, de parcă doar ea ar fi trăit acolo. Pentru ea liniştea era odihnitoare. Desigur, n-ar fi vrut să fie aşa în fiecare zi. Ar fi fost ca o moarte prea timpurie. Dar era plăcut ca, după patruzeci de ani, să petreacă o zi întreagă de una singură, fără niciun glas care să-i ceară ceva. Registrele contabile erau exacte şi mulţumitoare. Cheltuiseră mai puţin decât câştigaseră. Hambarele încă nu se goliseră, iar secerişul abia urma. Cămările gemeau de mâncare conservată şi proaspătă. Pepenii erau copţi şi stăteau cufundaţi în fântâni, la răcoare. Cu scrisul lui şerpuit, intendentul notase: „Nouăsprezece pepeni, şapte cu miez galben şi restul cu miez roşu, cufundaţi în fântânile de la nord”. Poate că diseară, înainte de culcare, va porunci să i se aducă un pepene. Fructele astea sunt bune pentru rinichi.

După ce a închis registrele, a rămas pe loc, savurând singurătatea dulce şi tăcută. Simţea cum oboseala i se scurgea din trup asemenea unei otrăvi scoase afară prin răsuflare. Fusese mult mai ostenită decât crezuse – o osteneală mai degrabă sufletească decât trupească. Era greu de spus unde anume în spiritul ei se cuibărise oboseala. Era absolut clar că mintea nu îi era obosită. Era înfometată, trează şi dornică să lucreze. Simţea că demult nu îşi mai punea mintea la lucru decât atunci când făcea socotelile casei, potolea vreo gâlceavă sau stabilea dacă vreun copil trebuia să meargă la o şcoală sau la alta. Nu, osteneala pe care o simţea era ascunsă undeva, în străfundul fiinţei sale – poate în stomac şi în

pântece. De douăzeci şi patru de ani – încă dinainte ca fiii ei să se nască – zămislea viaţă, iar acum copiii ei zămisleau alţi copii. Ca mamă şi bunică, fusese luată în stăpânire cu totul de actul naşterii. Acum se sfârşise.

Chiar atunci a auzit un zgomot de paşi. Erau apăsaţi şi hotărâţi şi izbeau uşor pietrele pe măsură ce se apropiau. Pentru o clipă s-a întrebat: Care dintre femeile casei poartă pantofi de piele? Apoi a găsit răspunsul. Rulan, soţia din Shanghai a lui Tsemo, al doilea fiu al ei. A oftat, căci nu voia să renunţe nici măcar o clipă la tăcerea şi singurătatea ei. Dar s-a mustrat singură. Nimeni nu trebuia să creadă că se retrăsese din casă. Mai bine să creadă că locul ăsta era centrul casei pentru că ea locuia aici.

— Apropie-te, Rulan, a spus cu voce tare.

Glasul ei drăgălaş era vesel. Când şi-a ridicat privirea, a văzut cum ochii întunecaţi ai fetei îi cercetau chipul. Tânăra înaltă şi zveltă s-a oprit în prag. Roba ei dreaptă şi lungă fusese strânsă pe talie, după moda pe jumătate occidentală din Shanghai. Avea pieptul plat. Din pricina pometţilor înalţi, nu era frumoasă. Faţa doamnei Wu era netedă precum coaja de ou – o frumuseţe clasică. Chipul lui Rulan era lat în dreptul ochilor şi îngust spre bărbie. Avea o gură pătrată şi ursuză.

Doamna Wu nu i-a luat în seamă posomorala.

— Intră şi ia loc, copilă. Tocmai am terminat cu socotelile gospodăriei. Suntem norocoşi: pământul a fost darnic.

Fata era banală şi totuşi avea scăpărări de frumuseţe, şi-a spus doamna Wu în vreme ce o privea cum se trânteşte pe un scaun. Nora ei nu dovedea rafinamentul şi politeţea altor femei din casă. Dimpotrivă, i se părea că fetei îi făcea plăcere să fie necioplită şi mereu tăioasă. Doamna Wu o privi cu interes. Era prima oară când rămânea singură cu Rulan.

— Fii cu băgare de seamă la gura ta, copila mea, i-a vorbit doamna Wu în stilul ei potolit şi blând, care îi descumpănea pe cei tineri, pentru că nici nu mustra, nici nu povăţuia.

— Ce vrei să spui? s-a bâlbâit Rulan.

Buzele deschise îi tremurau.

— Acum gura ta tremurătoare e adorabilă, însă gura femeilor se schimbă odată cu trecerea timpului. Dacă a ta devine fermă, va fi şi mai frumoasă. Altfel, o să fie aspră şi încăpăţânată.

Glasul femeii mai vârstnice nu trăda niciun interes. Pur şi simplu spunea ceea ce era de aşteptat să se întâmple. Dacă ar fi

manifestat vreun interes, Rulan ar fi anunţat că nu îi păsa ce se alegea de gura ei. În schimb, derutată de calmul acelei voci, şi-a strâns o clipă buzele roşii şi şi-a încruntat sprâncenele negre.

— Ai venit să-mi vorbeşti despre ceva anume? s-a interesat doamna Wu.

Se mutase pe un scaun mai comod decât cel drept, de lemn, de lângă masă. Şi acesta era de lemn, dar avea spătarul rotunjit. Însă ea nu s-a sprijinit de spătar. Stătea în continuare dreaptă şi îşi umplea pipa. Apoi şi-a aprins-o şi, după obiceiul ei, a tras graţioasă două fumuri.

— Mamă! a început năvalnic Rulan.

Îşi înfrâna emoţiile şi era agitată, însă nu ştia cum să înceapă conversaţia.

— Da, copilă, i-a răspuns blând doamna Wu.

— Mamă, i-ai necăjit pe toţi.

— Chiar aşa?

Vocea doamnei Wu era melodioasă şi plină de uimire.

— Da. Tsemo mi-a spus să nu vin să-ţi vorbesc. A zis că e de datoria lui Liangmo s-o facă, pentru că el e fiul cel mare. Dar Liangmo n-a vrut să vină. A zis că n-are rost. Iar Meng nu se mai opreşte din plâns. Dar eu nu plâng. Le-am zis că trebuie să vină cineva la tine şi să-ţi vorbească.

— Şi n-a venit nimeni în afară de tine.

Doamna Wu a zâmbit uşor.

Rulan nu i-a răspuns la zâmbet. Chipul ei mult prea serios era sfâşiat între sfială şi hotărâre.

— Mamă, a început iar fata, mereu am avut impresia că nu mă ai la inimă, aşa că sunt ultimul om care ar trebui să vină la tine.

— Copilă, te înşeli. Nu-mi displace nimeni pe lumea asta. Nici măcar acea biată străină, surioara Hsia.

Rulan a tresărit.

— Sigur nu mă placi, a contrazis-o ea. Sunt mai în vârstă decât Tsemo şi din pricina asta nu mă ai la inimă. Şi nu m-ai iertat niciodată că ne-am îndrăgostit în Shanghai şi am hotărât singuri să ne căsătorim, în loc să-ţi îngăduim să te ocupi tu de asta.

— Fireşte că situaţia nu mi-a fost pe plac, a încuviinţat doamna Wu. Dar după ce m-am gândit mai bine, am înţeles că vreau ca Tsemo să fie fericit. Când v-am văzut, am ştiut că e fericit, aşa că mi-ai plăcut. Da, eşti mai în vârstă decât el, numai că n-ai ce face. E neplăcut pentru cei ai casei, dar eu m-am obişnuit. Te obişnuieşti

cu orice.

— Dar dacă aş fi ca Meng şi celelalte fete, a zis Rulan în felul ei nestăpânit, năvalnic, nu m-aş simţi atât de prost acum pentru fapta ta. Mamă, nu trebuie să-l laşi pe tata să-şi ia o altă femeie.

— Nu e vorba dacă-i dau sau nu voie, a venit răspunsul doamnei Wu, pe un ton încă blând. Eu am hotărât că aşa e cel mai bine pentru el.

Faţa rumenă a lui Rulan şi-a pierdut culoarea.

— Mamă, ştii bine ce faci?

— Cred că da.

— Lumea o să râdă de noi. E demodat să-ţi iei o concubină.

— Pentru locuitorii din Shanghai poate că e, a spus doamna Wu, iar tonul ei îi dădea de înţeles lui Rulan că pentru ea părerea oamenilor din Shanghai nu conta câtuşi de puţin.

Rulan se zgâia la ea cu o disperare îndârjită. Această femeie calmă, mama soţului ei, era atât de frumoasă, atât de desăvârşită, încât nici mânia, nici reproşurile nu răzbăteau până la ea. Fata îşi dăduse seama de multă vreme că nu va izbuti să-l întoarcă pe Tsemo împotriva ei. Influenţa mamei sale era atât de deplină, încât bărbatul nici măcar nu se răzvrătea împotriva acesteia. Era încredinţat că orice ar fi făcut mama lui, era până la urmă spre binele său. Astăzi, în vreme ce soţiile din casă tunau şi fulgerau împotriva sosirii noii femei, iar Liangmo rămăsese tăcut, Tsemo ridicase din umeri. Juca şah cu fratele lui mai mic, Yenmo.

— Mama vrea o concubină în casă dintr-un anumit motiv, pentru că mama nu face niciodată nimic fără motiv, spusese tânărul. Yenmo, e rândul tău.

Yenmo juca fără să ia în seamă tulburarea celor din jur. Dintre toţi fraţii lui, pe Tsemo îl iubea cel mai mult, pentru că se juca cu el în fiecare zi. Fără Tsemo, Yenmo s-ar fi simţit singur în această casă plină de femei şi copii.

— Un motiv! strigase dispreţuitor Rulan.

— Ia seama la ce spui, i-a atras Tsemo atenţia pe un ton sever, fără să-şi desprindă ochii de la tabla de şah.

Nu îndrăznise să nu-i dea ascultare. Deşi era mai tânăr decât ea, bărbatul avea ceva din calmul mamei sale, iar asta îl făcea să triumfe în faţa firii ei furtunoase. Doar că, Rulan hotărâse în taină să meargă singură la doamna Wu.

Şi-a încleştat pumnii pe genunchi şi a privit-o.

— Mamă, ştii că acum e împotriva legii ca un bărbat să-şi ia o

concubină?

— Care lege?

— Noile legi! a strigat Rulan. Legile noi ale Partidului Revoluţionar!

— Asemenea Constituţiei, legile astea noi există doar pe hârtie.

A observat că Rulan a fost surprinsă când a auzit-o rostind cuvântul „Constituţie”. Nu se aştepta ca doamna Wu să ştie despre existenţa acesteia.

— Multe dintre noi am trudit din greu să abolim concubinajul, a declarat Rulan. Am mărşăluit în Shanghai prin arşiţa verii, în timp ce sudoarea ni se scurgea pe trup. Am purtat stindarde care cereau instituirea sistemului căsătoriei unice, ca în Occident. Eu am purtat un stindard albastru, pe care scria cu litere albe „Jos cu concubinele!”. Iar acum, când o rudă de-a mea, însăşi mama soţului meu, face un lucru atât de învechit, atât de… de groaznic – pentru că e groaznic, mamă, să ne întoarcem la vechile obiceiuri crude…

— Copila mea, a întrerupt-o doamna Wu, vorbind cu glasul ei dulce, raţional, ce-ai face dacă într-o bună zi Tsemo îşi va dori o altă nevastă… să zicem, una mai puţin energică şi mai puţin isteaţă decât tine, una mai îngăduitoare şi mai blândă?

— Aş divorţa imediat, a spus mândră Rulan. Nu l-aş împărţi cu o altă femeie.

Doamna Wu şi-a aprins iar pipa şi a mai tras două fumuri.

— Viaţa bărbatului e alcătuită din multe părţi, i-a spus ea fetei. Pe măsură ce înaintează în vârstă, femeia îşi dă seama de asta.

— Cred în egalitatea dintre bărbaţi şi femei, a insistat Rulan.

— Şi, cu toate astea, doi oameni egali nu sunt identici. Sunt la fel de importanţi, la fel de necesari în viaţă, dar nu aidoma.

— În ziua de azi nu mai credem aşa ceva. Dacă o femeie se poate mulţumi cu un singur bărbat, atunci şi un bărbat se poate mulţumi cu o singură femeie.

Doamna Wu şi-a pus pipa deoparte.

— Eşti atât de tânără, a zis ea gânditoare, încât mă întreb cum ţi-aş putea explica. Vezi tu, copilă, mulţumirea e cea care contează. Mulţumirea unei femei, a unui bărbat. Când unul dintre ei ajunge să fie mulţumit, oare e bine să-i spună celuilalt: „Trebuie să te opreşti aici, pentru că eu sunt mulţumit”?

— Dar Liangmo ne-a spus că tata nu vrea altă femeie, a continuat cu încăpăţânare Rulan.

Doamna Wu şi-a spus în sinea ei: „Aha, deci Liangmo a vorbit azi cu tatăl lui!”. Pentru o clipă, şi-a compătimit soţul, fiindcă, deşi nu greşise cu nimic, era la cheremul fiilor săi.

— După ce ai fost soţia unui bărbat vreme de douăzeci şi patru de ani, ajungi să ştii totul despre el, i-a explicat cu blândeţe doamna Wu.

A oftat şi dintr-odată şi-a dorit ca tânăra să plece. Şi totuşi o plăcea mai mult ca oricând. Fata dovedise curaj venind la ea de una singură ca să-i spună aceste cuvinte directe, îndrăzneţe şi prosteşti.

— Copilă, a continuat ea, aplecându-se în faţă, cred că până la urmă Cerul a fost bun cu femeile. Nu puteam aduce copii pe lume la nesfârşit. Aşa că, îndurător, Cerul îi spune femeii care a împlinit patruzeci de ani: „Acum, biet suflet, biet trup, restul vieţii vă aparţine. V-aţi împărţit din nou şi din nou. Acum luaţi ce-a mai rămas şi reîntregiţi-vă, pentru ca viaţa să fie bună cu voi pentru ceea ce sunteţi – nu doar pentru ceea ce dăruiţi, ci şi pentru lucrurile pe care le primiţi”. Îmi voi petrece restul zilelor adunându-mi laolaltă mintea şi sufletul. Îmi voi îngriji trupul nu ca să facă plăcere unui bărbat, ci pentru că mă găzduieşte şi pentru că depind de el.

— Ne urăşti pe toţi? a întrebat fata.

Ochii ei s-au deschis larg, iar doamna Wu a văzut pentru prima dată că erau foarte frumoşi.

— Vă iubesc mai mult ca oricând.

— Îl iubeşti şi pe tatăl nostru?

— Da. Altfel de ce mi-aş dori atât de mult să fie fericit?

— Nu te înţeleg, a spus fata după o clipă. Nu ştiu ce vrei să spui.

— Eşti mult mai tânără ca mine. Ai răbdare cu mine, copila mea, pentru că ştiu ce-mi doresc.

— Într-adevăr? a întrebat neconvinsă Rulan.

— Da, a venit răspunsul tandru.

Rulan s-a ridicat în picioare.

— Trebuie să mă întorc şi să le spun. Dar nu cred că vreunul din ei o să înţeleagă.

— Spune-le să aibă răbdare cu mine, a rugat-o doamna Wu, surâzându-i.

— Ei bine, dacă eşti sigură…

Rulan încă şovăia.

— Foarte sigură.

După ce Rulan a ieşit din odaie, doamna Wu s-a bucurat din nou de singurătate şi tăcere. Zâmbea uşor, închipuindu-şi familia adunată, fără ea, stând cu toţii consternaţi şi întrebându-se ce să facă. Pentru prima dată de când o ştiau, făcuse ceva doar pentru ea. Surâdea şi se simţea pe deplin împăcată. Mai erau două ceasuri până la ora ei de culcare, aşa că a făcut baie fără ajutorul lui Ying, s-a îmbrăcat cu pijamalele ei de mătase albă şi s-a culcat în patul imens, cu draperii întunecate. Peste o oră, când Ying a intrat acolo, a înspăimântat-o tăcerea dinăuntru şi a alergat la pat. Şi-a văzut stăpâna întinsă acolo, în spatele draperiei, mică şi liniştită. S-a repezit la ea, cuprinsă de groază, şi a privit silueta nemişcată.

— O, Cerule! s-a tânguit slujnica. Stăpâna noastră e moartă!

Dar doamna Wu nu murise. Dormea, deşi Ying nu o mai văzuse niciodată dormind astfel. Nici măcar exclamaţia slujnicei nu a trezit-o pe femeia adormită.

— Când te gândeşti că până şi zgomotul aripilor unei păsări în luminiş o trezea! s-a minunat Ying.

A rămas o clipă pe loc, contemplând de sus frumuseţea pură a chipului doamnei Wu, apoi a făcut un pas înapoi şi a tras draperiile grele ale patului.

— E cumplit de ostenită, a murmurat Ying. E obosită pentru că în casa asta toţi se hrănesc din ea, ca nişte ţânci care sug la sân.

S-a oprit la uşa curţii şi a privit îndârjită în dreapta şi în stânga. Dar nu venea nimeni şi, cu siguranţă, nici domnul Wu.

În curtea lui Liangmo cei doi fraţi mai mari şi soţiile lor au discutat până când ceasornicul cu apă a anunţat că prima jumătate a nopţii trecuse. În cea mai mare parte a timpului cei doi soţi au rămas tăcuţi. Se simţeau nedumeriţi şi ruşinaţi pentru tatăl lor. La urma urmei, şi el era bărbat, ca şi ei. Când aveau să ajungă la jumătatea vieţii, o să se petreacă acelaşi lucru şi cu ei şi soţiile lor? Se îndoiau de ei înşişi, dar ascundeau acea îndoială.

Dintre cele două femei, Meng era cea mai tăcută. Era mult prea mulţumită de viaţa ei ca să se certe, oricare ar fi fost motivul.

Considera că Liangmo era cel mai chipeş şi mai destoinic bărbat din lume şi se mira întruna ce noroc avusese că i se dăruise lui pentru tot restul vieţii. Totul la el îi era pe plac: trupul lui tânăr şi puternic, firea lui calmă, purtarea blândă, bunătatea nesfârşită, râsul lui senin, felul în care buzele i se lipeau una de cealaltă, obrajii netezi, luciul greu al părului negru, mâinile ferme, dar moi,

palmele uscate şi răcoroase. Le ştia pe toate şi se bucura de toate. Nu îi găsea niciun cusur. Se simţea pierdută în el şi se bucura că se pierduse. Nu voia să-şi aparţină sieşi. Acestea erau grijile şi bucuriile ei: să stea noaptea în braţele lui, să-l slujească ziua, să-i împăturească hainele, să îi aducă mâncare cu mâna ei, să-i toarne ceai şi să-i aprindă pipa, să-i asculte fiecare cuvânt, să-i aline durerea de cap, oricât de mică, să încerce gustul unui fel de mâncare sau cât de cald e vinul. Dar mai presus de toate, grija ei de căpătâi era zămislirea copiilor lui Liangmo. Singura ei dorinţă era să-i nască mulţi copii. Ea era unealta nemuririi lui.

Ca întotdeauna, şi de data asta se gândea la el când acesta era de faţă, iar vocile celorlalţi răzbăteau până la ea prin ceaţa aurie a bucuriei pe care i-o stârnea el. Faptul că socrul ei îşi lua o concubină îl făcea pe Liangmo să pară şi mai bun în ochii ei. Nu exista niciun bărbat aidoma lui Liangmo. Era mai bun, mai înţelept şi mai credincios decât tatăl lui. Iar Liangmo era mulţumit de ea.

În vreme ce Rulan vorbea, Meng asculta şi se gândea la Liangmo. Când Rulan o întrebase „Meng, tu eşti soţia primului născut, tu ce părere ai?”, Meng se răsucise spre Liangmo, ca să afle ce părere avea el.

Bineînţeles că Rulan ştia asta şi o dispreţuia pe Meng pentru că nu gândea cu propriul ei cap. Şi Rulan îşi iubea soţul şi când era singură cu Tsemo, îi spunea adesea că îl iubea pentru că nu era un netot, ca Liangmo. În taină, deplângea faptul că Tsemo nu era întâiul născut. Era mai puternic, mai vioi, mai iute, mai zvelt şi mai iscusit la vorbă decât Liangmo. Acesta din urmă semăna cu tatăl lui, dar Tsemo îşi moştenea mama. Rulan îl iubea chiar şi atunci când se certa cu el. Doar că se certa cu el foarte des şi în tot acest răstimp se ura că o face. Toate certurile lor se sfârşeau cu căinţa ei furtunoasă, iar această căinţă izvora dintr-o teamă statornică şi ascunsă – pe care o tăinuia chiar şi faţă de sine –, căci Tsemo era mai tânăr decât ea şi fata ştia că ea îl iubise înainte să o iubească şi el. Aceasta era ruşinea ei ascunsă: inima ei îl alesese încă din vremea când erau la şcoală. Tot inima ei o îmboldise să îl caute sub tot felul de pretexte străvezii: nu înţelegea anumite cărţi, pierduse nişte notiţe de la cursuri sau orice alt motiv pe care îl putea născoci ca să-l apropie de ea. Ea se oferise prima să-i fie prietenă, ea întinsese cea dintâi mâna ca să o atingă pe a lui.

Justificase cu îndrăzneală toate aceste lucruri faţă de sine şi faţă de el, spunând că e o femeie modernă, nu una de modă veche. Nu

se temea de bărbaţi, spunea ea, şi era de părere că bărbaţii şi femeile sunt egali. Dar în tot acest timp Rulan ştia că Tsemo era mai tânăr, că nu mai cunoscuse altă femeie în afară de ea, că dragostea ei îl copleşise şi că el cedase în faţa ei, deşi nu cu toată fiinţa lui.

— Te temi de mama ta demodată! strigase fata.

— Mă tem de ea pentru că are mereu dreptate, răspunsese el, dus pe gânduri.

— Nimeni nu are mereu dreptate, declarase Rulan.

— Nu o ştii pe mama, râsese Tsemo. Chiar şi când aş vrea să se înşele, tot ştiu că are dreptate. E cea mai înţeleaptă femeie din lume.

Rostise aceste cuvinte cu nevinovăţie, dar ele împlântaseră un jungher în inima lui Rulan, iar tăişul rămăsese acolo. Venise în casa Wu pregătită s-o urască pe mama lui Tsemo şi să fie geloasă pe ea, dar era furioasă pentru că nu putea s-o facă. Doamna Wu era bună cu toată lumea, iar purtarea ei nu dădea prilej nici de ură, nici de gelozie. Chiar dacă simţea ura lui Rulan, nu o arăta, iar tânăra constatase în scurt timp că doamnei Wu nu îi păsa nici de dragoste, nici de ură.

Tânăra soţie nu putea să fie nici geloasă. Într-una dintre gâlcevile ei cu Tsemo, îi aruncase în faţă aceste cuvinte:

— De ce-ţi iubeşti mama atât de mult? Ea nu te iubeşte într-atât.

Tsemo îi răspunsese cu calmul lui obişnuit:

— Nu vreau să fiu iubit prea mult.

Înfipsese astfel un spin în trupul fetei şi îl lăsase acolo, în carnea ei tremurătoare. De altfel, Rulan era uşor de rănit, inima ei era mereu sensibilă la suferinţă, iar orgoliul ei era stârnit foarte repede.

— Probabil îţi închipui că te iubesc prea mult! izbucnise ea.

Însă Tsemo nu îi răspunsese. Era un bărbat cu un aer degajat, cu umeri laţi şi talie îngustă. Toţi fiii doamnei Wu erau chipeşi – în afară de Yenmo, care era încă prea rotofei –, dar Tsemo avea înfăţişare mai nobilă decât toţi. Această înfăţişare nobilă o chinuia pe Rulan. Era oare o manifestare exterioară a sufletului său, ori doar un şiretlic al firii, felul în care i se îmbinau oasele în craniul lui acoperit cu o carne aleasă şi cu o piele netedă şi aurie? Rulan nu ştia, iar el îi ascundea adevărul. Sau cel puţin aşa credea tânăra.

— Spune-mi la ce te gândeşti, îl ruga ea adesea.

Uneori el îi spunea, alteori, nu.

— Am nevoie de puţină intimitate, îi zicea el cu asprime.

— Nu mă iubeşti! îi striga mult prea des Rulan.

— Oare? i-o întorcea el, iar fata îşi blestema propria-i limbă ascuţită.

Cu toate astea, el o iubea cu toată tandreţea pe care tânăra o cerea, deci cum putea ea să deosebească acele ocazii? Când era singură, fata spumega împotriva veseliei soţului ei şi se lăsa la mila propriei iubiri, tânjind să se elibereze de acest sentiment care îi slăbea forţa şi o făcea să depindă de el. Dar cum să se elibereze de jugul pe care şi-l pusese cu propria mână? În sufletul ei era furtună. Visele pe care le avusese despre viaţă muriseră. Era prizonieră în această casă. Şi cine altcineva decât ea însăşi era temnicerul?

Trăia cu asemenea tulburare în suflet cât de tainic putea, însă nu reuşea să-şi ascundă cu totul frământările. Era iute la mânie şi avea limba ascuţită. Îi certa cu uşurinţă pe slujitori, iar aceştia nu erau obişnuiţi să fie rău trataţi în casă, aşa că o slujeau mai prost decât pe ceilalţi membri ai familie şi râdeau de ea în bucătărie. Cu siguranţă că Rulan ştia asta. Era adesea arţăgoasă şi toate i se păreau învechite şi incomode.

— În Shanghai aveam apă care venea singură şi electricitate, obişnuia fata să spună şi se plângea de căzile umplute cu găleata, de lumânări şi de lămpile cu gaz.

Dar cine îi dădea ascultare? Era doar una dintre cele peste şaizeci de făpturi care locuiau sub acoperişul familiei Wu. Unde mai pui că încă nu născuse niciun copil.

Aşa că în acea noapte, când l-a criticat prea mult pe tatăl soţului său, Tsemo s-a săturat de ea. A căscat, s-a întins şi a izbucnit în râs.

— Bietul tata! a spus el vesel. Până la urmă, dacă e să ne luăm după tine, Rulan, lui trebuie să-i plângem de milă. Noi o vom vedea pe femeia aia doar în trecere, pe când el îi va îndura povara zi şi noapte. Hai, femeie, că-i miezul nopţii! Du-te la culcare, odihneşte-te şi lasă-mă în pace.

Bărbatul s-a ridicat, s-a scuturat, şi-a trecut mâinile prin păr, a fluierat după ea de parcă ar fi chemat un câine, apoi a plecat. Ce altceva putea face Rulan decât să-l urmeze în curtea lor?

Capitolul III

Doamna Wu s-a trezit după o noapte de somn. Ăsta era unul dintre darurile cu care fusese înzestrată: după ce se trezea din

somn, vedea dinaintea ochilor drumul pe care voia s-o apuce, asemenea lunii când luminează o mare întunecată. În acea clipă îl văzu limpede.

„Trebuie să aleg femeia imediat”, şi-a spus ea. Pe cei ai casei îi neliniştea aşteptarea. Prin urmare, în acea zi avea să trimită după bătrâna mijlocitoare şi s-o întrebe care dintre tinerele de la ţară ar fi potrivită. Doamna Wu se gândise, pe rând, la toate ţărăncile tinere pe care le cunoştea, dar niciuna nu era ceea ce voia. Toate erau sau de rang prea înalt, sau de rang prea mărunt, sau fiice de oameni bogaţi, care ar fi fost prea mândre ori ar fi iscat prea multe necazuri, sau atât de pătrunse de educaţia străină de care avuseseră parte, încât poate că ar fi căutat să o înlăture pe doamna Wu. Sau erau fiice de oameni săraci, numai că la fel de mândre şi de căpoase. Nu, ea trebuia să găsească o fată care nu avea nici prea multe, nici prea puţine calităţi, aşa încât să nu se teamă şi nici să nu fie invidioasă. Doamna Wu şi-a spus că ar fi fost mai bine dacă femeia era cu totul străină, dintr-o familie străină de locurile astea. Şi, dacă se putea, să vină de departe, aşa încât când avea să ajungă în casa lor, să-şi strămute rădăcinile cu totul, plantându-le într-un pământ nou.

Ying a intrat cu ceaiul de dimineaţă şi nişte dulciuri. După ce a salutat-o, doamna Wu i-a spus:

— Îndată ce termin de mâncat, vreau să vorbesc cu bătrâna Liu Ma.

— Da, doamnă, i-a răspuns cu tristeţe Ying.

A ajutat-o să se ridice şi să se îmbrace, fără să scoată o vorbă. I-a periat doamnei Wu părul lung, neted ca satinul, l-a împletit, apoi a ieşit şi s-a întors cu micul dejun. În tot acest timp a rămas mută, iar doamna Wu a tăcut şi ea. Lăsându-şi trupul subţire şi frumos să atârne moale, ca al unei păpuşi, i-a îngăduit slujitoarei să o îmbrace. A mâncat bine şi s-a simţit mulţumită.

Abia a terminat ultima înghiţitură de ceai, când Ying a adus-o pe Liu Ma. Fireşte că Liu Ma ştia deja de ce fusese chemată. Avea iscoade plătite în toate casele bogătaşilor şi ele îi dădeau de ştire ori de câte ori apăreau neînţelegeri între bărbaţi şi femei. Nasul ei turtit şi lat simţea prilejul de a peţi femei şi bărbaţi cu tot atâta agerime ca nasul unui copoi care simte mirosul de sălbăticiune. Aşadar, aflase că trebuie să fie găsită o concubină pentru domnul Wu dar era prea isteaţă ca să-i dea de înţeles doamnei Wu că ştie asta. În schimb, se prefăcu a crede că întâlnirea era prilejuită de

dorinţa doamnei Wu de a-şi însura al treilea fiu, pe Fengmo.

Dar nici doamna Wu nu era naivă. Ştia că mijlocitoarea aflase totul din bârfele slujitorilor, aşa că a lăsat-o pe Liu Ma să creadă că o păcălise.

— Sunteţi matinală, doamnă, a gâfâit bătrâna când a ajuns.

Era o femeie scundă şi grasă. În copilărie trăise într-o casă a florilor, dar se îngrăşase foarte devreme şi apoi aflase că putea câştiga mai mulţi bani făcând rost de femei pentru bărbaţi decât vânzându-şi propriul trup, aşa că se măritase cu un negustor mărunt, oferindu-i drept zestre banii pe care îi pusese deoparte, şi se apucase să fie mijlocitoare pentru familiile de vază.

— Îmi place începutul dimineţii, i-a răspuns cu blândeţe doamna Wu.

Pentru că Liu Ma îi era inferioară în rang, doamna Wu nu se ridicase. În schimb, i-a făcut semn să se aşeze. Ying i-a turnat ceai şi a plecat.

Liu Ma îşi sorbi cu zgomot ceaiul. Nu pomeni nimic despre faptul că doamna Wu se mutase în această curte, ci spuse cu un glas răguşit:

— Sunteţi mai frumoasă ca niciodată. Stăpânul dumneavoastră e foarte norocos.

Voia ca astfel să aducă vorba despre concubine. A crezut că doamna Wu avea să suspine şi să spună că, din păcate, frumuseţea ei nu o mai ajuta. Însă doamna Wu doar i-a mulţumit.

Liu Ma a scos un pătrat de pânză albă şi a tuşit în el. Ştia prea bine că în casa asta nu se cuvenea să scuipe pe jos. Toată lumea ştia că doamna Wu ţinea la asemenea lucruri la fel de mult ca străinii. Apoi a început din nou:

— Mi-am zis că o să vreţi o fată frumoasă pentru al treilea fiu al dumneavoastră, aşa că am adus câteva poze.

Ţinea pe genunchi un pachet alungit, legat într-o basma de bumbac albastru. L-a desfăcut. Înăuntru se afla o revistă străină veche, cu poze ale unor actriţe de film. A deschis-o şi a scos dintre paginile ei câteva fotografii.

— Acum am trei fete tinere – toate, afaceri bune.

— Doar trei? a murmurat doamna Wu, zâmbind.

Bătrâna Liu Ma o făcea mereu să râdă în taină. Marfa ei era pasiunea dintre bărbaţi şi femei, iar mijlocitoarea îşi făcea negoţul fără ocolişuri, de parcă ar fi vândut ouă, orez sau varză.

— N-am spus că am doar trei. Sigur, am clienţi buni, la fel ca toţi

mijlocitorii din oraş, dar astea trei sunt cele mai bune. Se trag din familii bune, cărora le dă mâna să ofere bani, cele mai alese mobile şi veşminte de nuntă.

— Dă-mi să văd revista străină, a spus doamna Wu.

Acum, când sosise vremea să aleagă o femeie care să-i ia locul, se simţea pe jumătate speriată. Poate că sarcina asta o depăşea.

— Niciuna dintre femeile astea nu e a mea, a spus Liu Ma. Nu sunt decât umbrele electrice ale unor femei din America.

— Ştiu, a zis doamna Wu, râzând uşor. Sunt curioasă să văd ce anume cred străinii că e frumos la o femeie.

A luat revista deschisă din mâna mijlocitoarei. Era murdară, dar nu fusese boţită, căci Liu Ma o preţuia. Nici ea, nici doamna Wu nu ştiau să citească scrisul străin, aşa că numele femeilor le erau necunoscute.

Doamna Wu întorcea paginile una după alta şi privea pe rând chipurile vesele.

— Toate seamănă între ele, a murmurat ea. Dar, la urma urmei, toţi străinii seamănă, nu-i aşa.

Liu Ma a râs tare.

— Cu siguranţă că surioara Hsia nu arată aşa. Pe fetele astea le-aş putea mărita, dar pe ea nu!

Toţi locuitorii din oraş o cunoşteau pe surioara Hsia şi râdeau de ea la crâşme, în prăvălii, în curţi şi prin ceainării. Toată lumea spunea că e bună la inimă, cu toate astea tot le plăcea să facă haz de ea. Doar singurul ei servitor, un bătrân, o apăra.

— Nu-mi spune că înţelegi ce zice, îl luase peste picior un bărbat în piaţa de peşte în timp ce cântărea un peşte pentru prânzul sorei Hsia.

— Ba da, se jurase bătrânul. Dacă ştiu ce are de gând să spună, o înţeleg cu uşurinţă.

— Surioara Hsia e o călugăriţă. O călugăriţă străină, a venit răspunsul doamnei Wu. Călugăriţele nu sunt femei. De unde ai făcut rost de o asemenea carte?

— Am cumpărat-o, a spus mândră Liu Ma. Acum cinci-şase ani, un prieten de-al meu s-a dus la Shanghai. I-am spus că vreau o carte din asta şi mi-a adus-o. M-a costat cinci dolari.

— De ce ai vrut o carte cu femei străine?

— Unor bărbaţi le place să le privească feţele, a explicat Liu Ma. Le stârneşte dorinţa, iar mie îmi merge afacerea. Mai sunt şi bărbaţi tineri care vor femei moderne. Îmi arată una dintre fete şi

îmi spun că vor una ca ea. Iar eu găsesc câte o fată dispusă să se aranjeze în aşa fel încât să semene cât mai bine cu cea aleasă.

Doamna Wu a închis repede revista şi i-a înapoiat-o lui Liu Ma.

— Vreau să văd cele trei poze.

Le-a luat fără să atingă mâna murdară a mijlocitoarei şi le-a privit una pe rând.

— Dar chipurile astea trei seamănă tare mult între ele, a zis ea nemulţumită.

— Oare fetele nu seamănă toate între ele? i-a întors-o Liu Ma. Ochi strălucitori, păr lucios, nas mic şi buze roşii. Iar dacă le scoţi hainele, ce deosebire mai e între o femeie şi alta?

Pântecele îi tremura de râs sub haina largă de mătase ponosită.

— Dar, draga mea, nu trebuie să le spunem asta bărbaţilor, altfel negoţul meu s-ar duce de râpă. Trebuie să-i facem să creadă că fiecare fată e la fel de diferită de restul pe cât de deosebite sunt perlele faţă de jad. Bineînţeles, tot nişte giuvaieruri!

Femeia hohotea de râs.

Doamna Wu a surâs slab şi a pus fotografiile pe masă. Feţele tinere – toate drăguţe, încadrate de un păr negru, drept – o priveau. Le-a întors cu faţa în jos.

— Ai vreo fată care locuieşte departe de aici? s-a interesat ea.

— Spuneţi-mi ce anume doriţi, i-a spus Liu Ma.

Bătrâna simţea că se apropiau de adevăratul subiect, aşa că şi-a pus la treabă mintea şireată.

— Am dinaintea ochilor fata pe care o vreau, a spus doamna Wu, pe jumătate şovăitoare.

— Atunci e ca şi găsită, s-a repezit Liu Ma. Asta dacă trăieşte pe pământ şi nu s-a ridicat la cer.

— O femeie tânără, a continuat doamna Wu cu un glas la fel de şovăitor.

Înainte, când le vorbise rudelor ei despre fată, nu şovăise deloc, dar ştia că nu putea ascunde nimic în faţa acelui suflet bătrân şi înăsprit, care îşi câştiga pâinea târguind femei şi bărbaţi.

Liu Ma aştepta, ţintuind-o pe doamna Wu cu ochii ei vicleni. Stăpâna casei a întors capul şi a privit în curte. Dimineaţa era frumoasă, iar soarele făcea să strălucească pietrele proaspăt curăţate, care dădeau la iveală nuanţe palide de albastru, galben şi roz.

— O tânără drăguţă, a continuat doamna Wu cu o voce slabă. Foarte drăguţă, însă nu frumoasă. O fată – vreau să spun o femeie –

de vreo douăzeci şi doi de ani, cu obraji rotunzi, netezi şi moi, ca de copil, gata să iubească pe oricine, nu doar un bărbat. O fată care să nu iubească prea mult un bărbat şi căreia, dacă îi dai ceva dulce sau o haină, să uite un necaz. Una care să îndrăgească copiii, fireşte. Cu o fire plăcută. Familia ei să locuiască departe, ca să nu tânjească mereu după casă…

— Am exact ce vă trebuie, a întrerupt-o triumfătoare Liu Ma.

Pe urmă chipul ei rotund a devenit serios.

— Din păcate, fata e orfană. Probabil că nu doriţi să vă căsătoriţi fiul cu o orfană care nu ştie cine îi sunt părinţii. Nu, nu, asta ar însemna să vă treziţi că aduceţi în familie sânge de cine ştie ce neam.

Doamna Wu şi-a întors privirea şi a cercetat chipul lui Liu Ma.

— Nu vreau fata pentru Fengmo, a spus ea cu calm. Am alte planuri pentru el. Nu, fata va fi concubina stăpânului meu.

Liu Ma s-a prefăcut îngrozită şi surprinsă. Şi-a ţuguiat buzele groase, a scos bucata de bumbac şi şi-a acoperit ochii cu ea.

— Vai, până şi el! a mormăit bătrâna.

Doamna Wu a clătinat din cap.

— Nu-l judeca greşit. A fost ideea mea. El nu vrea deloc. Eu sunt cea care insistă.

Liu Ma şi-a luat de la ochi bucata de pânză şi a vârât-o la loc în sânul ei bogat.

— Atunci poate că orfana e alegerea potrivită, a sugerat ea grăbită. Fata e puternică şi pricepută.

— Nu vreau să mi-o iau drept slujnică, a întrerupt-o doamna Wu. Am destui servitori, iar Ying a avut întotdeauna grijă de mine şi i-ar face zile fripte. Nu, dacă e servitoare, n-o să meargă.

— Nu e servitoare, a spus îngrijorată Liu Ma. Voiam să spun că e tare dornică să ajute, că e bună şi blândă…

— Dar trebuie să fie inimoasă şi sănătoasă, a insistat doamna Wu.

— Aşa şi e, a asigurat-o bătrâna. Ba chiar e foarte drăguţă şi, de n-ar fi rămas fără părinţi, aş fi măritat-o de multe luni. Dar, doamnă, ştiţi cum e. Familiile bune nu vor orfani pentru fiii lor, iar cele care ar fi dispuse s-o primească sunt prea mici în rang pentru ea. E puternică, dar nu e de neam de jos. De fapt mi-a trecut prin cap s-o las o vreme într-o casă a florilor, ca să-şi găsească vreun bătrân care să şi-o dorească drept concubină. Dar pesemne că Cerul a vegheat asupra ei, de vreme ce chiar acum, când e în

floarea vârstei, căutaţi pe cineva ca ea.

— Ai o fotografie de-a fetei?

— Nu, din păcate. Nu m-am gândit să iau cu mine o poză şi nici ea nu s-a gândit să se lase fotografiată. Adevărul e că…

Bucata de bumbac a apărut iar şi femeia a tuşit în ea.

— Singurul ei cusur e că e o fată de rând, o ignorantă. Mai bine să vă spun de pe-acum ce e mai rău: nu ştie să citească, doamnă. Altădată poate că treaba asta ar fi fost considerată o virtute, dar bineînţeles că acum e la modă ca fetele să ştie să citească, la fel ca băieţii. Rânduiala străină a pătruns şi în ţara noastră.

— Nu-mi pasă că nu ştie să citească, a spus doamna Wu.

Chipul lui Liu Ma s-a încreţit de plăcere. Şi-a izbit genunchii graşi cu palmele.

— Atunci treaba e ca şi făcută, doamnă! a strigat bătrâna. O s-o aduc aici oricând doriţi. Locuieşte la ţară, împreună cu mama ei vitregă.

— Cine e mama ei vitregă?

— Nu e o persoană importantă, a spus repede Liu Ma. Nici măcar nu merită să vă spun cine e. Într-o noapte de iarnă a găsit un copil dincolo de zidul oraşului. Cineva o lăsase acolo. Era un copil nedorit. Bătrâna se îndrepta spre casă după un ospăţ, împreună cu fratele ei, care în ziua aceea împlinea treizeci de ani. El are o tarabă la… Nu, nici măcar n-o să vă zic unde. Nu are importanţă cine e sau ce vinde. Femeia a auzit plânsete de copil şi a văzut fetiţa. N-ar fi luat acasă încă o gură de hrănit – căci era săracă –, dar avea un fiu şi s-a gândit că într-o bună zi fata i-ar putea fi noră şi ar scuti-o de cheltuiala de a căuta o nevastă pentru băiat. De unde să fi ştiut că fiul ei avea să se îmbolnăvească şi să moară înainte să se poată căsători? Ciuma i-a curmat viaţa. Acum femeia are fata, dar n-are cu cine s-o mărite.

Doamna Wu a ascultat istorisirea fără să-şi desprindă ochii de pe chipul mijlocitoarei.

— În cazul ăsta, va dori să dea fata?

— Da. E foarte săracă şi, la urma urmei, fata nu-i sânge din sângele ei.

Doamna Wu s-a întors cu spatele la curte. Lumina soarelui se strecura pe deasupra zidului, scurtând, întunecând şi adâncind umbrele bambuşilor pe pietre.

— Ar fi bine să o văd cu ochii mei, a spus ea, dusă pe gânduri.

A dus un deget delicat la buze, ca de fiecare dată când cugeta.

— De fapt nu. De ce s-o văd? Nu-ţi foloseşte la nimic să mă înşeli şi, din câte spui, după ce le stabilim felul, toate fetele se aseamănă.

— Doamnă, cât sunteţi dispusă să plătiţi? s-a interesat Liu Ma.

— Fireşte, va trebui s-o îmbrac, a adăugat gânditoare doamna Wu.

— Da, dar din moment ce bătrâna nu-i e mamă, n-o să-i pese cum urmează s-o îmbrăcaţi. O să vrea doar argint în palmă.

— O sută de dolari nu-i tocmai o sumă mică pentru o fată de la ţară, a spus cu calm doamna Wu. Dar o să plătesc mai mult: voi da două sute de dolari.

— Şi încă cincizeci, a adăugat mieroasă Liu Ma.

Sudoarea îi şiroia din pielea tuciurie.

— Aşa, o să-i pot da două sute femeii. Pentru banii ăştia o să lase fata să plece.

— Atunci aşa rămâne, a spus doamna Wu atât de brusc, încât a zărit cum în ochii mici şi bătrâni care o ţintuiau îngrijoraţi a sclipit o tristeţe lacomă. Şi nu te întrista că nu mi-ai cerut mai mult, i-a zis ea mijlocitoarei. Ştiu să desluşesc ce e drept şi ce e generos.

— Ştiu că sunteţi înţeleaptă, doamnă, a spus repede Liu Ma.

A strâns pozele în mână. Apoi s-a oprit.

— Sigur nu vreţi o soţie drăgălaşă pentru fiul dumneavoastră, doamnă? Las din preţ dacă luaţi două fete odată.

— Nu, a spus doamna Wu cu un soi de severitate. Fengmo mai poate aştepta. E foarte tânăr.

— Asta aşa-i.

Acum, că bătuseră palma, bătrâna mai că plângea de bucurie şi încuviinţa tot ce spunea doamna Wu.

— Da, da, doamnă. Bătrânii nu pot aştepta. Cei mai vârstnici trebuie slujiţi cei dintâi, doamnă. Aveţi dreptate mereu. Ştiţi ce se ascunde în inima tuturor.

A înfăşurat la loc revista în basma şi s-a ridicat.

— Să aduc fata acum?

— Adu-o în seara asta, la scăpătat.

— E bine. Cea mai potrivită oră. Aşa, va avea vreme toată ziua să se spele, să-şi schimbe hainele şi să-şi primenească părul.

— Spune-i să nu aducă nimic cu ea, nici în mână, nici în cutii. Să vină cu mâna goală, îmbrăcată cu hainele ei.

— Făgăduiesc, făgăduiesc, a bălmăjit Liu Ma, apoi a făcut o plecăciune şi a plecat bolborosind grăbită şi călcând pe tălpile care în copilărie îi fuseseră înfăşate atât de tare, încât acum arătau ca

nişte cioturi groase.

Aproape în aceeaşi clipă Ying a apărut în odaie, aducând ceai proaspăt. Nici ea, nici doamna Wu nu au scos vreo vorbă. Stăpâna casei a privit tăcută în vreme ce slujnica a şters masa şi scaunul pe care stătuse bătrâna şi a apucat bolul de ceai din care aceasta băuse de parcă ar fi fost un gunoi. Tocmai se pregătea să plece cu bolul, când doamna Wu i-a vorbit:

— Diseară, la asfinţit, va veni o fată la poartă.

Ying asculta nemişcată, ţinând cu două degete bolul murdar.

— Adu-o direct la mine şi pregăteşte-i un pat mic de bambus în odaia asta, a poruncit doamna Wu.

— Da, doamnă, a şoptit Ying.

Glasul i s-a stins în gât şi slujnica a ieşit în grabă.

Ziua se scurgea înspre noapte. După masa de prânz doamna Wu obişnuia să se retragă în iatacul ei şi să se odihnească preţ de un ceas. Dar în acea zi, când a pătruns în dormitorul mare şi învăluit în umbră, şi-a dat seama că nu putea nici să doarmă, nici să se odihnească. Pricina nu era faptul că locul i s-ar fi părut străin. Dimpotrivă, se simţea atât de la largul ei în acele odăi, încât rămăsese uimită. Neliniştea ei nu era pricinuită de odaie, ci de fiinţa ei lăuntrică.

— Azi n-o să stau întinsă, i-a zis lui Ying.

Ying s-a zgâit la ea. Ochii ei credincioşi erau plini de presimţiri rele.

— Aţi face bine să vă odihniţi în după-amiaza asta, doamnă. Mă îndoiesc că veţi dormi bine diseară, cu o străină în casă.

— Se pare că n-am nevoie de somn.

Văzând dispoziţia sumbră a lui Ying, starea ei de spirit s-a schimbat. Se simţea ghiduşă şi hotărâtă. A întins mâna şi a atins braţul lui Ying, împingând-o uşor.

— Pleacă, Ying. Lasă-mă singură. O să găsesc o carte cu care să mă distrez.

— Cum doriţi, i-a răspuns Ying şi s-a răsucit pe călcâie pe neaşteptate, lăsând-o pe doamna Wu în mijlocul încăperii.

Dar doamna Wu nu a observat. Ţinea un deget delicat la buze, pe jumătate zâmbind. Apoi a dat repede din cap şi s-a apropiat de bibliotecă, străbătând odaia. Tălpile i s-au cuibărit în piatra scobită din faţa uşii, unde odinioară călcaseră zeci de alte tălpi, ajunse acum oale şi ulcele.

„Dar toate acele tălpi erau de bărbaţi”, s-a gândit ea surâzând când a simţit sub picioare scobitura podelei.

Se simţea mai liberă şi mai îndrăzneaţă ca oricând. Nimeni nu era de faţă ca să fie martor la ce făcea. Preţ de o oră îşi aparţinea doar sieşi. Ei, sosise vremea să citească una din cărţile interzise!

Bătrânul Stăpân nu îi ascunsese niciodată unde anume se aflau acele cărţi. Ba chiar într-o zi, după ce aflase că doamna Wu ştia să scrie şi să citească, o adusese în bibliotecă şi i le arătase cu mâna lui. Erau legate în pachete şi aveau coperte albastre de bumbac.

— Copila mea, îi spusese el cu atitudinea lui gravă, cărţile astea nu sunt pentru tine.

— Pentru că sunt femeie? întrebase ea.

Bătrânul încuviinţase cu o mişcare a capului şi adăugase:

— Dar nu le-am îngăduit nici fiilor mei să le citească până când au împlinit cincisprezece ani şi n-au mai fost copii.

— Stăpânul meu le-a citit pe toate? dorise ea să ştie.

Bătrânul Stăpân păruse stânjenit.

— Probabil că da. Nu i-am întrebat pe alţii, însă toţi bărbaţii tineri le citesc. De asta le şi ţin aici. I-am spus fiului meu: „Dacă trebuie să le citeşti, aşteaptă până împlineşti cincisprezece ani şi citeşte-le aici, în biblioteca mea, nu ascunzându-le prin manualele tale”.

Atunci fata îi pusese o altă întrebare directă:

— Tată, crezi că mintea mea nu va întrece niciodată mintea pe care o avea soţul meu la cincisprezece ani?

Bărbatul fusese şi mai stânjenit. Cu toate că era un cărturar, era un om cinstit, aşa că şi-a încreţit fruntea palidă şi înaltă.

— Mintea ta e foarte bună pentru o femeie, îi spusese el într-un sfârşit. Fiica mea, aş spune chiar că, dacă creierul tău ar fi fost într-un cap de bărbat, ai fi putut da examenul imperial[3], l-ai fi trecut cu note excelente şi ai fi devenit un înalt funcţionar al ţinutului. Însă creierul tău nu se află într-un cap de bărbat, ci într-unul de femeie. Îl hrăneşte sânge femeiesc, în el bate o inimă de femeie şi e înconjurat de viaţa unei femei. La o femeie nu e bine ca mintea să-i întreacă trupul.

Dacă n-ar fi fost o fiinţă atât de gingaşă, poate că următoarea întrebare a fetei ar fi părut nepotrivită. Dar ea ştia că Bătrânul

[3] Sistem de examene din China Imperială, menit să selecteze candidaţi pentru aparatul birocratic de stat. Examenele verificau cunoaşterea literaturii clasice şi a stilului literar, nu cunoştinţele administrative ale candidaţilor. (n.t.).

Stăpân o înţelegea şi o iubea, aşa că a întrebat:

— Tată, asta înseamnă că trupul femeii e mai important decât mintea ei?

Bătrânul oftase. Se aşezase în scaunul lui mare de lemn roşiatic, lângă masa lungă a bibliotecii. Acum, când se gândea la el, stătea şi ea în acelaşi loc, în timp ce mintea îi fugea la acea zi demult apusă. El îşi mângâiase barba albă şi în ochi îi apăruse un fel de tristeţe.

— Aşa cum a dovedit viaţa, trupul femeii e mai important decât mintea ei. Doar ea poate zămisli alţi oameni. Dacă n-ar fi ea, seminţia omenească s-ar stinge. Cerul a aşezat un dar înăuntrul ei, ca într-un pocal. Aşadar, trupul ei e nespus de preţios pentru bărbat, care nu se simte împlinit dacă nu zămisleşte. Sămânţa e a lui, însă doar ea o poate face să rodească altă fiinţă.

Fata îl ascultase cu băgare de seamă. Doamna Wu vedea în clipa asta cum arătase în acea zi, la şaisprezece ani, când stătuse dinaintea bătrânului. Pusese o nouă întrebare:

— Atunci, dacă sunt doar o femeie, de ce am creier?

Bătrânul Stăpân o privise şi clătinase încet din cap. O sclipire rară îi apăruse în ochi.

— Nu ştiu. Eşti atât de frumoasă, încât sigur n-ai nevoie de creier.

Cei doi izbucniseră în râs: al ei, tânăr şi curgător, al lui, uscat şi bătrân. În clipa următoare bătrânul devenise iarăşi serios.

— Dar m-am gândit şi eu adesea la acelaşi lucru, mai ales de când ai venit în casa mea. Noi te-am ales pentru fiul nostru pentru că eşti frumoasă şi bună şi pentru că bunicul tău a fost viceregе al provinciei. Acum descopăr că eşti şi inteligentă. Giuvaieruri puse deasupra unui cufăr cu aur. Şi totuşi ştiu că în casa mea nu-ţi trebuie prea multă isteţime. Un pic de isteţime e bine-venită ca să ţii socotelile, să-ţi supraveghezi servitorii şi să-i controlezi pe cei ce îţi sunt inferiori ca rang. Dar, pe deasupra, tu judeci şi îţi pui întrebări. Ce vei face cu darurile astea? Nu ştiu. De-ai fi fost o femeie mai puţin destoinică, m-aş fi îngrijorat, pentru că ai putea stârni necazuri între aceste patru ziduri care sunt de-acum căminul tău. Dar nu vei aduce necazuri, pentru că eşti înţeleaptă. Ai o înţelepciune cu totul neobişnuită pentru vârsta ta fragedă. Te poţi stăpâni.

Ea stătuse nemişcată dinaintea lui. Bătrânul luase seama la acest lucru.

— Copilă, aşază-te. O să oboseşti. Iar în prezenţa mea nu mai e nevoie să stai în picioare.

Însă fata abia dacă îl auzise, într-atât era de absorbită de discuţia lor. Rămăsese în continuare în picioare, cu mâinile împreunate uşor în faţă. Avea deja în minte următoarea întrebare.

— Stăpânul meu mă va iubi mai puţin fiindcă sunt aşa cum aţi zis?

Auzind aceste cuvinte, Bătrânul Stăpân păruse să devină grav. Mâinile lui începuseră să prefire iar barba albă. Doamna Wu vedea aievea mâna aceea bătrână, îngustă şi subţire, cu pielea întinsă asemenea unei foiţe de aur pe oasele delicate.

— Ei, asta mă întreb şi eu! venise răspunsul, iar bărbatul oftase din rărunchi. Inteligenţa e un dar atât de mare şi o povară atât de grea! Mai mult decât sărăcia şi bogăţiile, ea desparte oamenii, îi face să se împrietenească sau să se duşmănească. Omul prost se teme de cel deştept şi îl urăşte. Oricât de bun ar fi cel deştept, trebuie să priceapă că asta nu va cuceri afecţiunea unuia cu mai puţină minte decât el.

— De ce? voise ea să ştie.

O cuprinsese o teamă ciudată. Pe vremea aceea era un pic cam plină de sine. Ştia ce fel de minte avea şi se încredea în ea. Iar acum Bătrânul Stăpân îi spusese să se aştepte ca lumea s-o urască din pricina minţii ei.

Bătrânul îi răspunsese fără ca faţa sau vocea să îi trădeze vreo emoţie:

— Pentru că cea dintâi iubire a omului este iubirea faţă de sine. Cerul a sădit în inima lui această iubire pentru ca omul să trăiască în continuare, oricâte necazuri ar avea. Dar când iubirea de sine e rănită, niciun alt fel de iubire nu poate să trăiască, deoarece atunci când iubirea de sine e rănită prea puternic, trupul vrea să moară, iar aşa ceva e împotriva voinţei Cerului.

— Atunci soţul meu mă va urî?

Deşi bătrânul n-a spus făţiş lucrul acesta, fata simţea că el ştia că e mai isteaţă decât fiul lui şi o anunţa să fie cu băgare de seamă.

— Copila mea, niciun bărbat nu suportă ca femeia care trăieşte în casa lui şi doarme în patul lui să fie mai înţeleaptă decât el. N-are decât să spună el că o venerează, dar traiul zilnic nu se împacă bine cu veneraţia. Bărbatul nu-şi poate transforma casa în templu, nici nu se poate căsători cu o zeiţă. N-are destulă putere să o facă.

— Tată, oare n-ar fi bine să citesc cărţile acelea rele? întrebase ea atât de brusc, încât Bătrânul Stăpân tresărise.

Fusese uimită şi chiar puţin zguduită când zărise o anumită reţinere în ochii lui. Bătrânul o privise până acum cu obişnuita lui francheţe binevoitoare. Dar în clipa asta se răsucise către ceainicul de pe masă, ca să îi ocolească privirea.

Fata i-o luase înainte.

— Îngăduie-mi să-ţi torn eu ceaiul, spusese ea şi făcuse întocmai.

Bătrânul sorbise din ceai înainte să-i răspundă. Apoi îi vorbise, fără să se uite la ea.

— Copilă, poate că n-o să pricepi ce zic, dar crede-mă fără să pricepi. E mai bine să nu le citeşti. Bărbaţii iubesc femeile care nu ştiu prea multe. Tu eşti deja foarte înţeleaptă – prea înţeleaptă pentru anii tăi. N-ai nevoie de cărţile astea. Foloseşte-ţi mintea ta atât de proaspătă şi de pură ca să-l faci fericit pe fiul meu. Învaţă ce e iubirea direct de la izvor, copila mea, nu din cărţi.

Pentru o clipă fetei i se păruse că vorbele lui nu erau un răspuns. Pe urmă, în timp ce stătea lângă masă, sprijinindu-se în mâini şi privindu-l, îşi dăduse seama că bătrânul avea cel mai înţelept suflet din lume şi că trebuia să îl creadă pe cuvânt până când înţelepciunea ei va fi pe măsura înţelepciunii lui.

— O să te ascult, tată, îi spusese ea şi îşi respectase cuvântul mai bine de douăzeci de ani.

Dar astăzi, cum stătea singură în odaia aceea în care odinioară stătuse împreună cu bătrânul, aşezată pe scaunul care îi aparţinuse odată lui, i-a trecut prin cap că înţelepciunea ei era pe măsura înţelepciunii socrului său şi că îi dăduse ascultare până la capăt. În sfârşit se eliberase şi de Bătrânul Stăpân.

Cu inima zbătându-i-se în piept într-un fel ciudat, s-a ridicat şi s-a apropiat de cărţile interzise. Ştia câteva dintre titlurile lor, titluri de romane şi de povestiri pe care – după cum i se tot spusese – cărturarii adevăraţi nu le citesc niciodată, fiindcă aşa ceva e sub demnitatea lor. Doar cei josnici şi grosolani, care nu suportă aerul rarefiat al spiritului şi al gândirii, au voie să se distreze cu asemenea cărţi. Chiar şi aşa, toţi bărbaţii le citeau. Da, până şi cărturarii! Bătrânul Stăpân le citise şi îi îngăduise şi fiului său să le citească, ştiind că dacă i-ar fi interzis, băiatul le-ar fi citit oricum. Doamna Wu s-a întrebat: „Oare femeile n-ar trebui să ştie ceea ce ştiu toţi bărbaţii?”

A ales o carte la întâmplare. Era una lungă: câteva volume subţiri legate într-o cutie îmbrăcată în stofă. Auzise de titlul acestei cărţi. Printre numeroasele femei care trăiesc în case mari, aşa cum erau cea a mamei sale şi a familiei Wu, se găseau mereu câteva care vorbeau vulgar. Într-un fel sau în altul, toată lumea auzise povestea lui Ximen Qing şi a celor şase soţii ale sale. *Lotus de aur, vaza şi prunişor de primăvară* – literele fuseseră conturate cu delicateţe pe coperta îmbrăcată în satin a primului volum.

„Cărţile astea par să fi fost citite des”, şi-a spus doamna Wu şi a zâmbit, cuprinsă de o veselie fugară şi amară. Desigur, le citiseră generaţii de bărbaţi din familia Wu, dar poate că ea era prima femeie care le ţinea în mână.

Le-a luat cu ea la masă şi prima oară a privit ilustraţiile. Fuseseră desenate de un artist. În liniile senzuale se citea o artă profundă. Doamna Wu a cercetat mai ales chipul lui Ximen Qing. Artistul se întrecuse pe sine în descrierea prin imagini a decăderii umane. Faţa tânără, frumoasă şi veselă a lui Ximen Qing, care găsise potrivit să-şi dedice tinereţea iubirii faţă de trupul femeii, devenea respingătoare, asemenea chipului unui înecat umflat de putreziciune. Doamna Wu a privit îndelung, gânditoare, fiecare ilustraţie şi a înţeles sensul adânc al poveştii. Era istorisirea unui bărbat care trăise fără minte şi fără spirit. Povestea trupului unui bărbat înăuntrul căruia sufletul se zbătuse, flămânzise şi murise.

A început să citească. Orele se scurgeau. Ying se foia în camera alăturată, dar stăpâna ei nu ştia că slujnica se tot ivea în prag, se zgâia la ea şi apoi pleca iar. Şi-a dat seama de ora târzie abia când întunericul s-a strecurat în încăpere, iar ea nu a mai putut citi. A privit în jur de parcă n-ar fi ştiut unde se află.

— N-ar fi trebuit să-l ascult pe Bătrânul Stăpân, a murmurat ea abia auzit. Ar fi trebuit să citesc cartea asta demult.

Dar odată ce s-a oprit din citit, nu a mai vrut să continue. Era sătulă şi îngreţoşată. A pus volumele în cutie, le-a închis cu cârligul acela mic de fildeş şi le-a aşezat la loc pe raft. Apoi şi-a lipit palmele de obraji şi a măsurat odaia cu pasul de câteva ori. Ba nu, şi-a spus în sinea ei. Mai bine că nu citise cartea asta în tinereţe. După ce o pusese la loc, a înţeles că era o carte rea. Scriitorul era atât de strălucit, încât cititorul putea găsi în cartea lui orice îşi dorea: cei care voiau să găsească rău găseau lucruri rele, iar pentru cei înţelepţi cartea era plină de o înţelepciune foarte tristă. Însă Bătrânul Stăpân avusese dreptate. O asemenea carte nu ar

trebui să ajungă în mâna tinerilor. Dacă ea ar fi citit-o cu douăzeci de ani în urmă, oare i-ar fi înţeles înţelepciunea? Oare n-ar fi fost atât de dezgustată, încât nu s-ar mai fi vârât de bunăvoie în aşternut? Bătrânul Stăpân rămânea cel mai înţelept om pe care îl ştiuse. Cei foarte tineri nu sunt pregătiţi pentru acest fel de cunoaştere. Ea trebuie să le fie strecurată încet, pe măsură ce înaintează în vârstă. Ca să dobândeşti cunoaşterea fără să-ţi faci rău, mai întâi trebuie să trăieşti.

În acea clipă de cugetare Ying s-a ivit din nou în prag. Umbra ei masivă se profila întunecată pe fundalul cenuşiu al apusului. În curte din spatele ei se zărea o altă umbră.

Ying a spus.

— Doamnă, a venit bătrâna Liu. Fata e aici.

Mâinile doamnei Wu s-au ridicat iute către obraji. În prima clipă nu i-a răspuns. Apoi şi-a coborât mâinile. S-a apropiat de scaun şi s-a aşezat.

— Aprinde lumânarea şi ad-o doar pe ea, i-a poruncit lui Ying. N-o voi primi şi pe bătrână.

Ying s-a dat la o parte în tăcere, iar doamna Wu a văzut fata care se oprise în uşă. Lumina lumânării se revărsa asupra ei direct, dar cu blândeţe. Doamna Wu a văzut aproape întocmai chipul şi silueta pe care şi le imaginase. O fată sănătoasă, cu obraji rumeni, o privea la rândul ei cu ochi rotunzi, ca de copil, mari şi foarte negri. Părul negru îi era împletit la ceafă şi bretonul îi cădea pe frunte, după obiceiul femeilor de la ţară. În mână ţinea o basma înnodată.

— Ce ai în mână? a întrebat doamna Wu. Le-am zis să nu aduci nimic.

Fata arăta atât de nevinovată, atât de copilăroasă, încât nu-i putut spune mai multe.

— V-am adus ouă proaspete. M-am gândit că s-ar putea să vă placă şi nu aveam altceva. Sunt foarte proaspete.

Vocea îi era plăcută – inimoasă, dar puţin sfioasă.

— Vino încoace. Să văd ouăle, a cerut doamna Wu.

Fata s-a apropiat cu sfială, mergând în vârful degetelor, ca şi cum s-ar fi temut să işte vreun zgomot în tăcerea adâncă din încăpere. Doamna Wu i-a privit picioarele.

— Văd că n-ai avut picioarele legate.

Fata s-a fâstâcit.

— N-a avut cine s-o facă. Pe deasupra, a trebuit să muncesc dintotdeauna la câmp.

— Doamnă, picioarele ei sunt foarte mari, a spus Ying. E limpede că a umblat fără încălţări, cum fac copiii de la ţară, iar picioarele i-au crescut aşa, grosolane.

Fata se uita neliniştită când la Ying, când la doamna Wu.

— Arată-mi ouăle, i-a poruncit iar doamna Wu.

Fata s-a apropiat şi a aşezat cu grijă legătura pe masă. A deznodat basmaua, a luat în mână fiecare ou şi le-a cercetat.

— Nu s-a spart niciunul! a exclamat ea. M-am temut că o să mă împiedic pe întuneric şi o să le strivesc. Sunt cincisprezece…

S-a oprit, iar doamna Wu a înţeles că fata nu ştia cum să i se adreseze.

— Poţi să-mi spui „soră mai mare”.

Dar fata era prea sfioasă ca să-i vorbească astfel. A repetat:

— Cincisprezece ouă, niciunul mai vechi de o săptămână. Vi le-am adus să le mâncaţi.

— Mulţumesc. Chiar par foarte proaspete.

De când stătea aproape de fată, observase deja câteva lucruri: respiraţia îi era dulce şi curată, iar dinspre trupul ei nu venea alt miros decât cel al sănătăţii. Avea dinţi sănătoşi şi albi. Mâinile care dezlegaseră basmaua erau arse de soare şi aspre, dar aveau formă frumoasă. Sub haina şi pantalonii de bumbac albastru corpul fetei era rotunjit, dar lipsit de grăsime. Avea gâtul neted şi chipul îi era drăgălaş într-un chip nevinovat.

Doamna Wu nu s-a putut abţine să-i zâmbească.

— Ţi-ar plăcea să locuieşti aici? a întrebat-o.

Îi era milă de făptura asta tânără, care-i fusese adusă ca un animal de la o fermă. În ciuda obrajilor arşi de soare şi a hainelor grosolane, doamna Wu întrezărea în ea ceva delicat şi bun.

Fata îi simţea bunătatea şi în ochii ei a apărut lumina unui devotament nestăvilit.

— Liu Ma mi-a zis că sunteţi bună. Că nu sunteţi ca alte femei. Mi-a spus că, orice aş face, să vă fiu pe plac şi aşa am de gând să fac.

Glasul ei era energic şi plin de prospeţime.

— Atunci spune-mi tot ce-ţi aminteşti despre viaţa ta. Să nu-mi ascunzi nimic. Dacă eşti cinstită, o să-mi placi foarte mult.

Era conştientă de devotamentul fetei şi, spre propria-i uimire, simţea un fel de vină.

— O să vă spun totul, a promis tânăra. Dar mai întâi n-ar fi bine să duc ouăle la bucătărie?

— Nu, a răspuns doamna Wu, ascunzându-şi un surâs.

Cât de uimiţi ar fi fost servitorii să primească o asemenea vizită!

— Ying le va duce la bucătărie. Tu aşază-te aici, în scaunul din faţa mea. Hai să vorbim.

Fata a legat ouăle la loc şi s-a aşezat pe marginea scaunului. Dar părea cumva abătută.

— Ţi-e foame?

— Nu, mulţumesc, a spus grijulie fata.

Stătea cu spatele drept, cu palmele împreunate, şi privind drept în faţă.

Doamna Wu a surâs din nou.

— Hai, spune drept: Nu ţi-e foame?

Dintr-odată, fata a izbucnit în râs, cu un hohot unduitor.

— Sunt o neghioabă, a spus ea fără ocolişuri. Nu pot minţi nici măcar din politeţe. Dar Liu Ma m-a povăţuit să răspund „Nu, mulţumesc” în caz că mă întrebaţi dacă mi-e foame, ca să nu par lacomă.

— N-ai mâncat de seară înainte de a veni încoace? a vrut să ştie doamna Wu.

Fata a roşit.

— Nu avem prea multă mâncare. Mama mea vitregă a spus… Mama mea vitregă a crezut…

Doamna Wu a întrerupt-o cu o poruncă:

— Ying, adu de mâncare!

Fata a oftat. Trupul i s-a relaxat şi ea s-a răsucit în aşa fel încât să stea cu faţa la doamna Wu. Dar nu o privea.

Doamna Wu şi-a spus că singurul cusur al fetei era trupul prea masiv. Asta arăta că se trăgea dintr-un neam nordic. Poate că familia ei se refugiase din calea vreunei catastrofe, din calea unei inundaţii – poate a Fluviului Galben – sau a foametei şi fuseseră siliţi să lase fetiţa să moară.

— Liu Ma mi-a spus că eşti orfană, a zis tare doamna Wu. Ştii ceva despre familia ta?

Fata a clătinat din cap.

— Abia mă născusem când m-au părăsit. Ştiu locul unde m-au lăsat, pentru că mama mea vitregă mi l-a arătat de multe ori când mergeam la piaţă în oraş. Dar mi-a zis că nu aveam nimic la mine în afară de mătasea în care fusesem înfăşată. Şi era doar nişte mătase roasă.

— Mai ai mătasea aceea?

Fata a încuviinţat iar din cap.

— Cum de-aţi ştiut? a întrebat ea cu o mirare copilărească.

— M-am gândit c-o să vrei să aduci cu tine singurul lucru care e cu adevărat al tău.

Doamna Wu a răspuns cu un zâmbet privirii mirate a fetei.

— Dar cum puteţi şti ce e în inima unui străin? a insistat fata.

— Arată-mi mătasea, a venit răspunsul doamnei Wu.

Nu voia să-i explice tinerei cum funcţiona inteligenţa ei intuitivă.

Fără să şovăie, de parcă ar fi hotărât să i se supună în toate doamnei Wu, fata şi-a vârât o mână în sân şi a scos o bucată de mătase împăturită. Era spălată şi curată, dar culoarea ei – odinioară roşie – se ştersese şi se transformase în rozaliu. Doamna Wu a luat-o şi a despăturit-o. Era un strai femeiesc, o jachetă strâmtă în talie, dar cu mâneci lungi.

— Dacă a fost a mamei tale, trebuie să fi fost o femeie înaltă, a constatat doamna Wu.

— Ştiţi asta! a strigat fata.

Doamna Wu a cercetat broderia. Veşmântul era de modă veche: în jurul gulerului fusese cusută o bucată de broderie ce se prelungea până la marginile hainei. Aceeaşi broderie era cusută şi în jurul mânecilor largi.

— Broderia e fină şi făcută în stil Peking, cu noduri mici.

— Îmi spuneţi mai multe decât ştiam până acum, a zis fata cu o voce scăzută.

— Însă mai multe nu-ţi pot spune.

Doamna Wu a împăturit haina la loc şi i-a întins-o fetei. Dar fata nu a întins mâinile ca s-o ia.

— Păstraţi-o dumneavoastră pentru mine. Aici n-am nevoie de ea.

— Dacă aşa doreşti, o s-o păstrez. Dar dacă o vei vrea din nou, ţi-o voi înapoia.

— Dacă mă lăsaţi să stau aici, n-o s-o vreau niciodată înapoi, i-a spus fata cu un glas rugător.

Dar doamna Wu încă nu era pregătită să-şi dea cuvântul.

— Încă nu mi-ai spus cum te cheamă.

Chipul fetei şi-a schimbat trăsăturile ca la un copil dezamăgit.

— Nu am nume, a răspuns ea umilă. Părinţii mei vitregi nu mi-au dat niciodată unul. Nici ei, nici eu nu ştim să scriem ori să citim.

— Dar sigur te strigau ei cumva.

— Când eram copil, îmi ziceau „Mica orfană”, iar după ce am

crescut, „Orfana mare”.

— Ăsta nu e un nume, a spus cu blândeţe doamna Wu. Când o să te cunosc mai bine, o să-ţi dau un nume.

— Vă mulţumesc, a spus umil fata.

În acea clipă Ying a intrat cu două boluri pline cu mâncare, pe care le-a pus pe masă. Când le-a aşezat, doamna Wu le-a privit. Dacă Ying ar fi adus mâncare ca pentru un servitor, ar fi trimis-o înapoi la bucătărie. Dar Ying a dovedit că avea bun-simţ. Adusese mâncăruri nu îndeajuns de bune pentru membrii familiei, dar, neîndoielnic, prea bune pentru un servitor. Într-un bol era supă cu chiftele din carne de pui şi în celălalt, mâncare de varză cu carne de porc. Mai adusese şi o găletuşă cu orez, un ceainic, un bol pentru ceai şi beţişoare. Acestea nu erau ca ale familiei – din fildeş şi argint –, dar nici din bambus, ca beţişoarele de rând ale servitorilor. Erau beţişoare din lemn vopsit în roşu, din cele pe care le foloseau copiii.

— Serveşte-o, a poruncit doamna Wu.

La început Ying a şovăit, dar pe urmă s-a supus, cu buzele strânse şi în tăcere.

Însă fata nu a băgat de seamă. A primit cu ambele mâini bolul cu orez oferit de Ying, ridicându-se uşor din scaun, din politeţe, şi spunând că mâncarea era prea multă. Doamna Wu a înţeles că fata era prinsă la mijloc între o foame zdravănă şi dorinţa de a fi politicoasă, aşa că s-a ridicat şi a inventat o scuză pentru a o lăsa singură.

— O să mă-ntorc în scurt timp. Mănâncă pe săturate.

Spunând aceste cuvinte, a intrat în salonul ei. Ying aşezase acolo patul de bambus pentru fată. Doamna Wu l-a privit gânditoare. Avea de gând să o lase să doarmă aici câteva nopţi. Poate că ar fi trebuit să o ţină cu ea până când fata avea să priceapă care îi era locul în sânul familiei şi până când avea s-o înţeleagă şi ea pe fată. Înainte de a-i îngădui să iasă din acea curte, trebuia ca între ele să se nască o înţelegere profundă, altfel în casă aveau să apară necazuri. Doamna Wu săvârşea ceva dificil şi delicat, care trebuia făcut cu dibăcie. A rămas pe loc, atingându-şi buza de jos cu degetul mare şi cel arătător. Când era copilă, primăvara îi plăcea să ajute la fabricarea mătăsii pe moşiile familiei. După ce viermii de mătase îşi ţeseau gogoaşa, venea o clipă anume, care trecea iute, atunci când gogoşile de mătase trebuiau puse în apă fierbinte, pentru ca viermii să nu se transforme în molii şi să roadă firul de

mătase. Fata putea prevedea acel moment. Femeile de pe moşii se mirau de harul ei. Acum doamna Wu îşi amintea cât de profundă era siguranţa ei în acele clipe. O siguranţă care se năştea din nimic şi, în acelaşi timp, din toate.

„Acum”, le spunea ea, iar smocurile de paie de orez de care stăteau agăţate gogoşile erau scufundate în hârdaiele cu apă. La rândul ei, cu degetele sale sensibile, fata găsea capătul subţire şi umed al firului de mătase şi îl deşira. Acum vechiul har se trezea iar la viaţă în ea. Acel simţ delicat nu trebuia să dea greş. Altfel, domnul Wu avea să i-o reproşeze pentru tot restul vieţii.

Din odaia aceea a intrat în dormitorul ei, unde s-a plimbat încolo şi-ncoace dar picioarele ei îmbrăcate în satin nu scoteau niciun sunet pe podeaua cu lespezi netede.

Fata părea la fel de neprefăcută ca un copil. Oricine îi putea citi adevărata fire. Dar asta însemna că încă nu se dezvoltase. Şi cum avea să se dezvolte? Fata nu era proastă. Ochii îi erau vii, inteligenţi. Buzele ei pline erau fragede. Să fi fost prea isteaţă? Mai era şi problema veşmântului de mătase şi a broderiei fine. Nu era unul de rând – dar poate că mama ei fusese servitoare într-o familie bogată. Da, era posibil ca fata să fi fost copilul unei servitoare – născută, poate, din legătura acesteia cu unul dintre fiii stăpânilor – şi să fi căpătat haina când familia se descotorosise de femeie. Sau poate că vreo fată care trăia în casele ceaiului purtase haina şi când nu o mai dorise, o dăruise unui copil.

— E cu neputinţă să-mi dau seama ce-i cu fata asta, a şoptit doamna Wu ca pentru sine.

Chiar voia să aducă în casa ei o străină? Nu putea răspunde la această întrebare. După un timp s-a întors în bibliotecă. Fata stătea acolo singură şi părea speriată în odaia aceea mare, plină de umbre. Îşi încleştase mâinile pe genunchi. Terminase de mâncat, iar Ying luase bolurile. Când a văzut-o pe doamna Wu s-a ridicat, iar chipul i s-a luminat de uşurare.

— Ce să fac acum, soră mai mare?

Buzele ei au rostit numele cu încredere, iar asta a îmbunat-o pe doamna Wu împotriva voinţei ei. Se ferea să-şi dăruiască afecţiunea atât de repede.

— Ce faci de obicei la ora asta?

— Seara mă duc la culcare îndată ce-am mâncat, i-a răspuns fata. Dacă stai treaz după lăsarea întunericului, iroseşti lumânările.

Doamna Wu a râs.

— Atunci poate că-i mai bine să mergi la culcare.

A călăuzit-o până în odaia unde o aştepta patul îngust.

— Ăsta e patul tău, iar în camera de alături te poţi primeni.

— Dar sunt primenită. M-am spălat înainte de a veni încoace. Îmi scot hainele de deasupra şi gata.

— Atunci pe mâine.

— Pe mâine. Soră mai mare, te rog să mă chemi dacă ai nevoie de ceva la noapte.

— O să te chem dacă o să am nevoie de tine, i-a spus doamna Wu şi a ieşit din odaie, intrând în dormitorul ei.

N-a putut să adoarmă mult timp după ce s-a dus la culcare. Aproape de miezul nopţii s-a ridicat din pat, a intrat în cealaltă odaie, a aprins lumânarea şi a privit-o pe fată cum dormea. Nu se mişcase deloc. Stătea culcată pe partea dreaptă, cu o mână sub obraz. Respira uşor, cu gura închisă, cu chipul trandafiriu. Adormită, părea şi mai drăguţă, a observat doamna Wu. A remarcat, de asemenea, că fata nu sforăia şi nici nu se agita. Trăsese cuverturile cu grijă, acoperindu-se până la brâu. Dormea în rufăria de corp din bumbac, dar îşi desfăcuse gulerul, lăsându-şi la vedere gâtul rotunjor şi o parte dintr-un sân. Doamna Wu îl putea vedea foarte clar. Era tânăr, rotund şi ferm.

Fata dormea adânc, fără să se mişte. Ăsta era un lucru bun. Doamna Wu avea somnul uşor şi se trezea la cea mai mică mişcare a domnului Wu, iar după aceea nu mai izbutea să adoarmă la loc. Dar fata asta avea să doarmă tun toată noaptea şi se va trezi odihnită dimineaţa. Doamna Wu şi-a făcut palma căuş în jurul lumânării şi s-a aplecat, apropiindu-se de faţa tinerei. Răsuflarea ei rămăsese la fel de dulce. S-a îndreptat, s-a întors în odaia ei, a stins fitilul lumânării între degetul mare şi arătător şi s-a culcat iar.

Înainte de răsărit au trezit-o zgomote din cealaltă cameră. Patul de bambus scârţâia şi ceva foşnea. Ca întotdeauna, s-a trezit pe deplin şi a rămas culcată, ascultând. Oare fata se pregătea să fugă la ora asta? S-a ridicat din pat, şi-a pus halatul, a aprins lumânarea şi a ieşit iar din încăpere. Fata stătea pe un scăunel şi îşi pieptăna părul lung. Era complet îmbrăcată. Îşi pusese până şi încălţările şi ciorapii albi de bumbac.

— Unde te duci? a întrebat doamna Wu.

Auzindu-i vocea, fata a tresărit şi a scăpat pieptănul mare din lemn. Părul negru îi atârna peste faţă.

— Nu mă duc nicăieri, a zis ea.

S-a ridicat şi s-a zgâit la doamna Wu. Ochii ei întunecaţi străluceau din desişul părului.

— Mă scol.

— Dar de ce te scoli la ora asta?

— Păi, e vremea să mă scol, a spus uimită fata. Am auzit un cocoş cântând.

Dintr-odată, doamna Wu a izbucnit într-un râs ce nu-i stătea în fire.

— Nici în ruptul capului nu-mi dau seama pentru ce ai vrea să te scoli aici, dar, desigur, tu eşti o fată de la ţară. Copilă, aici nu-i nevoie să te scoli. Nici servitorii nu se trezesc până peste un ceas. Iar noi ne trezim la un ceas după ce se trezesc ei.

— Să mă culc la loc?

— Ce altceva să faci?

— Îngăduie-mi să mătur camerele sau curtea.

— Fă cum vrei.

— N-o să fac zgomot, a promis fata. Soră mai mare, du-te înapoi la culcare.

Aşa că doamna Wu s-a culcat iar, apoi a auzit fâşâitul unei mături pe care fata o găsise pe hol. Mătura curtea şi podeaua, iar paşii ei erau uşori şi temători. Apoi, fără să-şi dea seama, doamna Wu a adormit din nou şi când s-a trezit, era deja târziu. Soarele lumina podeaua, iar Ying aştepta lângă pat.

S-a ridicat repede din pat şi ritualul îmbrăcatului a început. Ying nu a pomenit nimic despre fată, iar doamna Wu nu a vorbit. Încăperile erau cufundate în linişte. Nu se auzea nimic.

Tăcerea s-a adâncit atât de mult, încât într-un târziu doamna Wu a vorbit.

— Unde e fata? a întrebat-o pe Ying.

— E în curte, coase. Voia să găsească ceva de făcut, aşa că i-am dat să coasă nişte tălpici pentru copii.

Auzind uşorul dispreţ din glasul slujnicei, femeia a înţeles că dorinţa fetei de a avea ceva de lucru, asemenea unui servitor, nu o ridicase în ochii lui Ying. Doamna Wu nu a mai spus altceva. Nu avea de gând să se călăuzească după ce îi plăcea şi ce nu-i plăcea lui Ying.

A mâncat în schimb micul dejun, apoi a ieşit în curte. Fata era acolo, aşezată pe un scăunel cu trei picioare, la umbra arborelui de bambus. Cosea, iar degetele ei trăgeau acul cu dibăcie prin stofa

groasă a tălpicilor. Pe degetul mijlociu purta un inel de alamă în chip de degetar. Când a văzut-o pe doamna Wu, fata s-a ridicat şi a aşteptat tăcută.

— Te rog să iei loc, a poftit-o doamna Wu.

S-a aşezat şi ea pe unul dintre scaunele de grădină din porţelan.

Scaunul acesta era aşezat în aşa fel încât doamna Wu stătea cu spatele la poarta curţii, iar fata, cu faţa spre ea. Abia se aşezase la loc pe scăunel şi apucase acul, când a ridicat ochii şi a zărit pe cineva în uşă. Doamna Wu a văzut cum ochii ei mari s-au înălţat, apoi au coborât iar, în vreme ce roşeaţa de culoarea piersicii care îi pârguia obrajii s-a înteţit. Doamna Wu s-a răsucit, aşteptându-se să vadă un bărbat – poate bucătarul.

Dar nu era bucătarul, ci Fengmo, al treilea fiu al ei. Stătea pe loc, sprijinindu-se cu o mână de poartă, şi se zgâia la fată.

— Ce vrei, Fengmo? a întrebat doamna Wu.

Deodată şi-a dat seama că se supărase pentru că băiatul venise acolo pe neaşteptate. Doamna Wu ştia că îl iubea cel mai puţin dintre toţi fiii ei. Era încăpăţânat, mai prost-crescut decât Liangmo sau Tsemo şi mai puţin jucăuş decât micul Yenmo. Când era mic, prefera să stea în preajma slujitorilor decât alături de familie, iar doamna Wu considerase că această purtare era un semn al inferiorităţii băiatului. Se purta cu el la fel ca şi cu ceilalţi fii, dar în sinea ei ştia că îl iubea mai puţin. Nu încăpea îndoială că băiatul simţise deosebirea, căci după ce împlinise cincisprezece ani, rareori mai venea la ea dacă nu era chemat.

— Fengmo, de ce ai venit? a repetat ea întrebarea, văzând că băiatul nu-i răspundea.

Fengmo se zgâia în continuare la fată, iar ea ridică pleoapele, îi aruncă o privire şi apoi lăsa iar capul în jos, de parcă i-ar fi simţit privirea.

— Am venit să văd... să văd... ce mai faci, mamă, s-a bâlbâit Fengmo.

— Fac foarte bine, i-a spus cu răceală doamna Wu.

— Mai e şi altceva, a zis Fengmo.

Doamna Wu s-a ridicat.

— Atunci vino în bibliotecă.

Ea o luase înainte şi el a urmat-o, dar niciunul dintre ei nu s-a aşezat. În schimb, Fengmo a arătat în direcţia fetei.

— Mamă, ea e...?

— Fengmo, de ce ai venit aici să mă întrebi asta? a spus tăios

doamna Wu. Nu te priveşte.

— Ba mă priveşte, mamă, a ripostat pătimaş băiatul. Mamă, cum crezi că mă simt eu? Prietenii mei or să râdă de mine şi-or să mă necăjească…

— Asta ai venit să-mi spui?

— Da! a strigat Fengmo. Şi aşa era destul de rău. Dar acum, că am văzut-o… E atât de tânără… iar tatăl meu, atât de bătrân!

— Întoarce-te imediat în curtea ta, i-a cerut doamna Wu, vorbindu-i cu aceeaşi voce rece. Ai venit aici nepoftit, fără să trimiţi un slujitor înainte, ca să vezi dacă e un moment potrivit pentru mine. Cât despre tatăl tău, generaţia mai tânără nu hotărăşte în numele adulţilor.

Se obişnuise cu încăpăţânarea lui Fengmo. Prin urmare, a rămas uimită văzând că încăpăţânarea lui slăbea. Faţa lui chipeşă a roşit şi a început să tremure. Apoi, fără să scoată o vorbă, tânărul s-a răsucit pe călcâie şi a părăsit odaia şi curtea fără să se uite în urmă.

Dar doamna Wu era foarte nemulţumită că cei doi se zăriseră. În ciuda numeroaselor cutume pe care ea le încălcase – iar doamna Wu nu ezita să le încalce atunci când voia –, respectase statornică tradiţia care impunea ca fetele şi băieţii să fie despărţiţi din fragedă pruncie. În acea casă fiii ei fuseseră îndepărtaţi de toate femeile de la vârsta de şapte ani. Nici măcar nu dojenea servitorii bărbaţi când auzea răspunsurile ignorante pe care aceştia le dădeau la întrebările băieţilor. Odată îl auzise pe Fengmo întrebându-l pe intendent:

— De ce nu mai am voie să mă joc cu cele două verişoare ale mele?

— Băieţii şi fetele nu se pot juca împreună, pentru că altfel îi dor picioarele, răspunsese servitorul pe jumătate în glumă.

De obicei doamna Wu corecta ignoranţa cu aplomb, dar de data asta nu spusese nimic.

Acum Fengmo o văzuse pe fată înainte ca ea să-şi ocupe locul în casă, iar fata îl văzuse şi ea. Cine putea şti ce vâlvătaie se putea isca din întâmplarea asta? Doamna Wu umbla în sus şi-n jos prin bibliotecă. Ori de câte ori trecea prin dreptul uşii, vedea capul fetei plecat cu sârguinţă deasupra unei tălpici, iar mâna ei se mişca neîncetat. Dintr-odată, s-a hotărât. Trebuia să lămurească treaba asta odată pentru totdeauna. Avea de gând să păstreze fata. Dar ea trebuia să înţeleagă foarte clar ce îndatoriri avea. A ieşit, păşind

mai iute ca de obicei, şi s-a aşezat iar pe scaun.

— M-am hotărât, a început ea brusc. Vei rămâne în casa asta.

Fata a ridicat privirea, cu acul pregătit să străpungă stofa, dar s-a oprit la jumătatea mişcării şi s-a ridicat respectuoasă în picioare.

— Adică vă sunt pe plac? a întrebat ea cu o voce joasă, întretăiată.

— Dacă îţi faci datoria, da. Trebuie să înţelegi: ai venit aici ca să-l slujeşti pe soţul meu… Ca să-mi iei locul… în anumite privinţe.

— Înţeleg, a răspuns fata cu acelaşi glas aproape stins.

Ochii i se pironiseră pe faţa doamnei Wu.

— Trebuie să ştii că în anumite privinţe familia noastră e încă de modă veche. Lumea nu circulă între curţile bărbaţilor şi cele ale femeilor.

— Fireşte că nu, s-a învoit repede fata.

Mâinile i-au căzut în poală, dar ochii nu i se mişcau.

— Atunci, a spus doamna Wu cu glas repezit, foarte diferit de felul în care vorbea de obicei, nu văd de ce n-am bate palma.

— Dar n-ar trebui să am un nume? a întrebat neliniştită fata. Nu voi avea un nume în casa asta?

Doamnei Wu i s-a părut că întrebarea avea ceva grozav de trist şi de înduioşător.

— Da, a încuviinţat ea, trebuie să ai un nume, iar eu îţi voi da unul. Numele tău va fi Xiuming. Înseamnă „Toamnă Luminoasă”. Cu acest nume îţi arăt limpede îndatorirea. Toamna e a soţului tău, iar lumina, a ta.

— Xiuming, a repetat fata.

Rostogolea numele pe limbă, savurându-l.

— Mă cheamă Xiuming.

Capitolul IV

Domnul Wu nu s-a apropiat de doamna Wu, iar ea nu a făcut nimic pentru a împiedica acest lucru. După atâţia ani, ştia ce se petrece în mintea lui. Dacă ar fi fost cu desăvârşire împotriva fetei, ar fi venit să i-o spună soţiei sale cu hotărâre, poate chiar cu umor. În schimb, faptul că bărbatul se ţinuse la distanţă arăta că el nu se împotrivea ca fata să vină în curtea lui şi că, în taină, domnul Wu se ruşina de lipsa lui de împotrivire. Îl cunoştea destul de bine şi ştia că, în sinea lui, poate că era dezgustat de el însuşi, dar nu într-o măsură atât de mare încât să lupte împotriva pornirii sale. Pe scurt,

era exact aşa cum îl ştia doamna Wu: cunoştea calităţile care caracterizează un om ales, era în stare să admire aceste calităţi şi să şi le dorească şi, cu toate astea, nevoile trupului său îl făceau neputincios.

La fel cum nu putea refuza un fel de mâncare bine asezonat, oricât ar fi tânjit el după perfecţiune, nu putea rezista nici plăcerii pe care i-ar fi oferit-o o femeie tânără. Deşi ani de zile se mulţumise doar cu doamna Wu în chip de soţie, nu avea o fire austeră. Însă, fără a fi încrezută, doamna Wu ştia că dacă ar fi fost o soţie mai puţin frumoasă şi mai puţin conştiincioasă, bărbatul ei ar fi putut fi atras în altă direcţie. Se îngrijise să îl satisfacă în toate privinţele. Dacă simţea nevoia să afle vreun lucru care putea fi găsit în cărţi, doamna Wu se informa şi apoi îi spunea şi lui. Dacă pomenea că are vreo curiozitate legată de nişte lucruri străine, ea se interesa şi îi dădea de ştire. În toţi anii petrecuţi împreună îi fuseseră satisfăcute toate dorinţele. Dar doamna Wu ştia fără să se simtă îndurerată din pricina asta că acest lucru fusese cu putinţă pentru că ea îi studiase dorinţele, iar când erau vagi, îl ajuta cu vorbe bine alese să şi le exprime răspicat. Când erau imperioase şi urgente, le îndeplinea imediat. Fusese o soţie bună.

Până în acea clipă nu fusese nemulţumită de el. Nu îi stârnise nicio dezamăgire. La început văzuse în micile accese de curiozitate stăruitoare ale soţului ei manifestările unei minţi încă necoapte, urmare a faptului că mama lui îl răsfăţase încă din prima zi de viaţă. Bătrâna Doamnă nu îl lăsase niciodată pe Bătrânul Stăpân să le influenţeze unicul copil, cel atât de preţios, pentru că, dintre numeroşii săi fraţi, doar el supravieţuise. La început, când Bătrânul Stăpân îşi arătase dorinţa de a-şi disciplina fiul, Bătrâna Doamnă se certase cu el pe faţă şi cu îndârjire. Asta se întâmplase până când băiatul a ajuns la vârsta de şapte ani. După cum era obiceiul, până la şapte ani Bătrânul Stăpân îi îngăduise băiatului să locuiască în curtea mamei sale. Dar după aceea i-a spus Bătrânei Doamne că sosise timpul ca fiul lor să vină să stea în curtea tatălui său.

Bătrâna Doamnă inventase pretexte peste pretexte pentru a împiedica acest lucru. Mai întâi a pretins că băiatul avea probleme cu gâtul şi trebuia vegheat în timpul nopţii, apoi că nu avea poftă de mâncare şi trebuia îmbiat la fiecare masă. Când bărbatul devenea prea sever, ea plângea. Când el se mânia, ea se mânia şi mai tare. Dar Bătrânul Stăpân fusese de neînduplecat, aşa că femeia a fost nevoită să cedeze. Când copilul împlinise nouă ani,

fusese mutat într-o odăiţă lipită de dormitorul tatălui său, iar Bătrânul Stăpân devenise răspunzător de educaţia şi disciplina unicului său fiu.

Din nefericire, acea odăiţă avea şi o uşă lăturalnică, pe unde băiatul cel chipeş şi încăpăţânat fugea în timpul nopţii la mama lui. În zadar Bătrânul Stăpân îşi instruise fiul cu blândeţe şi cu răbdare. El îl învăţa cum să fie disciplinat, mama băiatului însă, din prea multă iubire, îl ajuta să se joace când ar fi trebuit să înveţe. Îi dădea mâncăruri grase şi rafinate, iar când băiatul mânca prea mult şi îl durea burta, îl învăţa cum să tragă dintr-o pipă cu opiu, ca să-şi aline durerea. Doar sănătatea şi neastâmpărul băiatului îl împiedicaseră să devină fumător de opiu. Când fiul lor împlinise douăzeci de ani, Bătrânul Stăpân şi-a dat seama că Bătrâna Doamnă îl luase cu totul sub stăpânirea ei şi, după un ultim ceas de dojană, renunţase la băiat.

— Fiule, îşi încheiase părintele dojana, ai ales femeia în locul bărbatului, ţi-ai ales mama în dauna tatălui, confortul în schimbul realizărilor. Fie cum vrei tu. Acum nu ne rămâne decât să-ţi găsim o soţie care să insufle putere slăbiciunii tale.

Tonul grav al tatălui său îl înfricoşase pe băiat. Aşa cum obişnuia să facă de fiecare dată când era speriat, dăduse fuga la mama lui, iar după câteva minute uitase de neplăcerea de care avusese parte.

La puţin timp după aceea fusese adusă în casă doamna Wu. În a zecea zi după căsătorie, Bătrânul Stăpân o chemase în bibliotecă şi îi vorbise despre fiul său:

— Băiatul e aşa cum îl faci tu să fie. Unii bărbaţi se modelează singuri, dar el va fi mereu modelat de femei. Însă tu să nu-l laşi să afle asta. Nu-i reproşa niciodată slăbiciunea, fiindcă atunci va deveni cu totul slab. Nu-l face niciodată să simtă că e inutil fără tine, pentru că va deveni cu adevărat inutil. Trebuie să cauţi în el puţinele fire trainice care există şi cu ele să-ţi urzeşti propria ţesătură. Acolo unde firele sunt slabe, nu le lăsa în voia lor. Împleteşte-le în taină cu ale tale.

Pe atunci era foarte tânără, soţul ei era şi el tânăr şi chipeş, iar căsătoria o îmbătase. Nu se temea de nimic.

— Îl iubesc, îi spusese fătiş Bătrânului Stăpân.

Bărbatul păruse uimit, căci era neobişnuit ca o femeie să cuvânteze cu atâta îndrăzneală. Însă glasul care rostise acele vorbe era foarte blând şi drăgălaş, iar fata avea un aer atât de delicat şi

de nevinovat, încât nu-l lăsase inima să-i facă reproşuri.

Se mulţumise să încline capul şi spusese:

— Atunci ai în mâini cea mai puternică armă femeiască.

Au trebuit să treacă vreo zece ani până când doamna Wu l-a înţeles pe deplin pe bărbatul cu care se căsătorise şi pe care încă îl mai iubea. A descoperit limitele minţii şi sufletului bărbatului atât de încet şi de treptat, încât nu a simţit durerea dezamăgirii. Spaţiul dintre aceste limite era mic. A descoperit că întrebările şi curiozităţile lui, care la început o entuziasmaseră, pentru că le confundase cu semnele inteligenţei, nu aveau rădăcini. Erau doar moduri de a face timpul să treacă. Nu aveau niciun scop. Se plictisea din senin de o întrebare şi înceta să mai caute răspunsuri, iar atunci doamna Wu trebuia să descopere care avea să fie următoarea preocupare a soţului ei.

Cam pe atunci trecuse ea dincolo de limitele lui şi le lăsase pe ale ei să se întindă cât mai departe cu putinţă. Dar lui nu i-a spus asta. De ce să i-o fi spus, de vreme ce el n-ar fi înţeles? Între hotarele minţii lui rămăsese destul din fiinţa ei încât bărbatul să creadă că soţia era încă acolo, alături de el. Însă ea începuse deja să viseze la ziua când avea să împlinească patruzeci de ani şi îşi făcea planuri pentru acea zi.

A hotărât că trebuia să meargă la domnul Wu şi să-i spună că o găsise pe Xiuming şi că fata era pregătită. Probabil că auzise de la servitori, dar tot trebuia să-i spună. Dat fiind că Fengmo zărise fata, nu avea timp de pierdut. Pentru un tânăr, vederea unei fete putea să nu însemne nimic, dar putea să însemne şi mult. În avântul tinereţii orice astfel de întâlnire, oricât de întâmplătoare, poate fi la fel de primejdioasă precum o întâlnire amoroasă. Dacă domnul Wu avea să fie de acord, voia să i-o trimită pe Xiuming de îndată ce fata avea să fie gata.

În acea dimineaţă însorită de vară Xiuming era fericită. Doamna Wu o trimisese pe Ying la prăvălia cu ţesături ca să cumpere pânză înflorată de bumbac de calitate şi mătase din cea modestă. Un vânzător adusese cupoanele de stofă. Doamna Wu a ales din ele destulă stofă pentru trei schimburi noi de haine pentru Xiuming. Voia să-i facă fetei o plăcere, aşa că a lăsat-o să-şi aleagă stofe în culorile ei preferate şi cu modelele care îi plăceau cel mai mult. Doamna Wu a fost mulţumită când fata a ales modele mici şi culori pastelate. Şi mai mulţumită a fost când fata s-a apucat pe loc să-şi croiască hainele.

Xiuming s-a aşezat la masa pătrată şi a întins mai întâi bumbacul cu modele. Apoi, ţinând foarfecele ridicat, s-a oprit.

— Să le fac asemenea hainelor tale, soră mai mare?

Hainele fetei aveau mâneci largi şi erau scurte în talie, cum era obiceiul la ţară.

— Ying te va ajuta să croieşti haine potrivite pentru casa asta, i-a răspuns doamna Wu.

Ying a măsurat şi a însemnat stofa cu o cretă albă, apoi a tăiat-o în aşa fel încât să fie pe potriva trupului zvelt şi plin de rotunjimi al lui Xiuming.

În tot acest timp fata stătea în picioare, vrăjită de plăcere.

— Niciodată n-am avut haine de pânză nouă, a murmurat ea.

A pus aţă în ac, şi-a strecurat degetarul pe arătător, apoi s-a aşezat, buimăcită de fericire. Cosea încet şi cu grijă, iar Ying o supraveghea, ca să se asigure că acele cusături erau îndeajuns de mici şi de uniforme. Privind-o pe Xiuming, doamna Wu a simţit din nou acel ghimpe ciudat de vinovăţie, ca şi cum ar fi fost pe cale să-i facă fetei un rău. A hotărât să meargă imediat la domnul Wu şi a chemat-o pe Ying să vină o clipă în încăperea alăturată. Acolo, unde fata nu le putea auzi, i-a spus:

— Ajut-o. Asigură-te că o să aibă repede un set de rufărie de corp şi un altul de pus pe deasupra. Depinde de ce se întâmplă azi, dar s-ar putea ca mâine să o trimit de aici.

— Da, doamnă, a spus Ying, ferindu-se ca glasul sau chipul să-i trădeze vreo urmă de plăcere sau de tristeţe.

Pentru prima dată de când se mutase acolo, doamna Wu a ieşit din curtea ei. Datoria o făcu să treacă întâi pe la Bătrâna Doamnă. Femeia se simţea bine. Stătea în faţa uşii, în lumina soarelui, şi era neobişnuit de veselă. O slujnică îi masa tălpile şi gleznele, care în acea zi i se umflaseră.

— E din pricina crabilor, a zis Bătrâna Doamnă. Crabii îmi fac mereu picioarele să se umfle. Dar dacă tot sunt cu un picior în groapă, să nu mănânc crabi numai din pricina asta? Oricum, picioarele şi gleznele nu-mi mai sunt de folos. Am băut mult vin, ca să îndepărtez otrava crabilor.

Bătrâna Doamnă părea să fi uitat cu totul că fusese supărată pe nora ei din pricina concubinei, iar doamna Wu nu i-a reamintit. S-a oprit, a cercetat tălpile umflate ale bătrânei şi i-a poruncit slujnicei să i le maseze pornind de jos în sus, astfel încât sângele să urce, nu să coboare. Pe urmă a plecat mai departe.

Se aştepta să-l găsească pe domnul Wu în fostele ei curţi, nu în curtea lui, aşa că a mers într-acolo. În curtea aceea orhideele argintii se ofileau. S-a oprit să verifice dacă aveau paraziţi pe frunze, dar nu a văzut niciunul. Apoi l-a zărit pe domnul Wu într-una dintre încăperi, îmbrăcat în haine uşoare. Din pricina căldurii, purta o pereche de pantaloni de mătase albă largi la glezne şi o haină de mătase descheiată la piept. Îşi făcea vânt cu un evantai de mătase albă pictată cu bambuşi verzi, iar în cealaltă mână ţinea un bol de ceai. Pe masă erau înşirate vasele goale din care mâncase micul dejun. Doamna Wu a desluşit pe chipul lui frumos şi bine hrănit stânjeneală şi posomorală. După cum îi era obiceiul, i-a vorbit veselă:

— Cred că a venit timpul să plantăm din nou bujori în curtea asta. Ce părere ai, tată al fiilor mei?

— Niciodată nu m-am dat în vânt după orhideele alea cenuşii, i-a răspuns bărbatul. Îmi plac florile colorate.

— Voi pune chiar azi să se scoată orhideele şi să se planteze bujori în locul lor, a urmat ea. Dacă îi plantăm în ghivece, or să înflorească nestingheriţi.

Bărbatul s-a ridicat şi a ieşit în curte. A venit lângă doamna Wu şi a privit orhideele.

— Bujori roz şi roşii, a spus el pe un ton socotit. Şi un bujor alb la fiecare şase bujori roz sau roşii.

— Proporţia e bună, a încuviinţat ea. Unde e Yenmo?

De obicei mezinul era prin preajma tatălui său.

— L-am trimis ieri la ţară, a răspuns solemn domnul Wu. E prea tânăr pentru zarva asta din casă.

— Ce grijuliu eşti! Foarte înţelept din partea ta.

S-a uitat la el cu afecţiune. Era înalt şi destul de gras, căci îi plăcea să mănânce.

— Cum te simţi în dimineaţa asta? Parcă ai fi un prinţ Chu.

— Mă simt bine, foarte bine.

Însă femeia a simţit în el o oarecare nerăbdare. A zâmbit.

— Nu te-am uitat, l-a asigurat ea.

Glasul ei frumos era plin de tandreţe.

— Mie mi s-a părut că m-ai uitat, a mormăit el.

Şi-a desfăcut haina şi şi-a făcut vânt o clipă peste pieptul dezgolit, fluturând mâna viguros.

— Cât timp am aşteptat să iei o hotărâre, m-am simţit foarte singur. Ailien, sunt un soţ bun! Un alt bărbat n-ar fi răbdat o

despărţire atât de lungă. Atât de multe zile! Eu zic că-i de-ajuns!

— Nu te-am uitat nicio clipă. Am căutat cu sârguinţă şi femeia e aici.

Chipul domnului Wu s-a împurpurat.

— Ailien, nu mai pomeni de treaba asta.

— Probabil ai auzit că a sosit, a continuat femeia cu vocea ei limpede.

— Nu plec urechea la clevetirile servitorilor, a spus el, aruncându-i o privire semeaţă.

Dar ea ştia că totul era doar o faţadă. Soţul ei asculta tot ce-i spunea slujitorul lui şi râdea la glumele acestuia. Slujitorul era un clovn şi ştia că stăpânului său îi plăcea să râdă.

Doamna Wu s-a îndreptat graţioasă spre un scaun de grădină.

— Tânăra asta e cu adevărat potrivită, a murmurat ea.

Mâinile ei fine i-au rămas nemişcate în poală, ca de obicei.

— E sănătoasă, drăguţă, nevinovată…

— Nu simţi nicio urmă de gelozie? a întrerupt-o el cu asprime.

Lumina soarelui cădea limpede asupra lui, iar doamna Wu a admirat tabloul ce i se înfăţişa dinaintea ochilor: părul lui negru şi lucios, pielea netedă, aurie, buzele frumoase şi ochii mari, cutezători.

— Eşti aşa de chipeş, a zâmbit ea, încât aş fi geloasă dacă ea n-ar fi doar un copil. E aşa de simplă, iar între noi doi cântăreşte atât de puţin!

— Nu pricep de ce ai devenit atât de îngrozitor de rece aşa, din senin, s-a plâns el. Ailien, săptămâna trecută erai… aşa cum eşti tu întotdeauna. Săptămâna asta…

— Aniversarea mea de patruzeci de ani a trecut, i-a spus ea în chip de explicaţie, păstrându-şi zâmbetul pe chip.

Apoi i-a arătat un scaun de lângă ea.

— Vino, l-a îndemnat. Stai jos.

Bărbatul abia se aşezase când doamna Wu l-a văzut pe Fengmo trecând prin dreptul uşii. Băiatul s-a uitat înăuntru, şi-a văzut părinţii aşezaţi unul lângă altul şi a plecat repede.

— Fengmo! l-a strigat doamna Wu.

Dar băiatul nu a auzit-o şi nu s-a întors.

— Trebuie să ne însurăm al treilea fiu, i-a spus ea domnului Wu. Ce părere ai dacă aş vorbi cât mai repede cu doamna Kang – poate chiar mâine – şi i-aş cere-o pe Linyi?

— Tu ai ales mereu soţiile băieţilor.

— Tsemo şi-a ales-o singur, i-a amintit ea. Nu vreau să fac aceeaşi greşeală cu Fengmo.

— Foarte bine, s-a învoit el.

Era mulţumită că glasul lui nu vădea interes pentru Linyi. O uitase. Acum se gândea numai la el. A hotărât să-i vorbească fără ocolişuri, de parcă i-ar fi comandat un costum nou sau o pereche de pantofi.

— Dacă nu te împotriveşti, o să-ţi trimit fata mâine.

Obrajii domnului Wu s-au împurpurat din nou. Şi-a strecurat degetul mare şi arătătorul în buzunarul jachetei, a scos de acolo un pachet de ţigări străine, a luat una şi şi-a aprins-o.

— Ştiu că eşti atât de încăpăţânată, încât zadarnic mă împotrivesc eu, a mormăit el printre nori de fum. De ce să-mi bat gura de pomană?

— Oare încăpăţânarea mea ţi-a ştirbit vreodată fericirea?

Râsul îi umplea vocea de strălucire.

— Sunt încăpăţânată de dragul tău.

— Să nu-mi mai vorbeşti de treaba asta, a avertizat-o el şi a suflat un nor de fum. Să nu-mi mai pomeneşti niciodată de fată.

— Nu avem niciun motiv să discutăm despre ea, a încuviinţat doamna Wu. O s-o trimit la tine mâine-seară.

A văzut o altă siluetă la poarta curţii şi l-a recunoscut pe fiul ei cel mare, Liangmo. Şi el părea să fie în trecere pe-acolo.

— Liangmo! l-a strigat doamna Wu.

Dar şi Liangmo s-a îndepărtat şi nu s-a întors.

Deodată, domnul Wu s-a ridicat.

— Mi-am amintit că i-am promis cuiva că ne întâlnim la ceainărie. Vechilul e de părere că ar trebui să cumpărăm peticul ăla de pământ pe care acum trei generaţii străbunicul meu l-a vândut unui slujitor, drept mulţumire că i-a salvat viaţa. Urmaşii omului sunt dornici să vândă şi tranzacţia ar reîntregi moşia.

— Un lucru foarte bun, dar o cincime de acru să nu coste mai mult de şaptezeci şi cinci de dolari, i-a zis ea.

— Am putea să le oferim optzeci.

— Voi fi mulţumită dacă suma nu depăşeşte optzeci de dolari. Trebuie să ne gândim şi la copiii noştri.

— Nu mai mult de optzeci, a promis el.

S-a întors şi a intrat în casă, iar doamna Wu s-a ridicat şi ea, pregătindu-se să plece la treburile ei. Dar odată ajuns în prag, domnul Wu s-a oprit, s-a răsucit spre ea şi a privit-o.

— Ailien, i-a strigat, nu pot să trag ponoasele pentru toate!

— Cine o să te învinuiască? a întrebat ea. A, că tot veni vorba, am uitat să-ţi spun numele ei. O cheamă Xiuming. Ea va aduce strălucire toamnei tale.

Auzind acestea, domnul Wu a deschis gura, apoi a închis-o şi a plecat.

Doamna Wu a privit cu ochi gânditori orhideele care se ofileau şi şi-a zis: „A vrut să mă ocărască, dar n-a ştiut cum s-o facă”.

Dintr-odată, s-a simţit sfioasă şi ardea de nerăbdare să se întoarcă în încăperile ei liniştite. Dar ştia că nu poate face asta: era de datoria ei să-şi viziteze fiii şi să le spună vestea. Trebuia să treacă pe la fiecare, pe rând.

Pe Liangmo l-a găsit în curtea alăturată, care era a lui şi a familiei sale. Casa lui era veselă şi plină de viaţă. Băieţelul lui Liangmo se juca în curte cu doica lui, iar când doamna Wu a intrat, a venit la ea. Ea i-a mângâiat obrăjorii şi s-a aplecat să-i adulmece trupul parfumat.

— Găluşcă mică, ce frumos îţi miros obrajii! i-a spus ea cu tandreţe.

Auzindu-i glasul, Liangmo a ieşit din casă. Era îmbrăcat de oraş.

— Iată-mă, mamă. Tocmai voiam să ies din oraş, ca să văd cum a crescut orezul. A sosit vremea să măsurăm recolta.

— Amână-ţi plecarea, fiule.

El i-a întins braţul, doamna Wu s-a sprijinit de el şi tânărul a condus-o până la o bancă aşezată sub un pin din grădină, care fusese silit să se încovoaie deasupra băncii, ca un baldachin.

— Am venit să te rog să-ţi însoţeşti tatăl la ceainărie. Vrea să cumpere parcela de pământ pe care familia Yang a stăpânit-o în ultimele trei generaţii. După cum ştii, fiul familiei Yang e fumător de opiu, aşa că asta-i o ocazie prielnică de a lua din nou pământul în stăpânire. Dar trebuie să mergi cu el şi să ai grijă să nu le oferim mai mult de şaptezeci de dolari. Tatăl tău se gândeşte să le dea optzeci. Dar îl putem cumpăra şi cu şaptezeci. Lumea ne jupoaie fiindcă ne crede bogaţi, dar nimeni nu e într-atât de bogat încât să se lase jefuit.

— Fireşte c-o să merg, mamă, i-a spus Liangmo.

L-a văzut că şovăie şi a înţeles că voia să o întrebe despre Xiuming. Dar doamna Wu hotărâse să nu discute despre fată cu niciunul dintre fii. Nu e bine să îngădui unei generaţii să vorbească despre altă generaţie.

— Unde e Meng? a întrebat ea. N-am mai văzut-o de la ziua mea. Vreau să o întreb – şi pe tine, fiule – ce aţi zice dacă aş cere-o pe Linyi de soţie pentru Fengmo?

— Pe Linyi?

Liangmo nu se gândise la asta.

— Dar Fengmo îţi va îngădui să hotărăşti în numele lui?

— Dacă n-o să vrea, o să îl las să hotărască el singur s-o ia pe Linyi, a râs uşor doamna Wu. Niciodată nu silesc pe nimeni să facă ceva.

Chiar atunci Meng a ieşit din casă. Cusurul ei de căpătâi era faptul că timp de un ceas sau două după ce se trezea era somnoroasă şi şleampătă. În dimineaţa asta, când o auzise pe doamna Wu, stătea în pat, în pijama şi nepieptănată. Alergase în camera din interior şi se aranjase. În acea clipă a ieşit în curte ca un trandafir care nu mai e doar înmugurit, dar care nici nu a înflorit cu totul. Proaspăta ei sarcină o moleşea. Ochii ei mari erau umezi, iar buzele, întredeschise. În urechi purta cerceii cu perle dăruiţi de doamna Wu.

— Mamă, ai sosit? a întrebat-o fata în chip de salut.

— Ce bine îţi stă cu perle! a zis doamna Wu.

L-a privit pe Liangmo.

— Du-te, Liangmo, i-a poruncit ea cu autoritatea ei drăgălaşă, care niciodată nu părea autentică, căci abia era simţită. Eu şi Meng vom sta un pic de vorbă.

Când Liangmo a dispărut, a măsurat-o pe Meng din cap până-n picioare.

— Ai început să vomiţi dimineaţa? s-a interesat ea cu un glas afectuos.

— Vărsăturile abia au început, i-a răspuns Meng. De fapt mi-e greaţă, dar nu vomit nimic.

— O să începi să verşi peste vreo zece zile. Când copilul e sănătos – şi mai cu seamă dacă e băiat –, îşi face mama să vomite vreme de trei luni.

— Aşa a făcut şi micuţul ăsta, a spus Meng, răsfrângându-şi buza de jos în direcţia băieţelului ei, care tocmai îşi călărea doica.

Doamna Wu avea mereu nevoie de timp ca să înceapă o discuţie adevărată cu Meng. Niciunul dintre copiii doamnei Kang nu moşteniseră mintea şi trupul generos al mamei lor. La asta se gândea doamna Wu în timp ce privea silueta plinuţă a lui Meng, chipul şi mâinile ei minunate şi micuţe. Prietena ei parcă se

împărţise în nouă, în fiecare dintre copiii ei. În schimb, când născuse doamna Wu, fusese conştientă că ea nu se împărţise deloc. Îşi zămislise fiecare copil pornind de la un tipar cu totul nou, iar aceştia se despărţiseră de corpul ei încă din clipa naşterii. Dar Meichen nu se despărţea niciodată de copiii ei. Se agăţa de toţi, ca şi cum fiecare ar fi fost încă parte din ea.

— Meng, copila mea, a început doamna Wu, am venit la tine să ne sfătuim. Ce-ai zice dacă i-aş cere-o mamei tale pe Linyi de soţie pentru Fengmo? Au aproape aceeaşi vârstă... cred că sora ta e cu aproape patru luni mai mică decât Fengmo. E drăguţă, iar el arată bine. Amândoi sunt sănătoşi. Încă nu am consultat horoscoapele, dar ştiu că lunile în care s-au născut sunt compatibile. Ea a semn de apă, iar el, de piatră.

— Ce mult mi-ar plăcea s-o am pe sora mea aici! a strigat Meng.

A bătut din palme, iar inelele ei s-au izbit între ele cu un zăngănit. Apoi fata şi-a lăsat braţele să cadă.

— Dar, mamă, trebuie să-ţi spun ceva. Linyi crede că Fengmo e de modă veche.

— De ce? a întrebat uimită doamna Wu.

— N-a mers niciodată la şcoală. A crescut aici, în casă, i-a explicat Meng.

— Mama ta n-ar fi trebuit s-o lase pe Linyi să meargă la şcoală în Shanghai anul acela, a zis doamna Wu.

Severitatea asprea trăsăturile gurii sale frumoase.

— Bineînţeles că Fengmo ar putea încă să meargă la şcoală, a spus Meng, ascunzându-şi un căscat în dosul unei mâini cu gropiţe.

— N-o să-l trimit pe Fengmo departe de casă cât timp nu e încă maturizat. Vreau ca fiii mei să se maturizeze aici, acasă, nu într-o şcoală străină.

Meng nu contrazicea niciodată pe nimeni.

— S-o întreb pe Linyi?

— Nu, i-a zis cu demnitate doamna Wu. O s-o întreb chiar eu pe mama ta.

Pentru o clipă doamna Wu s-a simţit descumpănită lângă Meng. Dar înainte de a apuca să se gândească la acea senzaţie, pe chipul lui Meng s-a ivit o expresie uimită.

— Cerule! a strigat fata, cuprinzându-şi pântecul.

— Ce-i?

— Se poate să simt copilul – atât de devreme? a întrebat solemnă Meng.

— Un alt băiat, a anunţat doamna Wu. Când copilul începe să mişte atât de timpuriu, e băiat.

Ar fi fost nepotrivit să-şi piardă răbdarea cu Meng într-o asemenea împrejurare, aşa că s-a controlat. Tinerelor nu li se cere decât să-şi împlinească menirea. Iar Meng tocmai asta făcea.

Doamna Wu s-a ridicat.

— Copilă, să bei nişte fiertură caldă. Fiertura de orez e cea mai nimerită. Când copilul se agită, înseamnă că e flămând.

— O să mănânc, deşi abia am terminat masa de dimineaţă. Dar mi-e foame zi şi noapte, mamă.

— Mănâncă, a îndemnat-o doamna Wu. Satură-te pe tine şi satură-l şi pe copil.

A plecat mai departe şi, pe măsură ce străbătea curţile acelea frumoase şi vechi, simţea cum parcă se desprinde de fiinţa ei şi – aşa cum i se întâmpla adesea – e purtată de şuvoiul acestei familii Wu, în care intrase cu atâţia ani în urmă. Viaţă şi căsătorie, naştere şi altă naştere, iar şuvoiul curgea mai departe. De ce să-şi piardă răbdarea cu Meng, care nu se putea gândi decât la naşteri?

„Născându-mi fiii, şi eu am dus mai departe acel şuvoi al vieţii”, şi-a zis doamna Wu. Acum datoria ei era să vegheze ca în fiecare generaţie şuvoiul să curgă pur şi nestăvilit. A ridicat capul şi a inspirat aerul dimineţii. În afară de datoria asta, era liberă.

Dar acum mai rămânea Tsemo. Nu avea de gând să meargă la Fengmo înainte să ştie ce părere avea Linyi. Yenmo plecase de acasă. Îndată ce avea să-i salute pe Tsemo şi pe Rulan, îşi va fi îndeplinit datoriile pe ziua de azi.

Curtea lui Tsemo era cea mai neplăcută dintre toate. Când a păşit în spaţiul acela strâmt, doamna Wu a regretat că se răzbunase pe el din pricina căsătoriei făcute. Avea doar două odăi, amândouă dând spre nord. Soarele nu le încălzea iarna, iar în timpul verii erau umede.

L-a găsit pe Tsemo în odaia cea mare. Ştergea cerneala pe care o vărsase dintr-o sticluţă. Când l-a văzut, şi-a dat seama imediat că era posac. Tsemo era posac adesea: colţurile gurii lui frumoase îi erau coborâte, iar ochii, plini de cruzime. Aşa era şi azi.

Doamna Wu s-a oprit în prag.

— Ei, fiule, eşti singur? l-a întrebat în chip de salut.

— Rulan nu se simte bine, i-a răspuns el, aruncând pe podea cârpa plină de cerneală.

— Nu se simte bine? Mie nu mi-a zis nimeni.

Zicând asta, a păşit peste pragul înalt şi a intrat.

— Nu arăta bine şi i-am zis să rămână în pat, i-a spus Tsemo.

— Mă duc la ea.

Doamna Wu a tras în lături perdeaua roşie ce despărţea cele două încăperi şi a intrat. Păşea acolo pentru prima oară de la venirea lui Rulan şi a observat că aici se făcuseră schimbări. Patul nu avea draperii. În schimb, la ferestre atârnau perdele. Pe pereţi erau atârnate câteva imagini străine, iar pe rafturile înşirate de-a lungul pereţilor erau puse cărţi străine.

Rulan stătea culcată pe patul fără aşternuturi. Capul i se rezema pe o pernă înaltă, iar părul ei scurt îi cădea peste urechile mici şi drăgălaşe, ce aduceau cu nişte scoici. Doamna Wu le-a observat imediat.

— Nu ţi-am mai văzut urechile până acum, i-a spus ea amabilă fetei. Sunt foarte drăguţe. Ar trebui să porţi cercei. O să-ţi trimit o pereche de cercei de aur.

Rulan şi-a întors ochii strălucitori şi întunecaţi spre doamna Wu.

— Mulţumesc, mamă, i-a spus fata cu o supunere neobişnuită la ea.

Acea supunere a neliniştit-o pe doamna Wu.

— Mă tem că eşti foarte bolnavă! a exclamat.

— Sunt obosită, a recunoscut Rulan.

— Poate aştepţi o bucurie? a sugerat doamna Wu.

Dar Rulan a clătinat din cap.

— Sunt doar obosită, a repetat ea.

A început să frământe cuvertura de mătase cu degetele ei cafenii.

— Atunci odihneşte-te. Odihneşte-te. N-ai de făcut nimic ce nu poate fi făcut de altcineva.

Şi-a salutat nora dând din cap, a zâmbit şi s-a dus iar la Tsemo. Acesta scria litere străine, una după alta, folosind un condei adus din străinătate. Când ea s-a întors, Tsemo s-a ridicat în picioare, fără să lase condeiul din mână.

— Ce scrii acolo?

— Exersez limba engleză.

— Cine te învaţă limba asta?

Bărbatul a roşit.

— Rulan.

Ea a înţeles că tânărul se ruşina şi a schimbat repede subiectul:

— Rulan e obosită. Trebuie să se odihnească.

— O s-o silesc, a spus repede Tsemo. Face prea multe. Ieri s-a dus la primărie, la o întrunire a Comitetului pentru Reconstrucţie Naţională, şi au ales-o preşedinte. Când s-a întors, era stoarsă de puteri.

— Iar Reconstrucţia Naţională? Într-adevăr, e foarte obositor.

Vocea doamnei Wu era ca un clopoţel de argint.

— Aşa i-am spus şi eu, a aprobat-o Tsemo.

Femeia a dat din cap şi a pornit-o, surprinzător de vioaie, spre curţile ei. Xiuming stătea pe un scăunel în curte şi îşi cosea hainele cele noi. Doamna Wu s-a oprit lângă ea şi fata a dat să se ridice. Dar doamna Wu i-a pus o mână pe umăr şi a apăsat-o uşor în jos.

— Vezi-ţi de cusut, i-a poruncit ea. Mâine e ziua cea mare şi trebuie să te pregăteşti.

Fata s-a aşezat la loc şi a luat în mână acul care îi căzuse şi acum atârna agăţat de fir. Nu a scos niciun cuvânt. Plecându-şi capul, s-a apucat să coasă din nou, cu mişcări sprintene ale degetelor şi mâinii. Privind de sus acel cap plecat, doamna Wu a observat cum dintre umerii fetei se răspândea o roşeaţă la fel de aprinsă ca florile de piersic. Roşeaţa îi cuprinsese ceafa rotunjită şi îi ajunsese până la rădăcina părului ei negru.

Până la sfârşitul zilei următoare, doamna Wu a hotărât cum avea să-şi facă fata intrarea în curtea domnului Wu. Dacă avea să se întâmple în linişte şi noaptea, casa nu avea să fie tulburată. Nici nu aveau motive să sărbătorească. Era ceva ce privea doar generaţia ei şi a domnului Wu, iar dacă i-ar fi implicat câtuşi de puţin pe cei tineri, i-ar fi stânjenit.

Prin urmare, a doua zi i-a poruncit lui Ying s-o îndrume pe fată în privinţa anumitor detalii legate de toaleta ei, pe care Xiuming cu siguranţă nu le cunoştea. Iar ea şi-a petrecut toată ziua în bibliotecă. Nu simţea niciun chef să mai citească din cărţile interzise. Ba chiar credea că nu o să mai deschidă niciodată o asemenea carte. Ce legătură mai avea ea cu bărbaţii? A ales în schimb o carte de istorie şi a început să citească de la începuturile timpului, când cerul şi pământul nu erau despărţite, ci contopite în haos.

Ziua a trecut de parcă doamna Wu şi-ar fi părăsit corpul şi ar fi călătorit prin spaţiu. Nimeni nu s-a apropiat de ea. Ştia că toţi ai casei aşteptau să vadă ce o să hotărască. Nimeni nu avea să vină la ea până nu o să-i găsească un loc lui Xiuming. Nimeni nu ştia

cum să-i vorbească atâta vreme cât treburile din inima familiei rămâneau nerezolvate. Singurul ei vizitator a fost vechilul moşiilor, care spre sfârşitul după-amiezii trimisese vorbă că urma să vină să-i spună cum a mers cumpărarea pământului. Doamna Wu a dat dispoziţie să fie primit, iar când omul a apărut în pragul bibliotecii, ea şi-a ridicat ochii din carte şi, fără să o închidă, i-a făcut semn să se apropie. Bărbatul a intrat şi a scos din sân o hârtie împăturită.

— Doamnă, v-am adus actul de cumpărare a parcelei Wang. Am plătit optzeci de dolari. Dacă stăpânul nu s-ar fi amestecat, am fi putut-o lua cu şaptezeci. Dar el şi-a amintit că bucata de pământ fusese dăruită şi nu a vrut să se târguiască prea tare.

— O să iau actul, a spus ea, fără să răspundă la plângerea împotriva domnului Wu.

A întins mâna şi vechilul i-a înmânat documentul.

— Asta-i tot? l-a întrebat.

Fără îndoială, bărbatul ştia ce se întâmpla în casă. L-a văzut aruncând o privire în jur, ca şi cum ar fi căutat o faţă nouă.

— Asta-i tot? a repetat femeia.

El şi-a întors ochii spre ea, dar, fiind un necioplit, un om de rând, nu-şi putea ascunde gândurile. A văzut cum colţurile buzelor lui groase i se înmoaie, i-a văzut ochii jucându-i în cap şi i-a ghicit gândurile limpede, ca şi cum ar fi citit din cartea interzisă.

— Deci? a întrebat ea cu asprime.

Simţind acea asprime, slujitorul şi-a plecat privirea.

— Atât, doamnă. Doar că, dacă îngăduiţi, aş planta fasole pe pământul nou. E prea târziu pentru altceva.

— Fasole, iar apoi grâu de iarnă, a poruncit doamna Wu.

— Asta m-am gândit şi eu, a aprobat vechilul.

Doamna Wu a dat din cap şi apoi a ştiut imediat că omul aştepta să primească un mic dar pentru cumpărare. S-a ridicat, a scos o cheie din buzunarul dinăuntrul hainei şi a potrivit-o într-un cufăr de lemn lipit de perete. L-a deschis, a scos de acolo o cutie de lemn legată cu cercuri de fier, a deschis-o şi pe asta şi a luat din ea câţiva dolari de argint, numărând zece monede în faţa lui.

— Cu aceşti bani îţi mulţumesc, i-a spus ea politicoasă.

Bărbatul a protestat, înălţând braţul, a făcut un pas înapoi, a scuturat din cap în semn de refuz, apoi a luat darul.

— Mulţumesc, doamnă, mulţumesc, a repetat el de mai multe ori.

Apoi s-a apropiat de uşă de-a-ndăratelea şi a ieşit. Femeia a

văzut cum, odată ajuns în curte, s-a îndreptat de spate şi s-a dus până la poartă, uitându-se în stânga şi-n dreapta.

Dar doamna Wu era mulţumită că Xiuming nu se arătase. Fata avusese delicateţea de a rămâne ascunsă. Încă o calitate care îi făcea cinste. Doamna Wu a închis cartea, care rămăsese deschisă pe masă, a pus-o în învelitoare şi a mers în salon. Ying adusese cina pentru ea şi Xiuming. Doamna Wu a cercetat mâncarea fetei. Apoi s-a aplecat şi a mirosit-o.

— Nu ai pus în ea usturoi sau alte ierburi mirositoare? a întrebat-o pe Ying.

— Ştiu eu ce trebuie făcut, i-a răspuns scurt Ying.

— Nici piper, nu? a insistat doamna Wu. Dă arsuri la stomac.

— Şi un bebeluş ar putea mânca de aici.

Arborase o expresie neprietenoasă şi indiferentă, ca să-i arate stăpânei că tot nu se înduplecase. Văzând ochii mânioşi şi gura pungă a slujnicei sale, doamna Wu a izbucnit în râs.

— Ying, eşti foarte devotată, dar dacă vrei să mă slujeşti cu adevărat, să ştii că fac doar ce vreau eu să fac.

Dar Ying nu i-a răspuns la asta.

— Doamnă, mâncarea vă aşteaptă în odaia dumneavoastră, a spus femeia la fel de tăios.

Aşa că doamna Wu a luat cina singură în odaia ei, mâncând cu obişnuita ei lentoare elegantă. A mâncat pe îndelete şi a fumat din pipa ei micuţă. Apoi a ieşit în curte unde un grădinar trudise să răsădească orhideele. Îi spusese unde să le planteze, iar treaba era terminată. Omul înlăturase bobocii şi frunzele de la exterior, dar pe fiecare lujer rămăsese câte o frunză proaspătă, curbată şi lungă. Orhideele aveau să supravieţuiască. În curtea unde stătuseră până acum fuseseră plantaţi chiar azi bujori înfloriţi.

La căderea nopţii a aşteptat un ceas, iar după acea oră de întuneric a intrat iar în casă. Xiuming se îmbăiase şi se pieptănase. Se îmbrăcase în haine noi. Acum stătea dreaptă pe marginea patului îngust, cu mâinile împreunate în poală. Chipul ei tânăr era încremenit şi nu exprima nimic. Însă de sub părul netezit deasupra urechilor doamna Wu a zărit prelingându-se doi stropi mici de sudoare. S-a aşezat lângă ea.

— Nu te teme. E un om foarte bun, a spus doamna Wu.

Fata i-a aruncat iute o privire pe sub pleoapele plecate, apoi s-a uitat din nou în jos.

— Tot ce ai de făcut e să-l asculţi.

Doar că, în timp ce rostea aceste cuvinte, a avut sentimentul că se poartă crud. Totuşi de ce să i se pară că e crudă? Fata nu mai era un copil. Bărbatul care ar fi trebuit să-i fie soţ murise. Dacă ar fi locuit pe mai departe în casa mamei vitrege, ce altă soartă ar fi aşteptat-o decât să fie măritată cu vreun ţăran a cărui soţie murise şi îl lăsase cu o droaie de copii? Cu siguranţă că traiul care o aştepta aici era mai bun decât o asemenea soartă!

Aşa că doamna Wu a încercat să îşi ţină firea. Însă fata îşi tot ştergea pe furiş cu mâna sudoarea de pe obraji şi nu spunea nimic.

— Cred c-ar fi bine s-o duci, i-a spus dintr-odată doamna Wu lui Ying, care aştepta.

Slujnica a făcut un pas în faţă şi a apucat cu două degete mâneca fetei.

— Vino.

Xiuming s-a ridicat. Gura ei plină şi roşie s-a deschis, iar fata a început să gâfâie şi s-a tras înapoi. Ochii ei s-au mărit şi au devenit foarte negri.

— Haide, i-a spus cu duritate Ying. Pentru ce altceva ai fost adusă în casa asta?

Fata privea când chipul lui Ying, când pe cel al doamnei Wu. Pentru că acolo nu a zărit nimic care să-i ofere vreo scăpare, a plecat capul şi a urmat-o pe Ying. Au ieşit amândouă din odaie, apoi din curte.

Rămasă singură, doamna Wu a stat o vreme nemişcată. Prin minte nu-i trecea niciun gând. Mintea i se golise şi voia să îngăduie sentimentelor să se dezlănţuie. Simţea durere? Ştia că nu. Avea vreun regret? Nu, niciunul. Un suflet atât de pustiu ar fi putut la fel de bine să fie cuprins de moarte.

Apoi a ridicat capul. Gura îi tremura. Oare în pântecele unei asemenea pustietăţi nu exista şi vreun suflet nenăscut? Astfel că, poate, şi ea se năştea iar chiar în clipa aceea. S-a ridicat, a ieşit în curte şi şi-a ridicat chipul spre cerul întunecat. Noaptea era catifelată şi neagră, iar pătratul de cer de deasupra curţii era acoperit de nori prin care nu răzbătea lumina stelelor. La noapte avea să plouă. Dar ea dormea întotdeauna bine în nopţile ploioase.

Ying s-a întors şi a trecut pe lângă ea, prin întuneric, fără să o vadă. A intrat în odaia goală şi a rămas uimită văzând că e pustie.

— Cerule, unde e oare? a murmurat slujnica. Stăpână! Stăpână! a strigat apoi.

— Sunt aici, toanto, i-a răspuns potolit din uşă doamna Wu. Am

ieşit în curte să văd dacă o să plouă.

Ying era speriată de moarte. Şi-a dus mâna la piept.

— Vai, stăpână! a şoptit ea cu răsuflarea tăiată. M-am gândit... M-am gândit...

Doamna Wu a râs.

— Ai fi mai fericită dacă n-ai mai gândi. Lasă gândurile în seama mea, Ying. Tu nu ai trebuinţă de ele.

Ying a oftat şi şi-a lăsat mâna să cadă.

— Vreţi să vă culcaţi acum, stăpână, ca de obicei?

— De ce nu? a întrebat doamna Wu cu glasul ei drăgălaş. Începe ploaia. O aud pe acoperiş.

Peste o oră, proaspăt îmbăiată şi îmbrăcată cu straiele de noapte din mătase albă, s-a cocoţat în patul mare şi înalt şi s-a întins în el.

Dintr-odată, Ying a început să suspine.

— Ce mireasă vă întrece în frumuseţe? a strigat ea printre suspine.

Doamna Wu îşi culcase capul pe pernă. Auzind-o pe Ying, l-a ridicat.

— Cum îndrăzneşti să plângi când eu nu vărs lacrimi?

Înăbuşindu-şi suspinele, Ying a tras draperiile în jurul patului.

În dosul splendorii lor satinate, doamna Wu şi-a încrucişat braţele pe piept şi a închis ochii. Auzea zgomotul liniştitor al ploii scurgându-se pe ţiglele acoperişului.

Xiuming o pornise prin întuneric într-o direcţie necunoscută. De când intrase în curtea doamnei Wu, nu ieşise de acolo nici măcar o dată. Acum, când fusese trimisă de acolo, se simţea complet abandonată, la fel de orfană ca atunci când femeia care o purtase în pântece o părăsise dincolo de zidul oraşului şi o lăsase acolo. Atunci nu îşi pricepuse chinul. Acum şi-l pricepea.

Dar viaţa o învăţase să tacă, pentru că şi dacă striga, tot nu o auzea nimeni. Ying o ţinea în continuare de mânecă cu degetul mare şi arătătorul şi ea simţi că slujnica îi arăta astfel drumul. Dar nu îi adresă acesteia nicio vorbă.

La rândul ei, Ying rămase tăcută cât păşi pe pietre trecând dintr-o curte în alta. Cea a Bătrânei Doamne era tăcută, pentru că femeia se ducea la culcare odată cu găinile. De undeva dinspre apus a răzbătut plânsetul unui copil. Era copilul fiului celui mare. Dinspre nord Ying a auzit sau i s-a părut că aude suspinele unei femei. S-a oprit să asculte.

— I-auzi! Cine plânge în noapte?

Xiuming a ridicat şi ea capul.

— Acum nu mai aud nimic, a reluat Ying. Poate că a fost gânguritul unui porumbel.

Au mers mai departe. Lui Xiuming a început să i se zbată inima în piept. Toate simţurile îi erau mai ascuţite. Simţea aerul umed pe piele. Da, auzea o femeie plângând. Dar ce femeie plângea în acele curţi? Nu a întrebat. La ce i-ar fi folosit să ştie? Neajutorarea ei creştea, înspăimântând-o, şi ar fi vrut să plângă şi ea. Trebuia să vorbească, să discute cu un suflet viu şi să audă un glas care să-i răspundă, chiar dacă era doar glasul unei servitoare.

— Mi se pare ciudat că m-au vrut pe mine, a şoptit fata. Cred că el şi-ar dori mai degrabă o fată dintr-o casă a florilor. Cineva care ştie cum să… Eu am trăit numai la ţară…

— Stăpâna nu vrea o astfel de fată în casa noastră, i-a spus Ying cu răceală.

Până ca Xiuming să mai adauge ceva, au şi ajuns. Curtea era plină de bujori. Un lampion îşi revărsa lumina asupra lor şi florile străluceau printre umbre.

— Nu-i nimeni aici, a anunţat Ying.

Slujitoarea mergea înainte şi Xiuming o urma. A zărit o odaie mare, cea mai mare pe care o văzuse vreodată. Mobila era masivă şi întunecată, iar pe pereţi atârnau tablouri. În prag vântul flutura uşor perdelele de satin. Erau stacojii, iar zidurile aveau culoarea fildeşului. Tânăra a intrat sfioasă. Dacă avea să-i fie pe plac bărbatului, aici urma să locuiască de-acum înainte.

Dar unde era bărbatul?

Tânăra nu a întrebat, iar Ying nu a pomenit nimic de el. Doar a ajutat-o, cu aceeaşi răceală, să se pregătească pentru culcare. Abia când fata s-a aşezat pe marginea patului şi slujitoarea i-a zărit chipul palid, i s-a făcut milă de ea.

— Ţine minte că asta e o casă onorabilă, i-a spus ea tare. Dacă-ţi faci datoria aici, n-ai de ce să te temi. El e bun, iar ea, pe lângă bunătate, are şi înţelepciune. Eşti o femeie norocoasă, aşa că de ce te temi? Ai unde să te întorci sau o mamă care să te primească înapoi?

Xiuming a clătinat din cap şi roşeaţa i-a cuprins obrajii. S-a întins pe pat şi a închis ochii. Ying a tras draperiile şi a plecat.

În dosul lor, Xiuming a rămas singură şi plină de spaimă. Oare ce avea să se întâmple cu ea în următoarele două ceasuri? Casa cea

mare o înconjura. A auzit răzbătând de undeva clinchetul pieselor de *mahjong*. Jucau servitorii sau poate chiar fiii stăpânei. Ori poate că era chiar *el*, împreună cu prietenii. Ce concubină a mai fost adusă astfel într-o asemenea casă, fără ca măcar să-l vadă pe stăpân? Parcă era o soţie, nu o concubină. Dar doamna mai vârstnică era soţia, nu ea. Cum ar fi putut ea vreodată să fie la fel de frumoasă ca acea soţie şi cum să-i ofere desfătare bărbatului după ce el o cunoscuse pe ea, femeia a cărei fiecare trăsătură era o întrupare a frumuseţii?

„Sunt atât de grosolană!” şi-a zis fata. „Până şi mâinile îmi sunt aspre.” Şi-a ridicat mâinile în întuneric şi apoi le-a lăsat iar să cadă. Erau aspre şi pielea lor agăţa mătasea aleasă a cuverturii.

Şi-a amintit de femeia care plângea. Cine erau ceilalţi locuitori ai casei? Trebuia să se împace cu toţi – cu fiii şi cu soţiile acestora –, ca nu cumva s-o urască. Şi oare toţi servitorii erau la fel de buni ca Ying? Şi cum să îi strige? Nici nu avea ce să le dăruiască atunci când o să aibă nevoie de ceva. Şi atunci i se va îngădui să se slujească singură?

— Aş vrea să fiu iar în patul meu, a gemut ea şoptind uşor.

Toată viaţa dormise într-un mic şopron lipit de odaia mamei sale. Patul ei fusese făcut din scânduri întinse între două bănci, iar noaptea fata auzea răsuflarea boului şi cele câteva păsări de curte care se cuibăreau pe stinghii. Pe scânduri era aşezată o cuvertură de bumbac în care se înfăşura şi care îi slujea şi ca saltea, şi ca plapumă. Câteodată, dimineaţa, o trezeau păsările care se uşurau pe faţa ei – rândunelele îşi făcuseră un cuib sub grinzi.

Pe urmă s-a gândit la băiatul lângă care crescuse, fiul mamei sale vitrege, dar nu fratele ei adevărat. Din clipa în care putuse judeca ştiuse că fusese adusă acolo ca să se mărite cu el. Îl cunoscuse prea îndeaproape ca să-l iubească. Era un fiu de ţăran, la fel ca toţi ceilalţi băieţi din sat. Când se gândea la el, îl vedea dinaintea ochilor aşa cum fusese în copilăria ei: cu faţa rotundă şi obrajii rotofei. Pe urmă se înălţase şi slăbise. Abia ce începuse să simtă sfială în faţa lui, când băiatul murise. Ea nici măcar nu apucase să îşi coasă haine de nuntă. Băiatul murise foarte tânăr, înainte ca ea să se poată gândi la el ca la un soţ. La moartea lui mama dăduse vina pe ea:

— Ai adus cu tine un blestem în casa mea! Ar fi trebuit să te las să mori lângă zidul oraşului. N-ai fost menită pentru fiul meu.

Îşi amintea cât de mult o făcuseră să sufere acele cuvinte. Casa

de la ţară fusese singurul ei cămin, iar femeia aceea, singura ei mamă. Femeia nu se purtase rău cu ea, dar când a auzit-o vorbindu-i aşa, ştiuse că nu era decât un copil de pripas şi că locul ei nu era în casa aceea. Când Liu Ma venise şi bătuse palma cu femeia, Xiuming nu scosese nicio vorbă.

„Şi atunci ce altceva să fac decât să vin aici?” se întreba ea acum.

Atunci a auzit zgomot de paşi şi sângele i-a îngheţat în vine. A înhăţat velinţa de mătase şi a tras-o până sub bărbie, holbându-se la draperiile trase. Cineva le-a împins în lături. A văzut un chip frumos şi plinuţ, nici tânăr, nici bătrân, şi înroşit de alcool. Mirosul de vin s-a răspândit în iatac. Bărbatul s-a zgâit la ea cam un minut, apoi a tras uşor draperiile la loc.

Vreme îndelungată Xiuming nu a auzit niciun sunet. Să fi plecat? Nu îndrăznea să se mişte. Stătea întinsă în întunericul profund, aşteptând. Dacă nu o plăcea, a doua zi aveau s-o trimită de acolo. Şi unde putea să se ducă? Dacă o alungau, aveau să-i dea măcar nişte bani? Ce li se întâmpla concubinelor care nu se făceau plăcute? O asemenea soartă o înspăimânta atât de mult, încât de-acum orice altceva i se părea mai bun decât asta.

S-a ridicat năvalnic, a dat draperiile la o parte cu o mână şi s-a uitat în odaie. Bărbatul stătea nemişcat într-un scaun mare. Se dezbrăcase de haine şi rămăsese doar în rufăria lui de corp din mătase albă. Cum de se mişcase atât de încet, încât ea nici nu-l auzise?

Fata s-a uitat la el şi el, la ea. Apoi fata a tras draperiile, s-a întins pe pat şi şi-a ascuns faţa în mâini. Venea! Auzea paşii lui grei căzând pe lespezile podelei. Draperiile de mătase s-au deschis violent, ca sfâşiate, şi ea a simţit cum bărbatul îi îndepărtează mâinile de pe chip.

Capitolul V

Doamna Wu s-a trezit din cel mai adânc somn de care avusese parte vreodată. Era dimineaţă şi ea dormise toată noaptea fără să se trezească nici măcar o dată. Nici nu-şi amintea de când nu mai dormise atât de bine. Lumânarea pe care Ying o aşezase cu o noapte în urmă pe masa de lângă pat era neîncepută.

Prima senzaţie a fost una de odihnă desăvârşită. Oboseala i se scursese din suflet şi din trup. Dar acest sentiment de uşurare îi era

cunoscut. A căutat în memorie prin viaţa ei plină de evenimente şi a descoperit amintirea. La fel se simţise după fiecare naştere. Cu fiecare lună de sarcină, povara lăuntrică devenea tot mai grea, tot mai apăsătoare, şi o copleşea tot mai mult, până când se văzuse nevoită să se controleze din toate puterile ca să-şi păstreze echilibrul interior, stare care o caracteriza. Pe urmă venea momentul naşterii. Dar pentru ea nu era atât o naştere, cât o redobândire a controlului asupra propriului trup. După ce durerea înceta brusc şi auzea primul ţipăt ascuţit al copilului despărţit de corpul ei, prima oară se gândea la libertatea ei. Îndată ce copilul îi era adus, îmbăiat şi îmbrăcat, începea să îl iubească pentru ceea ce era, nu pentru că era o părticică din ea. Nici nu voia să se împartă în vreun fel. Voia să fie din nou întreagă.

Aşa se face că în dimineaţa asta simţea acelaşi sentiment de deplinătate, dar mai profund, mai desăvârşit. Se achitase de toate îndatoririle. Nimeni din casă nu ducea lipsă de nimic.

…Dar atunci i-a apărut în minte al treilea fiu al ei, Fengmo. Vai, nu avea să fie liberă până nu se căsătorea!

Acest gând a făcut-o să se ridice din pat. Şi-a strecurat tălpile mici şi înguste în papucii negri de satin brodat, pe care Ying îi aşeza mereu pe băncuţa lungă de lângă pat. Tălpile ei erau doar un pic mai înguste decât le menise natura. Cu mulţi ani în urmă, pe când avea cinci ani, mama ei începuse să i le lege. Pe atunci tatăl ei era plecat în ţări străine împreună cu prinţul Li Hung Chang. Privise pozele tatălui ei, făcute în acele ţări străine, iar doica îi povestise despre înţelepciunea şi bunătatea lui. Şi mama ei îl pomenea adesea, dar de fiecare dată o făcea ca să-i domolească îndărătnicia. „Ce-ar spune tatăl tău dacă te-ar vedea?” o întreba deseori ea. Cum fetiţa nu ştia ce să răspundă la asta, înceta să mai fie neascultătoare. Într-o zi, când femeia o chemase la ea şi fetiţa văzuse bandajele albe de bumbac, începuse să plângă. Surorii ei mai mari i se întâmplase acelaşi lucru, iar după aceea fata care mai înainte se jucase şi alergase cu atâta plăcere stătea aplecată în tăcere deasupra broderiei sale, refuzând să se ridice şi să se sprijine pe picioarele dureroase, strânse în bandaj.

Mama îşi privise fiica mai mică îndelung şi cu asprime.

— Ce-ar zice tatăl tău dacă s-ar întoarce acasă şi ţi-ar vedea tălpile lătăreţe, ca ale unei neveste de ţăran? a întrebat ea.

Suspinele fetiţei se transformaseră în scâncete şi copila îi îngăduise să-i lege picioarele.

Doamna Wu îşi amintea până şi acum luna de chin îndurată. Pe urmă sosise scrisoarea care anunţa întoarcerea tatălui ei. De dragul lui, mai îndurase două săptămâni. Când sosise, se silise să se ducă la el păşind pe tălpile ei mici. Ce bucurie o putea întrece pe cea care urmase? Înainte să apuce să-l privească sau să-l strige pe nume, el scosese un strigăt aspru şi o luase în braţe.

— Scoate fâşiile astea de pânză de pe picioarele copilei! poruncise bărbatul.

Se iscaseră zarvă şi strigăte indignate. Nu îşi amintea niciun cuvânt din discuţia adulţilor, dar nu a uitat niciodată scandalul. Mama ei plânsese, iar bunica ţipase de furie, ba chiar şi bunicul ei strigase necontenit. Însă tatăl ei se aşezase şi o pusese pe genunchi. Îi scosese bandajele cu mâna lui şi îi eliberase labele picioarelor. Încă îşi mai amintea durerea şi bucuria de care avuseseră parte picioarele ei eliberate. El îi luase, pe rând, tălpile în mâini şi i le masase cu blândeţe, ca să-i facă sângele să circule. Şi la început acel sânge circulând prin venele sugrumate îi provocase durere, iar apoi o umpluse de bucurie.

— Niciodată. Niciodată… murmurase el.

Fetiţa se agăţase de el plângând.

— Ce s-ar fi întâmplat dacă nu veneai? strigase ea, cu faţa îngropată la pieptul lui.

Venise la timp şi o salvase. În câteva luni putuse alerga din nou. Dar pentru sora ei fusese prea târziu. Oasele îi fuseseră frânte.

După această întâmplare, vreme de trei ani casa fusese cu susul în jos. Cât stătuse în străinătate, tatăl ei învăţase obiceiuri noi şi insistase ca fata să înveţe să citească. După aceşti trei ani, când tatăl ei murise de holeră la sfârşitul unei veri fierbinţi, era prea târziu să-i mai lege picioarele şi prea târziu să mai fie neştiutoare, pentru că deja învăţase să citească. Ba chiar i-au îngăduit să citească în continuare, deoarece se măritase, iar Bătrânului Stăpân îi plăcea că fata ştia să citească şi că picioarele nu îi fuseseră legate. Mama ei îi spusese:

— Suntem tare norocoşi că am dat de o familie atât de îngăduitoare.

Acum, când şi-a strecurat tălpile înguste în papuci, şi-a amintit de tatăl ei. Simţea ceva din acea bucurie a libertăţii. A surâs, iar Ying a intrat şi i-a surprins zâmbetul.

— Stăpână, sunteţi prea veselă în dimineaţa asta! a mustrat-o ea.

Apoi Ying a privit-o şi, în ciuda dorinţei de a se purta cuviincios, nu s-a putut împiedica să zâmbească.

— Arătaţi ca un copil poznaş.

— Nu încerca să mă-nţelegi, a spus veselă doamna Wu. De ce să-ţi baţi capul cu asta? Hai să rămânem aşa cum suntem acum. Spune-mi, e frumos afară?

— E ca şi cum nici n-ar fi plouat, a venit răspunsul servitoarei.

— Atunci îmbracă-mă pentru o vizită. Îndată ce termin de mâncat, merg la doamna Kang. Trebuie să discut ceva cu ea. Ce-ai zice dacă Linyi ar fi mireasa lui Fengmo?

— Două noduri pe aceeaşi sfoară, a spus Ying gânditoare. Sigur, stăpână, mai bine facem de două ori un lucru bun decât unul rău. Micul nostru stăpân mai vârstnic e fericit cu fiica cea mare a familiei Kang. Dar aseară al doilea stăpân şi-a bătut nevasta.

— Tsemo a bătut-o pe Rulan? a exclamat doamna Kang.

— Am auzit-o plângând. Probabil că a fost bătută.

Doamna Wu a oftat.

— N-o să am niciodată parte de linişte în casa asta?

Şi-a mâncat micul dejun în grabă şi a mers în curtea lui Tsemo. Dar Tsemo se trezise mai devreme decât ea şi plecase. Slujitorul i-a spus că Rulan încă dormea. Doamna Wu nu voia să întrebe un slujitor de ce fiul ei îşi bătuse soţia, aşa că i-a zis:

— Spune-i lui Tsemo că vreau să-l văd diseară.

Aşa cum obişnuia în fiecare zi, a inspectat bucătăriile şi curtea fiecărei familii, iar după ce a cercetat fiece colţişor din casă şi după ce a împărţit laude şi dojeni, s-a retras în curtea ei.

După două ore a ieşit pe poarta casei Wu. Acum doi ani domnul Wu cumpărase o maşină străină cu motor, dar străzile erau atât de înguste, încât doamna Wu nu o folosea niciodată de bunăvoie. Nu-i plăcea să vadă cum trecătorii se lipeau de ziduri, în vreme ce maşina cea mare ocupa toată strada. Pe de altă parte, nu îi plăcea nici să se expună privirilor în ricşa pe care domnul Wu i-o dăruise cu câtva timp în urmă. Cel mai mult îi convenea intimitatea palanchinului demodat care făcuse parte din zestrea ei. Prin urmare, i-a spus lui Ying să o urmeze ea în ricşă. Unul dintre cei patru purtători ai palanchinului a ridicat perdeaua şi doamna Wu a păşit înăuntru, s-a aşezat, iar slujitorul a lăsat perdeaua să cadă. Prin ferestruica de sticlă tăiată în perdea putea vedea ce se petrece pe stradă, însă fără a fi văzută.

Purtată astfel pe străzile aglomerate, nu simţea că ar face rău

cuiva. Celor patru purtători le era uşor să o ducă, iar palanchinul era îndeajuns de îngust pentru ca nimeni să nu fie nevoit să se dea la o parte din calea lui. În plus, îi plăcea strigătul curtenitor cu care purtătorul din frunte avertiza trecătorii care îi stăteau în cale: „Împrumut din lumina dumitale! Împrumut din lumina dumitale!” Cei bogaţi ar trebui să se poarte cuviincios cu cei săraci. La fel şi cei de rang înalt faţă de oamenii simpli. Doamna Wu nu suporta niciun fel de asuprire. De când devenise stăpâna casei Wu, niciun sclav nu fusese bătut şi niciun servitor nu fusese jignit. Cu toate că uneori câte un slujitor necredincios sau nepriceput trebuia dat afară, niciodată nu se invoca acel motiv, ci altul, care – deşi servitorul ştia că nu era cel adevărat – îi păstra onoarea neştirbită în faţa celor de-o seamă cu el. Prin urmare, gândindu-se la spusele lui Ying – cum că Tsemo o bătuse pe Rulan –, doamna Wu era cu atât mai tulburată.

„N-o să cred aşa ceva până nu aflu adevărul”, şi-a spus în sinea ei. Şi îşi îndepărtă din minte toată povestea

Distanţa dintre casa Wu şi casa Kang nu era mică. De fapt trebuia să traversezi aproape tot oraşul, însă doamna Wu nu se grăbea. Se bucura de lumina soarelui, ce cădea pe străzile încă ude după ploaia de azi-noapte. Pietrele erau spălate şi curate, iar oamenii erau veseli şi se bucurau de cerul senin. Pieţele se aglomeraseră şi ţăranii aduceau deja în oraş poveri cu varză proaspătă, coşuri cu ouă şi legături de iarbă pentru foc. Vederea vieţii care mergea mereu înainte o liniştea de fiecare dată. Casa Wu era doar una dintre numeroasele case ale oraşului. Era plăcut să se gândească la toţi acei oameni, bărbaţi şi femei, care locuiau împreună, crescând copii şi nepoţi. În ţara asta existau multe asemenea oraşe şi în lume, multe alte ţări în care bărbaţii şi femeile duceau aceeaşi viaţă, deşi în feluri diferite. Îi plăcea să se gândească la astfel de lucruri. Existenţa ei îşi dobândea adevărata măsură. Ce însemnătate avea suferinţa unui singur om printre atâtea alte suferinţe sau bucuria unui singur om într-o lume plină de bucurii?

În mai puţin de un ceas, palanchinul a fost aşezat în faţa porţii casei Kang. Bineînţeles că Ying trimisese înainte un slujitor care să anunţe sosirea doamnei Wu, aşa că doamna era aşteptată. Porţile masive, roşii şi lăcuite, s-au deschis. Un servitor o aştepta. Ying a ieşit în grabă din ricşă ca să-şi ajute stăpâna să coboare. Slujnica ducea sub braţ cutia de toaletă a doamnei Wu, în caz că stăpâna ar

fi dorit să-şi netezească părul sau să-şi pudreze faţa.

Pe urmă au intrat pe poartă, însă nici n-au apucat să străbată prima curte, când doamna Kang a şi ieşit în întâmpinarea prietenei sale. Cele două doamne şi-au strâns mâinile.

— Ce bine ai făcut că ai venit, soră! a exclamat avântată doamna Kang.

Ardea de nerăbdare să audă chiar de la doamna Wu ce se întâmplase. Fiindcă servitorii casei erau într-un continuu du-te-vino, ştia că prietena ei îşi dusese planul la îndeplinire. Ştia chiar şi că în seara de dinainte Xiuming intrase în curtea domnului Wu.

— Am venit să vorbim despre multe lucruri, soră, a spus doamna Wu. Dar am sosit prea devreme şi te-am deranjat.

— Cum poţi spune aşa ceva? a ripostat doamna Kang.

Cercetă cu privirea chipul proaspăt şi minunat al prietenei sale. Nu îl găsi deloc schimbat. Doamna Wu era în cea mai bună formă: ochii liniştiţi, gura calmă şi splendidă, pielea de culoarea perlei.

— Cât de frumoasă eşti mereu, a spus cu afecţiune doamna Kang, dându-şi seama în acelaşi timp, dar fără să se simtă deranjată, că ea nu se pieptănase.

— Mă trezesc devreme, a spus doamna Wu. Hai să intrăm, iar eu o să aştept cât timp pui să ţi se pieptene părul.

— Nu te îngriji de părul meu, a rugat-o doamna Kang. Pun slujnica să îl pieptene după-amiază. Nu ştiu cum se face, dar dimineţile trec mereu prea repede.

În timp ce vorbea, privea împrejur şi râdea, pentru că din spatele ei au apărut ca din senin o duzină de copii. Fiii şi nepoţii se amestecau unii cu alţii. Ea s-a aplecat şi l-a luat în braţe pe cel mai mic, care încă nu putea merge, dar stătea în picioare, atârnat de o fâşie de bumbac legată de mijloc şi ţinută la celălalt capăt de o doică mică. Copilul nu era îmbăiat şi nici foarte curat, deşi purta o haină din satin. Cu toate acestea doamna Kang l-a adulmecat cu drag, de parcă abia ar fi ieşit din copaie, şi l-a strâns la piept.

Cele două prietene au intrat împreună în casă, au străbătut două curţi şi au ajuns în curtea doamnei Kang. Femeia a pus pe podea copilul pe care îl purtase în braţe până acolo şi şi-a fluturat mâinile plinuţe către droaia de copii şi doici care o urmaseră.

— Fugiţi de-aici! le-a strigat ea cu tărie.

Apoi, văzându-le feţele abătute, a strecurat o mână în haina ei largă şi a scos un pumn de mărunţiş, pe care l-a îndesat în mâna celei mai vârstnice doici.

— Mergi şi cumpără-le alune la toţi! i-a poruncit. Şi să aibă coji, ca să dureze mai mult până le mănâncă! a strigat după copila care pornise zeloasă să-i îndeplinească ordinul.

Privind copiii care o porniseră ţopăind spre uliţă, doamna Kang a slobozit râsul ei sonor şi unduitor. Apoi a luat-o de mână pe doamna Wu şi a călăuzit-o în iatac, închizând uşa în urma ei.

— Acum suntem singure, a zis.

S-a aşezat de îndată ce prietena ei a luat loc şi s-a aplecat în faţă, cu mâinile sprijinite pe genunchi.

— Povesteşte-mi tot, a îndemnat-o.

Dar doamna Wu s-a uitat la prietena sa. În privire i s-a ivit un fel de gol amestecat cu uimire.

— E ciudat, a spus ea, după o altă pauză. Acum nu simt că aş avea ceva de povestit.

— Cum se poate aşa ceva? a strigat doamna Kang. Am atâtea întrebări să-ţi pun! Cine e fata? Ţi-a plăcut? Lui i-a plăcut?

— Îmi place.

Acum, că prietena ei tăcea, şi-a dat seama că în dimineaţa asta evitase voit să se gândească la Xiuming şi la domnul Wu. Oare fata îi fusese pe plac? S-a silit să nu dea un răspuns la această întrebare, care i se strecurase în inimă ca un şarpe.

— I-am dat un nume: Xiuming. E o fată de rând, dar e cumsecade. Sunt sigură că i-a plăcut. Toată lumea o s-o placă, pentru că n-are nimic care să nu placă. Nimeni din casă n-o va pizmui.

— Cerule! a exclamat uimită doamna Kang. Şi zici asta de parcă ai fi tocmit o doică nouă la un nepot! Păi, când tatăl meu şi-a luat o concubină, mama a plâns şi a încercat să se spânzure. Am fost nevoiţi să o păzim zi şi noapte. Iar când şi-a luat a doua concubină, cea dintâi şi-a înghiţit cerceii şi tot aşa, până la a cincea concubină, când el s-a oprit. Toate se urau şi se ciorovăiau pentru el.

Doamna Kang a râs cu poftă.

— Îi vânau pantofii. Tata îşi lăsa încălţările în odaia celei cu care avea de gând să-şi petreacă noaptea, iar apoi o alta venea şi îi fura. În cele din urmă, ca să nu mai fie certuri, şi-a împărţit timpul între ele în mod egal.

— Cred că acele concubine erau prostuţe, a spus cu calm doamna Wu. Bineînţeles, nu vorbesc despre mama ta, Meichen. E firesc să fi crezut în statornicia unui bărbat. Dar ce-o fi fost în mintea concubinelor?

— Ailien, eşti o femeie fără pereche, a zis cu dragoste doamna Kang. Spune-mi măcar cum ai dormit azi-noapte.

— Azi-noapte am dormit foarte bine, fiindcă a plouat pe acoperiş.

— Aha, a plouat pe acoperiş! a exclamat doamna Kang şi a izbucnit în nişte hohote de râs atât de puternice, încât a trebuit să-şi şteargă ochii cu mâneca.

Doamna Wu a aşteptat zâmbitoare ca accesul de râs să se stingă. Apoi a vorbit cu seriozitate:

— Meichen, vreau să vorbesc ceva cu tine.

Ori de câte ori îşi auzea prietena vorbind pe tonul acesta, doamna Kang devenea serioasă.

— Gata, nu mai râd. Ce s-a întâmplat?

— Îl ştii pe Fengmo, fiul meu. Crezi că ar trebui să-l trimit la şcoală?

Întrebarea era foarte abilă. Dacă prietena ei spunea că nu, avea de gând să o ceară imediat pe Linyi. Pe de altă parte…

— Depinde ce vrea tânărul să facă în viaţă.

Chipul mare şi rotund al doamnei Kang s-a adumbrit.

— N-a spus niciodată ce vrea să facă, a zis doamna Wu. Până acum doar a crescut. Dar o mamă trebuie să cerceteze ce-i cu fiul ei după ce acesta împlineşte şaptesprezece ani.

— Fireşte, a aprobat-o doamna Kang.

Apoi şi-a ţuguiat buzele şi s-a gândit la Fengmo, la trupul lui trufaş, drept ca o lamă, şi la capul lui mândru.

— De ce să nu-ţi vorbesc pe şleau? a spus cu sinceritate doamna Wu. Mă gândeam să ne amestecăm iarăşi sângele. Fengmo şi Linyi. Ce zici?

Doamna Kang a bătut de două ori din palme.

— Ce bine!

Apoi şi-a lăsat mâinile plinuţe să-i cadă.

— Dar Linyi… a adăugat cu tristeţe. Degeaba mă bucur eu. Cum să ştiu ce va spune ea?

— N-ar fi trebuit s-o laşi să meargă la o şcoală străină. Ţi-am spus-o de atunci.

— Ai avut dreptate. Acum nu-i mai convine nimic acasă. Se plânge de toate. Când bietul ei tată scuipă pe jos, îl mustră. Vrea să punem pe podele boluri în care să se scuipe. Dar copiii mai mici iau bolurile în mâini, le scapă şi le sparg. Şi mai e supărată pentru că ar vrea ca bebeluşii să poarte cârpe legate la fund. Dar în casă avem treisprezece copii mici şi niciunul dintre ei nu-şi poate ţine udul.

Cum am putea să le punem cârpe tuturor? Strămoşii noştri au fost înţelepţi când au îmbrăcat copiii cu pantaloni fără fund. Ce să facem? Să luăm înţelepciunea lor în râs? Doar avem trei spălătorese în casă.

— La noi în casă n-ar avea de-a face cu alţi copii în afară de ai noştri, a spus doamna Wu. Când are ea însăşi copii, femeia se înţelepţeşte.

Doamna Wu era prea amabilă ca să-i spună prietenei sale că în sinea ei o înţelegea pe Linyi. În casa Kang doicile şi slujitoarele puneau mereu copiii să urineze pe podele, aşa că nu mai ştiai unde să calci. În casa ei doamna Wu nu ar fi îngăduit niciodată asemenea delăsare. Le spusese slujitoarelor să-i ducă pe cei mici în anumite colţuri dinainte stabilite sau după copaci.

Doamna Kang şi-a privit prietena cu o oarecare îndoială.

— M-aş bucura să-ţi fie noră, a zis ea. Trebuie să se mărite, ca să aibă mintea ocupată. Dar ţin prea mult la tine ca să nu-ţi spun ce cususuri are. Chiar dacă vrea să se mărite cu Fengmo, cred că o să pretindă să aibă o educaţie străină. I s-ar părea ruşinos că băiatul nu vorbeşte nicio limbă străină.

— Dar cu cine să le vorbească? O să stea de vorbă unul cu altul în limbi străine? Ar fi caraghios.

— Neîndoielnic, a aprobat-o doamna Kang. Dar ştii că fetele din ziua de azi se mândresc când sporovăiesc în alte limbi.

Cele două doamne s-au privit, duse pe gânduri. Apoi doamna Wu a vorbit fără ocolişuri:

— Fie Linyi o să se mulţumească cu Fengmo aşa cum e, fie va trebui să o las baltă. Războiul se apropie, iar fiii mei nu trebuie să ajungă în oraşele de pe coastă. Aici suntem în siguranţă, căci provincia noastră e departe de mare.

— Stai puţin! s-a înveselit doamna Kang. Am găsit! În oraş trăieşte un preot străin. De ce nu-l tocmeşti ca meditator pentru Fengmo? Aşa, când o să vorbesc cu Linyi, o să-i pot spune că Fengmo învaţă limbi străine.

— Un bărbat străin? a repetat cu îndoială doamna Wu. Dar cum să-l aducem în casa noastră? N-or să apară necazuri? Am auzit că bărbaţii străini sunt aprigi şi plini de pofte.

— Ăsta e preot. N-are asemenea gânduri.

Doamna Wu cugetă şi mai adânc.

— Ei bine, a spus ea în cele din urmă, dacă Linyi insistă, un meditator e oricum o soluţie mai bună decât să-l trimit pe Fengmo

departe de noi, la o şcoală străină.

— Aşa e.

Doamna Wu s-a ridicat.

— Atunci vorbeşte tu cu Linyi şi eu o să vorbesc cu Fengmo.

— Dar dacă Fengmo nu se învoieşte?

— O să se învoiască, pentru că o să aleg momentul potrivit. Cu un bărbat – fie el tânăr sau bătrân –, important e să alegi momentul prielnic.

— Cât de multe ştii! a murmurat doamna Kang.

Cele două doamne s-au ridicat şi au ieşit din iatac ţinându-se de mână. În curte se aduseseră ceai şi prăjituri.

— Nu rămâi să iei o gustare, soră?

Dar doamna Wu a clătinat din cap.

— Iartă-mi nepoliteţea, dar o să mă duc acasă. Poate că azi voi prinde prilejul să discut cu Fengmo.

Nu voia să-i spună nici măcar doamnei Kang că era posibil ca Fengmo să fie tulburat, pentru că o zărise pe Xiuming înainte ca fata să intre în curtea tatălui său. Şi-a luat rămas-bun şi a lăsat nişte bani drept cadou pentru slujitoarea care pregătise ceaiul. Ying a ieşit din camera servitorilor, unde îşi petrecuse timpul clevetind, iar doamna Wu s-a întors acasă.

Însă cea dintâi persoană pe care a întâlnit-o la întoarcere nu a fost Fengmo, ci străina, surioara Hsia. Toţi servitorii din oraş erau la curent cu ce se petrecea în cele două mari familii ale oraşului, Wu şi Kang, aşa că doamna Wu ştia că bucătarul străinei aflase vestea şi i-o împărtăşise.

Surioara Hsia tocmai străbătea curtea principală, când a zărit-o pe doamna Wu. S-a oprit imediat şi a strigat:

— Vai, doamnă Wu, tocmai am *auzit* ce s-a întâmplat! Sper că nu e adevărat.

— Intră, a poftit-o cu amabilitate doamna Wu. Ce zi frumoasă! În anotimpul ăsta cerul e rareori atât de senin. Vom sta afară, iar Ying o să ne aducă ceva de mâncare. Trebuie să fie aproape ora prânzului.

A condus-o pe surioara Hsia prin curtea principală până în curtea ei.

— Te rog să te aşezi. Mă duc o clipă în iatacul meu. Odihneşte-te. Bucură-te de dimineaţa asta.

Doamna Wu s-a retras, surâzând şi plecându-se graţios. Ying a urmat-o ursuză.

— Cred că o să plouă iar, a mormăit slujnica. Au ieşit demonii în lume.

— Taci! i-a poruncit stăpâna.

Dar a surâs pe când s-a aşezat la oglindă. Şi-a netezit un fir de păr rebel, şi-a pudrat uşor obrajii şi şi-a schimbat cerceii simpli de aur cu cei de jad, în formă de floare. Apoi şi-a spălat mâinile, le-a parfumat şi a ieşit iar.

Chipul palid al străinei era schimonosit de milă. S-a ridicat de la locul ei cu obişnuita-i iuţeală stângace.

— Vai, prietenă dragă, ce încercare grea! a oftat femeia. Nici nu m-aş fi gândit... Domnul Wu pare aşa de diferit de restul bărbaţilor! Am crezut întotdeauna că...

— Mă bucur foarte mult că ai venit în dimineaţa asta, i-a zâmbit cu căldură doamna Wu. Mă poţi ajuta.

Se aşezară amândouă. Surioara Hsia s-a aplecat în faţă avântată, cu mâinile încleştate.

— Orice! a murmurat ea. Orice! Dragă doamnă Wu, uneori Domnul îi pedepseşte pe cei pe care-i iubeşte...

Doamna Wu a deschis larg ochii ei mari.

— Surioară, doreşti să predici din scriptură în dimineaţa asta? Atunci las pe mai târziu ce voiam să-ţi spun.

— Doar ca să vă consolez. Să vă ajut.

— Dar mă simt excelent, a spus uimită doamna Wu.

— Am auzit că... Am crezut... a început uluită sora Hsia, apoi vocea i s-a stins.

— Nu pleca urechea la cleveteala servitorilor, i-a zis cu blândeţe doamna Wu. Mereu vor să aducă veşti nemaipomenite. Dac-ar fi după voia lor, azi ne-am îmbolnăvi cu toţii, mâine am muri şi poimâine am învia.

Sora Hsia o privi tăios. Oare femeia asta glumea? S-a hotărât să nu se supere.

— Atunci nu-i adevărat?

— Nu ştiu ce e adevărat şi ce nu e, i-a răspuns doamna Wu, dar te asigur că în casa asta nu se petrece nimic fără ştiinţa şi încuviinţarea mea.

I s-a făcut milă văzând roşeaţa violacee care păta chipul străin şi palid din faţa ei, aşa că a zis:

— Eşti mereu aşa de drăguţă! Vrei să mă ajuţi?

Sora Hsia a dat din cap. Mâinile i-au căzut inerte. Dezamăgirea îi umbrea buzele palide şi ochii.

Doamna Wu şi-a dus la buze batista parfumată de mătase.

— Cel de-al treilea fiu al meu are nevoie de mai multă educaţie.

Blândeţea din glasul ei părea să ridice de fiecare dată un zid între ea şi cel căruia i se adresa.

— Aşadar, am hotărât să primească lecţii de la un bărbat străin, ca să poată vorbi o limbă străină şi să poată citi cărţi străine. La urma urmei, ce era îndeajuns pentru străbunii noştri nu mai e destul pentru noi, cei de azi. Mările nu mai despart popoarele, iar Cerul nu e singurul care străjuieşte deasupra noastră. Ştii dacă în oraş există vreun bărbat străin care l-ar putea învăţa pe Fengmo?

Surioara Hsia a fost atât de surprinsă de această întrebare complet lipsită de legătură cu ceea ce auzise, încât preţ de o clipă a rămas fără grai.

— Am auzit că ar fi pe-aici un preot străin, a continuat doamna Wu. Ce-mi poţi spune despre el?

— Un preot? a murmurat sora Hsia.

— Aşa am auzit.

Surioara Hsia părea să şovăie.

— Dacă vorbiţi despre omul la care mă gândesc eu, nu cred că-l vreţi drept profesor pentru fiul dumneavoastră, i-a spus femeia.

— Nu e învăţat? a vrut să ştie doamna Wu.

— Ce importanţă are ştiinţa omului, dragă prietenă? Bărbatul ăsta e ca şi cum ar fi ateu!

— De ce spui asta?

— Nu cred că-i un credincios adevărat, a explicat gravă surioara Hsia.

— Poate că are o credinţă a lui.

— Există o singură credinţă adevărată, a spus cu convingere surioara Hsia.

Doamna Wu a surâs.

— Îl rogi să treacă pe la mine?

Doamna Wu a rămas uimită văzând cum pe chipul cinstit al străinei a apărut o roşeaţă întunecată.

— E necăsătorit, a explicat surioara Hsia. Nu ştiu ce şi-ar putea închipui dacă aş merge la el.

Doamna Wu a întins o mână şi a atins degetele uscăţive din poala străinei.

— Nimeni nu ţi-ar pune la îndoială cinstea.

Bunătatea ei a destrămat sfiala femeii străine.

— Dragă doamnă Wu, aş face orice ca să vă ajut.

În glasul ei se strecurase din nou o undă pătimaşă, dar doamna Wu a ignorat-o cu eleganţă. Dintre toate lucrurile pe care nu le suferea, cel mai mult îi displăcea patima.

— Eşti atât de bună! a zis.

A bătut din palme, iar Ying a intrat, aducând pe o tavă ceai şi prăjituri.

Doamna Wu s-a îndeletnicit cu gustarea timp de o jumătate de ceas. Apoi s-a ridicat ca să-şi ajute musafira să plece.

— Ai vrea să spui o rugăciune înainte să pleci? a spus doamna Wu, cu obişnuita ei dulceaţă în glas.

— Cu mare plăcere.

Surioara Hsia a plecat capul şi a început o rugă fierbinte către o fiinţă nevăzută. În tot acest timp doamna Wu aştepta într-o tăcere graţioasă. Nu a închis ochii. În schimb, a privit plină de înţelegere chipul oaspetelui. Cât de pustiu şi de departe de casă era acest suflet! Femeia din faţa ei călătorise de dincolo de mare ca să facă fapte bune. Toată lumea o ştia şi cunoştea adunările ei săptămânale, unde învăţa cerşetoarele să coasă. Toţi ştiau că trăia sărăcăcios şi dădea de pomană aproape tot ce avea. Dar cât de singură era această fiinţă sărmană! În adâncul inimii, doamna Wu simţea un fel de afecţiune. Desigur, surioara Hsia era o ignorantă şi nu merita să asculţi ce spunea, dar era bună la suflet şi singură.

Când a deschis ochii, surioara Hsia a rămas uimită văzând căldura înlăcrimată care se oglindea în ochii frumoşi ai doamnei Wu. Pentru o clipă, a crezut că, printr-o minune, ruga ei fusese ascultată. Poate că Dumnezeu înmuiase sufletul acestei femei păgâne.

Însă doamna Wu s-a ridicat cu o mişcare fermă, luându-şi astfel rămas-bun de la surioara Hsia.

— Vei trimite preotul la mine curând? a spus ea, transformând întrebarea ei într-o poruncă.

Fără să vrea, surioara Hsia s-a trezit făgăduind că aşa va face.

— Cum să te răsplătesc? a întrebat curtenitoare doamna Wu. Puţinul pe care pot să-l fac, surioară, ca mulţumire pentru că ai avut amabilitatea să găseşti un profesor pentru al treilea fiu al meu, e să-ţi cer să te rogi pentru mine oricând doreşti.

Şi, zicând asta, şi-a expediat musafirul.

În tot cursul zilei doamna Wu nu a uitat nicio clipă de vorbele lui Ying, cum că auzise suspinele lui Rulan în noapte. Însă învăţase

demult că treburile unei familii mari trebuiau rezolvate una câte una şi în ordine. În mintea ei rânduiala era un lucru de căpătâi. Încercase să discute cu Tsemo, iar Cerul o împiedicase. Asta însemna că nu sosise încă vremea. Şi, aşa cum învăţase că e bine să facă, în timp ce cugeta la treburile mai complicate, le rezolva pe cele simple.

I-a trimis vorbă bucătarului să vină cu socotelile lunare, pe care ar fi trebuit să i le prezinte cu două zile în urmă. Numai că, simţind agitaţia din casă, omul nu i le mai adusese. Doamna Wu a citit socotelile şi a remarcat cu voce tare că preţul ierbii pentru foc era cam mare.

Ying avea întotdeauna grijă să fie de faţă când bucătarul îi prezenta stăpânei cheltuielile. Era de părere că soţul ei nu se pricepea la nimic altceva în afară de gătit, dar îl considera cel mai bun bucătar. Când doamna Wu a pomenit despre iarbă, a ştiut pe loc că un servitor îl dăduse în vileag şi o bănui pe o anumită femeie de vârstă mijlocie, care mai demult îi făcuse curte bucătarului. Dar soţul ei avea capul pe umeri şi nu se uita după alte femei. Iar acum femeia era plină de ranchiună şi le găsea mereu nod în papură lui Ying şi bucătarului.

Când doamna Wu a pomenit de iarba de foc, Ying i-a strigat bucătarului:

— Nătângule, ţi-am spus să n-o cumperi din Piaţa Porţii de Apus! Acolo toate sunt mai scumpe.

— N-ar trebui să cumpărăm deloc pentru foc atât de devreme, a spus doamna Wu. Iarba de pe pământurile noastre ar trebui să ne ajungă până în luna a opta, când se va putea tăia iarba proaspătă.

— Vechilul a arat o parte dintre pământurile cu iarbă, s-a scuzat bucătarul.

Doamna Wu ştia că nu avea rost să continue discuţia. Îl mustrase deja, aşa că i-a acceptat scuzele, a închis registrele şi i le-a dat. Apoi s-a dus la cufărul cu bani şi a luat suma datorată pe luna de dinainte şi îndeajuns de mulţi bani încât să ajungă pentru luna următoare. În familie erau mai mult de şaizeci de suflete, cu tot cu servitori, iar cheltuielile nu erau niciodată mici.

Apoi a venit rândul servitorului care se ocupa de veşminte şi reparaţii, care adusese cu el două cusătorese, iar doamna Wu a vorbit cu ei despre hainele de vară de care aveau trebuinţă servitorii şi familia, despre schimbatul aşternuturilor şi alte treburi asemănătoare. După ce a terminat cu ei, au venit tâmplarii şi au

socotit cât ar costa repararea celor două acoperişuri prin care trecea ploaia şi construirea unei noi magazii.

Doamna Wu trata aceste treburi cu toată grija şi atenţia. Marea ei calitate era că se concentra cu toată fiinţa la orice făcea, fără să se mai gândească la nimic altceva. Când o treabă era rezolvată, mintea ei se concentra cu totul la următoarea. Aşa se face că pe tot timpul zilei s-a ocupat de treburi una după alta. Abia la căderea serii, când treburile casei s-au sfârşit, s-a lăsat iar stăpânită de gândurile ei. Ele erau legate de Fengmo.

„Astăzi am făcut multe pentru a-i hotărî destinul”, şi-a zis ea. Nu se ridicase de pe fotoliul din bibliotecă, în care muncise toată ziua. Deşi de-acum era mai hotărâtă ca niciodată să-l însoare pe Fengmo cu Linyi, totuşi era mai bine să stea mai întâi de vorbă cu el şi să-i dea dreptul să se răzvrătească. A chemat-o pe Ying, care îi pregătea patul pentru culcare în odaia de alături.

— Du-te şi spune-i lui Fengmo să vină încoace, i-a poruncit ea lui Ying.

A şovăit o clipă, cât timp Ying aştepta.

— Iar după ce l-ai chemat pe fiul meu, pofteşte-o pe a doua doamnă să vină la cina în familie.

Ying şi-a ţuguiat buzele şi a plecat. În timp ce aştepta, doamna Wu a rămas cu degetul mare şi cu arătătorul la buze. De vreme ce venise ora cinei, probabil că Fengmo era în odaia lui. Dacă lui Fengmo îi era pe plac hotărârea ei, avea de gând să mănânce împreună cu familia şi nu singură, aşa cum se întâmplase în ultimele zile. Sosise vremea să-şi facă din nou apariţia şi să-şi ocupe locul rânduit între ei.

După câteva minute a auzit paşii lui Fengmo. Cunoştea paşii fiecărui fiu în parte: ai lui Liangmo erau înceţi şi apăsaţi, ai lui Tsemo, repezi şi neregulaţi, iar paşii lui Yenmo se împrăştiau în toate direcţiile. Dar mersul lui Fengmo avea un ritm anume: primii trei paşi erau întotdeauna mai iuţi decât al patrulea. Băiatul s-a ivit în uşa bibliotecii, îmbrăcat în uniforma lui de pânză de un albastru-închis. Pe cap purta o şapcă cu cozoroc din acelaşi material, iar pe şapcă fusese cusută o fâşie pe care se putea citi numele şcolii sale: Liceul Reconstrucţiei Naţionale.

Doamna Wu i-a zâmbit şi i-a făcut semn să se apropie.

— Ce e reconstrucţia asta naţională? a întrebat ea, pe jumătate în glumă.

— Mamă, e doar un nume.

Fengmo s-a aşezat pe un scaun. Şi-a scos şapca şi a început s-o învârtă ca pe o roată cu ambele mâini.

— Pentru tine n-are niciun înţeles? a întrebat doamna Wu.

— Fireşte că toţi dorim reconstrucţia naţională, i-a răspuns Fengmo.

— Fără să ştiţi ce înseamnă asta? a continuat doamna Wu pe acelaşi ton pe jumătate jucăuş.

Fengmo a râs.

— Deocamdată am probleme la algebră. Poate că după ce o să scap de ele, o să înţeleg mai bine ce e reconstrucţia naţională.

— Algebra, a zis gânditoare doamna Wu. La început studiul ei s-a dezvoltat în India, apoi a ajuns şi în Europa.

Fengmo păru surprins. Niciodată nu se aştepta ca mama lui să ştie ceva din cărţi. Doamna Wu ştia asta şi îi plăcea să-l ia prin surprindere.

— Eşti palid, i-a spus ea deodată. Îţi iei tonicul din coarne de cerb?

— Până şi peştele stricat miroase mai bine, s-a plâns Fengmo.

Doamna Wu a arborat surâsul ei dulce.

— Atunci nu-l lua, i-a spus ea liniştită. De ce să înghiţi un lucru care-ţi displace aşa de mult?

— Mulţumesc, mamă, a spus Fengmo, dar a rămas iarăşi uimit.

Femeia s-a aplecat în faţă, iar mâinile ei împreunate i-au căzut în poală.

— Fengmo, e vremea să vorbim despre viaţa ta.

— Despre viaţa mea?

Fengmo a ridicat privirea şi a încetat să-şi mai învârtă şapca în mâini.

— Da, despre viaţa ta, a repetat doamna Wu. Am vorbit deja cu tatăl tău.

— Mamă, să nu crezi c-o să fiu de acord să-mi alegi o soţie, a spus înverşunat Fengmo.

— Sigur că nu, a zis repede doamna Wu. Eu nu pot decât să-ţi spun câteva nume şi să te întreb dacă vreunul îţi e pe plac. Desigur, m-am gândit la gusturile tale şi la poziţia familiei noastre. Am renunţat să mă gândesc la a doua fiică a familiei Chen, pentru că fata a fost crescută după vechile obiceiuri.

— Nu m-aş însura niciodată cu o fată ca ea, a declarat Fengmo.

— Bineînţeles că nu. Dar ar mai fi o problemă, a spus cu acelaşi calm doamna Wu. Acum fetele au multe pretenţii. Lucrurile nu mai

sunt la fel ca atunci când eram eu copilă. Am lăsat treburile astea în seama mamei mele şi a unchiului meu, care a preluat îndatoririle tatălui meu mort. Dar astăzi fetele – alea care ţi-ar plăcea ţie, Fengmo –, nu vor un tânăr care nu ştie să vorbească măcar o limbă străină.

— Învăţ engleza la şcoală, a spus semeţ Fengmo.

— Dar n-o vorbeşti prea bine, i-a atras atenţia mama sa. Nici eu nu cunosc limba asta, dar te aud cum te bâlbâi şi te poticneşti când scoţi sunetele alea. Nu te învinuiesc, dar aşa stau lucrurile.

— Ce fată m-ar respinge? a întrebat furios Fengmo.

Doamna Wu se folosi de mânia băiatului ca să-şi atingă scopul, aidoma unei corăbii care călătoreşte pe coama valului până în port.

— Linyi, a treia fiică a doamnei Kang.

Deşi nu remarcase vreo scânteie de interes între cei doi, mânia lui Fengmo i-a fost de ajuns. Interesul băiatului fusese stârnit pe loc.

— Fata aia! a mârâit el. E prea mândră. Nu-mi place cum arată.

— Să ştii că e frumuşică, a răspuns doamna Wu. Dar nu asta contează. Ea e doar una dintre fetele despre care vorbeam. Dacă până şi Linyi, care ne ştie familia şi rangul, poate să-ţi reproşeze ceva, putem năzui la o familie mai de soi?

— M-ai putea trimite la o şcoală străină, a propus repede Fengmo.

— N-o să fac aşa ceva, i-a răspuns ea cu aceeaşi voce drăgălaşă, dar la fel de implacabilă ca soarele şi luna. Peste câţiva ani în toată lumea va izbucni războiul. În asemenea momente toţi fiii mei trebuie să fie acasă.

Fengmo a privit-o uluit.

— De unde ştii asemenea lucruri, mamă?

— Deşi cei din jur sunt nişte nesăbuiţi, eu, una, nu sunt, i-a spus încet doamna Wu. Când se întâmplă anumite lucruri şi nimeni nu le împiedică, urmează altele.

Fengmo îşi privea mama în tăcere. Ochii lui erau mari şi negri, ca ai ei, dar le lipsea profunzimea ochilor doamnei Wu. Era prea tânăr. Tânărul nu scotea niciun cuvânt, de parcă s-ar fi străduit să-i înţeleagă spusele.

— Am auzit că aici, în oraş, trăieşte un preot străin, a continuat mama lui. E un om învăţat. În schimbul unei sume de bani, te-ar putea învăţa şi alte limbi. Eşti dispus să înveţi? Limbile străine or să-ţi fie cândva de folos. Nu mă gândesc numai la căsătorie. E clar

că vin alte vremuri.

Vocea ei atât de clară şi de muzicală prevestea multe. Fengmo îşi iubea mama şi, în acelaşi timp, se temea de ea. În ochii lui, femeia avea întotdeauna dreptate, iar în puţinele ocazii când trecuse peste cuvântul ei, femeia nu îl pedepsise şi, cu toate astea, fusese pedepsit. Învăţase încet şi pe propria lui piele că vorbele ei erau pline de înţelepciune. Dar, cum era băiat, s-a codit o clipă.

— Un preot? a repetat el. Nu cred în religii.

— Nici nu-ţi cer aşa ceva. Nu despre asta vorbim.

— O să încerce să mă convertească, a spus posac Fengmo. Surioara Hsia încearcă să convertească pe toată lumea din casă. De fiecare dată când trece pe lângă mine, îmi dă o hârtie despre scripturi.

— Eşti obligat să discuţi cu ea? Eşti atât de slab? Trebuie să înveţi să iei de la fiecare ce are mai bun şi să nu iei în seamă restul. Haide, încearcă numai să vezi cum or să fie lecţiile cu preotul timp de o lună. După aceea, dacă vrei să încetezi, o să fiu de acord.

Secretul autorităţii de care se bucura în această casă consta în faptul că niciodată nu-şi făcea simţită puterea în chip tiranic. Le lăsa tuturor timp de gândire şi oferea promisiunea unui sfârşit, iar apoi se folosea de răgaz pentru a face ca lucrurile să ia cursul pe care îl dorea.

Fengmo a început să răsucească iar şapca între degete.

— Fie. O lună. Dar nu mai mult de-atât dacă n-o să-mi placă.

— O lună, s-a învoit doamna Wu. Iar acum, fiule, să mergem împreună la cină. Probabil că tatăl tău a început să mănânce fără noi.

În familia Wu bărbaţii şi femeile mâncau la mese diferite. Prin urmare, ajuns în pragul încăpătoarei săli de masă, Fengmo s-a despărţit de mama lui şi s-a îndreptat spre un capăt al încăperii, unde tatăl, fraţii şi verişorii săi se aşezaseră deja la masă. Cu graţia ei obişnuită, doamna Wu a mers către mesele femeilor. La vederea ei, toată lumea s-a ridicat. Femeia a observat îndată că Xiuming era acolo. Fata se trăsese mai la o parte şi ţinea un copil pe genunchi. Ţinându-l în continuare în braţe, s-a ridicat şi a reuşit să-şi ascundă faţa în spatele acestuia. Dar doamna Wu se uitase bine la ea înainte ca fata să se ridice. Era foarte serioasă, ceea ce era firesc, de vreme ce se afla într-o casă străină. Dar era de ajuns că venise.

— Vă rog să luaţi loc, a zis curtenitoare doamna Wu, adresându-se tuturor şi nimănui anume.

S-a aşezat la locul ei, pe scaunul cel mai înalt, şi a apucat beţişoarele.

— Ajută-mă tu, Meng. Toată ziua am fost ocupată cu treburile casei şi sunt puţin ostenită.

S-a sprijinit surâzătoare pe spătarul scaunului şi, ca de obicei, i-a adresat câteva vorbe fiecărei nurori în parte, după care i-a vorbit fiului lui Meng, care stătea în braţele doicii. Copilul se agita, iar doamna Wu a apucat cu beţişoarele o bucată de carne şi i-a dat-o. Apoi i s-a adresat direct lui Xiuming:

— Doamnă de-a doua, mănâncă ce-ţi place, a îmbiat-o binevoitoare. De obicei peştele e gustos.

Xiuming a ridicat privirea şi a roşit zdravăn. S-a ridicat în picioare şi s-a înclinat uşor, ţinând în tot acest timp copilul în braţe.

— Mulţumesc, soră mai mare, a spus cu voce sfârşită.

Apoi s-a aşezat la loc şi nu a mai scos niciun cuvânt. Când un slujitor i-a aşezat dinainte un bol plin cu orez, a hrănit mai întâi copilul.

Cu aceste vorbe îngăduitoare, doamna Wu anunţa pe toată lumea din casă că locul lui Xiuming fusese stabilit şi că acum în viaţa familiei trebuia să fie inclusă această viaţă care tocmai i se adăugase. Toţi au auzit acele câteva cuvinte şi au urmat câteva clipe de tăcere. Apoi, ca s-o curme, slujitorii au început să vorbească între ei, iar doicile le-au vorbit copiilor.

Doamna Wu a primit mâncarea oferită şi a început să mănânce în felul ei lent şi graţios. Ademenit de bucăţica de carne oferită, nepoţelul a început brusc să facă larmă, cerând să fie luat pe genunchii doamnei Wu. Meng l-a dojenit cu blândeţe:

— Eşti aşa de murdar pe faţă şi pe mâini!

Doamna Wu a ridicat privirea ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— Copilul vrea să vină la mine?

— Mamă, dar e aşa de murdar! a spus Meng.

— Să vină la mine.

A întins braţele, a luat copilul greu şi l-a aşezat pe genunchii ei. Apoi, cu o eleganţă instinctivă, a apucat o pereche de beţişoare curate, a cules nişte bucăţele de carne din bolurile din mijloc şi le-a dat copilului. Nu vorbea, însă zâmbea la fiecare îmbucătură.

Copilul nu-i răspundea la zâmbet. Plin de încântare, el îşi deschidea gura mică şi mesteca fiecare bucată cu o plăcere tăcută. Doamna Wu avea acest efect asupra copiilor. Fără vreun efort din partea ei, micuţii se simţeau mulţumiţi alături de ea. Şi ei îi plăcea

compania copilului: reprezenta datoria ei împlinită, iar prezenţa lui îi alina singurătatea tainică. Nu ştia că se simte singură şi dacă i-ar fi spus cineva asta, ar fi fost uluită şi ar fi considerat că respectivul se înşală. Totuşi era atât de singură încât nimeni nu pătrundea până la inima ei. Sufletul ei îi pustiise viaţa. Călătorise până departe, dincolo de cele patru ziduri între care îşi ducea viaţa trupul ei. Cutreiera prin lume, scormonea trecutul şi se înălţa spre viitor, iar numeroasele ei gânduri se învârteau mereu în jurul acestei călătorii nesfârşite. Însă uneori sufletul ei se întorcea aici, în casă. În această clipă s-a petrecut tocmai aşa ceva. Dintr-odată, a fost perfect conştientă de acel copil şi de însemnătatea lui. Generaţiile se perindau una după alta: a ei apunea, a lui abia începea.

— Fiu al fiului meu, a murmurat ea, strecurându-i în continuare în gura mică, larg deschisă, bucăţele de carne.

După ce l-a hrănit, a dat copilul mamei sale.

A terminat de mâncat înaintea tuturor, s-a ridicat de la masă şi i-a rugat să mănânce mai departe, apoi a ieşit încet din odaie. Când a trecut pe lângă domnul Wu şi fiii săi, aceştia s-au ridicat pe jumătate, salutând-o astfel, iar ea a surâs, le-a răspuns cu o înclinare a capului şi şi-a văzut de drum.

În acea noapte a dormit până dimineaţa, fără să se trezească.

În schimb, pentru Xiuming jumătatea de oră petrecută în prezenţa doamnei Wu a însemnat ceremonia ei de nuntă. Evenimentele de azi-noapte o zăpăciseră. Îi plăcuse bărbatului sau nu? Domnul Wu nu îi adresase niciun cuvânt şi plecase de lângă ea înainte de ivirea zorilor. Fata dormise până la amiază. Toată după-amiaza nu s-a apropiat nimeni de ea, în afară de o slujitoare. Apoi, seara, Ying îi spusese să se alăture familiei la masă. Se grăbise să se pregătească, iar la momentul potrivit se strecurase cu întârziere în sala de mese şi luase repede copilul din braţele doicii. Micuţul nu plânsese. Copiii nu plângeau niciodată când stăteau cu ea. În sat îngrijise mulţi copii de ţărănci. Una câte una, doamnele care îi deveniseră rude îi dăduseră bineţe, pe jumătate nepăsătoare, pe jumătate sfioase, iar ea le răspunsese doar cu o aplecare a capului. Nu putu mânca nimic.

Însă după ce doamna Wu a părăsit încăperea, Xiuming a simţit deodată o foame de lup. Răsucindu-şi trupul în aşa fel încât să nu stea faţă în faţă cu ceilalţi, a mâncat cât de iute a putut două boluri cu orez şi carne.

După ce masa s-a sfârşit, a rămas în aşteptare, din ce în ce mai sfioasă, când Meng şi Rulan s-au ridicat să plece. Dar Meng, din bunătatea şi blândeţea sufletului ei, s-a oprit o clipă să-i vorbească.

— Voi veni mâine să te vizitez, doamnă de-a doua, a zis ea.

— Nu sunt demnă, i-a răspuns Xiuming cu o voce slabă.

Nu putea s-o privească pe Meng în ochi, dar vorbele femeii o alinaseră şi acum se simţea fericită. A ridicat privirea, iar Meng i-a zărit sufletul sfios şi părăsit.

— O să vin cu copilul meu, a făgăduit ea.

Xiuming a ieşit din sala de masă odată cu femeile şi copiii, ascunzându-se de privirile bărbaţilor în mijlocul lor. Însă aceştia o priveau pe furiş, fiecare în felul lui.

În noaptea aceea domnul Wu a venit devreme în curtea cu bujori, dar fata încă nu era în pat. Tocmai îşi cosea hainele încă neterminate, când i-a auzit pasul. Când a intrat, ea s-a ridicat şi şi-a ferit chipul. El s-a aşezat, iar ea a rămas în picioare. Bărbatul şi-a dres glasul, şi-a pus palmele pe genunchi şi s-a uitat la ea.

— Tu, a început el, fără să-i spună pe nume. Tu nu trebuie să te temi de mine.

Fata nu a fost în stare să-i răspundă. Ţinea veşmântul strâns cu ambele mâini şi stătea dinaintea lui încremenită ca o stană de piatră.

— În casa asta, a vorbit din nou domnul Wu, ai toate motivele să fii fericită. Mama copiilor mei e bună. Aici sunt multe femei tinere, soţiile fiilor mei, soţiile verişorilor mei şi mulţi copii. Pari să ai o fire blândă şi, neîndoielnic, eşti supusă. Vei fi foarte fericită aici.

Ea tot nu i-a răspuns. Domnul Wu a tuşit şi şi-a desfăcut puţin cureaua. Mâncase cu multă poftă şi respira greu. Însă nu terminase de vorbit.

— În ceea ce mă priveşte, n-ai multe îndatoriri. Îmi place să dorm până târziu. Dacă sunt aici, nu mă trezi. Noaptea, când sunt treaz, îmi place să beau ceai. Dar nu din cel roşu. Sângele mi se înfierbântă lesne, aşa că nu suport două cuverturi nici măcar iarna. Nu mă îndoiesc c-o să înveţi lucrurile astea, precum şi altele.

Fata a scăpat haina. Îl privea şi îşi uitase sfiala.

— Atunci… doriţi să rămân aici?

Nevoia ei de a-şi găsi un loc sub cer o îndemnase să-l întrebe asta.

— Fireşte. Nu asta ţi-am spus?

A zâmbit, iar chipul lui neted şi frumos s-a aprins deodată,

luminat de un foc lăuntric. Fata a văzut şi a înţeles. Dar în seara aceea nu avea să se teamă. Era un preţ foarte mic, pe care îl plătea unui bărbat bun la suflet pentru căminul găsit după atâta timp.

Capitolul VI

Surioara Hsia îşi respecta mereu cuvântul, însă doamna Wu nu se aşteptase la o asemenea promptitudine. Peste vreo şapte-opt zile, Ying a venit în fugă la ea. Ochii ei mici şi rotunzi străluceau de uimire.

— Doamnă! Doamnă!

Doamna Wu se plimba printre orhideele ei şi s-a oprit nemulţumită.

— Ying, i-a spus slujnicei cu fermitate, închide gura! Parc-ai fi un peşte în cârlig. Şi-acum spune-mi ce s-a întâmplat.

Ying s-a supus, dar aproape imediat a continuat să vorbească:

— Cel mai mătăhălos bărbat... pe care l-am văzut... Un străin! A spus că l-aţi chemat.

— Eu? s-a mirat doamna Wu, dar apoi şi-a amintit. Da, poate că l-am chemat.

— Doamnă, nu mi-aţi spus nimic, i-a reproşat Ying. I-am zis portarului să nu care cumva să-l lase să intre. Niciun străin n-a călcat până acum în casă.

— Nu-ţi spun chiar totul. Lasă-l să intre imediat.

Ying s-a retras uluită, iar doamna Wu şi-a reluat plimbarea printre orhidee. Deşi trecuse atât de puţin timp de când fuseseră mutate, plantele reveniseră la viaţă. Aveau să o ducă bine în curtea asta umbrită. Se întrebă dacă şi bujorilor noi le mergea la fel de bine. Şi chiar atunci auzi un glas gros şi răsunător dinspre poarta rotunjită care dădea în curte:

— Doamnă!

Se aşteptase la un asemenea glas, dar nu era pregătită pentru forţa acestuia. A ridicat ochii dinspre orhidee şi a văzut un bărbat înalt, lat în umeri şi îmbrăcat într-o robă lungă şi maronie legată la brâu cu o sfoară. Era preotul. În mâna dreaptă ţinea strâns o cruce care-i atârna pe piept. Ştia că acea cruce era un simbol creştin, dar nu asta o interesa, ci mărimea şi forţa mâinii care o cuprindea.

— Dac-aş şti cum să vă vorbesc, v-aş răspunde la salut, i-a spus doamna Wu cu glasul ei ca un clopoţel de argint. Intraţi, vă rog.

Preotul şi-a aplecat capul masiv şi a intrat în curte. Ying l-a

urmat, cu faţa lividă de spaimă.

— Poftiţi în biblioteca mea, vă rog.

Doamna Wu s-a oprit în uşă, aşteptând ca omul să intre înaintea ei. Însă preotul şi-a desprins mâna de pe cruce şi a făcut un mic gest în direcţia uşii.

— În ţara mea, doamna intră prima, a explicat el zâmbind.

— Chiar aşa? a murmurat ea. Dar, într-adevăr, poate că-i mai bine să merg eu înainte, căci cunosc drumul.

A intrat, s-a aşezat la locul ei obişnuit şi i-a arătat preotului celălalt scaun, aflat de cealaltă parte a mesei. Ying s-a furişat spre uşă şi a rămas acolo, pe jumătate ascunsă, holbându-se la ei. Doamna Wu a zărit-o.

— Ying, vino aici, i-a poruncit ea.

Apoi s-a întors către preot, surâzând uşor.

— Femeia asta proastă n-a văzut niciodată un om atât de mare şi nu-şi poate lua ochii de la dumneavoastră. Vă rog s-o iertaţi.

Preotul i-a răspuns cu aceste vorbe ciudate:

— Poate că Domnul mi-a hărăzit trupul ăsta imens pentru ca aceia care mă privesc să se amuze. Ei bine, râsul e un lucru bun.

Glasul lui bubuitor se rostogolea prin încăpere.

— Cerule! a exclamat slab Ying, ridicând privirea spre grinzile tavanului, parcă-i un tunet!

— Ying, adu ceai cald, i-a poruncit doamna Wu slujitoarei, vrând să o liniştească, iar Ying a tulit-o ca o pisică.

Preotul stătea nemişcat, iar trupul lui imens umplea scaunul mare, sculptat. Şi totuşi, cum observă acum doamna Wu, era şi foarte slab. Crucea de pe pieptul lui era de aur. Avea pielea măslinie, iar ochii lui mari şi negri, adânciţi în orbite, erau foarte limpezi şi trişti. Avea părul uşor ondulat, nici lung, nici scurt. Perii din barbă îi erau subţiri şi negri. În mijlocul bărbii, răsăreau nişte buze neobişnuit de roşii.

— Cum să vă spun? a vrut să ştie doamna Wu. Am uitat s-o întreb pe surioara Hsia cum vă cheamă.

— Eu n-am niciun nume al meu. Dar mi se spune André. E un nume la fel de bun ca oricare altul. Unii îmi spun părintele André. Doamnă, eu aş prefera să-mi spuneţi fratele André.

Doamna Wu nici nu s-a învoit, nici nu s-a împotrivit. Nu a pronunţat nici numele bărbatului, nici titlul bisericesc. În schimb, a pus încă o întrebare:

— Şi religia dumneavoastră?

— Haideţi să nu vorbim azi despre religia mea, i-a răspuns bărbatul.

Auzind asta, doamna Wu a zâmbit uşor.

— Eu credeam că toţi preoţii vor să vorbească despre religia lor.

Fratele André a privit-o îndelung. În ciuda forţei care emana din privirea lui, în ea nu se citea nicio urmă de îndrăzneală, iar doamna Wu nu s-a simţit şocată. Privirea lui era tot atât de impersonală precum un felinar înălţat pentru a dezvălui o cărare necunoscută.

— Mi s-a spus că doriţi să-mi vorbiţi, doamnă.

— Într-adevăr.

Dar doamna Wu şovăia. Şi-a dat seama că Ying răspândise prin bucătării vestea că în casă venise un monstru. La uşă se auzeau şoapte şi foşnete. Din scaunul în care stătea întrezărea copii. I-a strigat cu o voce binevoitoare:

— Haideţi, copii! Veniţi să-l vedeţi.

O droaie de copii s-au îngrămădit îndată în uşă. Erau aidoma unor flori scăldate în lumina dimineţii şi doamna Wu se mândrea cu ei.

— Vor să vă privească, a explicat ea.

— De ce nu? a răspuns preotul şi s-a răsucit spre ei.

Copiii s-au tras înapoi, dar văzând că omul rămânea nemişcat şi zâmbea, s-au apropiat din nou.

— În mod sigur nu mănâncă copii, le-a zis doamna Wu. Ba poate că e ca un budist şi mănâncă doar fructe şi legume.

— Aşa-i, a aprobat-o preotul.

— Cum de eşti aşa de mare? a întrebat dintr-o suflare un copil.

Era fiul unui verişor mai mic din familia Wu.

— Dumnezeu m-a făcut aşa.

— Probabil că şi părinţii dumneavoastră erau masivi, a zis doamna Wu.

— Nu mi-i amintesc, a răspuns cu blândeţe fratele André.

— Din ce ţară vii? a întrebat un flăcăiaş.

Era ceva mai mare şi mergea la şcoală. Auzise despre ţări.

— N-am o ţară. Unde mă aflu, acolo e ţara mea.

— Locuiţi aici de mulţi ani, a spus doamna Wu. Vorbiţi limba noastră la perfecţie.

— Vorbesc multe limbi, ca să pot sta de vorbă cu toţi oamenii.

— Dar locuiţi de mult la noi în oraş? a insistat ea.

Începea să fie foarte curioasă.

— Doar de un an.

Copiii au prins mai multă îndrăzneală şi s-au apropiat mai tare de el.

— Ce ai în jurul gâtului? l-a întrebat unul dintre ei, arătând cu un degeţel auriu.

— E crucea mea, a spus fratele André.

În timp ce vorbea, şi-a scos crucea grea de la gât şi le-a întins-o.

— Pot s-o ţin în mână? a cerut voie copilul.

— Dacă vrei.

— Nu, s-a opus cu asprime doamna Wu. N-o atinge, copile. Fratele André s-a întors spre ea.

— Dar, doamnă, nu le face niciun rău.

— N-o s-o atingă, i-a spus rece femeia.

Fratele André a lăsat crucea să cadă pe pieptul său lat, şi-a încrucişat mâinile mari pe genunchi şi a tăcut.

Ying a adus ceaiul, croindu-şi drum printre copii.

— Mamele voastre vă cheamă, i-a anunţat ea cu voce tare. Toate mamele voastre!

— Întoarceţi-vă la mamele voastre, a poruncit doamna Wu, fără să ridice tonul.

Copiii s-au răsucit îndată şi au luat-o la fugă.

Dintr-odată, ochii adânci ai fratelui André o priviră cu admiraţie.

— Nu se tem de dumneavoastră, dar vă ascultă, i-a spus el.

— Sunt nişte copii buni, a comentat doamna Wu, mulţumită că preotul înţelesese asta.

— Aveţi suflet bun, a adăugat el. Dar nu sunt încredinţat că sunteţi fericită.

Vorbele acelea, rostite cu mult calm, au zguduit-o atât de violent, de parcă ar fi străpuns-o un pumnal ascuns, iar ea nu-şi dădea seama unde o lovise lama. A început imediat să nege:

— Dimpotrivă, sunt pe deplin fericită. Mi-am rânduit viaţa întocmai cum am dorit. Pe deasupra, am fii…

Preotul şi-a ridicat privirea profundă şi pătrunzătoare, dar nu a spus nimic. În schimb, a ascultat atent. Tocmai natura acestei atenţii tăcute şi depline o făcu să şovăie pe doamna Wu.

— Vreau să spun că sunt foarte fericită, doar că simt nevoia de cunoaştere. Nici eu nu ştiu ce soi de cunoaştere.

— Poate că nu e vorba de a cunoaşte, cât de a înţelege mai bine ceea ce ştiţi deja.

Cum se făcea că discuta despre ea însăşi cu acest străin? A stat pe gânduri o clipă, apoi a renunţat să îi răspundă.

— Nu v-am invitat să veniţi aici pentru mine, ci pentru al treilea fiu al meu. Vreau să poată vorbi o limbă străină.

— Care limbă anume? a cerut el să afle.

— Care e cea mai potrivită?

— Franceza e cea mai frumoasă şi italiana, cea mai poetică. Rusa are cea mai multă forţă, iar germana e cea mai concretă. Dar în engleză se încheie mai multe afaceri decât în oricare altă limbă.

— În cazul ăsta ar fi mai bine să înveţe engleza, a spus hotărâtă doamna Wu.

Şi-a ridicat ochii către chipul lui măsliniu.

— Care e onorariul dumneavoastră?

— N-am un onorariu, a spus încet fratele André. N-am ce face cu banii.

— Un preot care nu are ce face cu banii?

Zâmbetul ei ascundea o ironie subtilă.

— *Eu* n-am ce face cu banii, a repetat fratele André, subliniind ideea.

— Dar mă simt tare stânjenită dacă mă siliţi să primesc ceva fără să dau nimic în schimb. Să dau bani bisericii de care aparţineţi, pentru fapte de milostenie?

— Nu. Religia e mai bună fără asemenea daruri.

Preotul s-a gândit o clipă, apoi a continuat:

— Poate că din când în când vor trebui înfăptuite anumite lucruri chiar aici, în oraşul dumneavoastră. De pildă, un adăpost pentru orfani. Eu însumi am găzduit câţiva până le-am găsit părinţi potriviţi. Când va veni vremea pentru astfel de lucruri, voi veni la dumneavoastră, iar ajutorul pe care mi-l veţi da va fi răsplata mea.

— Dar aceste treburi din oraşul nostru nu sunt pentru dumneavoastră. Nu pot face nimic pentru dumneavoastră?

— Lucrurile astea sunt pentru mine, doamnă, i-a răspuns el.

Vocea lui a răsunat în odaie, iar doamna Wu nu l-a contrazis.

Ying, care se retrăsese în curte, a venit, a aruncat o privire înăuntru şi a plecat iar când a văzut că cei doi şedeau întocmai ca la început.

— Când începem lecţiile? a întrebat doamna Wu.

Simţea că nu-l putea contrazice pe acest bărbat.

— Chiar acum, dacă doriţi. Din partea mea, oricând e bine.

— Veţi putea veni în fiecare seară? Ziua fiul meu merge la şcoala de stat.

— Voi veni cât de des va fi nevoie de mine.

Doamna Wu s-a ridicat şi a chemat-o pe Ying.

— Spune-i lui Fengmo să vină aici.

A rămas în pragul uşii, având într-o parte grădina şi în cealaltă biblioteca. Pentru o clipă, a avut ciudata senzaţie că se află între două lumi. A ieşit în curte şi l-a lăsat pe preot singur. Stătea pe loc şi asculta, ca şi cum s-ar fi aşteptat ca el s-o cheme. Dar nu a auzit nimic. O privighetoare a poposit pe zidul care împrejmuia grădina. Se întâmpla în fiecare seară, pe la aceeaşi oră. Cânta foarte rar trei note clare. Apoi îşi lua zborul. Doamna Wu aproape că regreta că îl invitase pe străin acolo. Ce lucruri ciudate l-ar fi putut învăţa pe băiat în vorbe străine! Se pripise. S-a apropiat iar de uşă şi a aruncat o privire înăuntru. Oare el considera o impoliteţe faptul că îl lăsase singur? Dar când s-a uitat, i-a văzut capul masiv aplecat pe piept, cu ochii închişi. Dormea? Nu, îşi mişca buzele. Cuprinsă de o uşoară teamă, a făcut un pas în spate şi s-a bucurat să-l vadă pe Fengmo intrând pe poarta din cealaltă parte a grădinii.

— Fengmo! l-a strigat ea.

S-a răsucit în loc şi a văzut cum preotul a ridicat capul, iar ochii lui întunecaţi s-au deschis şi au început să strălucească.

— Fengmo, vino aici! a strigat iar.

— Vin, mamă.

Băiatul a ajuns lângă ea într-o clipă. Era foarte tânăr şi scund pe lângă preotul cel uriaş. Doamna Wu se miră văzând cât de mic de statură era băiatul pe care ea îl considerase întotdeauna înalt. L-a luat de mână şi l-a condus în bibliotecă.

— Acesta e al treilea fiu al meu, Fengmo, i-a spus ea fratelui André.

— Fengmo, a repetat preotul.

Din politeţe, ar fi trebuit să-l numească „al treilea tânăr stăpân”, dar omul doar i-a repetat numele – Fengmo.

— Eu sunt fratele André.

S-a aşezat.

— Ia loc, Fengmo. Mi s-a spus să te învăţ o limbă străină, iar mama ta a stabilit că aceasta va fi engleza.

— Doar limba, a precizat doamna Wu.

Acum, când lecţiile urmau să înceapă, se întreba dacă nu cumva greşise încredinţând acestui bărbat mintea fiului său. A instrui mintea cuiva înseamnă a te înstăpâni asupra ei.

— Doar limba, a repetat fratele André.

Simţise teama din cuvintele doamnei Wu şi i-a răspuns pe dată:

— Nu vă temeţi, doamnă. Sunt un om cinstit. Pentru mine mintea fiului dumneavoastră va fi sfântă.

Puterea de înţelegere a bărbatului o uluia. Nu se aşteptase ca într-un trup atât de păros să vieţuiască o intuiţie atât de fină. În afară de surioara Hsia – care era doar o femeie copilăroasă –, ea nu mai cunoscuse niciun străin. Doamna Wu s-a înclinat scurt şi a ieşit din nou în grădină.

După un ceas, preotul s-a ivit în uşa bibliotecii. Vorbea cu Fengmo în cuvinte necunoscute. Pronunţa silabele clar şi lent, iar Fengmo îl asculta de parcă n-ar fi auzit nimic altceva pe lumea asta.

— L-aţi învăţat atât de repede să vorbească? a întrebat doamna Wu.

Stătea sub copaci, aşezată pe scaunul ei de bambus, cu mâinile împreunate în poală.

— Doamnă, încă nu pricepe cuvintele, i-a răspuns fratele André. Însă eu predau vorbind numai limba care urmează a fi învăţată. În câteva zile va folosi singur cuvintele astea.

S-a întors spre Fengmo.

— Pe mâine, a spus şi, făcându-i o plecăciune doamnei Wu, a ieşit pe poartă, mergând cu paşi mari, dar fără grabă.

Odată cu plecarea acestui preot imens, toate şi-au recăpătat contururile şi proporţiile obişnuite.

— Ei bine, fiule?

Fengmo încă părea buimăcit.

— M-a învăţat multe într-un singur ceas.

— Spune-mi vorbele pe care le-ai învăţat, l-a rugat ea.

Fengmo a deschis gura şi a repetat câteva sunete.

— Ce vrea să însemne asta?

Fengmo a clătinat din cap, părând în continuare uimit.

— Nu ştiu. Nu mi-a spus.

— Să-ţi spună mâine neapărat, i-a zis ea cu severitate. Nu vreau ca în casa asta să se rostească vorbe pe care niciunul dintre noi nu le înţelege.

Vestea despre preotul străin şi masiv s-a răspândit cu iuţeala fulgerului în toată casa aceea mare. Ea a ajuns şi la urechile domnului Wu. A doua zi, pe la amiază, doamna Wu l-a văzut apropiindu-se de ea. Tocmai alegea nişte mătăsuri pentru cusătorească, care se pregătea să brodeze încălţări noi pentru copii.

— Spune-i femeii să plece, a cerut domnul Wu când a ajuns lângă ea.

Doamna Wu a observat că era iritat. A strâns mătăsurile laolaltă şi i-a spus femeii:

— Întoarce-te peste o oră sau două.

Femeia a plecat, iar domnul Wu s-a aşezat şi şi-a aprins pipa.

— Am auzit că ai tocmit un meditator străin pentru Fengmo fără să-mi sufli o vorbă.

— Ar fi trebuit să-ţi spun, a recunoscut cu blândeţe doamna Wu. Am făcut o greşeală. Dar m-am gândit că nu vrei să fii deranjat şi totuşi am simţit că Fengmo trebuie să-şi îndrepte privirea spre Linyi.

— De ce? a vrut să ştie domnul Wu.

Doamna Wu învăţase demult că, indiferent de împrejurare, nimic nu e mai de folos femeii decât să spună adevărul în faţa unui bărbat. Niciodată nu îl minţise pe domnul Wu şi nu a făcut-o nici de data asta.

— Zilele trecute, când Xiuming era aici, Fengmo a văzut-o. Nu cred că între ei s-a aprins vreo scânteie, dar Fengmo e într-un moment din tinereţe când aşa ceva i se poate întâmpla cu orice fată drăguţă, aşa că am aţâţat focul din altă direcţie. Ar fi stânjenitor să avem asemenea necazuri în casă.

Ca de obicei, adevărul l-a uluit pe domnul Wu, iar ea a zărit sudoarea ce îl dădea de gol, începând să-i umezească rădăcina părului.

— Aş vrea să nu-ţi mai închipui cu atâta uşurinţă asemenea lucruri, i-a zis el. Mereu ai impresia că bărbaţii umblă după femei. Ai o părere proastă despre toţi bărbaţii. Simt asta. Mi se pare că şi pe mine mă consideri un crai bătrân.

— Dacă te-am făcut să simţi aşa ceva, înseamnă că sunt o neîndemânatică şi te rog să mă ierţi, i-a spus ea, cu glasul ca un fir de argint.

S-a aşezat cu graţie inefabilă, care o făcea să pară atât de îndepărtată de el, încât parcă n-ar fi stat amândoi în aceeaşi odaie. Femeia înţelegea foarte bine asta. Învăţase cu mult timp în urmă că dacă pari să cedezi în faţa celuilalt, dai dovadă de mai multă putere decât dacă te împotriveşti făţiş, iar a recunoaşte cât mai curând o greşeală înseamnă să dai dovadă de o onestitate imbatabilă.

Dar ştia că soţul ei încă era ofensat. În sinea ei, se simţea umilită că se dovedise într-adevăr atât de neîndemânatică încât să-l

jignească.

— Dac-ai vedea ce bine arăţi azi! a spus ea, zâmbindu-i fermecător. Eşti mai chipeş ca oricând. Pari cu zece ani mai tânăr decât acum câteva zile.

Bărbatul a roşit şi a izbucnit în râs.

— Chiar aşa?

A surprins tandreţea din ochii femeii şi s-a aplecat spre ea peste masa care îi despărţea.

— Ailien, nu există alta ca tine! a exclamat domnul Wu. După tine, toate femeile mi se par fade. Am făcut ce am făcut numai pentru că ai stăruit tu.

— Ştiu asta şi îţi mulţumesc. În tot răstimpul pe care l-am petrecut împreună ai făcut doar ce-am dorit. Şi acum, când ţi-am cerut atât de mult, mi-ai împlinit iarăşi voia.

Ochii lui s-au umezit de emoţie.

— Ţi-am adus un cadou.

A vârât o mână în buzunar şi a scos un pumn de şerveţele, pe care le-a desfăcut. Înăuntru erau două podoabe de păr în formă de fluturi şi flori, din jad, perle şi aur.

— Le-am văzut ieri şi mi-au adus aminte de tine. Dar mă gândesc la tine mereu.

Bărbatul şi-a şters fruntea brobonită de sudoare.

— Chiar şi noaptea, a murmurat el fără să o privească.

Auzind asta, femeia a devenit foarte serioasă.

— Să nu te gândeşti la mine noaptea. Nu e corect faţă de Xiuming. La urma urmei, acum ea trăieşte doar prin tine.

Bărbatul tot părea nefericit.

— Nu se poartă bine cu tine? a întrebat doamna Wu cu glasul ei drăgălaş.

— O, ba da, a răspuns el în silă. Dar zilele astea eşti atât de departe de mine! Vom trăi despărţiţi tot restul vieţii? Tu, care ai trăit mereu în miezul vieţii mele…

Buza lui plină de jos tremura.

Doamna Wu era atât de emoţionată, încât s-a ridicat fără să vrea şi s-a apropiat de el. El a înşfăcat-o de braţe şi şi-a lipit faţa de trupul ei. Ceva a început să tremure înăuntrul ei şi femeia s-a speriat – nu atât de el, cât de ea însăşi. Oare o clipă de slăbiciune avea să năruiască tot ce clădise?

— Tu, perle şi jad… a murmurat el. Santal şi tămâie…

Femeia s-a desprins cu multă blândeţe din strânsoare, până

când mâinile lui au ajuns să mai strângă doar mâinile ei.

— Vei fi mai fericit ca oricând, i-a făgăduit ea.

— O să te-ntorci la mine?

— În alte feluri, a promis ea.

Acum, când îi putea vedea chipul, clipa aceea se sfârşise. Expresia de uşoară bosumflare care cuprinsese gura domnului Wu s-a îmblânzit. Văzându-i buzele, ea a simţit cum corpul ei se transformă într-o coloană de marmură rece. Şi-a retras şi mâinile.

— De povestea cu Fengmo nu te îngrijora. Cât despre meditator, se pare că Linyi vrea ca băiatul să vorbească engleza. Zice că altfel Fengmo e prea demodat. Ai să vezi că într-o lună va fi gata să se însoare cu Linyi!

— Ce uneltitoare eşti! i-a spus râzând domnul Wu. Cum învârţi tu pe degete vieţile bărbaţilor!

Bărbatul îşi recăpătase buna-dispoziţie. S-a ridicat şi a plecat, râzând şi clătinând din cap.

Câteva minute mai târziu Ying a intrat în încăpere şi şi-a găsit stăpâna cufundată într-una din tăcerile ei obişnuite. Când a văzut slujitoarea, doamna Wu a ridicat capul.

— Ying, ia câteva bucăţi din săpunul meu parfumat şi spune-i lui Xiuming să nu se spele cu altul.

Ying stătea locului, înmărmurită.

— Nu te uita aşa la mine. Mai ai şi altele de făcut. Du-i fetei unul din pieptenii mei din lemn de santal şi presară pudra mea de santal prin rufăria ei.

— Cum porunciţi, stăpână, a spus cu acreală Ying.

În acea clipă doamna Wu a zărit pipa soţului său. Când ieşise, acesta o aşezase pe o măsuţă. Şi-a dat seama pe loc că lăsase pipa în urmă dinadins, ca semn că avea să se întoarcă. Era un vechi semn intim între femeie şi bărbat.

Ying s-a întors şi a dat să plece, dar doamna Wu i-a arătat pipa, iar când a vorbit, vocea îi era dură:

— Ying! Şi-a uitat pipa. Du-i-o înapoi!

Fără să scoată o vorbă, Ying s-a răsucit, a cules pipa de pe masă şi a ieşit din odaie cu tot cu ea.

După ce doamna Wu a terminat de ales mătăsurile, se făcuse prea întuneric ca să mai vadă culorile. Tocmai se pregătea să dea poruncă să se aprindă lumânările, când Fengmo s-a ivit dinspre asfinţit. Dezbrăcase uniforma de şcoală şi purta o robă lungă, din brocart argintiu, brodată cu fire în aceeaşi nuanţă. Îşi pieptănase

peste cap părul scurt, lăsându-şi liberă fruntea pătrată. După ce i-a dat bineţe, doamna Wu i-a lăudat înfăţişarea:

— Arăţi mai bine în robă decât cu pantalonii ăia.

În vreme ce vorbea, îi cerceta cu privirea fruntea chipeşă. Însă n-aveai de unde să ştii ce minte se ascundea în dosul ei. Fengmo de-abia începea să devină bărbat.

— Îţi aminteşti cuvintele pe care le-ai învăţat aseară? l-a întrebat zâmbind doamna Wu.

Băiatul îşi aprinsese o ţigară străină. El şi Tsemo fumau multe asemenea ţigări. Fumul care se ridica încolăcit părea să îi şadă bine. Fengmo nu se aşezase, ci se plimba fără stare prin bibliotecă. Apoi s-a oprit şi a repetat răspicat cuvintele străine.

— Le pricepi? a zis iar femeia.

Băiatul a clătinat din cap.

— Nu, dar diseară o să-l întreb ce înţeles au.

S-a oprit să asculte.

— Uite-l că vine!

Au auzit sunetul apăsat şi prelung al picioarelor încălţate în pantofi de piele răsunând pe pietre. Pe urmă l-au văzut în uşă pe fratele André. Era însoţit de portar, care, văzând-o pe doamna Wu, a rămas în spate.

— Aţi mâncat? l-a întrebat doamna Wu în chip de salut.

— Mănânc doar la mijlocul zilei, i-a răspuns fratele André.

Surâdea plăcut, aproape timid. Cum stătea acolo, doamna Wu simţi din nou că încăperea, Fengmo, chiar şi ea însăşi se micşorau în prezenţa acestui bărbat masiv. Dar el nu părea să-şi dea seama de statura sa şi nici măcar de propria-i făptură.

— Fengmo tocmai repeta cuvintele străine pe care i le-aţi predat aseară, dar nu le ştim înţelesul, a zis doamna Wu după ce s-au aşezat.

— Ţi-am spus nişte cuvinte pe care le-a rostit odată un englez, a început fratele André. De fapt s-a născut şi a trăit în Anglia, dar sufletul lui a rătăcit pretutindeni, a explicat preotul.

S-a oprit, de parcă ar fi stat pe gânduri, apoi a tradus cuvintele într-un fel de incantaţie:

În zori, nu numai dinspre răsărit
Lumina se revarsă prin ferestre.
Atât de-ncet pe boltă astrul zilei a suit!
Iată: la vest pământul străluceşte![4]

[4] Ultima strofă a poemului „Say not the Struggle Naught availeth”,

Doamna Wu şi Fengmo sorbeau fiecare cuvânt ca pe apă.

— Asta nu-i religie? a întrebat doamna Wu, cuprinsă de îndoială.

— E poezie, a spus Fengmo.

— Te învăţ primele cuvinte englezeşti pe care le-am învăţat şi eu în Italia, când eram copil, a zis fratele André, zâmbindu-i. La început nici eu nu le-am înţeles.

— Aşadar, acelaşi soare luminează lumea întreagă, a spus doamna Wu, căzând pe gânduri. O să râdeţi de mine, frate André, a râs ea, dar, cu toate că ştiu adevărul, am avut dintotdeauna senzaţia că soarele e doar al nostru.

— Soarele e al tuturor, a spus preotul, iar noi – şi cei din Răsărit, şi cei de la Apus – îi oglindim lumina unii către alţii în zori şi în amurg.

Cei patru pereţi ai încăperii păreau că dispar. Zidurile curţii în care doamna Wu îşi petrecuse întreaga viaţă s-au tras înapoi. Pentru o clipă, ea a văzut limpede, cu ochii minţii, că lumea era înţesată de ţări şi popoare şi că toţi trăiau sub acelaşi cer. În cele şapte mări urcau şi coborau aceleaşi maree.

Tânjea să rămână acolo şi să asculte următoarea lecţie pe care fratele André urma s-o predea, însă ştia că Fengmo nu s-ar fi simţit în largul lui dacă ea rămânea. S-a ridicat.

— Predaţi-i fiului meu, a spus şi apoi a plecat.

— Ce părere are Linyi acum, când Fengmo învaţă engleza? a întrebat-o doamna Wu pe doamna Kang.

Într-o seară, după ce zarva zilei se încheiase, prietena ei venise în vizită. Acesta era un simbol al prieteniei dintre cele două femei: doamna Wu mergea acasă la doamna Kang de câteva ori pe an, dar doamna Kang venea să-şi viziteze prietena de două sau trei ori pe săptămână. Amândurora li se părea firesc aşa.

— Fiica mea mă uimeşte, a răspuns doamna Kang. Zice că se va mărita cu Fengmo după ce o să discute cu el de câteva ori şi numai după ce el învaţă destulă engleză încât să poată discuta în limba asta. Ce neruşinată e că vrea să-l vadă! Cu toate astea, îmi aduc aminte că pe când eram copilă, am cedat în faţa stăruinţelor unei slujnice obraznice, care m-a aţâţat într-o zi de Anul Nou, când domnul Kang a venit să ne viziteze împreună cu tatăl lui. Am tras cu ochiul printr-o fereastră zăbrelită şi l-am zărit. Abia după ce ne-

aparţinând poetului englez Arthur Hugh Clough (1819–1861) (n.t.).

am căsătorit şi ni s-a născut primul fiu, am îndrăznit să-i povestesc. Şi în tot acel timp ruşinea faptei mele mă apăsa ca un păcat.

Doamna Wu a râs cu acele triluri vesele ale ei.

— Fără îndoială că, odată cu acea privire, răul a fost deja făcut.

— M-am îndrăgostit de el într-o clipă, a recunoscut doamna Kang, de data asta fără ruşine.

— Ah, clipele alea! a continuat doamna Wu. Acum înţelegi de ce e bine să fii pregătit pentru ele. Inimile tinerilor sunt asemenea unor focuri dornice să ardă. Vreascurile şi combustibilul sunt deja pregătite. Şi totuşi cum să punem la cale o întâlnire între ei – sau mai multe?

Cele două prietene stăteau pe scaune, învăluite în răcoarea serii. Pe o masă din apropiere, Ying pusese un pepene tăiat în două. Miezul galben, punctat de sâmburi negri, lucioşi, era dulce şi îmbrobonat. Doamna Wu a făcut semn spre bucata aflată pe partea prietenei sale.

— Mănâncă un pic de pepene, a îmbiat-o blând. O să te răcoreşti. În seara asta pari obosită.

La auzul acestor cuvinte binevoitoare, chipul rotofei al doamnei Kang a fost cuprins de stânjeneală. Femeia a scos din sân o batistă de mătase înflorată, şi-a acoperit faţa şi a început să suspine în ea fără să-şi ascundă lacrimile, pentru că erau doar ele două acolo.

— Ei, Meichen! a spus uimită doamna Wu. Zi-mi de ce plângi.

A întins o mână şi a tras batista de pe chipul prietenei sale, care râdea şi plângea totodată.

— Mi-e aşa de ruşine! a spus cu voce stinsă doamna Kang. Nu-ţi pot spune, Ailien. Trebuie să ghiceşti singură.

— Doar nu eşti… a spus cu severitate cealaltă.

— Ba da.

Ochii mici şi sclipitori ai doamnei Kang, deşi veseli, exprimau acum şi ceva tragic.

— La vârsta ta! Şi ai deja atâţia copii! a exclamat doamna Wu.

— De felul meu, rămân grea şi dacă el îşi lasă pantofii lângă patul meu.

Doamna Wu nu putu găsi un răspuns. Era prea bună ca să-i dezvăluie prietenei sale ce gândea sau ca să o acuze că nu-i urmase exemplul.

— În chip ciudat, pe Linyi treaba asta o deranjează mai mult decât mă deranjează pe mine, a spus doamna Kang, sucind şi răsucind în mâini batista udă de lacrimi. Îmi spune mereu că sunt

prea grasă, c-ar trebui să mă pieptăn altfel, că e ruşinos că nu ştiu să citesc, că în casă e murdar şi că la noi sunt prea mulţi copii. Dacă Linyi rămâne cu mine şi va trebui să-i spun…

— Linyi trebuie să vină repede în casa noastră, a spus doamna Wu.

În adâncul ei se întreba dacă era înţelept să aducă la ei în casă o fată încăpăţânată şi îndărătnică, ce-şi judeca mama.

— Tu poţi să-i dai lecţii, a spus cu tristeţe doamna Kang. Mi se pare că se teme de tine. În schimb, nu-i e frică nici de mine, nici de taică-său.

Deodată, gândindu-se la soţul ei, femeia a râs printre lacrimi.

— Bietul de el, a spus ea şi şi-a şters ochii. Azi-dimineaţă, când i-am dat vestea, şi-a smuls părul din cap şi a zis: „Ar trebui să plec în alt oraş şi să-mi deschid acolo un negoţ de unul singur”.

Doamna Wu nu a spus nimic şi, ca şi cum tăcerea prietenei sale i s-ar fi părut rece, aceasta din urmă s-a uitat la ea şi a spus, pe jumătate cu şiretenie, pe jumătate cu tristeţe:

— Poate că tu eşti norocoasă, Ailien. Nu-ţi iubeşti soţul.

Cuvintele au străpuns inima doamnei Wu. Nu era obişnuită să audă vorbe grele de la vechea ei prietenă.

— Poate că aici nu e vorba de iubire, ci de stăpânire de sine, i-a răspuns.

A luat o felie de pepene auriu şi rece.

— Sau poate că nu mi-a plăcut niciodată ca lumea să râdă de mine, a adăugat. La urma urmei, tu eşti mai puternică decât mine, Meichen.

— Să nu ne certăm, a rugat-o doamna Kang.

Şi-a întins mâna plinuţă şi fierbinte şi a pus-o deasupra mâinii prietenei sale, care era îngustă şi rece.

— Ailien, avem aceleaşi probleme. Cred că toate femeile au asemenea necazuri. Tu le rezolvi într-un fel şi eu, în altul.

— Dar oare ce faci tu e o rezolvare?

În vreme ce vorbea, doamna Wu simţea cum afecţiunea durabilă şi sinceră pentru prietena ei îi înmuia inima şi degetele ei mlădioase au apucat mâna rotofeie şi bună.

— N-aş putea îndura… să fac ce-ai făcut tu, i-a răspuns doamna Kang. Poate că eşti înţeleaptă, dar eu nu pot fi înţeleaptă dacă asta cere ca altcineva să se amestece între… mine şi bărbatul meu.

Cine s-ar fi gândit că în acea clipă inima doamnei Wu avea să fie sfâşiată de o suferinţă inexplicabilă? Dintr-odată – cu toate că cele

două îşi împletiseră degetele –, se simţi atât de singură, încât o cuprinse groaza. Se afla în vârful unui pisc, împresurată de gheaţă şi de frig, pierdută şi însingurată. Voia să strige, dar glasul nu i se înfiripa în gât. Amurgul o învăluia, ascunzând-o. Preocupată cum era de ale ei, doamna Kang nu băgă de seamă cât de ţeapăn devenise corpul doamnei Wu, care se încordase de frică.

În toiul acestei spaime, doamna Wu l-a zărit pe fratele André. Silueta imensă şi dreaptă a preotului i-a învăluit singurătatea, care s-a risipit în nevoia de a-i vorbi.

— Frate André, a spus ea recunoscătoare. Intraţi. O să-l chem pe fiul meu.

Când a rostit aceste cuvinte, mâna care o ţinea pe cea a prietenei sale şi-a slăbit strânsoarea şi doamna Wu s-a ridicat.

— Meichen, dumnealui e profesorul lui Fengmo. Frate André, ea e prietena mea şi-mi e ca o soră.

Preotul s-a înclinat fără să se uite la doamna Kang; chipul lui era blând. A intrat în bibliotecă. Cele două femei l-au văzut aşezându-se acolo, la lumina unei lumânări. A scos o carte din sân şi a început să citească.

— Ce uriaş! s-a minunat în şoaptă doamna Kang. Nu te temi de el?

— E un uriaş blând, a lămurit-o doamna Wu. Vino. Fengmo va sosi într-o clipă. Să nu dăm impresia că vorbim despre el. Vrei să intrăm?

— Trebuie să plec acasă, a spus doamna Kang. Dar hai să stabilim înainte să plec: să vorbească Linyi cu Fengmo sau nu?

— O să-l întreb şi, dacă vrea, o să-l aduc mai întâi la tine acasă, iar apoi poţi să vii tu aici şi s-o aduci pe Linyi. Două întâlniri ar trebui să le fie de ajuns ca să ia o hotărâre.

— Ai dreptate, ca întotdeauna, a spus doamna Kang şi, după ce a strâns mâna prietenei sale, a plecat.

În acea seară, după lecţie, doamna Wu l-a oprit pe Fengmo, vrând să-i vorbească. Cei doi bărbaţi petrecuseră multă vreme aplecaţi deasupra cărţilor. Doamna Wu trecuse prin dreptul uşii, nevăzută în întuneric, şi aruncase o privire în bibliotecă. Ceva anume din privirea atentă a lui Fengmo şi din seriozitatea profundă a fratelui André o speria. Oare preotul înrobea sufletul băiatului folosindu-se de puterea fiinţei sale masive?

Simţindu-se dintr-odată ameţită, s-a aşezat pe un scaun de

bambus. Era recunoscătoare că se lăsase întunericul. „Cât de mult te străduieşti, iar apoi dai greş!” şi-a spus în sinea ei. „Când l-am invitat aici să-i fie profesor fiului meu, de unde să fi ştiut că preotul ăsta e atât de plin de dumnezeul lui, încât strălucеşte şi arde şi-i atrage pe toţi la el?”

Ştia că sufletul lui Fengmo tocmai se trezea la viaţă, iar dacă nu îl vrăjea o femeie, ar fi putut să-l vrăjească un zeu. Doamna Wu nu voia ca fiul ei să ajungă preot, iar asta din mai multe motive, dar mai cu seamă deoarece trupul unui preot e sterp, iar Cerul e împotriva unui trup neroditor. Când un zeu fură un suflet dintr-un trup, acesta se răzbună schilodind şi nimicind sufletul. Trupul şi sufletul sunt tovarăşi: niciunul nu trebuie să-l părăsească pe celălalt. Dacă peste douăzeci şi cinci de ani, când Fengmo va avea copii, va dori să devină preot – aşa cum li se întâmplase multor bărbaţi din temple –, abia atunci să-şi slujească sufletul. Dar după ce îşi va fi slujit mai întâi trupul, nu acum!

Să intre şi să destrame vraja pe care o vedea ţesându-se? Încă nevăzută, şovăia în prag. Apoi s-a retras. Numai ea, mama lui, nu era îndeajuns de puternică să-l înfrunte pe preotul cel uriaş. Fengmo ar fi putut să se întoarcă împotriva ei fără niciun alt motiv în afară de dorinţa de a-şi dovedi independenţa faţă de mama sa. Nu, avea nevoie de ajutorul unei tinere vesele, de un trup încântător. Linyi trebuia să vină cât mai repede în casa lor.

După ce lecţia s-a încheiat, doamna Wu a vorbit din întuneric:

— Frate André, vă mulţumesc că îmi instruiţi fiul atât de bine. Până mâine, primiţi salutările mele!

După acest salut, femeia s-a ridicat şi a ieşit la iveală. Cei doi bărbaţi au încremenit în loc, parcă uluiţi de prezenţa ei. Preotul s-a înclinat şi a plecat în grabă, cu sutana lungă fluturând în urma lui asemenea unor umbre. Însă doamna Wu l-a apucat pe Fengmo de cot şi când băiatul a dat să plece, l-a ţinut strâns.

— Fiule, stai puţin cu mine. Am să-ţi spun un lucru foarte ciudat.

Doamna Wu a intuit refuzul lui Fengmo, simţind cum i se înţepeneşte braţul, aşa că a ridicat o mână.

— Fiul meu drag, uneori mă simt foarte singură. Ca în seara asta. Vrei să-mi ţii tovărăşie o vreme?

Ce fiu ar fi putut rezista acelui glas? A pus din nou o mână pe braţul lui şi l-a tras uşor.

— Hai să ne aşezăm în întunericul ăsta răcoros, l-a chemat ea. Lasă-mă să vorbesc şi nu mă întrerupe până nu termin ce am de

zis.

— Cum doreşti, mamă.

Dar femeia simţea că băiatul voia să plece, că abia aştepta să se elibereze de prezenţa ei. Cât de limpede citea aceste semne!

— Fengmo, i-a spus ea pe nume, iar glasul ei era o muzică izvorând din întuneric.

El n-o vedea. Doar vocea ei minunată i se strecura în ureche.

— Nu ştiu cum să-ţi spun.

Băiatul a auzit un râset aproape stânjenit.

— Ai crescut atât de mult! Eşti bărbat în toată firea. Probabil că trebuia să mă aştept... Ei, desigur că nu pot să fiu egoistă. Linyi vrea să-ţi vorbească. Când Liangmo era de vârsta ta, aş fi zis că aşa ceva nu-i cu putinţă. Nu cred că lui Meng i-ar fi trecut prin cap să ceară aşa ceva. Dar Linyi e cu totul altfel decât Meng, iar tu eşti foarte diferit de Liangmo.

Vocea ei drăgălaşă revărsa toate aceste cuvinte în noapte. Băiatului nu-i venea să creadă că glasul ăsta atât de tânăr şi de sfios, surâzător şi presărat cu pauze, era al mamei sale.

— De unde ştii? a întrebat-o el repezit.

— Mama ei mi-a spus-o astăzi.

Doamna Wu s-a lăsat pe spate în scaun. Ridicându-şi faţa către cerul negru şi catifelat, cântărea şi cumpănea fiecare nuanţă din glasul lui Fengmo. Se simţea cuprinsă de agitaţie, ca şi cum s-ar fi luptat cu o forţă poate mai mare decât a ei. Dar avea să învingă. Stăpânea trupul lui Fengmo, iar trupul unui bărbat e mai tare decât sufletul său.

— Poate că greşesc foarte tare, i-a spus ea lui Fengmo cu un ton pe jumătate plângăreţ. Primul meu imbold e să spun că, dacă Linyi e prea îndrăzneaţă... n-o vreau aici, în casă.

Erau cuvintele potrivite. Din întuneric Fengmo a răspuns cu înverşunare. S-a aplecat spre ea. Îi simţea pe obraz răsuflarea curată şi tânără.

— Mamă, nu înţelegi!

— Nu?

Se simţi liniştită la auzul acestor vorbe. Toţi fiii le spun asta mamelor.

— În ziua de azi multe fete şi mulţi băieţi se întâlnesc, a declarat Fengmo. Nu mai e ca înainte, când erai dumneata tânără sau când s-a căsătorit Liangmo.

— Poate că ai dreptate, a oftat ea. Eu nu vreau decât să fii

fericit. Dacă nu doreşti s-o vezi pe Linyi, nu vreau să te oblig. Pot să-i spun mamei ei că nu se cade. Aşa va şti că Linyi nu te interesează.

— Bineînţeles c-o să mă-ntâlnesc cu ea, a zis trufaş Fengmo. De ce m-aş împotrivi?

— Fengmo, i-a vorbit ea din nou pe acelaşi ton rugător, n-o amăgi pe Linyi! Multe fete ar vrea să vină în casa noastră. Acum, când mă gândesc mai bine, am avut dintotdeauna impresia că Linyi e puţin saşie…

— Dacă-i aşa, o să observ lesne, a declarat Fengmo.

— Atunci o să-i zic mamei ei că peste câteva zile tu şi cu mine o să…

— De ce tu, mamă? a întrebat răspicat băiatul.

— Fengmo! a strigat cu asprime doamna Wu. N-o să accept chiar aşa ceva! Cum să te întâlneşti cu fata de unul singur?

— Fireşte c-o să mă întâlnesc singur cu ea, a sărit supărat Fengmo. Să mă ducă mama de mână, ca pe un copil de ţâţă?

— Şi dacă-ţi spun că n-o să mergi deloc? a întrebat apăsat doamna Wu.

— Mamă, nu spune asta, a venit răspunsul, la fel de apăsat. N-aş vrea să-ţi ies din cuvânt.

Între ei s-a lăsat tăcerea. Doamna Wu s-a ridicat de pe scaun.

— Aşadar, insişti să te întâlneşti cu Linyi!

— O să mă întâlnesc cu ea! a spus cu încăpăţânare Fengmo.

— Atunci du-te.

Doamna Wu a trecut pe lângă el şi a intrat în odaia ei. Acolo o aştepta Ying. Slujnica auzise vocile ridicate.

— Doamnă, ce?…

Însă doamna Wu a ridicat o mână.

— Aşteaptă! a şoptit ea. Ascultă.

Au rămas locului, ciulind urechile. Ochii doamnei Wu sclipeau, iar râsul îi lumina faţa. Auzeau dinspre curte paşii îndârjiţi şi mânioşi ai lui Fengmo. Doamna Wu şi-a cuprins trupul cu braţele şi a râs tare.

— Doamnă, ce se întâmplă?

— A, nimic, a spus veselă doamna Wu. Voiam ca fiul meu să facă un lucru anume şi îl va face. Asta-i tot!

A doua zi Fengmo nu s-a apropiat de ea, dar în dimineaţa următoare doamna Kang a venit iar în vizită. Cele două prietene şi-au strâns iute mâinile.

— Fengmo şi Linyi s-au întâlnit, a anunţat-o doamna Kang.

— Şi cum a decurs întâlnirea? a întrebat cealaltă zâmbind.

— Am râs şi am plâns, a surâs la rândul ei doamna Kang. Stăteam ceva mai departe şi mă prefăceam că nu-s acolo. Voiau să plec şi nu-şi puteau vorbi fiindcă nu mai plecam. Stăteau alături, muţi, amărâţi, şi totuşi nu-şi puteau lua ochii unul de la altul. Am plecat doar pentru câteva minute, iar când m-am întors, stăteau întocmai ca atunci când plecasem. Niciunul nu se urnise. Se zgâiau doar unul la altul. Apoi el s-a ridicat şi s-a îndepărtat, dar şi-au spus „Pe data viitoare'.

— Doar vorbele astea banale?

— Dar dac-ai fi auzit cum le-au spus! Ailien, o să râzi, dar când i-am auzit, am simţit nevoia să-l caut pe bărbatu-meu şi să mă aşez lângă el.

— Pesemne şi-ar fi zis că eşti neghioabă, a spus doamna Wu, surâzând.

— O, da! a răspuns râzând prietena ei. Şi nu i-am spus nimic, ca să nu-l aţâţ iarăşi.

— Doar răul e deja făcut, a comentat poznaş doamna Wu.

— Vai, Ailien, nu râde! a oftat cealaltă femeie. Când i-am văzut pe tinerii ăştia doi... Câtă fericire! Şi ce necazuri îi aşteaptă... Nu poţi îndrăzni să le spui tinerilor adevărul!

— Sper ca nunta să se facă repede.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine, a încuviinţat doamna Kang. Nu e bine să aprinzi focul sub un vas gol.

Nici în ziua aceea, nici în cele care au urmat Fengmo nu s-a apropiat de mama lui. Femeia nu l-a revăzut decât seara, când a venit fratele André. Doamna Wu trecea neîncetat prin faţa uşii. Fengmo îl întreba pe preot mai multe cuvinte noi. Voia să scrie o scrisoare. Doamna Wu s-a uitat la chipul fratelui André. Era bun şi răbdător, dar uimit. Pronunţa cuvintele iar şi iar, pentru ca Fengmo să le priceapă, după care le scria. Doamna Wu auzea silabele fără să le înţeleagă: sunete ciudate, lipsite de înţeles. Dar nu conta că nu le pricepea ea. Fengmo le pricepea, iar Linyi avea să le înţeleagă şi ea. Băiatul ardea de nerăbdare să-i scrie fetei o scrisoare în engleză. Doamna Wu a râs tainic în întuneric. Apoi s-a simţit ruşinată faţă de preot pentru uşurinţa victoriei sale. A plecat şi nu i-a vorbit nimic în acea seară. În schimb, s-a culcat devreme.

Capitolul VII

Într-o zi frumoasă de la sfârşitul lunii a noua, Linyi a sosit în casa Wu în chip de mireasă. Anotimpul era prielnic pentru căsătorii: recoltele erau gata de secerat, iar orezul avea spice bogate. Vara îşi luase un răgaz, iar toamna încă nu începuse.

Cele două familii s-au întâlnit pline de bucurie la această a doua căsătorie care le unea. Mai cu seamă Liangmo şi Meng erau fericiţi. Trupul micuţ al lui Meng se rotunjise datorită sarcinii. Îi era foame zi şi noapte şi nu mai avea greţuri. Când şi-a întâmpinat sora, s-a văzut că fericirea o înfrumuseţa. Mamele însurăţeilor se sfătuiseră şi hotărâseră să respecte dorinţa copiilor: nu au organizat o nuntă lungă, de modă veche, ca aceea dintre Liangmo şi Meng. Pentru cei doi tineri nerăbdători trei zile de ospăţ erau prea lungi. Voiau să aibă parte de o nuntă rapidă, modernă. Un legământ încheiat în faţa celor vârstnici le era de ajuns.

Aşa s-a şi făcut, iar doamna Wu i-a îmbunat pe locuitorii oraşului – dezamăgiţi că nu se organizase niciun banchet – închiriind un restaurant pentru trei zile. Astfel a fost scutită de neplăcerea de a avea o mulţime de musafiri care să i se perinde prin casă.

— Obiceiurile astea noi au şi ele părţi bune, a comentat doamna Kang la sfârşitul zilei, după încheierea căsătoriei.

Bărbaţii se strânseseră iar în curtea domnului Wu, iar femeile, în curtea doamnei Wu. Femeilor li se serveau dulciuri dintre cele mai rafinate, iar bărbaţilor li se aduceau mâncăruri mai consistente. Fengmo şi Linyi s-au retras în curtea lor. Printr-un noroc, un văr mai vârstnic murise în urmă cu o lună, lăsând două odăi neocupate, iar la porunca doamnei Wu, acestea fuseseră reparate şi văruite.

— E adevărat că n-au rămas în urmă mobile stricate şi podele murdare, ca după nunta lui Liangmo şi Meng, a aprobat doamna Wu.

În acea seară se simţea fericită, ca de fiecare dată când cineva din familie se aşeza la casa lui. Libertatea ei se întregea şi mai mult. Fengmo nu mai făcuse lecţii de o săptămână, căci aşa voise el, iar preotul nu mai venise la ei. Doamna Wu nu s-a opus. Era timpul ca trupul să fie satisfăcut. Acum fratele André nu mai avea putere. Pentru ea nu mai conta dacă preotul mai venea sau nu. Îl salvase pe Fengmo, păstrându-l în familie.

Curtea era luminată de lampioane din hârtie roşie, care atrăgeau moliile din întuneric. Multe dintre aceste gâze erau nişte făpturi

mici, cenuşii, prăfoase. Însă din când în când se apropia câte un fluture mare de noapte, ce îşi flutura aripile de un verde-pal sau aurii cu negru. În acele clipe toate femeile exclamau încântate şi niciuna nu avea stare până când fluturele nu era prins şi înfipt cu un ac în uşa de lemn. Toate îi admirau frumuseţea cu voce tare în timp ce şedeau comod şi mâncau dulciuri. Mai cu seamă Bătrâna Doamnă se bucura de această vânătoare şi bătea încântată din palme.

Când Xiuming a intrat în curte, tocmai capturaseră un asemenea fluture. Doamna Wu a zărit-o imediat. O vedea de fiecare dată când intra într-o încăpere şi, ca de obicei, nu a dat niciun semn că ar fi observat-o. Pe măsură ce zilele treceau, tânăra îşi găsea locul în gospodărie, într-o tăcere gravă. În prezenţa doamnei Wu nimeni nu vorbea despre concubină nici de bine, nici de rău. Dar stăpâna casei era mereu conştientă de prezenţa fetei. Când se trezea noaptea, uneori se întreba… şi apoi îşi alunga întrebarea din minte.

În clipa aceea, când Xiuming a intrat în curte, doamna Wu a văzut-o. Fata părea să fi slăbit şi era puţin cam palidă, însă delicateţea ei o făcea frumoasă.

„Trebuie s-o întreb cum se simte”, şi-a spus doamna Wu care, fără să vrea, îşi făcea reproşuri. „O s-o chem la mine după nuntă.”

Ca de fiecare dată până acum, şi-a scos-o pe Xiuming din minte, iar fata, în tăcere, şi-a găsit de lucru turnând oaspeţilor ceai. Participase şi ea la festivităţile zilei, dar pe jumătate ascunsă şi ocupându-se tăcută de hrănitul copiilor sau de alte treburi. Câteodată cineva o invita să se odihnească, dar Xiuming răspundea mereu cu aceleaşi cuvinte: „Mai fac doar asta şi gata”.

În vreme ce femeile priveau fluturele, s-a apropiat şi Xiuming. Fluturele avea aripi de culoarea untului, bătând în galben, o nuanţă asemănătoare cu cea a lămâilor numite „Mâna lui Buddha”, şi antene lungi, negre, care au tremurat când insecta s-a simţit străpunsă de ac. Aripile mari au fluturat, iar pentru o clipă petele întunecate care le împodobeau au apărut în nuanţe verzi şi aurii. Apoi făptura a rămas nemişcată.

— Cât de repede mor! a spus deodată Xiuming.

Auzindu-i vocea, toate femeile s-au întors spre ea. Fata s-a tras înapoi, arborând surâsul ei pe jumătate suferind, pe jumătate timid, ca şi cum ar fi fost ea însăşi surprinsă că spusese asta. A rămas în picioare, aşteptând ca toţi ceilalţi să se aşeze din nou. Apoi s-a strecurat în linişte prin spatele celorlalţi şi s-a apropiat de doamna

Wu. A întins mâna şi a verificat bolul cu ceai al stăpânei.

— Ţi s-a răcit ceaiul. O să-l încălzesc.

— Mulţumesc, i-a spus doamna Wu.

Cât timp fata s-a aplecat să încălzească ceaiul, doamna Wu a rămas complet nemişcată. A simţit parfumul lemnului de santal şi a privit-o pe Xiuming drept în faţă. Pe chipul fetei citea o expresie de umilinţă.

— Soră mai mare, pot să-ţi vorbesc în seara asta? a întrebat încet fata.

— Desigur.

Doamna Wu nu ştia cum să-i răspundă altfel. Doar nu era să refuze! Dar simţi cum buna-dispoziţie i se scurge din trup. Oare ce necaz nou îşi întindea umbra asupra ei? Şi-a sorbit ceaiul şi nu a mai vorbit până când oaspeţii au plecat.

Xiuming aştepta, rămasă singură. Numai Ying mai era acolo.

— Pleacă, i-a poruncit doamna Wu slujnicei. Întoarce-te puţin mai târziu.

Nu voia să meargă înăuntru cu Xiuming. În curte aerul era neclintit şi răcoros. Orhideele purpurii târzii înfloreau sub lampioane. În acea zi Meng adusese pentru prima oară un vas cu păstăi de lotus. Carnea albă din interiorul păstăilor era fără miros, iar gustul ei, fad.

Doamna Wu s-a aşezat şi a luat o păstaie mare şi moale. Xiuming stătea şovăitoare în picioare, cu spatele încovoiat.

— Ia loc, te rog, a poftit-o doamna Wu. M-am gândit la păstăile astea de lotus. O să le mâncăm cât timp vorbim.

Dar Xiuming a spus:

— Nu mănânc, mulţumesc.

— Atunci eu o să mănânc şi-o să te ascult.

Mâinile delicate ale doamnei Wu desfăcură păstaia. Mâinile ei păreau dintotdeauna firave, însă erau puternice. Măduva păstăilor era din fibră tare, şi totuşi ceda sub degetele ei, care smulgeau seminţele numeroase. Dădea la o parte pieliţa verde de pe carnea albă folosindu-se de dinţii ei albi şi mici, la fel de sănătoşi ca în vremea când crescuseră.

— Lasă-mă să ţi le curăţ eu, s-a rugat Xiuming.

Dar doamnei Wu nu i-ar fi plăcut ca mâinile fetei să atingă boabele pe care urma să le bage în gură.

— Mi le curăţ singură, a răspuns ea.

Ca şi cum ar fi citit alt înţeles dincolo de cuvintele ei, Xiuming nu

s-a mai oferit a doua oară.

Cât timp fata s-a uitat cum e spartă păstaia şi cum se scot seminţele din ea, iar doamna Wu a spart în dinţi seminţele crocante, niciuna dintre ele nu a vorbit. Apoi, dintr-odată, de parcă şi-ar fi ostoit foamea, femeia a aruncat pe jos păstaia strivită.

— Ai rămas grea, a spus ea brutal.

Rostise cuvintele vulgare pe care le foloseau femeile din popor.

Xiuming şi-a ridicat privirea către doamna Wu.

— Înăuntrul meu creşte fericirea, a recunoscut ea.

Folosise cuvintele cu care femeile din familiile de neam ales anunţă că vor avea un moştenitor. Doamna Wu nu s-a corectat şi nu a corectat-o nici pe Xiuming. A vorbit mai departe, cu aceeaşi voce răspicată şi aspră:

— Te mişti foarte repede.

Xiuming n-a răspuns la această remarcă. Şi-a plecat capul şi şi-a lăsat mâinile în poală, cu palmele întoarse în sus şi cu degetele nemişcate.

— Bănuiesc că el e încântat, a spus doamna Wu pe acelaşi ton aspru.

Xiuming a privit-o lung cu ochii ei mari şi sinceri.

— Nici nu ştie, a răspuns ea. Nu i-am spus.

— Ce ciudat! a comentat doamna Wu.

Era foarte supărată pe Xiuming şi propria ei mânie o uimea. O adusese în casă cu un scop şi fata îl împlinise. De ce să fie furioasă? Cu toate astea, furia se încolăcea în ea ca un şarpe verde şi subţire. Apoi şarpele a atacat, cu veninul aşezat pe limba ei.

— De obicei concubinele se grăbesc să-i dea de veste bărbatului. Tu de ce faci altfel?

Ochii fetei se umplură de lacrimi. În lumina lampionului înflorat care îi atârna deasupra capului, doamna Wu văzu lacrimile lucind.

— Am vrut să-ţi spun ţie, a zis Xiuming încet, cu glasul pe jumătate înecat. Am crezut că vei fi mulţumită. În schimb tu te-ai înfuriat. Acum aş vrea să-mi curm zilele.

Acele vorbe pline de disperare au făcut-o pe doamna Wu să-şi vină în fire. În familiile de vază nu era deloc ceva neobişnuit ca o concubină să se spânzure, să-şi înghită cerceii sau să înghită opiu brut, dar astfel de gesturi erau considerate o ruşine pentru acea familie. Ca întotdeauna, doamna Wu s-a grăbit să-şi apere familia.

— Ce prostii spui! De ce să-ţi curmi zilele, când ţi-ai făcut datoria?

— Am crezut că dacă tu te bucuri, atunci mă pot bucura şi eu, i-a explicat fata cu aceeaşi voce răvăşită. Am crezut că mă pot încălzi la focul tău. Dar acum la ce foc mă voi încălzi?

Doamna Wu a început să se teamă. Îşi închipuise că Xiuming era o fată simplă de la ţară, care avea să întâmpine semnele propriei rodnicii cu bucurie, ca un animal. Vacile nu se gândesc la taurul de prăsilă, ci la viţel. De câte ori se întâmpla să-şi bată capul cu felul cum trăia fata, se liniştea singură la gândul că răsplata lui Xiuming va fi un copil, iar tânăra va fi mulţumită cu o odraslă.

— Ei, ce e? întrebă ea. Nu te bucuri pentru tine? Vei avea o jucărie, o făptură de care să te bucuri, un copil al tău pe care să-l îngrijeşti. Dacă va fi băiat, rangul tău în casa asta va spori. Dar îţi făgăduiesc că, dacă va fi fată, nu-ţi voi face reproşuri. În casa mea am întâmpinat cu bucurie atât băieţii, cât şi fetele. Când fiica mea a murit înainte să înveţe să vorbească, am jelit de parcă aş fi pierdut un fiu.

Fata n-a răspuns. Şi-a pironit ochii trişti asupra doamnei Wu şi a ascultat.

— Nu mai spune că-ţi curmi zilele, a continuat cu asprime doamna Wu. Du-te şi bagă-te în pat. Dacă vine el, spune-i că ai veşti bune.

Îi vorbea fetei cu răceală, ca să-i bage minţile în cap, însă în inima ei simţea îngheţul piscului aceluia înzăpezit prăvălindu-se asupra ei. Voia să rămână singură şi s-a ridicat. Dar Xiuming a făcut un salt şi i-a înşfăcat tivul robei.

— Lasă-mă să stau aici în noaptea asta! s-a rugat ea. Lasă-mă să dorm aici, ca în prima noapte când am venit. Şi dă-i tu vestea în locul meu. Imploră-l… Imploră-l să mă lase în pace!

Doamna Wu s-a înspăimântat de-a binelea.

— Ţi-ai pierdut minţile! a mustrat-o ea sever pe Xiuming. Adu-ţi aminte cine eşti. Ai venit la mine fără mamă sau tată. Erai o orfană pe care soţia unui ţăran a cules-o din drum. Ai rămas văduvă fără să te fi măritat. Iar acum doar eu sunt deasupra ta în familia asta, cea mai avută din oraş. Toate familiile din ţinut tânjesc să-şi trimită fiicele în casa asta. Eşti îmbrăcată în mătăsuri. În urechi ai cercei de jad şi porţi inele de aur. Nu-ţi dau voie să te întorci în curtea mea. Ce le-aş putea spune atunci celor din casă? Du-te imediat în curtea unde ţi-e locul şi pentru care ai fost cumpărată.

Xiuming a lăsat să cadă tivul robei. S-a ridicat şi a început să meargă de-a-ndăratelea către poartă. Văzându-i chipul disperat,

asprimea doamnei Wu s-a topit dintr-odată.

— Du-te înapoi, copilă, i-a spus cu blândeţea ei obişnuită. Nu te teme. Uneori femeile tinere se înspăimântă şi dau înapoi la prima sarcină, deşi nu m-aş fi aşteptat să fii aşa şi tu, care ai crescut la ţară. Culcă-te devreme şi nu te scula dacă el vine cumva. Ştiu bine că te va lăsa să dormi dacă vede că nu vrei să te trezeşti. E bun şi blând. Doar îl cunosc. De ce te temi de el? Mâine o să-i dau vestea. O să fac asta pentru tine. Măcar atât pot face.

Ca şi cum blândeţea doamnei Wu ar fi liniştit-o, Xiuming a şoptit câteva cuvinte de mulţumire şi a ieşit din curte. Doamna Wu a stins lampioanele unul câte unul, până când curtea s-a cufundat în întuneric. A mers ostenită în odaia ei, iar Ying a venit şi a ajutat-o să se pregătească de culcare. Cu toate că a observat expresia nespus de tristă şi rece de pe chipul stăpânei, slujitoarea nu a îndrăznit să-i pună nicio întrebare.

A tras draperiile în jurul siluetei tăcute şi a mers în curtea gălăgioasă a servitorilor. Bărbaţi, femei şi copii, toţi servitorii strânşi laolaltă încă mai mâncau resturile de la ospăţul de nuntă, iar lui Ying îi plăcea să mănânce. Şi-a umplut bolul cu mai multe feluri de mâncare, s-a aşezat pe pragul unei uşi şi a mâncat cu plăcere. În tot acest timp a ascultat sporovăiala servitorilor, care răsuna în casa cea mare. În afară de Peng Er, slujitorul stăpânului, Ying era deasupra tuturor. Peng Er mânca şi el. Faţa lui rotofeie lucea de sudoare. Lângă genunchiul lui i se aşezase mezina, o fetiţă de vreo doi-trei ani. Ori de câte ori slujitorul se oprea din mestecat ca să-şi tragă răsuflarea, fetiţa deschidea gura şi ţipa. Atunci bărbatul îi ducea castronul lui la gură şi o hrănea cu beţişoarele sale.

O femeie a râs în amurg şi a strigat:

— Peng Er! Stăpânul doarme în fiecare noapte în Curtea Bujorilor?

— Îi duc ceaiul acolo în fiecare dimineaţă! a strigat el drept răspuns.

Aceeaşi voce veselă a întrebat:

— Ying, ce se mai întâmplă în Curtea Orhideelor?

Însă Ying n-a catadicsit să răspundă. A isprăvit repede mâncarea din bol, a scos apă rece dintr-un chiup, şi-a clătit gura şi a scuipat apa spre întunericul din care venise întrebarea.

La acest semn, servitorii – bărbaţi, femei şi copii – s-au împrăştiat. Cu toţii se temeau de Ying. În casa asta femeia stătea

prea aproape de tron.

Doamna Wu s-a trezit la revărsatul zorilor. Simţea o apăsare şi se chinuia să se dezmeticească din somn şi să scape de această povară. Nu avusese o noapte bună. Dormise chinuit, fără să uite vreo clipă de sine. Deoarece trăia în inima casei, în unele nopţi simţea întreaga familie împrejurul ei, întocmai cum inima îşi simte trupul. Şi atunci şi-a amintit. Fusese noaptea nunţii lui Fengmo. Toate nopţile de nuntă erau pline de nelinişti. Oare cei doi se împreunaseră? Fusese bine sau rău? Nu putea şti până ce avea să-i vadă. Dar nici nu se putea repezi să-i vadă. O să ştie abia când momentul o să vină de la sine şi o să se facă ora potrivită.

A oftat şi apoi şi-a amintit de a doua povară. Îi făgăduise lui Xiuming ceva, iar acum ar fi vrut să-şi poată lua cuvântul înapoi. Dar cum să facă aşa ceva? Fără îndoială că fata se agăţase de promisiunea ei toată noaptea. Apoi, de parcă n-ar fi avut destule necazuri, Ying a intrat în odaie. Văzuse că stăpâna era trează.

— Bătrâna Doamnă e bolnavă, i-a spus Ying. Zice că simte că la ospăţul de ieri a înghiţit un gândac, iar acum îi umblă prin burtă. I se pare că-l simte: e mare cât un şoarece, i se aşază pe ficat şi-i scurmă inima cu labele. Sigur că n-are cum să fie un gândac. Oricâte cusururi ar avea bărbatul meu, n-ar fi niciodată atât de neglijent.

— Cerule! A şoptit doamna Wu. De parcă n-am fi avut destule necazuri!

Dar pentru ea datoria era mai presus de toate, aşa că au dat fuga şi ea, şi Ying. În câteva minute au ajuns în curtea alăturată, unde Bătrâna Doamnă zăcea culcată, cu capul sprijinit pe perne. Aceasta şi-a îndreptat orbitele întunecate spre nora ei.

— Fă-mi repede ceva. Sunt pe moarte, a spus cu o voce slabă.

Văzând starea în care se afla soacra ei în acea dimineaţă, doamna Wu s-a speriat. Cu o zi în urmă bătrâna fusese la fel de plină de viaţă ca un copil neastâmpărat, se lăudase deoarece câştigase la *mahjong* şi mâncase tot ce-i căzuse în mână.

— De ce nu m-ai chemat mai devreme? a întrebat-o pe slujnica bătrânei.

— Bătrâna Doamnă s-a înverzit în halul ăsta abia în ultima oră, a explicat femeia în chip de scuză.

— A vărsat şi s-a uşurat? s-a interesat doamna Wu.

Bătrâna a croncănit:

— Am vărsat cât pentru trei sarcini şi tot ce-am avut în maţe e în oala de noapte. Umple-mă la loc, noră. Pe dinăuntru sunt numai apă. Apă şi vânt.

— Poţi mânca?

— Trebuie să mă umpli cumva, a spus Bătrâna Doamnă cu o voce sfârşită, dar dârză.

Încurajată astfel, doamna Wu a dat poruncă să se aducă supă slabă de orez. A ras cu mâna ei ghimbir proaspăt în bol, a luat o lingură şi i-a dat Bătrânei Doamne să mănânce.

Când se îmbolnăvea, Bătrâna Doamnă era întotdeauna înduioşătoare. Gura ei veştedă era nevinovată şi neajutorată ca a unui prunc. La fiecare lingură de supă, doamna Wu se uita în gura aceea. Nu-i mai rămăsese niciun dinte, iar gingiile erau roz şi curate. Câte cuvinte se iviseră de pe limba aceea trandafirie, care acum se uscase! Bătrâna fusese dintotdeauna iute din fire şi când se înfuria, blestema pe oricine-i ieşea în cale. Limba aceea era arma ei. Bătrânul Stăpân se temuse de ea. Dar neîndoielnic că auzise şi alte lucruri din gura ei, iar domnul Wu, care fusese mereu sufletul vieţii ei, învăţase să râdă şi auzise poezioare copilăreşti izvorâte din aceeaşi gură bătrână.

— Mă simt mai bine, a spus într-un sfârşit bolnava. Tot ce-mi trebuie e să fiu mereu plină. La vârsta mea trupul nu mai are putere să se agaţe de viaţă. Acum viaţa e ca un foc de ierburi. Arde numai când pui iarbă pe el.

— Dormi puţin, i-a spus cu glas alinător doamna Wu.

Bătrâna Doamnă a privit-o cu asprime.

— De ce-mi tot spui să dorm? Curând o să dorm pe vecie.

Doamna Wu a rămas înmărmurită când a văzut cum ochii bolnavei se umpleau de lacrimi, stingându-le asprimea. Bătrâna Doamnă plângea!

— Fiica mea, crezi că dincolo de viaţa asta există o alta? a mormăit ea.

A întins o mână ca o gheară, apucând mâna doamnei Wu. Gheara aceea bătrână era fierbinte şi ardea de febră. Doamna Wu se ridicase, dar s-a aşezat din nou. Toată viaţa ei Bătrâna Doamnă fusese doar un corp lacom. O femeie destul de fericită, care ignorase orice nu putea înţelege. Dusese lipsă de ceva? Fusese bogată, bine îmbrăcată, avusese influenţă în casa aceea. Dar fiindcă trăise cu totul numai prin trupul ei, acum se temea văzând cum carnea se ofilea. Unde avea să se ducă după ce trupul avea s-

o trădeze?

— Sper că există altă viaţă după cea de aici, a spus doamna Wu cu băgare de seamă.

Ar fi putut s-o amăgească pe Bătrâna Doamnă la fel de uşor cum păcăleşti un copil, dar nu era în stare s-o facă. Femeia nu mai era un copil, ci o bătrână aflată în pragul morţii.

— Crezi că o să mă nasc iar, în alt trup, cum ne spun preoţii în templu? a vrut să ştie Bătrâna Doamnă.

Până atunci ea nu vorbise niciodată despre asemenea lucruri. Doamna Wu şi-a cercetat cugetul, căutând să afle un răspuns cinstit. Dar cine putea zări prin umbrele viitorului?

— Nu ştiu, mamă, a spus ea într-un sfârşit. Dar cred că viaţa nu piere niciodată.

Nu a mai adăugat nimic altceva. Nu a spus ce credea ea, cum că aceia care trăiseră pe de-a-ntregul în trup aveau să moară odată cu trupul. Şi-l putea închipui pe fratele André trăind fără trup, însă nu şi pe Bătrâna Doamnă.

Cu toate că voia să rămână trează, femeia deja adormise. Pleoapele ei, încreţite ca ale unei păsări bătrâne, s-au lăsat şi bolnava a început să răsufle adânc. Mâna ei osoasă a căzut din cea catifelată a doamnei Wu, iar aceasta a plecat, zăbovind doar cât să-i şoptească slujnicei:

— De data asta o să-şi revină, dar străduieşte-te să fereşti mâncărurile grase din calea ei, ca să nu poftească la ele.

— Dar Bătrâna Doamnă e încăpăţânată şi nu vreau să o supăr, a murmurat servitoarea, încercând să se apere.

— Tu să asculţi de mine! i-a zis tăios doamna Wu.

Şi totuşi, în timp ce se apropia de curtea domnului Wu, se simţi mulţumită că din tot acest rău se ivise măcar un lucru bun: boala bătrânei îi dădea un motiv să meargă acolo – altul decât pricina ei. O trimisese pe Ying înainte, ca să-i anunţe venirea. Când a ajuns la poarta curţii, a găsit-o acolo: slujitoarea o aştepta să-i spună că domnul Wu fusese cu treburi în oraş şi tocmai ce se întorsese. Soţul ei îi lăsase vorbă prin Ying să aştepte până ce el îşi schimbă hainele.

Doamna Wu s-a dus să aştepte în curtea unde îşi petrecuse atâţia ani din viaţă. Bujorii răsădiţi acolo creşteau viguroşi. Bobocii înfloriseră deja, petalele stăteau pleoştite, însă frunzele erau întunecate şi cărnoase. Cineva plantase în iaz seminţe de lotus, iar florile mari şi rozalii pluteau deschise la suprafaţa apei. În inima

fiecărei flori tremurau stamine pârguite, gata să se înmulţească, acoperite cu praf auriu. Mireasma lor umplea aerul din curte, iar doamna Wu şi-a scos batista şi a dus-o la nas. Parfumul era prea greoi.

Din curte a trecut în camera mare. Mobila rămăsese la locul ei, dar fuseseră aduse şi alte obiecte. În odaie erau prea mulţi arbuşti în ghivece. Pe pereţi atârnau câteva tablouri străine înrămate. Nicăieri nu mai domnea curăţenia de altădată. S-a simţit nemulţumită văzând că praful fusese măturat şi împins sub scaune şi prin unghere. S-a îndreptat către uşile masive din lemn sculptat, cu zăbrele, care în acea clipă erau larg deschise. S-a uitat în dosul unei uşi.

Domnul Wu a intrat, încheindu-şi haina gri de mătase.

— Mamă a fiilor mei, e ceva dincolo de uşă? a întrebat el cu glas vesel.

Ea l-a privit şi a roşit uşor.

— E praf, i-a răspuns. Trebuie să vorbesc cu vechilul. Odaia asta trebuie dereticată.

Domnul Wu privi în jur, de parcă acum ar fi văzut încăperea pentru prima oară.

— Poate că ai dreptate. Odaia asta are nevoie de tine, a continuat el după o clipă de tăcere.

Dar o spuse pe un ton vesel şi râzând jucăuş. Ea a devenit serioasă şi nu i-a răspuns.

S-au aşezat. Ea îi cercetă chipul fără ca el s-o observe. Bărbatul părea bine hrănit, iar cutele din jurul gurii căpătaseră iar o expresie veselă. Tocmai asta dorise şi plănuise ea. Şi atunci de ce simţea în ea o dorinţă plină de cruzime să-l rănească?

— Mama ta e bolnavă, l-a anunţat ea brusc. Te-ai dus la ea?

Surâsul a dispărut de pe chipul lui.

— Din păcate, nu. Ar fi trebuit să merg azi-dimineaţă, dar m-am luat cu treburile mele şi…

— E foarte bolnavă, a repetat doamna Wu.

— Doar nu vrei să spui că…

— De data asta nu. Dar sfârşitul i-e aproape. Sufletul ei a început să se întrebe ce-l aşteaptă şi m-a întrebat dacă eu cred în viaţa de apoi. Dacă pune astfel de întrebări, înseamnă că trupul a început să moară, iar sufletul se teme.

— Şi ce i-ai răspuns?

Chipul lui a devenit deodată solemn.

— I-am spus că sper să existe o viaţă de apoi, dar de unde să ştiu eu?

Bărbatul s-a supărat din senin.

— Cât de crudă eşti! i-a strigat el. Cum poţi să-ţi mărturiseşti îndoiala în faţa unei bătrâne?

Şi-a descheiat haina la nasturele de sus, care îi strângea grumazul plin. A scos din guler un evantai şi a început să-şi facă vânt cu îndârjire.

— Tu ce i-ai fi răspuns? a întrebat ea.

— Aş fi liniştit-o! a strigat domnul Wu. I-aş fi spus că la Izvoarele Galbene[5] o aşteaptă doar fericire. I-aş fi spus…

— Atunci poate c-ai face bine să te duci tu la ea şi să-i spui asta.

Când se mânia, doamna Wu nu ridica niciodată tonul. În schimb, glasul îi devenea aidoma unui pârâu de argint topit. În clipa aceea argintul se scurgea la vale arzând.

Însă domnul Wu s-a mulţumit să-şi răsfrângă buza de jos.

— Să ştii c-o să-i spun.

Preţ de o clipă cei doi au rămas tăcuţi, fiecare luptându-se să-şi recapete stăpânirea de sine. Ea stătea absolut nemişcată, cu mâinile încremenite în poală, şi îşi plecase uşor capul. Nici el nu făcea vreo mişcare – doar mâna lui agita neîncetat evantaiul. Fiecare se mira de ce se supărase pe celălalt şi niciunul nu găsea vreun răspuns.

Ea a vorbit prima.

— Mai am ceva de spus.

Glasul încă îi suna ca un pârâu de argint.

— Vorbeşte, a îndemnat-o domnul Wu.

Încă o dată, femeia a decis să spună adevărul.

— Ieri-seară Xiuming a venit la mine şi m-a rugat să-ţi spun că a rămas grea.

A folosit din nou cuvintele vulgare. Nu a săltat capul şi nici nu şi-a ridicat privirea, ci a stat în continuare nemişcată şi graţioasă.

A auzit cum evantaiul şi-a curmat mişcarea şi a foşnit pe mătasea hainelor bărbatului. Acesta a rămas tăcut atât de mult timp, încât până la urmă doamna Wu a ridicat ochii. Se zgâia la ea, cu un surâs jenat şi caraghios întipărit pe chip, şi îşi freca creştetul capului cu mâna dreaptă, într-un gest pe care femeia îl înţelegea perfect. Era un amestec de veselie, ruşine şi plăcere.

---

[5] În cultura chineză Izvoarele Galbene reprezintă lumea subterană, unde hălăduiesc spiritele morţilor (n.t.).

Când ochii lor s-au întâlnit, bărbatul a râs tare.

— Otrăveşte-mă. Pune-mi otravă în orez sau aur mărunţit în vin. Sunt un neruşinat. Dar, mamă a fiilor mei, n-am făcut altceva decât să te ascult. Nimic mai mult.

Râsul i se strecura din gâtlej fără să vrea. Colţurile gurii îi zvâcneau şi pleoapele îi tremurau.

— Nu te preface că nu eşti mulţumit, i-a zis ea. Ştii bine că eşti mândru de tine.

— Vai mie! Sunt prea viril, s-a văitat el.

Ca de atâtea ori în vremea când trăiseră împreună, râsul i-a unit şi cei doi s-au întâlnit din nou pe puntea clădită astfel. În acel râs femeia simţea ceva. Nu îl iubea! Meichen avusese dreptate. Nu îl iubea. Nu îl iubise niciodată. Şi atunci cum ar fi putut să-l urască? Era ca şi cum ultimul lanţ i-ar fi căzut de pe suflet. De nenumărate ori ridicase acele lanţuri şi le înfăşurase în jurul ei. Dar acum nu mai trebuia s-o facă. Se eliberase de el pe deplin.

— Ascultă-mă, i-a zis doamna Wu când râsul a încetat. Să fii bun cu ea.

— Am fost mereu bun cu toată lumea.

— Te rog, fii serios o clipă. E primul ei copil. Nu te ţine de capul ei. Las-o în pace dacă se întoarce cu faţa la perete.

Bărbatul a clătinat din cap către ea.

— Poate că o singură concubină nu-i de ajuns, a tachinat-o el şi şi-a lipit vârful limbii de buza de sus.

Dar n-o mai putea atinge ori jigni. Doamna Wu a surâs.

— Poţi să mergi la mama ta. În loc să-i vorbeşti despre sufletul ei, spune-i c-o să ai încă un fiu.

Dar pe Bătrâna Doamnă n-a înveselit-o nici măcar vestea pe care i-a adus-o fiul ei. Doamna Wu tocmai ajunsese în curtea ei, după ce se oprise pe drum ca să se joace cu copiii, când Ying a venit în fugă şi a chemat-o.

— Bătrâna Doamnă se simte mai rău! a strigat slujitoarea. Se teme şi vă cheamă, stăpână! Stăpânul e acolo şi vă imploră să veniţi.

Doamna Wu s-a întors repede şi s-a grăbit să ajungă la căpătâiul bolnavei. Domnul Wu era acolo şi mângâia mâna pe jumătate ţeapănă a mamei sale.

— Starea ei e mai rea! a strigat el când a văzut-o. Bătrâna mea mamă a ales drumul spre lumea de jos!

În ochii sticloşi ai Bătrânei Doamne a pâlpâit o sclipire, dar femeia nu mai era în stare să vorbească. În schimb, a deschis gura şi şi-a schimonosit chipul, ca şi cum ar fi vrut să plângă. Dar nicio lacrimă nu s-a ivit şi niciun sunet nu s-a auzit, iar bătrâna doar privea jalnic la nora ei.

Doamna Wu a înţeles pe loc că Bătrâna Doamnă era mai speriată ca oricând.

— Adu repede vin, i-a spus lui Ying, care o urmase. Trebuie s-o încălzim, ca să-şi poată simţi trupul. Adu vinul de Canton. Încălzeşte-l iute. Şi trimite portarul după doctor.

Bătrâna se uita mai departe la doamna Wu, implorând-o s-o ajute, cu chipul încremenit în expresia jalnică a unuia care plânge.

— Ying o să aducă nişte vin cald, i-a vorbit doamna Wu cu glasul ei cel dulce şi liniştitor. O să te simţi mai bine şi mai înzdrăvenită. Nu te teme, mamă. N-ai de ce să te temi. În jurul tău toate sunt neschimbate. Copiii se joacă afară, la soare. Slujnicele cos şi se îngrijesc de casă. Bucătarii pregătesc cina. Viaţa merge mai departe, aşa cum a mers dintotdeauna, şi va merge mai departe mereu. Strămoşii noştri au construit casa asta, noi am trăit în ea atâţia ani, iar copiii noştri ne vor urma. Viaţa e fără sfârşit, mamă.

Glasul ei melodios şi alinător răsuna în odaia tăcută. Bătrâna Doamnă l-a auzit şi, încetul cu încetul, cutele de pe chipul ei s-au netezit, iar expresia plângăreaţă s-a stins. Buzele i-au tremurat din nou şi a început să răsufle. Cât timp expresia aceea îi îngheţase chipul, păruse să nu mai respire.

În scurt timp, Ying a venit în fuga mare, aducând vin cald într-un urcior mic, cu gât lung. Doamna Wu l-a ridicat la buzele deschise ale bătrânei şi a picurat vinul în gura ei. Bolnava a înghiţit o dată, de două ori, de trei ori. O urmă palidă de plăcere i s-a ivit în ochi. A înghiţit încă o dată şi a mormăit câteva vorbe:

— Pot simţi…

Apoi în ochii ei a apărut o expresie de uimire şi furie. În timp ce simţea vinul cald în pântece, inima ei dârză s-a oprit. Femeia s-a cutremurat, vinul i-a venit înapoi pe gât, a pătat cuvertura, şi astfel a murit Bătrâna Doamnă.

— Vai, mamă! a gemut înspăimântat domnul Wu.

— Ia urciorul! i-a poruncit tăios doamna Wu lui Ying.

S-a aplecat, şi-a scos din mânecă batista de mătase fină şi a şters buzele Bătrânei Doamne. A ridicat cu amândouă mâinile capul bolnavei. Dar capul era inert, aşa că l-a aşezat la loc pe pernă.

— Sufletul i-a zburat, a anunţat ea.

— Vai, mamă! a gemut iar domnul Wu.

A început să jelească în gura mare, iar doamna Wu l-a lăsat să plângă. Când oamenii mor, anumite lucruri trebuie săvârşite repede. În cazul oamenilor atât de bătrâni cum era soacra ei, cele şapte spirite ale cărnii nu părăsesc trupul imediat. Bătrâna Doamnă trebuia curăţată de rău şi închisă între patru pereţi, pentru ca aceste spirite eliberate din trup să nu facă rele în casă. Trebuiau să cheme preoţii. În adâncul ei, doamna Wu nu credea nici în aceşti preoţi, nici în zeii lor. În timp ce domnul Wu plângea şi mângâia mâna mamei sale, doamna Wu privea în jos. Şi-a dat seama uimită că în ea izvora dorinţa copleşitoare de a-l chema acolo pe fratele André şi de a lăsa în seama lui alungarea răului din casă. Dar asta nu ar fi mulţumit familia. Dacă peste vreun an un copil s-ar fi îmbolnăvit sub acest acoperiş, toată lumea ar fi învinuit-o că nu se îngrijise de spiritele din trupul bătrânei. De dragul familiei, trebuia să respecte vechile tradiţii.

S-a întors către Ying:

— Cheamă preoţii. Iar îmbălsămătorii să vină şi ei la timpul lor.

— Am eu grijă de toate, a promis Ying şi a plecat.

— Vino, tată al fiilor mei, l-a chemat doamna Wu pe soţul ei. S-o lăsăm aici o vreme. Slujnicele or s-o spele şi or s-o îmbrace. Preoţii vor veni s-o purifice, iar îmbălsămătorii or să-şi facă datoria. Trebuie să pleci de aici.

Bărbatul s-a ridicat supus şi cei doi au ieşit împreună. Ea mergea încet pe lângă el, iar el suspina în continuare şi îşi ştergea ochii cu mâneca. Ea ofta fără să plângă. Nu mai plânsese de ani de zile, iar în clipa aceea se părea că lacrimile îi secaseră. Dar când el i-a auzit oftatul, a luat-o de mână şi aşa, mână în mână, au mers până în curte. S-au aşezat amândoi, iar femeia l-a lăsat să-i depene amintiri despre mama lui: cum îl scăpa de pedepsele tatălui său, cum se furişa în odaia lui când tatăl îl silea să studieze, aducându-i vin, prăjituri şi nuci, cum îl ducea la teatru în zilele de sărbătoare, iar când era bolnav, îi aducea la pat jongleri şi scamatori care să-l distreze, cum îi dădea să pufăie dintr-o pipă cu opiu când avea dureri de dinţi.

— A fost o mamă bună, i-a zis el. Mereu veselă – şi mă înveselea şi pe mine. M-a învăţat să mă bucur de viaţă.

Doamna Wu asculta totul în tăcere, îndemnându-l să mănânce şi să bea, să bea încă puţin. Dispreţuia beţia, însă câteodată vinul

ajuta: tocea ascuţişul suferinţei. Aşa că el a băut vinul cald pe care soţia lui poruncise să fie adus. Pe măsură ce bea, limba i se împleticea tot mai tare şi repeta acelaşi lucru la nesfârşit, până când, într-un final, capul i s-a lăsat în piept.

Atunci doamna Wu s-a ridicat în tăcere şi a intrat în odaia care odinioară fusese a ei. S-a uitat pe sub draperiile de satin ale patului. Acolo, lipite de peretele din spate, a întrezărit o ceafă acoperită cu păr negru şi conturul unui umăr zvelt.

— Xiuming, a chemat-o încet. Dormi?

Fata s-a întors către ea, iar doamna Wu i-a văzut ochii ţintuind-o din întuneric.

— Xiuming, în seara asta nu-i nevoie să dormi aici. Bătrâna Doamnă a plecat la Izvoarele Galbene, iar el s-a îmbătat de durere. Ridică-te, copilă.

Xiuming s-a strecurat afară din pat, tăcută şi supusă.

— Unde să mă duc? a întrebat ea umilă.

Doamna Wu şovăia.

— Ai putea veni în curtea mea, i-a spus în cele din urmă. În noaptea asta n-o să dorm. Trebuie s-o veghez pe Bătrâna Doamnă.

— O, lasă-mă să veghez cu tine! s-a rugat Xiuming. Nu vreau să dorm.

— Dar eşti tânără şi, pentru binele copilului, n-ar trebui să stai trează atât de târziu, i-a răspuns doamna Wu.

— Lasă-mă să stau cu tine! a implorat-o Xiuming.

Doamna Wu n-a putut s-o refuze.

— Bine, fie.

Aşa că după ce servitorii l-au culcat pe domnul Wu, iar doamna Wu a tras cu mâna ei draperiile în jurul lui, doamna Wu şi-a ocupat în acea noapte locul cuvenit în casă. Cei care vegheaseră până atunci s-au dus la culcare. Dar nici servitorii, nici verişorii mai vârstnici nu s-au culcat. Bătrâna Doamnă a fost spălată şi îmbrăcată, iar doamna Wu s-a asigurat că toate erau duse la capăt aşa cum se cuvine. Xiuming stătea pe lângă ea, tăcută, dar mereu gata să o ajute. Fata avea mâini dibace, ochi ageri şi ştia să ghicească dorinţele înainte de a fi rostite. Dar doamnei Wu îi era foarte limpede că Xiuming nu era îndurerată. Pentru ea asta nu era moartea. Faţa ei era gravă, dar nu tristă şi nu se prefăcea că plânge, cum ar fi făcut alta în locul ei.

„Inima ei încă nu aparţine acestei case”, şi-a spus doamna Wu în vreme ce o privea. „Dar când va veni pe lume copilul, el o s-o lege

de acest loc.”

Astfel, o generaţie şi-a încheiat ciclul şi a părăsit casa, iar doamna Wu a devenit capul familiei între acele ziduri, aşa cum domnul Wu era capul familiei în afara casei. Nu au îngropat-o imediat pe Bătrâna Doamnă. Ghicitorii chemaţi au declarat că prima zi prielnică pentru îngropăciune avea să fie la mijlocul toamnei. Aşadar, după ce ritualurile au fost îndeplinite, iar Bătrâna Doamnă îşi dormea somnul de veci în sicriul ei pecetluit din lemn de chiparos, racla a fost dusă în templul tăcut al familiei, care se afla tot în casă. Nimeni, nici măcar copiii, nu avea impresia că Bătrâna Doamnă îi părăsise. Deseori, în timp ce se jucau, copiii alergau la templu şi aruncau o privire înăuntru.

— Stră-străbunico! o strigau ei încet. Stră-străbunico, ne auzi?

Apoi ciuleau urechile. Uneori nu auzeau nimic. Dar adesea, când ziua era vântoasă, îşi spuneau unul altuia că o auzeau pe bătrână răspunzându-le din sicriu.

— Şi ce spune? întrebase o dată doamna Wu o fetiţă, fiica unui văr apropiat.

Copila era serioasă.

— Zice: „Copii, jucaţi-vă. Fiţi fericiţi”. Dar, mamă mai mare, glasul ei e tare slab şi parcă vine de foarte departe. Oare e mulţumită în sicriul ei?

— Foarte mulţumită, o asigurase doamna Wu. Ascult-o, copilă. Du-te şi joacă-te şi fii fericită.

După moartea Bătrânei Doamne, familia a părut să încremenească o vreme în nemişcare. Parcă odată cu dispariţia bătrânei, fiecare generaţie ştia că se deplasase în timp şi spaţiu. Prin moartea ei, viaţa făcuse un salt şi cu toţii erau acum un pic mai aproape de sfârşit. Când domnul Wu şi-a încheiat perioada de doliu şi a lepădat hainele din pânză de sac, nu mai era acelaşi om. Faţa lui rotofeie părea mai serioasă. Câteodată se ducea în curtea doamnei Wu şi vorbeau despre familia ai cărei stâlpi deveniseră. El îşi făcea griji că nu fusese un fiu bun, aşa cum ar fi trebuit. După ce discutau despre recoltă, despre birurile grele puse de seniori şi guvern şi dacă era cazul să facă o cheltuială sau alta, după ce isprăveau de vorbit despre copii şi nepoţi, domnul Wu cădea pe gânduri şi îşi pomenea mama.

— Tu ai fost mereu bună cu ea, îi zicea el doamnei Wu. Dar eu o uitam aproape tot timpul.

Ca să-l liniştească, doamna Wu îi spunea:

— Cum ar putea un bărbat să-şi uite mama? Ţi-a dat viaţă şi, trăind-o, îţi aminteşti de ea. Ţi-a dat un trup, iar când mănânci, bei, dormi şi ori de câte ori te foloseşti de acest trup, o faci în amintirea ei. Nu le cer fiilor mei să dea fuga mereu la mine şi să strige: „Mama încolo, mama încoace”. Mă simt îndeajuns de răsplătită dacă trăiesc, sunt sănătoşi, se însoară, sunt fericiţi şi au copii. Viaţa mea îşi găseşte împlinirea prin ei. Tot aşa şi Bătrâna Doamnă. Ea trăieşte prin tine şi tu, prin fiii tăi.

— Chiar crezi asta? spunea el după ce asculta.

Şi de fiecare dată se liniştea, pleca şi o lăsa în pace.

Rămasă singură, femeia cugeta la multe alte lucruri. Acum, mai mult ca oricând, viaţa ei era împărţită în două: partea care trăia în casă şi cea care trăia înăuntrul ei. Uneori biruia una, alteori cealaltă. Când toţi ai casei trăiau în înţelegere, doamna Wu era fericită de una singură. Când se iscau necazuri, rezolva lucrurile aşa cum se pricepea.

Pe la mijlocul acelei toamne au apărut mici semne de necazuri. Doamna Wu a ştiut că problema avea să se înrăutăţească dacă nu o înăbuşea în faşă, ca pe o buruiană agăţată de un arbore tânăr. Linyi şi Fengmo au început să se certe. Ea le-a observat arţagul din întâmplare, într-o zi când făcea o plimbare prin toată casa. În ciuda frumuseţii sale vioaie, Linyi era delăsătoare în propria ei curte. La început doamna Wu nu a vrut să pomenească nimic de asta, pentru că Linyi era fiica prietenei sale şi îşi dădea seama că, din pricina familiei ei numeroase, doamna Kang nu putea păstra mereu ordine şi curăţenie în casă. Era de aşteptat ca fiicele ei să fie chiar şi mai neglijente decât mama lor.

Dar şi Meng era fiica doamnei Kang. Prin urmare, în loc să-i facă reproşuri lui Linyi, doamna Wu s-a dus la sora mai mare a fetei ca să-i ceară sfatul.

A găsit-o pe Meng pieptănându-şi părul ei lung dimineaţa târziu. Era o dimineaţă blândă, cenuşie, iar casa era pe jumătate aţipită. Doamna Wu nu i-a reproşat că se pieptăna abia atunci, dar s-a gândit că, poate, surorii mai mari i-ar fi fost de ajutor să ştie că sora ei mai mică avea să fie dojenită.

Văzând-o pe doamna Wu, Meng şi-a prins iute părul cu mâna.

— Tu eşti, mamă? a strigat-o ea. Ce ruşine mi-e că nu m-am pieptănat! O să-mi prind părul în vârful capului.

— Nu, copilă. Piaptănă-l cum se cuvine, a spus doamna Wu şi s-a

aşezat.

Slujnica a continuat să pieptene părul negru, lung şi mătăsos al lui Meng. Rulan şi Linyi aveau părul scurt, dar Meng îşi purta părul aşa cum o cerea tradiţia.

— Câte zile mai ai până naşti? a întrebat doamna Wu.

— După lună, unsprezece, a răspuns Meng. Mamă, sper c-o să mă sfătuieşti. Ştii cât am pătimit cu primul copil.

— Când mi-am născut eu pruncii, a intervenit veselă slujnica, s-a întâmplat pe câmp, în timp ce-mi ajutam bărbatul să are.

Slujnica era o ţărancă de pe moşia Wu şi familia o cunoştea demult. Se întorcea chiar şi vara la câmp şi venea înapoi în casa familiei abia iarna, după ce se strângea recolta, ca să ajute la treburile casei pe timpul iernii. Făcea astfel pentru că era văduvă şi familia trebuia să-i poarte de grijă, dar iubea viaţa la ţară şi simţea nevoia să se întoarcă acolo măcar o dată pe an.

— N-o să pătimeşti atât de mult cu al doilea copil, i-a spus doamna Wu. Dar e de aşteptat ca femeile trăite în casă să nască mai greu decât cele care trăiesc în aer liber.

— Linyi va naşte mai lesne decât mine? a întrebat cu nevinovăţie Meng.

— Nici ei n-o să-i fie mai bine, a răspuns slujnica. E prea educată.

Doamna Wu a râs.

— Nu-i adevărat, draga mea. Probabil că eu sunt la fel de educată ca Linyi şi totuşi am născut uşor. Dar e adevărat că am avut mult noroc în viaţă.

— Sunteţi dintre cele pe care Cerul le hărăzeşte cu noroc, a aprobat slujnica.

— Linyi zice că nu vrea copii, a spus dintr-odată Meng. Mai spune şi că şi-ar dori să nu se fi măritat cu Fengmo.

Uluită, doamna Wu a ridicat privirea.

— Meng, ai grijă ce spui! a exclamat ea.

— E adevărat, mamă.

Şi Meng a bătut din picior, înfuriată pe servitoare, şi a strigat:

— Mă tragi de păr, toanto!

— Daţi vina pe sora dumneavoastră, care m-a speriat, s-a apărat femeia. N-am mai auzit ca o femeie să nu vrea copiii. Poate doar concubinele, care se tem să nu-şi sluţească trupul. Dar în casa asta până şi concubina zămisleşte.

Doamna Wu nu a ascultat discuţia asta dintre stăpână şi slujnică.

— Meng, eu am venit să-ţi zic că sora ta e şleampătă şi aveam

de gând să te întreb ce să-i spun, dar ce-mi zici tu e mai grav decât praful adunat pe sub mese. Ar fi trebuit să cercetez mai devreme căsnicia asta, dar am fost ocupată cu înmormântarea Bătrânei Doamne. Spune-mi ce ştii tu.

— Am auzit-o chiar de la Linyi, începu Meng.

Niciuna dintre doamne nu se ferea de slujnică. Ce-ar fi avut de ascuns? Cele ce se petreceau în casă erau în văzul tuturor, iar servitorii trebuiau să ia şi ei parte la toate.

— Spune-mi ce ţi-a zis Linyi, i-a poruncit doamna Wu.

— Zice că urăşte casele mari, ca asta. Îşi doreşte să nu fi ajuns aici şi zice că Fengmo e al familiei, nu al ei, că şi ea aparţine familiei, împotriva voinţei sale, şi nu lui Fengmo. Vrea să plece amândoi de aici şi să locuiască singuri.

Doamna Wu nu putu pricepe cele auzite.

— Singuri? Şi ce-or să mănânce?

— Linyi zice că Fengmo o să muncească şi-o să câştige bani, dar asta numai dacă ştie destulă engleză.

— Vrea ca el să ştie mai multă engleză?

— Ca să poată câştiga bani şi să poată locui singuri.

— Dar nimeni nu-i deranjează aici, a spus doamna Wu.

Era înfuriată că tocmai în casa ei apăruse această sursă de răzmeriţă întunecată.

— Ea zice despre obiceiurile familiei, a explicat Meng. Sărbătorile, înmormântările şi naşterile, îndatoririle nurorilor şi ale servitorilor care se ocupă de copii şi aşa mai departe. Se plânge că Fengmo se gândeşte mai întâi la familie şi apoi la ea.

— Aşa şi trebuie, a spus ferm doamna Wu. Şi aşa ar trebui să facă şi ea. Cum adică? E cumva o târfă, de nu aparţine acestei case?

Văzând că doamnei Wu nu îi făcea deloc plăcere să audă aşa ceva, Meng a tăcut. Slujnica ştia şi ea că povestea era prea încurcată şi că nu se cădea să comenteze. A terminat de pieptănat părul stăpânei sale, i-a înfipt în păr două podoabe cu perle, a curăţat pieptănul de păr, apoi a înfăşurat firele pe un deget, a ieşit în curte şi le-a suflat în vânt.

Doamna Wu şi Meng au rămas singure.

— Şi tu ai gânduri de-astea? a întrebat cu asprime sever doamna Wu pe făptura asta rotofeie şi drăgălaşă.

Meng a izbucnit în râs.

— Mamă, eu sunt prea leneşă, a recunoscut ea. Îmi place să

trăiesc în casa asta. E curată şi pusă în rânduială fără ca eu să mişc un deget. Mă bucur când un servitor îmi ia copilul dacă începe să plângă şi sunt fericită toată ziua. Şi apoi eu, n-am mers niciodată la şcoală şi nu-mi pasă dacă citesc sau nu cărţi. Tatăl copiilor mei îmi spune tot ce am nevoie să ştiu. De ce-aş vrea să ştiu mai multe decât vrea el să ştiu?

— Liangmo se poartă bine cu tine? a cerut să ştie doamna Wu.

Obrajii lui Meng s-au împurpurat.

— Se poartă foarte bine cu mine în toate. Nu există bărbat mai bun decât el. Mulţumesc, mamă.

— Fengmo nu se poartă bine cu Linyi?

Meng a şovăit.

— Cine poate spune cine aţâţă focul când se iscă o ceartă? Dar cred că Rulan e de vină. Umblă mereu cu Linyi. Stau de vorbă despre soţii lor şi fiecare adaugă la cusururile soţului ei pe cele ale celuilalt bărbat.

Doamna Wu şi-a adus aminte că Rulan plânsese tare rău într-o noapte, mai demult.

— Şi Rulan e nemulţumită?

Meng a ridicat din umeri.

— Linyi e sora mea, a venit răspunsul după câteva clipe de şovăială. Nu stau la taclale cu Rulan.

— N-o placi pe Rulan! a exclamat doamna Wu.

Avea impresia că înainta printr-un labirint, scufundându-se adânc în ceva ce nici nu bănuise că exista în casa ei. Cât de îngrozitor era că aceia ce-i urmau în rang pe ea şi domnul Wu se certau!

— Nu-mi place Rulan, a aprobat Meng, fără ca glasul să i se schimbe sau să vădească ură.

— De ce se ciorovăiesc mereu femeile? a întrebat cu severitate doamna Wu.

Meng a ridicat iar din umeri.

— Dacă nu-ţi place un om, nu înseamnă că te certi cu el. Rulan nu-mi place fiindcă se poartă ca şi cum ea ar avea mereu dreptate, iar ceilalţi, nu. La fel se poartă şi cu Tsemo, mamă, şi mă mir că n-ai băgat de seamă până acum. I-am zis lui Liangmo că ar trebui să-ţi vorbească despre asta, numai că el spune de fiecare dată că nu vrea să te deranjeze. Dar Bătrâna Doamnă ştia… O mai plesnea pe Rulan.

— O plesnea pe Rulan! a strigat doamna Wu. De ce nu mi-a zis

nimeni?

— Tsemo nu-i îngăduia lui Rulan să-ţi spună, a explicat Meng, căreia începea să-i placă toată povestea asta. Rulan e prea educată. E mai educată ca Linyi şi de-aia sora mea ascultă de ea. Vorbeşte întruna de lucruri pe care femeile n-ar trebui să le ştie.

— Ce anume?

— Despre Constituţie, reconstrucţie naţională, tratament inegal şi treburi de-astea.

— Am impresia că şi tu le ştii, a remarcat doamna Wu cu o umbră de zâmbet.

— Liangmo le ştie. Eu nu.

— Nu vrei să ştii şi tu ce ştie Liangmo? a cercetat-o doamna Wu.

— Avem multe alte lucruri despre care să vorbim.

— Ce fel de lucruri? a vrut să ştie iar femeia.

Însă Meng n-a răspuns în cuvinte. În schimb, surâsul i-a adâncit gropiţele în obraji şi tânăra şi-a ferit privirea.

Doamna Wu n-a mai tras-o de limbă. După o vreme s-a sculat de pe scaun şi s-a întors în propria curte, purtând cu ea vestea acestei noi dezordini în căminul ei. În ziua aceea a fost cuprinsă de un soi de osteneală. Se simţea ca un om nevoit să alerge într-o întrecere, dar fără să se hrănească înainte. Nu era îndeajuns de puternică pentru tinerii aceştia – bărbaţii şi femeile a căror existenţă atârna de ea. Înţelepciunea pe care o poseda era prea demodată pentru ei. Era înţelepciunea căii omeneşti care nu se schimbă de la naştere şi până la moarte. Se gândi la fratele André. Înţelepciunea lui depăşea cu mult zidurile acelei case. Se gândi să-l cheme pe Fengmo şi să-i sugereze să-şi reia studiul. Pe urmă, când preotul avea să vină, putea să-i destăinuie frământările cu care o împovărau aceşti tineri.

A trimis-o pe Ying să-l cheme pe Fengmo. Băiatul era acasă şi în clipa aceea nu avea nimic de făcut, aşa că a venit îndată. În înfăţişarea lui era ceva ce nu-i plăcu doamnei Wu. Dacă n-ar fi fost însurat, ea ar fi zis că băiatul era dezmăţat. Părea ursuz, nemulţumit şi, în acelaşi timp, sătul până în gât.

— Fengmo, fiule, i-a vorbit ea cu vocea ei plăcută, de când a murit bunica ta am fost peste măsură de prinsă cu treburile. Nu te-am întrebat cum o mai duci. V-am văzut pe tine şi pe Linyi aşezaţi la casa voastră, dar nu mi-am închipuit că sunteţi singuri. Haide, fiule, vorbeşte-i mamei tale.

— N-am despre ce vorbi, mamă, a răspuns nepăsător Fengmo.

— Despre tine şi Linyi, l-a îndemnat ea.

— Ne merge destul de bine.

Femeia îl privi în tăcere. Fengmo era un tânăr înalt, cu talia îngustă, cu încheieturile mâinilor delicate şi glezne asemenea. Trupul lui nu era masiv, însă ascundea o forţă neobişnuită. Avea chipul pătrat şi o gură plină, care se posomora cu uşurinţă.

Doamna Wu a zâmbit.

— Cât de mult semeni cu tine când erai copil! a spus ea dintr-odată. E ciudat cât de puţin se schimbă bărbaţii după ce vin pe lume, în vreme ce femeile se schimbă atât de mult. Câteodată, când mă uit la voi, mi se pare că sunteţi aidoma ca în clipa când mi-aţi fost puşi prima oară în braţe!

— Mamă, de ce ne naştem? întrebă tânărul.

Şi ea îşi pusese adesea aceeaşi întrebare, dar s-a neliniştit când a rostit-o fiul ei.

— Oare nu e de datoria fiecărei generaţii să o zămislească pe următoarea?

— Dar de ce? s-a încăpăţânat băiatul. De ce trebuie să existăm?

— Odată ce am fost creaţi, putem înceta să existăm?

— Dar dacă eu exist doar pentru a aduce pe lume un altul asemenea mie, iar dacă el trăieşte doar ca să zămislească o fiinţă asemenea lui şi asemenea mie, care-i folosul meu? a continuat băiatul.

Nu o privea. Mâinile lui subţiri şi tinere erau împreunate în faţă.

— Există în mine o parte care n-are nimic de-a face cu tine, mamă, şi nici cu copilul pe care o să-l zămislesc, a spus el încet.

Femeia era înspăimântată. Şi ea avea asemenea trăiri şi îşi punea aceste întrebări, dar nici nu visase să le regăsească la fiul ei.

— Vai! Pentru tine am fost o mamă rea. Tatăl tău n-a avut niciodată astfel de gânduri! Te-am otrăvit!

— Dar am avut gândurile astea dintotdeauna.

— Nu mi-ai spus nimic până acum! a strigat mama lui.

— Am crezut c-or să dispară. Şi totuşi încă le am în cap.

Doamna Wu a devenit foarte serioasă.

— Sper că asta nu înseamnă că tu şi Linyi nu vă înţelegeţi.

Băiatul s-a încruntat.

— Nu ştiu ce vrea Linyi. N-are stare.

— Stai prea mult cu ea. Nu-i bine ca soţul şi soţia să petreacă prea mult timp împreună. Bag de seamă că nu vine să stea laolaltă cu femeile, cum face Meng, ci rămâne în curtea ta. Fireşte că

oboseşte tot stând acolo. Nu face nimic, nu are stare…

— Poate că da, a zis el, de parcă nu i-ar fi păsat.

Doamna Wu îl privi, încă neliniştită.

— Fengmo, să-l invităm iar pe fratele André aici. Mi-ai părut fericit cât stăteai cu el.

— Poate că de data asta n-o să mai fiu fericit, a răspuns el indiferent.

— Haide, i-a zis ea ferm.

Cu mult timp în urmă învăţase că la indiferenţă trebuie să răspunzi cu hotărâre.

— O să-l invit eu.

Băiatul n-a răspuns nimic.

— Fengmo, dacă tu şi Linyi vreţi să plecaţi din casa asta, eu n-o să vă împiedic. Vreau ca fiii mei să fie fericiţi. Ai dreptate să te întrebi de ce trebuie să fii doar o verigă din lanţul generaţiilor. Mai am şi alţi fii. Dacă vrei să pleci, spune-mi-o.

— Nu ştiu ce vreau, a zis băiatul cu aceeaşi indiferenţă.

— O urăşti pe Linyi? Dacă da, asta se întâmplă pentru că eşti foarte nefericit. De cât timp te-ai căsătorit cu ea? Abia au trecut trei luni. Ea nu e însărcinată, iar tu ai devenit indiferent. Ce vrea să-nsemne asta, Fengmo?

— Mamă, nu ne poţi măsura pe toţi după aşa ceva, a declarat băiatul.

Dar femeia era prea vicleană.

— N-o să te măsor doar după asta, dar ştiu că dacă bărbatul şi femeia nu se împreunează mai întâi cu trupul, nu există niciun alt fel de împreunare. Dacă trupurile s-au împerecheat, vor urma şi alte împreunări, iar dacă nu, cei doi tot vor putea trăi ca unul. Dar trupul e temelia casei pe care o clădesc cei doi. Sufletul, mintea şi orice altceva sunt acoperişul, podoabele, alte lucruri pe care proprietarul le adaugă unei case frumoase. Dar toate astea n-au niciun rost fără temelie.

Fengmo s-a uitat la ea.

— De ce tata are o concubină?

Doamna Wu nu i-a îngăduit această grosolănie.

— Vine un timp pentru toate, a zis ea cu asprime, iar între toate există şi un timp al trecerii.

Băiatul ştia că încălcase buna-cuviinţă, care era obligaţia unui fiu. Şi-a frecat părul tuns scurt şi şi-a trecut palmele peste obraji.

— Ei, atunci să vină fratele André, s-a învoit el, în cele din urmă.

După ce s-a mai gândit o vreme, a adăugat:

— O să fie singurul meu profesor. N-o să mai merg la şcoala de stat.

— Aşa să fie, fiule.

Capitolul VIII

Aşa a început fratele André să vină iar în casa familiei Wu. Nu a pomenit nimic despre perioada în care nu mai trecuse pe acolo, nici nu a povestit ce se întâmplase de la plecarea lui. Fengmo a venit seara la ore, apoi a plecat iar. Dar când preotul a trecut prin curte după lecţie, doamna Wu l-a strigat cu blândeţe. Stătea pe locul ei obişnuit, în care îşi petrecea mereu serile înainte să se lase frigul toamnei. Seara aceea era rece, dar pentru că nu îi venea să lase vara să plece, mai îndura câteva seri. Ying o certase că stă afară, iar în clipa aceea în bibliotecă ardea un mangal, ca să alunge frigul, despre care slujnica spusese că avea să-i îmbolnăvească stăpâna.

— Bunule frate André, i-a spus doamna Wu.

Silueta preotului s-a oprit. Bărbatul a întors capul şi a văzut-o.

— M-aţi strigat, doamnă?

— Da.

Femeia s-a ridicat de pe scaun.

— Dacă aveţi câteva clipe de zăbavă, vorbiţi-mi puţin despre al treilea fiu al meu. Nu sunt mulţumită de el.

Fratele André a încuviinţat, înclinându-şi capul masiv.

— Ying, adu ceai şi pe urmă rămâi aici ca să ai grijă de cărbuni, a poruncit doamna Wu.

Şi-a amintit că fratele André era preot şi voia să-l cruţe de stânjeneala de a rămâne între patru ochi cu o femeie.

Dacă bărbatul era într-adevăr stânjenit, nu o arăta. Când doamna Wu i-a făcut semn să se aşeze pe un scaun, s-a aşezat şi a aşteptat. Ochii lui pătrunzători îi priveau stăruitor chipul, dar femeia ştia că el nu se gândea la ea. Ochii aceia ar fi putut la fel de bine să o privească din cer.

— De ce e nefericit Fengmo? l-a întrebat ea de-a dreptul.

— N-are ocupaţie, a răspuns scurt fratele André.

— Ocupaţie? Dar are îndatoriri. La începutul fiecărui an dau sarcini fiecărui fiu şi fiecărei nurori. Anul ăsta fiul meu cel mare răspunde de supravegherea moşiilor – sub îndrumarea mea. Tsemo se ocupă de vânzări şi cumpărări, iar Fengmo învaţă despre

magazinele de cereale, unde ne vindem recoltele în oraş. De când s-a lăsat de şcoală, se ocupă cu asta câteva ceasuri pe zi.

— Şi totuşi n-are ocupaţie. Fengmo are o minte neobişnuită şi un spirit curios. Învaţă repede. Mi-aţi spus să-l învăţ engleza. Dar odată cu limba asta, mai învaţă şi altceva. Azi am descoperit că n-a uitat nimic. Ce l-am învăţat acum câteva luni a încolţit în el şi din învăţătura asta au crescut mlădiţe care caută ceva pe care să se caţere, un loc unde să înflorească şi să dea roade. Chiar dacă îi ocupaţi fiecare oră din zi, Fengmo tot nu va avea ocupaţie până când nu va afla acel lucru care-i epuizează mintea şi spiritul.

Doamna Wu a ascultat toate astea.

— Vreţi să mă convingeţi să vă îngădui să-i predaţi religie, a spus ea cu şiretenie.

— Nu ştiţi ce religie am, i-a răspuns fratele André.

— Ba ştiu. Surioara Hsia mi-a citit deseori din cărţile voastre sfinte, mi-a explicat cum se roagă străinii şi alte lucruri asemenea.

— Religia ei nu-i aceeaşi cu a mea, nici a mea nu-i aceeaşi cu a ei, i-a spus omul acela ciudat.

— Explicaţi-mi-o pe a dumneavoastră, i-a poruncit femeia.

— N-o s-o explic, pentru că nu pot. Surioara Hsia vă citeşte dintr-o singură carte şi vă arată un fel de a vă ruga, dar eu nu procedez aşa. Eu citesc mai multe cărţi şi n-am un fel anume de a mă ruga.

— Şi atunci ce religie aveţi dumneavoastră? a cerut ea să afle.

— Religia mea e cea a pâinii şi apei, a somnului şi veghii. Practic religia când îmi deretic casa şi îmi îngrijesc grădina, când hrănesc copiii părăsiţi pe care îi adun şi îi iau sub acoperişul meu, când vin aici să fac lecţii cu fiul dumneavoastră, când stau la căpătâiul celor bolnavi şi ajut muribunzii să-şi dea duhul în pace.

— Aş vrea să vă fi chemat când a murit Bătrâna Doamnă, a zis deodată femeia. Am simţit atunci nevoia ciudată să vă chem. Dar m-am temut că familia va vrea să vină doar preoţii de la templu.

— Nu m-aş fi împotrivit să vină preoţii voştri. Niciodată nu împiedic pe nimeni să aducă alinare cuiva. Cu toţii avem nevoie de alinare.

— Şi dumneavoastră? s-a interesat ea curioasă.

— Bineînţeles.

— Dar sunteţi atât de singur! a exclamat femeia. Nu aveţi nicio rudă de sânge.

— Toţi oamenii îmi sunt rude de sânge şi nu există nicio diferenţă între un sânge şi altul.

— Sângele dumneavoastră e la fel ca al meu? a strigat doamna Wu.

— Nu există nicio diferenţă între ele. Sângele omenesc e una şi aceeaşi substanţă.

— De ce sunteţi doar preot? a întrebat ea.

Ştiind că era o grosolănie din partea ei, s-a grăbit să se scuze:

— Iertaţi-mă, sunt prea curioasă. Ştiu că nu trebuie să întrebi niciodată un preot de ce a devenit preot. Dar cred că n-aţi săvârşit nicio fărădelege şi nu aveţi nevoie să vă protejaţi cu asta.

— Nu-mi cereţi iertare. Nici eu nu ştiu de ce am devenit preot. Poate pentru că la început am fost astronom.

— Cunoaşteţi stelele? a întrebat ea uluită.

— Doamnă, nimeni nu cunoaşte stelele, a venit răspunsul lui. Dar le studiez mărirea şi decăderea, drumul lor prin univers.

— Şi încă mai faceţi asta?

Se ruşina de curiozitatea ei, dar nu se putea abţine.

— Da, doamnă, după ce îmi termin treburile şi dacă cerul nu e acoperit de nori.

Preotul avea un fel de a vorbi atât de calm şi de onest, încât doamna Wu se simţea iritată. Răspundea la întrebările ei pentru că ea îl întreba şi pentru că nu avea nimic de ascuns, dar, în acelaşi timp, parcă nici nu i-ar fi păsat de ea.

— Sunteţi foarte singur, a spus ea brusc. Munciţi toată ziua printre cei săraci, iar noaptea, printre stele.

— Aşa e, a încuviinţat el liniştit.

— Nu v-aţi dorit niciodată o casă, o soţie şi copii?

— Doamnă, cândva, demult, am iubit o femeie şi urma să ne căsătorim. Apoi am cunoscut singurătatea şi n-am mai iubit-o, nici n-am mai avut nevoie de ea.

— Cred că aţi fost foarte nedrept faţă de ea, a spus cu multă demnitate doamna Wu.

— Într-adevăr, a recunoscut bărbatul. Aşa mi s-a părut şi mie atunci, dar n-am putut să nu-i spun adevărul. Pe urmă am devenit preot, ca să-mi urmez singurătatea.

— Şi credinţa dumneavoastră?

Bărbatul şi-a îndreptat asupra ei privirea intensă, întunecată.

— Credinţa mea? Cred în spaţiu şi vid, în soare şi stele, în nori şi vânt.

— În spaţiu nu există un dumnezeu?

— Ba da, însă nu i-am văzut faţa.

— Şi atunci cum de puteţi crede în El?

— El e în toate lucrurile care mă înconjoară, a răspuns fratele André.

Vocea lui baritonală rostea cuvinte măreţe şi simple.

— El e în văzduh şi în vânt, în viaţă şi în moarte, în omenire.

— Dar orfanii dumitale! a strigat doamna Wu. Dacă vă iubiţi singurătatea şi nu aveţi nevoie de nimeni, de ce i-aţi cules pe aceşti copii de pripas?

Preotul şi-a privit mâinile uriaşe, înăsprite de muncă.

— Şi mâinile astea au nevoie să trăiască şi să fie fericite, a explicat el, ca şi cum mâinile ar fi fost făpturi independente, care nu-i aparţineau. Şi carnea trebuie pusă la muncă dacă vrei ca sufletul să-ţi fie liber.

Doamna Wu se uita la el cu o curiozitate crescândă.

— Mai sunt şi alţi oameni ca dumneavoastră?

— Niciun om nu se aseamănă cu altul, a spus fratele André.

Chipul lui ars de soare a căpătat o expresie caldă, aproape surâzătoare, ca şi cum înăuntrul lui s-ar fi aprins o lumină.

— Dar, doamnă, cred că Fengmo, tânărul dumneavoastră fiu, ar putea ajunge ca mine. Poate că o s-o şi facă.

— I-o interzic! a zis doamna Wu pe un ton ce nu admitea contrazicere.

— Ah! a spus preotul şi a zâmbit.

Ochii lui enigmatici, aprinşi, au luminat pentru o clipă chipul doamnei Wu şi apoi omul şi-a luat rămas-bun.

Iar ea a rămas cu ochii aţintiţi la stelele de deasupra curţii sale. Ying a ieşit de două ori să o dojenească.

— Pleacă, i-a cerut stăpâna. Trebuie să cuget.

— Nu puteţi cugeta în pat, în loc să staţi în aerul rece al nopţii? s-a plâns Ying.

Cum doamna Wu nu i-a răspuns, servitoarea a intrat în casă, a adus o haină de blană şi i-a acoperit genunchii. Doamna Wu tot nu s-a mişcat. Se rezemase pe spătar, cu capul pe spate, şi privea îndelung stelele. Zidurile curţii decupau un pătrat atât din cer, cât şi din pământ, dar şi sus, şi jos, deasupra şi dedesubt, gândurile ei erau adânci şi se înălţau în tării.

În pământul de dedesubtul acelei case erau înfipte adânc rădăcini omeneşti; rădăcinile neştiute şi nevăzute ale tuturor membrilor familiei Wu care trăiseră acolo. Se născuseră şi muriseră acolo. Temeliile rămăseseră tot acolo, neclintite. Şi totuşi chiar şi

înainte de ei mai fuseseră şi alţii. Bătrânul Stăpân îi spusese cele auzite de la tatăl lui, care le auzise de la tatăl acestuia: când fusese clădită casa Wu, mâinile care scurmaseră pământul aşezaseră temelia nu pe pietre, ci pe moloz, cioburi de porţelan şi oale, fărâme de ţigle. „Nicio casă nu poate ajunge la capătul pământului nostru”, îi spusese Bătrânul Stăpân. „Cetate după cetate, strămoşii noştri au construit cinci oraşe unul peste celălalt. Oamenii au construit peste alţi oameni şi alţii vor construi peste urmele noastre.”

În decursul miilor de ani care aveau să urmeze, casa familiei Wu urma să devină temelia altor case şi alţi ochi aveau să privească stelele. Femeia putea cuprinde cu mintea singurătatea fratelui André şi înţelegea de ce era mulţumit să trăiască aşa. La rândul ei, doamna Wu şovăia pe marginea singurătăţii în timp ce privea stelele.

— Doamnă! a strigat Ying disperată din casă.

Însă doamna Wu nu i-a auzit glasul.

În cele din urmă Ying a început să se teamă. S-a apropiat în vârful picioarelor şi a privit chipul doamnei Wu. Era pur, rece şi neclintit. Ochii ei mari şi întunecaţi priveau în continuare cerul. În penumbra curţii luminate doar de o lumânare aprinsă în bibliotecă, faţa ei albă părea aproape translucidă.

— Vai mie! Sufletul ei a zburat! a şoptit Ying, acoperindu-şi gura cu palmele.

Îngrozită de cele văzute, s-a tras înapoi şi a străbătut curtea cu paşi speriaţi.

Doamna Wu a auzit-o vag, fără să înţeleagă sau să îi pese de teama slujitoarei. Se eliberase dintre cele patru ziduri. În pofida a ceea ce crezuse, zidurile nu ajungeau până la cer, decupând un pătrat din stele. În schimb, după ce a ajuns deasupra lor, a văzut tot Pământul întins la picioarele ei, cele şapte mări, ţările şi popoarele despre care citise doar în cărţi, cei doi poli ai Pământului, gheaţa şi zăpada lor veşnică, tropicele şi viaţa lumii de acolo.

„Fără îndoială că din stele se vede totul”, şi-a spus ea. Pentru prima oară în viaţă tânjea să treacă de aceste ziduri, să călătorească pe tot întinsul Pământului, să vadă şi să ştie tot. „Dar tot ar mai rămâne stelele”, s-a gândit ea. „Cum poţi ajunge la stele?” Se gândi la Bătrâna Doamnă, care în clipa aceea era doar un suflet slobod şi praf închis într-un coşciug. Dar sufletul Bătrânei Doamne încă mai zăbovea prin casa lor. „Îndată ce-o să fiu liberă,

voi părăsi casa asta. O să mă duc cât mai sus, până când o să aflu din ce sunt făcute stelele”, şi-a spus doamna Wu.

Furată de aceste vise, uitase că Ying dispăruse şi n-a văzut-o când s-a întors, însoţită de cei trei fii ai ei. Liangmo, Tsemo şi Fengmo s-au strâns unul în altul şi au rămas locului, zgâindu-se la mama lor. Mai întâi a vorbit Liangmo:

— Mamă!

Şi-a înmuiat glasul, temându-se că sufletul doamnei Wu zburase din trup, căci când se întâmplă asta, sufletul trebuie ademenit, nu înfricoşat. Altfel nu se mai întoarce niciodată. Trupul e colivia, sufletul e pasărea şi, odată ce uşiţa a fost deschisă şi pasărea a zburat, de ce s-ar mai întoarce în colivie? Trebuie momită şi amăgită.

— Mamă scumpă, a spus cu blândeţe Liangmo, copiii tăi sunt aici, copiii tăi te aşteaptă

Însă doamna Wu era în transă. Nu auzea niciun glas.

Fiii ei s-au privit îngroziţi.

— Cheamă-l pe tatăl nostru, i-a poruncit Liangmo lui Tsemo.

Tsemo s-a grăbit să-i îndeplinească porunca şi, în timp ce fraţii lui aşteptau în tăcere, ca nu cumva sufletul fugar să se îndepărteze şi mai mult, domnul Wu a dat buzna în curte. În urma lui, neobservată, venea Xiuming.

— Cum s-a întâmplat asta? a întrebat-o el pe Ying.

— Preotul acela străin a plecat şi a lăsat-o în starea asta.

Toţi s-au privit iar, cu şi mai multă spaimă.

— Mamă a fiilor mei! a strigat cu blândeţe domnul Wu.

Chipul lui mare era alb ca hârtia.

Doamna Wu nu i-a răspuns.

— Ailien! a strigat-o el.

Nu îndrăznea s-o atingă. Mâinile ei atârnau aidoma unor flori albe, veştede.

Dar Xiuming nu a spus nimic. A îngenuncheat la picioarele doamnei Wu, i-a scos pantofii înguşti de satin şi ciorapii de mătase şi a început să-i încălzească picioarele. Erau reci, iar fata le-a lipit de pieptul ei.

— O s-o trezeşti prea iute, i-a atras atenţia domnul Wu.

— Nu, fiindcă ea nu se teme de mine, a spus Xiuming.

A îngenuncheat şi şi-a ridicat privirea către ei – tată şi fii – în casa aceea unde o adusese Cerul.

— Nu se teme de nimeni, a spus cu demnitate domnul Wu.

— Nu se teme de mine pentru că nu-i pasă de mine, a spus Xiuming pe un ton ciudat şi şi-a coborât privirea asupra picioarelor goale din mâinile ei.

În clipa aceea doamna Wu şi-a coborât ochii dintre stele şi i-a văzut pe cei trei băieţi.

— Voi trei. Ce vreţi? i-a întrebat ea.

Xiuming i-a pus iute ciorapii şi a încălţat-o. Doamna Wu părea să n-o vadă. Însă îşi văzuse soţul.

— Tu de ce eşti aici? l-a întrebat cu un glas rece şi îndepărtat.

Tuturor le era limpede că sufletul ei nu voia să se întoarcă.

— Mamă, cred că Meng e pe cale să nască, a spus iute Liangmo.

— Mamă, a vorbit Tsemo, aş vrea să o înveţi pe Rulan cum să facă prăjituri cu miere.

— Mamă, a zis Fengmo încet, azi ţi-am spus o minciună.

Unul câte unul, fiecare din ei a chemat-o înapoi. Apoi a venit şi rândul domnului Wu.

— Mamă a fiilor mei, casa are nevoie de tine. Ai uitat că a sosit vremea să împarţi grâul de sămânţă pentru moşii?

În cele din urmă femeia a revenit printre ei.

— N-o să terminaţi niciodată cu neajunsurile? a murmurat ea.

— Nu, niciodată! i-a răspuns Liangmo.

Doamna Wu îşi făcu de lucru cu haina de blană de pe genunchi, apoi se ridică şi o lăsă să cadă. Coborâse dintre stele şi se afla iarăşi în casă. Privea buimăcită în jur.

— Unde-i Ying? Sunt obosită. Trebuie să dorm. Vorbim mâine... mâine...

Bărbaţii s-au retras şi au lăsat-o pe Ying s-o conducă în odaia ei. Doar Xiuming s-a făcut nevăzută în întuneric. Însă bărbaţii s-au aşezat tăcuţi în salonul doamnei Wu şi s-au uitat unul la altul, ciulind urechile, până când Ying a ieşit şi i-a anunţat:

— E în siguranţă. A adormit.

Au plecat.

— Tată, cum îţi explici asta? l-a întrebat Liangmo pe domnul Wu pe când ieşeau din curte. Sufletul ei n-a mai părăsit casa până acum, nu?

— Nu ştiu ce s-a întâmplat cu ea, a mormăit domnul Wu. De când a împlinit patruzeci de ani, se poartă foarte ciudat.

Însă Fengmo a clătinat din cap.

— Voi n-o înţelegeţi pe mama aşa cum o înţeleg eu. Ştiu cum se simte. I se pare că are aripi şi că nu i s-a îngăduit niciodată să

zboare. Aşa se simte.

Tatăl lui, Liangmo şi Tsemo s-au uitat la el de parcă băiatul şi-ar fi ieşit din minţi, iar în clipa următoare şi-au urat noapte bună şi s-au despărţit.

A doua zi dimineaţa doamna Wu s-a trezit îngrozită de ce i se întâmplase cu o noapte în urmă. Niciun lucru din viaţa ei nu fusese atât de dulce precum clipele acelea de libertate deplină, când sufletul ei lăsase trupul în urmă. Ştia că această libertate putea deveni ca un alcool pentru suflet, o băutură căreia nu i-ar fi putut rezista, aşa cum un beţiv nu poate rezista în faţa vinului. Fiindcă în timp ce sufletul ei rătăcise printre stele, doamna Wu lăsase orice alt lucru la o parte, iar poverile acestei case mari nu o mai apăsaseră. Se lepădase de ele şi le lăsase în urmă, aidoma unei călugăriţe care fuge de caznele traiului ei de femeie, aidoma unui călugăr care se leapădă de povara vieţii lui de bărbat. În dimineaţa asta se simţea furioasă pe fratele André, pentru că o ispitise cu o asemenea libertate, şi se temea de ea însăşi pentru că cedase. Când s-a trezit, vina o apăsa la fel de rău, de parcă s-ar fi lăsat pradă braţelor unui iubit tainic.

S-a ridicat imediat, mustrându-se aspru. A chemat-o pe Ying şi i-a cerut socoteală pentru câteva greşeli mărunte. I-a arătat praful măturat şi împins sub un scaun mare, care rareori era urnit din loc. I-a arătat o pânză de păianjen ce atârna de o grindă lăcuită. După masa de dimineaţă a chemat bucătarul şi i-a explicat ce fel de mâncăruri să pregătească pentru zilele următoare.

— Acum, că iarna bate la uşă, e timpul să nu ne mai pregăteşti supe de pepene şi castraveţi şi nici alte mâncăruri răcoritoare. A venit vremea să ne găteşti carne de porc, să căleşti fasole şi carne de vită, să pui carne alături de legume.

Auzind acestea, bucătarul a făcut ochii mari.

— Doamnă, oare aţi mâncat în altă parte, de n-aţi băgat de seamă c-am început să fac toate astea? După atâţia ani, credeţi că am nevoie să mi se spună ce să gătesc la schimbarea anotimpurilor?

Asprimea doamnei Wu l-a uimit, pentru că, fiind un bucătar foarte priceput, credea că locul lui în gospodărie era asigurat. Prin urmare, când avea el chef – şi asta se întâmpla deseori –, era obraznic, căci avea firea iute a bucătarilor buni. Şi totuşi doamna Wu nu şi-a îmblânzit tonul.

— Pleacă, i-a zis. Nu-mi spune tu mie ce faci şi ce nu faci.

În ziua aceea nu şi-a îngăduit nicio clipă pentru sine. Abia termina o treabă, că începea o alta. Încă nu se liniştise după discuţia cu bucătarul, când l-a văzut pe domnul Wu intrând în curtea ei mai devreme decât se trezea el de obicei.

— Intră, tată al fiilor mei, l-a chemat ea. M-am socotit cu bucătarul. Câteodată îmi zic că ar fi mai bine să-l schimbăm. Are limba prea slobodă.

— Dar e singurul bucătar care găteşte crabii aşa cum îmi plac mie, a spus îngrijorat domnul Wu. Ştii doar că am căutat prin opt oraşe până l-am găsit şi pe urmă l-am însurat cu slujnica ta, ca să fiu sigur că nu pleacă.

— Şi Ying e obraznică.

Era ceva atât de neobişnuit să audă asemenea vorbe din gura soţiei sale, încât domnul Wu s-a tulburat. S-a aşezat, şi-a scos pipa din mânecă, a umplut-o cu tutun şi a aprins-o.

— Mamă a fiilor mei, nu te simţi bine în dimineaţa asta. Ai ochii umbriţi.

— Mă simt bine, a stăruit doamna Wu.

Bărbatul a pufăit de două ori şi a pus pipa jos. După ce s-a uitat în stânga şi în dreapta, ca să se asigure că nu îl putea auzi nimeni, i-a spus cu voce joasă:

— Ailien, greşeşti că te-ai îndepărtat de mine. Să ştii că bărbatul şi femeia nu pot fi sănătoşi stând departe unul de celălalt. Nu e vorba numai de copii, ci de echilibru. Uită-te la tine: dinţii nu ţi-au căzut, părul ţi-e la fel de negru ca întotdeauna, carnea ţi-e tare, sângele, iute. Ai uitat cât de bine ne...

— Încetează! i-a spus ea ferm. Ştii că nu îmi schimb hotărârile. Mi-am rânduit viaţa. Eşti cumva nemulţumit, de vii aici şi-mi vorbeşti aşa?

— Te-aş primi înapoi cu braţele deschise, a spus el deschis, pentru că te iubesc mai mult ca pe oricine şi aşa va fi până voi muri. Dar nu mă gândesc la mine.

— Nu-i nevoie să te gândeşti la mine, a insistat ea.

— Ba da.

Pentru o clipă i-a trecut prin minte gândul monstruos că, printr-o întorsătură ciudată a firii, s-ar putea ca soţia lui să se fi legat sufleteşte de preotul străin. Dar se ruşina să-şi dea pe faţă gândul dinaintea ei. Ştia cât era de mofturoasă în toate privinţele. Pe lângă că e preot, bărbatul era şi străin. Încă din tinereţe, domnul Wu ştia

că era mai bine să se înarmeze cu răbdare, să se îmbăieze şi să-şi împrospăteze răsuflarea şi trupul înainte de a se apropia de ea. Iar străinii duhneau, deoarece carnea lor era grosolană, transpiraţia le era abundentă, iar părul lor lânos – prea des. Şi-a lăsat deoparte gândul oribil, ca nu cumva femeia să i-l ghicească cu intuiţia ei supranaturală şi să-l certe pentru asta.

Aşadar, a apelat la singurul lucru despre care ştia că îi atrăgea atenţia de fiecare dată. S-a prefăcut arţăgos şi s-a plâns că nu se simte bine.

— Ai dreptate, a oftat el. Şi eu am îmbătrânit. Stomacul meu ghiorăie, noaptea mă trezesc de două, trei ori, iar dimineaţa mă trezesc obosit.

Dar cruzimea ei nu se ostoise.

— Mănâncă doar puţină supă la cină şi încearcă să dormi singur câteva nopţi.

Atunci bărbatul a renunţat. Şi-a împins în afară buza de jos. Ea a bătut cu talpa în podeaua de piatră şi a oftat. Apoi s-a dus să-i toarne ceai. Când a ridicat capacul ceainicului, bărbatul i-a văzut degetele tremurând, dar n-a spus nimic. A băut ceaiul. A băut şi ea din bolul pe care şi-l pregătise. Pe urmă el s-a ridicat şi a plecat. Încă nu ajunsese la uşă, când ea l-a strigat cu vocea ei limpede, pură şi dură asemenea argintului:

— Iar ţi-ai uitat pipa!

El s-a răsucit, cu faţa roşie ca sfecla.

— Aşa e, am uitat-o.

Dar ea stătea în prag şi arăta pipa cu degetul, de parcă ar fi fost un lucru murdar, iar bărbatul s-a întors cu coada între picioare, a înhăţat-o şi a trecut pe lângă doamna Wu, cu gura pungă şi obrajii împurpuraţi. Femeia s-a uitat o clipă în urma lui. O durea ceva în piept, ca şi cum ar fi primit o lovitură acolo.

Dar până să se gândească mai mult la durerea ei, a sosit nimeni alta decât surioara Hsia. Doamnei Wu i se păru că azi biata femeie palidă pica în cel mai nepotrivit moment, dar ce altceva putea face decât să o poftească să se aşeze?

— Nu v-am văzut de atâta vreme! a spus surioara Hsia în felul ei repezit şi sacadat.

Doamna Wu învăţase să-i intuiască spusele fără să înţeleagă cuvintele pe care le rostea. Surioara Hsia nu îşi controla nici respiraţia, nici limba. Sunetele se năpusteau şi-i ieşeau surde când ar fi trebuit să fie ascuţite şi ascuţite când ar fi trebuit să fie surde.

Iar modulaţiile vocii ei nu aveau nimic de-a face cu cuvintele.

— Ai fost bolnavă, surioară? a întrebat-o doamna Wu.

— Nu. Dar când am venit aici ultima oară, mi s-a părut că am deranjat.

— Dumneata nu deranjezi, a murmurat gazda.

— Sunteţi atât de bună!

În nevinovăţia ei, femeia luase de bune vorbele de politeţe ale doamnei Wu.

— Astăzi am venit pentru un lucru cu adevărat deosebit. Dragă doamnă, am un plan, iar dacă sunteţi de acord…

— Ce plan?

— Îl ştiţi pe preotul acela? a vrut să ştie surioara Hsia.

— Meditatorul fiului meu, a murmurat doamna Wu.

— Are un adăpost pentru orfani. M-am gândit demult că o femeie ar trebui să le îngrijească pe fetele de acolo. El are doar un servitor bătrân. Dar, doamnă, fetele alea ar trebui educate. Nu credeţi? Mă întrebam dacă n-aţi putea să-l întrebaţi… Adică aş vrea, cu acordul dumneavoastră, să-mi ofer serviciile ca profesoară.

— De ce nu-l întrebi dumneata?

— Trebuie să ştiţi că noi doi nu avem aceeaşi religie, a explicat fără ocolişuri surioara Hsia.

— Câte religii au străinii? a întrebat doamna Wu. Mereu aud despre una nouă.

— Există un singur Dumnezeu adevărat, a spus solemn surioara Hsia.

— Şi crezi în Dumnezeul ăsta?

Femeia a căscat larg ochii ei albaştri, spălăciţi. A ridicat o mână şi şi-a dat la o parte o şuviţă de păr blond, care îi cădea pe obraz.

— De ce credeţi că mi-am părăsit casa şi ţara ca să vin pe tărâmul ăsta ciudat?

— Ţara noastră e ciudată? a întrebat cu oarecare uimire doamna Wu.

— Pentru mine, da.

— Dumnezeu ţi-a spus să vii aici? a întrebat iar doamna Wu.

— Da, mi-a spus, i-a răspuns surioara Hsia.

— Ai auzit vreodată vocea Dumnezeului tău?

Surioara Hsia a roşit. Şi-a dus mâinile lungi şi palide la piept.

— I-am simţit vocea… Am simţit-o aici.

Doamna Wu a privit-o lung.

— Dar părinţii dumitale n-au încercat niciodată să te mărite?

Străina şi-a încleştat mai tare mâinile la piept.

— În ţara mea părinţii nu aranjează căsătoriile. Bărbaţii şi femeile se căsătoresc din dragoste.

— Şi ai fost vreodată îndrăgostită? a întrebat-o doamna Wu cu vocea ei liniştită.

Mâinile surioarei Hsia i-au căzut în poala acoperită de stofa cenuşie de bumbac.

— Bineînţeles.

— Şi totuşi nu te-ai căsătorit?

— În ţara mea bărbatul trebuie să ceară mâna femeii, a răspuns îndurerată femeia.

De data asta doamna Wu a tăcut. Ar fi putut pune următoarea întrebare, dar era prea bună ca s-o facă. Ştia că niciun bărbat nu o ceruse pe surioara Hsia în căsătorie.

Străina şi-a ridicat iar ochii, curajoasă, deşi înlăcrimată.

— Dumnezeu a avut alte planuri pentru mine, a spus ea, iar vocea îi radia.

Doamna Wu a surâs cu bunătate şi a spus:

— Te cunosc eu foarte bine!

Şi-a luat pipa micuţă, ferecată cu argint, şi a aprins-o. A pufăit de două ori, apoi a aşezat-o iar pe masă.

— În ţara mea nu lăsăm un lucru atât de însemnat precum căsătoria în seama bărbaţilor şi femeilor sau în seama lui Dumnezeu. Căsătoria e aidoma hranei, somnului şi adăpostului. Trebuie să se ocupe altcineva de ea, altfel unii vor avea din belşug, iar alţii vor duce lipsă. Bineînţeles că unele mâncăruri sunt mai gustoase decât altele. În casa mea eu plănuiesc mesele pentru toată lumea, chiar şi pentru servitori. Toţi au dreptul la propria lor porţie. Sigur, unele mâncăruri sunt mai bune decât altele. Dar dacă i-aş lăsa să-şi aleagă singuri mâncarea, copiii ar mânca numai dulciuri. Tatăl fiilor mei ar mânca doar crabi şi mâncăruri grase. Unii slujitori sunt lacomi şi ar mânca prea mult, fără să le lase şi altora mai sfioşi, care ar flămânzi. Fiecărui servitor îi dau o anumită cantitate şi fiecărui membru al familiei îi hotărăsc calitatea mâncării. În felul ăsta, sub oblăduirea mea, toată lumea mănâncă.

Degetele surioarei Hsia se frământau.

— Nu ştiu cum am ajuns să vorbim despre asta. Am venit să vă întreb ceva, dar acum am uitat ce.

— Ai uitat pentru că de fapt nu asta vrei să întrebi, i-a spus amabilă doamna Wu. O să-ţi răspund: nu, surioară Hsia. Trebuie să-

l laşi în pace pe fratele André. Te asigur că e ca o stâncă uriaşă şi dură tocmai pentru că e uriaşă. Să nu te izbeşti de stânca asta. O să te răneşti. Îţi va sfârteca trupul, inima o să-ţi sângereze, iar creierii ţi se vor împrăştia ca pilaful. Dar el n-o să bage de seamă. Te sfătuiesc să te ocupi de Dumnezeul tău.

Surioara Hsia pălise cumplit.

— Nu înţeleg ce spuneţi, s-a bâlbâit ea. Câteodată îmi vine să cred că sunteţi o femeie foarte rea. Aveţi anumite gânduri... Vă închipuiţi că eu am anumite gânduri... dar nu le am...

— Nu te ruşina de gândurile tale. Sunt gânduri bune, pentru că eşti o femeie de treabă. Dar eşti foarte singură. Deşi nu vrei să fii aşa, trebuie să fii. E osânda dumitale. Viaţa n-a avut grijă de tine. De fapt ţara ta e ciudată şi crudă. Când viaţa nu s-a îngrijit de tine, nici măcar părinţii tăi n-au făcut-o. Surioară Hsia, ţi-aş rândui chiar eu măritişul dacă s-ar putea. Dar aici nu e niciun bărbat pe potriva ta.

Surioara Hsia a stat şi a ascultat-o. Pe urmă a deschis gura, a închis-o, a tras aer în piept şi a izbucnit deodată în lacrimi de mânie.

— Ce nesuferită sunteţi! i-a strigat gazdei sale. Voi... Voi... Eu nu sunt aşa... Voi, chinezii, sunteţi toţi la fel... Vă gândiţi la lucruri îngrozitoare!

Doamna Wu era profund uimită.

— Surioară, eu vorbesc despre viaţă, despre viaţa bărbatului şi a femeii. Te compătimesc. Aş vrea să te ajut dacă ar fi cu putinţă...

— Nu vreau să mă ajutaţi! a hohotit surioara Hsia. Vreau doar să-l slujesc pe Dumnezeu.

— Biata de tine, a murmurat doamna Wu. Atunci du-te şi slujeşte-ţi dumnezeul.

S-a ridicat, a luat cu gingăşie mâna femeii şi a condus-o până la uşă, apoi şi-a luat rămas-bun. A hotărât să n-o mai vadă niciodată. S-a aşezat la loc, senină, gânditoare şi cu ochii plini de milă. Ying a venit în fugă.

— Întâiul tânăr stăpân... soţiei lui i-a venit sorocul! a strigat slujnica.

— Aha. Trimite după mama ei, a poruncit doamna Wu. Între timp, eu mă duc îndată la ea.

S-a ridicat, a intrat în dormitorul ei, şi-a spălat mâinile pe îndelete şi şi-a schimbat haina de mătase cu una curată, din bumbac albastru. După ce şi-a parfumat mâinile şi obrajii, a mers în

curtea lui Liangmo.

A primit vestea cu bucurie. Nimic nu era mai înviorător în casa unei familii ca naşterea unui copil. Ea nu avusese parte de bucurie când născuse, dar de fiecare dată se simţise purificată şi revigorată. Nu-şi făcea azi nicio grijă pentru Meng. Era tânără, sănătoasă şi făcută să aibă prunci.

Ziua asta aparţinea femeilor, ca toate zilele când are loc o naştere. Odaia principală din curtea primului său născut roia de servitoare, verişoare şi rude agitate. Până şi copiii erau însufleţiţi şi râdeau în vreme ce încercau să ajute să se aducă găleţi cu apă şi ceai. Casa aceea mare era deja destul de aglomerată şi totuşi, de vreme ce Meng era soţia celui mai vârstnic fiu, toată lumea întâmpina cu bucurie naşterea unui alt copil şi solemnitatea evenimentului era cu atât mai mare.

— Ar fi bine să fie tot un băiat, tocmai spunea un verişor mai vârstnic când doamna Wu a intrat în curte. Atunci, dacă primul păţeşte ceva, rămâne al doilea. O casă cu mulţi fii e mereu asigurată.

În clipa aceea doamna Wu a intrat şi toată lumea s-a ridicat în picioare. Îi păstraseră locul cel mai bun, iar femeia s-a aşezat. În încăperea care amuţise dintr-odată au răsunat salutări şoptite. Pentru că era a doua noră, Rulan s-a ridicat şi a turnat ceaiul. Până şi ea tăcea.

— A, Rulan, a spus doamna Wu.

I-a aruncat o privire pătrunzătoare şi iute. Fata părea palidă. Stăpâna casei nu se uita niciodată la Rulan fără să-şi aducă aminte că odată, într-o noapte, fata plânsese cât o ţinuse gura. Pe urmă doamna Wu a zărit-o pe Linyi şezând undeva mai la o parte. Spărgea între dinţi seminţe de pepene uscate şi arunca cojile pe podele. Doamna Wu şi-a înăbuşit dojana. Peste câteva minute avea să apară şi doamna Kang şi era mai bine să n-o supere pe Linyi. Când a observat că soacra ei o privea, fata s-a ridicat.

— A, Linyi, a spus doamna Wu.

Apoi şi-a îndreptat atenţia asupra naşterii.

— Cum e? a întrebat-o pe moaşa care ieşise în fugă din dormitor de cum auzise agitaţia iscată de sosirea doamnei Wu.

— Totul e bine, a răspuns femeia aceea spătoasă.

Era zgomotoasă, grosolană şi inimoasă şi îşi îndeplinea datoria pretutindeni. Dar se bucura de naşterile din casele de vază, pentru că acolo darurile pe care le primea erau îmbelşugate, mai ales dacă

pruncul se năştea întreg, viu şi era băiat.

— Desigur că-i băiat, zise ea.

Chipul moaşei era luminos.

— Soţia întâiului fiu al stăpânei l-a purtat cu bine în pântece.

Dar în clipa aceea au răsunat limpede ţipetele lui Meng şi femeia a ieşit în fugă. După mai puţin de jumătate de oră, doamna Kang a sosit în grabă. Deşi îmbrăcase robe largi, sarcina îi deformase corpul. Când a trecut pragul, s-a lăsat o tăcere amestecată cu milă şi curiozitate. Femeia a simţit asta şi şi-a ascuns ruşinea în dosul vorbelor:

— Surorilor! a exclamat doamna Kang. Iată-vă aici! Cât de bune sunteţi că aveţi grijă de copila mea!

Apoi i s-a adresat doamnei Wu:

— Soră mai mare, cum se simte?

— Am aşteptat să vii, a spus doamna Wu. Hai să intrăm împreună.

Au intrat amândouă în odaia în care Meng stătea lungită pe o canapea îngustă. Sudoarea îi şiroia pe obraji şi îi uda părul lung. Cele două femei s-au apropiat de ea, fiecare câte de o parte, şi au luat-o de mână.

— Mamă, a icnit Meng, e mai rău ca data trecută.

— Ba nu, a alinat-o doamna Kang. O să dureze mult mai puţin.

— Tăceţi! le-a poruncit doamna Wu. Acum trebuie să se opintească.

Meng se agăţa de mâna răcoroasă şi subţire a doamnei Wu şi de cea plinuţă şi calmă a mamei sale. Tânjea să-şi lase capul pe pieptul mamei şi să plângă, dar nu îndrăznea, pentru că şi-ar fi nesocotit datoria faţă de mama soţului său. Duhoarea de sânge fierbinte umplea odaia. Dintr-odată, moaşa se trezi peste măsură de ocupată.

— Uite-l că vine, micul prinţ al vieţii! a strigat femeia. Îi văd coroana.

Meng s-a cutremurat, a slobozit un ţipăt şi a strâns mâinile femeilor. Niciuna nu s-a clintit. Tânăra a plecat capul şi şi-a muşcat mâna pe care i-o ţinea doamna Kang, iar aceasta i-a luat-o şi a lipit-o de pieptul ei.

— De ce-ţi faci rău? a strigat.

Dar Meng s-a îndreptat brusc şi apoi, de durere, şi-a arcuit trupul. A deschis larg gura şi a lăsat să-i scape un geamăt profund, care s-a prefăcut într-un ţipăt de sfârşit. Doamna Kang i-a dat

drumul, a împins moaşa la o parte, a întins mâinile şi a apucat copilul.

— Încă un băiat, a spus ea respectuos.

Ca şi cum ar fi auzit-o, copilul, care până atunci trăsese aer în piept, l-a slobozit cu un ţipăt.

Doamna Wu i-a zâmbit chipului mic, zbârcit şi furios.

— Eşti mânios că te-ai născut? a întrebat ea pruncul, glumind tandru. I-auzi, Meng, dă vina pe noi toate.

Dar Meng n-o auzea. Eliberată de durere, zăcea cu ochii închişi, ca o floare culcată la pământ după ploaie.

În seara aceea doamna Kang şi doamna Wu au stat de vorbă. Totul era bine în casă. Pruncul era sănătos. Tânăra mamă dormea. Mulţumite, cele două prietene stăteau una lângă alta. Ca să nu-i provoace suferinţă prietenei sale, doamna Wu nu pomenise toată ziua nimic despre corpul ruşinos de umflat al doamnei Kang. În vreme ce sporovăiau despre treburi de familie şi tot felul de nimicuri, împletindu-le cu amintiri din tinereţea lor, în uşa deschisă a apărut o umbră mare. Fratele André venise să ţină lecţia cu Fengmo, ca de obicei.

— E preotul străin? a întrebat doamna Kang.

— Vine aici să-i predea lui Fengmo.

Doamnei Wu i se părea că trecuse o veşnicie de când, cu o noapte în urmă, sufletul ei ieşise dintre zidurile casei. În seara asta era la locul lui, bine priponit de naşterea copilului. Încă o gură, încă o minte de care răspundea.

— Nu-i înţeleg pe preoţi şi călugăriţe, tot aşa cum nu înţeleg limbile străine, a spus doamna Kang.

Prietena ei i-a zâmbit.

— Ce figură eşti…

Doamna Kang a râs poznaş şi şi-a bătut uşor pântecele rotunjit.

— Când sunt singură, mă bucur c-o să mai am un copil, a mărturisit ea.

Uimită, doamna Wu a văzut pe chipul trecut de prima tinereţe al prietenei sale ceva asemănător cu mulţumirea divină zărită cu o seară în urmă pe cel al fratelui André. Prietenia lor se sprijinise întotdeauna pe faptul că amândouă erau femei. Doamna Wu ştia că prietena ei nu învăţase niciodată să citească. Ba chiar doamna Kang ar fi considerat cititul o pierdere de vreme când, în schimb, putea zămisli un copil.

— Meichen, eşti nesătulă, i-a spus doamna Wu, pe jumătate zâmbind, pe jumătate cu tandreţe. Nu vrei să laşi făcutul copiilor în seama celor tinere. Ai fi în stare să-ţi porţi în pântece propriul nepot. Când o să te opreşti?

— Vai, dar îmi place aşa de mult! a spus cealaltă femeie cu o ruşine prefăcută.

— Nu-ţi doreşti niciodată ca viaţa ta să fi fost altfel? a întrebat doamna Wu.

— Niciodată. Aş fi mulţumită dacă aş putea naşte câte un copil în fiecare an. La ce aş mai fi bună dacă nu mai rodesc?

Umbra subţire şi graţioasă a lui Fengmo a trecut prin dreptul pragului. În timp ce trecea, doamna Wu i-a aruncat o privire.

— Fengmo a venit la lecţie.

Cele două doamne se uitară cum umbra aceea înclinată se îndepărta.

— Linyi…

Vorbiseră în acelaşi timp şi s-au oprit, aşteptând fiecare ca cealaltă să continue.

— Spune tu, a zis doamna Kang.

— Nu, tu eşti mama ei. Spune tu, a insistat doamna Wu.

— Ba nu, s-a împotrivit prietena ei.

— Bine, a spus doamna Wu după o clipă. Fengmo e nemulţumit de fiica ta, Meichen. Păcat că n-ai învăţat-o cum să-l facă fericit.

— Fengmo! a exclamat cealaltă femeie.

Doamna Wu era uimită de tonul ei.

— Fengmo e nemulţumit! a repetat zeflemitor doamna Kang. Ailien, să ştii că Linyi e nemulţumită de Fengmo!

— Meichen, a vorbit doamna Wu cu glasul oţelit, ia seama la ce spui!

— Da, a vociferat cealaltă, crezi că l-ai educat bine pe Fengmo. Dar Linyi nu e fericită cu el. Într-o căsnicie, amândoi trebuie să se străduiască. Poţi aplauda cu o singură mână? Nu l-ai învăţat pe Fengmo să-şi facă datoria în căsnicie.

— Eu? a întrebat aspru doamna Wu.

— Da. Liangmo e aidoma tatălui său. E bărbat din instinct, şi de asta Meng e fericită cu el. Dar Fengmo seamănă cu tine.

— Adică cere ceva mai mult decât mediocritate, a comentat doamna Wu, cu amărăciune.

Doamna Kang a dat din cap.

— Atunci, să găsească în altă parte ce doreşte. Să-şi ia cărţile şi

să-şi găsească o slujbă prin care să-şi rumege nemulţumirea. Asta n-are a face cu Linyi.

— Meichen, mă jigneşti! a exclamat doamna Wu.

— Ar fi mai bine ca Linyi să vină acasă cu mine, a propus prietena sa. Tu şi Fengmo n-aveţi decât să staţi cu nasul în cărţi şi să vă descurcaţi fără ea, până înţelegeţi valoarea ei.

Doamna Wu vedea cum prietenia cu doamna Kang, care îi era foarte dragă, se cutremura şi se năruia.

— Meichen, să însemne asta că ne certăm?

Doamna Kang i-a răspuns, cu înverşunare:

— Ţi-am fost întotdeauna prietenă bună şi nu te-am judecat niciodată, nici când vedeam că faci lucruri care nu i se cad unei femei. Am ştiut mereu că eşti prea înţeleaptă ca să poţi fi fericită. I-am spus-o şi tatălui fiilor tăi…

— Voi doi aţi vorbit despre mine? a întrebat doamna Wu, iar glasul îi era prea liniştit.

— Doar pentru binele tău.

În vreme ce răspundea, s-a ridicat şi şi-a strâns în jurul trupului robele largi, îndepărtându-se cu paşi apăsaţi.

În seara aceea, târziu, în timp ce era în pat, Ying a întrebat-o:

— Ştiţi că doamna Kang a luat-o cu sine în seara asta pe soţia celui de-al treilea fiu al dumneavoastră?

— Ştiu.

A închis ochii, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru somn. Dar nu dormea. Nu crezuse că doamna Kang avea să pătrundă în casa ei şi să-şi ia fiica înapoi, ca şi cum Linyi încă i-ar fi aparţinut. A rămas nemişcată şi, de mânie, în noaptea aceea nu a pus geană pe geană.

Dacă doamna Wu ar fi fost o femeie mai puţin aleasă, s-ar fi supărat pe prietena ei şi ar fi fost sigură că ea însăşi avea dreptate. Dar nu era o asemenea femeie. Se învinuia că avusese o purtare neglijentă. Ştiuse de la început că prietenia ei cu doamna Kang era una a legăturilor de familie, o prietenie bazată pe lucruri concrete. De ce nu se mulţumise cu asta, în loc să abordeze un subiect care îi înspăimânta prietena? Orice suflet se sperie când e silit să-şi depăşească limitele. Iar acum, din cauza neglijenţei sale, prăpastia dintre Fengmo şi Linyi se adâncise. Neîndoielnic, e foarte rău când o tânără soţie e luată din casa soţului său şi trimisă iar în adăpostul copilăriei sale. Fengmo trebuia să se ducă şi să o ia înapoi. I-a trimis vorbă lui Fengmo să vină la ea.

Când băiatul a intrat, era palid, dar liniştit.

— Fiule, a început doamna Wu, te-am chemat să-mi mărturisesc vina. Eu şi mama lui Linyi ne-am certat. Ca nişte femei proaste, am ţinut fiecare partea propriei odrasle, iar ea şi-a luat fiica acasă. Îţi spun asta ca să nu crezi că Linyi e vinovată. Trebuie s-o chemăm înapoi.

Spre groaza ei, Fengmo a clătinat din cap.

— N-o s-o chem, mamă. Lasă lucrurile aşa cum sunt. Eu şi Linyi nu ne potrivim.

— Cum poţi spune aşa ceva?

Inima ei bătea atât de iute, încât o simţea zbătându-i-se prin haina de satin gros. Dimineaţa era rece, aşa că îmbrăcase o haină căptuşită.

— Cu puţină isteţime, orice bărbat şi femeie se potrivesc. Căsnicia ţine de familie, Fengmo. E o disciplină. Nu te poţi gândi numai la tine.

— Mamă, ştiu că aşa ai fost învăţată şi că aşa ne-ai învăţat şi pe noi. Dac-aş fi singurul tău fiu, aş accepta să fac ce-mi spui, căci ar fi datoria mea. Dar am doi fraţi mai mari. Mamă, lasă-mă să plec.

Doamna Wu s-a aplecat înainte în scaun, cu mâinile împreunate.

— Fengmo, sunt mama ta! Spune-mi ce s-a întâmplat între tine şi Linyi.

— Nimic, a spus cu încăpăţânare Fengmo.

Însă doamna Wu a înţeles altceva.

— Nimic, a repetat ea uluită. Adică aţi împărţit aşternutul şi nu s-a întâmplat nimic?

— Of, mamă! a gemut Fengmo. De ce crezi că doar asta se poate întâmpla între bărbaţi şi femei?

— Dar e primul lucru care se întâmplă, a insistat ea.

Fengmo şi-a strâns buzele.

— Prea bine, mamă. La început, asta s-a întâmplat. Dar, mamă, pe urmă m-am aşteptat la ceva mai mult.

— La ce te aşteptai să se petreacă?

Fengmo a deschis larg braţele lui lungi şi subţiri.

— La discuţii, la o oarecare înţelegere, la tovărăşie. Ceva mai mult după aceea ce-a fost la început. După ce ţi-ai ostoit trupul, ce urmează?

— Dar la vârsta ta trupul nu e niciodată ostoit, a spus doamna Wu.

Începea să-şi dea seama că nu-l înţelesese pe Fengmo.

Considerase de la sine înţeles că toţi bărbaţii erau masculi şi nimic altceva. Cândva, demult, râsese când citise o poveste din Grecia antică. O femeie căsătorită se îndrăgostise de un alt bărbat pentru că răsuflarea acestuia era curată. Femeia nu cunoscuse alt bărbat în afară de soţul ei şi crezuse că era firesc ca un bărbat să aibă răsuflarea urât mirositoare. Acum vedea că fusese la fel de neghioabă ca femeia aceea, fiindcă îşi închipuise că toţi bărbaţii sunt la fel. Doamna Wu adusese şi ea pe lume un bărbat care era mai mult decât un mascul. Revelaţia aceasta o uimea atât de mult, încât a rămas o vreme aşa, privindu-şi fiul.

Dar Fengmo părea să nu-i observe ochii gânditori. Stătea aşezat, aplecat în faţă, cu coatele sprijinite pe genunchii depărtaţi şi cu palmele împreunate.

— Nu-ţi mai pot porunci, i-a spus ea încet. Acum înţeleg că ţi-am siluit fiinţa.

Băiatul a ridicat privirea, iar doamna Wu a observat că ochii lui erau înlăcrimaţi.

— Ce înseamnă pentru tine libertatea? Spune-mi şi o să fii liber.

— Vreau să plec din casa asta.

Cuvintele lui îi sfâşiară inima. Cu toate astea, femeia a întrebat:

— Unde vrei să mergi?

— Fratele André spune că m-ar ajuta dacă aş merge dincolo de mare.

— Dacă fratele André n-ar fi intrat în casa noastră, ai fi avut gândul ăsta? a vrut ea să ştie, cuprinsă de vinovăţie.

— Da, însă n-aş fi ştiut cum să fac. Fratele André mi-a lămurit lucrurile.

Femeia n-a mai răspuns. A rămas mută, dusă pe gânduri. Apoi a oftat.

— Prea bine, fiule, a spus în cele din urmă. Du-te.

Capitolul IX

După mai puţin de o lună, în ziua când s-a aşternut prima zăpadă, Fengmo a plecat. Toţi ai casei au stat în poartă, petrecându-l cu privirea. Uliţa care trecea pe lângă poartă ducea la râu. Bărbaţii – şi, singura femeie dintre ei, doamna Wu – l-au însoţit până la malul apei. I-au cărat bagajele şi l-au ajutat să urce în barca ce urma să-l ducă la o ambarcaţiune cu aburi. La rândul ei, aceasta urma să-l poarte până la o navă cu aburi de pe fluviu. Nava cu

aburi avea să-l ducă până la ocean, unde aştepta vaporul cel mare. Deasupra ţărânei albite veghea un cer cenuşiu. Barca s-a desprins de mal, iar fulgii de zăpadă se topeau pe vâslele barcagiilor. Vorbe de rămas-bun îl însoţeau pe băiat. Doamna Wu n-a strigat după el. Privea de pe mal – o siluetă mică, înveşmântată în blănuri – cum fiul ei se îndepărtează de ţărmul căminului său. Era speriată şi tristă, dar se alina cu gândul că fiul ei era liber.

Înfăşurându-se în blănuri, s-a întors între zidurile casei sale.

Odată ce Fengmo plecase, fratele André nu mai avea de ce să vină la ei. Însă doamna Wu l-a invitat să-şi continue vizitele, ca să-i predea lui Linyi în locul lui Fengmo.

— Când fiul meu o să se întoarcă din străinătate, i-a spus ea preotului cu graţia şi calmul ei obişnuite, mi-ar plăcea ca soţia lui să ştie câte ceva din ce ştie el.

Căsnicia lui Fengmo fusese cârpită astfel: într-o bună zi doamna Wu a mers la casa Kang şi, în prezenţa prietenei sale, i-a vorbit cu multă blândeţe lui Linyi. I-a spus că Fengmo pleacă şi că ea o invită să se întoarcă acasă la soţul ei, pentru ca băiatul să o lase grea înainte de plecare.

— Fac asta nu doar pentru familia noastră, i-a explicat doamna Wu lui Linyi, ci şi de dragul tău, ca nu cumva să rămâi neîmplinită.

În timp ce vorbea, cerceta chipul fetei. Era o faţă drăguţă şi egoistă, şi-a spus ea. Mamele vrednice au mereu fiice egoiste.

Meichen era prea bună. Îşi fericise copiii până peste poate. De asta ei îşi considerau casa cerul, iar pe mama lor, pământul.

— Nu-i bine ca o femeie să rămână pustie când îi pleacă bărbatul, a continuat doamna Wu.

Doamna Kang a încuviinţat din toată inima la auzul cuvintelor prietenei ei. De când se certase cu ea, se căise pentru mânia ei. Linyi îi agravase părerea de rău: după ce fata se întorsese acasă, compătimită de mama ei, nu trecuseră decât câteva zile şi femeia începuse să-şi privească fata ca pe o tânără îndărătnică. Nu mai era o copilă, ci o femeie măritată. Cu toate astea, se purta ca în vremea când fusese o fată dintr-o casă bogată. Se trezea târziu, lâncezea prin curţi şi nu mişca un deget, nici măcar pentru a-şi ridica batista căzută din buzunar. Mai degrabă chema o slujnică să i-o culeagă de jos. Puţin câte puţin, doamna Kang a început să-i facă reproşuri lui Linyi şi să-şi spună că, poate, Fengmo avea motive să se plângă. Când a auzit că Fengmo pleacă, doamna Kang s-a arătat şi ea dornică s-o vadă pe fată întorcându-se la casa ei.

— Nu mai aparţii acestei case, ci familiei Wu, i-a spus ea fetei nu o dată.

„Cum să fac din fata asta mlădioasă şi neascultătoare o femeie şi o nevastă?” se întreba în sinea ei doamna Wu. „Nu doar pentru binele familiei mele, ci şi pentru fericirea ei.”

Şi astfel a început să se gândească la fratele André. Vedea în minte silueta lui masivă, răbdătoare, şi faţa lui bună, măslinie. Dar putea oare preotul să înveţe o tânără soţie?

— Trebuie să te întorci chiar azi în casa soţului tău, a declarat doamna Kang.

Şi-a trimis fata înapoi cu la fel de multă înflăcărare precum o luase de acolo. Linyi a plecat în tăcere. Nu era proastă şi simţise foarte bine schimbarea din purtarea mamei sale. Ştia că fusese izgonită din raiul ei. O durea sufletul, dar s-a întors fără să protesteze în curtea soţului. Băiatul nu-şi vedea capul de treburi, căci îşi pregătea plecarea. Dar cum ştia că urma să plece liber, a fost vesel şi nu şi-a făcut griji cu ea. De vreme ce avea să părăsească acea casă, nu mai avea importanţă dacă fata era sau nu acolo.

— M-am întors, îi spusese ea.

El n-a zis că se bucură, ea nu l-a întrebat. Niciunul dintre ei nu se aştepta ca celălalt să-l iubească. Supusă, fata l-a ajutat să-şi împăturească hainele şi i-a şters cărţile de praf. Noaptea au împărţit aşternutul. El a posedat-o, iar ea i-a cedat, în parte din datorie faţă de familie, în parte pentru că amândoi erau tineri şi neostoiţi. Dimineaţa s-au despărţit fără un cuvânt. Fata a avut buna-cuviinţă să nu mai iasă în curte.

— La revedere! i-a spus el.

— Deie Cerul să ai o călătorie bună, i-a răspuns ea şi s-a rezemat de uşă, petrecându-l din ochi.

O îndoială vagă i se strecurase în inimă, însă deocamdată nu era pregătită să-şi recunoască vreo vină.

„Încă sunt somnoroasă”, şi-a spus ea. A căscat cu poftă, fără să-şi ascundă gura roşie, s-a urcat iar în patul mare, s-a înfăşurat în cuverturile de mătase şi a dormit ca un prunc.

Îndată ce Fengmo a plecat, doamna Wu a trezit-o:

— Hai, Linyi, ai dormit destul. Trebuie să te scoli şi să-ncepi să înveţi.

— Să învăţ? s-a bâlbâit Linyi.

— Dimineaţa o să înveţi să coşi şi să brodezi. Verişoara mai mare

o să te-nveţe. Pe urmă, cu o oră înainte de prânz, o să vii la mine ca să-ţi predau din clasici. După-amiaza fratele André o să-ţi predea limbi străine. Seara vei ajuta slujitoarele să culce copiii. Trebuie să înveţi să te-ngrijeşti de copii.

Linyi a privit-o dintre pături. Ochii ei mari erau uluiţi şi părul îi era răvăşit.

— Acum? a întrebat fata.

— Acum, chiar acum, a venit răspunsul ferm.

Doamna Wu ţinea în mână un baston subţire de bambus, cu care a izbit podeaua.

— Spală-te, piaptănă-te şi pe urmă vino la mine.

Doamna Wu s-a întors în curtea ei. Gura ei frumoasă se strânsese într-o expresie îndârjită. „Fac asta pentru Fengmo”, şi-a spus. „Şi după ce termin, o să mă pot gândi iar la libertatea mea.”

Dar cum nu avea încredere în Linyi, în după-amiaza aceea, când a venit fratele André, a stat prin preajmă. Linyi nu trebuia să lenevească. Pe deasupra, regulile bunei-cuviinţe îi cereau să supravegheze chiar ea lecţiile pe care preotul străin le ţinea cu nora ei în lipsa lui Fengmo. Ştia că fratele André era un om al spiritului, dar cine altcineva în afară de ea ar fi crezut că trupul lui masiv era numai o coajă?

În fiecare zi şedea la locul de frunte din bibliotecă, ţinând în mâini bastonul împodobit cu cap de dragon, care aparţinuse Bătrânei Doamne. Asculta tot ce o învăţa fratele André pe Linyi. Dar în timp ce fata participa fără chef la lecţiile grele, mintea doamnei Wu o lua înainte, explorând sute de posibilităţi.

Aşa a aflat că pământul şi mările sunt strânse pe un glob imens, care se leagănă printre stele şi planete, a înţeles mersul soarelui şi al lunii, felul în care lucrau norii şi vânturile. Dar toate astea erau un fleac pe lângă pofta de a înţelege limbile străine. Îi plăcea să aleagă un cuvânt – „viaţă”, „moarte”, „dragoste”, „ură”, „hrană”, „aer”, „apă”, „foame”, „somn”, „casă”, „floare”, „copac”, „iarbă”, „pasăre” – şi să înveţe cum se pronunţă în toate limbile pe care le ştia fratele André. Limbile acestea erau vocile omenirii. Învăţa toate astea sub pretextul că o ajută pe Linyi la învăţătură.

Şi, pe măsură ce învăţa, toate lucrurile care o preocupaseră au început să capete înţeles. Ea însăşi se întrebase uneori de ce era silită să se epuizeze în perindarea fără de sfârşit a naşterii, morţii şi iar a naşterii. Strânşi între cele patru ziduri ale casei, bărbaţii îşi plantau sămânţa şi femeile zămisleau, pentru ca familia Wu să nu

piară, şi uneori se întrebase ce importanţă avea dacă o familie dispărea. În anii când se năşteau prea multe fete sau când un prunc cu mintea înapoiată era lepădat prea devreme din pântece, femeia fusese adesea mâhnită. Mai cu seamă în decursul anilor când doar aşteptase cu nerăbdare să-şi sărbătorească cea de-a patruzecea zi de naştere, refuzase să dea un răspuns nedumeririlor care izvorau în sufletul ei. Într-una dintre acele zile, ca din întâmplare, surioara Hsia se aflase acolo, la ea.

— Doamnă, îmi îngăduiţi să vă citesc din Cartea Sfântă? întrebase aceasta.

În ziua aceea doamna Wu era cumplit de obosită, căci, pe lângă treburile obişnuite, aflase că era din nou însărcinată. Dar era întotdeauna prea curtenitoare ca să refuze un oaspete.

— Dacă ţi-e pe plac, citeşte, se învoise ea.

Surioara Hsia scosese cartea sfântă şi, în felul ei sacadat şi copilăros, citise următoarele vorbe:

— „Ce este omul că-Ţi aminteşti de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el?” „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului; aşa va înflori.”[6]

— Opreşte-te! strigase doamna Wu.

Vorbele izbucniseră din ea. Era un lucru atât de neobişnuit, încât surioara Hsia se holbase la ea.

— Cu astfel de cuvinte ar trebui să alini un suflet? Sunt astea vorbele unui zeu? Mai degrabă ale unui demon! Dac-aş fi obligată să le ascult, surioară Hsia, m-aş spânzura. Nu mai citi din cartea aia, altfel îmi pun capăt zilelor.

Dar cugetase îndelung la acele vorbe, iar acum şi le-a amintit. Într-adevăr, zilele omului sunt ca iarba. Când copilul ei se născuse mort şi ea îl ţinuse în braţe, îşi adusese aminte de cuvintele astea. În ziua aceea însă, auzind vocile omenirii strigând în limbi diferite, dar mereu acelaşi cuvânt, a simţit că în ea se iveşte uimirea.

— Toţi oamenii au un cuvânt pentru Dumnezeu? l-a întrebat pe fratele André.

— Toţi, a răspuns el cu gravitate, apoi a pronunţat silabe sonore, care îi loveau auzul ca pe nişte tobe. Dumnezeu… Dumnezeu… Dumnezeu…

În douăzeci de limbi, în toate limbile omului.

---

[6] „Psalmii”, psalmul 8, versetul 4, şi psalmul 103, versetul 15, în Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2002. (n.t.).

— Din toate colţurile lumii strigăm către bătrânul Cer, a spus ea dusă pe gânduri, iar tobele îi răsunară în suflet.

În nopţi ca acestea nu putea dormi. Stătea tăcută, o lăsa pe Ying să o pregătească de culcare şi se urca în patul înalt, din lemn de sequoia. Se lăsa în voia sufletului în dosul draperiilor de satin şi cugeta la înţelesul lucrurilor pe care le învăţase. Pentru ea fratele André devenise o fântână largă şi adâncă, o sursă de învăţătură şi cunoaştere. Noaptea se gândea la zeci de întrebări la care dorea răspunsuri. Uneori, când mintea i se aglomera de prea multe întrebări, se ridica din pat şi aprindea lumânarea. Lua pensula din păr de cămilă şi le aşternea pe hârtie cu scrisul ei frumos. În după-amiaza următoare, când fratele André venea să ţină lecţia, le citea pe rând şi asculta cu atenţie tot ce zicea el.

Felul lui de a răspunde era din cale-afară de simplu, dar asta tocmai pentru că bărbatul era atât de învăţat. Nu simţea nevoia să lungească vorba, asemenea celor mai puţin luminaţi. În schimb, întocmai ca străvechii taoişti, ştia cum să pună esenţa adevărului în câteva cuvinte. Îndepărta frunzele, culegea fructul, spărgea coaja, decojea învelişul din interior, despica fructul, scotea sâmburele şi îl spărgea, dând la iveală miezul pur şi curat.

În perioada aceea a vieţii mintea doamnei Wu era atât de ageră, atât de ascuţită şi de pătrunzătoare, încât lua acest miez şi, cu ajutorul lui, înţelegea totul. În vreme ce acele cuvinte erau rostite şi înţelese, tânăra Linyi stătea între cei doi, căsca ochii mari şi îi era limpede că toate astea întreceau cu mult puterea ei de înţelegere. Mintea ei tânără încă dormita.

Fratele André se minuna de doamna Wu. Într-o zi i-a spus:

— Aţi trăit toată viaţa între aceste patru ziduri. Şi totuşi, când vă vorbesc aşa cum le-am mai vorbit doar câtorva fraţi învăţaţi de-ai mei, dumneavoastră mă înţelegeţi.

— Mi-aţi povestit despre sticla vrăjită care măreşte lucrurile mici, i-a răspuns femeia. Mi-aţi explicat că astfel o fărâmă de praf poate fi mărită cât deşertul, iar dacă am înţelege fărâma asta, am înţelege şi deşertul. Casa asta e acea fărâmă de praf, iar judecând după ea, înţeleg totul. Înăuntrul acestor ziduri se află viaţa întreagă.

Doamna Wu a surprins privirea duşmănoasă a lui Linyi.

— Mamă, adică noi suntem praf?

— Nu, copilă. Am vrut să spun că voi toţi aparţineţi vieţii.

Privirea ei a întâlnit-o pe cea a fratelui André peste capul fetei.

— Predaţi-i copilei.

— Mamă, nu sunt o copilă, s-a bosumflat Linyi.

Însă doamna Wu surâdea. În după-amiaza aceea, pe când preotul îşi strângea cărţile, a întrebat cu umilinţă:

— Pot îndrăzni să vă rog să mă primiţi drept elev.

— Dorinţa dumneavoastră mă onorează, a răspuns grav preotul.

— Atunci poate rămâneţi un ceas după lecţia cu Linyi?...

Bărbatul a încuviinţat din cap. După aceea, în fiecare seară, timp de o oră, răspundea la întrebările doamnei Wu. În ciuda vârstei, doamna Wu rămăsese scrupuloasă, aşa că îi spunea lui Ying să şadă pe scaunul cel mai apropiat de uşă cât timp ea şi preotul stăteau de vorbă.

— Doamnă, trebuie să vă întreb ceva. Dacă o să vă supăraţi, alungaţi-mă, i-a spus Ying într-o dimineaţă.

— După ce atâţia ani ai vorbit ce ai vrut, de ce m-aş supăra acum? a întrebat doamna Wu.

A lăsat la o parte cartea pe care o citea, dar a strecurat un deget între pagini, pregătită să-şi reia lectura când Ying va fi terminat de vorbit.

— Ce-o să vă zic acum n-o să vă fie pe plac, a început slujnica. Dar în vreme ce scotociţi lumea alături de preotul ăsta mătăhălos, gospodăria e cu susul în jos. Doica celui de-al doilea fiu al întâiului dumneavoastră născut nu mai are lapte. Copilul slăbeşte. Noaptea, din curtea celui de-al doilea fiu răzbesc certuri. Slujitoarea soţiei celui de-al doilea fiu zice că femeia încă n-a rămas grea. Iar a doua doamnă şi stăpânul nostru... Ei, doamnă, n-o să-ndrăznesc prea mult, dar nu cred că-i bine ca o doamnă ca dumneavoastră să stea deoparte, cu nasul în cărţi, aşa cum faceţi. Nu-i întru totul rea învăţătura pe care ne-au lăsat-o strămoşii noştri, cum că femeile n-ar trebui să scrie şi să citească.

Ying vorbise din inimă. Doamna Wu a ascultat-o, cu vechiul ei zâmbet întipărit pe chip. Dar şi-a retras degetul dintre filele cărţii, a închis-o şi a pus-o pe masă. Apoi a zis:

— Mulţumesc, suflet bun.

S-a ridicat şi s-a dus în dormitor. Dimineaţa era rece, aşa că a îmbrăcat o haină de blană înainte de a ieşi. În curte orhideele se ofileau sub chiciură, iar frunzele florilor se afundau în lut. Dar rugii de mure şi bambusul indian creşteau purpurii şi bogaţi. O mierlă cocoţată pe o piatră mânca din ele, iar Ying, care îşi urma stăpâna,

s-a repezit la pasăre, dând să o alunge. Dat fiind că doamna Wu fusese atât de răbdătoare cât îi ascultase mustrările, Ying simţea că se făcuse vinovată de neruşinare, iar acum încerca să împace lucrurile cu sporovăiala ei obişnuită. Doamna Wu o asculta fără să-i răspundă. Când a străbătut curtea pustie a Bătrânei Doamne, i-a trecut prin cap gândul că ar fi bine ca Liangmo să-şi mute familia acolo, mai aproape de mama sa, astfel ca ea să poată veghea mai bine asupra copiilor. Pe urmă îi putea muta pe Tsemo şi Rulan în curtea unde locuia acum Liangmo şi poate că spaţiul mai generos ar fi adus împăcare între cei doi.

Era o zi frumoasă. Doamna Wu păşea prin lumina limpede a soarelui, simţind o stare de bine pe care nici ea nu o înţelegea. Cele patru ziduri care închideau bucata aceea de pământ ascundeau multe necazuri omeneşti, însă ea se simţea în stare să le înfrunte şi chiar să le rezolve, pentru că nu se mai afla în mijlocul lor. Despărţindu-se trupeşte de domnul Wu, retezase toate legăturile care o ţinuseră captivă. Medita la această legătură tainică dintre două trupuri, care, odată retezată, elibera nu doar trupul, ci şi sufletul. Iar sufletul ei păşea pe cărările ce i se deschiseseră pe tot întinsul Pământului. A intrat în curtea lui Liangmo aidoma unei zeiţe, gata să împartă îngrijiri, nu să împărtăşească grijile altora.

Însă vaietele copilului i-au izbit dureros şi ascuţit auzul. A uitat de toate şi s-a grăbit să intre în casă. Înăuntru erau Meng şi doica tânără, care ţinea pruncul la pieptul ei secat. Pe obrajii palizi ai doicii curgeau lacrimile. Copilul sugea, apoi, văzând că laptele nu curge, întorcea din nou capul şi ţipa.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat doamna Wu. Cum de ţi-a secat laptele?

Plângând, tânăra a pus băieţelul în braţele lui Meng.

— I-ai dat să mănânce supă de crab cu ouă? a întrebat-o femeia pe Meng.

— Am încercat de toate. La început am crezut că-i o nimica toată – poate avea un guturai sau poate că a mâncat prea mult. La câteva mese, i-am dat băiatului făină de orez amestecată cu terci de ovăz. Dar o ducem aşa de două zile, iar copilul nu mănâncă. Slăbeşte văzând cu ochii.

Doica fiului mai mare al lui Meng a intrat şi ea.

— Am vrut să-l hrănesc eu, a spus aceasta, dar laptele meu e prea vechi pentru copil. Îl varsă.

Femeia părea mulţumită de sine în timp ce vorbea.

— Laptele meu nu a secat niciodată, doamnă. De unde să ştiu ce-i de făcut?

— Pleacă, i-a poruncit doamna Wu, remarcându-i trufia.

Ştia că doica era lacomă de daruri.

Doica cea tânără plângea în continuare. Doamna Wu s-a aşezat, şi-a împreunat mâinile pe bastonul ei cu cap de dragon şi a privit-o.

— Ţi-a secat laptele pentru că eşti tristă. Ce te necăjeşte?

La început femeia n-a răspuns. Îşi ştergea ochii cu mânecile şi se uita în pământ, iar când lacrimile izvorau mai departe, le ştergea iar.

— Ce ciudat că ai destulă apă să plângi, dar nu îndeajuns ca să-mi hrăneşti fiul, a spus tulburată Meng.

— Taci, i-a cerut doamna Wu. E şi ea om. Vorbeşte, suflet bun.

Încurajată, femeia a vorbit cu o voce slabă, abia auzită:

— Nu mi-am văzut copila. Nu ştiu cum o duce. Sunt aici de aproape o lună. Săptămâna viitoare e ziua ei de naştere, iar eu nu ştiu ce face micuţa mea.

Auzind asta, Meng păru peste măsură de furioasă. Şi-a făcut gura ei roşie pungă şi a deschis larg ochii săi negri.

— Cum de poţi să fii cu gândul la copilul tău şi să laşi laptele să-ţi sece? a strigat ea.

— Taci! i-a cerut din nou doamna Wu. Copila să fie adusă aici.

— Ca să fie îngrijită laolaltă cu fiul meu? a ţipat Meng.

— Ca fiul tău să scape cu viaţă.

Doica a căzut în genunchi dinaintea doamnei Wu.

— Vai, stăpână! a icnit femeia. Nu sunteţi crudă... Mi s-a spus că sunteţi plină de cruzime...

— Cine a zis asta?

— Vechilul... de pe moşie... A spus că nimeni nu îndrăzneşte să vă iasă din cuvânt. Stăpână, eu n-am vrut să vin aici. Am o căsuţă, iar soţul meu munceşte pe pământurile dumneavoastră, avem un copil. Adevărat, e o fată, dar e primul nostru prunc. Eram atât de mândră de ea! Aveam lapte din belşug. Vechilul mi-a zis că trebuie să vin aici, altfel o să-mi alunge bărbatul de pe pământul luat în arendă.

— Nu l-am împuternicit să spună asta, a zis doamna Wu. I-am dat poruncă doar să găsească o doică.

— Pe săteni îi face să se teamă de dumneavoastră, a spus doica mai departe. Soră mai mare, pe moşii cu toţii vă ştim de frică din pricina lui.

Cuvintele astea au uluit-o pe doamna Wu, dar nu voia ca slujitoarea să-i vadă nedumerirea. Într-o gospodărie mare, cei care poruncesc nu trebuie să se lase la mila celor care se supun. Şi-a înclinat capul şi a spus cu blândeţe:

— O să trimit vorbă azi să ţi se aducă fata. Poate să doarmă aproape de tine, dar nu în aceeaşi odaie cu nepotul meu.

— Aţi salvat o viaţă, a spus femeia, apoi a căzut în genunchi şi şi-a izbit fruntea de lespezile podelei, prosternându-se dinaintea doamnei Wu.

Însă copilul plângea iar, aşa că femeia s-a ridicat şi l-a luat în braţe. Lacrimile i se uscaseră pe obraz şi doica a pus copilul la sân. Băiatul a înhăţat sfârcul, a început să sugă, iar laptele a pornit să curgă.

— Ţi-ai tăinuit laptele! a strigat Meng. N-ai vrut să-l slobozeşti.

Însă slujnica a ridicat o privire, plină de uimire sfioasă. Era o femeie de la ţară, cu chipul deschis.

— Ba nu, doamnă. Nu ştiu unde s-a ascuns laptele şi nici de ce curge iar. Ştiu doar că atunci când stăpâna a spus că fetiţa mea poate veni aici, inima mi s-a uşurat, iar laptele s-a slobozit.

Dar Meng tot era furioasă.

— Ce proastă eşti!

Doamna Wu s-a ridicat.

— Dat fiind că viaţa fiului tău atârnă de ea, poate c-ar fi mai bine să nu te superi, fiica mea. Iar tu, femeie, când îţi soseşte copilul, nu uita că datoria ta e să te îngrijeşti mai întâi de nepotul meu.

Tânăra a ridicat umilă privirea către doamna Wu.

— N-o să uit, doamnă, a promis ea cu o voce joasă. O să-i dau mereu să mănânce lui mai întâi.

Ceva din privirea şi din vocea doicii au făcut-o pe doamna Wu să-şi încetinească paşii. Dincolo de liniştea slujitoarei, simţea ceva ursuz şi puternic. Dar n-a întrebat ce anume era. Niciodată nu cercetase prea adânc necazurile celor care nu aparţineau familiei, ca să nu fie amestecată în nenorocirile lor. I-a vorbit în schimb lui Meng:

— O să vă dau curtea Bătrânei Doamne primului meu fiu şi ţie. Aşa, o să fiu mai aproape de nepoţii mei.

Meng nu părea mulţumită, iar doamna Wu şi-a sporit hotărârea.

— Voi trimite servitori care să vă ajute la mutat.

Fără să aştepte răspunsul lui Meng, doamna Wu a plecat mai departe, ca să-l vadă pe Tsemo.

La ora aceea fiul ei ar fi trebuit să se afle la treburile lui, nu acasă. Tsemo era însărcinat cu supravegherea prăvăliilor în care se vindeau legumele familiei Wu. Cu toate astea, bărbatul era în curtea lui. Doamna Wu l-a zărit clătindu-şi gura, ca şi cum tocmai ar fi mâncat.

A intrat, iar el a scuipat repede apa şi a pus la o parte paharul din mână.

— Ai venit devreme, mamă.

— Îmi fac plimbarea, ca de obicei, i-a răspuns ea. Am trecut pe aici ca să-ţi spun că-ţi dau curtea lui Liangmo. Lui îi las curtea Bătrânei Doamne, ca să îmi am nepoţii aproape.

— O să-i zic lui Rulan.

Când Tsemo a pronunţat numele nevestei sale, femeii i s-a părut că a zărit pe chipul lui o umbră rece, fugară. A vorbit fără ocolişuri, aşa cum obişnuia atunci când presimţea necazuri.

— Am auzit că Rulan plânge noaptea.

— Cine ţi-a spus? a întrebat tăios tânărul.

— Slujitorii. E ruşinos ca problemele familiei să ajungă în gura servitorilor.

— Ai avut dreptate, mamă. N-ar fi trebuit să mă însor cu femeia asta.

— Dragostea voastră s-a istovit aşa de repede?

Însă Tsemo n-a spus nici da, nici nu. Se învârtea prin curtea minusculă – zece paşi încoace, şaisprezece paşi încolo.

— Nu putem schimba o vorbă fără să ne certăm, a răspuns el în cele din urmă.

— Cum se face că nu e însărcinată? a vrut să ştie doamna Wu. Între bărbat şi femeie se iscă întotdeauna certuri când nu au copii.

— De unde să ştiu eu? a răspuns Tsemo, ridicând din umeri. Rulan nu zămisleşte. Iar asta cu siguranţă nu-i vina mea.

— Când soţii se ceartă, nu pot zămisli. Dacă sunt tulburate, inimile usucă umorile trupului şi otrăvesc sângele. Curentul vieţii, care curge între bărbat şi femeie, trebuie să rămână neîntinat.

Şi-a privit fiul chipeş.

— Întotdeauna e uşor să apară certuri între bărbaţi şi femei, a continuat ea. Deosebirile dintre firile lor sunt atât de mari, încât se îndepărtează unii de alţii precum apa şi uleiul dacă nu se împreunează pentru a da viaţă unei noi generaţii. O soţie fără copii e o făptură împotriva naturii, iar ea se răzvrăteşte împotriva Cerului şi a pământului şi bărbatul nu mai înseamnă nimic pentru ea.

Trebuie să ai răbdare cu ea până rămâne însărcinată. Atunci o să vezi c-o să se schimbe cu totul.

— Eu nu însemn nimic pentru Rulan? a întrebat cu trufie bărbatul.

— Te iubeşte prea mult, a răspuns mama sa. De aceea te urăşte. Iubirea ei rămâne stearpă. Iar asta o necăjeşte. N-are unde să fugă din faţa ta, n-are niciun loc unde să poată fi ea însăşi.

Doamna Wu vedea că spusele ei îl răneau adânc.

— O să pleci undeva, a continuat ea. Pe urmă, când o să te întorci, fii blând, nu înfumurat. Nu-i aminti că e mai mare decât tine sau că ea ţi-a vorbit prima.

— De unde ştii că ea mi-a vorbit prima?

Tânărul se oprise în loc şi se zgâia la ea.

— Cum se face că le ştii pe toate? a zis bărbatul, pe jumătate amuzat, pe jumătate trist.

— Am ochi de văzut.

Femeia şi-a sprijinit bărbia pe mâinile împreunate pe capătul sculptat al bastonului.

— Rulan se teme de tine şi îşi urăşte teama, te iubeşte şi iubirea ei o înspăimântă. Da, pleacă şi las-o cu mine. Între bărbat şi femeie există o rânduială, iar tu şi Rulan aţi nesocotit-o. Uită-te la Meng: la ea toate se întâmplă aşa cum a hărăzit Cerul. Şi uite câtă armonie e în casa ei! Fiii ei se nasc rând pe rând, iar Liangmo e fericit cu ea. Niciunul nu-l iubeşte prea mult pe celălalt şi împreună dau naştere unei alte generaţii.

— Meng e de modă veche, a spus nervos Tsemo. Pe deasupra, e şi niţel proastă. Cel puţin Rulan nu e proastă.

— Nu e nevoie ca o femeie să fie sau nu proastă, i-a răspuns răbdătoare doamna Wu. Lucrurile astea trebuie potrivite. În căsnicie bărbatul şi femeia trebuie să fie unul pe potriva celuilalt. După asta m-am călăuzit eu când am ales-o pe Meng pentru Liangmo. El e mai isteţ decât ea, însă ea e îndeajuns de deşteaptă ca să priceapă ce spune el. În căsnicia voastră voi sunteţi egali, aşa că vă luptaţi.

— Eşti mai înţeleaptă decât tata, a spus Tsemo.

A privit-o atât de intens, încât femeia s-a tulburat.

— Ei, am învăţat să fiu înţeleaptă, a spus ea iute. Sunt destul de înţeleaptă, aşa încât între tatăl tău şi mine n-au fost niciodată certuri. Pentru fericirea lui acum, când îmbătrâneşte, i-am trimis-o pe Xiuming.

— Dar tu? a iscodit-o el cu cruzime.

— Şi eu sunt în continuare fericită, a spus liniştită femeia.

În clipa aceea Rulan a ieşit din casă, de parcă nu se mai putea preface că nu auzea discuţia care se purta sub fereastra ei. Doamna Wu ştia cât se poate de bine că fata auzise tot, dar, din politeţe, s-a prefăcut că nu ştie. A zis:

— Fiica mea, tocmai îi spuneam lui Tsemo că, dacă vreţi, vă puteţi muta în curtea lui Liangmo, pentru că pe ei i-am mutat în curtea de lângă mine, de unde îmi pot veghea nepoţii mai îndeaproape.

— Îţi mulţumim, mamă, a spus Rulan, deşi nici în glas, nici în privire nu i se citea recunoştinţa.

Era îmbrăcată neglijent, cu o robă urâtă, împodobită cu pătrate verzi şi cenuşii, puse unele lângă altele. Fata părea mai în vârstă decât era în realitate.

„Îndată ce Tsemo o să plece, o s-o învăţ să nu mai arate aşa de urât”, şi-a spus doamna Wu în sinea ei. Şedea şi îşi privea lung nora. Urmărind privirea mamei sale, Tsemo i-a găsit nevestei un nou cusur.

— Urăsc roba aia, a spus el cu violenţă.

— Atunci cumpără-mi alta, i-a răspuns ea obraznică, dându-şi pe spate părul scurt.

Doamna Wu s-a ridicat pe dată. Nu voia să fie de faţă şi să vadă gâlceava celor doi, ca să nu fie nevoită să-i împace. Însă nu şi-a putut ascunde pe deplin nemulţumirea.

— Tsemo o să plece o vreme, a anunţat-o ea pe Rulan. I-am îngăduit-o. Nu vă certaţi în cele câteva zile rămase, înainte de plecarea lui. Umpleţi-vă timpul mutându-vă lucrurile în curtea cea nouă.

— Dacă pleacă Tsemo, plec şi eu.

Rulan stătea foarte dreaptă, înveşmântată în roba aceea urâtă, cu mâinile încleştate de o parte şi de alta a corpului. Doamna Wu stătea la fel de dreaptă, cu mâinile sprijinite pe baston.

— N-o să pleci, i-a zis ea răspicat. O să rămâi aici, cu mine. Ai multe de învăţat, iar eu o să te învăţ.

Nici acum n-a aşteptat ca nora să-i răspundă. S-a întors pe călcâie şi a ieşit fără să se uite în urmă.

„Cât de mult mă necăjesc soţiile fiilor mei!” şi-a spus ea. „Mai bine aş fi luat în casă nişte copile pe care să le cresc cum trebuie, ca să fie soţii destoinice pentru fiii mei şi să fie pe potriva nevoilor

noastre! Când aduci străini în familie ca să-ţi dăruiască nepoţi, chemi necazurile în casă.”

S-a trezit că tânjea să vină seara, când avea parte de linişte. Atunci, călăuzită de fratele André, îşi lăsa trupul în urmă şi se avânta prin lume cu sufletul neîmpovărat.

În curtea pe care doamna Wu o părăsise, Rulan se uita cu ochi posomorâţi şi îndureraţi la tânărul ei soţ.

— Vrei să pleci şi să mă părăseşti, a murmurat fata.

— A fost numai şi numai ideea mamei, a spus nepăsător Tsemo.

Şi-a dat capul pe spate, netezindu-şi bucla aceea lungă. Fata i-a zărit mâinile palide şi a simţit strângerea de inimă din pricina căreia se ura.

— O să fug, l-a prevenit Rulan cu aceeaşi voce ursuză.

Bărbatul a râs.

— Dar nu cu mine. Nici prin cap nu-mi trece să mă mai întorc acasă.

— Te temi de mama ta! a strigat fata.

— Aşa-i.

Uşurinţa cu care îi dădea dreptate era şiretlicul prin care Tsemo o biruia. Ceda în faţa ei iar şi iar şi atunci ea nu mai avea nicio armă împotriva lui.

— Mai bine să n-am fii decât să-i am şi să se teamă de mine, a declarat ea.

— Păi, nici nu ai, a spus Tsemo cu vocea lui calmă.

La auzul acestei vechi batjocuri, inima femeii s-a frânt. Oricât de mult încerca, nu putea fugi de înrâurirea pe care zeflemeaua asta o avea asupra ei.

— Tsemo, tu chiar mă urăşti? a şoptit Rulan.

În timp ce-i vorbea, fata a venit mai aproape de el, iar tânărul a privit-o drept în faţă.

— De ce te agăţi de mine? De ce mă jigneşti şi nu-mi dai pace? a întrebat-o el printre dinţii încleştaţi.

— Să-ţi dau eu pace! a strigat ea.

— Doar pace. Linişte şi pace.

— Să-ţi dau pace, ca să mă poţi uita! a izbucnit ea cu patimă.

— Ştiu că de asta mă superi, i-a trântit-o el şi a râs cu amărăciune. Mă superi pentru că doar aşa mă sileşti să mă gândesc la tine.

Tsemo îi smulsese un adevăr pe care tânăra nu voia să-l

recunoască nici în faţa ei. Da, după căsătorie, când el nu se mai gândise zi şi noapte la ea, când devenise nepăsător, Rulan îl supărase ca să-l facă să se întoarcă la ea. Voia să-l facă să sufere, ba chiar să-i provoace durere. Suferinţa era mai bună decât nimicul.

Acum a văzut cum soţul ei îşi fereşte chipul, iar scena asta era îngrozitoare pentru ea.

„Trebuie să scap de el”, şi-a spus Rulan. „Trebuie să mă descotorosesc cumva de iubire. E prea dureroasă pentru mine.”

În chip ciudat, în clipa aceea, când îşi dorea cu înfocare să fie liberă, se gândi la doamna Wu. Şi, cum era mereu impulsivă, Rulan a trecut în goană pe lângă bărbat, a străbătut curţile şi nu s-a oprit până când n-a ajuns în bibliotecă, unde soacra ei îşi fuma pipa.

— Mamă, slobozeşte-mă şi pe mine! s-a rugat ea.

Pentru doamna Wu acest strigăt a fost ca un ecou al propriului suflet. Dar nu şi-a dat pe faţă uluirea. Şi-a aşezat pipa pe masă şi s-a uitat îndelung la nora ei.

— Linişteşte-te. Aşază-te şi dă-ţi părul la o parte din ochi. Şi, că tot veni vorba, ascultă-mi sfatul: să nu mai îmbraci niciodată roba asta. Ar trebui să porţi culori vesele. Or să-ţi lumineze negura. Şi acum spune-mi cum anume pot să te slobozesc?

— Vreau să plec din casa asta, de lângă Tsemo.

Deşi doamna Wu i-a făcut semn să se aşeze, Rulan a rămas în picioare. Nu ascultase nimic din spusele soacrei, iar cele două femei se priveau.

— Ţi-am spus că Tsemo pleacă. O să scapi de el.

— Vreau să scap de el pentru totdeauna! a strigat Rulan. N-ar fi trebuit să mă mărit. Îmi urăsc sentimentele pentru el. Sunt roaba lor. Face ce vrea din mine. Nu mai sunt eu însămi.

— Şi asta e din vina lui?

— Lasă-mă să plec, a repetat Rulan.

Fără să vrea, doamna Wu a început s-o placă iar pe fata asta furioasă şi ciudată.

— Unde să te duci? Ce-o aşteaptă pe femeia care pleacă din casa bărbatului ei? Chiar dacă te las să pleci, o să fii liberă? O femeie fără soţ e dispreţuită de toată lumea. Ea se eliberează doar când are soţ şi copii.

Rulan o privi îngrozită.

— Spune-mi cum să mă eliberez, a şoptit ea.

Doamna Wu simţi crescând în ea o milă nesfârşită.

— Fiica mea, din nefericire, asta nu pot să-ţi spun, pentru că nici eu nu ştiu.

— N-ai iubit niciodată pe nimeni? a întrebat-o pătimaş fata.

Doamna Wu şi-a plecat privirea şi nu i-a răspuns. Începea să simtă că Tsemo greşise cumva faţă de fata asta. Dar cum ar fi putut Tsemo să înţeleagă ce simţea mama lui? El nu făcuse altceva decât să fie el însuşi şi ce vină avea el dacă fetei nu-i era de ajuns? Începea să-şi dea seama de norocul ei: nu-şi îngăduise să-l iubească prea mult pe domnul Wu. La un moment dat, în tinereţe, o pândise acest pericol. Dar firea ei pretenţioasă o ferise de el. Rulan nu era pretenţioasă.

— Dac-ai avea un copil, poate că te-ai elibera de el. Cel puţin astfel ţi-ai împărţi iubirea. Copilul cere multe, iar tu eşti nevoită să i le dai. Sau, dacă nu ai copii, ai putea să te apuci să înveţi, să pictezi sau altceva asemănător. Copila mea, trebuie să te împarţi. Ţi-ai silit toate energiile să se scurgă într-un singur fluviu, unul îngust şi adânc. Sapă canale şi pârâiaşe, lasă-ţi dragostea să se scurgă în mai multe direcţii.

— Muncă silnică, a spus cu amărăciune Rulan.

— Da, dacă aşa trebuie, a zis blând doamna Wu. Dar e singura cale dacă vrei să dobândeşti liniştea. Altfel o să mori sigur. Pentru că, îţi spun sigur, el te va urî. Chiar în clipa asta e la un pas de ură. De aceea i-am poruncit să plece de lângă tine o vreme.

Rulan şi-a umezit buzele palide.

— Toţi bărbaţii sunt ca el? a şoptit ea.

— Bărbaţii se aseamănă, aidoma plevuştii, a răspuns doamna Wu cu aceeaşi voce drăgălaşă, ca un clopoţel de argint. Când descoperă asta, femeile se eliberează.

— Atunci de ce îl iubesc pe Tsemo? a întrebat cu şiretenie Rulan.

— Înfăţişarea lui îţi joacă un renghi: felul în care îşi mişcă sprâncenele, expresia gurii, felul cum umerii i se aşază sub haină, mâinile lui…

— De unde ştii? a şoptit uluită Rulan.

Doamna Wu a râs.

— Cerul ne întinde nouă, femeilor, sute de capcane.

Nu putea fi supărată pe fată, căci era doar o biată făptură prinsă în capcană. Înţelegând cât de mult îl iubea Rulan pe Tsemo, doamna Wu i-a iertat tot.

Şi-a întins mâna îngustă, a desprins mâinile fetei şi le-a mângâiat pe rând.

— Gata cu nefericirea, i-a spus ea pe un ton ademenitor. Nu-mi place să ştiu că în casa noastră cineva e trist. Vezi tu, eu îmi petrec viaţa străduindu-mă să vă fac fericiţi pe toţi. Ce-ţi doreşti tu, copilă, ca să fii fericită aici?

Rulan nu se putea împotrivi acestui chip minunat şi îmbietor, nici vocii sale blânde, melodioase. I-a îngăduit soacrei să o tragă mai aproape, până când s-a aşezat la picioarele ei, ca un copil.

— Lasă-l să plece, i-a spus doamna Wu cu un glas alinător. Să nu plângi când pleacă. Ajută-l să-şi facă bagajele şi ia-ţi rămas-bun veselă, chiar dacă ţi se rupe inima. Culcă-te şi dormi liniştită, fără să te trezeşti. Las' să fie el cel fără somn, copilă, nu tu.

— Dar dacă nu pot să dorm fără el? a întrebat cu naivitate Rulan.

Doamna Wu a râs din inimă. Îi plăcea sinceritatea fetei.

— Atunci ridică-te din pat şi umblă prin curte. Noaptea e rece şi când ţi-e frig, aşternuturile calde or să te adoarmă, chiar dacă eşti singură în pat.

Cele două femei se priviră îndelung în ochi. Doamna Wu citi sufletul acela tânăr, pasional, ce tremura tulburat, şi zăgazurile milei sale cedară. Un devotament mai puternic decât cel faţă de familia Wu se iscă şi îşi revărsă balsamul liniştitor asupra acestui suflet, tot al unei femei.

— O să fii liberă când vei redeveni stăpână pe tine însăţi. Chiar şi între zidurile astea poţi fi tot atât de liberă ca oriunde în lume. Dar cum să fii liberă dacă, oricât de departe ai merge, te vei gândi mereu la el? Află care ţi-e locul în torentul vieţii. Lasă-l să curgă prin tine, răcoros şi puternic. Nu-l îngrădi cu mâinile, ca să nu spargă digul şi să fugă de tine. Lasă-l să curgă neîngrădit şi o să fii liberă.

— Nu pot trăi fără dragostea lui, a spus Rulan cu o voce stinsă.

— Atunci spânzură-te în seara asta, i-a zis liniştită doamna Wu. Fiindcă eu îţi spun că n-o să te iubească dacă nu-l laşi mai întâi să plece. Iubirea există doar acolo unde există şi libertate.

— Dacă m-ar iubi, i-aş fi sclavă.

— Nu eşti sclavă! a strigat doamna Wu. Prin dragostea ta, te lupţi să devii o stăpână. El simte asta şi se împotriveşte. Trebuie să se elibereze de tine, pentru că îl iubeşti prea mult. Femeie nesocotită, cum să-ţi arăt calea spre fericire?

Rulan i-a căzut la picioare.

— Înţeleg, a suspinat ea. Îţi înţeleg spusele şi... şi mi-e frică să fac cum spui!

Dar doamna Wu nu i-a îngăduit să plângă. I-a spus să se ridice, s-a ridicat ea însăşi de pe scaun, a tras-o pe Rulan sus şi a silit-o să stea în picioare. Apoi i-a vorbit cu asprime:

— Dacă te temi, nu mai vreau să am de-a face cu tine. Să nu mai vii niciodată la mine. N-am timp de tine. Dacă te temi, o să te las să pleci pentru totdeauna din casa asta.

Când a coborât privirea la această făptură splendidă şi neînduplecată, Rulan a simţit cum inima ei zbuciumată şi plină de amărăciune se linişteşte. Femeia singuratică şi calmă din faţa ei îi părea acum singura femeie fericită pe care o cunoscuse. Mama lui Rulan fusese arţăgoasă şi veşnic nemulţumită, iar surorile ei erau certăreţe şi nervoase, fiindcă toate femeile din Shanghai sunt agitate. Spre deosebire de ele, doamna Wu era tot atât de liniştită şi de nepătruns ca un lac de munte.

— O să-ţi dau ascultare, mamă, a spus umilă Rulan.

După plecarea ei, doamna Wu s-a gândit cu uimire tăcută că îşi trimitea doi fii departe de casă din pricina a două femei pentru care nu simţea afecţiune. Îşi mai spuse şi că luase astfel pe umerii ei o povară îndoită.

— Eu, care tânjesc după propria-mi libertate! a exclamat ea.

Şi, năucită de această contradicţie, s-a lăsat pe mâna lui Ying, care a pregătit-o de culcare.

— Nu pot să explic, i-a spus a doua zi doamna Wu fratelui André.

Îi povestise despre plecarea lui Tsemo.

— E neapărată nevoie de explicaţii? a întrebat-o surâzător preotul.

Ea observase adesea acest surâs. Începea în hăţişul sprâncenelor şi în barba bărbatului, aidoma unui foc ce strălucea într-o pădure. Altădată capul acela imens, statura mătăhăloasă şi părul des de pe trupul preotului ar fi speriat-o. Între timp, se obişnuise cu ele.

— La ce vă gândiţi? a întrebat el într-un fel ciudat, cu un soi de sfială.

— Spuneţi adesea că pe pământul ăsta suntem toţi la fel. Atunci cum explicaţi înfăţişarea dumneavoastră?

— Ce anume vi se pare neobişnuit la mine? a vrut el să ştie cu aceeaşi sfială.

— Sunteţi prea mare şi prea păros, i-a răspuns ea calmă.

— Nu vă puteţi explica propria făptură. Atunci poate că mi-o

puteţi explica pe a mea, i-a zis fratele André.

Luminile din pădurea aceea ardeau cu putere. În întunecimea bărbii, doamna Wu a întrezărit sclipirea dinţilor lui, iar în ochii negri ai bărbatului sclipea râsul.

— Am citit undeva că străinii sunt păroşi fiindcă se înrudesc mai mult cu animalele, a remarcat ea.

— Poate că da.

Preotul a deschis gura lui mare şi a slobozit un hohot tunător… Când stătea singur în bezna nopţii, întins pe aşternutul lui de paie, îi mulţumea lui Dumnezeu că n-o întâlnise pe doamna Wu când fusese tânără. „N-aş fi putut răspunde de sufletul meu, Doamne”, îşi spusese el mohorât în întuneric. Dar acum îşi stăpânea pe deplin trupul imens, iar femeia doar îl amuza.

— Atunci nu-i adevărat că dacă Dumnezeu m-a creat mai întâi pe mine, şi-a îmbunătăţit calapodul când v-a creat pe dumneavoastră? a zis el.

Doamna Wu a început să râdă şi ea, iar hohotul gros şi tunător, s-a împletit cu râsul gingaş, argintiu, al femeii. În curte, o slujnică spăla rufăria de corp delicată a doamnei Wu, sub îndrumarea lui Ying. Servitoarea a surprins privirea uimită a fetei.

— Nu freca mătasea cu săpun, toanto! a ţipat Ying. Şi uită-te la ce faci!

Dar şi ea se întreba cum de reuşea preotul acela înalt şi măsliniu să stârnească un asemenea râs în stăpâna ei. Nu şi-a ascuns uimirea.

Într-adevăr, în ciuda tulburărilor din casă, doamna Ying înflorea într-un fel minunat, tainic. Întâmpina fiecare zi cu bucurie şi încântare. Era nerăbdătoare numai când venea vorba de treburile gospodăriei, însă îşi controla nerăbdarea şi îndeplinea fiecare sarcină cu o disciplină fermă. Dar Ying, care putea desluşi orice schimbare, oricât de mică, la stăpâna ei, îşi dădea seama că aceasta nu mai era interesată de treburile casei.

Nu îndrăznise nicio clipă să creadă că preotul străin ar avea vreo legătură necurată cu doamna Wu. Doamna era prea scrupuloasă pentru aşa ceva. Pe deasupra, arăta mai echilibrată, mai diafană şi mai limpede ca întotdeauna – dar, pe de altă parte, şi mai veselă. În zilele în care preotul nu putea veni şi îi trimitea vorbă ca s-o anunţe, Ying îşi urmărea stăpâna cu atenţie şi observase că doamna Wu rămânea indiferentă. Şedea în bibliotecă la fel de mulţumită, de parcă profesorul ei s-ar fi aflat acolo. Ce însemnau

toate astea?

Slujnica mai tânără a chicotit.

— Vasăzică, şi familia Wu, a şoptit ea. Ai auzit?

— Ce s-aud? a întrebat indignată Ying. Nu ascult clevetelile lumii.

— Ştii, probabil, că în timp ce stăpâna noastră ia lecţii de la un preot, stăpânul merge prin casele florilor?

— Nu-i adevărat, a spus Ying.

Apoi s-a aşezat pe un scăunel scund de bambus, s-a aplecat şi a pălmuit slujnica. Mâna ei a lăsat o urmă roşie pe piele. Ochii fetei ardeau. Pe urmă fata a întors şi celălalt obraz.

— Loveşte-mă încă o dată, pentru că-i adevărat. Stăpânul se duce acolo împreună cu bătrânul Kang. La ce altceva să te aştepţi?

De data asta Ying s-a prefăcut că nu auzise nimic, dar adevărul era că demult îi ajunsese ceva la ureche, deşi ceilalţi servitori se temeau atât de mult de ea, încât tăceau când intra în odaie. „Kang ăla e capul răutăţilor”, a cumpănit Ying şi a cugetat posomorâtă la firea tuturor bărbaţilor. N-ar fi băgat mâna în foc nici pentru bucătarul ei.

În camera mare şi liniştită, doamna Wu uitase de casa ei. Privea îndelung chipul aspru şi măsliniu al fratelui André, iar el, vrăjit de privirea aceea, îi preda aşa cum nu mai predase nimănui până atunci. Sufletul acesta era atât de străveziu, atât de înţelept şi totuşi atât de tânăr! Femeia trăise între zidurile de aici şi viaţa o învăţase atât de multe, încât era doldora de cunoaştere. Mintea ei era un pocal de cleştar finisat, care nu aştepta decât să fie umplut.

Cum să nu o înveţe tot ce ştia? Preotul revărsa în acest minunat pocal de cristal toată învăţătura pe care până atunci o păstrase pentru sine, deoarece nimeni nu se sinchisise să înveţe de la el. Îi povestea despre istoria lumii, despre mărirea şi căderea popoarelor, despre naşterea naţiunilor. I-a spus despre descoperirea electricităţii şi a radioului, i-a explicat funcţionarea undelor aeriene care poartă cuvinte omeneşti şi muzică peste tot în lume.

— Aveţi instrumentul care prinde cuvintele şi muzica asta? a întrebat ea în acea zi.

— Da. Am făcut chiar eu unul.

— Mi-l aduceţi, vă rog? a cerut ea nerăbdătoare.

Preotul şovăi.

— Din păcate, e pironit în perete cu multe fire. Puteţi… Vreţi să veniţi în umila mea casă pentru a-l vedea?

Doamna Wu a cugetat la întrebare. Cum să intre în casa unui străin, fie şi însoţită? Se simţi deodată stânjenită.

— Poate că da, a răspuns ea şi a întors capul.

— Nu vă tulburaţi, i-a spus el. Nu aveţi motiv. Bărbatul din mine a murit. L-a ucis Dumnezeu.

Cu aceste cuvinte, fratele André a plecat, iar ea a rămas alinată, ca de fiecare dată după ce el dispărea. O învăţa multe lucruri. Doamna Wu surâse uşor, fumându-şi pipa. Gândurile ei cercetau lumea despre care îi vorbise preotul în ziua aceea.

„Mă întreb dacă voi trece vreodată zidurile oraşului”, socoti în sinea ei. „Oare voi păşi pe corăbiile acelea şi voi zbura cu acele aripi?” Pentru întâia dată îi părea rău că viaţa e atât de scurtă. Îi rămâneau de trăit cel mult patruzeci de ani. Ce putea face în patruzeci de ani? Tot atâţia se scurseseră până acum, iar ea abia dacă ieşise din casă.

„Ce ştiu despre propriul meu oraş? Iar ţara noastră e înconjurată de toate aceste mări şi de aceşti munţi.” Astfel vraja lumii a pus stăpânire pe doamna Wu. Zi după zi, se întâlnea zâmbitoare cu cei ai casei, fără să vadă nimic. Familia se strângea la masă, ea îşi ocupa locul obişnuit în mijlocul lor şi, cu toate că-i privea pe toţi, nu vedea pe nimeni.

Ying i-a întrerupt brutal visarea într-una din zile, în timp ce curăţa bijuteriile stăpânei. Era pe la mijlocul iernii, iar doamna Wu aşezase câţiva crini pe masă, într-un vas umplut cu pietricele. Din întâmplare, în acea clipă o rază de soare s-a strecurat prin fereastra zăbrelită, luminând crinii şi bijuteriile.

— Uite cât de mult se aseamănă florile şi bijuteriile astea: perlele, smaraldele, topazele cu galbenul, albul şi verdele florilor! a exclamat stăpâna.

Ying, care tocmai curăţa o brăţară, a ridicat privirea.

— Doamnă, băgaţi de seamă atât de lesne lucrurile astea, dar e ciudat că nu vedeţi ce se petrece în casa dumneavoastră, a comentat slujnica.

— Ce anume n-am observat? a întrebat doamna Wu, cuprinsă de un sentiment de vinovăţie.

Se gândea la cele două nurori ale ei.

— Stăpânul nostru.

— Ce-i cu el? a întrebat iute doamna Wu.

— Case ale florilor.

— N-ar face el una ca asta!

— Ba face, a insistat Ying. Nu c-ar fi mare lucru. Mulţi bărbaţi se duc acolo. Dar dacă aduce în casă ceva ce n-are ce căuta aici?

Doamna Wu a cugetat adânc o clipă.

— Cheam-o aici pe a doua doamnă, i-a spus apoi lui Ying.

Ying s-a ridicat şi a ieşit din odaie cu aerul cuiva care are un mesaj important de transmis. Doamna Wu a luat bijuteriile şi a început să le privească. În afară de brăţări, pe care i le dăruise mama ei cu ocazia nunţii, toate giuvaierele îi aminteau de domnul Wu. Cerceii aceia din jad i-i dăruise în dimineaţa de după noaptea nunţii – un semn că fusese foarte mulţumit de ea. Soţul ei cumpărase inelele acelea cu smaralde dintr-o prăvălie străină din Shanghai, iar pe atunci doamna Wu nu mai văzuse niciodată smaralde. Altădată îi cumpărase din Hong Kong o pasăre făurită din diamante, iar ea nu mai văzuse până atunci diamante. Rubinele fuseseră cumpărate dintr-o provincie îndepărtată, iar podoabele de păr din jad, din Yunnan. Avea şi alte giuvaiere mai mici, care îi plăcuseră când giuvaiergiii veneau în casa Wu la porunca ei. Nu cumpărase niciodată multe bijuterii pentru sine. Două agrafe de păr în formă de fluturi, lucrate în filigran cu argint şi jad palid, îi aminteau de seara când femeile prinseseră fluturi de noapte şi îi înfipseseră cu ace în uşă. Întorcea podoabele pe toate părţile. Filigranul era unul cantonez, foarte delicat şi diafan. Antenele fuseseră făcute din fire de argint subţiri cât firul de păr, erau împodobite la capete cu bobiţe de jad şi tremurau de parcă fluturii ar fi fost vii.

În clipa aceea a intrat Xiuming. Sarcina avansase, iar chipul ei se schimbase. Avea ochii mai mari şi gura mai purpurie.

Doamna Wu i-a întins podoabele pentru păr.

— Ţi le dau ţie. Mie nu-mi mai trebuie.

Xiuming a întins mâna, a luat fluturii în palmă şi i-a cercetat în tăcere.

— Sunt prea frumoase pentru mine, a zis ea. N-aş şti cum să le port.

— Totuşi păstrează-le.

Doamna Wu întorcea cu degetul arătător bijuteriile din cutie. Ar fi vrut să-i dăruiască fetei toate bijuteriile primite de la domnul Wu, dar ştia că nu se cuvine s-o facă. Apoi a văzut două flori din rubine şi perle. Giuvaierele erau rotunde şi nu prea bine şlefuite.

— Ia-le şi pe astea. Or să arate frumos în urechile tale. Probabil că el îţi dăruieşte bijuterii.

— Nu, a spus încet Xiuming. Dar nu vreau bijuterii.

Doamna Wu a luat pipa micuţă, a tras de două ori din ea şi a lăsat-o iar. Pe masă a căzut un pic de scrum. Xiuming s-a aplecat şi l-a măturat în palmă.

— Spune-mi, se duce în casele florilor? a spus doamna Wu.

Xiuming a roşit puternic.

— Am auzit că se duce, a zis ea simplu. Dar mie nu-mi spune.

— Nu-ţi dai seama şi singură? Ce simte el pentru tine?

Xiuming şi-a plecat privirea.

— Orice ar simţi, e prea mult pentru mine. Pentru că nu-l pot iubi.

A spus aceste cuvinte cu o hotărâre plină de tristeţe. Cealaltă femeie le-a auzit şi, spre marea ei mirare, a simţit o milă teribilă pentru domnul Wu.

— Între noi fie vorba, nici eu, nici tu nu ne-am purtat bine cu el, a zis ea. Eu, din pricina vârstei înaintate, iar tu, din pricina tinereţii. Ai încercat să-l iubeşti?

Fata a ridicat ochii ei negri şi sinceri.

— O, da! Am încercat. Nu e datoria mea?

— Aşa-i, e de datoria ta, a răspuns doamna Wu.

— Asta ştiam şi eu. Cel puţin îi dau ascultare în toate, a adăugat umilă fata.

— El ştie că nu-l iubeşti?

— Da. M-a întrebat şi i-am spus că nu.

— Vai, dar n-ar fi trebuit să-i spui! a strigat doamna Wu. Ce-ar fi dacă toate femeile le-ar vorbi bărbaţilor atât de deschis?

— Sunt o proastă.

— Vasăzică, se duce la casele e florilor, a spus doamna Wu, dusă pe gânduri.

Apoi a oftat din greu.

— Ei, se pare că neînţelegerile dintre bărbaţi şi femei n-au sfârşit. Când îţi vine sorocul?

— Luna viitoare.

— Te bucuri? a întrebat-o din senin doamna Wu.

Atunci când nu vorbea Xiuming, stătea în aceeaşi poziţie: cu mâinile împreunate uşor în poală, ochii plecaţi şi umerii încovoiaţi. Când a auzit întrebarea, mâinile ei s-au încleştat şi fata a ridicat pleoapele.

— După ce nasc, o să am şi eu ceva al meu în casa asta, a răspuns ea, apoi a plecat iar ochii.

Doamna Wu şi-a spus că nu mai putea afla nimic altceva de la ea.

— Du-te înapoi. O să vorbesc cu el şi-o să văd ce simte.

Xiuming s-a ridicat, cu aerul ei răbdător şi inocent, a făcut o plecăciune şi a plecat. După o clipă a venit înapoi şi a întins mâna. Bijuteriile străluceau în palma ei arsă de soare.

— Am uitat să vă mulţumesc pentru ele.

— Nu-mi mulţumi. Poartă-le. Asta va fi de-ajuns.

— Îţi mulţumesc, soră mai mare, a repetat Xiuming şi a plecat.

În ziua aceea doamna Wu i-a trimis vorbă fratelui André, rugându-l să nu mai vină, iar seara târziu, înainte de cină, a trimis-o pe Ying la domnul Wu, ca să-i anunţe venirea. Bărbatul a primit mesajul şi a mers imediat el însuşi la ea.

— Îngăduie-mi să vin eu la tine, mamă a fiilor mei, a spus el curtenitor.

Doamna Wu a rămas uimită când a văzut că era mai slab şi mai puţin rumen în obraji decât altădată şi s-a învinuit iar pentru asta. S-a ridicat şi l-a întâmpinat. L-a privit cum se aşază. Cu cât se uita mai mult la el, cu atât nelinişstea ei creştea. Nu arăta bine. Ochii lui, odinioară vioi şi veseli, erau acum lipsiţi de strălucire, iar buzele lui pline păliseră.

— Pari bolnav, i-a zis ea. Eşti suferind?

— Nicidecum, i-a răspuns el.

— Dar nu te simţi bine.

— Mă simt destul de bine.

— Şi a doua doamnă?

Bărbatul a ridicat o mână.

— Se străduieşte.

— Dar nu e îndeajuns de bună pentru tine.

Domnul Wu părea stânjenit.

— Mamă a fiilor mei, e greu pentru o femeie. Vezi tu, nu mai sunt tânăr.

Ea a hotărât să ia taurul de coarne.

— Cu toate astea, aud că vizitezi casele florilor.

El a dat din umeri, fără să pară câtuşi de puţin ruşinat.

— Da, merg uneori acolo cu Kang, a recunoscut el. Ştii, e mai uşor să cumperi femei decât să te aştepţi să te iubească. Acolo nimeni nu se preface. Nimic nu-i mai greu decât să te prefaci. Ailien, cu tine nu m-am prefăcut niciodată. Te-am iubit aşa de mult! Acum, cu femeia asta nouă, nu pot nici să iubesc, nici să nu iubesc.

Îşi freca neîncetat creştetul capului, părând nedumerit.

— E mai bine să mă duc pur şi simplu la o casă a florilor.

— Dar luna viitoare o să ţi se nască un copil, i-a amintit ea.

— Da, a încuviinţat domnul Wu, frecându-şi iar confuz capul. Ciudat lucru… nu simt c-ar fi al meu. La urma urmei, noi doi avem patru fii.

— Atunci… mi se pare că Xiuming asta nu prea e de folos aici, a zis după un timp femeia.

Domnul Wu şi-a frecat din nou creştetul capului.

— Poate că ai dreptate, a încuviinţat el.

— Nu cred că te-ai purtat bine cu ea, i-a spus cu severitate doamna Wu.

Bărbatul păru că vrea să se scuze.

— Sunt foarte bun cu ea.

— Nu i-ai oferit daruri.

Bărbatul arăta surprins.

— Aşa e. Am uitat. Mereu uit de ea.

Doamna Wu era nerăbdătoare.

— Spune-mi, ce vrei tu de la o femeie?

Bărbatul păru oarecum stânjenit.

— Care femeie?

— Oricare.

Domnul Wu îi simţea nerăbdarea şi, cum era mereu dornic să-i facă pe plac, a cugetat serios la întrebare.

— Păi, eu… a început el.

Simţi că nu începuse bine, aşa că o luă de la capăt:

— Nu-i vorba despre ce-mi doresc de la o femeie, cât despre… ce vreau. Vreau să zic că-mi place să râd, cum bine ştii. Îmi place să aud lucruri interesante. Obişnuiai să-mi spui atâtea lucruri interesante! Ştii doar că râdeam de multe ori când vorbeam. Ei bine, toate astea…

Vorbele lipsite de limpezime i s-au stins pe buze.

— Nu pot să te distrez la nesfârşit, i-a zis ea cu asprime.

— Sigur că nu, s-a învoit el repede. Deci, vezi, de-asta mă duc la casele florilor.

— Ce se întâmplă acolo?

Doamna Wu era uimită de propria-i curiozitate.

— Nu cine ştie ce. De obicei mâncăm şi bem. Jucăm jocuri de noroc în timp ce fetele cântă la lăută sau alte instrumente.

— Fetele? a repetat ea. Câte sunt?

— Cinci, şase. Oricâte sunt libere în clipa aceea. Kang şi cu mine… suntem amabili şi de obicei ele…

Vocea i s-a stins iar.

— Şi după aceea?

Bărbatul a început să vorbească din nou, cu o anumită greutate:

— Păi, ştii, seara se scurge foarte repede. Fetele ştiu o mulţime de istorioare şi giumbuşlucuri.

Bărbatul surâdea fără s-o ştie.

— Şi rămâi acolo toată noaptea?

— De obicei nu, a evitat el un răspuns clar.

Femeia îi cercetă faţa blândă. Era brăzdată de cute, iar asta nu-i plăcea. Tinereţea lui, pe care ea o crezuse veşnică, se ofilea. Doamna Wu a oftat şi a simţit cum nerăbdarea ei creşte.

— Vrei să aduci una din fetele astea în casă? a întrebat ea din senin. N-aş accepta asta, dar vreau să ştiu ce-ţi doreşti.

El păru uimit.

— Nu. De ce să vreau aşa ceva?

— Prin urmare, te duci acolo doar ca să te joci, a declarat ea.

— Poate că da.

— Ce copilăros eşti!

— Nu sunt atât de isteţ ca tine, Ailien, a spus el umil. N-aş putea niciodată să citesc cărţi. Iar acum n-am prea multe de făcut. Liangmo se ocupă de toate. Poate să se descurce chiar şi în lipsa lui Tsemo şi Fengmo. Nu prea mai e nevoie de mine.

S-a oprit şi apoi a adăugat cu o umilinţă pe care, cumva, doamna Wu n-o putea îndura:

— Dacă tu crezi că ar trebui să fac ceva, o să fac. Vreau să fac tot ce trebuie.

Femeia nu mai avu nimic de spus. Era adevărat că bărbatul ei nu prea avea ce face. Stătea acolo, chipeş, binevoitor, dornic să-i fie pe plac şi copilăros, iar pe ea n-o lăsa inima să-i facă reproşuri.

Când s-au despărţit, doamna Wu a văzut cu tristeţe că el era iarăşi vesel, pentru că stătuseră de vorbă. Ştia că atâta timp cât trăia, nu se va putea elibera de el. Prin trup, el îi pătrunsese şi în suflet. Faptul că nu-l iubise niciodată nu era de-ajuns. Dragostea n-avea nimic de-a face cu responsabilitatea.

— O, Cerule! a strigat doamna Wu, cuprinsă de un soi de durere ciudată. Oare trebuie să răspund veşnic de el?

A simţit cum aripile ei larg întinse, pregătite de zbor, s-au plecat iarăşi spre pământ.

Capitolul X

Însă după ce a plecat de la doamna Wu, domnul Wu a mers întins tocmai la casa florilor de care soţia lui se arătase nemulţumită. La început îl însoţise pe domnul Kang împotriva propriei voinţe şi în mod sigur călcându-şi pe conştiinţă. Apoi îşi înfruntase voinţa şi conştiinţa şi le biruise. Voinţa lui se plecase cu totul, iar acum aştepta cu nerăbdare vizitele sale nevinovate la acea casă, în vreme ce conştiinţa îi amorţise şi pentru moment fusese redusă la tăcere.

Nu o înţelegea pe Xiuming. Tânăra nu era la fel de înţeleaptă ca doamna Wu, pe care bărbatul o venera cu aceeaşi statornicie cu care un preot îşi venerează *kwanyin*-ul[7] pe care îl slujeşte zi de zi. Xiuming nu era nici zeiţă, nici femeie. Ori de câte ori se purta cu ea de parcă ar fi fost o zeiţă, fata era nedumerită. Pe deasupra, nici nu prea avea calităţile unei zeiţe. Când o trata ca pe o femeie, bărbatul avea senzaţia că o şochează. Asta îl nedumerea şi nu mai putea continua. Între ei situaţia se complicase într-atât, încât domnul Wu nu mai ştia cum să se poarte cu tânăra, aşa că o lăsa în pace.

Asta îl făcuse să o venereze pe doamna Wu mai mult ca oricând. Domnul Wu înţelesese de curând că soţia lui reuşise să fie, pe rând, zeiţă şi femeie, însă niciodată amândouă deodată. Doar că, de vreme ce doamna Wu refuza categoric să mai fie femeie şi se părea că avea să rămână definitiv zeiţă, bărbatul fusese silit să-şi caute o femeie în altă parte.

Găsise ce căuta în Casa Bujorilor, pe strada Cântăreţului Orb din Lăută, în persoana unei fete micuţe, rotofeie şi petrecăreţe. Casa era veche, arăta exact ca o ceainărie, dar era de fapt atât o casă unde se jucau jocuri de noroc, cât şi una a plăcerii. Toate fetele erau tinere, curate şi vesele. Domnul Kang îi spusese că era clientul lor de ani buni şi îl asigurase că niciodată nu găsise acolo alt soi de fete. Pe deasupra, proprietarii nici nu erau lacomi. Dacă un client voia doar să privească o fată în timp ce mânca şi bea, putea să o facă fără să ducă lucrurile mai departe. Dacă o voia doar ca însoţitoare pentru un client, se putea aranja. Dar dacă bărbatul voia să cumpere şi alte servicii, trebuiau făcute anumite

[7] Zeiţă a milei în Asia de Est, o bodhisattva venerată de budişti. (n.t.).

aranjamente, căci exista mereu o listă de aşteptare cu clienţi. Însă domnului Wu nu-i fusese greu să-şi facă loc pe acea listă, mulţumită rangului său de cap al unei familii de vază.

Acum domnul Wu a intrat ca un obişnuit al locului în holul împodobit în culori vesele şi a fost salutat din toate părţile. Proprietarul i-a strigat ajutorului său:

— Spune-i lui Floare de Iasomie că a venit domnul Wu!

Domnul Wu a intrat prietenos într-o odaie şi a fost servit pe loc cu ceai. Peste câteva minute i s-au adus vin şi nişte găluşte mici. S-a apucat să mănânce şi, înainte de a ajunge la jumătatea mesei, în încăpere a intrat Floare de Iasomie.

Când fusese chemată, tocmai îşi parfuma părul lung şi negru. În momentul acela avea două cozi încolăcite deasupra urechilor. Dat fiind că se numea Floare de Iasomie, se dădea cu parfum de iasomie şi îl folosea din plin, aşa că se identificase cu el. De obicei purta una sau două flori de iasomie înfipte în păr. Faţa ei era atât de pudrată, încât părea albă ca hârtia. Avea buzele roşii, iar ochii îi erau rotunzi şi foarte negri. Era rotofeie, iar buzele ei surâdeau mereu. A intrat în fugă, s-a cocoţat pe braţul scaunului domnului Wu şi şi-a frecat obrazul parfumat de al lui.

El s-a făcut că nu o vede, iar fata s-a bosumflat.

— Mi-e foame, a scâncit ea.

Domnul Wu a luat în lingura de porţelan nişte supă cu găluşte şi i-a întins-o cu seriozitate, iar ea s-a aplecat în faţă ca un copil şi s-a lăsat hrănită. Au terminat mâncarea în tăcere, apoi el şi-a îndepărtat scaunul de masă şi fata i s-a aşezat pe genunchi.

— Ce-ai făcut azi? s-a interesat domnul Wu.

Fata şi-a cercetat unghiile purpurii.

— V-am aşteptat. Asta fac toată ziua.

— Nu pot rămâne tot timpul aici. Am treburi. Sunt negustor. Trebuie să supraveghez prăvăliile, pieţele şi moşiile. Nu se descurcă fără mine.

— Munciţi prea mult! s-a lamentat ea. Fiii dumneavoastră ar trebui să vă ajute.

— Ei, fiii mei nu se gândesc decât la ei şi la familiile lor, a mormăit domnul Wu. De fapt doi dintre ei au şi plecat de acasă, iar cel mare... Ei, se străduieşte, dar nu le pot lăsa pe toate în seama lui.

Îi plăcea să simtă pe umăr apăsarea trupului ei mic şi plinuţ. Îi plăcea parfumul de iasomie al părului ei. Până şi răsuflarea fetei

era parfumată. Şi-a adus aminte de întrebarea doamnei Wu. Voia s-o aducă în casa lui? Dacă ar fi fost doar după voia lui, negreşit că ar fi făcut-o cu plăcere, însă nu se putea hotărî să aducă în casa strămoşilor săi o fată dintr-o casă a florilor. Nu i-o permitea sufletul tatălui său.

Ca şi cum i-ar fi citit gândul, Floare de Iasomie s-a cuibărit mai aproape şi şi-a petrecut un braţ pe după gâtul lui.

— Mi-ar plăcea să locuiesc cu dumneavoastră. Aş fi foarte cuminte. Nu le-aş deranja deloc pe marile doamne. Aş sta de una singură toată ziua, până când aţi veni.

— Nu, nu! s-a grăbit el să răspundă. Nu vreau să fii acolo. Îmi place să ies din casă şi să vin să te văd aici. Dacă ai veni la mine acasă, ai deveni parte din familie, iar eu n-aş mai avea unde să mă duc ca să mă distrez. Un bărbat simte nevoia să fie el însuşi undeva.

Fata era pregătită pentru asemenea cuvinte. Mama ei era o femeie în vârstă şi în tinereţe lucrase într-o casă a florilor. O învăţase cum să-şi poarte de grijă. „Dacă se poate, ar fi bine să devii concubină. Dacă nu, atunci măcar să ai casa ta”, îi spusese bătrâna Floare de Lotus.

— Domnule Wu, n-aţi vrea să-mi cumpăraţi o căsuţă? N-aş primi niciun alt bărbat în afară de dumneavoastră şi v-aş aştepta zi şi noapte. Aşa aţi putea fi dumneavoastră înşivă oricând.

Domnul Wu se gândise deja la asta. Nu-i plăcea siguranţa cu care era pronunţat numele lui de fiecare dată când venea la acea casă de flori. La urma urmei, era capul familiei Wu şi era mai presus de orice alt nobil din oraş.

Însă de socotelile casei se ocupa doamna Wu şi cum să-i ceară o sumă atât de mare ca să cumpere o casă pentru Floare de Iasomie?

— Vezi tu, mica mea floare, i-a explicat el afectuos, soţia mea e o femeie minunată. Ea ţine socotelile gospodăriei. Dac-ar fi să-ţi cumpăr o casă, ce i-aş spune?

— N-aţi putea vinde o bucată de pământ fără să-i spuneţi? a întrebat ea.

Stătea în picioare şi îl privea rugător. Glăsciorul ei ca de copil îi înmuia inima.

— N-am minţit-o niciodată, a spus el tulburat.

— Ştie de mine? a întrebat uimită Floare de Iasomie.

— Aproximativ.

— Ce înseamnă „aproximativ”?

— Întru câtva.

— Cum poate să ştie întru câtva? a întrebat iar fata. Fie ştie, fie nu.

— Atunci să zicem că ştie. Întotdeauna e mai bine să spun că ştie decât că nu ştie.

Floare de Iasomie a mai făcut o încercare. Şi-a ascuns faţa la pieptul lui.

— Mă tem că în mine creşte fericirea, a şoptit ea. De asta vreau o casă. Nu pot naşte aici.

Domnul Wu s-a neliniştit. A îndepărtat-o de pe genunchi, iar ea a rămas dinaintea lui, acoperindu-şi faţa cu mâinile.

— Stai puţin, a spus tăios bărbatul. Înaintea mea au mai fost şi alţii. Deşi eşti tânără, fecioară n-ai fost.

Fata şi-a arătat iar chipul. Pudra nu se clintise de la locul ei.

— Dar slujnica mea poate dovedi că de când veniţi, n-a mai fost niciun alt bărbat, iar asta ţine de trei luni. Aţi venit înainte de asta.

Fata s-a întors cu spatele şi şi-a şters ochii cu marginea mânecilor. Vocea ei copilăroasă era plină de tristeţe.

— Nu contează. Asta-i soarta mea. Nouă, fetelor din breasla asta, ni se mai întâmplă uneori, împotriva voinţei noastre. Mai cu seamă dacă iubim cu adevărat un bărbat. E greşeala mea.

Dacă ar fi insistat, dacă ar fi avut pretenţii, el ar fi plecat şi poate că nu s-ar mai fi întors. Dar domnul Wu avea inimă bună.

— Bun, fie că eu sunt făptaşul, fie că nu, există totuşi căi prin care să lepezi copilul. Ţine. Ca să-ţi fie de ajutor.

A vârât mâna în pungă, dar fata n-a vrut să primească banii pe care i-i întindea bărbatul. I-a dat mâna la o parte cu mâinile ei micuţe.

— Vă rog, nu! O să păstrez copilul. Vreau să-l păstrez.

— Nu trebuie să-l păstrezi, a stăruit el.

În clipa aceea i-au întrerupt strigătele care au răsunat din odaia din afară.

— Domnule Wu! Domnule Wu! ţipa proprietarul.

Uşa s-a deschis năvalnic şi bărbatul l-a văzut pe Peng Er, servitorul lui.

— Stăpâne! Stăpâne! a strigat servitorul. Sunteţi chemat acasă. A doua doamnă s-a spânzurat de rodiul cel bătrân!

— Pe legea mea! a mârâit domnul Wu.

A sărit în picioare şi a plecat cu paşi mari. Floare de Iasomie se uită în urma lui, încruntându-se de mânie.

Zarva din casa lui se revărsa dincolo de zidurile clădirii şi a auzit-o încă din stradă. Fuseseră chemaţi preoţii, care în clipa aceea băteau în gongurile lor şi chemau sufletul rătăcit al lui Xiuming. Bărbatul a intrat în goană pe porţile larg deschise, nepăzite, şi s-a grăbit să ajungă în Curtea Bujorilor. Acolo stăteau preoţii şi tot acolo se strânseseră cei din casă, care se tânguiau şi chemau sufletul lui Xiuming. Şi-a croit drum printre ei şi a văzut-o: fata zăcea pe lespezile curţii. Doamna Wu îngenunchease lângă ea şi îi ţinea capul în poală. Dar faţa lividă a fetei se plecase peste braţul doamnei Wu, ca şi cum ar fi fost lipsită cu totul de viaţă.

— E moartă? a strigat domnul Wu.

— Nu mai pare să aibă viaţă în ea, i-a răspuns doamna Wu. L-am chemat pe fratele André. Dacă toţi preoţii ăştia au venit aici, el de ce să nu vină?

Chiar atunci a apărut şi fratele André, iar mulţimea s-a despărţit dinaintea lui aidoma apelor unei mări măturate de vânt. Ceilalţi preoţi îl priveau în tăcere, pizmuitori. Înconjurat de tăcerea aceea, preotul a îngenuncheat, a înfipt un ac în braţul lui Xiuming şi l-a lăsat acolo.

— Nu cer să aflu ce faceţi. Ştiu că, orice ar fi, e un lucru înţelept, i-a zis doamna Wu.

— E doar un stimulent, a zis fratele André. Dar s-ar putea să fie prea târziu.

Apoi a scos acul cu atâta iuţeală, încât nu l-a zărit nimeni, în afară de domnul şi doamna Wu.

Dar nu era prea târziu. Buzele lui Xiuming au tremurat. În timp ce ai casei o priveau, pleoapele fetei au început să se zbată. Doamna Wu a oftat.

— Trăieşte. Aşadar, trăieşte şi copilul.

— Dar de ce s-a spânzurat? a exclamat domnul Wu.

— Să nu întrebăm înainte să ne poată spune, l-a sfătuit soţia lui. Dar anunţă preoţii că sufletul ei s-a întors. Plăteşte-i, tată al fiilor mei. Lasă-i să creadă că e izbânda lor, ca să plece şi să avem parte de linişte.

Domnul Wu a ascultat-o. A chemat preoţii şi i-a călăuzit până în curtea exterioară. Femeile din familie au rămas. Verişoarele mai în vârstă îi lăudau pe preoţi, iar Meng, Rulan şi Linyi priveau tăcute chipul lui Xiuming, pe care abia dacă-l cunoşteau, cu toate că locuiau toate sub acelaşi acoperiş. Făcea parte din generaţia lor şi totuşi era legată de generaţia celor mai vârstnici. Nu se puteau

purta liber în prezenţa ei, aşa că uitaseră de ea.

Dar prin ce făcuse, Xiuming se apropiase de ele. Era nefericită şi nu voia să aparţină vârstnicilor. În inima fiecăreia dintre ele încolţise interesul pentru fată. În inima lui Meng acest interes era amestecat cu mila, în a lui Linyi, cu curiozitatea, iar în a lui Rulan, cu indignarea. Fiecare în felul ei, erau toate hotărâte să o cunoască pe Xiuming şi să afle de ce săvârşise un asemenea gest.

Dar acum nu era timp de pierdut cu asemenea sentimente, pentru că atunci când fata şi-a venit în fire, s-a văzut limpede că pruncul avea să se nască prea de timpuriu. Xiuming trebuia să fie dusă în pat şi apoi să fie chemată moaşa. După ce aceste lucruri au fost îndeplinite, iar preotul străin era pe cale să plece, Xiuming a vorbit.

— L-am văzut oare pe preotul străin? a şoptit ea.

— Se pregăteşte de plecare, i-a răspuns doamna Wu.

Ea stătea lângă patul fecundităţii, în vreme ce slujnicele pregăteau fata pentru naştere.

— Spuneţi-i să vină aici doar o clipă, s-a rugat Xiuming.

Doamna Wu s-a mirat. Nu ştiuse că Xiuming îl cunoştea pe străinul cel înalt. Însă, cum fata era încă în pragul morţii, n-a îndrăznit să o refuze. S-a dus chiar ea şi l-a oprit pe fratele André exact în clipa când acesta ieşea pe uşă.

— Cere să vă vadă. Intraţi doar o clipă.

Aşa că, fratele André s-a întors din drum, şi-a plecat capul şi a intrat pe uşa scundă în camera unde Xiuming stătea întinsă pe patul acela imens. Domnul Wu a rămas în urmă. Dintr-odată, era copleşit de stânjeneală. În ce încurcătură azvârlise întreaga casă! Bărbatul nu se îndoia că Xiuming se spânzurase din pricina lui Floare de Iasomie. Protestase în felul ei tăcut, încercând să-şi curme zilele.

Când preotul s-a aplecat deasupra patului, Xiuming a vorbit dar vocea fetei era atât de slabă, încât el n-o auzi. S-a aplecat mai mult şi a auzit aceste cuvinte:

— Dacă e fată, când o să mor, v-o încredinţez… E doar o orfană.

— Cum se poate ca în casa asta să se nască un orfan? a întrebat-o el cu blândeţe.

— Dar eu însămi sunt orfană, iar ăsta e copilul unei orfane.

După ce a spus asta, fata a închis ochii şi s-a lăsat în voia durerii. Fratele André a plecat de acolo cu o expresie plină de gravitate şi nu a spus nimănui ce i se zisese. Iar Xiuming vorbise cu un glas

atât de scăzut, încât nimeni altcineva nu o auzise.

În noaptea aceea, târziu, a născut o fetiţă, o făptură atât de mică, încât doamna Wu a luat-o, a înfăşurat-o într-o pătură de bumbac şi a băgat-o în sân, ca să-i salveze viaţa. Apoi s-a dus iute în curtea ei, lăsând-o pe Xiuming în seama lui Ying şi a moaşei. Ajunsă în odaia ei, a aşezat fetiţa în pat şi s-a întins lângă ea, ca s-o încălzească. O slujnică a intrat să vadă dacă era nevoie de ceva.

— Încălzeşte câteva cărămizi şi adu-le aici, a poruncit doamna Kang. Copilul ăsta e un boboc care trebuie deschis cu băgare de seamă.

— Vai, stăpână, de ce n-o lăsaţi să moară? a spus servitoarea. E fată. O să crească şi o să fie o făptură bolnăvicioasă, care o să işte necazuri în casă.

— Supune-te, i-a răspuns doamna Wu.

Slujitoarea a plecat mormăind, iar doamna Wu a privit făptura aceea plăpândă. Încă mai respira.

Două zile mai târziu, fratele André i-a povestit doamnei Wu despre ciudata rugăminte a lui Xiuming. Pruncul nu murise. Era prea mic ca să sugă la sân, însă înghiţise câţiva stropi din laptele mamei sale, care i se dăduse cu linguriţa. Xiuming avea lapte, cu toate că era prea slăbită ca să vorbească. Chiar şi când doamna Wu i-a spus că fetiţa trăia, tânăra nu-i răspunsese.

— Fireşte că fetiţa nu e orfană, i-a răspuns demnă doamna Wu fratelui André. S-a născut în familia noastră.

— Ştiam că veţi spune asta şi aveţi dreptate. Dar de ce spune tânăra mamă că şi ea e orfană?

— Până să vină aici, a fost orfană.

Doamna Wu a şovăit şi apoi, spre uimirea ei, s-a trezit că-i povesteşte preotului ceea ce până acum nu-i spusese niciodată: cum anume o adusese pe Xiuming în casa ei.

Fratele André o asculta cu ochii plecaţi şi cu palmele sprijinite pe genunchi. De fiecare dată când zărea acele mâini, doamna Wu se întreba de ce erau atât de bătătorite. În clipa aceea femeia a întrebat din senin:

— De ce aveţi mâinile atât de pline de bătături?

Preotul era obişnuit cu aceste schimbări bruşte de subiect din partea femeii.

— Pentru că muncesc pământul, ca să pot hrăni copiii.

Nu şi-a ascuns mâinile de privirea ei. Doamna Wu şi-a continuat

istorisirea, fără să-şi desprindă ochii de la ele.

— Presupun că, fiind preot, nu puteţi înţelege nici bărbaţii, nici femeile, a zis ea după ce şi-a sfârşit povestea.

— Tocmai pentru că sunt preot, înţeleg atât bărbaţii, cât şi femeile.

— Atunci spuneţi-mi cu ce am greşit.

Doamna Wu şi-a ridicat privirea, i-a întâlnit ochii şi s-a întrebat de ce îşi deschidea inima tocmai în faţa acestui străin, născut într-o ţară de dincolo de mare, pe care ea nu avea s-o cunoască niciodată. Bărbatul i-a răspuns:

— Nu v-aţi gândit că un bărbat e mai mult decât un trup şi că până şi un bărbat ca soţul dumneavoastră se află în legătură cu Dumnezeu. L-aţi tratat cu dispreţ.

— Eu? a strigat doamna Wu. Dar nu i-am vrut decât binele!

— Aţi vrut doar să-i umpleţi stomacul şi să-i aşterneţi un culcuş moale, i-a spus fără ocolişuri fratele André. Mai rău de-atât, aţi cumpărat o tânără ca şi cum aţi fi târguit o halcă de carne. Dar o femeie – orice femeie – e mai mult de-atât şi tocmai dumneavoastră ar trebui să ştiţi cel mai bine asta. Vă faceţi vinovată de trei păcate.

— Vinovată?

— V-aţi dispreţuit soţul, v-aţi nesocotit o soră şi v-aţi crezut unică şi deasupra tuturor femeilor. Păcatele astea v-au tulburat casa. În ultima vreme fiii dumneavoastră şi soţiile lor au fost nefericiţi fără să ştie de ce şi, în ciuda planurilor dumneavoastră, nimeni nu e fericit. Ce aţi urmărit, doamnă?

Femeia tremura dinaintea ochilor lui limpezi şi calmi.

— Am vrut doar să fiu liberă, s-a bâlbâit ea. Am crezut că dacă-mi fac datoria faţă de toată lumea, o să fiu liberă.

— Ce înţelegeţi dumneavoastră prin libertate? a vrut el să ştie.

— Foarte puţine lucruri, a răspuns cu umilinţă femeia. Pur şi simplu să dispun de propria-mi făptură şi de timpul meu.

— Cereţi mult, a comentat bărbatul. Cereţi totul.

Doamna Wu simţea că e gata să izbucnească în plâns şi nu se mai simţise aşa de mulţi ani. Fratele André sfărâmase miezul liniştit al fiinţei sale, convingerea că era o femeie corectă, iar doamna Wu se înspăimântase. Ce avea să se aleagă de familie dacă tocmai ea, de care toţi ai casei depindeau de atâta vreme, greşise şi încă mai greşea?

— Ce să fac? a întrebat ea cu un glas firav.

— Uitaţi de dumneavoastră.

— Dar în toţi anii ăştia mi-am făcut datoria cu atâta grijă! a protestat doamna Wu.

— Şi în tot acest timp v-aţi gândit la libertatea dumneavoastră.

Nu putea să nege asta. Stătea nemişcată, cu mâinile împreunate pe satinul cenuşiu-perlat al robei.

— Îndrumaţi-mă, a cerut în cele din urmă ea.

— În loc să vă gândiţi la libertatea dumneavoastră, căutaţi căi prin care să-i eliberaţi pe ceilalţi.

Femeia a ridicat capul.

— De dumneavoastră, a continuat bărbatul cu aceeaşi voce blândă.

Ea nu fusese niciodată credincioasă, iar în clipa asta îl privea cu oarecare îndoială.

— Vorbiţi din perspectiva religiei dumneavoastră? Dacă da, eu nu pot să pricep.

— Nu vorbesc din perspectiva unei alte religii.

— Vreţi să fiu călugăriţă? a strigat ea.

— Nu vreau să fiţi nimic anume, a răspuns el calm.

S-a ridicat cât era de înalt, i-a zâmbit ca de obicei şi a plecat fără să-şi ia rămas-bun. Absenţa salutului – care la altcineva i s-ar fi părut o grosolănie – o făcea să simtă că între ceasurile pe care le petreceau împreună nu erau întreruperi.

Femeia nu s-a clintit din loc multă vreme. Modelul zăbrelelor de la ferestre se întretăia pe pardoseala cenuşie într-o împletire de umbre şi lumini. Aerul era liniştit şi răcoros, însă în încăpere nu era frig. Dinaintea mesei, proptit la mijlocul peretelui interior, se afla un mangal mare. Din cărbunii acoperiţi de cenuşă se ridicau în aer coloane de căldură tremurătoare şi incolore. Doamna Wu şi-a zis că nimic nu era atât de uşor precum crezuse. Libertatea nu era ceva ce putea fi aranjat dinainte. Văzuse libertatea ca pe un fruct atârnând într-un pom. Îngrijise acel pom, iar când dăduse roade, se năpustise asupra fructului şi descoperise că era necopt.

Doamna Wu a oftat, apoi a auzit din încăperea alăturată plânsetul fetiţei lui Xiuming. A luat-o în braţe, a dus-o în odaia ei şi s-a aşezat lângă mangal. Fie datorită căldurii, fie datorită senzaţiei de reazem oferită de braţele ei, copila s-a liniştit, a încetat să plângă şi a privit chipul doamnei Wu.

„Nu iubesc copilul ăsta”, şi-a zis doamna Wu. „Poate că niciodată n-am iubit vreun copil şi, poate, necazul meu e că niciodată n-am

fost în stare să iubesc pe nimeni.”

Dar firea ei o făcu să ţină cu grijă copilul în braţe, iar când a intrat Ying, a supravegheat hrănirea pruncului şi a fost mulţumită să vadă că înghiţea mâncarea cu poftă.

Cum se uita la copil, i-a spus lui Ying:

— Dă-mi înapoi pruncul, ca să i-l duc mamei sale. Făptura asta mică o să trăiască şi o s-o ţină în viaţă şi pe mama ei.

Puţin mai târziu a luat copilul şi l-a dus în braţe prin lumina soarelui, străbătând casa până la fosta ei curte. Acolo a intrat în odaia unde Xiuming zăcea întinsă pe patul uriaş, ale cărui draperii purtau încă simbolurile fecundităţii. Xiuming ţinea ochii închişi şi buzele strânse. Era foarte palidă. Palmele ei stăteau desfăcute şi relaxate deasupra velinţei din mătase. Mâinile acelea se schimbaseră în ultimele luni. Când fata sosise în această casă, fuseseră aspre şi vânjoase din pricina muncii, dar acum erau subţiri şi albe.

— Iată-ţi copila, i-a spus cu blândeţe doamna Wu. A mâncat atât de bine, încât s-a înzdrăvenit îndeajuns ca să fie adusă aici şi s-o ţii în braţe.

Văzând că Xiuming nu se clintea, doamna Wu i-a ridicat braţele, i-a aşezat pruncul între ele şi l-a acoperit cu pătura. Braţele femeii s-au încordat. Xiuming a deschis ochii.

— Te rog să mă ierţi că nu te-am răsplătit cu un fiu, a zis umilă tânăra.

— Oare nu ştiu eu că şi fiii, şi fiicele ne sunt dăruiţi de Cer? Pe deasupra, în vremurile astea fiicele au şi ele un folos.

Apoi şi-a amintit de vorbele preotului şi a continuat repede:

— Să nu crezi că ai vreo datorie faţă de mine. Nu-mi datorezi nimic.

Xiuming păru uimită.

— Dar pentru ce altceva sunt aici?

Doamna Wu s-a aşezat pe marginea patului.

— Soră, mi s-a dat de înţeles că ţi-am făcut un mare rău. E adevărat că te-am adus aici ca pe o halcă de carne. Cum am îndrăznit să mă port aşa cu un om? Acum înţeleg că nu m-am gândit la sufletul tău. Ce pot să fac ca să-mi răscumpăr vina?

Vorbise cu vocea ei drăgălaşă, ca un clopoţel de argint, fără să ridice sau să coboare tonul, iar chipul lui Xiuming oglindea spaima.

— Dar unde o să mă duc? s-a bâlbâit ea.

Doamna Wu şi-a dat seama că fata nu pricepuse nimic. Crezuse

că i se spusese politicos – aşa cum spun cei bogaţi şi puternici – că era nefolositoare şi nedorită.

— Nu vreau să te duci nicăieri, a spus ea. Spun doar că ţi-am făcut rău. Hai să o zic altfel: dac-ar fi după tine şi n-ar ţine de nimeni altcineva, ce-ai vrea să faci cu viaţa ta?

— Cum să nu ţină de nimeni? a întrebat uluită Xiuming. E legată de dumneavoastră şi de stăpân. Iar apoi mai e şi restul familiei.

— De ce l-ai rugat pe preotul cel străin să ia cu el copilul dacă mori?

— N-am vrut să vă necăjesc crescând o fată.

— De ce ai încercat să mori înainte de clipa hărăzită? a vrut să ştie mai departe doamna Wu.

— Fiindcă, judecând după forma corpului meu, Ying mi-a spus că urma să nasc o fată, aşa mi-am zis în gândul meu că o să murim amândouă şi n-o să fim o povară pentru nimeni.

— La fel ca viaţa, şi moartea poate fi o povară, a spus doamna Wu.

— Nu şi moartea mea, fiindcă nu sunt de folos nimănui, a spus cu nevinovăţie Xiuming

Doamna Wu n-a găsit un răspuns. Pentru o clipă s-a simţit întru totul neajutorată şi s-a ridicat.

— Nu te mai gândi la asta! Dacă mori, va fi o mare bătaie de cap să creştem copilul ăsta, iar tu ştii bine că n-am crezut niciodată că un prunc de parte femeiască trebuie lăsat să moară.

— Aveţi un suflet bun, a spus Xiuming şi a închis ochii.

Lacrimile îi izvorau de sub pleoape. Doamna Wu a băgat de seamă, însă a văzut că tânăra strângea pruncul cu putere în braţe şi a socotit că era un semn bun, aşa că a plecat.

În timp ce străbătea curtea, s-a întâlnit cu domnul Wu, care venea din stradă. S-au trezit faţă în faţă pe neaşteptate, iar ea a înţeles pe loc că bărbatul făcuse ceva ce ea ar fi dezaprobat, deoarece roşise, iar fruntea îi era acoperită de sudoare.

— Mamă a fiilor mei! a strigat bărbatul.

— Tocmai am fost s-o văd pe a doua doamnă, a spus ea cu un glas binevoitor. Trebuie să ne gândim la situaţia ei. A încercat să moară pentru că se temea că pruncul avea să fie fată şi că ele două vor fi o povară în casă.

— Ce nesocotinţă! a exclamat el. De parcă am fi oameni de rând, care se gândesc câte guri au de hrănit!

— O să te însoţesc până la ea. Am nevoie de înţelepciunea ta, a

spus femeia.

Cei doi s-au întors împreună şi au intrat în odaia mare şi pătrată unde petrecuseră atâtea ceasuri pe vremea când încă mai trăiau împreună. Dincolo de acea încăpere se afla odaia în care Xiuming stătea întinsă şi îşi ţinea pruncul în braţe, dar cei doi nu puteau fi auziţi. Deasupra lor acoperişul înalt desena spaţii mari, despărţite de grinzi, care înghiţeau vocile omeneşti.

— Acum femeia asta locuieşte aici, a început doamna Wu. Ce să facem cu ea şi cu viaţa pe care a zămislit-o? Văd că n-o ai la inimă. Şi totuşi e aici. Trebuie să-ţi cer iertare.

Domnul Wu nu părea să se simtă în largul lui. În dimineaţa asta se îmbrăcase prea gros. Vremea se încălzise, iar când se simţea stânjenit, bărbatului îi era foarte cald până şi iarna.

— Mi-e ruşine că eu… după ce ai fost atât de grijulie… s-a bâlbâit bărbatul. Ei, fata e destul de bună. Dar ştii cum e. E minunat când o femeie e bună la suflet. Însă…

— Am fost foarte egoistă, i-a zis ea scurt.

Stătea în poziţia ei obişnuită, cu mâinile împreunate în poală. Nu se uita la el. În schimb, privea gânditoare umbrele de pe podea. Erau desenate de bambusul de iarnă, care stătea în pragul însorit al uşii deschise. Frunzele arbustului, ascuţite la vârf, dansau în vânt. Doamna Wu se gândea la fratele André şi deodată i-a înţeles vorbele. Nu avea să fie liberă nicicând decât dacă se oferea pe sine în întregime. Putea săvârşi asta numai făcând lucrul care îi displăcea cel mai mult.

— Înţeleg unde am greşit, a spus femeia fără să ridice privirea. O să facem aşa cum vrei tu. Dacă vrei, o trimitem pe Xiuming de aici şi eu o să mă întorc la tine. O să uităm amândoi lunile astea din urmă.

A aşteptat să îi audă strigătul de bucurie, dar n-a auzit nimic. Când tăcerea s-a adâncit, a ridicat privirea şi i-a zărit chipul rumen şiroind de sudoare. Observând că era privit, bărbatul a râs cu amărăciune, şi-a descheiat gulerul în grabă, a scos batista de mătase şi şi-a şters faţa.

— Dac-aş fi ştiut… Dacă mi-ar fi trecut prin minte… a gemut el.

O greutate rece ca gheaţa îi apăsă inima femeii. El n-o dorea. Zvonurile erau întemeiate. Îşi găsise o alta.

— Spune-mi ce-i cu ea, a zis cu blândeţe doamna Wu.

Cu poticneli şi bâlbâieli, râzând stânjenit, bărbatul i-a spus că se întreabă dacă n-ar fi mai bine s-o instaleze pe Floare de Iasomie

într-o altă casă. Fata era tânără şi necoaptă la minte.

— Nu vreau să-ţi sporesc grijile în casă, a adăugat el.

Doamna Wu a deschis ochii ei oblici şi încântători.

— Cum să mi le sporeşti dacă aşa o să fii fericit? a întrebat cu vocea ei cea mai argintată. Să vină să locuiască sub acoperişul ăsta. De ce să-ţi împarţi familia?

Domnul Wu s-a ridicat, s-a apropiat de ea şi i-a apucat mâna, care i-a rămas rece şi fără viaţă în palma lui rotofeie.

— Eşti o femeie bună, a declarat el solemn. Puţini bărbaţi primesc ce vor, păstrând în acelaşi timp armonia în familie.

Ea a surâs şi şi-a retras mâna.

Dar la mult timp după ce el a plecat, doamna Wu s-a mirat cât de sărăcăcioasă era satisfacţia pe care o simţea. Una era ca ea să aleagă femeia care s-o înlocuiască şi cu totul altceva ca el să aleagă o altă femeie. Se minuna cugetând cât de complicată putea face viaţa legătura dintre bărbat şi femeie. Pentru că nu-l iubea, se crezuse eliberată de el. Dar dacă se simţea rănită în orgoliul ei fiindcă ştia că iubirea lui pentru ea se stinsese, atunci nu se eliberase de el. Fratele André avusese dreptate. Se gândea mereu doar la ea.

— Cum să mă eliberez de mine însămi? l-a întrebat pe fratele André.

— Gândiţi-vă doar la ceilalţi.

— Adică trebuie să cedez de fiecare dată în faţa celorlalţi?

— Dacă a nu ceda înseamnă a te gândi doar la tine, atunci da, trebuie.

— Tatăl fiilor mei vrea să aducă încă o femeie în casă. Trebuie să cedez şi aici?

— Prin păcatul dumneavoastră a ajuns aici prima femeie.

La auzul acestor cuvinte, doamna Wu s-a supărat pe el. Din inima ei a izvorât o undă de mânie asemenea unui vârtej.

— Aţi vorbit ca un preot, a comentat ea răutăcioasă. Nu înţelegeţi ce înseamnă să fii nevoită să-ţi abandonezi trupul în voia unui bărbat an după an, împotriva voinţei tale.

Simţea ciudata dorinţă de a-l face să simtă, la rândul lui, aceeaşi nefericire, aşa că a vorbit mai departe, fără să-l cruţe.

— Să fii silită să-ţi laşi corpul delicat în mâini hrăpăreţe, să vezi pofta trupească clocotind şi să-ţi simţi carnea amorţită. Să-ţi simţi sufletul pălind şi mintea scârbită şi, cu toate astea, să cedezi, ca să

ai liniște în familie.

Chipul lui era nevinovat şi neschimbat.

— Trupul poate fi sacrificat în schimbul sufletului şi pe alte căi.

Doamna Wu a oftat.

— Să-i îngădui acestei femei să intre în casă?

— Oare nu-i mai bine să locuiască sub acest acoperiş, cu permisiunea dumneavoastră, decât sub un altul, dar fără să fiţi de acord?

— N-am crezut niciodată că voi primi un asemenea sfat de la un preot străin, a comentat ea cu o ironie reînnoită.

N-a mai spus nimic altceva, ci a deschis cartea şi, sub îndrumarea lui, a studiat poezia psalmilor evreieşti. Pe măsură ce ora se apropia de sfârşit, se simţea mişcată descoperindu-le înţelesul. În ei, sufletul omenesc striga după obiectul veneraţiei sale. Şi ce altceva era veneraţia, dacă nu speranţa şi credinţa că viaţa şi moartea au un rost, de vreme ce sunt create şi plănuite de Cer?

— Cerul nostru e dumnezeul dumneavoastră şi invers? a întrebat ea.

— Sunt unul şi acelaşi lucru.

— Dar surioara Hsia mi-a spus că nu. Ne spune mereu să credem într-un singur Dumnezeu adevărat, nu în Cerul nostru. Zice că nu sunt acelaşi lucru.

— În orice templu există şi câţiva nesăbuiţi, i-a spus el blând. Există un singur Dumnezeu adevărat şi El are multe nume.

— Atunci peste tot în lumea asta, chiar şi peste mări şi ţări, cei care cred în orice zeu cred în Dumnezeu?

— Şi astfel sunt fraţi, a încuviinţat el.

— Şi dacă nu cred în niciun zeu? a întrebat ea încăpăţânată.

— Dumnezeu e răbdător. Dumnezeu aşteaptă. Oare n-are o veşnicie la dispoziţie?

Femeia a simţit că o undă ciudată îi străbate pe amândoi. Dar nu izvorâse din el, nici nu se sfârşea în ea. I se păru că ea şi preotul o transmiteau de la un capăt al pământului la celălalt.

— Cerul e răbdător, a repetat ea. Cerul aşteaptă.

Cu aceste cuvinte s-au despărţit. Fratele André şi-a legat cărţile într-o basma neagră, ponositâ, şi le-a luat sub braţ. Ea a rămas în uşa bibliotecii, privind cum preotul traversa curtea. Silueta lui înaltă începea să fie adusă de spate, ca şi cum capul acela încărunţit ar fi fost o povară pentru umerii lui laţi. Sau poate, şi-a zis ea, fiindcă

mergea tot mai mult cu privirea în pământ, atent doar la paşii următori, şi-a spus doamna Wu. Rareori ridica ochii să vadă ce-l aştepta la capătul drumului.

S-a răsucit şi s-a întors în bibliotecă, aşa cum obişnuia după ce lecţia lua sfârşit. Uneori stătea în bibliotecă chiar şi un ceas, ca să-şi întipărească în minte lucrurile pe care i le predase fratele André, ca să recitească ceea ce citiseră împreună, ca să se uite la imaginile pe care el le lăsase în urmă şi să-i cântărească vorbele.

Dar în ziua aceea abia dacă stătea acolo de o oră, când a auzit strigăte răzbind din curţile exterioare şi a ridicat capul să asculte. Orice ar fi fost, Ying avea să-i spună. În mai puţin de o clipă, a văzut-o pe Ying apropiindu-se în fugă. Se tânguia şi se văita. Şi-a pus şorţul pe faţă şi a început să plângă.

Doamna Wu s-a ridicat pe dată, iar cartea i-a alunecat din poală. Se întâmplase ceva nespus de rău. Gândul i-a fugit la Liangmo, fiul ei cel mare. Dar în dimineaţa aceea el plecase de acasă, ca de obicei. Apoi s-a gândit la domnul Wu. În clipa următoare Ying a ajuns în pragul bibliotecii. Şi-a coborât şorţul de pe faţă şi a strigat:

— Vai! Preotul străin!

— Ce-i cu el? a întrebat cu asprime doamna Wu. Adineauri a plecat de aici.

— L-au lovit în stradă! a strigat Ying. Are capul spart!

— L-au lovit?

Glasul doamnei Wu l-a îngânat pe al lui Ying.

— Huliganii ăia tineri, Banda Verde! a suspinat Ying. Tocmai jefuiau prăvălia cămătarului. Preotul l-a văzut pe cămătar plângând şi blestemând Cerul. S-a oprit să-l ajute, huliganii au ieşit din prăvălie şi l-au lovit în cap.

Doamna Wu abia dacă auzise de numele „Banda Verde”. Dar ştia că grupul era alcătuit din răufăcători tineri care cutreierau drumurile de ţară şi străzile oraşelor. Vechilul scria mereu pe socoteli: „Taxă pentru Banda Verde”.

— Unde e fratele André? a strigat doamna Wu.

— L-au dus acasă la el. Zace în pat. Portarul e aici şi zice că preotul vă cheamă.

— Trebuie să merg la el. Ajută-mă cu roba.

— Chem purtătorii de palanchin.

— Nu. Nu-i timp pentru asta. O să iau o ricşă de la poartă.

Peste câteva minute toată casa ştia că pentru prima dată în viaţă, doamna Wu se ducea într-un loc necunoscut – acasă la

preotul străin. Femeia stătea dreaptă în ricşă şi i-a spus purtătorului:

— Îţi plătesc dublu dacă mergi de două ori mai repede.

— Plătiţi-mă întreit şi-o să merg de trei ori mai repede, i-a strigat acesta peste umăr.

Undeva departe în spatele ei, Ying o urma într-o altă ricşă, dar pentru prima oară în viaţă doamna Wu nu se gândea la gura lumii. Avea un singur gând: cumva, trebuia să ajungă la căpătâiul preotului străin, să-l audă pentru ultima oară şi să afle de la el cum să-şi trăiască viaţa.

Aşadar, a coborât în faţa porţii simple de lemn nevopsit, aflată în mijlocul unui zid de cărămidă, şi, fără să privească în jur, a intrat ţintă în casă. O femeie bătrână aştepta plângând.

— Unde e fratele nostru mai mare? a întrebat-o doamna Wu.

Femeia s-a răsucit şi a condus-o într-o căsuţă scundă din cărămidă, a trecut printr-o curte plină de copiii care plângeau şi au ajuns într-o odaie.

Acolo zăcea fratele André, întins pe un pat de bambus. Cerşetori zdrenţăroşi – bărbaţi şi femei – se strânseseră în jurul lui. Oamenii s-au dat la o parte, lăsând-o pe doamna Wu să se apropie de pat, iar el a deschis ochii, ca şi cum i-ar fi simţit prezenţa. Avea capul înfăşurat grosolan într-un un prosop alb, aspru. De dedesubtul acestuia se prelingea sângele, care i se scurgea pe obraz şi uda perna pe care îşi sprijinea capul.

— Sunt aici, i-a spus ea. Spuneţi-mi ce să fac.

Pentru o clipă bărbatul n-a putut scoate nicio vorbă. Murea. Doamna Wu vedea golul din adâncul ochilor săi întunecaţi. Apoi voinţa s-a adunat în ei cu o sclipire luminoasă. Rănitul a deschis buzele, iar când a respirat adânc, privind-o, pieptul i s-a umflat.

— Hrăniţi-mi mieluşeii, a rostit el răspicat.

Apoi ea a văzut cum a venit moartea. Răsuflarea s-a oprit, pleoapele au fremătat, voinţa s-a stins. Corpul lui masiv s-a cutremurat, iar braţele bărbatului au căzut în lături, izbindu-se de podeaua tare de cărămidă. Doamna Wu s-a aplecat şi i-a ridicat mâna dreaptă. Un bărbat în zdrenţe a ridicat-o pe cea stângă şi au stat amândoi aşa, ţinându-l de mâini. Ea s-a uitat la bărbatul aflat de cealaltă parte a trupului neînsufleţit. Era un nimeni. Un servitor. Un cerşetor. Acesta a privit-o sfios, a aşezat cu blândeţe mâna fratelui André pe pieptul nemişcat, iar ea a făcut acelaşi lucru cu mâna dreaptă. Copiii au năvălit în odaie, s-au îngrămădit în jurul

patului, transformat acum în năsălie, şi au început să jelească, strigând:

— Tată! Tată!

Erau doar fete. Cea mai mare nu avea mai mult de cincisprezece ani. Cele mai vârstnice duceau în braţe fetiţe mai mici, care nu puteau să meargă. Se aplecau cu toatele deasupra bărbatului, îl pipăiau cu mânuţele şi îi mângâiau barba, îi ştergeau sângele de pe chip cu poala hainei şi plângeau.

— Cine sunteţi? a întrebat doamna Wu cu un glas ciudat, liniştit.

— Suntem mieluşeii lui! au strigat copilele într-un glas.

— Sunt copii de pripas, a spus bărbatul în zdrenţe. Pe micuţe le-a cules de dincolo de zidul oraşului, unde erau aruncate. Cele mari sunt roabe fugite. Primea pe oricine în casa lui.

Doamna Wu voia să plângă în singurătate moartea preotului, însă fetiţele se aruncară asupra lui, cuprinzându-l în braţe.

— Vai, trupul lui e rece! a suspinat o fetiţă.

Lacrimile îi străluceau pe chip. A dus mâna preotului la obraz.

— Ce rece i-e mâna!

Doamna Wu stătea nemişcată în mijlocul acelei familii ciudate. Apoi şi-a dat seama că nici măcar nu ştia ce se întâmplase.

— Cine l-a adus în patul ăsta? a vrut ea să ştie, vorbind cu glas scăzut.

— Eu, a răspuns bărbatul zdrenţăros, bătându-se cu pumnul în piept. L-am văzut când s-a prăbuşit. Toată lumea de pe stradă era înspăimântată. Când au văzut că e pe moarte, jefuitorii verzi au fugit. Cămătarul a tras obloanele şi s-a ferecat în casă. Dar eu sunt doar un cerşetor. De ce m-aş teme? Preotul străin îmi dădea ades câţiva bani, mai ales iarna. Câteodată mă aducea noaptea în casa lui şi dormeam acolo până dimineaţă, iar el îmi dădea să mănânc.

— Tu l-ai adus aici!

— Eu şi aceşti fraţi ai mei într-ale cerşetoriei, a adăugat el.

Doamna Wu a văzut şase oameni zdrenţăroşi.

— E prea mare şi un singur om nu-l putea duce.

Doamna Wu a privit chipul liniştit al fratelui André. Venise acolo cu speranţa că preotul o să-i spună câteva cuvinte doar pentru ea. În schimb, singurele lui vorbe fuseseră: „Hrăneşte-mi mieluşeii”. Toţi copiii lui se aflau acolo. S-a uitat la ei, iar ei i-au întors privirea. O cercetau, cu instinctul pătrunzător al copiilor. Speranţa lor nu mai era la fratele André, ci la această femeie neclintită, dar vie.

— Ce să fac cu voi? a întrebat şovăitoare femeia.

— Doamnă, ce v-a spus tatăl nostru? i-a vorbit neliniştită o fetiţă slabă, care ţinea în braţe un prunc plinuţ şi vesel.

Doamna Wu nu putea spune decât adevărul:

— Mi-a zis să vă hrănesc.

Copiii se uitară unul la altul. Fetiţa cea slăbuţă a mutat pruncul de pe un braţ pe celălalt.

— Aveţi destulă mâncare pentru noi toţi? a întrebat ea cu gravitate.

— Da.

Doamna Wu stătea mai departe în picioare, uitându-se la copile.

— Suntem douăzeci, i-a spus fata. Eu am cincisprezece ani. Când împlinim şaisprezece ani, se îngrijeşte de noi.

— Se îngrijeşte de voi? a repetat doamna Wu.

Bătrâna tocmai intrase în odaie.

— Când împlinesc şaisprezece ani, le găseşte un cămin şi un soţ bun, a explicat ea.

Vorbeau de parcă trupul acela imens, lungit în pat, ar mai fi fost viu.

Doamna Wu s-a uitat la fratele André. Ochii lui erau închişi, iar mâinile, împreunate pe piept.

— Plecaţi cu toţii din camera asta! le-a poruncit ea brusc. Toţi! Lăsaţi-l în pace.

Copilele, cerşetorii, bătrâna au ieşit supuşi, iar ea a rămas singură în odaie. Ying se aţinea ţeapănă în uşă.

— Pleacă, Ying, i-a poruncit stăpâna ei.

— O să rămân în faţa uşii, a răspuns slujnica.

Doamna Wu a închis uşa. Gestul ei avea să dea apă la moară bârfitorilor. De ce ar fi dorit o femeie să rămână singură cu un preot străin, deşi acesta murise? Nu-i păsa. În clipa aceea pentru ea omul nu era nici preot, nici străin. Era singura fiinţă pe care o venerase vreodată. Bătrânul Stăpân o învăţase multe, dar el se şi temuse de multe lucruri. Fratele André nu se temuse de nimeni. Nici de viaţă, nici de moarte. Cât timp fusese viu, doamna Wu nu se gândise la el ca la un bărbat, dar în clipa asta îl vedea ca pe un bărbat fără viaţă. Probabil că în tinereţe fusese nespus de frumos. Trupul lui imens, întins dinaintea ei, era maiestuos. Pielea bărbatului era palidă şi după moarte devenise străvezie.

Deodată, l-a recunoscut.

— Te iubesc! a murmurat ea, complet uluită.

Şi-a dat seama de asta şi, în clipa în care a acceptat gândul, a

simţit cum întreaga ei fiinţă se schimbă. Deşi nu se clintea din loc, trupul o furnica, sângele i-a năvălit în inimă, iar mintea i s-a limpezit. Trupul ei era uşor şi puternic. A ridicat capul şi a privit roată prin încăpere. Cei patru pereţi erau la locul lor, însă ea se simţea deplină şi liberă. Trupul neînsufleţit zăcea în continuare pe năsălie, dar doamna Wu ştia că fratele André scăpase de acolo.

Era sceptică până în măduva oaselor. De ani de zile nu mai intrase într-un templu şi nici nu arsese tămâie în cinstea vreunui zeu. Tatăl ei o descătuşase de superstiţie, care e datul femeilor, iar Bătrânul Stăpân desăvârşise munca părintelui ei. Nu credea într-un Dumnezeu nevăzut şi totuşi era convinsă că spiritul acestui bărbat dăinuia.

— André.

I-a pronunţat numele cu un glas limpede şi grav şi niciodată nu avea să-i mai spună „frate”.

— Tu trăieşti în mine. O să fac tot ce pot ca să-ţi prelungesc viaţa.

În clipa când a rostit aceste cuvinte, fiinţa ei s-a umplut de pace. Era o pace atât de profundă, atât de liniştitoare şi de plină de bucurie, încât, pentru prima dată în viaţă, doamna Wu a ştiut că până atunci nu o cunoscuse cu adevărat. Se simţea fericită aşa, stând neclintită în încăperea aceea, dinaintea cochiliei care adăpostise sufletul bărbatului.

Dar fericirea nu era o transă. Era o energie care a început să lucreze în mintea şi inima ei. Îi era cât se poate de limpede că avea de făcut anumite lucruri. Trupul lui trebuia îngropat fără preoţi şi rugăciuni. Trebuia să dea de pomană puţinul lui avut şi voia să facă asta cu mâna ei. Pe urmă avea să-i continue munca.

A ieşit liniştită şi a intrat în cealaltă odaie, unde aşteptau cerşetorii, copiii, Ying şi bătrâna. Doamna Wu s-a aşezat pe un scaun de lemn.

— A lăsat vorbă cum să fie înmormântat? a întrebat ea.

S-au privit cu toţii. Copiii erau înmărmuriţi şi n-au zis nimic.

Bătrâna a suspinat, şi-a şters ochii cu şorţul şi a strigat:

— Desigur că niciodată nu s-a gândit la moarte! Şi nici noi nu ne-am gândit la sfârşitul lui!

— Are rude pe undeva? a cerut să ştie doamna Wu. Am putea să le trimitem lor trupul.

Nimeni nu avea cunoştinţă de vreo rudă de-a preotului străin. Sosise pur şi simplu aici acum mulţi ani şi nu mai plecase.

— Primea scrisori? a continuat doamna Wu.

— Când soseau, nu le citea niciodată, i-a spus bătrâna. Le lăsa nedesfăcute, iar după un timp eu le luam şi le coseam în tălpile de la încălţările copiilor.

— Dar nu scria niciodată scrisori?

— Niciodată.

— Nici cu tine nu vorbea? s-a adresat doamna Wu cerşetorului.

— Niciodată nu vorbea cu cei din preajma lui despre vreo rudă. Vorbeam doar despre oamenii din oraş şi cei dimprejur, care aveau nevoie de ajutor.

Doamna Wu a cugetat. André era doar al ei. Nu mai era nimeni altcineva. O să cumpere un sicriu simplu, negru. Cât despre înmormântare, o să-l îngroape pe pământul ei. Se gândea la un loc care îi era drag, pe un anumit deal care dădea ocol câmpurilor de orez. Acolo se înălţa un arbore *ginkgo* foarte bătrân, la umbra căruia se odihnea când mergea să supravegheze însămânţările de primăvară.

S-a ridicat şi a spus:

— În după-amiaza asta o să pun să i se sape groapa.

Copiii şi bătrâna o priveau neliniştiţi, iar doamna Wu le înţelegea îngrijorarea. Cu toţii se întrebau ce avea să se aleagă de ei.

— Casa asta era a lui? a întrebat doamna Wu, privind odăile goale.

— E închiriată, i-a răspuns bătrâna, clătinând din cap. Chiria e foarte mică, fiindcă e o casă bântuită. Nimeni nu vrea să stea în ea, pentru că aici trăiesc nevăstuici, care poartă în ele spiritele celor răi. Dar spiritele rele se temeau de el, aşa că noi am locuit aici plătind foarte puţin.

— N-are nimic al lui?

— Nimic, în afară de două schimburi de haine. Când purta un rând de haine, îl spălam pe celălalt. Singurele lui bunuri erau câteva cărţi şi o cruce. Odată a avut o statuetă foarte frumoasă lipită de un crucifix de lemn. Îl ţinea agăţat în odaia lui, deasupra patului. Într-o noapte a căzut şi s-a spart, dar el nu l-a mai înlocuit. Avea un rozariu, însă un copil s-a jucat cu el şi sfoara s-a rupt. Nu l-a mai reparat. Câteva mărgele s-au pierdut, iar el a spus că nu mai are nevoie de rozariu.

În vreme ce bătrâna vorbea, doamna Wu cerceta încăperile cu privirea.

— Ce-i în cutia neagră? a întrebat ea, indicând obiectul cu

degetul mijlociu.

Bătrâna şi-a îndreptat privirea într-acolo.

— E o cutie vrăjită din care izvorăsc voci, a spus ea. Le asculta noaptea.

Doamna Wu şi-a adus aminte că bărbatul îi povestise despre acest obiect. S-a apropiat, şi-a lipit o ureche de cutie, dar n-a auzit nimic.

— Cutia vorbeşte numai pentru el, a zis bătrâna.

— A, atunci o s-o îngropăm laolaltă cu el.

— Mai e un obiect care-i aparţine. Şi acela e vrăjit, a adăugat şovăielnic bătrâna. Ne-a spus să nu-l atingem niciodată.

— Unde e? a vrut să ştie doamna Wu.

Bătrâna s-a vârât sub pat şi a scos de acolo o cutie de lemn. A deschis-o. Înăuntru era un instrument aidoma unei pipe.

— În nopţile senine, îl apropia de ochiul drept şi se uita la Cer.

Doamna Wu a ştiut pe dată că aşa cerceta el stelele.

— O să-l iau cu mine, a hotărât ea. Acum aduceţi-mi cărţile lui. Hainele şi crucea or să fie îngropate odată cu el. Cât despre casa asta, să fie înapoiată proprietarului. Spuneţi-i că eu am zis că de-acum e purificată de rău şi că o poate închiria cu un preţ bun.

Copiii se îngrămădeau în jurul bătrânei, ascultând cu răsuflarea tăiată de nelinişte şi spaimă. Nu mai aveau casă. Nu mai aveau nimic.

Doamna Wu le-a surâs. Cuprinsă de o blândeţe până acum necunoscută ei, femeia le înţelegea gândurile.

— Voi toţi – şi tu, soră mai mare – veţi veni să locuiţi la mine.

Copiii au oftat uşuraţi. Erau în siguranţă. Au primit ideea noului cămin cu uşurinţa şi încrederea copilăriei şi s-au însufleţit.

— Când? Când? au început ei să strige.

— O să staţi aici până mâine, le-a răspuns ea. Pe urmă o să mergem împreună la mormânt. Dar n-o să vă întoarceţi aici. O să veniţi acasă cu mine.

— Suflet bun! a hohotit bătrâna. Suflet bun şi milostiv! El ştie! Fiţi sigură că el ştie!

Doamna Wu a surâs, fără să spună nimic.

— Ai destul orez pentru mâncarea copiilor? s-a interesat ea. Or să aibă nevoie de mâncare azi şi mâine-dimineaţă. Mâine la prânz or să mănânce în casa mea.

— Avea mereu în casă hrană pentru o zi, a suspinat bătrâna. Avem mereu mâncare pentru cel puţin o zi.

— Atunci mă întorc mâine, a spus doamna Wu.

Le-a îngăduit copiilor să o înconjoare o clipă, ştiind că erau obişnuiţi să se strângă în jurul lui şi să-i simtă prezenţa, aşa că acum aveau nevoie să simtă atingerea ei, ca să se liniştească. Apoi le-a spus cu blândeţe:

— Pe mâine, micuţii mei.

A ieşit din casă cu totul alta decât femeia care intrase acolo.

S-a întors în curtea ei şi a rămas singură cu sinele ei schimbat. Accepta moartea lui André. Dacă ar fi trăit, ar fi sosit negreşit şi clipa când ea ar fi descoperit că îl iubea. Ar fi avut de ales: fie ar fi inventat un pretext ca să nu-l mai vadă niciodată, fie şi-ar fi deschis sufletul în faţa lui, mărturisindu-şi iubirea. Ştia că asta i-ar fi despărţit.

În noaptea aceea a rămas trează şi singură ceasuri la rând, neîngăduindu-i nici lui Ying să o pregătească de culcare. Nu voia să se întindă în pat. Voia să stea vie, trează, singură, ca să cumpănească la ceea ce tocmai aflase. Iubea un bărbat străin, sosit din altă ţară, care nici măcar nu întinsese vreodată mâna ca s-o atingă pe a ei, a cărui atingere ar fi fost de neconceput. După un timp îndelungat a surâs în întuneric. Casa tăcută şi cufundată în beznă o înconjura, însă o lumânare ardea lângă ea şi inima ei vorbea cu glas tare.

— Dac-aş fi întins mâna să te ating, te-ai fi temut de mine? a întrebat ea.

Dar ştia că André nu se temea de nimeni. Mai rămânea dumnezeul ăla al lui. Doamnei Wu i-a trecut prin minte că pentru femei zeii bărbaţilor erau duşmani. Era geloasă pentru prima oară în viaţă.

„Noi n-avem nişte zei ai noştri”, a cugetat ea.

Însă era cu neputinţă ca femeile să aibă nişte zei adevăraţi. Se gândi la femeile pe care le cunoştea şi care venerau zei. Surioara Hsia nu contenea să vorbească despre dumnezeul ei. Dar ea nici nu avea despre ce altceva să vorbească: nici soţ, nici copii, nici prieteni, nici familie. În singurătatea ei, plecase în căutarea lui Dumnezeu şi îl găsise. Singura încercare adevărată pentru o femeie era ca atunci când are totul, la fel ca bărbaţii, să renunţe la tot şi să plece în căutarea lui Dumnezeu. Niciuna dintre femeile pe care le cunoştea foarte bine de o viaţă nu îl căutase cu adevărat pe Dumnezeu. Cel puţin nu cum îl căutase André când, în tinereţe, dăduse la o parte femeia iubită şi avutul pe care l-ar fi putut deţine,

precum şi faima dobândită de pe urma învăţăturii sale, şi îşi dăruise viaţa lui Dumnezeu.

S-a oprit din cugetările ei ca să se gândească la femeia pe care André o iubise în tinereţe şi apoi o îndepărtase, preferând singurătatea. Trebuie să fi fost tânără şi, neîndoielnic, frumoasă. Se simţea şi mai geloasă. Nu pentru că André o iubise, ci pentru că acea femeie necunoscută şi demult uitată îl privise pe André când el fusese tânăr şi încă nu devenise preot.

„Aş fi vrut să-l văd când era un uriaş tânăr”, s-a gândit doamna Wu. Stătea întru totul liniştită, perfect nemişcată, cu mâinile aşezate una peste alta. Inelele îi luceau stins pe degete. Da, tânărul André trebuie să fi fost o încântare pentru ochii unei femei. Chiar şi la jumătatea vieţii era arătos, dar în tinereţe probabil că fusese un zeu. Apoi a compătimit-o pe femeia pe care el o îndepărtase. Fără îndoială că acum era măritată şi poate că avea mulţi copii, căci femeile nu pier pentru că un bărbat nu le vrea, dar în adâncul ei încă se mai gândea la André cu dragoste sau cu ură. Dacă era o femeie fără inimă, îl ura, iar dacă era mărinimoasă, nu îl învinuia şi încă îl mai iubea. Sau poate că nu se mai gândea deloc la el. Poate că era ostenită şi nu mai putea simţi nimic, aşa cum li se întâmplă uneori femeilor când inima şi trupul lor au fost folosite prea îndelung. Slăbiciunea femeii e că trupul şi sufletul ei sunt prea întrepătrunse, iar atunci când trupul îi e folosit prea mult, şi sufletul ei e istovit – asta în caz că nu simte dragoste, aşa cum simţea ea pentru André. Moartea o eliberase de povara trupului său. Dacă bărbatul ar fi trăit, poate că şi-ar fi pierdut amândoi sufletele în capcana cărnii. În clipa aceea simţi cu surprindere un val de sânge care-i inunda lăuntrul.

„Orice s-ar întâmpla, sunt totuşi femeie”, şi-a zis ea, întru câtva amuzată. Doar gândul la André era îndeajuns ca trupul ei să se simtă însufleţit. Cât de primejdios pentru liniştea ei fusese bărbatul acesta cât timp trăise! Doamna Wu a simţit o pornire de recunoştinţă faţă de Banda Verde, care înlăturase o primejdie atât de mare. Apoi, observând cât de minunată era lumina lunii care cădea pe orhideele ei şi sub bambuşi, s-a simţit îndurerată. Era o cruzime să se bucure că ochii lui André erau închişi pentru totdeauna.

— Nu mă bucur că ai murit, l-a lămurit ea. Dar noi doi am fost cruţaţi de o mare suferinţă şi putem fi fericiţi mai departe. Cu siguranţă ştii că te iubesc.

Pe când şoptea aceste vorbe, era conştientă că el o înţelegea pe deplin. Era veselă şi complet împăcată cu sine, cum n-ar fi putut fi altfel. Ştia că André ar fi suferit mult dacă şi-ar fi pângărit preoţia, după cum şi ea ar fi suferit dacă şi-ar fi încălcat datoria faţă de familia ei. Şi-ar fi spus unul altuia că nu trebuie să cedeze, dar atunci ar fi trebuit să nu se mai întâlnească niciodată. Acum nu mai era nevoie să renunţe unul la celălalt. Se putea gândi la el oricât, fără nicio primejdie.

„Dar fireşte că m-am schimbat”, şi-a spus doamna Wu. Văzută din afară, încă stătea nemişcată, dar se întreba cum anume se schimbase. Nu ştia. Trebuia să afle răspunsul singură. Sufletul ei se schimbase. „Sunt străină faţă de mine însămi”, şi-a spus ea cu uimire. „Nu ştiu ce o să fac, nici ce o să simt.”

După această revelaţie, a rămas o oră neclintită în aceeaşi poziţie. „Nu ştiu ce o să fac”, s-a gândit ea. „Fiinţa mea se adapă de la alte izvoare. N-o să mai trăiesc din datorie, ci din iubire.” Aşa s-a descoperit pe sine prin iubire.

A simţit din nou în fiinţa ei aceeaşi însufleţire, urmată de o mulţumire senină.

Atunci şi-a adus aminte de instrumentul cu care se cercetează stelele. Poruncise ca obiectul să-i fie adus acasă şi acesta rămăsese în bibliotecă. A ieşit din odaie şi l-a scos din cutie anevoie, fiindcă era greu. A aşezat instrumentul pe trei picioare pliante, care se aflau, de asemenea, în cutie. A privit prin obiect Cerul aflat dincolo de uşă.

Doamna Wu se aştepta să vadă pe loc silueta stelelor şi a lunii, aflate în drumul lor. Deşi cerul era senin, spre dezamăgirea ei, nu văzu nimic. A încercat în toate felurile, însă Cerul era ferecat pentru ea. A oftat şi a pus instrumentul în cutie. Nu ştia să-l folosească. „E doar al lui”, a cugetat ea. „O să îngrop laolaltă cu el şi cutia vrăjită, din care noaptea izvorăsc voci.”

După ce a hotărât asta, s-a vârât în pat şi a adormit.

În oraşul acela nu se mai văzuse o asemenea înmormântare. Doamna Wu nu a vrut să fie o înmormântare ca de familie. În schimb, a onorat-o ca pe îngropăciunea profesorului fiului ei. Copiii purtau haine din pânză albă netivită, iar cerşetorii care îl aduseseră pe fratele André în casă ceruseră dreptul să jelească şi ei. În schimb, doamna Wu nu purta niciun semn de doliu.

Înainte de îngropăciune se gândise şi se întrebase dacă celor

câţiva străini din oraş nu trebuia să li se dea de ştire despre moartea lui André. Poate că surioara Hsia ar fi trebuit să ştie. În mod cert, trebuia să afle şi doctorul străin.

Până acum nu-l văzuse pe doctorul străin şi nici nu voia să-l vadă. Auzise că asemenea doctori umblă pretutindeni cu nişte cuţite, pregătiţi oricând să taie bolnavii. Uneori tăiau cu îndemânare excrescenţele şi tumorile, însă de cele mai multe ori omorau oameni. Iar cei de aici nu puteau să pedepsească un doctor străin aşa cum îi trăgeau la răspundere pe ai lor când aceştia ucideau în loc să vindece. De aceea, puţini locuitori ai oraşului se apropiau de doctorul străin dacă nu erau siguri că altfel îi paşte moartea.

Doamna Wu a trimis un servitor acasă la străinii din oraş, iar omul s-a întors şi a anunţat-o ce îi spuseseră aceştia: că pentru ei Fratele André era un străin şi că era de altă religie, aşa că n-or să vină la îngropăciune.

Până la urmă înmormântarea s-a desfăşurat aşa cum plănuise doamna Wu. Nu a avut loc a doua zi, după cum crezuse prima dată, ci cu două zile mai târziu, pentru că nu s-a găsit niciun sicriu destul de mare şi a fost nevoie să dea comandă pentru unul. Lucrând zi şi noapte, meşterul izbutise să termine coşciugul în două nopţi şi o zi. Apoi, dimineaţa devreme, înainte ca oraşul să-şi înceapă fierberea, doamna Wu a mers în fruntea procesiunii în palanchinul ei. Cei din cortegiu mergeau pe jos, în spatele ei şi al sicriului. Îi supraveghease chiar ea pe cei care aşezaseră trupul acela imens în sicriu.

În vreme ce bărbaţii potriviseră trupul în raclă, doamna Wu a rămas în picioare, apoi, înainte ca racla să fie bătută în cuie, a pus în ea cutia vrăjită şi instrumentul pentru cercetarea stelelor. Adusese instrumentul înapoi în casa lui, pentru ca bărbatul să fie îngropat laolaltă cu el. Femeia a stat în picioare, fără să întârzie cu vreo vorbă sau cu vreun gest închiderea capacului greu. Îl privea cum doarme şi tânjea după el, dar fără să scoată o vorbă. Pe urmă capacul a fost coborât şi ea nu l-a mai văzut.

Nu a plâns. De ce să îngăduie lacrimilor s-o dea de gol? A auzit cum se bat cuiele în lemn, a văzut cum se leagă sforile de stâlpii masivi. Douăzeci de bărbaţi fuseseră tocmiţi să ridice sicriul uriaş. Aceştia l-au purtat pe străzi, l-au scos pe poarta oraşului şi l-au dus pe dealul de la apus. Doamna Wu mergea în fruntea tuturor. Dedesubtul arborelui de ginkgo, dealul era pregătit să primească

trupul.

Nimeni nu a scos vreo vorbă când racla a fost coborâtă în groapa săpată. Copiii plângeau şi bătrâna jelea, dar doamna Wu stătea liniştită şi tăcută. Groapa a fost umplută cu pământ, iar deasupra s-a clădit o moviliţă.

Pentru o secundă, femeia a simţit în inimă un nod dureros, uscat şi tare. Ştia că n-avea să-l mai vadă, dar el va trăi veşnic în amintirea ei.

La sfârşit doamna Wu a condus cortegiul până acasă, a călăuzit copiii prin porţile casei ei, iar din ziua aceea orfanii n-au mai rămas niciodată fără adăpost.

Capitolul XI

A doua zi, dimineaţa, uitându-se prin încăperea cunoscută, a ştiut că lumea era la fel ca în orice altă dimineaţă. Şi totuşi, în loc să se trezească ostenită şi nedoritoare să înceapă o nouă zi, se simţea plină de o energie proaspătă. Energia asta ieşea dintr-un izvor pe care nu-l mai simţise niciodată până acum. Sentimentele pe care le avusese în tinereţe faţă de soţul ei fuseseră, neîndoielnic, un fel de dragoste. Ar fi fost cu neputinţă să nu-l iubească pe tânărul domn Wu. Fusese prea chipeş, prea sănătos, prea binecrescut ca să nu stârnească afecţiunea şi setea trupească pe jumătate aţâţate. Dar iubirea aceea nu avusese nimic de-a face cu ea. Fusese instinctivă, ca un reflex al muşchilor. Chiar aşa: inima nu era nimic altceva decât muşchiul de căpătâi al trupului.

Ştia asta. Odată, demult, îşi privise bunicul luând în mâini inima încă palpitândă a unui tigru ucis. Asta se întâmpla pe vremea când lumea credea că dacă mănânci inima unui tigru, capeţi puterea animalului. Îşi amintea scena atât de bine, de parcă ar fi văzut-o desfăşurându-se chiar acum dinaintea ei. Pe atunci era o fetiţă de opt, poate nouă ani. Gonacii prinseseră tigrul în capcană şi îl aduseseră în curte. Animalul prins în plase de sfoară mârâia furios. Năvăliseră cu toţii în lumina soarelui de iarnă, ca să vadă fiara cu pete aurii. Văzându-i, animalul căscase larg gura lui roşie şi şuierase spre ei, duşmănos, însă neputincios. Femeile ţipaseră de spaimă, dar ea rămăsese pe loc şi se zgâise în ochii galbeni şi sălbatici ai tigrului. Parcă simţind că o fermecase, animalul închisese botul şi o privise fix la rândul lui. Fata păşise orbeşte spre el, atunci iar bunicul ei strigase. Un gonaci făcuse un salt şi-şi

implântase pumnalul în inima tigrului. Tăişul despicase blana, iar tigrul se prăbuşise pe spate. Bărbatul ridicase inima întreagă şi încă palpitândă, oferind-o bunicului ei.

Însă ceea ce simţea ea pentru André nu avea nimic de-a face cu inima palpitândă. Dragostea aceea potolită şi puternică era ca lumina soarelui la amiază. O încălzea, o întrema şi îi sporea încrederea în sine. Tot ce avea de făcut era să se poarte aşa cum i-o cereau acea lumină şi acea căldură, şi totul avea să fie în regulă. Iubirea îi inunda trupul şi creierul. André nu era mort. Bărbatul trăia şi o însoţea tocmai pentru că-l iubea. Împotrivirea trupului se sfârşise. Nu mai trebuia să se împotrivească. Ea, care toată viaţa fusese sceptică până în măduva oaselor, care zâmbise dinaintea preoţilor şi a rugăciunilor bălmăjite în temple, care îşi ridicase ochii spre cer fără să vadă niciun zeu, pentru care spiritele naturii fuseseră doar închipuiri copilăreşti, acum era convinsă că André trăia şi era cu ea.

„Îl iubeam când venea şi pleca din curţile astea, dar n-am ştiut-o”, şi-a spus doamna Wu. „Abia când i-am văzut trupul fără viaţă am aflat-o.”

Iar apoi, fiindcă era femeie, s-a întrebat dacă el o iubise. Dinaintea acestei întrebări a simţit pentru întâia dată singurătate.

„Dat fiind că nu-i pot auzi glasul, n-o să ştiu”, s-a gândit ea. A întors capul către curte. Îi era dor să audă paşii lui răsunând pe pietre. A ascultat – fără să audă altceva în afară de ciripitul păsărilor printre bambuşi, iar chipul lui s-a închegat încet-încet pe cortina amintirii. Ochii bărbatului o priveau cu căldură, buzele lui zâmbeau în barbă, iar sfătoşenia lui obişnuită amestecată cu veselie i-a apărut în minte atât de limpede, încât femeia i-a surâs viziunii. Nu putea să-i audă vocea, dar era încredinţată că André o iubea. În spatele zidurilor preoţiei sale, care îl despărţiseră de ea atât cât trăise, bărbatul o iubise. Acum nu mai era preot, iar zidurile dispăruseră. Nu mai avea de ce să nu îl cheme oricând o dorea, nu mai exista niciun motiv ca el să nu pătrundă în mintea ei oricând, chiar şi nechemat. Trupul lui era mort, iar al ei era locul în care cei doi puteau trăi împreună.

Doamna Wu s-a gândit că, poate, dobândise un nou soi de înţelepciune, care îi fusese străină cât timp trăise de una singură.

„Cât de nesocotită am fost!” şi-a spus ea, ridicând privirea către draperiile albastre ale patului. „Cât de buimăciţi sunt bărbaţii şi femeile din casa mea din pricina faptelor mele!” Fusese foarte

egoistă când încercase să se elibereze de toţi retrăgându-se din mijlocul lor. Dorise ca toţi să fie fericiţi, fiecare în felul lui, dar fără ca ea să se ostenească să-i facă fericiţi, şi nici nu fusese în stare să le explice cum să fie fericiţi. Îi hrănise şi îi îmbrăcase, păstrase ordinea, dar în ciuda eforturilor ei, toată casa era în fierbere şi nimeni nu era fericit. Iar ea se înfuriase pentru că nu erau fericiţi. Acum înţelegea cât de prostească fusese furia asta.

În clipa aceea a intrat Ying, care părea foarte nemulţumită.

— Doamnă, azi nu vă sculaţi? a întrebat-o ea cu o voce arţăgoasă.

— E o zi ploioasă, i-a răspuns stăpâna zâmbind.

— Cum de ştiţi, doamnă? a zis acră Ying. Nici măcar n-aţi dat draperiile la o parte.

— Îmi dau seama după glasul tău. Iar faţa ta e înnegurată.

— N-am crezut c-o să apuc ziua când o să văd în casa noastră o stricată sau pe fiii casei hălăduind prin lume, nicio concubină alungată şi care totuşi trebuie hrănită.

— Vasăzică a venit fata aia, Floare de Iasomie? a întrebat doamna Wu.

— E în curtea din spate şi aşteaptă, a anunţat slujnica, făcându-şi de lucru la măsuţa de toaletă a stăpânei. Servitorii m-au întrebat ce să facă cu ea. Eu de unde să ştiu ce să fac cu ea?

Ying şi-a răsfrânt buza de jos.

— Fata mi-a zis că e aşteptată aici. I-am zis că eu, una, n-o aşteptam.

Doamna Wu s-a dat jos din pat şi şi-a strecurat picioarele micuţe în papucii ei cu flori brodate.

— A venit singură?

— A adus-o o bătrână cu dinţii rupţi, da’ pe urmă aia a şters-o repede. Ne-a trântit-o în braţe, a comentat Ying cu acreală.

Doamna Wu nu scotea nicio vorbă. S-a îmbăiat şi a îmbrăcat roba argintie peste lenjeria ei fină de mătase albă. Ying o îmbrăca grijulie, cu buza de jos încă bosumflată.

— Adu-mi micul dejun, a poruncit doamna Wu.

Peste câteva clipe s-a aşezat şi a mâncat cu poftă. Până şi foamea ei avea ceva nou, iar asta o amuza. Oare nu se spune că iubirea curmă pofta de mâncare? Pe urmă şi-a amintit că asta se întâmplă doar atunci când dragostea e neîmpărtăşită.

„André mă iubeşte”, şi-a spus ea triumfătoare.

În mai puţin de jumătate de oră se ridică şi se pregăti să meargă

în curtea din spate, ca să o vadă pe Floare de Iasomie.

— N-ar fi mai bine s-o aduc aici? a întrebat Ying. Dacă mergeţi la ea, s-ar putea să i se urce la cap

— Nu, a răspuns calmă doamna Wu. O să merg eu la ea.

În momentul acela voia ca în curtea ei să intre cât mai puţini oameni. Şi-a spus că spiritul lui André trebuia să poată sta aici netulburat. Apoi, odată ajunsă la Poarta Lunii, şi-a simţit picioarele oprindu-se, de parcă din marmură s-ar fi ridicat nişte mâini care o ţineau în loc. Un gând nou i s-a ivit în minte.

„Dar André nu se ferea niciodată de nimeni”, şi-a spus ea. „S-ar fi întâlnit cu fata asta, ca să priceapă cum anume ar putea s-o ajute. Duhul lui mă va ajuta.”

S-a întors către Ying.

— De fapt mai bine cheam-o aici, a hotărât ea pe loc.

În timp ce Ying ieşea, doamna Wu s-a aşezat. Dacă în acel moment cineva ar fi privit prin poarta deschisă, ar fi zărit o siluetă zveltă şi argintie, cu capul plecat şi cu un zâmbet întipărit pe chipul alb ca sâmburele de migdală. Dar nimeni nu a trecut pe acolo şi după câteva clipe Ying s-a întors, mergând înaintea unei fete plinuţe, trandafirii şi scunde.

Doamna Wu a ridicat privirea şi a văzut-o. A înţeles pe loc că femeia era tocmai dintre cele care îi displăceau cel mai mult: o făptură practică şi trupeşă, grosolană şi pasională. Şi-a ferit ochii şi a simţit cum sufletul ei se zbate între ziua de ieri şi cea de azi. Carnea ei gingaşă tremura.

André i-a redus protestul la tăcere. Chipul lui s-a ivit din nou pe fundalul întunecat al amintirii. Privindu-l, a început să-i pună fetei întrebări cu un glas potolit şi blând. Ying s-a tras la o parte, ascultând şi holbându-se. Doamna Wu nu vorbea nicidecum cu glasul ei obişnuit, limpede ca un pârâu de argint. În el nu se simţea pic de asprime. Dar nu era nici glasul cu care doamna Wu le vorbea copiilor. Glasul ăsta era cu totul nou.

— Spune-mi de ce vrei să vii să locuieşti aici, a cerut să ştie doamna Wu.

Floare de Iasomie a privit pietrele de sub tălpile ei. Îşi dorea să se fi îmbrăcat cu haina şi pantalonii ei de bumbac albastru, nu cu hainele de satin verde.

— Vreau să-mi găsesc un loc înainte să-mi vină sorocul.

— Aştepţi un prunc? a întrebat doamna Wu.

Fata a ridicat capul şi i-a aruncat o privire repezită.

— Da! a răspuns ea cu voce tare.

— Nu eşti grea, a zis doamna Wu.

Floare de Iasomie a ridicat iar capul şi a deschis gura, gata să protesteze. Şi-a aţintit privirea în ochii doamnei Wu. Ochii femeii mai vârstnice o fixau, plini de o lumină pătrunzătoare, iar fata a izbucnit în plâns.

— Aşadar, nu aştepţi un copil, a repetat doamna Wu.

— Doamnă, atunci nu suntem nevoiţi s-o ţinem aici! a strigat Ying.

Doamna Wu a ridicat o mână subţire şi lungă.

— Asta eu hotărăsc. Ying, te rog să pleci.

— Şi să vă las singură cu stricata asta? a izbucnit slujitoarea.

— Poţi să rămâi dincolo de Poarta Lunii.

A aşteptat ca Ying să se îndepărteze, apoi i-a făcut semn fetei să se aşeze pe un scaun de porţelan. Floare de Iasomie s-a aşezat, frecându-şi ochii cu degetele şi înghiţindu-şi suspinele. Doamna Wu a spus:

— Ştii, să intri în casa unui bărbat e un lucru serios, mai cu seamă dacă familia lui e numeroasă şi onorabilă, ca a noastră. Poţi să vii aici şi după aceea să strici fericirea locului sau, la fel de bine, venirea ta poate spori fericirea din casă. Totul ţine de intenţiile tale. Te rog să-mi spui dacă vrei să vii aici pentru mâncare şi adăpost. Îţi făgăduiesc că le vei primi. Le poţi avea fără să trebuiască să le cumperi vânzându-ţi trupul.

Floare de Iasomie o privi cu şiretenie.

— Cine dă ceva unei femei fără să ceară nimic în schimb? a întrebat ea.

Doamna Wu se minuna de sine însăşi. Acum o lună ar fi dispreţuit grosolănia fetei. Dar în clipa asta o înţelegea.

— N-ai primit niciodată mâncare şi adăpost pe degeaba, a murmurat ea. Ţi-e greu să mă crezi.

— Nu cred pe nimeni, a spus Floare de Iasomie.

Fata a scos din sân o basma de mătase de un roşu-aprins. Un capăt atârna de un nasture, iar fata răsucea celălalt capăt între degete.

— Atunci înseamnă c-ai venit aici ca să capeţi adăpost.

Floare de Iasomie a clătinat din cap.

— Nu spun asta, a zis fata.

A ridicat pleoapele grele şi în ochii ei mari şi rotunzi s-a ivit o sclipire vicleană.

— Şi alţi bărbaţi mi-au făgăduit adăpost.

— Dar ai venit aici pentru ceva, a stăruit doamna Wu. Crezi că a face parte din familia noastră e un lucru onorabil, chiar dacă ai locui în curtea din spate?

Deodată chipul tinerei s-a împurpurat sub stratul de pudră.

— Îmi place babacul, a mormăit ea, folosind argoul străzii.

Doamna Wu a înţeles că vorbea despre soţul ei, însă nu a mustrat-o. Pentru prima dată, fata lăsa să-i scape din gură adevărul.

— E mult mai bătrân decât tine, copilă.

— Îmi plac bărbaţii bătrâni, a explicat fata, tremurând.

— De ce tremuri? Nu trebuie să tremuri în faţa mea.

— Până acum n-am cunoscut niciun bărbat nobil, a spus înspăimântată fata. E foarte nobil.

— Ce vrei să spui? Cum adică „nobil”? a întrebat doamna Wu.

Nu ar fi folosit niciodată cuvântul ăsta ca să-l descrie pe domnul Wu. Năvalnic, nerăbdător, încăpăţânat, prost, uneori binevoitor, egoist întotdeauna – toate aceste vorbe i se potriveau, dar nu şi „nobil”.

— Adică… nobil, a explicat fata. Brăţara asta – a ridicat ea braţul – e cu totul de aur. Un bărbat tânăr mi-ar fi dăruit o brăţară de aramă spoită cu aur şi s-ar fi jurat că e de aur. Spoiala ar fi ţinut până când bărbatul m-ar fi părăsit. Dar el mi-a dat una cu totul de aur.

Fata a muşcat metalul şi i-a arătat semnele.

— Vedeţi?

— Da, e aur, a încuviinţat doamna Wu.

— E aşa de răbdător! a continuat avântată fata. Când nu mă simt bine, bagă de seamă de fiecare dată şi nu mă sileşte. Bărbaţilor tineri nu le pasă. Iau ce vor. Dar bătrânul mă întreabă mereu cum mă simt.

— Chiar aşa?

Domnul Wu se purta cu totul altfel decât îl ştia ea.

Fata s-a aşezat din nou şi şi-a răsucit brăţara pe braţ.

— Nu sunt grea… a început ea.

— N-are importanţă.

Floare de Iasomie a privit-o pieziş, dar doamna Wu a continuat:

— Important e dacă vei spori fericirea din casa asta sau dacă o s-o curmi.

Fata a ridicat capul înflăcărată.

— Doamnă, făgăduiesc că voi spori fericirea…

— O să hotărăsc mâine.

Doamna Wu s-a ridicat, iar Ying a năvălit în curte ca să conducă fata afară.

— O să rămâi aici? o întrebase Ying pe fată în vreme ce o conducea afară.

— Nu ştiu, răspunsese Floare de Iasomie cu un glas firav. Mi-a zis c-o să-mi spună mâine.

— Doamna noastră hotărăşte iute, o încredinţase Ying.

Nu-şi spusese gândul până la capăt: dacă doamna nu spune azi „da”, mâine o să zică „nu”. Călăuzise fata prin poarta din spate şi trăsese zăvorul de fier în urma ei.

Când fata a dispărut, doamna Wu a păşit într-o rază de soare care tocmai se ivise pe pietrele curţii, întinzându-se până în prag. Lumina o orbea, dar îi încălzea picioarele. „M-am descurcat bine”, şi-a spus ea cu oarecare mirare. „Cum de-am ştiut să mă descurc atât de bine?”

Apoi a înţeles. Dacă Floare de Iasomie îl iubea cu adevărat pe domnul Wu, şi această iubire trebuia îngăduită. Domnul Wu o iubea şi el pe Floare de Iasomie? Atunci fericirea adevărată avea să sporească fericirea casei. În familii există nefericire doar pentru că lipseşte iubirea.

— După ce mă odihnesc, o să merg în curtea tatălui fiilor mei, a anunţat-o ea pe Ying, care intrase şi îşi ştergea praful de pe mâini.

— Aşa să faceţi, doamnă.

Slujitoarea părea să se fi înveselit.

— Poate izbutiţi să-i băgaţi minţile în cap. În casa asta sunt oricum prea multe femei. Doamnă, merg să-i dau de veste, a spus ea acum.

Ochii ei obraznici scânteiau iar. Doamna Wu a văzut sclipirea aceea, a înţeles şi a surâs.

Doamna Wu s-a trezit de-a binelea, cu inima senină. Toată viaţa se luptase să dobândească liniştea şi seninătatea. Se încătuşase în temniţa propriei voinţe, îi poruncise propriului trup. Astfel, voinţa ei poruncise cărnii să se poarte în anumite situaţii într-un anume fel, fără să ia seama la scârbă şi la dorinţe. Acum simţea că niciodată nu mai trebuia să se silească să facă vreun lucru.

„André, nu-i ciudat că a fost nevoie să mori ca să te cunosc?” a întrebat în sinea ei.

„Nu-i ciudat”, a auzit răspunsul în mintea ei. „Între noi stătea trupul meu masiv. Erai nevoită să priveşti un chip şi nişte trăsături care n-aveau nimic de-a face cu mine. Mi-au fost date la întâmplare, de către strămoşii mei, care pentru mine au fost nişte străini. Chiar dacă am vrut să-i consider străini şi să-i las în urmă, eram prizonier în carnea lor. Acum sunt eu însumi pe deplin.”

„André, ar trebui să te numesc tot «frate»?” a întrebat ea din nou.

„Acum legătura noastră nu mai are nevoie să poarte un nume.” Aşa şi-a răspuns femeia în inima ei.

Doamna Wu stătea întinsă în patul ei şi era încântătoare. Conversaţia care se purta numai în mintea ei o înspăimânta. Era sceptică şi ar fi râs de orice apariţie supranaturală, fie chiar şi a unei fiinţe dragi. Doar că nu se ivise niciun duh, nu se auzise niciun sunet. Camera aceea austeră era întocmai ca atunci când închisese ochii şi se culcase. Auzea glasul lui André răspunzându-i la întrebări numai în mintea ei. Poate că era doar o obsesie provocată de moartea lui şi de revelaţia iubirii ei. Înţelesese în câteva secunde că iubea un bărbat care tocmai murise, iar asta era de ajuns pentru a zgudui Cerul şi pământul. Nu era de mirare că în toiul acestei tulburări creierul ei se întorcea spre sine. Şi-a amintit că André îi explicase cum călătoreşte gândul de-a lungul celulelor care alcătuiesc materia creierului. Fără îndoială că descoperirea iubirii ei zdruncinase celulele acelea şi îi tulburase şirul firesc al gândurilor.

„Nu ştiu ce-o să se întâmple cu mine de acum încolo”, s-a gândit ea.

A aşteptat să audă răspunsul în minte. În schimb, şi-a adus aminte dintr-odată de expresia lui când zâmbea. A văzut lumina ce răsărea din întunericul profund al ochilor lui şi i-a răspuns la zâmbet.

Ying a intrat în odaie, părând speriată.

— Curtea din faţă geme de copii cerşetori, a anunţat arţăgoasă slujnica. Şi stricata aşteaptă iar în holul de la intrare. Zice că aţi trimis după ea.

Doamna Wu a izbucnit în râs.

— În dimineaţa asta parcă aş mânca o chiflă de grâu, a comentat ea.

Ying s-a holbat la stăpâna sa.

— Doamnă, păreţi schimbată. Aveţi pielea trandafirie ca a unui prunc. Aveţi fierbinţeală?

S-a apropiat de patul enorm, a luat mâna micuţă a doamnei Wu şi a dus-o la obraz.

— N-am fierbinţeală. Sunt sănătoasă tun, a zis aceasta.

Şi-a retras blând mâna şi a dat în lături velinţa de mătase. S-a ridicat, a lăsat-o pe Ying s-o îmbăieze şi s-o îmbrace, dar a refuzat roba de mătase cenuşiu-argintie întinsă de slujnică. A ales în schimb una trandafirie, pe care o pusese deoparte înainte să împlinească patruzeci de ani, crezând că nu o să mai poarte niciodată asemenea culori.

În ziua aceea roba o prindea mai bine ca oricând. Ultima dată când o purtase, i se păruse că haina îi scotea în evidenţă paloarea. În dimineaţa asta însă întărea culoarea chipului ei.

„Am greşit când am pus-o deoparte”, şi-a zis, privindu-se în oglindă. Mândria ei firească s-a trezit la viaţă. „Ce păcat că el nu m-a văzut niciodată purtând-o!” Şi-a zâmbit în oglindă. S-a uitat la Ying, să vadă dacă observase. Dar Ying împăturea grijulie roba cenuşie.

Doamna Wu a intrat în bibliotecă. În mod obişnuit, azi ar fi trebuit să se simtă împovărată de treburi nerezolvate. În curte o aşteptau douăzeci de copii, prostituata cea tânără era în holul de la intrare, iar domnul Wu trebuia ţinut sub ochi mai mult ca oricând. Pe deasupra, trebuia să se gândească şi la nou-născut şi la mama lui, Xiuming, la fiii ei şi la soţiile acestora. Cu toate astea, nu a simţit că ar vrea să stea departe de celelalte făpturi umane. Şi-a dat seama că, pentru întâia oară în viaţă, nimeni nu îi displăcea. Tot timpul se luptase împotriva neplăcerii pe care i-o stârneau alţi oameni. Niciunul nu fusese întru totul pe gustul ei. Nu-şi plăcuse mama, pentru că fusese superstiţioasă şi ignorantă. Îşi iubise tatăl – sau aşa ar fi zis cu voce tare –, dar şi el îi displăcuse, fiindcă inima lui era mereu departe şi nu se putuse apropia de el. Cu toate că domnul Wu fusese un tânăr arătos atunci când se măritase cu el, anumite lucruri tainice ce ţineau de trupul său îi displăcuseră. Chiar şi în toiul zbaterilor amoroase, observase anumite forme şi mirosuri, iar atingerea lui, deşi îngăduită, îi păruse o pângărire. Îl îndrăgise pe Bătrânul Stăpân, dar alcătuirea ei era atât de gingaşă, încât chiar dacă ştia lucrurile care îi plăceau la el, nu le putea uita pe cele care o respingeau. Bătrânul avea o inimă bună şi o minte limpede, însă dinţii lui erau stricaţi, iar răsuflarea, urât mirositoare.

„Dacă André ar fi trăit când am aflat că-l iubesc, mă-ntreb dacă aş fi putut…”

Înainte să-şi termine gândul, un altul i-a răspuns: „Vezi cât de înţeleaptă e moartea? Îl descotoroseşte pe om de trup şi îi eliberează spiritul.”

„Dar dacă aş fi fost tânără, m-aş fi mulţumit doar cu spiritul tău?” i-a amintit ea.

A coborât privirea spre dalele netede şi cenuşii. Ar fi putut iubi un străin când era tânără? Fiindcă era clar că André era un bărbat străin, din altă ţară şi de alt sânge. A încercat să şi-l închipuie ca pe un tânăr înflăcărat, iar în sânge i s-a stârnit o mânie ciudată.

„Nu face asta!” îi izbucni un strigăt în minte.

„N-o s-o fac”, a făgăduit ea.

Ying i-a adus micul dejun. L-a aşezat pe masă, în rânduri ordonate. Doamna Wu şi-a luat beţişoarele.

— Copiii din curte au mâncat? s-a interesat ea.

— Fireşte că nu, a răspuns tăios Ying. N-aţi poruncit să se pregătească atâta mâncare.

— Atunci poruncesc acum, a zis cu blândeţe doamna Wu. Să se pregătească imediat orezul. Să se aducă pâine şi să se facă ceai pentru prânzul lor.

— Noroc că nu plouă, a zis Ying. Am fi în bucluc dacă ar trebui să adăpostim atâţia oameni.

— E destul loc pentru toţi.

Spre marea ei mirare, Ying a izbucnit în lacrimi şi, ducând la ochi poalele hainei ei albastre, a fugit din odaie.

— V-aţi schimbat! V-aţi schimbat! a strigat slujnica.

Cu toate acestea, la prânz slujnica aduse în curte găleţi pline cu orez, iar când doamna Wu a mers acolo, a văzut că fetiţele mâncau fericite şi le hrăneau pe cele mai mici. Bătrâna care le purtase de grijă a sărit în picioare şi, cu gura plină de orez, le-a strigat să se ridice şi s-o întâmpine pe doamna Wu ca pe mama lor.

— Tatăl vostru a murit, iar acum eu sunt mama voastră, le-a spus cu un surâs doamna Wu.

Orfanele se uitau cu drag la ea şi femeia a simţit pentru prima dată cu adevărat durerile naşterii. Simţea cum fiinţa ei se împărţea şi se contopea cu o altă fiinţă, mult mai mare decât a ei. Erau copiii ei şi ai lui André.

— Sunt cu toţii copiii mei, s-a auzit spunând şi s-a minunat de vorbele ei.

Auzindu-i vocea, copiii s-au năpustit s-o îmbrăţişeze, s-o atingă, să se sprijine de trupul ei. Când s-a uitat în jos la ei, doamna Wu le-

a văzut cusururile, dar şi frumuseţea. Cu toate astea, nu a simţit nicio neplăcere.

— Tatăl vostru a făcut ce i-a stat în puteri, dar aveţi nevoie şi de o mamă, le-a spus ea zâmbitoare.

A atins cicatricea roşie de pe obrazul unui fetiţe.

— Te mai doare? a vrut să ştie.

— Puţin.

— Cum te-ai ales cu ea?

Copila a plecat capul.

— Stăpâna mea a lipit acolo capătul aprins al unei ţigări.

— Vai! De ce?

— Eram sclava ei şi nu mă puteam mişca atât de iute precum voia, a răspuns copila.

A luat mâna doamnei Wu într-a ei.

— Vreţi să-mi daţi un nume? s-a rugat copila. El voia să-mi găsească un nume, numai că a murit prea repede. Toate celelalte fete au nume.

— După ce or să-mi spună numele lor, o să ştiu ce nume să-ţi pun, a zis doamna Wu.

Una câte una, fetele şi-au rostit numele. Fiecare era un cuvânt rostit de André.

Milă, Credinţă, Smerenie, Har, Adevăr, Lumină, Cântec, Stea, Rază de Lună, Rază de Soare, Răsărit, Bucurie, Limpezime – acestea erau numele pe care el le hărăzise copilelor mai mari. Pentru cele mici alesese nume jucăuşe: Pisoi, Pasăre de Nea, Petală de Trandafir, Ghindă, Argint şi Aur.

Argint şi Aur i-au explicat doamnei Wu:

— Ne-a pus numele astea zicând că până să venim noi n-a avut nici argint, nici aur.

Au râs toate de vorbele lui prosteşti.

— Ne făcea să râdem în fiecare zi, a spus Aur.

Fetiţa era o făptură micuţă şi rotofeie. A luat-o pe Argint de mână.

— Sunteţi surori? le-a întrebat surâzând doamna Wu.

— Suntem toate surori, au izbucnit douăzeci de voci.

— Sigur că da. Ce proastă sunt!

Copila cu cicatrice o ţinea strâns.

— Şi numele meu?

Doamna Wu a privit chipul ei iubitor. Fetiţa era splendidă – un boboc care prevestea frumuseţea unei viitoare flori. Numele a

răsărit în mintea doamnei Wu.

— O să-ţi zic Iubire.

— Mă cheamă Iubire, a repetat copila.

În clipa aceea toată curtea era împresurată de gură-cască tăcuţi. Servitorii îşi găseau tot felul de motive ca să treacă pe acolo şi să se zgâiască, iar copiii şi rudele mai puţin însemnate nici nu se prefăceau că ar avea treabă în curte. Căscau gura la noua doamnă Wu. Într-un sfârşit Floare de Iasomie, care se săturase să aştepte în holul de la intrare, s-a ridicat şi a venit în curte, urmată de slujnica ei. Fata se pregătise să se ţină tare şi să-şi ceară drepturile, ca una care spera să dăruiască acelei case un fiu.

Dar în locul femeii mândre şi aspre pe care se aşteptase s-o vadă, în dimineaţa aceea a văzut o femeie frumoasă şi blândă care râdea, înconjurată de copii cerşetori. Simţind agitaţia din spatele stâlpilor verandei, doamna Wu a ridicat privirea şi ochii celor două femei s-au întâlnit.

— Uite, am mulţi copii, dar nu te-am uitat, a spus zâmbitoare doamna Wu. După ce hotărăsc unde vor locui şi unde se vor juca, o să vorbim.

S-a răsucit către rudele ei. Niciuna nu îi era fiu sau noră. Erau doar veri vârstnici şi nepoţi sărmani care, negăsind adăpost în altă parte, se întorseseră în casa strămoşilor, unde primiseră un colţ în care să stea şi un pat în care să doarmă.

— Unde să locuiască copiii mei? a întrebat ea veselă.

I-a răspuns o văduvă bătrână:

— Sora noastră, dacă tot vrei să faci o faptă bună, lasă-i să stea în templu.

Doamna Wu nu întrebase asta pentru că s-ar fi îngrijorat cumva. Pur şi simplu nu ştia unde să-i adăpostească. A acceptat îndată sugestia văduvei.

— Cât de înţeleaptă eşti! a spus ea recunoscătoare. Pentru ei nu există adăpost mai bun decât templul. Acolo au curţi unde să se joace, au iazul şi fântâna. De-acum zeii familiei or să aibă de lucru.

În vreme ce vorbea, a pornit în fruntea lor, iar copiii au urmat-o, alergând în lumina soarelui. Bătrâna şontâcăia în spatele lor. În fundul celei mai îndepărtate curţi a familiei Wu se înălţa un templu vechi, pe care o strămoaşă îl ridicase acum două sute de ani. După ce îi murise soţul, femeia voise să se călugărească. Doar că nu dorea să plece din casa ei şi să locuiască într-un templu public. Prin urmare, pusese să se clădească un templu minunat la adăpostul

zidurilor casei sale. Trăise acolo, laolaltă cu zeii, până ce ajunsese de aproape o sută de ani, când murise. De atunci familia numea mereu câte un preot care să îngrijească templul, însă, din pricina numeroaselor femei tinere care trăiau în casă, niciunul nu fusese mai tânăr de cincizeci de ani.

Cu toate că nu era credincioasă, doamna Wu lăsase preotul să-şi vadă mai departe de treabă şi păstrase templul. O dată la zece ani plătea ca zeii să fie poleiţi cu aur şi o dată pe an aloca o sumă mică pentru tămâie. Membrii familiei se puteau ruga acolo şi se considera un lucru bun că femeile nu erau nevoite să meargă în templele din oraş, unde s-ar fi putut expune privirilor unor călugări desfrânaţi.

La templul acesta îi ducea ea acum pe copii. S-a oprit o clipă pe pragul lat de piatră. În poartă erau doi zei, unul alb şi unul negru, ce se înălţau deasupra ei.

„Dar oare zeii ăştia or să-l jignească pe André?” s-a întrebat doamna Wu. „Religia lui nu avea astfel de zei.”

I s-a părut că aude râsul lui formidabil răsunând printre grinzile vopsite aflate sus, deasupra statuilor de zei. A zâmbit drept răspuns şi, ţinând de mână fetiţa pe care o numise Iubire, a păşit peste pragul înalt de lemn şi a intrat în templu. Aerul era încărcat de mireasma tămâii şi a crinilor. Tămâia ardea dinaintea zeilor, iar crinii înfloriseră în curte. Preotul cel bătrân a auzit paşi şi a ieşit în fugă din bucătărie. Aprinsese iarbă uscată ca să-şi gătească, iar chipul şi mâinile îi erau pline de funingine.

Acum se zgâia la doamna Wu şi la droaia de copii.

— Aduc daruri, i-a spus ea. Copii, spuneţi-i cum vă cheamă.

Una câte una, cu voci vesele, copilele şi-au spus numele.

— Iar aceasta e Iubire. Toate sunt daruri pentru templu.

Bătrânul preot auzise ce se întâmplase. Înţelegea că doamna Wu dorea să facă fapte bune, ca să se facă plăcută Cerului, şi, oricât de greu avea să-i fie, el nu o putea împiedica. Aşa că a făcut o plecăciune, şi-a împreunat mâinile murdare de funingine şi s-a retras încet, cu faţa la doamna Wu, împiedicându-se de statuile zeilor. Doamna Wu păşea prin templu, împărţind odăi acolo unde până atunci doar zeii tăcuţi priviseră curţile familiei Wu.

— Încăperea asta o să fie a fetelor mai mici, pentru că aici se află zeiţa milei şi o să vă vegheze noaptea în numele meu. Odaia asta e a fetelor mai mari, pentru că aici e loc pentru toate. Trebuie să aveţi grijă s-o păstraţi mereu curată.

Iubire s-a agăţat de ea.

— Lăsaţi-mă să vin cu dumneavoastră! a implorat-o ea. O să vă spăl hainele şi o să vă aduc mâncarea. Pot să fac de toate.

Inima doamnei Wu s-a transformat într-o flacără. Dar era o femeie dreaptă. Ştia că André n-ar fi favorizat pe nimeni. A clătinat din cap.

— Trebuie să stai aici şi să le ajuţi pe celelalte. Aşa ar fi vrut tatăl tău.

Pe urmă a înţeles că hotărârea ei nu era întru totul dreaptă. Nu dorea să aibă alături pe nimeni cu care să împartă viaţa împreună cu el.

— Cum o să dormim, mamă? au întrebat-o copiii.

— Înainte de căderea nopţii aici vor fi aduse paturi. Dar înainte de asta trebuie să vă jucaţi toată ziua.

Şi, când i-a văzut fericiţi, i-a lăsat în tovărăşia zeilor.

Floare de Iasomie şi-a ţuguiat gura roşie şi s-a uitat stăruitor la basmaua ei cu flori. Un capăt îi era legat de un nasture de sticlă aflat pe umărul ei stâng, de unde atârna asemenea unei eşarfe. Cu basmaua aceea îşi ascundea faţa sau se juca de fiecare dată când nu dorea să-l privească pe cel cu care vorbea.

— Mi-e greu să vorbesc, i-a spus ea doamnei Wu.

— Negreşit, nu sunt multe de spus.

— Ba sunt foarte multe, i-a întors-o obraznică fata. Chiar dacă acum nu aştept un copil, tot o să rămân grea.

Şi-a aşezat mâinile pe pântece.

Doamna Wu o privi cu interes.

— Pari voinică, zise ea. O să porţi în tine prunci zdraveni şi sănătoşi.

Floare de Iasomie era uluită.

— Şi ce rang o să am în casă? a vrut ea să afle.

— Ce rang doreşti?

— Mi s-ar cuveni să fiu a treia soţie, a spus cu asprime Floare de Iasomie.

Era ciudat că o făptură atât de tânără şi de drăgălaşă putea da dovadă de atâta duritate. Ochii ei rotunzi şi strălucitori, nasul mic şi drept, obrajii trandafirii şi gura cu buze pline i s-au asprit şi s-au luminat deodată.

— De ce nu? s-a învoit doamna Wu, plină de bunăvoinţă.

— Nu vă deranjează? a şoptit Floare de Iasomie.

Chipul ei şi-a pierdut asprimea, iar cutele i s-au îmblânzit.

— De ce m-ar deranja? a surâs doamna Wu.

— Vreţi să spuneţi că am voie să locuiesc aici... în casa asta uriaşă... şi-o să fiu numită a treia doamnă?... Iar când copilul meu va...

— Nu vreau ca un copil ce ţine de casa noastră să fie din flori, a spus doamna Wu. Ar fi nedemn de numele familiei. Tu eşti vasul care primeşte sămânţa. Trebuie să capeţi cinstire.

Floare de Iasomie se zgâia la ea cu nişte ochi mari şi rotunzi. Apoi a început să plângă cu suspine zgomotoase şi răguşite.

— Am crezut c-o să mă urâţi, a icnit ea. Eram pregătită să vă simt mânia. Dar acum nu ştiu ce să fac.

— Nu trebuie să faci nimic, a lămurit-o calmă doamna Wu. O slujnică te va duce în odăile tale. Sunt mici, sunt doar două la număr şi se află în stânga curţilor stăpânului meu. A doua doamnă locuieşte în odăile din dreapta. N-o să fiţi silite să vă întâlniţi. O să merg să-i spun chiar eu stăpânului că ai sosit.

După ce a şovăit puţin, a continuat cu sinceritate graţioasă:

— O să vezi că e un om foarte corect. Dacă-şi lasă pipa de argint pe masa ta, e un mesaj. Dacă ia pipa cu el la plecare, să nu te superi. Atâta-ţi cer în schimbul adăpostului: să nu aduci supărare în casa noastră.

Doamna Wu s-a uitat la bătrâna nepăsătoare care stătuse aproape de fată în tot acest răstimp, fără să scoată un cuvânt.

— E mama ta?

Bătrâna a dat să vorbească, dar Floare de Iasomie i-a luat-o înainte:

— Aparţine casei din care vin.

— Atunci să se întoarcă acolo.

A băgat o mână în sân, a scos câteva monede de argint şi le-a aşezat pe masă. Strălucirea lor era atât de vie, încât bătrâna s-a ridicat şi nu mai contenea cu plecăciunile.

Dar şi fata a căzut în genunchi dinaintea doamnei Wu şi şi-a lovit capul de podele.

— Mi s-a spus că sunteţi dreaptă, dar acum ştiu că sunteţi şi bună.

Doamna Wu a roşit de la gât până la frunte.

— Dacă ai fi venit în altă zi, poate că m-aş fi supărat, a recunoscut ea. Dar azi totul e altfel.

S-a ridicat, fără să ridice fata de jos, şi a ieşit iute din odaie.

„Sunt o femeie rea”, şi-a zis. „Nu-mi pasă cât de multe femei vin în curţile astea. Inima mi-e plină.”

A aşteptat să primească un răspuns la gândul ei. Dar nu a primit niciunul, asta dacă nu cumva pacea deplină din inima ei nu era un răspuns. „Dacă te-aş fi găsit cât erai viu, oare între noi ar fi stăruit tăcerea?”

André tot nu răspundea, iar femeia a zâmbit în faţa acestei tăceri. Chiar şi în chip de duh, se sfia dinaintea iubirii. Nu se lepădase de obiceiurile vieţii pământeşti. Peste o clipă tăcerea s-a destrămat. Când a pătruns în curtea principală, a văzut trei bărbaţi stând acolo. Erau îmbrăcaţi cuviincios, iar când doamna Wu a intrat, s-au întors cu spatele, prefăcându-se că nu o văd, de parcă ar fi fost o femeie tânără. Era un compliment drăguţ, însă ea nu l-a luat în seamă.

— Eu sunt doamna Wu. Vă pot ajuta cu ceva?

Auzind-o, bărbaţii s-au întors pieziş, iar cel mai vârstnic i-a răspuns foarte politicos, însă tot fără să o privească.

— O căutăm pe doamna Wu. Am venit să întrebăm dacă defunctul n-ar trebui răzbunat cumva. Banda Verde e o ameninţare pentru tot oraşul, dar până acum n-au omorât pe nimeni. Adevărat, mortul era un străin şi preot pe deasupra, dar dacă azi omoară străini şi preoţi, mâine or să ne ucidă pe noi. Poate că oraşul ar trebui să le ceară socoteală în numele mortului. Dacă o s-o facă, doreşte doamna Wu să-i învinuiască?

În mintea ei s-a ivit o undă de protest. A văzut în închipuire ochii lui André refuzând înverşunat răzbunarea, aşa că femeia le-a răspuns îndată:

— Sunt sigură că el n-ar vrea să fie răzbunat. Spunea adesea că aceia care nu ştiu ce fac trebuie iertaţi. Dar cine sunt jefuitorii ăştia?

— Tinerii nevolnici ai oraşului, răzvrătiţii, cei care nu vor să se ridice prin muncă cinstită, ci băgând spaima în ceilalţi, a răspuns indignat bărbatul mai vârstnic.

— Există mulţi asemenea tineri? a întrebat ea uimită.

Din respect pentru ea, bărbaţii au râs tăcut.

— În zilele astea sunt mulţi, a răspuns unul dintre ei.

— De ce?

— Trăim vremuri rele.

Cel care vorbise era un bărbat pirpiriu, ofilit, cu chipul acoperit de riduri, dar al cărui păr încă era negru. Înveşmântată în roba

trandafirie, doamna Wu stătea în lumina pătrunzătoare a soarelui, iar în ochii bărbatului se citea admiraţia. Dar de-acum ea n-o mai putea vedea. Era cu totul nepăsătoare la admiraţia bărbaţilor.

— De ce sunt timpurile rele? a întrebat ea.

Ştia foarte bine cum anume erau timpurile, dar a pus totuşi întrebarea.

Bărbatul mai vârstnic a vorbit iar:

— Doamnă, aţi trăit în spatele acestor ziduri înalte şi n-aveţi cum să ştiţi cât de frământată e lumea. Frământarea a început din pricina hainelor ţări străine, unde războiul ameninţă neîncetat. Niciunul din noi n-are scăpare. Frământarea asta iscă nelinişte în sufletul tinerilor. Se întreabă de ce trebuie să se supună vechilor obiceiuri, de vreme ce acestea se vor schimba în curând. Nu sunt în stare să aducă obiceiuri noi, aşa că le dau la o parte pe cele vechi şi, lipsiţi şi de unele noi, trăiesc în fărădelege.

Doamna Wu i-a privit. Chiar dacă s-ar fi îndoit de toate, ştia care era voia lui André.

— El nu vrea răzbunare, a repetat.

Bărbaţii au făcut o plecăciune şi au plecat. Dar în urma lor doamna Wu s-a tulburat. S-a dus la domnul Wu, vrând să vadă în ce ape se scălda, iar pe drum a cugetat la spusele bărbaţilor. Făcuse bine că-şi trimisese fiii în vârtejul acestor vremuri tulburi?

„Dacă aş fi singură, m-aş teme”, şi-a zis.

Dar nu era singură. Asta o liniştea. Şi atunci şi-a amintit că avea de gând să-l anunţe pe domnul Wu că Floare de Iasomie sosise în casă.

A intrat pe Poarta Lunii şi l-a văzut înfigând în pământul straturilor cu bujori capătul de alamă al pipei lungi de bambus. Purta o robă de satin albastru-închis şi se încălţase cu papucii de catifea căptuşiţi cu mătase. Slăbise şi mai mult. În tinereţe fusese trupeş, iar la vârsta mijlocie, de-a dreptul gras. Cu toate că nici acum nu era slab, grăsimea dinăuntrul corpului i se topea, iar pielea lui măslinie şi netedă începea să atârne.

— Te simţi bine, tată al fiilor mei? l-a întrebat ea curtenitoare.

— Foarte bine, mamă a fiilor mei, a răspuns bărbatul, împungând mai departe pământul.

— O să-ţi strici pipa.

— Vreau să văd dacă rădăcinile bujorilor sunt sănătoase. A plouat aşa de mult, încât mă tem c-or să putrezească.

— Apa se scurge bine pe terasele astea. Dacă-ţi aduci aminte, am poruncit să se pună lespezile în anul naşterii lui Tsemo. Am înălţat mai mult zidurile, ca să pot vedea orhideele din pat.

— Îţi aminteşti totul. Stăm afară sau înăuntru? Poate c-ar fi mai bine să mergem înăuntru. Vânturile astea sunt înşelătoare. Se strecoară pe jos, aproape de pământ, şi-ţi îngheaţă picioarele.

Doamna Wu îşi dădu seama cu uimire că nu se simţea deloc nelalocul ei alături de domnul Wu. Desigur, nu-i putea spune ce simţea în legătură cu André. Ar fi crezut-o nebună. Un străin? Un preot? Un mort?

L-a urmat pe domnul Wu în încăperea principală, unde lumina soarelui cădea pe lespezile de piatră, desenând un pătrat mare. Sentimentele ei faţă de el nu se schimbaseră. La acest gând, s-a simţit copleşită de milă faţă de soţul ei. Ce păcat că nu putuse să-l iubească! Îl lipsise pe acest bărbat de plinătatea vieţii. Nici trupul ei, nici fiii, nimic din ce îi dăruise nu putea răscumpăra lipsa ei de dragoste. Singura ei scuză era că ea şi domnul Wu fuseseră dăruiţi unul altuia împotriva dorinţei lor, iar ea făcuse tot ce-i stătuse în puteri. Dar nu s-ar fi putut ierta dacă l-ar fi ales de bunăvoie. Un bărbat neiubit de soţie nu poate fi alinat cu nimic.

„Aşadar, trebuie să-i ofer cumva iubire”, s-a gândit doamna Wu.

— Tocmai am vorbit cu fata aia, Floare de Iasomie, a spus ea calmă.

S-a aşezat la stânga mesei lipite de peretele principal, iar el, ca de obicei, s-a pus în dreapta. Odinioară aşa stăteau seara şi discutau despre treburile acelei case, care le aparţinea amândurora.

Domnul Wu îşi făcea de lucru cu pipa. Intuiţia neobişnuită a femeii o ajuta să înţeleagă că bărbatul se temea de ea. Mai demult descoperirea asta ar fi amuzat-o. Nu-i displăcuse teama pe care o trezea în ceilalţi, acceptând-o ca pe un tribut adus superiorităţii ei. Dar în clipa asta s-a întristat când l-a văzut cum îşi întoarce privirea furişă de la ea şi cum îi tremură mâinile rotofeie. Unde există teamă nu poate exista iubire. André nu se temuse niciodată de ea şi nici ea de el. Cu o strângere de inimă lipsită de suferinţă, a înţeles că nici domnul Wu n-o iubea cu adevărat. Altfel nu s-ar fi temut de ea.

— Spune-mi ce simţi pentru fată, l-a îndemnat.

Simţind blândeţea din glasul femeii, bărbatul a privit-o, iar doamna Wu a surprins în ochii lui o sfială pe care nu o mai

cunoscuse în el.

— Ştiu ce crezi despre fata asta, i-a zis domnul Wu. Desigur că e mai prejos decât tine în toate privinţele. Înţeleg şi eu asta. Dar mi-e tare milă de ea. La urma urmei, ce şanse a avut în viaţă? Povestea ei e foarte tristă, biata copilă!

— Spune-mi povestea ei, i-a cerut blând doamna Wu.

Casa cea mare era atât de tăcută, de parcă doar ei s-ar fi aflat acolo. Zidurile erau groase, iar curţile se întindeau una după alta. Scaunele şi mesele masive din încăperea aceea rămăseseră în acelaşi loc de sute de ani, iar ei erau doar doi oameni din lungul şir de bărbaţi şi femei care trăiseră sub grinzile groase ce susţineau acoperişul întins. Cu toate astea, în odaie se ivise ceva nou. Vechea rânduială a vieţii fusese tulburată.

— E drept, Floare de Iasomie nu e o fiinţă ieşită din comun, a spus domnul Wu, parcă cerându-şi iertare.

— Dacă ţi-a câştigat dragostea, atunci e ieşită din comun, i-a spus doamna Wu cu o blândeţe nemaiîntâlnită la ea.

Domnul Wu păru uluit.

— Te simţi bine, mamă a fiilor mei? Glasul tău e mai slab decât înainte.

— Niciodată nu m-am simţit mai în putere. Povesteşte-mi mai multe despre fata asta pe care o iubeşti.

Domnul Wu a şovăit.

— Nu-s sigur c-o iubesc. Adică sentimentele mele pentru ea nu seamănă deloc cu sentimentele mele pentru tine. N-o respect aşa cum te respect pe tine. N-o admir. Nu e educată. Nu i-aş cere sfatul în nicio privinţă.

Văzând că faţa soţiei sale era mai afectuoasă decât de obicei, iar ochii ei îl încurajau, domnul Wu se simţi mai în largul lui. Femeia nu era deloc mânioasă.

— Judecata ta e admirabilă. Să spun mai departe?

— Te rog, tată al fiilor mei. Spune-mi cum te face fata să te simţi şi poate c-o să-ţi pot spune şi eu dacă o iubeşti sau nu.

— De ce te interesează?

— Simt că am greşit faţă de tine când am adus-o pe Xiuming aici.

— Ai avut intenţii bune, i-a spus el politicos.

— Am fost egoistă, a recunoscut ea şi glasul îi era acum şi mai blând.

Doamna Wu recunoştea pentru prima oară că greşise, iar

bărbatul se simţi mişcat.

— Nu mai e nimeni ca tine, a declarat el, cu o urmă din vechea lui înflăcărare. Eu tot mai zic că, dacă n-ar fi fost aniversarea ta de patruzeci de ani, n-aş fi ştiut că pe lume există şi alte femei.

Ea surâse din nou.

— Din păcate, o femeie trebuie să aleagă: sau aniversarea celor patruzeci de ani, sau moartea.

Dacă l-ar fi iubit, mai degrabă ar fi ales moartea decât s-o primească în casă pe Floare de Iasomie.

— Nu vorbi despre moarte, i-a cerut el cu acelaşi ton curtenitor. M-ai întrebat cum mă face să mă simt. Ei bine, mă face să mă simt… puternic. Da, ăsta-i efectul ei asupra mea.

— Puternic?

— E atât de mică, de neştiutoare şi neajutorată!

Un zâmbet blând i se furişa pe buze.

— Nimeni nu s-a îngrijit cum trebuie de ea. De fapt e un copil. N-are niciun adăpost. Nimeni n-a înţeles-o cu adevărat. Pare o fată vulgară, de rând, dar are calităţi sufleteşti. Înţelegi, nu e foarte inteligentă, dar are trăiri adânci. Trebuie să fie călăuzită tot timpul.

Doamna Wu îi asculta vorbele cu uimire. Niciodată nu-l auzise vorbind despre altceva în afară de propriile lui nevoi şi dorinţe.

— Chiar o iubeşti! a exclamat ea cu admiraţie.

Domnul Wu a răspuns mândru, şi totuşi modest:

— Dacă cele ce ţi-am spus înseamnă c-o iubesc, atunci aşa e.

Ei doi nu fuseseră niciodată atât de apropiaţi cum erau în clipa asta. Ea nu ştia că soţul ei putea avea astfel de porniri sufleteşti. Şi el se schimbase. Descoperirea o uimea. Nu era de mirare că un om ca André o făcuse să se îndrăgostească de el. Însă era o minune că prostituata aia vulgară, trandafirie, ignorantă şi plină de nevinovăţie pământească trezise acelaşi soi de simţire în sufletul soţului ei.

Domnul Wu s-a întors către ea, cu un chip tandru şi rugător.

— Nu eşti supărată?

— Mă bucur, a răspuns ea repede.

S-au ridicat amândoi deodată şi s-au întâlnit la mijlocul podelei însorite. Erau plini de afecţiune unul faţă de celălalt. El i-a luat mâinile într-ale lui şi, preţ de o clipă, s-au contopit într-o singură fiinţă, privindu-se în ochi. Ea ar fi dorit nespus să-i zică de ce se bucura pentru el şi de ce erau atât de apropiaţi. Îşi dorea nespus ca el să ştie că ea înţelegea miracolul iubirii, indiferent că acesta

apărea datorită unui bărbat măreţ sau datorită unei fete dintr-un bordel. Preot sau prostituată, miracolul era acelaşi. Deşi doamna Wu se ascunsese în curţile ei, minunea aceasta o găsise, aşa cum îl găsise şi pe domnul Wu într-o casă a florilor, şi îi schimbase pe amândoi. Dar doamna Wu ştia că nu-l va putea ajuta să înţeleagă această minune. Putea doar să o facă deplină.

— Eşti fără pereche în lume, i-a zis domnul Wu.

— Poate că ai dreptate, s-a învoit ea şi şi-a tras uşor mâinile dintr-ale lui.

În clipa aceea a intrat Ying. După cum îi era obiceiul, mai întâi trăsese cu ochiul de după colţ, ca să vadă ce făceau cei doi. A fost uimită, apoi încântată să-i vadă că se ţin de mână. Desigur că asta însemna că se împăcaseră, iar fata de la bordel avea să plece! S-a tras înapoi, a tuşit, apoi şi-a făcut apariţia, aducând un mesaj urgent.

— Doamnă, la poartă a venit în goană un bărbat. Spune că doamnei Kang i-a venit sorocul, dar nu-i merge bine, iar domnul Kang vă cheamă să vă duceţi cât mai repede, ca să fiţi lângă ea, ca soră şi prietenă.

Doamna Wu s-a ridicat imediat din scaun, unde se aşezase imediat ce auzise tusea slujnicei.

— Vai, Cerule! a murmurat ea. A spus care-i necazul?

— Pruncul nu vrea să se nască, a răspuns cu tristeţe Ying. Nu vrea să părăsească pântecele.

— Mă duc imediat acolo! a strigat doamna Wu.

S-a repezit spre uşă. Ajunsă acolo, s-a oprit o clipă şi i-a vorbit domnului Wu:

— Iar tu, tată al fiilor mei, potoleşte-ţi grijile şi fii pe pace. Fata o să vină în linişte în curţile tale. O să fac eu să tacă limbile clevetitoare. Îţi cer un singur lucru: las-o pe Xiuming să plece.

— Ba vreau foarte mult să rămână aici, a spus cu bunătate domnul Wu. E o fată foarte cumsecade. Şi-apoi unde o să se ducă dacă o alungi?

— N-o s-o alung. Când mă întorc, o să hotărăsc ce-o să facem cu ea. Deocamdată o să se mute în curtea mea.

S-a întors spre Ying:

— Ai auzit ce-am spus, Ying. Aşa să faci.

Ying se lipise de zid şi se agăţase cu unghiile de cărămizi.

— Şi stricata rămâne aici? s-a jeluit slujnica.

— Acum nu mai e aşa, a spus tăios doamna Wu. E aleasa

stăpânului meu.

Spunând acestea, a plecat, iar după câteva minute a urcat în palanchin. Purtătorii au ridicat-o pe umeri şi au pornit-o pe străzi.

— Vă împrumutăm din lumină! Vă împrumutăm din lumină! intonau purtătorii palanchinului, iar mulţimea se dădea la o parte la auzul strigătului încărcat de nelinişti.

Capitolul XII

Casa Kang era într-o agitaţie de nedescris. Doamna Wu a văzut şi a auzit acest lucru chiar în clipa când palanchinul ei a fost lăsat la pământ în curtea principală. Sclavele tinere şi doicile alergau în toate părţile, plângând şi dojenindu-se între ele, iar servitorii stăteau locului, tăcuţi şi abătuţi. Zărind-o pe doamna Wu, intendentul casei a dat fuga la ea. A făcut o plecăciune şi a rugat-o să vină de îndată în curtea interioară. Ea l-a urmat, iar la vederea femeii, tulburarea s-a potolit. Toţi o priviră, cu speranţe reînnoite. Ştiau că era o femeie înţeleaptă şi aveau încredere în dragostea profundă pe care doamna Wu o nutrea pentru stăpâna casei.

— Citeşte multe cărţi, i-a şoptit o femeie alteia.

Sperau ca, mulţumită acelor cărţi, doamna Wu să ştie ce trebuia făcut.

Domnul Kang şedea plângând în încăperea principală a curţii interioare. Timp de mulţi ani, doamna Wu îl văzuse adesea, dar nu îi adresase niciun cuvânt şi nici bărbatul nu îi vorbise. Îşi făcuseră plecăciuni din colţurile opuse ale odăii, iar la nunţile lui Meng şi Linyi se plecaseră unul în faţa altuia, ca două rude prin alianţă. Ea îl ştia numai din istorisirile prietenei sale, doamna Kang.

Cu toate astea, îl cunoştea foarte bine. Ştia ce-i plăcea să mănânce: prefera carnea de raţă pregătită cu vin şi usturoi, nu-i plăceau ouăle îngropate în var, putea să mănânce şapte rulouri cu carne de porc la o masă, îi trebuiau două bărdace cu vin ca să se îmbete, iar la beţie nu era aprig şi nu făcea altceva decât să se ducă la culcare. Doamna Wu mai ştia că bărbatul se mândrea cu mulţimea copiilor săi, dar nu-i voia prin preajmă când aceştia plângeau. Ştia că îşi lăsa papucii lângă patul soţiei în fiecare noapte, iar când nu-i lăsa acolo, se ducea la casele florilor. În acele nopţi doamna Kang plângea, iar asta îl irita. Doamna Wu ştia că avea o aluniţă deasupra inimii, care era un semn de viaţă lungă. Ştia că suferea de vânturi în măruntaie şi că îl mâncau pleoapele

de fiecare dată când furtunile băteau dinspre nord, aducând nisip din deşert. Ştia că bărbatului îi plăcea să mănânce crabi, cu toate că din pricina lor îi apărea o iritaţie roşie pe obraji. Prin urmare, doamna Wu ştia totul despre bărbatul care stătea aşezat, cu mâinile durdulii sprijinite pe genunchi, şi plângea fiindcă soţia lui era pe moarte. În schimb, el nu ştia nimic despre doamna Wu, în afară de lucrul pe care tot oraşul îl aflase: când împlinise patruzeci de ani, femeia alesese o concubină pentru soţul ei.

Când femeia a intrat, domnul Kang s-a ridicat. Pe obraji i se rostogoleau lacrimi galbene.

— Ea... Ea... a început el.

— Ştiu, a spus doamna Wu, ferindu-şi privirea.

S-ar fi minunat cum de putea prietena ei să-l iubească pe bărbatul ăsta, dar de-acum aflase cât de ciudată poate fi iubirea. S-a apropiat cu iuţeală de draperiile din satin care despărţeau odaia de dormitor.

— Dacă-mi îngădui, o să intru îndată.

— Intraţi... Intraţi... Salvaţi-i viaţa, a bâiguit bărbatul.

Doamna Wu a intrat repede în dormitorul doamnei Kang.

Acolo domnea un miros încins, de sânge proaspăt vărsat. O lampă cu gaz pâlpâia în văgăuna patului imens unde zăcea bolnava, iar o bătrână stătea aplecată deasupra ei. Două servitoare rămăseseră prin preajmă, una la picioarele doamnei Kang, iar cealaltă, la căpătâiul ei. Doamna Wu a dat-o la o parte pe slujnica ce stătea la căpătâi şi a privit chipul prietenei sale, pe care se întindea umbra morţii.

— Meichen, a chemat-o ea încet.

Doamna Kang a deschis încet ochii.

— Ai venit, a şoptit muribunda.

Chipul i s-a încreţit jalnic.

— Sunt pe moarte...

Doamna Wu nu răspunse nimic, ci prinse cu două degete încheietura prietenei sale. Într-adevăr, pulsul îi era foarte slab.

— Nu mai trage de copil, i-a poruncit ea moaşei.

Bătrâna a ridicat privirea.

— Dar e băiat! a strigat ea.

— Lasă-ne singure! a cerut doamna Wu. Ieşiţi toate!

Şi-a îndreptat trupul mlădios. Toate femeile se holbară la ea.

— Vă luaţi răspunderea? a strigat moaşa, făcând gura pungă.

— Mi-o iau.

A rămas în picioare şi a aşteptat ca femeile să părăsească odaia. Apoi, în tăcerea din jur, s-a aplecat din nou asupra prietenei sale.

— Meichen, mă auzi? a întrebat ea cu glas limpede.

Femeia ţinea ochii închişi şi i-a deschis anevoie. Nu a spus nimic, însă doamna Wu a văzut în străfundul lor că bolnava era conştientă.

— Stai liniştită, a continuat ea. O să pun să ţi se aducă nişte supă. După ce o bei, o să te odihneşti. Pe urmă o să te înzdrăveneşti. Când o să te simţi mai în putere, o să te-ajut să naşti. O să fim doar noi două şi-o să-ţi vină uşor.

Pleoapele femeii au fluturat şi s-au închis. Pe buzele doamnei Kang a apărut un zâmbet foarte slab. Doamna Wu a învelit-o, ca să-i fie cald, şi a trecut în cealaltă odaie. Moaşa plecase furioasă dar slujnicele erau acolo. Turnau ceai pentru domnul Kang, îi făceau vânt, îl implorau să se odihnească. Când a intrat doamna Wu, femeile s-au răsucit spre ea, însă aceasta nu le-a adresat niciun cuvânt. În schimb, i-a vorbit domnului Kang:

— Am nevoie de ajutorul dumitale.

— O să trăiască? a strigat bărbatul.

— Dacă mă ajuţi, va trăi.

— Fac orice! Orice!

— Taci.

Bărbatul şi-a încetat bâiguiala. Doamna Wu i-a poruncit unei slujnice:

— Adu-mi un bol cu cea mai bună supă pe care o aveţi.

— Avem supă din carne de vacă, supă de pui şi supă de peşte.

— Adu supa de peşte şi pune în ea două linguri de zahăr roşu. Vezi să fie fierbinte.

S-a răsucit către domnul Kang:

— S-o aduci dumneata, nu o slujnică.

— Dar eu… a bâiguit el. Vă asigur că sunt un împiedicat.

— S-o aduci dumneata, a repetat femeia.

A intrat iar în dormitorul cufundat în umbră şi a verificat din nou pulsul doamnei Kang. L-a găsit neschimbat, dar măcar nu slăbise. A aşteptat şi curând a auzit paşii grei ai domnului Kang, care intrase în dormitor în vârful picioarelor. Ţinea cu amândouă mâinile bolul cu supă fierbinte.

— O să punem supa în ceainic, a spus doamna Wu.

A golit iute ceaiul într-o scuipătoare de alamă. Apoi i-a luat bolul din mâini şi a turnat supa în ceainic. Pe urmă s-a întors la pat.

— Meichen, a zis, tot ce ai de făcut e să înghiţi.

A gustat supa, ca să controleze cât e de fierbinte, apoi a pus ciocul ceainicului la buzele doamnei Kang şi a picurat supa în gura femeii. Doamna Kang n-a deschis ochii, însă a înghiţit de cinci-şase ori.

— Acum odihneşte-te, i-a poruncit doamna Wu.

Nu-i adresă niciun cuvânt domnului Kang. Îl lăsă să stea şi să aştepte acolo. A pus ceainicul pe masă, şi-a suflecat mânecile de satin şi şi-a legat la brâu un prosop care atârna pe un scaun. Bărbatul s-a uitat la toate astea cu ochi îngroziţi.

— N-ar trebui să fiu de faţă, a şoptit el.

Numai că, doamna Wu i-a făcut semn să se apropie, iar el s-a supus, cuprins de spaimă. Zămislise mulţi copii, dar nu văzuse niciodată urmările acestei fapte. Zămislise cu nepăsare, din plăcere.

Doamna Wu a dat la o parte aşternuturile şi s-a aplecat peste prietena ei.

— Meichen, nu te trudi, a zis ea. Lasă-ţi corpul să se odihnească. Voi face eu toată treaba în locul tău.

Şi totuşi, când prietena ei i-a atins carnea îndureratã, doamna Kang a gemut. Domnul Kang şi-a dus mâinile la gură şi a întors capul.

— Ţine-o de mâini, l-a îndemnat doamna Wu. Dă-i din puterea ta.

Bărbatul nu putea să n-o asculte. Ochii ei mari îl ţintuiau, plini de o putere aspră. Aşa că a făcut un pas în faţă şi a apucat mâinile soţiei sale. Şi doar acest lucru ar fi putut-o face pe muribundă să deschidă ochii. Simţindu-şi mâinile cuprinse de cele pe care le cunoştea atât de bine, i-a deschis.

— Tu! a spus femeia cu răsuflarea întretăiată. Tatăl fiilor mei!

În clipa când bolnava l-a recunoscut, doamna Wu a cuprins pruncul cu mâinile ei subţiri şi puternice, iar doamna Kang a ţipat.

Domnul Kang a început să asude. Gemea şi strângea mâinile femeii. A mormăit printre dinţi:

— Dacă scapi cu viaţă, jur că… jur…

— Nu jura… nimic, a icnit ea. Mă bucur… copilul tău.

— Dacă nu te am pe tine, copiii nu înseamnă nimic pentru mine! a strigat bărbatul. Dacă mori, mă spânzur.

Sudoarea i se scurgea pe chip.

— Înseamnă că… mă iubeşti?

Glasul bolnavei era atât de slab şi de sacadat, încât pentru o

clipă doamna Wu s-a temut de lucrul pe care se pornise să-l facă.

— Inimă a inimii mele, nu muri! Nu muri! Nu muri! a strigat domnul Wu.

— N-o să mor, a zis tare doamna Kang.

În clipa aceea doamna Wu a scos pruncul din trupul ei. A izbucnit un şuvoi de sânge, dar doamna Wu l-a stăpânit cu câteva mănunchiuri de bumbac pe care moaşa le pusese lângă pat.

Domnul Kang încă strângea mâinile soţiei sale.

— S-a terminat? a mormăit el.

— Da.

— Şi copilul? a şoptit doamna Kang.

Doamna Wu a înfăşurat pruncul în prosopul pe care şi-l înfăşurase la brâu.

— Copilul e mort, dar n-aveţi trebuinţă de el, a spus ea încet.

— Fireşte că nu, s-a bâlbâit domnul Kang. Meichen, te implor, gata cu copiii. Îţi promit că niciodată, niciodată…

— Taci, i-a spus aspru doamna Wu. Nu face promisiuni pe care nu le poţi respecta.

A pipăit ceainicul. Supa era încă fierbinte. L-a aplecat la buzele prietenei sale.

— Bea. Ai promis că vei trăi.

Doamna Kang a băut. Ochii ei se închiseseră la loc, însă pulsul se simţea la încheietură şi era de-acum ceva mai puternic.

Doamna Wu i-a făcut semn bărbatului să sloboadă mâinile soţiei.

— Trebuie să doarmă. O să stau eu lângă ea. Tu du copilul la îngropăciune.

Doamna Wu a luat trupuşorul mort şi i l-a aşezat în braţe.

— Copilul ăsta e dovada făgăduielii tale, a zis ea. Să-ţi aminteşti mereu povara lui apăsându-ţi braţele. Să-ţi aminteşti că pruncul ăsta a murit pentru ca nevasta ta să trăiască. Pentru tine.

— O să-mi amintesc. Vă promit c-o să-mi amintesc.

— Nu făgădui dacă nu te poţi ţine de cuvânt, a repetat doamna Wu.

Doamna Wu a rămas acolo tot restul zilei şi în noaptea care a urmat. Servitorii îi aduceau mâncare şi ceai fierbinte, dar ea le îngăduia să se apropie doar până la uşă. Domnul Kang a venit să-i mulţumească şi să-şi vadă soţia adormită. Căci doamna Kang dormea şi nu deschidea ochii nici măcar când sorbea supă. Doamna Wu amesteca în supă ierburi care îngroaşă sângele, pentru ca acesta să nu curgă, şi anumite ciuperci fărâmiţate, care

apără de otrăvirea sângelui. Cunoştea remediile acestea din cărţile ei şi nu erau mulţi cei care le ştiau.

Meng şi Linyi se întorseseră la mama lor, însă doamna Wu nu le îngăduia nici măcar lor să intre în odaia bolnavei. Deschidea fereastra doar atât cât să poată intra îndeajuns aer pentru ea şi prietena ei, căci vântul era rece şi doamna Wu nu dorea să aducă un mangal acolo, ca nu cumva fumul să strice aerul.

Sub velinţele de mătase, doamna Kang dormea, îmbăiată şi hrănită din două în două ore cu supă şi ierburi medicinale, şi se înzdrăvenea cu fiecare ceas ce trecea.

În dimineaţa celei de-a doua zile, când doamna Wu s-a încredinţat că pulsul prietenei sale era normal, a ieşit în cele din urmă din odaie. Acolo domnul Kang încă stătea şi aştepta de unul singur. Nu se spălase şi nici nu mâncase. Renunţase la orice faţadă, la orice pojghiţă de politeţe, la orice urmă de prefăcătorie. Era ostenit şi speriat, iar încercarea asta îi scosese la iveală adevărata sa fiinţă lăuntrică. Văzând asta, doamna Wu l-a compătimit şi s-a aşezat, la rândul ei.

— Vă datorez viaţa ei, a spus domnul Kang, plecându-şi capul în pământ.

— Nu trebuie ca viaţa ei să mai fie primejduită astfel, i-a zis cu blândeţe doamna Wu.

— Făgăduiesc… a spus domnul Kang, însă femeia a ridicat o mână.

— O să-ţi poţi ţine făgăduiala după ce o să se înzdrăvenească? a cerut ea să ştie. Iar dacă poţi, cum o să ţi-o ţii? Am readus-o la viaţă doar ca să fie tristă şi plină de jale pentru că tu dai fuga tot mai des la casele florilor? Oare pentru ea va fi o alinare că n-o să-i mai faci copii dacă o să-ţi sădeşti sămânţa în alte părţi? Dacă tu n-o iubeşti, e mare păcat că ea te iubeşte aşa de mult.

— Dar chiar o iubesc, a protestat domnul Kang.

— Dar cât de mult? a stăruit doamna Wu. Îndeajuns ca s-o faci fericită?

Bărbatul se zgâia la ea, iar femeia îl ţintuia cu ochii ei negri şi foarte mari.

— Mai bine să moară decât să fie mereu tristă, a spus ea cu calm.

— N-o s-o întristez.

Privirea i-a şovăit şi domnul Kang şi-a tras cu două degete buza de jos.

— Nu ştiam… N-am crezut niciodată… Ea nu mi-a spus…

— Ce anume? a întrebat doamna Wu.

Cunoştea răspunsul şi totuşi l-a lăsat să vorbească, pentru binele sufletului său.

— N-am ştiut niciodată că viaţa… cât de anevoie apare viaţa, a mormăit el. Nici cât de mare e preţul plătit.

— Un preţ prea mare. Dar ea te-a iubit mai presus de atât.

— A suferit aşa de fiecare dată?

— Cum? l-a silit iar să vorbească doamna Wu.

— Până în pragul morţii.

— Pentru o femeie naşterea înseamnă să fie mereu în pragul morţii. De-acum încolo are de ales între naştere şi moarte. Tu trebuie să alegi. Nu le poţi avea pe amândouă.

Bărbatul şi-a acoperit ochii cu o mână.

— Aleg viaţa ei, a murmurat el. Întotdeauna… Întotdeauna.

Şi-a ferit privirea, iar doamna Wu s-a ridicat şi a părăsit odaia.

Poate că nu avea să-l mai revadă vreodată. Potrivit obiceiurilor locului, bărbaţii şi femeile stăteau la distanţă unii de alţii şi poate că nu avea să mai ajungă vreodată în preajma lui. Nu mai era nevoie. Pe acest bărbat grosolan şi de rând îl înspăimânta propria lui dragoste – dragostea pentru soţia lui.

Aşa că doamna Wu s-a dus acasă, foarte ostenită şi destul de scârbită de ceea ce făcuse şi văzuse. Când a intrat în curtea ei liniştită şi curată, a fost ca şi cum şi-ar fi primenit sufletul. Acolo stătuse alături de André, acolo umblase şi vorbise el. Legătura ei cu André semăna oare în vreun fel cu sufletul necultivat al domnului Kang şi cu iubirea acestuia pentru soţia lui?

A mers în bibliotecă şi s-a simţit învăluită de căldură. Ying aprinsese focul cu mangal, iar unduirile de căldură luceau deasupra cărbunilor. Printre zăbrelele celei mai îndepărtate ferestre se strecura lumina soarelui.

Dacă n-ar fi simţit căldura iubirii în inima ei, doamna Wu n-ar fi putut salva nicidecum viaţa lui Meichen. Ar fi copleşit-o grozăvia cărnii, mirosul de sânge, duhoarea morţii, urâţenia chipului înlăcrimat al domnului Kang, scârba faţă de corpul lui gras, necurăţenia minţii sale. Dar ştia că iubirea o înălţase.

Ying a intrat şi a dojenit-o:

— Doamnă, ia uitaţi-vă la haina dumneavoastră! E plină de sânge… Şi sunteţi aşa de palidă…

Doamna Wu şi-a coborât privirea şi a văzut sângele care îi păta

roba de satin. Ea, care de obicei era atât de atentă şi îngrijită, acum, s-a mulţumit să murmure:

— Am uitat de mine.

Doamna Wu nu înţelegea pe deplin schimbarea petrecută în fiinţa ei. Simţea pur şi simplu că nu ştie pe ce drum o să apuce în clipa următoare. Nu avea niciun plan. Cu toate acestea, simţea că umbla pe un drum luminos. Atâta timp cât îl urma, totul avea să fie în regulă. Dacă păşea în umbrele întinse de o parte şi de alta a drumului, era pierdută. Iar lumina ce cădea pe acel drum era dragostea ei pentru André. Dacă nu ştia ce avea de făcut, era de ajuns să se gândească la el şi afla.

Astfel, în ziua următoare, când Ying i-a adus fetiţa născută de Xiuming, doamna Wu a simţit o mare gingăşie faţă de prunc.

Pruncul ăsta o legase pe Xiuming, o străină, de familia Wu. Dacă înainte copilul i se păruse o povară, iar situaţia lui Xiuming, un necaz în casă, în clipa asta nu simţea că ar exista vreo povară sau vreun necaz. Trebuia să se ocupe de copil şi de mamă aşa cum s-ar fi ocupat André.

— Unde e Xiuming? a întrebat-o pe Ying.

— Îşi face de lucru prin bucătării şi grădini.

— E fericită?

— Asta n-are cum să fie fericită, a comentat slujnica. Ar trebui s-o alungăm de aici. Aduce ghinion să dai mereu peste o faţă tristă. Strică laptele doicilor şi neliniştеşte copiii.

— Adu-o pe Xiuming la mine, a poruncit doamna Wu.

Totul se petrecea în dimineaţa celei de-a doua zile de după ce plecase de la doamna Kang. De cum se trezise, trimisese un mesager să afle cum se simţea prietena ei. Primise veşti bune. În noaptea aceea doamna Kang dormise bine, sângele i se închegase şi nu mai cursese, iar azi-dimineaţă mâncase un bol cu terci de ovăz amestecat cu zahăr roşu. Acum doamna Kang dormea iar.

Era o zi liniştită şi cenuşie. Soarele, care cu o zi în urmă strălucise pe cer, nu se mai arăta, iar în văzduh plutea mirosul ceţii, adus dinspre râu. Doamna Wu a adulmecat mirosul cu nările ei delicate.

Lângă ea, culcată într-un pătuţ, fetiţa se juca cu mâinile. Le pierdea din când în când, iar pe feţişoara ei apărea o expresie de uimire. Apoi îşi agita mâinile, le vedea iar, se zgâia la ele şi pe urmă le pierdea din nou. Doamna Wu îi urmărea joaca şi râdea cu

blândeţe.

„Cât de mici suntem la început!” a cugetat ea. „Şi eu, şi André am stat odinioară în leagăn.” Încerca să şi-l închipuie pe André copil şi s-a gândit la mama lui. Cu siguranţă că femeia ştiuse încă de la început ce fel de om era băiatul ei: unul care îi binecuvânta pe ceilalţi toată viaţa.

Xiuming s-a ivit din dimineaţa cenuşie şi tăcută, strecurându-se prin deschizătura uşilor masive, care apoi au fost închise, pentru a opri frigul. Când tânăra a intrat, doamna Wu a ridicat privirea. Fata părea desprinsă din negura dimineţii: era cenuşie, tăcută şi rece. Chipul ei palid era înnegurat, avea buzele palide, iar pleoapele grele, palide şi ele, îi umbreau ochii întunecaţi.

— Priveşte-ţi copila, a îndemnat-o doamna Wu. Mă face să râd: îşi pierde mâinile, apoi le găseşte şi le pierde iar.

Xiuming s-a apropiat, a rămas în picioare lângă leagăn şi s-a uitat în jos, iar doamna Wu şi-a dat seama că femeia nu îşi iubea copilul. I se părea străin.

Într-o altă zi, într-o altă eră, doamna Wu ar fi refuzat să discute despre asta sau ar fi întors capul, spunându-şi că nu era treaba ei dacă fata asta ignorantă îşi iubea sau nu copilul. În clipa aceea însă a întrebat:

— Oare nu-ţi iubeşti propriul copil?

— Nu simt că e al meu, a răspuns Xiuming.

— Şi totuşi l-ai născut.

— Împotriva voinţei mele.

Cele două femei au tăcut şi s-au uitat fiecare la copilul neştiutor. Altădată doamna Wu i-ar fi reproşat lipsa de iubire, dar acum, pe când stătea aşa, neclintită, dragostea o învăţă ce să facă.

André îi povestise odată despre un copil zămislit de o mamă tânără şi un tată necunoscut, iar acel copil emana o asemenea lumină, încât bărbaţii şi femeile încă îl mai venerau drept un zeu născut din dragoste.

— Dar de ce tatăl era necunoscut? întrebase ea.

— Pentru că mama lui nu i-a rostit niciodată numele.

— Cine îl îngrijea şi îi dădea să mănânce? întrebase ea.

— Un bărbat destoinic pe nume Iosif, care îi adora pe amândoi şi nu cerea nimic pentru sine, răspunsese André.

— Şi ce s-a întâmplat cu copilul acela aşa de luminos?

— A murit de tânăr, însă există oameni care nu l-au uitat niciodată.

Amintindu-şi spusele lui André, doamna Wu s-a simţit luminată. Xiuming nu iubea pruncul pentru că nu-l iubea nici pe domnul Wu. Şi cum altfel să fi ştiut că nu îl iubea pe domnul Wu decât dacă ştia pe cine iubea cu adevărat?

— Pe cine iubeşti? a întrebat-o din senin pe Xiuming.

Nu s-a mirat când a văzut chipul fetei roşind violent. Până şi urechile ei mici se înroşiseră.

— Nu iubesc pe nimeni, a răspuns ea şi era atât de limpede că minţea, încât doamna Wu a izbucnit în râs.

— Cum aş putea să te cred? a zis ea. Obrajii şi urechile tale dezvăluie adevărul. Te temi să le îngădui buzelor să vorbească? Nu iubeşti pruncul ăsta, deci nu-i iubeşti tatăl. Aşa stau lucrurile. Nu poţi sili iubirea, nici n-o poţi păcăli. Ea vine din Cer, fără s-o chemăm, fără s-o căutăm. Să te învinuiesc pentru asta? Îmi ştiu greşeala. Dar când te-am adus aici, nici eu nu înţelegeam iubirea. Credeam că bărbaţii şi femeile pot fi împerecheaţi ca animalele. Acum ştiu că bărbaţii şi femeile se urăsc atunci când sunt împerecheaţi doar aşa, ca nişte animale. Asta fiindcă nu suntem animale. Noi ne putem uni fără atingeri şi fără priviri. Putem iubi chiar şi când carnea a murit. Nu trupul ne leagă.

Cuvintele doamnei Wu erau întotdeauna clare şi la obiect, dar data asta ceea ce rostise era atât de ciudat şi de monstruos, încât Xiuming o privea de parcă ar fi văzut o stafie. Însă era clar că doamna Wu nu era o stafie. Ochii îi străluceau şi trupul îi era viguros, deşi avea o alcătuire delicată. Xiuming înţelese că în femeia din faţa ei sălăşluia un alt soi de viaţă.

— Haide, a îndemnat-o doamna Wu. Spune-mi numele din inima ta.

— Mor de ruşine.

Fata şi-a apucat cu două degete tivul hainei.

— N-o să te las să mori de ruşine, a asigurat-o binevoitoare doamna Wu.

Încurajată astfel, Xiuming rosti câteva vorbe odată, şovăind şi poticnindu-se:

— M-ai dat… celui vârstnic… drept concubină. Dar…

S-a oprit.

— Dar tu ai fi vrut să fii dată altuia, a ajutat-o doamna Wu, iar fata a încuviinţat, dând din cap.

— Bărbatul ăsta e aici?

Xiuming a dat iar din cap.

— E unul dintre fiii mei?

De data asta Xiuming a privit-o şi a început să plângă.

— E Fengmo, a spus doamna Wu, ştiind că aşa era, iar Xiuming a plâns mai departe.

Ce încâlceală, ce haos se crease între bărbaţi şi femei! Iar toate astea erau rezultatul prostiei ei, a lipsei ei de iubire!

— Nu mai plânge, i-a spus ea fetei. Ăsta e păcatul meu şi trebuie să-l răscumpăr cumva. Dar încă nu mi-e limpede ce-i de făcut.

Xiuming a căzut în genunchi şi şi-a lăsat fruntea pe palmele aşezate pe podea.

— Am spus c-o să mor de ruşine, a murmurat tânăra. Lasă-mă să mor. O făptură ca mine n-are niciun rost pe lume.

— Toate făpturile au un rost pe lume, i-a spus doamna Wu şi a ridicat-o de jos. Mă bucur că mi-ai spus. E bine că ştiu. Acum te conjur să rămâi în casa asta şi să ai răbdare. O să primesc îndrumare şi-o să aflu ce am de făcut în ce te priveşte. Între timp ajută-mă să am grijă de copiii de pripas pe care i-am luat la mine. O să-mi fii de mare ajutor dac-o să te îngrijeşti de ei în numele meu. I-am adus aici şi n-am destul timp să mă ocup de ei.

Auzind-o pe doamna Wu vorbind despre acei copii, Xiuming şi-a şters lacrimile.

— Doamnă, o să am grijă de copiii de pripas, a zis ea. De ce nu? Sunt surorile mele.

S-a aplecat şi a ridicat copilul din leagăn.

— O să iau copila cu mine. Şi ea e orfană, biata broscuţă, de vreme ce că mama ei n-o poate iubi.

Doamna Wu nu i-a răspuns. Nu ştia cum ar putea să-şi găsească Xiuming fericirea. Dar timpul avea să arate şi asta.

Aflată în curţile din mijlocul casei, doamna Wu se gândea la familia ei. Zilele se făceau săptămâni, iar săptămânile, luni.

„De-aş fi răuvoitoare, m-aş putea asemui cu un păianjen care-şi ţese pânza de jur-împrejurul tuturor celor din casă”, şi-a spus ea într-o zi.

O pasăre cânta în arborii de bambus. Doamna Wu i-a auzit viersul necunoscut şi a ştiut ce pasăre era. Biulbiulul maroniu trecea pe acolo de două ori pe an, venind din India. Viersul lui era melodios, dar aspru. Anunţa venirea primăverii şi nimic mai mult.

A cugetat mai departe: „Dar de unde ştiu că nu sunt răuvoitoare? De unde ştiu că ce mi se pare bun mie e bun cu

adevărat?”.

După obiceiul ei, a pus întrebarea asta amintirii lui André.

Îşi amintea foarte bine cum stătuseră amândoi într-o zi în bibliotecă, acolo unde stătea şi ea chiar acum. El era de o parte a mesei masive, din lemn sculptat, iar ea, de cealaltă parte. Nu se aşezaseră faţă în faţă, ca să fie siliţi să se privească în ochi: masa stătea între ei şi cei doi aveau privirile îndreptate spre uşile deschise înspre curte. Fusese o zi la fel de frumoasă, cu văzduhul nespus de limpede şi un soare atât de luminos, încât pietrele care alcătuiau podeaua curţii, de obicei cenuşii, lăsau să se vadă dâre de albastru şi roz, precum şi firicele argintii. Orhideele ei purpuriu-închis înfloriseră. Peştii aurii din iaz goneau încolo şi-ncoace, despicau apa şi se năpusteau la razele piezişe reflectate în apă.

André tocmai îi povestise străvechea legendă a căderii omului în ispită. Se întâmplase din pricina unei femei, Eva, care îi dăruise bărbatului fructul oprit.

— Şi cum de ştia femeia asta că fructul era oprit? întrebase doamna Wu.

— I-a şoptit-o un spirit rău întrupat în şarpe.

— De ce i-a spus-o ei şi nu bărbatului?

— Fiindcă ştia că inima şi mintea ei nu erau legate de bărbat, ci de prăsirea vieţii, îi răspunsese el. Inima şi mintea bărbatului erau legate numai de sine. Era îndeajuns de fericit, căci îşi închipuia că posedă femeia şi grădina. Cum să-l fi ademenit cu altceva? Avea totul. Dar femeia putea fi oricând ademenită cu gândul unei grădini mai bune – mai mult spaţiu, mai mult avut –, pentru că ştia că din trupul ei se vor naşte multe fiinţe şi pentru ele făcea ea planuri. Femeia nu se gândea la sine, ci la numeroasele făpturi pe care urma să le zămislească. De dragul lor s-a lăsat ea ispitită. Şi tot de dragul lor se va lăsa ispitită mereu.

Ea îl privise. Cât de bine îşi amintea înţelepciunea profundă şi înţeleaptă din ochii lui întunecaţi!

— Cum de cunoaşteţi atât de bine femeile?

— Pentru că trăiesc singur. M-am eliberat de timpuriu.

— Şi de ce v-aţi eliberat? a vrut ea să ştie. De ce v-aţi desprins din şuvoiul vieţii? Nu facem cu toţii parte din el? Are cineva dreptul să se desprindă?

Pentru prima oară în cele câteva luni de când îl cunoştea, îl văzuse cuprins de îndoială.

— Aţi pus singura întrebare la care nu ştiu să răspund. La

început m-am eliberat din trufie. Da, ştiu asta şi o recunosc. Când am fost pe cale să mă căsătoresc şi să fac copii, asemenea celorlalţi bărbaţi, am crezut că eram iubit de o femeie. Însă Dumnezeu mi-a îngăduit să privesc prea devreme înăuntrul oamenilor ca să pot fi fericit. Am văzut-o pe femeia asta ca şi cum aş fi văzut-o pe Eva: făcea planuri pentru alţi oameni pe care urma să-i nască – bineînţeles, cu un pic de ajutor din partea mea, dar aveau să crească în trupul ei. Şi am văzut cu ochii minţii ce contribuţie urma să am eu. O clipă atât de trecătoare de plăcere a cărnii, iar apoi o viaţă întreagă petrecută în trudă şi chin, asemenea lui Adam, pentru ca grădina noastră să se mărească şi fructele noastre să fie mai bogate. Aşadar, m-am întrebat dacă ea mă iubea pe mine, iar răspunsul a fost „poate”. Dar mă iubea doar pentru o clipă, fiindcă avea nevoie de cineva care s-o slujească. Aşa că mi-am spus: „Oare nu-i mai bine să-l slujesc pe Dumnezeu, care nu-mi cere decât să fac lucruri cu dreptate şi să umblu smerit dinaintea lui?”. În ziua aceea am devenit preot.

— Şi aţi fost fericit? întrebase ea, cu o umbră de răutate în glas.

— Mi-am înfrânat firea…

În clipa asta stătea singură în bibliotecă – mereu stătea acolo, pentru că acolo era şi duhul lui – şi cugeta la bărbat şi femeie. Femeia Eva nu trebuia condamnată pentru că i se insuflase dorinţa nestinsă de a prăsi viaţa. De unul singur, bărbatul nu s-ar fi gândit decât la sine. Făcuse din femeie o parte a lui, de care să profite şi să se bucure. Iar ea se folosea de el, neştiutoare şi nevinovată, pentru a crea mai multă viaţă. Amândoi erau unelte, însă numai femeia ştia că e o unealtă şi se lăsa în voia vieţii.

— Iată diferenţa dintre bărbat şi femeie, dintre noi doi, i-a spus lui André.

Aerul blând intra în odaie. Nu se simţea nicio boare de vânt. O şopârliţă cu coada albastră ieşi dintr-o crăpătură căscată între peretele de cărămidă şi podea şi se scălda în lumina unei raze de soare. Doamna Wu stătea atât de nemişcată, încât creatura credea că face parte din încăpere. În felul ei mărunt, făptura înveselea odaia, tot răsucindu-şi capul turtit într-o parte şi în alta şi agitându-şi coada viu colorată. Ochii şopârlei erau strălucitori şi goi. Doamna Wu nu se mişca. Prezenţa unor făpturi mici şi neprimejdioase într-o casă aducea noroc. Acestora casa li se părea veşnică şi se instalau acolo ca în propriul cămin.

În vreme ce şopârla se juca, femeia stătea nemişcată adâncită în

gânduri. Vasăzică, asta era nefericirea care îi despărţea pe bărbaţi şi femei. Bărbatul credea că fiinţa lui are noimă de una singură, pe când femeia ştia că singură nu înseamnă nimic dacă nu îşi îndeplineşte rostul, acela de a da naştere vieţii. Iar pentru că bărbaţii iubeau femeile ca pe o parte din propria lor fiinţă, iar femeile nu iubeau niciodată bărbaţii altfel decât ca pe o parte din ceea ce trebuia creat, aici se ivea şi neînţelegerea care isca veşnica nemulţumire a bărbaţilor. Ei nu puteau poseda femeile, fiindcă ele erau deja posedate de o forţă mai mare decât dorinţa bărbatului.

Căci nu tot femeia crease şi bărbatul? Poate că tocmai de aceea el nu o ierta niciodată, ba chiar o ura în taină şi se lupta cu ea, o domina şi o asuprea, o ţinea închisă în casă, îi lega picioarele şi îi strângea mijlocul, o împiedica să câştige bani, să facă şcoală ori să înveţe vreo meserie; iar după moartea lui o transforma în văduvă şi uneori aranja să fie arsă de vie, pretinzând că ea însăşi alegea această soartă, din devotament faţă de el.

Gândindu-se la bărbat, doamna Wu a râs sonor, iar şopârla a fugit şi s-a ascuns.

Odată, când André stătea pe scaunul din faţa ei, îi spusese:

— Bărbatul e doar bărbat şi femeia, doar femeie? Dacă-i aşa, cei doi nu se vor putea înţelege niciodată, fiindcă el trăieşte doar pentru sine, iar ea trăieşte pentru viaţa întregii lumi şi lucrurile astea două sunt opuse.

André îi răspunsese cu seriozitate:

— Dumnezeu a lăsat în noi o părticică anume care e pur şi simplu omenească, adică nici bărbătească, nici femeiască. Partea asta se numeşte suflet. Nu se schimbă şi nu poate fi schimbată. Iar sufletul cuprinde şi creierul, şi funcţiile lui.

— Dar creierul femeii nu e aidoma cu al bărbatului? întrebase doamna Wu.

— Sunt la fel doar când sufletul e eliberat de nevoile trupeşti. De exemplu, o femeie îşi poate folosi creierul doar pentru a-şi face treburile ei femeieşti, iar un bărbat se poate folosi de creierul lui doar pentru a cuceri femeile. Însă creierul e o unealtă şi poate fi folosit oricum îşi doreşte proprietarul său. Dacă eu tai varză cu un cuţit bine ascuţit, asta nu înseamnă că nu pot sculpta chipul Fiului Omului cu acelaşi cuţit. Dacă imaginea Fiului Omului e în inima mea şi sufletul meu o poate vedea, atunci mă voi folosi de unealta mea, creierul, pentru ca imaginea lui să apară mai limpede.

— Atunci sufletul e o rămăşiţă care nu-i nici bărbătească, nici

femeiască, repetase ea.

— Aşa e.

— Şi ce anume e sufletul în esenţa lui? stăruise femeia.

— E ceea ce „nu moştenim de la alte făpturi”. E lucrul care mă face să fiu ceea ce sunt, cel care mă face un pic diferit de cei de dinaintea mea, oricât de mult le-aş semăna. E ceea ce mi-a fost dat doar mie – un dar de la Dumnezeu.

— Şi dacă eu nu cred în Dumnezeu?

— Nu contează dacă tu crezi sau nu crezi. Ştii prea bine, fără să ţi-o spună nimeni, că nu semeni cu niciun alt om de pe pământ. Nu numai tu ai această părticică preţioasă, ci chiar şi creatura cea mai umilă şi mai lipsită de frumuseţe. Dacă o ai, ştii că există. E de ajuns. Credinţa în cel care ne oferă acest dar mai poate aştepta. Dumnezeu e înţelegător. Ştie că noi, ca să putem crede un lucru, preferăm să vedem cu ochii noştri, să auzim cu urechile noastre, să ţinem acel ceva în palme. Tot astfel, copilul ştie doar ce îi spun cele cinci simţuri. Dar există şi alte simţuri, care se dezvoltă pe măsură ce fiinţa creşte, iar odată ce aceste simţuri s-au dezvoltat, le dăm crezare, aşa cum înainte ne încredeam doar în simţurile trupeşti.

Amintindu-şi vorbele lui, doamna Wu s-a uitat de cealaltă parte a mesei. Scaunul era gol şi nu se auzea niciun glas. Însă ea îi vedea chipul, cu acel surâs grav, şi îi auzea glasul profund la fel de bine ca atunci când îl văzuse ori auzise de-adevăratelea.

— Abia dacă încep să pricep, a murmurat ea. Dar încep. Şi te iubesc cu sufletul.

Era oare cu putinţă să existe dragoste şi prietenie între suflete?

— E cu putinţă, i-a zis ea.

Doamna Wu era o femeie practică şi s-a folosit de cele învăţate. În casa aceea, care era lumea ei, existau două fiinţe dezordonate care nu aveau o relaţie potrivită cu acea casă şi, prin urmare, cu universul. Aceste două fiinţe erau Rulan şi Linyi.

Fără să se grăbească şi lăsând să treacă multe zile, femeia a ajuns totuşi şi la ziua când a hotărât să le vorbească. Mai întâi avea să discute cu Rulan, cea mai vârstnică dintre ele.

Trecuseră multe luni de când Fengmo şi Tsemo plecaseră de acasă. Cei doi erau fii destoinici şi doamna Wu primea adesea scrisori de la ei. Scrisorile erau trimise pe numele tatălui lor şi al ei, iar după ce le citea ea mai întâi şi cugeta, i le trimitea la ele domnului Wu. După ce le citea, acesta i le trimitea lui Liangmo. Tânărul prelua treptat toate îndatoririle legate de moşii şi prăvălii,

pregătindu-se pentru ziua când avea să devină capul familiei. Liangmo citea şi el scrisorile, apoi le punea în arhiva familiei.

Din acele scrisori doamna Wu înţelese limpede că cei doi fii ai ei o apucau în direcţii total opuse. Fengmo dorise să plece în ţări străine pentru a studia. Ea fusese de acord şi îi trimisese banii de care avea nevoie. Fengmo îi spunea să se grăbească, fiindcă războiul ce sta să izbucnească începea să împiedice călătoriile pe mare. Dacă voia să mai plece, trebuia să se îmbarce fără să se mai întoarcă acasă şi să străbată lungul până în spre interiorul provinciei.

Dacă ar fi fost singurul ei fiu, doamna Wu nu l-ar fi lăsat niciodată să plece. Însă, de vreme ce avea atâţia fii, nu l-a silit să se întoarcă înainte de a pleca. Băiatul se îmbarcase într-o zi de iarnă târzie, traversase marea cu bine, iar acum scrisorile care veneau de la el purtau o ştampilă şi un timbru ciudate. Erau americane, dar pentru doamna Wu asta nu avea nicio importanţă. Pentru ea, dacă se aflau dincolo de cele patru mări, toate ţările străine erau la fel de interesante, ba chiar asemănătoare. Fengmo studia aceleaşi lucruri pe care începuse să le înveţe cu André. Doamna Wu s-a simţit uşurată aflând că ele nu aveau nimic de-a face cu preoţia sau religia. Nu aveau nicio legătură cu zeii, ci numai şi numai cu oamenii.

Însă Tsemo nu ceruse să treacă peste mări. În schimb, mersese în capitală şi, graţie puterii şi influenţei de care se bucurau familia lui, găsise o slujbă bună. Asta nu i-a uimit nici pe domnul Wu, nici pe doamna Wu, căci, oricât de deschisă le era mintea, tot li se părea firesc ca familia Wu să fie cunoscută pretutindeni. Apoi Tsemo le-a spus adevăratul motiv pentru care avusese un noroc aşa de mare. În caz că izbucnea războiul despre care se tot vorbea, guvernul avea să se retragă spre interiorul ţării, iar odată ajuns acolo, urma să depindă în mare măsură de cetăţenii de vază şi de familiile acestora. Iar în provincia unde trăia familia Wu, ea era cea mai importantă şi mai veche casă. Aşadar, Tsemo fusese foarte favorizat, dar acum era nevoit să îndure răutăţile şi invidia celor daţi la o parte. Dar era tânăr şi puternic şi îşi croia un drum în viaţă.

Doamna Wu nu îşi dădea seama din scrisori cum se schimbase Tsemo. Îl înţelegea mult mai bine pe Fengmo. În felul lui, Fengmo îşi deschidea mintea şi inima aşa cum o făcuse şi ea. Devenea bărbat. Pe deasupra, părticica din el – cum ar fi spus André! — se dezvolta şi el! Dar Tsemo părea posedat. Ce anume îl poseda, nici

ea nu înţelegea.

Problema cu Tsemo a devenit urgentă chiar în acel an, când, dintr-odată, a sosit vestea atacului declanşat de poporul de pe malul Oceanului de Răsărit. Doamna Wu a auzit ştirea şi, vrând să afle ce se întâmplase, a pus să i se aducă ziare, pe care altfel nu obişnuia să le citească. Ceea ce a citit în ziare erau lucruri care se mai petrecuseră în istoria ţării. Şi alte popoare îi atacaseră în trecut, secole de-a rândul, iar naţiunea rezistase întotdeauna. Avea să reziste şi de data asta, aşa că doamna Wu nu s-a îngrijorat. Era puţin probabil ca duşmanii să pătrundă în interiorul ţării, cale de mii de kilometri, până în provincia în care casa Wu dăinuia de atâta timp. Dar doamna Wu le era recunoscătoare generaţiilor din trecut ale familiei, care nu cedaseră în faţa vremurilor noi, aşa cum făcuseră atâţia alţii, şi nu se grăbiseră să se mute mai aproape de mare şi să-şi ridice case pe coastă. Familia Wu îşi construise casa pe pământurile ei străvechi şi acolo rămăsese. Erau în siguranţă. Era adevărat că duşmanul ăsta ataca şi din aer. Numai că în apropierea lor nu exista niciun oraş mare şi era puţin probabil ca poporul ignorant de la Oceanul de Răsărit să cunoască numele unei familii anume. Doamna Wu se simţea în siguranţă în casa ei.

Cu toate acestea, atacul a provocat o schimbare rapidă, făcută de nevoie. Guvernul s-a mutat înspre interiorul ţării, iar Tsemo a venit şi el. La începutul toamnei următoare le-a scris că o să se întoarcă acasă pentru zece-douăsprezece zile.

Când a primit scrisoarea, doamna Wu a înţeles că problema cu Rulan nu mai suferea amânare. A trimis-o pe Ying să o cheme pe tânără la ea.

Dar să nu se creadă cumva că în lunile din urmă doamna Wu nu-şi mai văzuse nora. O zărise adesea pe Rulan. La masă fata şezuse în mijlocul celorlalţi şi era mereu de faţă la obişnuitele festivaluri de primăvară şi de iarnă, înveşmântată în straie sobre. Din când în când doamna Wu dorise să scrie unele lucruri în arhiva familiei şi să facă însemnări despre recolte şi atunci o chemase pe Rulan, fiindcă scrisul fetei era cel mai citeţ. Se purtase frumos cu nora ei cu fiecare ocazie, ba o dată chiar îi spusese:

— E foarte folositor să ai o noră educată.

La asta Rulan răspunsese rostind câteva cuvinte de mulţumire obişnuite.

Însă în tot acel timp doamna Wu nu o chemase nicicând la ea. Acum, când ţinea în mâini scrisoarea lui Tsemo, ştia că sosise

timpul să-i vorbească.

Rulan străbătea curţile fără zgomot. Nu mai purta încălţările de piele pe care şi le adusese de la Shanghai. Încălţase în schimb nişte pantofi din catifea, cu talpă de cârpă. Doamna Wu nu i-a auzit paşii, iar când umbra lungă a fetei s-a ivit pe podea, stăpâna casei a ridicat surprinsă privirea.

— Fiica mea, cât de uşor calci! a exclamat ea după saluturile obişnuite.

— Am lăsat deoparte pantofii mei de piele, mamă, a răspuns Rulan.

Apoi s-a aşezat cu hotărâre – nu pieziş – pe un scaun sprijinit de perete, aşa încât acum stătea mai jos decât doamna Wu. Erau în salon, nu în bibliotecă.

Doamna Wu nu a început să-i spună de-a dreptul ce avea de gând, ci a început curtenitoare:

— De câteva săptămâni încoace vreau să te întreb ce mai face familia ta din Shanghai. Când duşmanul a atacat, au fugit?

— Tatăl meu i-a dus la Hong Kong, a răspuns Rulan.

— A, departe, a spus binevoitoare doamna Wu.

— Dar nu destul de departe, a răspuns înflăcărată Rulan. I-am zis asta şi tatei.

— Crezi că duşmanul o să aibă îndrăzneala să atace atât de departe?

Doamna Wu era impresionată de isteţimea fetei.

— O să fie un război lung.

— Într-adevăr!

— Iar asta pentru că demult stătea să înceapă.

— Lămureşte-mă, te rog, şi pe mine, a cerut doamna Wu.

Siguranţa de sine a fetei o amuza.

Aşa că Rulan i-a explicat:

— Mamă, de secole poporul de la Oceanul de Răsărit se teme. De ce se teme? Că va fi atacat de străini. Cei de acolo au văzut cum ţările străine sunt atacate şi cucerite rând pe rând. Cuceritorii au venit dinspre apus. Cei de la Oceanul de Răsărit au început să se teamă atunci când Ginghis-Han ne-a cucerit ţara. Pe urmă au năvălit cei din Portugalia şi Spania, cei din Olanda şi Franţa, şi s-au înstăpânit peste alte ţări. Anglia a cucerit India şi a fost cât pe ce să fim şi noi cuceriţi de vesticii ăştia hrăpăreţi. Poporul de la Oceanul de Răsărit şi-a spus: „Pe noi de ce ne-ar cruţa?”. Aşa că, din pricina fricii, au pornit să cucerească alte ţări şi popoare, iar noi suntem

vecinii lor cei mai apropiaţi.

Era scandalos ca o tânără să vorbească astfel, iar doamna Wu a rămas înmărmurită. Nici măcar André nu spusese asemenea lucruri.

— De unde ştii toate astea?

— Tsemo îmi scrie săptămânal.

Doamna Wu se simţi uşurată. I-a surâs.

— Voi doi sunteţi iar prieteni buni?

Rulan a roşit. În afară de buzele purpurii, era palidă din născare, iar roşeaţa i s-a văzut limpede, însă fata nu a întors capul.

— Când nu suntem împreună, ne înţelegem de minune, a răspuns ea. Însă de îndată ce va sosi, o să ne certăm iar. Ştiu asta şi i-am şi spus-o. Amândoi o ştim.

— Dar dacă o ştiţi amândoi, nu vă puteţi feri de certuri? a întrebat râzând doamna Wu. Care dintre voi începe gâlceava – tu sau el?

Deşi se amuza, îi plăcea că fata nu încearcă să-i ascundă nimic.

— Nu ştim. Ne-am jurat în scrisori că, indiferent cine va începe cearta, celălalt îl va opri. Dar nu cred c-o să fim în stare. Cunosc firea lui Tsemo. Se înfurie din senin, aşa cum bubuie tunetul vara. Se supără fără motiv, iar când el e mânios, mă mânii şi eu.

Fata s-a oprit şi s-a încruntat. Îşi căuta cuvintele, iar doamna Wu a lăsat-o să cumpănească. Apoi nora ei a continuat:

— Urăşte o parte din mine. E adevărat. Spune că nu-i aşa şi totuşi aşa-i. Când nu suntem împreună, n-o simte. Când suntem iar unul lângă altul, lucrul ăsta apare din nou. Dac-aş şti ce anume e, aş lua un cuţit şi l-aş tăia din mine.

— Poate că nu-i vorba de ce e în tine, ci de ce nu e, a spus blând doamna Wu.

Rulan a ridicat capul. Ochii ei, în care i se strângea frumuseţea, păreau uluiţi.

— Nu m-am gândit niciodată la asta.

Apoi a părut iar abătută.

— Dar asta îngreunează foarte mult lucrurile. E mai uşor să mă descotorosesc de ceva ce-i în mine decât să adaug un lucru pe care nu-l am.

— Nu neapărat. Totul atârnă de dragostea ta pentru Tsemo. Dacă tu vezi în căsnicia voastră ceva ce vă aparţine doar vouă, atunci o să vă ciondăniţi mereu, până când veţi hotărî să staţi departe unul de altul.

— Vrei să spui… a început Rulan, dar nu şi-a putut duce gândul la capăt.

În partea femeiască a fiinţei sale era foarte sfioasă.

— Da, asta vreau să spun, a încuviinţat doamna Wu.

Şi a vorbit mai departe, iar cuvintele ei izvorau dintr-o înţelepciune despre care ştia că se explica prin faptul că acum cunoştea iubirea. Înţelegea că între un bărbat şi o femeie nu există datorie. Pur şi simplu există iubire – sau nu există iubire.

A întins mâna după pipa ei de argint şi a început s-o umple încet. O vreme nu s-a uitat la nora ei. În schimb, şi-a aţintit privirea în curte, unde orhideele din acel anotimp erau galbene. Atinşi de o boare de vânt, bambuşii îşi fluturau frunzele aidoma unor ciucuri. Era una din acele zile care le plăceau ei şi lui André pentru liniştea pe care o aduceau.

În cele din urmă, doamna Wu a spus:

— În primul rând trebuie să ştii că nu aveţi nicio datorie unul faţă de celălalt.

Rulan i-a curmat vorba, uluită:

— Mamă, n-am auzit niciodată ceva mai ciudat rostit din gura unei soacre către nora ei.

— Şi eu am aflat asta de curând, a spus doamna Wu, surâzând poznaş. Crede-mă, copilă, încă mai învăţ!

Tânăra era emoţionată. Venise la soacra ei plină de umilinţă şi pregătită să-i îndure mânia. Acum începea să spere. Nu de mânie avea să aibă parte, ci de înţelepciune. S-a aplecat în faţă, ca lujerul unui crin ce aşteaptă căderea ploii.

— Necazurile ce se iscă între bărbaţi şi femei pornesc de la credinţa că îşi datorează ceva unul altuia, a continuat doamna Wu. Însă odată ce renunţă la ideea asta, văd limpede ce au de făcut. Niciun om nu are altă datorie în afară de cea faţă de sine. Şi cum o poate îndeplini? Împlinindu-se pe sine. Dacă unul dintre ei se simte împlinit, şi celălalt este împlinit.

A tăcut, şi-a aprins pipa, a pufăit de două ori şi a suflat scrumul. Apoi a vorbit mai departe:

— Şi de ce se întâmplă asta? Fiindcă, după cum ne spun înţelepţii, „Soţul nu e preţios de dragul soţului, ci de dragul propriei fiinţe, iar soţia nu e preţioasă pentru el de dragul ei, ci pentru el însuşi”. Abia când unul din ei e fericit, e fericit şi celălalt, iar asta e singura fericire de care pot avea parte împreună.

Rulan asculta nemişcată.

— Iar zămislirea nu e o datorie faţă de tine sau de el, ci datoria voastră faţă de seminţie. Greşeala ta a fost că ai confundat zămislirea cu dragostea ta pentru Tsemo. Şi confuzia ta l-a buimăcit pe Tsemo. De asta se supără pe tine atât de uşor.

— Mamă, spune mai departe, a rugat-o Rulan. Ai ajuns la miezul necazului.

— Tu şi Tsemo v-aţi abătut de la obiceiuri, a spus doamna Wu fără ocolişuri. V-aţi ales unul pe altul pentru că vă iubeaţi. E primejdios, pentru că astfel şansele de a ajunge la ceea ce s-ar numi fericire sunt mai mici. Voi doi v-aţi gândit doar la voi, nu şi la copiii voştri, la familie sau la datoria pe care o aveaţi faţă de semenii voştri. V-aţi gândit la voi ca la două făpturi diferite de toţi ceilalţi. Numai că nu sunteţi diferiţi de ceilalţi decât cu o părticică din făptura voastră. Iar acum încercaţi să îndesaţi vieţile voastre cu de-a sila în acea părticică: împreunarea, zămislirea, naşterea copiilor, traiul împreună, mâncatul, dormitul, îmbrăcatul, plecările şi sosirile. Dar acolo nu încap atâtea lucruri. Locul acela e ticsit, iar voi vă sugrumaţi unul pe altul. Sunteţi prea apropiaţi. O să ajungeţi să vă urâţi, pentru că acea părticică din voi care înseamnă fiinţa voastră – restul vostru, sufletul – e prea înghesuită ca să mai respire şi să crească.

S-a uitat la Rulan. Fata asculta cu toată fiinţa ei.

— Îndepărtează-te de el, copila mea. Lasă-l şi pe el să se îndepărteze. Primeşte ca pe ceva firesc, ca pe o datorie faţă de seminţia ta, gândul că vei purta copii în pântece. Nu sunt nici copiii tăi, nici ai lui, ci aparţin seminţiei umane. Lasă-i să crească în tine la fel de firesc precum respiri, mănânci, dormi şi faci toate celelalte lucruri care ţin de făptura ta trupească. Împreunarea şi zămislirea n-au nimic de-a face cu sufletele voastre. Nu lua drept măsură a iubirii lui felul în care îşi arată dorinţa trupească. În clipele alea nu se gândeşte la tine, ci la sine însuşi. Gândeşte-te şi tu la tine. Oare pasiunea unui bărbat e diferită de a altuia? Nu. Iar femeile zămislesc copii în acelaşi fel. Aici ne asemănăm. Să nu crezi că în privinţa asta el sau tu sunteţi diferiţi de oameni cei mai de rând.

Doamna Wu a tăcut şi a simţit cum o cuprinde o osteneală ciudată.

— Mă faci să cred că de fapt căsătoria nu valorează nimic, a spus încet Rulan. Aş fi putut la fel de bine să mă mărit cu altcineva, nu cu Tsemo.

Doamna Wu se simţea iar plină de energie.

— N-am terminat, a spus ea. Într-un fel, ai dreptate. Oricare femeie sănătoasă se poate căsători cu orice tânăr sănătos şi amândoi îşi pot îndeplini datoria faţă de viaţă. De asta e bine să respectăm vechile obiceiuri. E limpede că vârstnicii pot alege mai bine pentru seminţie decât sunt în stare tinerii când e vorba de ei înşişi. Gândeşte-te la Liangmo şi Meng. Sunt fericiţi. Dar, sigur, nu au parte de fericirea absolută, aşa cum aveţi pretenţia tu şi Tsemo. Ei acceptă zămislirea copiilor ca pe esenţa vieţii lor. Liangmo n-are altă ambiţie decât să fie un soţ şi un tată bun. Nici el, nici ea nu cer mai mult de atât. Din pricina asta e mai bine ca vârstnicii să aleagă mirii dacă cei doi sunt asemenea lui Liangmo şi Meng.

— Dar noi nu semănăm cu ei, a ripostat Rulan, cu oarecare înverşunare.

— Adevărat. Vreţi ca între voi să existe prietenie şi camaraderie. Ei, fata mea, cereţi multe de la căsnicie! Căsătoria n-a fost menită să îndure şi povara asta.

— Şi ce-ar fi trebuit să facem? Să trăim împreună fără să ne căsătorim? a întrebat Rulan cu o brutalitate neintenţionată.

— Poate că da. Poate că da, a venit răspunsul doamnei Wu, care a rămas ea însăşi uimită când a auzit. Dar şi lucrul ăsta e greu, pentru că sunteţi bărbat şi femeie, iar trupul îşi cere dreptul la propria viaţă.

A tăcut, a căutat nişte cuvinte care nu existaseră niciodată în ea, şi le-a găsit.

— Tu şi Tsemo sunteţi foarte norocoşi. Vă iubiţi în toate privinţele. Şi-atunci, fata mea, iubiţi-vă mai departe! Viaţa e prea scurtă pentru o asemenea iubire. Iubiţi-vă şi nu irosiţi nici măcar un ceas cu supărarea. Despărţiţi iubirea voastră de arşiţa trupului şi nu le mai amestecaţi. Într-o bună zi, când deosebirea dintre ele va fi limpede şi impusă prin obiceiuri, când copiii voştri vor fi mari, când trupurile voastre or să îmbătrânească, iar foamea trupului o să dispară – căci, din fericire, ea dispare –, veţi cunoaşte cea mai frumoasă dragoste din câte există.

Deodată simţi acut lipsa lui André, iar cunoaşterea faptului că niciodată nu avea să-i mai privească faţa a străpuns-o cu o suferinţă nemaiîntâlnită până atunci. A închis ochii şi a răbdat durerea. Apoi, după o vreme, a simţit că Rulan îi ia o mână şi o lipeşte de obrazul ei. A simţit un obraz cald, apoi şi pe celălalt. Dar nu a deschis ochii.

— Iar femeia trebuie să conducă în taină, a continuat doamna

Wu. E nevoie ca femeia să conducă mereu. Trebuie s-o facă, fiindcă numai de ea depinde viaţa. Te previn că fiul meu n-o să te ajute să-ţi transformi căsnicia într-una fericită.

Când a deschis ochii, odaia era goală. Rulan plecase.

În seara aceea, pe când Ying o dezbrăca şi o pregătea de culcare, doamna Wu i-a vorbit. Tăcerea stăpânei fusese atât de deplină şi de adâncă, încât slujnica nu îndrăznise să o tulbure cu sporovăiala ei obişnuită.

— Ying!

— Da, stăpână!

Ying se uita în oglindă peste capul doamnei Wu. Îi pieptăna părul lung, mătăsos şi negru, prin care abia dacă se zăreau nişte urme cărunte pe la tâmple.

— Am o treabă pentru tine.

— Da, stăpână?

— Peste mai puţin de o lună al doilea fiu al meu se întoarce acasă.

— Ştiu, stăpână. O ştim cu toţii.

— Uite ce ai de făcut. În fiecare seară, după ce termini cu toaleta mea, o să te duci la soţia celui de-al doilea fiu al meu şi o s-o slujeşti aşa cum mă slujeai înainte pe mine.

Ying i-a surâs în oglindă, însă doamna Wu nu i-a răspuns la zâmbet. A continuat, fără să se uite în ochii slujnicei:

— Să nu treci cu vederea nimic din ce făceam: baia aromată, parfumarea celor şapte orificii, netezirea cu ulei şi parfumarea părului.

— Ştiu, stăpână.

Glasul lui Ying era cald şi apropiat. Apoi mâna care pieptăna părul doamnei Ying şi-a curmat mişcarea.

— Dar dacă nu mă lasă? Ăleia nu-i pasă de frumuseţe nici cât negru sub unghie.

— O să te lase, i-a spus doamna Wu. Ca toate femeile, biata copilă are nevoie de ajutor. Iar acum o ştie şi ea.

— Da, stăpână, a încuviinţat Ying.

Capitolul XIII

Tsemo a venit acasă în a cincea zi a celei de-a noua luni. Vestea sosirii lui a ajuns în oraş printr-o telegramă şi a fost adusă la casa familiei Wu de un mesager. Domnul Wu a luat personal telegrama

şi i-a dus-o doamnei Wu. Nu mai intra tot timpul în curtea ei pentru orice pricină, aşa că, atunci când l-a văzut, ea a ştiut că venea să-i spună ceva despre unul din fii. Bărbatul i-a întins hârtia.

— Al doilea fiu al nostru se întoarce acasă, a spus el, având pe chip zâmbetul lui larg.

Doamna Wu a luat hârtia, a citit-o şi a întors-o pe toate părţile. Vedea pentru prima oară o telegramă. Fiindcă André îi explicase odată, ştia că nu hârtia în sine era transmisă prin fire, aşa cum crezuse. Nici măcar nu se rosteau vorbe. Un om bătea simboluri într-o maşinărie, iar simbolurile astea duceau mesajul.

— Ca nişte sălbatici care bat tobele în junglă, comentase ea.

— Multe din cele săvârşite de om nu sunt altceva decât un primitivism rafinat, îi spusese André.

În vreme ce cugeta asupra telegramei, şi-a adus aminte de cuvintele lui.

— Trebuie să pregătim un ospăţ de întâmpinare, a spus ea cu voce tare.

— O să-mi invit toţi prietenii, a anunţat domnul Wu.

Doamna Wu a început să facă planuri.

— De asemenea, ar trebui să organizăm şi un al doilea banchet, pentru vânzătorii din prăvălii şi pentru ţărani.

— Orice... orice, a declarat el cu mărinimie.

Femeia îl privi pe sub pleoapele pe jumătate coborâte. Domnul Wu era din nou la fel ca odinioară. Prezenţa lui Floare de Iasomie îi pria. Era iar sigur pe el. Îl afectase faptul că dăduse greş cu soţia lui – pentru că, într-un fel, respingerea ei îl umilise – şi cu Xiuming. Era genul de bărbat care simte mereu nevoia să aibă succes la femei. Doamna Wu ştia asta foarte bine, pentru că ani în şir crezuse că succesul lui era sarcina ei! Dar Xiuming, fiind tânără şi neştiutoare, nu înţelesese lucrurile astea. Iar Floare de Iasomie, cu toată prefăcătoria ei, era îndeajuns de sinceră la treaba asta, căci astfel îşi câştiga pâinea şi un acoperiş deasupra capului. Doamna Wu a simţit că părticica tainică din sufletul ei devenea mai uşoară şi, în acelaşi timp, liniştită şi dispreţuitoare. Se simţea întru câtva ruşinată de această răutate, deşi altădată ar fi acceptat-o ca pe o trăsătură omenească firească.

— Nu sunt o femeie fără prihană, îi spusese odată lui André. Spun asta gândindu-mă la concepţia dumneavoastră despre păcat: gândul ascuns, dorinţa tainică. Pot fi dreaptă pe dinafară, dar cine poate struni inima?

— Câţiva pot s-o facă. Iar dumneavoastră vă număraţi printre ei.

A ştiut că dacă voia să comunice în continuare cu el, trebuia să se ridice la nivelul lui. El nu avea să se coboare până la ea.

Aşa că i-a vorbit cu răbdare domnului Wu, tatăl fiilor ei:

— Totul o să fie cum ţi-e voia.

El s-a aplecat în faţă, surâzând şi sprijinindu-şi palmele pe genunchii durdulii. A coborât glasul, pornit să-i facă o dezvăluire intimă:

— Poate nu ştiai, dar Tsemo e fiul meu favorit. De asta m-a nemulţumit mereu că nevasta lui e o femeie furioasă. Tsemo ar fi trebuit să se însoare cu una îngăduitoare şi rezonabilă.

Doamna Wu nu s-a putut abţine să-i arunce o înţepătură.

— Te cam înşeli în ce-l priveşte pe Tsemo, i-a zis ea.

Se auzi vorbind şi i se păru că glasul îi răsuna prea argintiu, prea aspru.

— E isteţ. La fel e şi Rulan. Pe măsură ce trece timpul, am o părere tot mai bună despre ea.

Ca de fiecare dată când i se vorbea despre isteţime, domnul Wu păru îngrijorat şi dădu repede înapoi.

— Ei, cred că ai dreptate, i-a spus el cu vocea lui obişnuită. Aşadar, cum facem? Te ocupi tu de ospăţ sau o fac eu?

— Eu o să poruncesc ce-i de făcut prin casă, iar tu o să chemi oaspeţii şi-o să hotărăşti ce vinuri se vor aduce la masă.

Cei doi au făcut o plecăciune şi s-au despărţit, iar în timp ce domnul Wu se îndepărta, ea a înţeles că legătura lor fusese doar una trupească. Bărbatul acesta o scârbea. Şi totuşi nu îşi făcuseră oare datoria despre care îi vorbise lui Rulan? Perpetuaseră familia în generaţia lor, urmaseră instinctele omeneşti, iar după aceea se eliberaseră unul de altul. Acum ştia că, aşa cum André o ajutase să descopere părticica aceea care era doar a ei, şi Floare de Iasomie făcuse acelaşi lucru cu domnul Wu. Nu curmaseră nicio legătură, familia îşi ducea traiul la fel ca înainte, iar rangul lor în familie rămăsese neschimbat. Înţelegea cât de înţeleaptă fusese hotărârea de-a o primi pe Floare de Iasomie sub acest acoperiş îndeajuns de mare pentru a-i adăposti chiar şi pe cei mai umili membri ai familiei Wu. În familia lor nu avea să apară păcatul suprem al naşterii unui prunc fără nume şi ilegitim. Copiii lui Floare de Iasomie aveau să-şi găsească un loc în rândul lumii.

Simţindu-se împăcată, şi-a întors atenţia către treburile acelei zile. Nu avea timp pentru ea. I-a chemat pe bucătar, pe vechil şi pe

şeful bucătarilor. A chemat spălătoresele şi cusătoresele. Hainele copiilor trebuiau cercetate, iar pentru cei care aveau nevoie trebuiau cusute unele noi. Trebuia să-l aducă de la ţară şi pe mezinul Yenmo.

— E timpul ca al patrulea fiu al meu să se întoarcă acasă. Treburile familiei s-au lămurit, i-a spus ea intendentului.

Omul a râs:

— Doamnă, fiul dumneavoastră se va ocupa de moşii. Întâiul tânăr stăpân se descurcă bine cu prăvăliile, dar al patrulea stăpân e croit anume pentru pământuri.

Doamna Wu nu îşi mai văzuse mezinul de luni de zile, iar acum se simţi uimită de el. Susţinuse mereu că toţi bărbaţii sunt la fel în anii când se transformă din copii în bărbaţi. Trebuia doar să fie hrăniţi, să înveţe aceleaşi lucruri, să stea la aer curat, să fie feriţi de jocurile de noroc, de bordeluri şi de neînţelegerile din familie. De asta îl trimisese pe Yenmo să locuiască la ţară, împreună cu verişorii şi ţăranii. Venise vremea ca băiatul să se întoarcă, iar ea să-l cântărească.

— Pregătiţi cele două odăiţe din curtea de răsărit a fiului meu mai mare, i-a poruncit ea lui Ying. Acum sunt pline de resturi şi cutii. Nimeni nu le mai foloseşte. Rânduiţi-le pentru Yenmo. O să fie ale lui până se va însura.

După obicei, Yenmo ar fi trebuit să locuiască în apropierea tatălui său, numai că doamna Wu n-a îngăduit-o. Dar nu voia nici ca băietanul acela zdravăn şi plin de pofte să stea prea aproape de ea. Şi-apoi Liangmo şi Meng aveau să se poarte bine cu el, iar venirea lui avea să le facă plăcere copiilor.

Totul a fost pregătit. În cele din urmă doamna Wu a cercetat-o pe Rulan. Era ziua întoarcerii lui Tsemo. Soţul lui Rulan urma să sosească după miezul zilei, dar nimeni nu ştia când anume, pentru că sosea cu barca. Păcat că nu puteau trimite maşina cu motor după el: uliţa era prea îngustă, iar ţăranii strigau către Cer dacă roţile acelea mari le atingeau pământul. Prin urmare, maşina rămăsese într-o odaie anume de lângă poartă şi era un prilej de mirare pentru cei care o vedeau, însă nu prea le era de folos. Cu toate astea, dacă n-ar fi cumpărat-o, domnul Wu s-ar fi simţit foarte înapoiat şi de modă veche. Chiar şi lui Tsemo îi plăcea să strecoare nepăsător într-o conversaţie: „Maşina străină a tatălui meu…”

Rulan stătea supusă şi sfioasă dinaintea doamnei Wu. Îmbrăcase o robă nouă de un roşu-închis, iar culoarea vie se potrivea cu

paloarea şi gura ei roşie. Doamna Wu s-a arătat de acord cu croiala strâmtă şi cu lungimea ei şi nu a pomenit nimic de mânecile prea scurte, deoarece mâinile şi braţele fetei erau frumoase. I-a spus lui Ying să deschidă cutia ei cu bijuterii şi a ales de acolo un inel de aur bătut cu rubine. L-a aşezat pe degetul mijlociu al fetei de la mâna dreaptă, iar Rulan a ridicat mâna, ca să admire giuvaierul.

— De obicei nu-mi plac inelele, mamă, dar ăsta îmi place.

— Îţi vine bine, i-a spus doamna Wu. Iar ce îi vine bine unei femei o înfrumuseţează.

Rulan tocmai îşi spălase părul, dar nu îl dăduse cu ulei, aşa că i se revărsa pe umeri moale ca o ţesătură deşirată de mătase. Ying îl tunsese la capete, netezindu-l. Moda nouă cerea ca tinerele să-şi lase părul despletit, lucru care doamnei Wu nu-i plăcea. Dacă Meng ar fi imitat moda asta, ar fi protestat. Dar azi a observat că moliciunea părului lui Rulan îi scotea în evidenţă chipul şi iarăşi n-a spus nimic. Orice lucru care înfrumuseţează o femeie trebuia acceptat.

— Deschide gura, i-a cerut ea fetei.

Rulan s-a supus şi doamna Wu a privit în gura ei deschisă. Era roşie şi curată, ca a unui copil, iar dinţii îi erau albi şi sănătoşi. Răsuflarea fetei era proaspătă.

I-a ridicat fustele şi i-a cercetat rufăria de corp. Era imaculată, parfumată şi fin brodată.

Şi-a apropiat palmele fetei de nas şi le-a adulmecat. Erau parfumate, asemenea părului, iar corpul fetei răspândea acelaşi parfum delicat pe care îl folosise odinioară şi doamna Wu.

— O să te descurci de minune, copila mea, i-a spus cu bunătate doamna Wu. Nu găsesc niciun cusur trupului tău. E drept că nu-ţi pot cerceta inima şi mintea. Pe astea trebuie să le cercetezi tu însăţi. Trupul are întâietate, însă rămăşiţa aceea e cea care dăinuie.

— N-am uitat nimic din ce mi-ai spus, a asigurat-o solemnă Rulan.

Lumea se aştepta ca Tsemo să ajungă în patru-cinci ore, dar cine putea şti că, în vreme ce în casa familiei Wu se petreceau toate astea, el se apropia pe cer şi nu pe apă? În loc să ajungă călătorind pe râu, tânărul a coborât din văzduh şi a aterizat lângă zidul scund din partea de sud a oraşului. Când superiorul lui Tsemo a aflat despre întoarcerea lui acasă, importanţa de care se bucura familia Wu în acea provincie îl făcuse pe funcţionarul acela să îl trimită

acasă cu un avion al guvernului.

Pilotul s-a neliniştit văzând că îşi lăsa pasagerul pe un câmp pustiu, unde nu-l aştepta nimeni. Dar Tsemo s-a amuzat şi i-a spus:

— E oraşul meu de baştină. N-o să mă rătăcesc.

Prin urmare, pilotul s-a înălţat din nou la cer, iar Tsemo a plecat liniştit spre casă. Pe drum oamenii îl salutau, se zgâiau la el şi îl întrebau cum sosise. Când el le răspundea că venise prin văzduh, făceau ochii mari şi tăceau, cuprinşi de uimire.

Copii şi gură-cască au dat fuga înaintea lui, ca să le dea de veste celor din familia Wu că al doilea stăpân sosise. Dar Tsemo mergea cu paşi atât de mari, încât îi urma îndeaproape. Doamna Wu şi Rulan abia ce aflaseră vestea de la nevasta portarului, care venise la ele într-un suflet, când Tsemo a şi apărut în poartă. Potrivit obiceiului, ar fi trebuit să meargă mai întâi în curtea tatălui său, dar fireşte că Liangmo îi scrisese ca să-l prevină cine locuia în curţile acestuia, iar Tsemo nu avea de gând să vadă o femeie străină înainte de a-şi vedea mama. Aşadar, s-a dus mai întâi la doamna Wu şi a rămas uimit găsind-o împreună cu soţia lui.

Era o situaţie stânjenitoare, deoarece, potrivit tradiţiei străvechi, nu trebuia să-şi salute soţia înaintea mamei. Spre surprinderea lui, Rulan i-a sărit în ajutor. S-a îndepărtat cu graţie, lăsându-i răgazul de care avea nevoie.

Doamna Wu l-a întâmpinat:

— În sfârşit ai venit, fiule!

A întins mâinile şi i-a pipăit braţele şi umerii, după obiceiul mamelor.

— Eşti mai slab ca înainte, dar mai voinic. Mai zdravăn şi mai sănătos, a adăugat ea, privindu-i faţa rumenă.

— Mă simt bine, dar sunt foarte ocupat. Nu-mi mai văd capul de treburi. Şi tu arăţi bine, mamă. Mai bine decât atunci când am plecat.

Şi-au spus şi alte cuvinte, iar în răstimpul ăsta Rulan a aşteptat. Răbdarea ei îl uimea peste poate pe Tsemo. Fetei nu-i stătea în fire să aibă răbdare. Uimirea lui a sporit când doamna Wu a făcut un pas în spate, a luat-o pe Rulan de mână şi a adus-o spre el.

— A fost foarte cuminte. A fost ascultătoare, şi-a dat silinţa şi s-a descurcat bine.

Nimic nu-i făcu mai multă plăcere lui Tsemo decât acea laudă a mamei sale adresate soţiei lui. Aidoma tuturor fiilor născuţi din mame puternice, simţea nevoia ca doamna Wu să-l laude pentru

faptele lui. Până acum ea n-o lăudase niciodată pe Rulan, lucru care se numărase printre motivele supărării lui Tsemo faţă de Rulan. Doamna Wu pricepu acest lucru. Citea plăcerea pe chipul lui arătos, în surâsul lui nestingherit, în ochii care i se luminaseră. Tânărul i-a adresat soţiei câteva vorbe pe un ton rece, aşa cum se cuvenea când de faţă se aflau cei din generaţia mai vârstnică.

— Eşti bine?

— Sunt bine, mulţumesc. Şi tu?

Acestea erau cuvintele care le izvorau de pe buze, dar ochii lor spuneau mult mai mult. Rulan şi-a ridicat privirea către ochii tânărului, iar Tsemo a văzut că soţia lui era mult mai frumoasă decât o văzuse el vreodată: ţesătura roşie a hainei îi stătea strâns pe trup, era bine potrivită la gât şi îi accentua paloarea aurie.

Tânărul şi-a desprins ochii de la soţie şi s-a întors către mama lui, roşind şi bâlbâindu-se:

— Mamă, îţi mulţumesc că ţi-ai făcut timp s-o înveţi… Că ţi-ai făcut timp să… să… să…

Doamna Wu a înţeles şi i-a răspuns:

— Fiule, în sfârşit îţi pot spune că ai făcut o alegere bună.

Femeia a zărit ochii înlăcrimaţi ai lui Rulan şi s-a simţit cuprinsă de o duioşie nemaicunoscută până atunci. În ciuda curajului lor, cât de neajutoraţi erau tinerii şi cât de mult tânjeau după aprobarea celor vârstnici!

— Fiţi bună cu tinerii, fiindcă n-au cerut să se nască, îi spusese odată André.

Doamna Wu îşi aducea aminte, pentru că în ziua aceea se supărase pe Fengmo fiindcă băiatul întârziase.

— Nici eu n-am cerut să mă nasc, îi întorsese ea vorba.

El o privise cu ochii lui mari şi adânci.

— Tocmai pentru că aţi suferit, n-ar trebui să-i îndureraţi, adăugase el. Numai oamenii meschini şi răi răsplătesc durerea cu durere. Doamnă, dumneavoastră aveţi un suflet prea nobil pentru aşa ceva.

Îi acceptase tăcută vorbele, înghiţindu-şi mânia. El vorbise mai departe, fugind de lângă ea în univers.

— Iar dacă suferinţa nu ne învaţă pe noi, cei puternici, să-i cruţăm pe alţii de durere, ce folos mai are ea? cugetase bărbatul. Aflăm ce este durerea şi gustăm din amărăciunea ei pentru a descoperi în noi voinţa de-a o alunga din lume. Altfel pământul ăsta ar fi un iad.

Aducându-şi aminte de vorbele lui, doamna Wu simţi în clipa asta dorinţa copleşitoare de a-i face pe cei doi tineri să se simtă fericiţi în casa ei. Le-a luat mâinile şi le-a împreunat.

— Ţi-ai făcut datoria faţă de mine, fiule. Du-o în curtea ta şi petreceţi împreună următoarea jumătate de ceas. Pe urmă o să ai timp berechet să-ţi vezi tatăl.

I-a privit cum se îndepărtau, mână în mână. S-a aşezat zâmbind şi a fumat o vreme din pipa ei.

În următoarele zece zile casa a ţinut-o numai în sărbătoare. Toate rudele, îndepărtate sau apropiate, voiau să-l vadă pe Tsemo, să discute cu el şi să-i ceară părerea despre războiul cel nou ori despre mutarea guvernului înspre interiorul ţării. Doreau să afle cât credea el că o să coste orezul în urma tulburărilor şi dacă străinii albi or să lupte alături de ei împotriva piticilor din Oceanul de Răsărit. Nimeni nu se gândea că duşmanul ar putea să-i înfrângă. Singura întrebare era dacă să opună rezistenţă făţiş, cu armele, sau să conteze pe rezistenţa tainică a timpului. Fiind tânăr, Tsemo era în favoarea rezistenţei făţişe. Cum nu se pricepea la treburile astea, domnul Wu se declară de aceeaşi părere cu Tsemo.

Însă doamna Wu – care asculta, înconjurată de membrii familiei, îşi fuma pipa de argint şi nu vorbea decât pentru a îndemna vreun slujitor să scoată un copil afară ca să se uşureze sau ca să fie culcat, ori poruncea vreunui alt slujitor să nu facă zgomot când turna ceai în boluri ori alt lucru asemănător – era de părere că aveau să învingă duşmanul acesta doar prin rezistenţa tainică a timpului, aşa cum îi biruiseră pe toţi ceilalţi. În sinea ei se opunea sprijinului venit de la popoare străine. Cine în lumea asta ajută pe altul, mai ales dacă e de sânge străin, fără să ceară ceva în schimb? Nu era posibil să dai fără să primeşti decât în familie.

Dar păstra tăcerea. Acolo era doar o femeie, deşi era cea mai respectată făptură din casă. Cu mult timp în urmă, cu acea libertate pe care o cunoscuse doar în prezenţa lui André, ei doi discutaseră în contradictoriu despre firea omenească.

— Dumneavoastră credeţi în Dumnezeu, iar eu, îi zisese ea, în dreptate. Dumneavoastră năzuiţi către cel dintâi, iar eu, către cea de-a doua.

— Sunt unul şi acelaşi lucru, răspunsese el.

Astăzi, deşi era înconjurată de familie, doamna Wu se simţea nespus de singură. André nu venise niciodată aici şi nici nu avea s-

o facă.

I-a vorbit dintr-odată lui Tsemo:

— Dacă străinii ăştia vin pe pământul nostru, o să-i putem alunga de aici?

— Trebuie să ne gândim doar la ziua de azi, a zis Tsemo.

— Poporul nostru nu face aşa. Noi am gândit întotdeauna pe sute de ani înainte.

— În câteva sute de ani o să-i alungăm pe toţi.

Odată doamna Wu îl întrebase pe André:

— La acea rămăşiţă se poate vorbi de culoare, obiceiuri, naţionalitate sau duşmănie?

— Nu, îi răspunsese el. Există doar etape de dezvoltare. La toate nivelurile se pot găsi suflete de-ale oamenilor din toate popoarele.

— Şi atunci de ce se războiesc popoarele şi naţiunile?

— Războaiele au loc între cei aflaţi la cel mai de jos nivel. Gândiţi-vă că în orice naţiune foarte puţini iau parte cu adevărat la război. Priviţi-i cum se feresc de luptă, cât de puţină tragere de inimă! Doar cei neevoluaţi iubesc războiul.

În vreme ce Tsemo vorbea cu înflăcărare despre tancuri, regimente şi avioane cu bombe, doamna Wu cugeta la toate aceste lucruri, care pentru ea nu aveau nicio noimă. În cele din urmă a uitat să se controleze şi a căscat atât de zgomotos, încât ceilalţi s-au răsucit şi s-au uitat la ea. Ea a râs.

— Iertaţi-mă. Îmbătrânesc şi discuţiile tinereşti despre război nu mă interesează.

S-a ridicat, Ying s-a grăbit să i se alăture şi doamna Wu s-a întors în curţile ei, salutând din cap şi zâmbind.

Tsemo a plecat în a unsprezecea zi. Avionul s-a întors să-l ia. De data asta s-au strâns o mulţime de oameni din casă şi din oraş care au vrut să-l vadă zburând. Doamna Wu nu se număra printre ei. Tot ce spusese fiul ei în ultimele zece zile o ostenise peste poate. Îşi spunea că era o nesăbuinţă ca un tânăr să-şi petreacă atât de mult timp cu treburi ce ţineau de război şi moarte. Astea nu aveau valoare nici pentru familie, nici pentru Tsemo. Viaţa era forţa triumfătoare, iar răspunsul care trebuia dat duşmanului şi morţii era şi mai multă viaţă. Dar când doamna Wu îi spusese asta, Tsemo se arătase nerăbdător şi strigase:

— Mamă, nu înţelegi!

În faţa acestei exclamaţii atât de comune tinereţii, doamna Wu zâmbise şi se ferecase iar în tăcere. Şi-a luat rămas-bun cu

afecţiune, dar fără foarte multă căldură, a acceptat mulţumirile băiatului şi l-a lăsat să plece. Nu îi părea rău că-l vede plecând. Vorbele lui neliniştiseră familia şi, mai cu seamă, îl înspăimântaseră pe fratele lui mai mic. Yenmo se întorsese de la ţară ars de soare şi rotofei ca un ţăran. Se înălţase cu câţiva centimetri buni. În afară de salutul de rigoare, doamna Wu nu vorbise cu băiatul, preferând să aştepte ca agitaţia din casă să se potolească, pentru ca apoi să-l poată cerceta în linişte. Dar îşi dăduse seama că Yenmo era speriat.

Aşadar, stătea singură în curte, iar după plecarea lui Tsemo Rulan a venit la ea. A intrat, a îngenuncheat lângă doamna Wu şi şi-a sprijinit capul de genunchii doamnei mai vârstnice. Doamna Wu a simţit cum prin satinul robei ei se strecoară încet o umezeală.

— Plângi? a întrebat ea cu blândeţe. Lacrimile tale sunt calde.

— Suntem fericiţi, a şoptit Rulan.

— Atunci sunt lacrimi bune, a zis doamna Wu.

A mângâiat uşor capul fetei şi n-a mai spus nimic. După un timp Rulan s-a ridicat, şi-a şters lacrimile, a zâmbit şi a plecat.

Dacă oamenii ar şti ce-i aşteaptă peste o clipă, cum ar putea îndura viaţa? În acelaşi ceas, familia care mai înainte sărbătorise şi petrecuse a intrat în doliu. Cine să ştie ce se întâmplase în nori? În ziua aceea, la mai puţin de jumătate de ceas după ce Tsemo se ridicase spre soarele care tocmai răsărea, vechilul a intrat valvârtej pe poartă, urmat de toţi arendaşii şi ţăranii de pe pământurile familiei Wu, care se văitau şi îşi sfâşiau hainele, în vreme ce femeile îşi despletiseră părul. Curţile s-au umplut de o asemenea larmă, încât până şi doamna Wu a auzit-o. După ce Rulan plecase, doamna Wu mersese în bibliotecă, vrând să fie singură un timp, şi atunci a auzit suspine şi voci care o strigau pe nume. A ştiut pe loc ce se întâmplase.

S-a ridicat şi i-a întâmpinat în poarta curţii sale. Domnul Wu mergea în faţă, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji. Până şi Floare de Iasomie era acolo, în spatele celorlalţi. Copiii orfani, bătrâna, toţi servitorii, toate cunoştinţele şi vecinii de pe strada lor se îngrămădeau să intre pe porţile rămase deschise.

— Fiul nostru... a început domnul Wu, fără să-şi poată sfârşi vorba.

Vechilul a început să explice:

— Am văzut că deasupra celui mai îndepărtat câmp se prăvălea

foc din cer şi am alergat să vedem ce se întâmplă. Vai, doamnă, am găsit doar câteva fiare, un motor străin, nişte bucăţi desprinse din nu se ştie ce şi-atât. Nici urmă de vreun trup.

Cuvintele astea îi împovărau inima doamnei Wu. Dar le ştia deja.

— N-a rămas nimic de îngropat, a mormăit domnul Wu şi a privit-o uluit. Cum se poate ca omul care acum abia un ceas era viu, fiul nostru, în clipa asta să nu mai fie nimic?

Femeia îl compătimea, dar mai întâi s-a gândit la Rulan.

— În clipa asta trebuie să ne gândim mai întâi la tânăra soţie, i-a amintit domnului Wu.

— Da, da, au încuviinţat ceilalţi. Poate că în ea creşte fericirea. Ce noroc c-au putut petrece împreună zece nopţi! Doamnă, domnule, dacă i se va naşte un copil, asta o să vă aline...

Lacrimile domnului Wu s-au uscat, zvântate de această speranţă nouă.

— Du-te la ea, a îndemnat-o pe doamna Wu. Alin-o. Te lăsăm cu ea.

Prin urmare, doamna Wu s-a dus de una singură în curtea unde Tsemo trăise alături de soţie un timp atât de scurt, iar în curând mulţimea s-a risipit. Domnul Wu s-a întors în curtea lui, alături de Floare de Iasomie, şi a închis poarta, iar vechilul le-a spus ţăranilor să se ducă înapoi la câmp. Cât despre el, a zis că rămâne acolo până când o să primească poruncile doamnei Wu. S-a aşezat în ghereta portarului şi a aşteptat să fie chemat.

Orfanele s-au întors la templu, iar preotul cel bătrân a aprins tămâie şi a murmurat rugăciuni pentru sufletul fiului mort.

— În ultima vreme lucrurile se petrec mult prea repede pentru noi, le-a spus preotul zeilor străvechi. Nu mai e timp de rugi pentru cei ce stau să moară. Oamenii trăiesc, apoi nu mai trăiesc, şi asta-i tot ce ştim. O, voi, care locuiţi în Ceruri, căutaţi-i sufletul! Găsiţi-l printre atâtea altele şi călăuziţi-l către cei care-l ştiu şi care-l vor alina. Şi când o să renască, faceţi în aşa fel încât să se nască iar în familia asta, unde-i e locul.

Aşa s-a rugat bătrânul preot.

În curtea unde fusese atât de fericită, acum Rulan se chircise la picioarele soacrei ei, sprijinindu-şi fruntea de mâna doamnei Wu, pe care o ţinea cu mâinile ei. Amândouă tăceau. Ce-ar fi fost de spus? Aceste două femei erau unite de dragoste şi durere. Doamna Wu simţea dorinţa arzătoare de a-i povesti lui Rulan despre ea

însăşi, cum îl privise ea pe André mort. Dar nu-i putea povesti nici acum, nici altădată. Suferinţa lui Rulan era mai mare decât a ei. Doamna Wu îngropase trupul lui André, în timp ce din al lui Tsemo nu mai rămăsese nici urmă. Vântul îi spulberase cenuşa proaspătă şi o răspândise peste câmpuri. Vântul îl îngropase unde îi fusese vrerea. Ce altceva mai rămăsese din Tsemo? Ea, mama tânărului, păstra amintirea naşterii, copilăriei, adolescenţei şi tinereţii băiatului. Păstra amintirea glasului său discutând în contradictoriu, vorbind aprins, şi pe cea a chipului său încrezător, pătimaş şi frumos. Iar acum ştia că murise. Legătura dintre ei doi fusese una a cărnii şi dăinuia doar în amintirea trupului ei.

Dar lui Rulan ce îi rămăsese? Oare în aceste zece zile ei doi trecuseră dincolo de legătura trupească? Oare tânăra soţie deţinea acum ceea ce mama acestuia nu avusese niciodată?

Era prea devreme ca s-o întrebe. Doamna Wu stătea tăcută şi nemişcată, iar căldura fiinţei sale se scurgea în fata care se ghemuise lângă ea.

Rulan s-a clintit cea dintâi. S-a ridicat, şi-a şters faţa şi a încetat să plângă.

— Mamă, o să-ţi mulţumesc veşnic. Nu ne-am certat deloc în astea zece zile.

— Te simţi în stare să rămâi singură acum? a întrebat doamna Wu.

O admira foarte mult pe nora ei şi simţea cum dragostea pentru ea îi creşte tot mai mult.

— Da. După ce voi sta o vreme singură, o să vin la tine, mamă, şi-o să-ţi spun ce răspunsuri voi fi găsit la întrebările mele.

— Uşa mea îţi e mereu deschisă, i-a zis doamna Wu.

A apucat mâna întinsă a fetei şi s-a ridicat. Mâna lui Rulan era fierbinte, dar puternică, iar degetele nu îi tremurau.

— Uşa mea ţi-e deschisă zi şi noapte, a repetat doamna Wu.

— N-o să uit asta, i-a răspuns Rulan.

În timp ce se îndepărta, doamna Wu a auzit poarta curţii lui Tsemo închizându-se în urma ei. S-a oprit şi s-a întors pe jumătate. Nu cumva fata se încuia cu gândul să-şi facă rău? A hotărât că nu. Rulan nu proceda aşa. Avea să stea singură, întinsă pe pat, dar lipsită de somn, şi avea să revină cumva la viaţă prin propriile-i puteri. Doamna Wu şi-a spus că dacă Tsemo ar fi trăit, cei doi s-ar fi certat toată viaţa. Armonia binecuvântată a acestor zece zile nu ar fi putut dura. Prea erau asemenea şi se iubeau prea înverşunat.

Fiecare voia să-l supună pe celălalt şi să nu-i îngăduie vreun pic de libertate. Dar acum aveau să trăiască în pace.

— În pace! a şoptit ea.

Era cel mai dulce cuvânt rostit vreodată de o gură omenească.

Deşi nu exista un trup care să fie plâns, în casa familiei Wu s-a jelit timp de atâtea zile câte se cuvenea. Au adus şi au pregătit un sicriu, au pus înăuntru lucrurile la care Tsemo ţinuse cel mai mult, apoi l-au închis şi l-au pecetluit. Ghicitorii oraşului au stabilit ziua potrivită pentru îngropăciune, iar înmormântarea s-a desfăşurat în acea zi. Sicriul lui Tsemo a fost îngropat în cimitirul familiei, pe pământurile strămoşeşti, iar tăbliţa lui a fost pusă în galeria strămoşilor, printre cele ale rudelor care muriseră cu sute de ani în urmă.

În vremea asta doamna Wu nu încerca să le stăvilească durerea. Şi ea jelea şi, în jalea ei, a primit ajutorul prietenei sale, doamnei Kang. Drumurile între cele două case se răriseră mult. În lunile care trecuseră, doamna Wu şi-a dat seama de asta, dar n-o trăgea inima să rezolve lucrurile. Grija pe care o purta în suflet, faptul că-şi amintea permanent de André o îndepărtase de prietena ei. Pe deasupra, amintirea acelei nopţi încă o mai umplea de scârbă.

Dar moartea unui fiu e un fapt mult prea dureros, oricât de mare ar fi ruptura, aşa că cele două doamne s-au reunit iar, deşi n-au mai fost atât de apropiate ca odinioară, iar domnul Kang a venit în persoană la înmormântare. Dacă nu ar fi intervenit acea moarte, doamna Kang nu ar fi fost în stare să intre în casa Wu cu atât de multă bunăvoinţă. Dar a lăsat totul deoparte şi a venit în curtea doamnei Wu plângând în gura mare, la fel de inimoasă ca întotdeauna.

— Copiii noştri au crescut împreună şi simt de parcă mi-ar fi murit un fiu! a exclamat femeia.

Doamna Wu ştia că spune adevărul şi şi-a întâmpinat călduros prietena. Au stat amândouă o vreme, aşa cum obişnuiau să facă pe vremuri, iar doamna Kang a insistat să poarte doliu în timpul procesiunii funerare.

Totuşi doamna Wu ştia că prietenia lor se veştejise. Intrase prea adânc în viaţa intimă a prietenei sale. Cu toate că-i era recunoscătoare, doamna Kang nu putea să o ierte întru totul pentru asta. Ea i-a vorbit deschis despre recunoştinţa pe care o simţea.

— Soră, dacă n-ai fi venit în noaptea aia, aş fi murit. Îţi datorez

viaţa.

Dar chiar în timp ce rostea astfel de vorbe, în ochii ei se citea sfiala, iar doamna Wu ştiu că, deşi îi era recunoscătoare pentru că scăpase cu viaţă, doamna Kang nu-i era recunoscătoare pentru că fusese prezentă în momentul ei cel mai vulnerabil, lăsase să i se vadă toată slăbiciunea. Undeva în sufletul ei, doamna Kang îşi pizmuia prietena, iar doamna Wu o ştia. N-o învinuia, dar se îndepărtase lăuntric de ea. Ştia prea bine că, deşi doamna Kang regreta sincer moartea lui Tsemo, nu deplângea prea mult faptul că familia Wu pierduse un fiu. Într-un fel, această suferinţă o făcea să se simtă deasupra doamnei Wu. Altădată doamna Wu s-ar fi înfuriat, dar nu şi în clipa de faţă. Înţelegea slăbiciunea doamnei Kang şi nu o învinuia pentru asta.

— Trebuie să trecem cu vederea prostia şi răutatea celor mărunţi? îl întrebase odată pe André.

— Da, fiindcă dacă îi distrugem, ne distrugem pe noi. Niciunul dintre noi nu e cu mult mai înţelept sau mai bun decât ceilalţi, nu atât cât să poată nimici vreo făptură fără să distrugă şi o parte din sine.

— Şi atunci cum să-i suportăm? întrebase ea.

Îşi amintea cu strângere de inimă că odată consimţise la uciderea unui prunc născut de o slujnică. Fetiţa venise pe lume schiloadă şi nătângă. Ying îi anunţase naşterea şi ridicase o mână, întinzând degetul mare, iar doamna Wu încuviinţase cu o mişcare a capului.

— Niciunul dintre noi n-are dreptul să ia viaţa unei alte fiinţe, venise răspunsul lui André.

Doamna Wu nu avusese curajul să-i spună despre copil. Acum, aşezată în palanchinul ei, pe când înainta în cortegiul funerar al lui Tsemo, îşi dori să-i fi spus. În clipa asta, povara pruncului mort o apăsa. Într-un acces de teamă superstiţioasă, i-a trecut prin cap că răul săvârşit mai demult îl provocase pe cel de acum. Apoi a alungat gândul ăsta. Nu credea în aşa ceva. În afară de suflet, totul e întâmplare. Doar în suflet existau cauză şi efect. Ce efect avusese asupra ei moartea pruncului? Niciunul, fiindcă pe atunci nu ştiuse ce ştia acum. Azi înţelegea şi nu voia să-şi urască prietena, oricât de îngustă la minte ar fi fost aceasta.

„Dar nici nu pot fi silită s-o mai iubesc”, şi-a spus ea cu o pornire de răzvrătire.

Răzvrătirea asta i-a adus iar aminte de André şi de o discuţie

dintre ei. Bărbatul tocmai citea din cartea lui sfântă.

— „Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi”, citise el rar.

— Iubire! exclamase doamna Wu. Un cuvânt cam prea mare.

Întotdeauna judecase prea aspru cartea lui sfântă, poate fiindcă îi era ciudă că André o citea atât de mult şi apela aşa de des la înţelepciunea acesteia. Însă el o aprobase. Ridicase brusc capul lui masiv.

— Aveţi dreptate, a zis. „Iubire” nu e cuvântul potrivit. Nimeni nu-şi poate iubi aproapele. Mai bine haideţi, să spunem „Cunoaşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi”. Adică înţelege-i necazurile, înţelege situaţia în care se află, fii la fel de îngăduitor cu defectele lui precum eşti cu ale tale. Nu-l judeca în privinţele în care nu te judeci pe tine. Doamnă, ăsta e înţelesul cuvântului „iubire”.

Bărbatul citise mai departe cu vocea lui pătrunzătoare şi blândă, al cărei timbru se întipărise pe vecie în mintea doamnei Wu.

Ziua înmormântării era prea frumoasă pentru un mort tânăr. Apa iazurilor era limpede, lumina era caldă şi păsările cântau.

Prin ferestruica de sticlă a palanchinului său doamna Wu vedea toate astea şi se întrista şi mai mult. Se gândea la Rulan, al cărei palanchin o urma, şi a privit prin ferestruica din spate, ca să vadă dacă şi fata se uită afară. Dar perdeluţa acoperea geamul lui Rulan, iar mintea doamnei Wu s-a îndreptat către fiul ei mort. Cum se simţise el când întâlnise moartea în cer, printre nori? Ştiuse pe cine întâlneşte? Şi-l închipuia pe Tsemo bucurându-se de iuţeala zborului şi de libertate. Apoi maşinăria căzuse. Se încrezuse prea mult în maşinării.

Înainte de plecare îl întrebase neliniştită:

— O să fii în siguranţă dacă doar maşinăria aia străină te ţine în aer?

Tsemo se amuzase de ignoranţa ei.

— Mamă, e vrăjită!

Aşa îi spusese. Dar vraja dăduse greş. Poate că avusese doar câteva clipe la dispoziţie pentru a-şi vedea în faţa ochilor întreaga viaţă. Doamna Wu a văzut cu ochii minţii spaima tânărului, apoi furia şi sfârşitul lui. Corpul bărbatului se prăvălise către pământ din veşnicia cerului. Doamna Wu şi-a plecat capul şi şi-a acoperit ochii cu palma.

Înmormântarea şi-a urmat cursul. Familia avusese parte de multe înmormântări şi doamna Wu trebuia să mai îndure una, a propriului său fiu. Cu o vară în urmă sicriul Bătrânei Doamne fusese

scos din vechiul templu, unde aşteptase o vreme, şi fusese dus tot pe moşiile familiei. Acolo puseseră o piatră de mormânt din marmură, mai mică decât cea a Bătrânului stăpân, dar aidoma acesteia. În stânga Bătrânului stăpân mai rămăsese un loc pentru domnul Wu. Dincolo de el era unul pentru doamna Wu şi, dincolo de acesta, locul pentru Liangmo şi Meng. Groapa pentru sicriul gol al lui Tsemo s-a săpat ceva mai încolo. Racla a fost coborâtă în mormânt. S-a tăiat un cocoş alb, iar sângele acestuia a fost lăsat să se scurgă pe pământ. Apoi au fost arse instrumentele de hârtie. Au făcut şi un avion de hârtie, pe care de asemenea l-au ars. După ce au săvârşit toate acestea, au acoperit groapa şi în partea de sus a moviliţei, alcătuită dintr-o bucată mare de pământ, au fost înfipte panglici albe. Înmormântarea s-a încheiat, iar familia s-a întors acasă, lăsând în urmă bocitorii tocmiţi să jelească.

În noaptea aceea, stând singură în odaie, doamna Wu cugeta la durerea ei. Nu dorise să stea cu nimeni după ce venise acasă. Ştia că domnul Wu avea să caute îndată ceva care să-i abată atenţia. Rulan avea să sufere până când o să se vindece. Dar doamna Wu a stat culcată în pat şi s-a gândit la Tsemo şi la toţi fiii pe care i-ar fi zămislit el şi care de-acum nu aveau să se mai nască niciodată. Pe aceştia îi plângea ea. Suferea profund pentru golurile din generaţii. Când un tânăr moare, mulţi alţi oameni mor odată cu el. Doamna Wu a blestemat maşinăriile străinilor şi toate războaiele şi obiceiurile care curmă viaţa bărbaţilor tineri. Se învinuia că nu îşi ţinuse toţi fiii în casa aceea, ca să-şi trăiască viaţa până la capăt.

Văzu silueta uriaşă a lui André profilându-se pe draperia întunecată a minţii sale. Odată discutaseră despre învăţătura lui Fengmo.

— Învăţaţi-mi cel de-al treilea fiu, dar nu-l învăţaţi nimic din ce l-ar putea îndepărta de noi, îi spusese doamna Wu.

— Doamnă, dacă vă încătuşaţi fiul, fiţi sigură c-o să fugă de dumneavoastră, şi cu cât vă agăţaţi mai mult de el, cu atât mai departe o să fugă! exclamase André.

„Te-ai înşelat”, i-a vorbit ea chipului cunoscut şi atât de limpede conturat pe întunecimea minţii ei. „Nu l-am încătuşat şi totuşi el a plecat mai departe decât toţi.”

În dimineaţa următoare s-a trezit devreme, ca de obicei, iar ziua era la fel de senină ca şi cea de dinainte. S-a ridicat din pat, cuprinsă de agitaţie. Cu o zi în urmă ţinutul fusese teribil de frumos, chiar în toiul durerii ei, aşa că doamna Wu tânjea să scape

de zidurile ce o înconjurau. Dar ce motiv putea găsi pentru a părăsi această casă îndoliată? Se perinda prin odăi, nevrând nici să stea în casă, dar nici să plece. Casa era cufundată în tăcere. Toţi dormeau îndelung după osteneala zilei de ieri. Ying a venit târziu, palidă şi fără să flecărească. Avea pleoapele roşii. Şi-a făcut treaba, apoi doamna Wu i-a spus să plece, iar ea s-a dus în bibliotecă şi a scos câteva cărţi.

Aerul năvălea prin ferestrele deschise şi era atât de înmiresmat, încât doamna Wu îl simţea pe piele ca pe un ulei parfumat.

Dimineaţa ajunsese la jumătate când femeia a auzit paşi. A ridicat ochii şi l-a văzut în curte pe Yenmo, cel de-al patrulea fiu al ei.

Băiatul a salutat-o energic, aproape grosolan, dar doamna Wu nu l-a corectat, ştiind că aşa era obiceiul ţăranilor.

— Intră, fiule, l-a poftit ea cu blândeţe.

L-a luat de mână şi a simţit în palma ei netedă pielea aspră a băiatului. Spre uimirea ei, Yenmo aproape că era la fel de înalt ca ea.

— Creşti foarte repede, s-a prefăcut ea că se plânge.

Yenmo nu semăna cu niciunul dintre fraţii săi. Nu zâmbea şi nici nu vorbea lesne. Dar femeia observă că era calm şi lipsit de sfială. Pur şi simplu nu simţea nevoia să placă nimănui. Doamna Wu i-a dat drumul, iar Yenmo a rămas dinaintea ei, îmbrăcat într-o robă de bumbac albastru. În picioare purta încălţări greoaie, cu tălpi de cârpă.

— Mamă, vreau să mă întorc la ţară. N-am de gând să locuiesc aici.

Părea atât de viguros şi de îndrăzneţ, ochii îi erau atât de rotunzi şi negri, părul tuns scurt, atât de ţeapăn, iar dinţii, atât de albi, încât doamna Wu simţi un chef să râdă de el.

— Unde ai ajuns cu cititul? s-a interesat ea.

— Sunt în al cincilea an la „Noii Cititori” şi am citit *Cartea schimbărilor*.

Era destul de bine pentru vârsta lui.

— Dar n-ar trebui să mergi mai departe la şcoală?

— Urăsc cărţile! a spus el repede.

— Urăşti cărţile! a repetat doamna Wu. O să semeni cu tatăl tău.

Yenmo s-a înroşit şi şi-a coborât privirea către picioare.

— Nu, mamă, n-o să fiu ca tata. N-o să semăn cu nimeni. Şi dacă nu mă lăsaţi să mă întorc la moşie, o să fug.

A măsurat-o iar din cap până-n picioare şi, în ciuda tristeţii pe care o simţea, femeia a izbucnit în râs.

— I-am spus eu vreodată unui fiu de-al meu că nu poate face ce vrea el?

— Zidurile astea sunt aşa de înalte! s-a lamentat băiatul.

— Foarte înalte, l-a aprobat doamna Wu.

— Vreau să plec acum.

— Vin cu tine.

Yenmo nu părea prea convins.

— Unde o să dormi? a întrebat el.

— A, diseară mă întorc acasă! a declarat ea. Dar o să-mi facă bine să merg la moşie, să văd cu ochii mei unde locuieşti şi să stau de vorbă cu profesorul tău. Pe urmă o să-mi liniştesc sufletul în ce te priveşte.

Aşa că doamna Wu s-a dus să-i pregătească hainele, a poruncit să fie adus palanchinul şi a refuzat s-o ia pe Ying cu ea.

— La ţară nimeni nu-mi poate face rău, i-a spus ea slujnicei când femeia a făcut ochii mari.

Au pornit la drum împreună: doamna Wu în palanchinul ei şi Yenmo călare pe un căluţ cenuşiu, care era animalul său. Toată lumea îi cunoştea şi ştia încotro se îndreaptă şi toţi se plecau respectuos dinaintea lor, cum li se cuvenea unor oameni de vază.

Îndată ce au trecut de zidurile oraşului, doamna Wu a simţit cum asupra ei coboară spiritul întins şi liniştit al pământurilor de ţară, iar agitaţia i s-a potolit încetul cu încetul. În ziua aceea a lăsat toate treburile deoparte şi a privit corpul voinic şi viguros al băiatului, ce călărea la trap în faţa ei. Băiatul călărea bine, deşi lipsit de graţie. Stătea atât de ţeapăn în şa, de parcă ar fi fost una cu poneiul, aşa că se înălţa şi cobora după ritmul de mers al căluţului. Cu toate astea, era neînfricat, răsucea în mână biciul din păr de cal şi cânta. Era pur şi simplu fericit, iar doamna Wu a hotărât în sinea ei că băiatul trebuie să aibă parte de ceea ce-l făcea fericit. Era plină de recunoştinţă că acest fiu, asemenea lui Liangmo, îşi putea găsi fericirea în sânul familiei.

Prin urmare, femeia şi-a petrecut restul zilei în sat, a mâncat de prânz în casa vechilului şi i-a ascultat pe toţi cei care veneau s-o vadă. Unii veneau să-i mulţumească, alţii aveau jalbe, iar ea i-a primit pe toţi. A fost o zi bună. Îşi simţea duhul înviorat la vederea simplităţii oamenilor de rând. Erau cinstiţi, erau vicleni şi nu-şi tăinuiau gândurile. Mamele îşi aduceau copiii s-o vadă, iar ea îi

lăuda pentru că erau sănătoşi şi frumoşi. A cercetat pământurile de lângă sat şi s-a uitat la seminţele puse deoparte pentru răsaduri. A aruncat o privire în fântână şi a fost de acord că era prea puţin adâncă şi că trebuia săpată din nou. A numărat vasele cu balegă păstrată pentru îngrăşarea câmpurilor de varză. A mers la şcoală şi a vorbit cu bătrânul învăţător, uluindu-l şi încântându-l cu prezenţa ei. Femeia a râs când profesorul a încercat să laude sârguinţa lui Yenmo şi i-a spus că ştie despre neplăcerea pe care fiul ei o simţea în faţa cărţilor. A cercetat odaia în care dormea Yenmo în casa vechilului: un loc comod, cu pereţi din lut şi cu un pat lat, acoperit cu aşternuturi curate. Apoi, înainte de asfinţit, şi-a luat rămas-bun de la fiul ei şi s-a urcat în palanchin.

Cum tot era singură, a făcut ceva ce îşi dorea de mult să facă. A văzut pe deal uriaşul arbore gingko sub care era îngropat André. Dacă se oprea acolo fără nicio explicaţie, s-ar fi dus de veste prin sat, prin oraş şi în casă, fiindcă toată lumea vorbea despre călătoriile ei şi nimic din ce se petrecea în familia Wu nu rămânea neştiut. Prin urmare, le-a spus cu îndrăzneală purtătorilor palanchinului:

— Duceţi-mă la mormântul preotului străin care l-a învăţat pe fiul meu. Vreau să-i cinstesc amintirea, fiindcă n-are cine să-l plângă, şi oricum trec foarte aproape de mormânt.

Bărbaţii au purtat-o fără să se mire, admirându-i respectul, iar doamna Wu a coborât din palanchin la o oarecare depărtare de mormânt, ca să poată rămâne singură. A apucat-o pe o potecă îngustă dintre lanuri, a urcat deluşorul şi a ajuns la umbra acelui gingko. Vântul serii agita frunzele în formă de evantai, care desenau goluri în umbrele lăsate de soarele la apus. Doamna Wu a îngenuncheat la mormânt şi şi-a plecat capul la pământ de trei ori, în vreme ce purtătorii palanchinului o priveau de la distanţă. Pe urmă femeia s-a aşezat pe malul de pământ care înconjura mormântul, a închis ochii şi l-a lăsat să i se închege în minte. A venit repede, aşa cum obişnuia, cu roba fluturându-i în jurul picioarelor şi cu barba răscolită de vânt. Ochii lui erau vii şi luminoşi.

— Barba aia îţi ascundea chipul de mine, a murmurat ea cu un glas pe jumătate jucăuş. Niciodată nu ţi-am văzut bărbia şi gura.

Dar adevărul e că bărbatul îşi ascunsese întotdeauna trupul. Sutana maronie acoperea contururile corpului său masiv, iar pantofii mari şi informi îi ascundeau picioarele.

— Cât de mult râdeau copiii de picioarele tale! a murmurat ea zâmbind.

Într-adevăr, când vizita seara micile orfane – şi se străduia să meargă la ele cât mai des –, ele îi povesteau câteodată cât de mari trebuiau să fie tălpile pe care le coseau pentru încălţările lui. Măsurau aerul cu palmele lor micuţe.

— Uite-atât. Uite-atât, îi ziceau ele râzând.

Bătrâna îi croise tălpile şi căputele încălţărilor din resturi şi cârpe şi folosise toată pânza pe care o avea ca să le acopere.

— Am cusut din greu, îi spusese ea doamnei Wu.

— Dar am ajutat-o toate, îi reamintiseră fetele.

— Au cusut toate, încuviinţase bătrâna. Până şi cele mai mici au înfipt acul de două ori, în timp ce eu ţineam pânza.

Doamna Wu a stat acolo şi s-a gândit la André, apoi s-a dus acasă. Îşi simţea inima plină de recunoştinţă. Îi fusese dat să cunoască şi să iubească o fiinţă pe de-a-ntregul bună.

A doua zi a venit la ea un meşter care lucra într-o prăvălie din oraş şi i-a adus un obiect făcut de mâna lui. Îl pictase pe André pe o bucată mică de alabastru.

Doamna Wu a privit-o, pe jumătate înspăimântată.

— De ce mi-ai adus-o mie?

Nu-i venea să creadă că ar fi fost cineva care să-i ştie cele mai ascunse simţăminte. Cu toate astea, era conştientă de înţelepciunea ciudată a neştiutorilor de carte.

— Am făcut-o din bunăvoinţă pentru străinul acela, i-a răspuns cu nevinovăţie meşterul. Odată, când am avut necazuri acasă şi mi-am pierdut prăvălia, ne-a adăpostit şi ne-a hrănit până am reuşit să ne îngrijim singuri. Atunci am făcut portretul ăsta, ca să nu-i uit niciodată chipul. Însă ieri mama copiilor mei mi-a spus: „N-ar fi mai bine să duci asta la templul familiei Wu? Orfanele locuiesc acum acolo şi vor putea să-şi amintească astfel de tatăl lor”. De asta am adus-o.

Doamnei Wu i-a venit inima la loc. Omul nu adusese darul pentru ea. A pus bucata de alabastru pe masă. Bărbatul făurise un suport de lemn care susţinea portretul. Meşterul surprinsese înfăţişarea lui André, cu toate că adăugase ceva ce străinul nu avusese: ochii erau o idee mai alungiţi, mâinile, puţin cam delicate, iar trupul îi era prea mlădios. Însă omul din portret era într-adevăr André.

— Cât să-ţi dau pentru el? l-a întrebat doamna Wu.

— E un dar. Nu-l pot vinde.

— Atunci o să-l primesc în numele copiilor.

Aşa a şi făcut, iar omul a plecat. Doamna Wu a ţinut portretul la ea toată ziua, iar seara l-a dus la templu. Copiii tocmai mâncau, iar masa era întinsă în faţa zeilor care păzeau porţile. Femeia s-a oprit în uşă, admirând scena. Dedesubtul zeilor ardeau lumânări mari de ceară roşie, iar fumul tămâii de pe altar se încolăcea în aer într-un nor înmiresmat. Prin lumina şi fumul răspândite printre grinzile acoperişului, zeii masivi din lut pictat priveau copiii aşezaţi la picioarele lor.

Copilele se obişnuiseră cu noul lor cămin. La început se temuseră de zei, însă acum uitaseră de ei. Mâncau şi sporovăiau, iar preotul şi bătrâna le puneau mâncarea în faţă. Fetele mai mari le ajutau pe cele mici. Când au văzut-o pe doamna Wu, s-a iscat mare zarvă, iar ea a rămas pe loc, zâmbind şi primindu-le salutul. În chip ciudat, deşi se ferise adesea de atingerea fiilor ei când aceştia fuseseră copii, ba chiar îi displăcuse să le simtă mâinile pe trupul ei, pe aceşti copii nu-i îndepărtase niciodată. Nu erau nici ai ei, nici ai lui André, însă el îi alesese. În prezenţa lor se simţea alături de el. Nu ştia dacă avea să mai aducă şi alţi orfani în casa ei. Poate că da. Sau poate că n-avea s-o facă niciodată.

A ridicat portretul în aer, pentru ca orfanele să-l poată vedea.

— Am adus un dar pentru voi.

I-au făcut loc să treacă printre ele, iar doamna Wu a înaintat şi a aşezat bucata de alabastru dedesubtul zeilor, în faţa uriaşei urne de cositor în care ardea tămâia. André le privea de acolo, iar copilele îl priviră şi ele. La început au tăcut, pentru că voiau doar să-l vadă. Apoi au început şoaptele, murmurele, suspinele şi râsetele:

— O, e tatăl nostru! Ah, el e…

Orfanele stăteau, priveau şi tânjeau după el. Doamna Wu le-a spus blând:

— O să stea mereu aici, cu voi, şi-o să-l puteţi privi în fiecare zi şi în fiecare seară, înainte de culcare.

Apoi le-a arătat ce scria pe spatele desenului. Meşterul sculptase în piatră patru cuvinte şi pictase liniile cu negru. Cuvintele erau următoarele: „O inimă străină cinstită”.

După aceea a pus portretul la loc şi din ziua aceea bucata de alabastru a rămas acolo.

După ce s-a întors în curtea ei, i-a trecut prin minte că n-o

văzuse niciodată pe Xiuming la templu. În seara aceea i-a spus lui Ying:

— I-am îngăduit celei de-a doua doamne să locuiască în templu împreună cu copilul ei. Cu toate astea, n-am văzut-o acolo.

Ying i-a răspuns:

— Acolo stă, doar că se duce deseori să stea cu cea de-a doua noră a dumneavoastră. S-au împrietenit şi se au ca surorile, fiindcă, de când a venit stricata, a doua doamnă e ca şi văduvă. Stăpânul nu-şi lasă niciodată pipa pe masa ei.

Doamna Wu n-a răspuns nimic. A tăcut şi a rămas pe gânduri, în vreme ce Ying o masa cu ulei parfumat după ce o îmbăiase. Într-o casă mare sufletele care semănau se căutau întotdeauna unul pe altul şi se uneau într-o legătură numai a lor. Dacă Xiuming izbutea s-o aline pe Rulan, atunci las' s-o facă. Poate că şi Rulan o să înceapă să facă lucruri pentru orfanele din templu, găsindu-şi alinare în ele. Fetele acelea trebuiau educate cumva. André ar fi dorit ca ele să ştie să scrie şi să citească. Apoi mai trebuiau să înveţe să coasă şi să gătească, ca să se pregătească pentru traiul obişnuit al tuturor bărbaţilor şi femeilor de oriunde din lume. În noaptea aceea doamna Wu a adormit în timp ce făcea planuri pentru fete şi se gândea să înfiinţeze sub acoperişul ei o şcoală pentru ele. Dar nu-i stătea în fire să se grăbească. Orice făcea era plănuit limpede dinainte, aşa că a lăsat zilele să treacă.

Capitolul XIV

În anul următor a venit o altă telegramă, de data asta de peste mare, de la Fengmo. Domnul Wu a primit-o şi i-a trimis-o doamnei Wu printr-un servitor, fără să vină chiar el la ea. Era o telegramă ciudată. Doamna Wu a citit-o în toate felurile, dar tot n-a priceput-o. Fiul ei îşi anunţa sosirea, atâta tot. Dacă vântul şi valurile nu îi zădărniceau călătoria, avea să ajungă acasă cel mai devreme luna asta sau cel mai târziu peste două luni. Dar anii în care trebuia să fie plecat nu se încheiaseră şi băiatul nu spunea de ce se întorcea mai devreme.

Cu cât doamna Wu citea mai mult cele câteva cuvinte, cu atât mai tare se neliniştea. Şi-ar fi dorit să-l aibă pe André alături, fiindcă pe acest fiu îl împărţise cu el.

— De-ai putea să-l priveşti de sus şi să-mi spui de ce vine acasă aşa, din senin, ori dacă a făcut vreun lucru rău… murmură femeia.

Însă când închidea ochii şi-i căuta chipul în întuneric, el doar tăcea grav, iar în mintea ei nu răsuna niciun glas.

Nu voia să discute despre acest fiu nici cu domnul Wu, nici cu Rulan şi, cu siguranţă, nici cu Xiuming. Cu cât se gândea mai mult la sosirea lui Fengmo, cu atât uimirea şi neliniştea ei sporeau. În cele din urmă a început să se teamă foarte tare de întoarcerea fiului ei, bănuind că avea să işte noi necazuri. S-a gândit că dacă era să stea de vorbă cu cineva, acum poate că persoana cea mai potrivită era doamna Kang, mama lui Linyi.

Răceala care domnea între cele două femei încă dura şi, dacă ar fi locuit la ţară, cărarea dintre casele lor ar fi fost năpădită de buruieni. Când doamna Wu s-a hotărât să-i facă o vizită doamnei Kang, a simţit o şovăială greu de explicat. Şi-a cercetat cugetul, vrând să afle ce nu era în regulă. De ce se simţea atât de înstrăinată de prietena ei, a cărei meschinărie nu o condamna? Motivul era deosebirea dintre ele, iar după o perioadă de gândire doamna Wu a descoperit că doamna Kang era diferită de ea prin faptul că-şi iubea soţul peste măsură, la fel cum ea îl iubea pe André. Deşi aceste două iubiri se deosebeau precum Cerul de pământ, erau totuşi de aceeaşi natură. Şi una, şi cealaltă ştiau ce înseamnă să iubeşti un om care îţi e superior. Însă pe doamna Wu o dezgusta faptul că prietena ei îşi iubea soţul vârstnic şi nepăsător mai mult decât pe sine. O iubire consumată atât de vulgar întinează un devotament sublim şi măreţ. Dar onestitatea o silea pe doamna Wu să recunoască adevărul: doamna Kang avea aceleaşi sentimente ca ea şi diferenţa dintre cele două iubiri nu era una de intensitate sau de calitate, ci de nivel. Doamna Kang îşi iubea soţul atât cât putea ea iubi, şi nu se ruşina de asta.

„Dar bătrânul Kang n-ar trebui să trăiască şi să respire sub acelaşi Cer cu André”, se gândi revoltată doamna Wu.

La asta se gândea ea într-o dimineaţă senină, pe când stătea în bibliotecă, iar după ce a cugetat o vreme, a râs uşor de ea însăşi. De ce să se supere din pricina dragostei? Aidoma soarelui şi ploii, sentimentul ăsta coboară asupra tuturor, fără deosebire: asupra celor bogaţi şi a celor săraci, asupra neştiutorilor şi asupra cărturarilor. Cum, asta o înfuriase?

Râsul îi umplea inima. A închis ochii şi l-a văzut pe André râzând laolaltă cu ea. I-a privit chipul până când nu l-a mai putut zări. Apoi, curăţită şi înviorată, a deschis ochii şi a trimis-o pe Ying să-i aducă roba de oraş. Ying a pregătit-o de plecare, a trimis un mesager care

să vestească sosirea doamnei Wu, apoi femeia a plecat spre doamna Kang.

Casa Kang era tot aşa de dezordonată cum o ştia, iar numărul copiilor care se zgâiau la oaspete era mai mare ca oricând. De când doamna Wu intrase ultima oară pe acele porţi, toţi fiii şi toate doamnele din familie zămisliseră unul sau doi copii. Toate odraslele erau la fel de obraznice şi de vesele ca întotdeauna. O slujnică voioasă a condus-o în curtea unde stăpâna casei stătea aşezată pe un scaun uşurel de răchită, sub o salcie de lângă un mic iaz. Scaunul cedase sub greutatea tot mai mare a doamnei Kang până când împrumutase formele mătăhăloase ale femeii. Se aşeza acolo dimineaţa şi, dacă nu ploua, se ridica abia seara.

Împrejurul ei copiii se jucau şi sugeau la sânul doicilor, servitoarele coseau ori spălau în iaz legume şi orez, nurorile ei cleveteau, femeile din vecini treceau pe acolo să aducă cele mai noi veşti, precupeţii intrau să-şi prezinte marfa, doamne din alte familii alese veneau să joace *mahjong* cât era ziua de lungă. Când a intrat doamna Wu, doamna Kang stătea la locul ei obişnuit, de unde a salutat-o şi şi-a cerut iertare că nu se ridică să o întâmpine.

— M-am îngrăşat aşa de mult, încât jur că seara mă simt mai grea decât eram dimineaţa! a strigat femeia.

Toţi cei din curte au râs. Un râset a răzbătut şi din casă, semn că domnul Kang o auzise. Însă acesta nu a ieşit. Fiind bărbat, putea doar să se aşeze în apropiere şi să privească de la oarecare depărtare, prefăcându-se că citeşte sau doarme.

Doamna Wu şi-a dat seama că nu putea să vorbească despre Fengmo şi Linyi cu atâta lume de faţă. Dar s-a aşezat fără grabă, cu politeţea ei obişnuită, pe un scaun adus de o slujnică. Doamna Kang ştia foarte bine că prietena ei venise cu un scop, aşa că şi-a agitat mâinile rotofeie şi le-a strigat tuturor să plece şi să le lase singure. După multe ţipete, alergătură şi buimăceală, timp în care doamna Kang a stat sprijinită cu mâinile pe genunchi, dirijând cu voce tare pe toată lumea, cele două au rămas în sfârşit singure.

Doamna Wu a scos telegrama de la Fengmo şi i-a arătat-o. Cealaltă a râs şi a dat-o la o parte.

— Am uitat şi puţinele ideograme pe care le ştiam, a spus femeia cu veselie. Niciodată nu mi-au folosit şi de ce mi-ar folosi acum, Ailien, când eşti tu aici?

Felul de a vorbi al doamnei Kang făcea ca orice răceală ce-ar fi existat între ele să pară un nimic, căci femeia se purta de parcă îşi

văzuse prietena zilnic, chiar şi ieri.

Doamna Wu a surâs. Nu era cu putinţă să nu-i zâmbească acestei femei, oricât de multă scârbă ar simţi faţă de ea. A citit cu voce tare telegrama lui Fengmo:

— Mă întorc acasă imediat.

— Nu mai spune nimic altceva? a vrut să ştie doamna Kang, zgâindu-se la telegramă.

— Nu. Doar atât.

Doamna Wu a împăturit hârtia la loc şi a strecurat-o în sân. A ridicat bolul cu ceai aşezat pe măsuţa din apropiere, dar a observat că vasul era murdar şi l-a pus înapoi.

— E limpede că s-a întâmplat ceva. Plănuia să rămână plecat cinci ani.

— E bolnav! a strigat doamna Kang.

— Se poate, dar atunci ne-ar fi anunţat.

— Crezi că a săvârşit vreun păcat? a exclamat din nou cealaltă.

— Nu-mi vine să cred asta.

După îndelunga învăţătură primită de la André, nu putea să creadă că Fengmo se făcea vinovat de ceva grav.

— Am venit să-ţi vorbesc despre Linyi, a spus ea mai departe. Mă învinuiesc că n-am mai făcut lecţii cu ea după moartea profesorului ei.

Când a spus asta, a întors capul într-o parte, ştiind că prietena ei citea cu mare uşurinţă dincolo de cuvinte când venea vorba despre legăturile dintre bărbaţi şi femei.

— Pe Linyi n-o supără, a râs doamna Kang. N-a îndrăznit să-ţi spună, Ailien, dar ura lecţiile alea şi nu-l avea la inimă pe preot. A zis că-i vorbea mereu despre religie.

— Dar nu i-a vorbit niciodată despre religia lui! s-a revoltat doamna Wu. I-am interzis să-i predice lui Fengmo şi sunt sigură că nu i-ar fi vorbit lui Linyi despre asta. Ştia ce cred.

— Nu vorbea despre zei, a recunoscut doamna Kang, dar îi spunea fără încetare ce sentimente ar trebui să aibă şi ce ar trebui să creadă despre soţul ei, despre tine, despre toţi cei pe care-i ştie şi alături de care trăieşte.

— Asta nu e religie.

— Chiar şi aşa, Linyi nu se simţea în largul ei. Mi-a zis că-i venea greu să doarmă şi să mănânce.

— Profesorii buni tulbură cugetul, a spus liniştită doamna Wu.

— Dacă Fengmo a ajuns ca preotul ăla străin, n-o să le meargă

bine, a comentat cealaltă, căscând.

A privit prin curte, iar doamna Wu a înţeles că voia ceva.

— Ai nevoie de ceva, Meichen? s-a interesat ea politicoasă.

— De obicei pe la ora asta mănânc un castron de orez şi fasole înăbuşite laolaltă cu supă de pasăre, a spus doamna Kang. Mă simt goală pe dinăuntru.

Cei care fuseseră alungaţi reveneau în curte rând pe rând. Mai întâi au năvălit copiii, care voiau să se joace, iar în casa doamnei Kang niciunui copil nu i se refuza multă vreme ceea ce dorea. Doicile alergau în urma copiilor, îi luau în braţe, iar atunci când aceştia ţipau, doamna Kang striga:

— Ei, fie, lăsaţi-i în pace!

S-au întors şi slujnicele, care au adus terci de ovăz, dar doamna Wu a refuzat să mănânce. Doamna Kang îl sorbea zgomotos, iar după ce sufla în terci ca să-l răcească, le dădea şi copiilor să guste.

Doamna Wu s-a ridicat, cu gândul să plece. Şi-a spus că, poate, asta avea să fie ultima ei vizită în casa Kang şi poate că nu o să-şi mai revadă vreodată prietena. Se despărţiseră cu mult timp înainte.

Cu toate astea, ceva tot aflase în urma vizitei şi nu-i părea rău că se dusese acolo. André îi spusese lui Linyi ce îndatoriri avea şi ea voia să descopere ce anume o învăţase preotul.

În aşteptarea lui Fengmo, doamna Wu a lăsat deoparte toate celelalte treburi. Şcoala pentru copiii de la templu trebuia să aştepte. La fel, Rulan şi Xiuming. Datoria ei de căpătâi era să o pregătească pe Linyi pentru soţul ei.

Putea s-o facă lesne, dat fiind că avea dreptul de a-şi ruga nora să o viziteze. Într-o familie atât de numeroasă precum familia Wu se întâmpla uneori ca doamna Wu să nu schimbe nicio vorbă cu un anumit membru al familiei zile la rând. Aşa se întâmplase şi cu Linyi. O vedea zilnic la mese, la sărbători şi în zilele în care se cinsteau tăbliţele mortuare ale strămoşilor, precum şi în alte asemenea ocazii. Dar nu avusese vreun motiv să ceară prezenţa nurorii sale. Până în ziua aceea fata trăise în casă, fusese slujită de servitori, îşi vizitase sora şi pierduse vremea, dacă nu se puneau la socoteală cele câteva îndatoriri pe care doamna Wu i le scrisese pe pergamentul cu rânduiala gospodăriei la începutul anotimpului. Printre îndatoririle lui Linyi se numărau hrănitul peştilor, aranjarea florilor în holul principal, aerisitul hainelor de blană şi al robelor de

satin ale lui Fengmo, supravegherea curţii unde, în lipsa lui Fengmo, fata trăia laolaltă cu o bătrână pe care o adusese de acasă. Fata se îmbolnăvise de câteva ori. Meng o îngrijise, îi trimisese vorbă doamnei Wu când fata se însănătoşise şi asta era tot ce ştia doamna Wu despre ea.

Acum trebuia să afle mai mult. Nu se amăgea spunându-şi că o face doar pentru Fengmo. Voia să audă cu urechile ei ce o învăţase André pe Linyi. Voia să-i audă cuvintele, ca să-şi dea seama cum încolţiseră învăţăturile lui în inima tinerei femei.

Aşadar, Linyi a venit la ea îmbrăcată frumos, machiată şi pudrată. Îşi încreţise vârfurile părului. Doamna Wu a întâmpinat-o cu zâmbetul ei obişnuit şi, cu un gest al mâinii, a poftit-o să se aşeze. Înainte de a-i vorbi, a măsurat-o pe tânără din cap până-n picioare. Era foarte drăguţă. Fata o ştia şi nu se temea de privirea soacrei. Doamna Wu a surâs la vederea ochilor ei îndrăzneţi şi nevinovaţi. Nu erau nevinovaţi? Ba da, însă în acelaşi timp erau poznaşi, leneşi, nepăsători şi veseli.

— Zâmbesc când văd cât de mult se schimbă vremurile, i-a spus doamna Wu. În tinereţe aş fi plâns de ciudă dacă vedeam că vârfurile părului mi se încreţesc. Pe atunci femeile credeau că părul frumos e neted, lung şi negru. Dar acum un păr frumos trebuie să fie ondulat, nu? Meng ar trebui să fie bucuroasă. Părul ei se ondulează singur. Şi totuşi nu cred că Meng e mulţumită de asta.

Linyi a râs, dând la iveală nişte dinţi mici, albi, şi o limbă roşie.

— Cred că Fengmo e deja obişnuit cu părul încreţit, a spus fata răspicat şi îndrăzneţ. Toate femeile străine au părul ondulat.

— Aha.

Dintr-odată, doamna Wu a devenit serioasă.

— Spune-mi de ce ţi-a plăcut dintotdeauna tot ce-i străin.

— Nu-mi place tot ce-i străin, s-a bosumflat fata. Preotul ăla străin, bătrân şi păros nu mi-a plăcut niciodată.

— Dar nu era bătrân, a protestat doamna Wu.

— Mie aşa mi se părea. Pe deasupra, era şi păros. Cât urăsc bărbaţii păroşi!

Doamnei Wu conversaţia i se păru necuviincioasă. Hotărî să abordeze altfel subiectul.

— Dar te-a educat foarte bine, a sugerat ea. Lucrurile pe care ţi le-a zis erau pline de învăţăminte bune şi te rog să-mi vorbeşti despre ele, dacă binevoieşti.

Rostise ultimele cuvinte pe un asemenea ton, încât Linyi a

înţeles că trebuia să se supună, indiferent că binevoia sau nu. S-a încruntat, sprâncenele ei castanii şi lungi au coborât, iar fata şi-a încolăcit o şuviţă neagră pe deget.

— Nu m-am ostenit să-mi amintesc, dar preotul spunea că Fengmo s-a născut ca să împlinească o sarcină măreaţă, iar rostul meu e să-l fac cât mai fericit, aşa încât să poată munci mai bine.

— Cum anume să-l faci fericit?

— Mi-a spus să găsesc locul de unde izvorăşte viaţa lui Fengmo, a răspuns Linyi fără tragere de inimă. Să curăţ şuvoiul vieţii lui de beţe, gunoaie şi alte lucruri care-i stânjenesc cursul şi să fac tot ce-mi stă în putinţă ca nivelul apei să crească. Preotul mi-a zis că nu trebuie să fiu o piatră aruncată în pârâul limpede, una care-i desparte apele. Nu trebuie să împart în două viaţa lui Fengmo.

„Da, şi-a spus doamna Wu, astea puteau fi cuvintele lui André. Ştiind că mintea fetei era necoaptă, ar fi folosit cuvinte simple şi imagini precum acestea.”

— Spune mai departe, copila mea, a îndemnat-o blând. Sunt cuvinte înţelepte.

Linyi a continuat. A dat drumul şuviţei şi ochii i s-au îngândurat pe măsură ce vorbea.

— A mai spus că trebuie să citesc cărţi despre munca lui Fengmo şi să-i pricep gândurile. A spus că dacă nu-l urmez îndeaproape, Fengmo o să fie singur toată viaţa. A mai zis că Fengmo are nevoie de mine.

Fata a ridicat din nou ochii către chipul soacrei ei.

— Dar nu-s sigură că Fengmo are nevoie de mine.

Doamna Wu s-a uitat în ochii copilăroşi ai fetei.

— Îl iubeşti?

Venită din partea unei soacre către o noră, era o întrebare uimitoare. În afară de doamna Wu, cui altcuiva i-ar mai fi păsat? Ochii lui Linyi s-au umplut de lacrimi.

— L-aş putea iubi dacă m-ar iubi şi el pe mine, a şoptit.

— Nu te iubeşte?

Linyi a clătinat din cap atât de energic, încât lacrimile ei au stropit satinul albastru-deschis al robei.

— Nu, a venit răspunsul şoptit. Fengmo nu mă iubeşte.

Spunând acestea, şi-a cuprins faţa în mâini şi a izbucnit în plâns. Doamna Wu aştepta. Ştia că lacrimile sunt cea mai bună alinare pentru necazurile femeieşti. De câte ori nu tânjise după lacrimi şi nu putuse plânge!

A aşteptat până când suspinele fetei s-au rărit şi au încetat, apoi a zis:

— A, Fengmo nu iubeşte pe nimeni. Ăsta e cusurul lui. Trebuie să-l îndreptăm. O să te ajut, copilă.

Cuvintele fuseseră simple şi puţine la număr, însă toţi cei din casă aveau atât de multă încredere în doamna Wu, încât Linyi şi-a coborât mâinile şi a zâmbit, cu genele ude.

— Mulţumesc, mamă. Îţi mulţumesc din adâncul inimii.

Fengmo a sosit înainte de venirea iernii, în ultima zi călduroasă din toamnă. Recoltele fuseseră strânse şi puse la adăpost. Casa Wu, oraşul care se sprijinea pe această familie pentru sfaturi şi cârmuire, satele în care locuiau cei care lucrau pe moşii, la fel cum trăiseră strămoşii lor, erau rădăcini ale păcii, într-o ţară în al cărei răsărit se dezlănţuise războiul. În alte părţi casele erau nimicite pretutindeni, familiile, alungate şi împrăştiate, iar pământurile, pustiite. Însă casa Wu dăinuia în interiorul ţării.

Doamna Wu a aşteptat venirea fiului ei, iar primele cuvinte pe care Fengmo i le-a adresat au fost despre acea linişte. A privit prin odăile neschimbate de parcă nu i-ar fi venit să creadă.

— Nimic nu s-a schimbat!

— De ce să ne schimbăm? a întrebat doamna Wu.

Şi totuşi ştia că nu era adevărat. În ea se săvârşise o mare schimbare, care se vădea zilnic în vorbele şi faptele ei, în felul în care îi îndruma pe cei care veneau la ea în căutare de sfaturi, adăpost şi îngrijire. Dar a hotărât să nu pomenească despre asta. În schimb, i-a spus:

— Dar tu, fiule, te-ai schimbat.

Doamna Wu stătea în bibliotecă. Purta roba ei de satin gri-argintiu. Hotărâse să-l primească pe Fengmo acolo, în odaia cea mare în care stătuseră adesea alături de André. Nu o să-i vorbească despre preot, însă amintirea lui avea să glăsuiască de la sine. Aşadar, după festivităţile de la poartă, după ce larma şi focurile de artificii au încetat, iar mulţimea s-a risipit, seara i-a trimis vorbă lui Fengmo că îl aştepta.

Băiatul s-a aşezat fără să aştepte să fie poftit. Îşi schimbase hainele străine pe care le purtase la sosire, iar în clipa aceea purta o robă. Se descălţase de pantofii străini şi îi încălţase pe cei din catifea neagră. Nimeni nu-i spusese despre Tsemo, căci aduce ghinion să-i vorbeşti despre morţi celui care abia a sosit. Însă

Fengmo a adus chiar el vorba despre fratele lui.

— Fratele meu mai mare îmi lipseşte.

Doamna Wu şi-a şters delicat ochii. Cât timp Tsemo trăise, nu îi dusese lipsa, dar acum îi era foarte dor de fiul ei şi se gândea adesea la el. Ştia că nu îi era dor de ceea ce ştia, ci de ceea ce nu cunoscuse. Îşi reproşa foarte mult faptul că unul din fiii ei crescuse în acea casă, iar ea nu îl descoperise. Îl cunoscuse doar drept fiu, care îi aparţinea doar pentru că se născuse din ea şi nu deoarece ea i-ar fi cunoscut fiinţa lăuntrică.

„Nu am ştiut cu ce daruri a fost înzestrat, iar acum nu o voi afla niciodată”, se gândea ea adesea.

— Ce mai face a doua mea cumnată? a vrut să ştie Fengmo.

— Rulan e tăcută. Când o să am timp, o să mă gândesc cum să-şi ducă viaţa mai departe. E prea tânără ca să trăiască asemenea unei călugăriţe.

— Fireşte că n-o să se mai mărite, nu?

— Dacă o să vrea, o s-o ajut, a spus doamna Wu.

Fengmo rămase foarte uimit. Nu-şi închipuise niciodată că mama lui ar fi pus o femeie mai presus de familia ei. Observându-i uluirea, doamna Wu a explicat cu blândeţe:

— Pe măsură ce-am îmbătrânit, am învăţat multe lucruri. Dacă izvoarele lăuntrice sunt tulburi, atunci viaţa nu e bună. Şi am mai învăţat că orice suflet are dreptul să fie fericit.

— Asta zicea fratele André, a spus deodată Fengmo.

Vorbele lui i-au făcut pe mamă şi fiu să se simtă reuniţi, de parcă o forţă sau o prezenţă nevăzută i-ar fi apropiat.

— Mamă, ţi-aduci aminte de fratele André?

Doamna Wu şovăia. Cât de mult să dezvăluie? Vechea ei prudenţă i-a încolţit iarăşi în suflet. Nu, tăcerea dintre generaţii nu trebuia curmată întru totul. Însăşi viaţa crease deosebirea asta care despărţea generaţiile, iar timpul lăsase un văl între ele. Nu era menirea ei să schimbe cele veşnice. Ea şi André se aflau de o parte a vălului, iar Fengmo, de cealaltă.

— Mi-aduc aminte, a fost tot ce a spus.

Dar chiar dacă Fengmo se simţea despărţit de ea, n-o arăta.

— Mamă, m-a schimbat mult, i-a mărturisit el cu o voce scăzută şi a aruncat o privire către scaunul lui André. M-a făcut să înţeleg ce e adevărata fericire. Mi-a arătat propriul meu suflet. De asta m-am întors acasă.

Femeia nu scoase nicio vorbă. Simţise un tremur în vocea fiului

său şi ştia că până şi un răspuns din partea ei ar fi fost prea mult pentru tânăr. A surâs drăgălaş, la fel ca întotdeauna, şi-a împreunat mâinile în poală şi a aşteptat, iar dorinţa ei de-a asculta îl stârni pe Fengmo să vorbească.

— Nimeni n-o să priceapă de ce m-am întors aşa, din senin, a spus el. Or să mă-ntrebe, dar n-o să le pot răspunde. Nu ştiu cum să le spun. Dar ţie, mamă, o să-ţi spun. Tu l-ai adus pe fratele André în casa noastră.

Doamna Wu era atât de sigură că André era prezent – deşi poate că prezenţa lui era doar în amintirea ei –, încât nu îndrăznea să vorbească. André nu era de faţă pentru că îşi amintea de el, ci pentru că îl iubea.

— Mamă!

Fengmo a strigat-o, a ridicat capul şi s-a silit să vorbească iute, să spună dintr-odată ce avea de zis.

— M-am întors pentru că iubeam o femeie străină de acolo. Şi ea mă iubea. Ne-am despărţit.

Dacă doamna Wu nu s-ar fi schimbat, ar fi strigat de indignare. Dar acum, a spus cu blândeţe:

— Ce trist, fiule!

Da, cunoştea prea bine acea întristare.

— Înţelegi! a exclamat Fengmo cu uimirea pe care tinereţea o simte dinaintea vârstei târzii.

Tânărul crescuse foarte mult. Se înălţase mulţi centimetri. În clipa asta doamna Wu a băgat de seamă că era subţire şi drept, asemenea Bătrânului stăpân. De fapt a observat ceva ce nu mai văzuse înainte: Fengmo nu semăna nicidecum cu tatăl său, ci cu bunicul. Trăsăturile lui aveau aceeaşi severitate şi aceeaşi gravitate îi străluceau în priviri. Era chipeş, dar serios. Nu avea nimic din frumuseţea blajină a lui Liangmo sau din cea îndrăzneaţă a lui Tsemo. Fengmo arăta ca un tânăr cărturar.

— Pe măsură ce îmbătrânesc, învăţ, a spus doamna Wu.

— Ah, mamă! a oftat Fengmo. Mă întrebam dacă mă va înţelege cineva din casa asta.

Ştia că putea avea încredere în ea, aşa că a început să-i povestească:

— Era studentă, la fel ca mine. Acolo bărbaţii şi femeile învaţă împreună. Era plină de uimire şi curiozitate. Ea m-a abordat, dar nu cu îndrăzneală, ci pentru că – spunea ea – nu mai întâlnise pe nimeni ca mine. Mi-a pus sute de întrebări despre noi, despre ţara

şi casa noastră, şi m-am trezit că-i povestesc totul, chiar şi despre mine. Mi-a vorbit despre viaţa ei. Ne-am cunoscut atât de bine şi de repede!

— Iar în cele din urmă a trebuit să-i spui despre Linyi, a adăugat cu blândeţe doamna Wu.

O umbră s-a lăsat între tânăr şi soare. Umerii i s-au încovoiat şi el şi-a ferit chipul.

— A trebuit să-i spun şi pe urmă am fost nevoit să vin acasă.

— Ai vrut să pui marea între voi, a spus doamna Wu cu o voce egală.

— Să pun totul între noi.

Doamna Wu stătea neclintită şi calmă, după cum îi era obiceiul. André hrănise sufletul fiului ei şi îl făcuse nespus de doritor să facă bine. Tânjea după el, îşi dorea din răsputeri ca băiatul să fie fericit, însă Fengmo nu era ca alţi bărbaţi. Nu îşi putea găsi fericirea nici în femei, nici în propriul trup. Fusese neştiutoare când îi ceruse ajutorul lui André. Se gândise doar la următorul pas. Femeia atinsese o încuietoare, răsucise o cheie pe jumătate, dar sub atingerea ei se deschisese o poartă largă, iar fiul ei păşise prin ea într-o lume nouă.

Se întorsese acasă? Încuiase poarta în urma lui, răsucise înapoi cheia şi ferecase iarăşi încuietoarea?

— Şi acum, fiule, ce ai de gând să faci?

— Am venit acasă. N-o să mă mai întorc acolo. Cumva, o să-mi clădesc viaţa aici.

Au rămas amândoi tăcuţi. Era tăcerea a doi oameni care se înţelegeau unul pe altul.

— Fiule, trebuie s-o ajuţi pe Linyi.

— Ştiu. M-am gândit îndelung la ea. Îi datorez foarte multe.

— Găseşte o cale să simţi că ai nevoie de ea. Oricât de mic ar fi lucrul pe care-l ai de făcut, cere-i să te ajute. Spune-i să se îngrijească de lucrurile tale, să-ţi pună în ordine cărţile, să-ţi aducă ceaiul. Să nu faci cu mâna ta nimic din ceea ce poate face ea, ca să aibă o ocupaţie şi să uite de celelalte lucruri.

— Aşa o să fac, a făgăduit el.

Au rămas unul lângă altul şi ar mai fi stat aşa multă vreme, într-atât de mare era alinarea pe care şi-o aduceau mama şi fiul. Dar chiar atunci a venit Xiuming şi i-a cerut soacrei sale un lucru la care se gândea de mult.

În ultimele luni, cât locuise cu Rulan, Xiuming ascultase vorbele

îndurerate ale văduvei despre iubirea pentru soţul ei mort. Cu cât o asculta mai mult pe Rulan, cu atât se gândea mai tare la Fengmo şi cu atât mai convinsă era că trebuie să părăsească această casă şi să plece împreună cu copilul ei. Dar încotro să o apuce?

Într-o noapte, când Rulan nu putea dormi, iar cele două tinere discutaseră îndelung despre tainele inimii femeieşti, Xiuming şi-a încălcat legământul de tăcere şi a vorbit despre ce simţea pentru Fengmo.

— Sunt rea, îi spusese lui Rulan. Îmi îngădui să mă gândesc la el.

Rulan o ascultase cu o atenţie aprinsă. Şi-a dat la o parte părul de pe umeri.

— Ah, cât aş vrea ca noi două să putem pleca din casa asta! Stăm închise în spatele zidurilor ăstora! Cei din casă se pândesc unii pe alţii. Iubim când n-ar trebui să iubim şi urâm când n-ar trebui să urâm. Iubim şi urâm prea aproape unii de alţii.

— Dar nu suntem în siguranţă între zidurile astea? a întrebat Xiuming.

Se simţea puţin sfioasă în faţa lui Rulan, căreia îi admira îndrăzneala şi de care, în acelaşi timp, se temea.

— Nu suntem în siguranţă unii faţă de alţii, îi explicase Rulan.

În clipa aceea avuseseră acelaşi gând. Se priviseră în ochi.

— De ce să mai rămânem? întrebase Rulan.

— Cum să-ndrăznim să plecăm? întrebase Xiuming.

Şi începuseră să pună la cale un plan. Mai întâi Xiuming avea să ceară voie să locuiască în satul de origine al familiei. Nu se putea întoarce în satul ei, fiindcă asta ar fi dat de înţeles că familia Wu o alungase, iar doamna Wu n-ar fi îngăduit niciodată aşa ceva. În schimb, avea de gând să ceară să se mute într-un sat al familiei Wu, iar dacă stăpâna familiei ar fi descurajat-o, spunându-i că o tânără nu poate locui singură într-un sat plin de ţărani, fata avea să ceară s-o ia cu ea şi pe Rulan. Iar când ar fi venit clipa ca Rulan să spună şi ea ce voia, ea avea să anunţe că dorea să întemeieze o şcoală pentru copiii din sat, ca să facă o faptă bună în văduvia ei. Toată lumea ştia că văduvele trebuie să facă fapte bune. Cele două tinere au hotărât asta după multe discuţii, căci Rulan voia să meargă de îndată la doamna Wu şi să-i vorbească, însă Xiuming i-a atras atenţia că ar fi fost o lipsă de politeţe. Dacă ideea nu ar fi fost pe placul doamnei Wu, cum să o pună în situaţia neplăcută de a-şi refuza nora? Mai bine mergea Xiuming să îndure brutalitatea unui posibil refuz şi aşa nu s-ar fi iscat niciun fel de neînţelegeri între

doamna Wu şi nora ei.

Rulan se împotrivise, strigând că era o idee învechită, dar Xiuming susţinuse că era doar o dovadă de bun-simţ, aşa că cele două se puseseră până la urmă de acord.

Xiuming ştia foarte bine că Fengmo era acolo, dar hotărâse în sinea ei să discute cu doamna Wu în prezenţa lui. Avea să-l salute doar, de faţă cu soacra ei, şi n-o să-i mai adreseze niciodată vreun alt cuvânt. Şi-a îmbrăcat copila într-o rochiţă roşie curată, a spălat-o pe faţă şi pe mâini, i-a desenat un punct roşu între sprâncene, i-a împletit părul şi i-a legat codiţele cu sfoară roşie. S-a ivit neanunţată dinaintea doamnei Wu, împreună cu fetiţa rotofeie şi drăgălaşă.

Doamna Wu şi-a îndreptat privirea către uşă şi a zărit-o pe Xiuming. Era după-amiaza târziu. Fengmo tocmai ce sosise în acea dimineaţă. Soarele nu mai strălucea peste curte, însă acolo plutea o lumină blândă, ce le scălda pe Xiuming şi pe copila pe care şi-o ţinea în braţe. Femeia părea aproape frumoasă, iar doamna Wu a observat cu groază lucrul ăsta. Iubirea tinerei, deşi tăinuită şi neîmpărtăşită, o făcea să pară blândă şi plină de viaţă. Doamna Wu i-a aruncat o privire grăbită fiului ei, ca să-şi dea seama ce vede bărbatul. Dar Fengmo nu vedea nimic. Xiuming l-a salutat cu mare grijă pe Fengmo.

— Ah, al treilea tânăr stăpân s-a întors.

— Da, da, i-a răspuns la fel de simplu Fengmo. Vă simţiţi bine?

— Sunt bine.

Xiuming l-a mai privit o dată, apoi nu s-a mai uitat la el. În schimb, i s-a adresat doamnei Wu:

— Doamnă, vă pot cere o favoare fără să mă credeţi necioplită fiindcă vă tulbur?

Doamna Wu ştia că Xiuming trebuie să fi avut un motiv anume pentru vizita asta, aşa că a înclinat capul.

— Aşază-te şi lasă copila asta grea să se ţină singură pe picioare.

Roşind până în vârful urechilor, Xiuming s-a supus. A cerut favoarea, iar doamna Wu a ascultat-o.

— Foarte bine, foarte bine, a încuviinţat ea.

A înţeles pe loc intenţia fetei şi de ce venise la ea tocmai acum. Xiuming îi dădea de înţeles limpede că, de vreme ce Fengmo se întorsese, ea dorea să se retragă din casă. Nu voia să strice cu nimic rânduiala familiei. Doamna Wu era recunoscătoare pentru bunătatea lui Xiuming.

După ce doamna Wu şi-a dat încuviinţarea, Xiuming a cerut acelaşi lucru şi pentru Rulan.

— Dat fiind că doliul familiei s-a sfârşit, dar doliul ei nu se va sfârşi niciodată, doreşte să-şi uşureze suferinţa făcând fapte bune, a spus Xiuming. Rulan vrea să facă o şcoală pentru copiii ţăranilor.

Fengmo, care îşi pironise ochii în pământ, a ridicat capul uluit şi a exclamat:

— De asta m-am întors eu acasă!

În clipa aceea s-a iscat un val de stânjeneală. Xiuming era buimăcită, iar doamna Wu a rămas înmărmurită.

— Fiule, nu mi-ai spus nimic despre asta, a strigat ea cu asprime în glas.

— N-am ajuns până acolo. După toate cele întâmplate, a trebuit să mă gândesc o vreme ce muncă pot face.

Doamna Wu a ridicat o mână îngustă.

— Aşteaptă, i-a poruncit ea lui Fengmo, după care s-a întors spre Xiuming. Mai ai vreo altă rugăminte? a întrebat cu blândeţe.

— Nu.

— Atunci tu şi Rulan puteţi pleca. Peste câteva zile o să chem vechilul şi-o să-i dau poruncă să caute case potrivite pentru voi şi pentru şcoală, iar după aceea veţi putea pleca oricând doriţi. Dar o să vă trebuiască mobilă de un anumit fel, nu din cea care se găseşte de obicei în casele ţăranilor, precum şi alte lucruri. Hotărâţi voi toate câte vă sunt de trebuinţă şi o s-o trimit pe Ying să le pregătească. O să aveţi nevoie de două slujnice şi de un bucătar. Bucătarul-şef vă poate trimite unul din ajutoarele lui.

Fengmo a intervenit iar:

— Dacă pleacă în sat, nu e bine să trăiască mult mai confortabil decât ceilalţi, fiindcă astfel or să se simtă singure.

Xiuming i-a aruncat o privire scurtă, dar nu a scos nicio vorbă. Cum de ştia asta el, care toată viaţa trăise într-o casă bogată? De unde ştia ce simt oamenii de rând? Apoi a înlăturat acest gând. Nu se cădea să pună vreo întrebare despre Fengmo.

S-a ridicat, a luat copila în braţe şi i-a mulţumit doamnei Wu, apoi a plecat. Rulan o aştepta. Îndată ce a auzit că li s-a dat voie să plece, a început să facă planuri pentru noua lor viaţă, năpădită de o mare bucurie, pe care ieri nici nu o visa.

După plecarea lui Xiuming, doamna Wu i s-a adresat fiului ei.

— Spune-mi ce ai de gând să faci, i-a poruncit ea.

Tânărul s-a ridicat agitat, s-a dus până la uşa deschisă şi a rămas

acolo, cu privirea aţintită afară. Spaţiul îngrădit de ziduri era învăluit cu totul de liniştea înserării. Anotimpurile se perindau chiar şi în curtea aceea, la fel ca peste tot în lume.

— Simt nevoia să mă dedic, a spus el. Asta am învăţat de la fratele André. Dacă nu mă dedic unei trebi anume, trebuie să mă dedic alteia. După ce am plecat de aici, am încercat să trăiesc ca un om credincios. Mamă, religia nu-i de mine. Nu sunt preot. André m-a învăţat lucruri care-i folosesc unui bărbat, însă nu mai mult de-atât.

— Asta e bine, fiule.

Fengmo s-a aşezat la loc.

— Mi-am descoperit menirea din întâmplare, a continuat el.

A scos din buzunar nişte tutun străin şi o pipă străină, scurtă, pe care a umplut-o şi a început să fumeze. Doamna Wu nu mai văzuse asemenea obiecte, dar nu şi-a îngăduit să-l întrerupă doar fiindcă era ea curioasă.

— În oraşul în care trăiam locuia un om de aceeaşi rasă ca a noastră, care spăla rufe. O dată la câteva zile îmi duceam rufele acolo.

Doamna Wu păru uimită.

— Spăla hainele altora?

— Spăla hainele multora. Era meseria lui.

— Vrei să spui că spăla până şi hainele străinilor? a întrebat revoltată doamna Wu.

Fengmo a râs.

— Cineva trebuie să spele hainele.

Însă mama lui nu a râs.

— Dar e limpede că poporul nostru nu trebuie să spele hainele murdare ale străinilor.

Era nemulţumită şi uitase ce voia să-i spună Fengmo.

Tânărul a încercat s-o îmbuneze:

— Haide, haide... Ei bine, omul ăsta nu era din provincia noastră, ci de undeva din sud. Într-o zi, când am mers la el să-mi iau hainele...

— Te duceai singur după haine! a repetat doamna Wu. Dar nu aveai niciun servitor?

— Nu, mamă, acolo nimeni n-are servitori.

Doamna Wu şi-a înfrânat din nou curiozitatea.

— Văd că ţara asta e foarte ciudată şi vreau să-mi povesteşti mai multe despre ea. Spune mai departe, fiule, l-a îndemnat ea.

— M-am dus să-mi iau hainele de la el, iar omul a adus cu sine o scrisoare primită de acasă. Mamă, plecase de acasă de douăzeci de ani şi nu putea citi scrisorile pe care le primea. Nici să scrie nu putea. Aşa că eu îi citeam şi îi scriam scrisorile. Mi-a spus că în satul lui nimeni nu ştie să scrie şi să citească, aşa că oamenii erau nevoiţi să se ducă în oraş şi să caute vreun cărturar pentru asta. N-am înţeles cât de jalnică e neştiinţa de carte până când l-am întâlnit pe el. Era un om bun, mamă. Isteţ, nu neghiob. „De-aş putea scrie şi citi singur!” obişnuia el să-mi spună. „Dar aşa parc-aş fi orb.” M-am întors în odaia mea şi, uitându-mă pe fereastră, am văzut clădirile măreţe ale facultăţii şi mii de studenţi care veneau şi plecau şi învăţau multe lucruri, în timp ce bietul bătrân nu putea să-şi citească nici măcar scrisoarea primită de acasă. Pe urmă mi-am amintit că în satele noastre e la fel. Ţăranii care trăiesc pe pământul nostru nu ştiu niciunul carte.

— De ce-ar avea nevoie să ştie carte? a întrebat mama lui. Ei nu vin şi nici nu pleacă. Nu fac decât să cultive pământul.

— Dar, mamă, a învăţa să citeşti e ca şi cum ai aprinde o lampă în minte, ca şi cum ai elibera un suflet întemniţat, ca şi cum ai deschide o poartă către lumea largă!

Vorbele astea se strecurau în auzul doamnei Wu şi îi îndurerau inima.

— A, sunt vorbele profesorului tău.

— Nu le-am uitat.

După ceea ce auzise, cum să-i interzică să facă ce voia? Cum să-i spună de ce nu voia ca el să locuiască în altă parte?

— Rulan e tocmai omul potrivit. Ea poate să mă ajute, a spus el cu vioiciune. Nu m-am gândit la ea mai înainte de asta. O să mă ajute şi Linyi şi aşa o să uităm de noi.

Se ridică iarăşi în picioare.

— Ştii, mamă, dacă izbândesc aici, în sat, ştiinţa de carte s-ar putea răspândi pretutindeni. Ce minunat ar fi…

Chipul lui tânăr s-a însufleţit de o lumină asemănătoare cu aceea care arsese întotdeauna în ochii lui André. Doamna Wu nu voia să o stingă.

— Fiule, fă ce crezi tu că-i mai bine, i-a răspuns ea.

Doamna Wu a rămas trează în patul ei până târziu, aşa cum obişnuia să facă foarte des. Lucrul ăsta nici n-o deranja, nici n-o îngrijora. Tinerii au nevoie de odihnă, pentru că trebuie să muncească şi au o viaţă lungă în faţă. Dar bătrânii nu au nevoie de

somn. Ştiind că odihna veşnică e aproape, trupul poate rămâne treaz cât doreşte.

În timp ce stătea trează, i se părea că toată casa e plină de viaţă, altfel decât în timpul zilei. Cutreiera cu mintea prin numeroasele curţi. În curţile îndepărtate, aflate mai spre marginea zidurilor, locuiau verişorii vârstnici, precum şi cei de-al doilea şi al treilea grad, care nu veniseră acolo cu gândul să rămână, ci pentru că nu aveau alt adăpost, iar casa asta mare îi putea găzdui o vreme. Şi-a ferit iute ochii când a ajuns la curţile în care trăiau Floare de Iasomie şi domnul Wu. Ştia ce fel de viaţă se ducea acolo. Nu o judeca – pur şi simplu era ostenită de aşa ceva. Trupul bărbatului vârstnic trăia în continuare, hrănit şi satisfăcut, iar fata se îngrăşa, se lenevise şi era gata să doarmă la orice oră din zi sau din noapte. Floare de Iasomie nu isca necazuri în curţi. Era stearpă, nu zămislise niciun copil, iar doamna Wu era mulţumită. Sângele fetei era străin şi era mai bine că nu îl trecuse vreunei odrasle. Îşi făcea datoria faţă de domnul Wu. În anii de dinainte femeia avusese parte de destule plăceri, aşa că acum era gata să-i facă pe plac bătrânului, care îi dăruia bijuterii, mătăsuri şi felurite delicatese, se amuza de ea şi o dezmierda. Toată viaţa Floare de Iasomie fusese un suflet de pripas aflat la mila sorţii. Acum era fericită ştiind că stă la adăpostul acestor ziduri înalte, unde vitregiile lumii n-o mai puteau atinge. Chiar dacă bătrânul murea, locul ei în casă era asigurat. Nu mai avea de ce se teme pentru tot restul vieţii.

În ceea ce îl privea pe domnul Wu, tânăra lui concubină sfârşea ceea ce mama lui începuse în tinereţe. Toate pornirile pe care doamna Wu le sădise în el se stinseseră, asemenea unei lămpi fără ulei. Devenise libidinos şi gras, căci mânca şi bea prea mult, mereu alături de Floare de Iasomie. Nu se mai ducea la casele florilor, pentru că fata se folosea cu el de tot ce învăţase. Nici măcar nu mai simţea nevoia să stea împreună cu vechii săi prieteni. Mergea rareori în ceainării ca să mai afle veşti şi să discute ultimele bârfe.

Concubina îi aducea toate veştile şi bârfele, pe care ea le afla de la servitori. Acolo, în curtea unde trăiau atât de apropiaţi, încât aproape că locuiau singuri, erau deşucheaţi, veseli, beţi şi fericiţi, ca două bucăţi de carne şi oase. Şi le plăcea să trăiască aşa. În propria lui casă, numele domnului Wu era rostit rareori. Servitorii şi-l şopteau unul altuia, spunând lucruri răutăcioase, dar asta era tot.

Cu mintea ei pătrunzătoare, doamna Wu cunoştea toate aceste lucruri şi nu se mai ducea în curtea care altădată fusese căminul ei. Şi nici Floare de Iasomie nu venise la ea măcar o dată. Cele două femei trăiau departe una de alta, la fel ca în ziua când concubina venise pentru prima oară în casă.

Cugetând la toate astea, doamna Wu stătea trează între aşternuturile ei de mătase şi se întreba dacă dăduse greş în căsnicie. Oare putuse să facă ceva, dar nu făcuse? L-a întrebat pe André, însă de data asta în amintirea ei nu a răsunat niciun răspuns. În schimb, a zărit profilându-se pe catifeaua neagră a amintirii faţa Bătrânului Stăpân. Îl văzu limpede aşa cum fusese întotdeauna – nici mai tânăr, nici mai bătrân. Chipul lui fusese întotdeauna supt, cu pielea aurie bine întinsă pe oasele de dedesubt. Probabil că şi acum, când zăcea în mormânt, craniul bătrânului era splendid, cu trăsăturile curăţite şi lustruite de trecerea timpului.

„Mă tem că n-am făcut o treabă prea bună cu fiul tău, tată”, a spus femeia cu tristeţe în sinea ei.

În vreme ce-i privea chipul bătrân şi bun, simţea că dacă nu s-ar fi despărţit de domnul Wu când împlinise patruzeci de ani, poate că bărbatul ei nu ar fi decăzut atât de mult. Dar Bătrânul stăpân i-a vorbit dintr-o amintire din tinereţe.

Îşi amintea bine ziua aceea. El o chemase, ea îl găsise cu degetul într-o carte şi citiseră împreună. Când fata intrase, bătrânul îi arătase câteva rânduri şi citise cu voce tare:

— „E primejdios să înalţi un suflet dincolo de nivelul lui. Asemenea pâraielor, sufletele au un loc de unde izvorăsc, iar a le forţa e împotriva firii, aşadar, e primejdios. Când sufletul e silit la ceva, el caută să ajungă iar la nivelul lui şi se risipeşte, sfâşiat între nivelele superioare şi cele inferioare, iar acest lucru e, de asemenea, primejdios. Adevărata înţelepciune înseamnă să cumpăneşti sufletele, să le cântăreşti şi să le laşi să trăiască la locul lor.”

Privirea Bătrânului stăpân şi privirea fetei se întâlniseră atunci precum se întâlneau şi în clipa aceea.

„Dacă nu m-aş fi despărţit de el…” a cugetat doamna Wu, dar nu a putut să-şi închipuie ce s-ar fi întâmplat. Ce se făcuse nu mai putea fi desfăcut. Multă vreme fiinţa ei purtase jugul datoriei. Cât de mulţi ani aşteptase sufletul ei, evoluând încet – ce-i drept, evoluase prin îndeplinirea datoriei –, simţind cum lanţurile se strâng

împrejurul lui şi vrând să se elibereze!

Era ciudat că în toiul nopţii, în timp ce casa era cufundată în tăcere, ea se gândea acum cu oarecare nelinişte la Liangmo, fiul ei cel mare. De ce să se îngrijoreze pentru el, cel care, dintre toţi fiii ei, era cel mai mulţumit? Trebuia să-l descopere şi pe el când va avea timp.

Nu s-a oprit în curtea lui Fengmo. Fengmo era bărbat. Se disciplinase de unul singur, aşa cum numai un bărbat adevărat o poate face. Nu se lepădase de sufletul lui. Alinată de gândul acesta, mintea ei pluti încet spre somn, ca o barcă goală pe marea luminată de lună.

— Şi acum cărţile mele englezeşti! a poruncit Fengmo.

Linyi a dat fuga să le scoată din cutie. A adus două braţe pline.

— Cât de multe sunt!

— Astea sunt doar cele mai bune, a spus nepăsător Fengmo. Trebuie să mai vină şi alte cutii.

A îngenuncheat lângă rafturile sprijinite de perete şi a aranjat cărţile pe rând, aşa cum i le adusese ea. Pe dinafară era liniştit şi surâdea mereu, dar în sinea lui era foarte tulburat şi suferea. În momentul acesta simţea că nu avea să mai doarmă vreodată şi era nerăbdător să termine de aranjat, să-şi pună lucrurile la locul lor şi să ascundă valizele, pe care nu voia să le mai folosească.

— Chiar trebuie să aranjezi totul în seara asta? l-a întrebat Linyi.

— Da. Vreau să simt că m-am întors de-a binelea acasă.

Tânăra se bucura că aude asemenea cuvinte şi era prea tânără ca să se gândească de ce Fengmo le spusese fără s-o privească. Adevărul era că, atunci când rostise aceste vorbe, Fengmo văzuse dinaintea ochilor altă faţă decât pe a lui Linyi. Era chipul lui Margaret cea cu ochi albaştri, păr castaniu şi pielea atât de albă şi de moale, încât nu o să uite niciodată atingerea ei. Avea să regrete vreodată ce făcuse în ziua aceea în pădurea de dincolo de mare? Îndată ce o luase în braţe, se silise să-i dea drumul.

— Nu pot s-o fac, îi mărturisise el fetei.

Margaret nu spusese nimic. Îl privise fix cu ochii ei albaştri. Ochii albaştri au ceva ciudat şi minunat. Nu puteau tăinui ce se află în dosul lor. Ochii negri erau ca nişte draperii trase, dar ochii albaştri erau nişte ferestre deschise.

— Sunt căsătorit, îi spusese el de-a dreptul. Soţia mea mă aşteaptă acasă.

Margaret ştia câte ceva despre căsătoriile chinezeşti.

— Tu ai ales-o, ori căsătoria ta a fost aranjată de familie?

Îi trebuise mult timp ca să-i răspundă. Se aşezaseră sub un pin. El îşi cuprinsese genunchii cu braţele şi îşi plecase fruntea pe genunchii îndoiţi. Se gândise la adevăr, îl căutase. Ar fi fost uşor şi parţial adevărat să spună că nu el o alesese. Dar când se pregătise să spună asta, îi apăruse în minte fratele André.

„Minciuna e un păcat”, îl învăţase preotul. „Dar nu atât un păcat faţă de Dumnezeu, cât faţă de tine însuţi. Tot ce se construieşte pe minciuni se năruieşte. Minciuna îl amăgeşte mai cu seamă pe cel care o spune.”

Nu îndrăznise să o mintă, de teamă că într-o bună zi iubirea lor avea să se năruie, îngropată în reproşuri.

— N-am fost silit să mă însor, îi spusese el. Să spunem că… am ales.

După asta fata rămăsese nemişcată şi-i ascultase explicaţiile despre înţelesul pe care îl avea căsătoria în familia lui.

— Pentru noi căsătoria nu e o datorie faţă de iubire sau faţă de propria persoană, ci faţă de locul pe care îl ocupăm în şirul vârstelor. Ştiu că mama nu l-a iubit niciodată pe tata, dar şi-a făcut datoria faţă de familie. A fost o mamă şi o soţie bună. Dar când a împlinit patruzeci de ani, a hotărât să nu mai fie soţie şi a ales o altă femeie pentru tata. Lucrul ăsta ne-a făcut să suferim şi totuşi am înţeles că e drept aşa. Acum ea e liberă să-şi caute fericirea, chiar dacă locuieşte în aceeaşi casă, iar noi toţi o susţinem şi o cinstim. Şi eu am o datorie faţă de familie.

Înţelesese că, într-un fel ciudat şi străin, rănea sufletul lui Margaret.

— Eu vreau să mă căsătoresc din dragoste, îi spusese ea.

Dacă n-ar fi avut pe umeri povara lui Linyi şi a tuturor şirurilor de strămoşi din familia Wu şi a tuturor şirurilor de urmaşi, i-ar fi spus: „Hai să ne căsătorim. O s-o alung pe Linyi”. Dar nu era liber. Mâinile strămoşilor îl ţineau strâns, iar mâinile fiilor şi nepoţilor încă nenăscuţi îl chemau. Îi datora fetei adevărul.

— Mă cunosc, spusese el mai departe.

Îşi ridicase ochii nu către ea, ci către peisajul din faţa lor: râul, navele, portul de acolo, podul lung care unea malurile.

— Ştiu că am fost zămislit nu doar de Cer, ci şi de o familie ale cărui origini au trecut în legendă, şi nu pot trăi doar pentru mine. Trupul mi-a fost dat, însă nu-mi aparţine. Într-adevăr, ceva din mine

e doar al meu, iar acel ceva – numeşte-l suflet dacă vrei – îmi aparţine şi ţi-l pot dărui, pentru că te iubesc. Dar dacă ţi-aş dărui trupul meu, care nu-mi aparţine, ar însemna să le răpesc generaţiilor familiei ceea ce li se cuvine.

— Te înşeli! Te înşeli! îi strigase ea. Dragostea şi căsătoria pot fi acelaşi lucru.

— Da, câteodată, fusese el de acord, dar numai cu ajutorul Cerului. Uneori chiar şi printre cei de acelaşi neam cu mine bărbatul care ridică în noaptea nunţii vălul miresei sale necunoscute zăreşte dinaintea lui pe singura femeie pe care el însuşi ar fi ales-o dacă ar fi avut libertatea de-a alege. Dar asta e o întâmplare hărăzită de Cer.

— În ţara asta ne căsătorim mereu din dragoste, stăruise ea mândră.

Fengmo începuse să simtă că se îndepărtau unul de celălalt.

— Nu, nu-i adevărat, îi răspunsese el.

Chiar dacă adevărul i-ar fi ucis pe amândoi, tot trebuia să i-l spună.

— La fel ca noi, şi voi vă căsătoriţi pentru a vă duce mai departe stirpea, dar vă amăgiţi singuri şi numiţi treaba asta „dragoste”. Aveţi pretenţia că vă simţiţi împliniţi, chiar dacă vă amăgiţi. Veneraţi ideea de dragoste. Şi totuşi noi suntem cei sinceri. Noi credem că toată lumea trebuie să se căsătorească – bărbaţi şi femei deopotrivă. E datoria pe care o avem cu toţii faţă de fire. Dacă apare şi iubirea, atunci ea e un dar al Cerului. Însă dragostea nu e absolut necesară vieţii.

— Pentru mine este, îi zisese fata cu un glas scăzut.

El vorbise în continuare, fără să-i răspundă la asta.

— Trebuie să te simţi mulţumit, dar mulţumirea vine atunci când ţi-ai făcut datoria, atunci când aşteptările celorlalţi au fost împlinite. Nu aşteptările fiecăruia legate de iubire, ci ale familiei şi ale copiilor, ale neamului şi ale locului pe care fiecare îl are în generaţia sa.

Vorbise din străfundul fiinţei sale şi, pe măsură ce vorbea, simţea că fratele André îl aproba. Ştia că îl aproba nu pentru ceea ce spunea, ci pentru că vorbele veneau din adevărul profund al propriei fiinţe.

Cât de lungă fusese tăcerea care se lăsase între ei! Fengmo nu o tulburase. O lăsase să se întindă şi să se umfle, până când ajunsese tot atât de întinsă şi de adâncă precum un ocean.

Margaret curmase tăcerea întinzându-i o mână.

— Aşadar, ne luăm rămas-bun, nu?

Fengmo îi luase mâna în a lui şi o ţinuse aşa îndelung, acoperind-o cu cealaltă mână.

— Ne luăm rămas-bun, încuviinţase el, apoi îi dăduse drumul.

Ultima carte a fost pusă la locul ei şi ultima haină a fost împăturită. Tânărul a luat valizele şi le-a dus în coridor, unde a doua zi dimineaţa avea să le găsească un servitor. Apoi s-a întors în dormitorul lor. Linyi rămăsese în mijlocul încăperii şi aştepta nesigură. Fără să şovăie, Fengmo s-a apropiat de ea şi a prins-o de umeri.

— O să mă ajuţi, i-a zis el. Am o treabă de îndeplinit aici, pe pământ, şi am nevoie de tine. Nu-mi pot înfăptui lucrarea de unul singur. Trebuie să-mi promiţi c-o să mă ajuţi cu toată fiinţa ta.

Înverşunarea din ochii lui aproape că o speria pe fată. Însă îi plăcea spaima aceea. Voia să se teamă de el. Avea nevoie ca el să-i poruncească.

— O să te ajut, a şoptit ea. O să fac tot ce-mi spui tu să fac.

Fengmo era ca un foc aprins în casă. Totul îi aţâţa flacăra. Se trezea cu noaptea-n cap, mânca la lumină lumânării şi când se crăpa de ziuă, era deja în şa şi o pornea peste câmpuri, pe poteci înguste, până în satul în care hotărâse să construiască prima lui şcoală. Stabilise că şi tinerii, şi bătrânii trebuiau să înveţe să citească. Plănuia să construiască şcoli pentru copii şi şcoli pentru bărbaţi, femei şi vârstnici.

Fireşte că bătrânii, care nu se sinchisiseră niciodată de cărţi şi nu vedeau niciun folos în citit, au protestat.

— Oare trebuie să ne căznim să ştim ce au scris alţii, când ne-au mai rămas câţiva ani de trăit?

Aşa se lamentau.

— Oare noi n-avem gânduri? strigau ei. După atâţia ani de viaţă, n-am adunat şi noi puţină înţelepciune? Înţelepciunea noastră ne e de ajuns.

Însă Fengmo era prea tânăr ca să accepte asta, iar în cele din urmă ţăranii bătrâni au venit la doamna Wu şi au rugat-o să-i poruncească fiului ei să se domolească. Ea i-a primit. Avea mereu grijă să-i întâmpine curtenitor pe cei ce erau sub rangul ei. Nimeni nu era deasupra ei, iar pe cei egali în rang îi putea refuza. Însă pe oamenii de rând, niciodată. Aşadar, i-a primit în holul mare al casei şi i-a trimis vorbă domnului Wu să vină şi să-şi ocupe locul obişnuit,

în dreapta, la masa din mijloc, în vreme ce ea se aşează la stânga, aşa încât familia să fie apară cu demnitate dinaintea ţăranilor. Domnul Wu a intrat solemn. Purta straie noi – o robă din satin de culoarea vinului, peste care îşi pusese o haină fără mâneci, din catifea neagră –, fiindcă se îngrăşase într-atât, încât nu mai încăpea în cele vechi. Doamna Wu a rămas uimită. În afară de ora meselor, nu îl mai văzuse de multă vreme, iar în ultimul timp apărea din ce în ce mai rar chiar şi la masa de familie. Privindu-i fălcile, femeia şi-a spus că domnul Wu avea să moară de timpuriu. Apoi s-a gândit că e mai bine să mori mai devreme, dar fericit, decât mai târziu, dar nefericit. Aşa că n-a spus nicio vorbă prin care să-i atragă în vreun fel atenţia.

Când cei doi stăpâni ai casei s-au aşezat, au intrat ţăranii, îmbrăcaţi în robe albastre de bumbac şi încălţaţi cu sandale noi de paie. Aduseseră pacheţele cu prăjituri, înfăşurate în hârtie maronie groasă şi legate cu sfoară din paie. Dedesubtul sforilor puseseră bucăţele de hârtie roşie, ca să aducă noroc. Le-au oferit, iar domnul Wu a protestat cuviincios, spunându-le că nu era nevoie să arate atât de multă curtenie.

Apoi, stând smeriţi dinaintea oamenilor de vază, ţăranii şi-au spus păsul. Doamna Wu asculta. La fel şi domnul Wu, deşi mai puţin interesat. Domnul Wu era întru totul de acord cu ei.

— Aceşti fraţi au dreptate, a declarat bărbatul. Fiul nostru se poartă ca un nesăbuit. O să-i poruncesc să se întoarcă imediat acasă şi să vă lase în pace.

În schimb, doamna Wu cunoştea necazul pe toate părţile şi nu avea de gând să-şi lase soţul să hotărască în necunoştinţă de cauză. Aşa că la început l-a aprobat, apoi şi-a arătat cu blândeţe dezaprobarea. Le-a spus aşa:

— Tatăl fiilor mei a spus vorbe înţelepte şi trebuie să i se dea ascultare. Voi, oameni buni, sunteţi cu toţii trecuţi de patruzeci de ani. Fără îndoială că nu trebuie să fiţi siliţi să faceţi un lucru pe care nu-l vreţi. Dar poate că în satul vostru sunt câţiva tineri cărora le-ar prinde bine puţină învăţătură. Să spunem, destulă cât să vă puteţi controla cheltuielile şi să vă daţi seama dacă nu sunteţi traşi pe sfoară la piaţă.

S-a răsucit spre domnul Wu şi i-a vorbit cu un glas care, odată cu trecerea anilor, devenise tot mai blând.

— Ce-ar fi să-i interzicem fiului nostru să predea celor de peste patruzeci de ani dacă aceştia nu doresc să înveţe?

Era o învoială corectă, aşa că toţi s-au arătat de acord. Dacă nu voiau, ţăranii nu erau nevoiţi să i se supună lui Fengmo şi nimeni nu se mai temu că, dacă voia să rămână neştiutor de carte, nu avea să fie lipsit de pământul arendat ori de seminţe de răsad.

Dar când doamna Wu i-a povestit lui Fengmo despre vizita ţăranilor, tânărul a râs.

— Ştiu o cale prin care să izbândesc! a strigat el.

Întâmpina greutăţile cu voie bună. Ca urmare a trudei sale, ţăranii mai vârstnici au văzut cât de multe beneficii aveau cei tineri dacă învăţau carte şi au vrut să înveţe şi ei. Desigur că nici Fengmo nu pierdea ocazia să dea de veste când un ţăran tânăr avea de câştigat datorită învăţăturii, aşa încât putea citi o chitanţă şi era în stare să socotească. În cele din urmă cititul a ajuns la modă. Alte sate au cerut să li se înfiinţeze şi lor şcoli, iar Fengmo era atât de ocupat, încât treceau luni întregi fără ca mama lui să ştie cum îi merge.

Lui Fengmo îi mergea foarte bine, dar faptele lui iscau necazuri în familie. Xiuming şi Rulan s-au mutat în sat. Asta o nelinişştea pe doamna Wu: tânărul le punea să muncească în şcoală şi atunci cum mai putea Xiuming să-şi tăinuiască dragostea faţă de Fengmo? Doamna Wu îşi făcea multe griji, fiindcă deşi Fengmo şi Xiuming aveau aproape aceeaşi vârstă, cei doi nu aparţineau aceleiaşi generaţii, iar dacă lumea ar fi bănuit că e ceva necurat între ei, numele familiei Wu ar fi fost întinat. Dar într-o seară Fengmo a venit la ea.

L-a primit cu inima deschisă, ştiind că băiatul venea doar când avea de rezolvat ceva important. Când l-a văzut, s-a temut o clipă să nu audă ceva neplăcut despre Xiuming. Într-adevăr, Fengmo venise să-i vorbească despre Xiuming, însă vorbele lui au fost altele. S-a aşezat hotărât pe un scaun, şi-a pus mâinile pe genunchi şi a început imediat să vorbească. Glasul îi era liniştit, dar ochii lui aveau o expresie îndurerată. În vreme ce fiul ei vorbea, doamna Wu nu se putea abţine să-i admire frumuseţea. Aerul curat de la ţară îi adusese culoare în obraji şi munca încununată de succes îl făcuse îndrăzneţ.

— Mamă, nu ştiu cum să-ţi spun ce-am de spus, aşa că o să încep fără ocolişuri.

— Începe, fiule, l-a îndemnat femeia.

Fengmo şi-a trecut mâinile prin părul scurt. La întoarcerea acasă, părul lui era lung şi lins, dar tânărul şi-l tunsese scurt, după obiceiul

ţăranilor, iar acum îi stătea ţeapăn.

— Are de-a face cu Xiuming? a cerut ea să ştie.

— Cum de le ştii pe toate? a întrebat surprins tânărul.

— Am căile mele. Aşadar, fiule, ce anume ai de spus?

Gheaţa fusese spartă şi tânărul a putut vorbi.

— Mamă, ştii bine că nicio femeie nu mă mai poate mişca.

Femeia a zâmbit, amuzată de tinereţea lui, şi ceva zărit pe chipul lui grav şi tânăr a înduioşat-o profund. Ei, poate că vechile tradiţii ale iubirii şi căsniciei erau greşite. Cine putea şti? S-a aplecat mai mult în faţă.

— Îmi amintesc…

A început să vorbească, dar apoi s-a stăpânit. Îşi amintise o zi anume, pe când avea vârsta lui Fengmo: se trezise dimineaţa devreme, privise chipul soţului ei adormit şi ştiuse că nu-l va putea iubi niciodată. Cu toate astea, îşi făcuse datoria, fusese mulţumită şi, în alte privinţe, viaţa ei fusese una fericită.

Dar tinereţea pe care o zări pe chipul lui Fengmo nu i-a îngăduit să vorbească. Şi-a îndreptat spinarea. Nu, nu putea vorbi despre sine în faţa fiului ei.

— Ce să facem? a întrebat-o el.

— Să ne gândim la soluţia cea mai rezonabilă.

Însă Fengmo avea deja un plan.

— Îţi cer voie s-o iau cu mine pe Linyi. O să trăim şi noi la ţară.

Deşi doamna Wu ştia că propunerea lui era înţeleaptă, se întristă la gândul că sub acoperişul ei o altă curte avea să rămână pustie. Numai că i-a plăcut că tânărul o considera pe Linyi un mijloc de a se apăra pe sine şi cu cât se gândea mai mult la planul lui, cu atât creştea în ea dorinţa de a-l lăsa să procedeze aşa. Într-un sfârşit i-a spus:

— Sunt de acord, dar cu o condiţie: când Linyi o să rămână grea cu tine, să vă întoarceţi aici pentru naştere şi alte câteva luni după aceea. Nepoţii trebuie să se nască sub acoperişul nostru.

Fengmo s-a învoit, iar după câteva zile el şi Linyi au încuiat porţile curţii lor şi s-au mutat în sat, într-o casă cu pereţi din lut. Doamna Wu era mulţumită. Un timp s-a întrebat dacă nu era cazul să o cheme pe Xiuming, să-i dea sfaturi, să o aline şi să o laude, însă a hotărât să n-o facă. La fel ca restul lumii, tânăra trebuia să înveţe singură, din proprie experienţă, ce anume putea avea şi ce nu.

Capitolul XV

Iar Xiuming a învăţat. Dar peste un an, când Linyi se pregătea să nască primul ei copil, s-a petrecut ceva nespus de ciudat. Era anul marii retrageri, când duşmanul din insulele Oceanului de Răsărit a cotropit numeroase teritorii şi a alungat mulţi oameni din casele lor. Pribegii treceau prin oraşe şi sate şi mulţi străbăteau oraşul în care locuia familia Wu, care se nimerise să fie în acea regiune.

Printre cei care mai întârziau pe acolo se număra şi o văduvă bătrână. Femeia rămăsese la han mai mult decât ceilalţi pribegi şi era însoţită de fiul ei, de noră şi nepoţi. Fiul era singurul ei copil rămas în viaţă şi acesta i-a spus hangiului de ce a rămas acolo.

— Cu mulţi ani în urmă mama a pierdut o fiică pe aici. Există vreo cale de a găsi copiii pierduţi?

— Copilul nu era mort? s-a interesat hangiul.

Pribegii aceia erau înstăriţi, aşa că omul le vorbea politicos.

— Nu era mort. Bunica mea era iute din fire şi s-a înfuriat când mama a născut trei fete la rând.

— Cum de-aţi ajuns prin părţile astea în anul ăla?

— A fost un an vitreg în regiunea noastră, pe lângă capitala din nord. Recoltele au fost slabe şi ne-am mutat aici, unde era hrană din belşug. Pe drum încoace, mama a născut.

Hangiul a căzut pe gânduri.

— Înseamnă că s-a întâmplat chiar în hanul ăsta, a spus el. E singurul din oraşul nostru, iar eu trăiesc aici de când mă ştiu. La fel şi tata, înaintea mea.

— Mama a spus că aici s-a petrecut totul şi de asta am zăbovit la voi. Cele două surori ale mele au murit, iar mama tânjeşte după copilul pierdut.

— O să mă duc la oamenii de vază ai oraşului şi-o să stau de vorbă cu ei, i-a zis hangiul. Dacă ştie cineva ceva, aceea trebuie să fie doamna Wu.

Aşadar, hangiul s-a îmbrăcat cu veşmintele sale cele mai bune şi într-o seară, după ce şi-a slujit oaspeţii, i-a trimis vorbă doamnei Wu cum că avea să-i pună o întrebare, asta dacă ea dorea să-l primească.

Dat fiind că familia hangiului slujise îndelung familia Wu, doamna Wu i-a răspuns că o să-l primească. Peste un ceas bărbatul stătea dinaintea ei, în holul mare, iar de data asta ea nu l-a mai chemat pe domnul Wu, fiindcă era o oră nepotrivită pentru el. Domnului Wu

nu-i plăcea să fie deranjat după cină, numai că doar atunci putea veni hangiul, de vreme ce era război şi oaspeţii îi soseau buluc la han.

Ajuns în faţa doamnei Wu, hangiul i-a povestit totul. Doamna Wu îl asculta şi punea lucrurile cap la cap. Nu şi-a dezvăluit gândurile în faţa bărbatului. În schimb, i-a zis:

— Spune-i femeii să vină să mă vadă şi să-mi povestească totul.

— E cel mai bun lucru de făcut, doamnă, a declarat hangiul şi la întoarcere a transmis mesajul.

A doua zi bărbatul de la han şi-a adus mama în casa Wu. Stăpâna casei a primit-o la ea, iar fiul străinei a rămas să aştepte în curtea principală.

Doamna Wu nu avea cum să ştie ce fel de femeie avea să-i calce pragul casei. S-a aşteptat să vadă o femeie de rând. Cu toate acestea, când oaspetele a intrat, sprijinindu-se de braţul unei servitoare, doamna Wu şi-a dat seama că femeia nu era o oarecare, ci o doamnă nobilă, doar că una vârstnică.

Doamna Wu i-a dat bineţe bătrânei şi a poftit-o să se aşeze pe locul de onoare. Bătrâna a refuzat până când n-a mai avut încotro şi s-a aşezat. Apoi, cum cele două doamne erau în sfârşit aşezate, s-a adus ceaiul şi totul era prielnic pentru o discuţie. Ying şi slujnica bătrânei se aflau prea departe pentru a asculta, însă nu atât de departe încât să nu poată auzi dacă erau chemate.

După câteva schimburi de vorbe curtenitoare, doamna i-a povestit gazdei:

— Ne-am abătut destul de mult de la drumul nostru spre apus. E limpede că nu vom fi în siguranţă decât după ce ne vom îndepărta în direcţia aceea. Acum am mers cu patru sute de kilometri mai mult decât ar fi fost nevoie. Dar am avut motivele mele.

Doamna şi-a şters ochii cu o batistă de mătase.

— Spuneţi-mi tot ce doriţi să-mi povestiţi, a îndemnat-o cu blândeţe doamna Wu.

Încurajată, bătrâna doamnă a povestit cum îşi lepădase copilul.

— Sunt convinsă că fetiţa mea n-a murit. Era aşa de voinică! Mult mai sănătoasă decât ceilalţi copii ai mei. Iar tatăl copilei se codea s-o ucidă, chiar dacă i-o cerea maică-sa. Era un om bun la suflet, iar ea era haină. Din păcate, el a murit înaintea ei şi s-a temut să-mi spună ceva împotriva voinţei mamei lui.

S-a oprit, ca să poată plânge în voie.

— Cât de amarnică ne-a fost pedeapsa! Copiii mi-au murit unul

după altul, până când doar fiul cel mare a rămas în viaţă. Acum îmi caut copilul pierdut şi de asta am venit până aici.

— Ştiţi sigur că fata n-a fost ucisă?

— Ştiu, pentru că în timp ce stăteam în pat, îndată după naştere, l-am auzit pe bărbatul meu implorându-şi mama. Într-un sfârşit femeia s-a înduplecat şi a fost de acord ca fata să nu fie ucisă, ci doar aruncată dincolo de zidurile oraşului.

— Copila era înfăşurată într-o haină de mătase roşie? a întrebat doamna Wu.

Bătrâna s-a zgâit la ea.

— Da, în vechea mea haină roşie, a spus ea cu răsuflarea tăiată. M-am gândit că dacă o înfăşor în ea, s-ar putea s-o vadă cineva.

Doamna Wu s-a ridicat şi s-a apropiat de cufăr. Acolo, deasupra hainelor sale împăturite, era cea pe care Xiuming i-o dăduse spre păstrare cu mult timp în urmă.

— Iată haina.

Faţa bătrânei a devenit plumburie.

— Asta e haina cu pricina! a şoptit ea şi a strâns-o în mâini. Şi copila?

— Trăieşte, a venit răspunsul doamnei Wu.

Apoi i-a spus povestea lui Xiuming şi a felului în care fata ajunsese în casa ei. Bătrâna doamnă o asculta plângând, nerăbdătoare, dar şi neliniştită. Doamnei Wu i-a fost greu să-i povestească musafirei că Xiuming nu fusese pe placul domnului Wu, iar ea îi îngăduise să plece în sat, chiar dacă o preţuia mult. Bătrâna s-a arătat recunoscătoare, dar şi plină de reproşuri. În cele din urmă doamna Wu i-a spus:

— Să mergem în sat şi veţi vedea că fiica dumneavoastră a fost bine tratată.

Fără să mai piardă vremea, a poruncit să li se aducă două palanchine şi cele două doamne au plecat imediat spre sat.

Doamna Wu îşi propusese demult să treacă prin sat şi să vadă cum o ducea Fengmo, dar frigul iernii, arşiţa verii, o mică fierbinţeală care o încercase şi plăcerea ei de a citi în singurătate o împiedicaseră să o facă. În ziua aceea toate cele văzute au umplut-o de mirare. Satul era curat şi prosper, aşa cum nu mai fusese niciodată înainte, iar sătenii păreau mai sănătoşi ca oricând. Copiii aveau nasul curat şi părul pieptănat, iar sătenii i-au arătat cu mândrie o clădire din lut: şcoala cea nouă. Fengmo îi povestise multe despre munca lui, ea îl ascultase şi îl aprobase, dar nu

pricepuse întru totul ce înfăptuise băiatul.

Casa lui Fengmo se înălţa lângă şcoală. Toată lumea le aştepta, pentru că un mesager alergase înaintea doamnelor şi le anunţase sosirea. Linyi era însărcinată, iar doamna Wu ştia asta, dar nu se aştepta s-o vadă arătând atât de sănătoasă. Avea obrajii trandafirii, gura roşie – fără să aibă nevoie de sulemeneală – şi se împlinise. Îşi retezase vârfurile ondulate ale părului, ceea ce a mulţumit-o foarte mult pe doamna Wu. Dar s-a simţit şi mai mulţumită când a văzut schimbarea din comportamentul lui Linyi. Fata era respectuoasă şi ageră, iar din zilele ei de lenevealã nu mai rămăsese nicio urmă.

Aşadar, au intrat în casa lui Fengmo şi s-au aşezat. L-au chemat, iar când tânărul a sosit, i-au povestit şi lui despre copilul pierdut. Au chemat-o pe Xiuming, împreună cu fetiţa ei, iar tânăra a venit însoţită de Rulan.

În clipa când Xiuming a intrat, mama şi fiica s-au privit şi s-au recunoscut pe dată. Dacă n-ar fi fost înrudite, n-ar fi fost cu putinţă ca două chipuri să se asemene într-atât. Cei care erau de faţă au izbucnit în râs văzând cât de minunat se sfârşea o poveste atât de ciudată. Deşi era cea mai tăcută din odaie, doamna Wu era şi cea mai mulţumită.

— Mamă! a strigat Xiuming.

— Ea e fiica mea, a anunţat bătrâna.

Cele două au plâns, iar femeia şi-a îmbrăţişat şi nepoata, care crescuse şi devenise îndrăzneaţă. Copila ţipa şi împărţea lovituri. Xiuming a plesnit-o, doamna a protestat şi în curând toate erau iar în bună stare. Desigur, bătrâna a insistat ca Xiuming şi fetiţa să o însoţească şi să se alăture familiei. Însă Xiuming trebuia să ceară încuviinţarea doamnei Wu.

— Soră mai mare, pot să plec? a întrebat ea sfioasă.

Pentru doamna Wu era foarte limpede că Xiuming nu se simţea bine. În ciuda aerului curat de la ţară şi a mâncării hrănitoare, femeia era palidă şi avea ochii înfundaţi în orbite, de parcă n-ar fi dormit, iar doamna Wu a observat că-şi ferea ochii de Linyi. Fetei ăsteia avea să-i prindă bine să părăsească familia Wu. Prin urmare, i-a îngăduit să plece.

— Dacă orice altcineva în afară de mama ta mi-ar fi cerut asta, nu te-aş fi lăsat. Dar dacă azi Cerul a reunit mama şi fiica, eu cum să vă despart? O să pleci, dar mai întâi o să dau poruncă să se croiască haine noi pentru tine şi pentru fetiţă şi să vi se pregătească lucrurile de care veţi avea trebuinţă pe drum. Nu se

cade să plecaţi din casa noastră cu mâna goală.

Bătrâna doamnă s-a opus, spunând că nu era nevoie de aşa ceva, însă doamna Wu a stăruit. Pe urmă, după multe mulţumiri, Xiuming s-a dus la han, însoţită de mama ei, iar din clipa aceea cele două nu s-au mai despărţit.

Doamna Wu nu i-a spus nimic lui Xiuming. Însă înainte ca mama şi fiica să plece, a luat-o pe bătrână deoparte şi i-a zis:

— Să nu îngăduiţi ca fiica dumneavoastră să rămână singură. Găsiţi-i un soţ cumsecade, ca să-şi ia viaţa de la capăt.

Doamna i-a făgăduit. Xiuming a plecat din casa Wu, iar câteva săptămâni mai târziu, după ce totul a fost pregătit, a plecat cu mama ei. Doamna Wu s-a bucurat că tânăra nu a venit să-şi ia rămas-bun de la ea între patru ochi. Cunoştea prea bine sufletul simţitor al fetei şi nu credea că Xiuming nu venise pentru că ar fi fost nerecunoscătoare sau uitucă. Xiuming nu trecuse pe la ea pentru că nu mai avea ce să-i spună mamei lui Fengmo şi nici nu voia s-o îndurereze. Iubirea lui Xiuming a rămas tăinuită în sufletul ei.

Doamna Wu nu a mai revăzut-o niciodată. O dată pe an primea o scrisoare scrisă de un grămătic tocmit şi semnată de Xiuming. În fiecare an, după saluturile cuvenite, în aceste scrisori Xiuming îi dădea de ştire că o duce bine şi că fetiţa ei creşte. În cele din urmă, după ce războiul s-a sfârşit, i-a scris că s-a măritat cu un văduv din Peking, un negustor mărunt care vindea mărfuri chinezeşti şi străine. Bărbatul avea doi fii mici, pe care fata a învăţat repede să-i iubească. Apoi mama fetei a murit, iar Xiuming a născut un alt fiu şi doi gemeni. Casa ei era plină.

Doamna Wu răspundea la aceste scrisori cu poveţe şi vorbe înţelepte. Pentru că avea o inimă bună, în fiecare scrisoare îi trimitea lui Xiuming veşti despre Fengmo şi familia lui.

Da, şi familia lui Fengmo creştea. Oricare va fi fost viaţa lui lăuntrică, cea a trupului îi era roditoare. Linyi a născut un fiu, o fiică şi încă doi fii. Înainte de fiecare naştere venea în casa Wu, dar după ce pruncul împlinea o lună, se întorcea în sat, unde i se alătura lui Fengmo. Nu avea timp să se joace, să se îmbufneze, să-şi încreţească părul sau să-şi vopsească unghiile. Fengmo se purta sever cu ea, însă era corect. Doamna Wu ştia bine că Fengmo nu o iubeşte pe Linyi, dar nici nu avea nevoie de iubire. În el ardeau alte focuri, mai aprige decât cel al iubirii. Fengmo ardea pentru oameni.

Dorea să construiască şi mai multe şcoli, iar după ce le-a ridicat, a început să viseze la spitale. Lăsase deoparte toate robele de mătase, care zăceau închise în cuferele din depozitele familiei. Fengmo purta straie simple, croite asemenea unei uniforme, fără alte însemne sau podoabe. Ceva anume de pe chipul lui mult prea serios îi amintea mereu doamnei Wu de André, doar că fiul ei nu avea umorul preotului. Era aspru până în miezul fiinţei lui, la care nu ajungea nimeni, nici măcar el însuşi. Nu-i mai scrisese femeii pe care învăţase să o iubească dincolo de mări şi nu mai vorbise niciodată despre ea. Fengmo nu era capabil să facă doar un lucru. Zelul lui se întindea în mai multe părţi deodată.

Toată lumea îi admiră ardoarea, până când aceasta a cuprins şi familia Wu. În clipa aceea a fost deodată prea mult. Fengmo nu s-a mulţumit să îi înveţe pe săteni şi pe Yenmo, care îl iubea. S-a amestecat în familia fratelui său mai mare. Liangmo n-a acceptat aşa ceva. Fengmo nu mai prididea să găsească destui profesori pentru şcolile lui şi, văzând că Meng, cumnata lui, stătea cu mâinile în sân şi se îngrăşa, a întrebat-o într-o zi de ce nu le ajuta pe Linyi şi Rulan să le înveţe pe bătrânele care se chinuiau să înveţe ideogramele, să coasă cu mai multă îndemânare şi alte asemenea lucruri folositoare. Meng a făcut ochii mari.

— Eu? a exclamat femeia. Dar eu plec din curtea noastră doar când merg s-o văd pe mama.

— Dar ar trebui s-o faci, cumnată. E de datoria ta. Doicile se îngrijesc de copiii tăi, fiul tău cel mare e în grija meditatorului, iar de gospodăria ta se ocupă servitorii. Ar trebui să vii să ne ajuţi vreo două ceasuri în fiecare zi.

Meng s-a arătat foarte neliniştită.

— Nu pot! a strigat ea. Liangmo nu mi-ar îngădui-o.

— Dar ai învăţat să scrii şi să citeşti, a insistat Fengmo. În ţara noastră niciun om cu ştiinţă de carte n-ar trebui să ţină doar pentru sine ceea ce ştie.

Meng îl asculta, cu chipul ei rotofei schimonosit de spaimă. În ultimul timp glasul lui Fengmo devenise răsunător, ca de profesor, şi odată ce începea să vorbească despre convingerile lui, nimeni nu mai reuşea să strecoare vreo vorbă. Doar bunătatea lui nesfârşită te făcea să-l suporţi şi îi încuraja pe elevii lui să-l iubească.

— O să-l întreb pe Liangmo, a cedat într-un târziu Meng, iar Fengmo a plecat, mulţumit că o înduplecase.

Dar când Meng i-a povestit cum îi vorbise Fengmo, Liangmo s-a

înfuriat.

— M-a făcut să mă simt haină, a suspinat femeia.

Liangmo şi-a scos ochelarii pe care îi purta de la o vreme, i-a pliat şi i-a pus în buzunar. Apoi a izbit cu palma în masă.

— Fengmo face numai boacăne! Le-a băgat prea multe în cap oamenilor de rând. Chiar ieri ţăranii au venit să-mi spună că de acum încolo nu mai vor un misit care să le vândă cerealele. Vor să le vândă chiar ei. I-am întrebat cum au de gând să facă socotelile şi se pare că Fengmo i-a învăţat să socotească. Ce-o să mănânce misiţii şi cum or să-şi mai hrănească familiile? Oare nu trebuie să avem toţi un loc sub soare?

A rămas încruntat o vreme, apoi a adăugat:

— Meng, îţi interzic să mai vorbeşti cu fratele meu. O să stau eu de vorbă cu el.

Aşa a şi făcut. Şi-a luat un răgaz de la munca lui la prăvălii şi s-a dus la Fengmo. În sinea lui s-a simţit uluit de curăţenia din sate, căci de-acum Fengmo îşi împlinea misiunea în tot ţinutul. Dar a strâns din buze şi a refuzat să-şi recunoască uimirea. În schimb, a mormăit că tare-ar vrea să ştie cine plăteşte pentru toate astea şi că săracii n-ar trebui să fie la fel de curaţi ca bogaţii. Nevoiaşii nu aveau nevoie de spitale, fiindcă oamenii erau oricum prea numeroşi. De ce să trăiască atât de mulţi?

Vizita lui s-a sfârşit cu o ceartă aprinsă între cei doi fraţi, iar situaţia s-a înrăutăţit când Liangmo s-a arătat scandalizat de înfăţişarea lui Linyi, pe care o considera nepotrivită pentru o doamnă din familia Wu. Femeia era îmbrăcată ca o profesoară de rând, iar Liangmo a susţinut că părea mai bătrână decât Meng. Lui Linyi nu i-a picat bine, iar atunci Rulan s-a amestecat şi ea, luându-le partea lui Fengmo şi ţăranilor. Liangmo a fost şi mai nemulţumit când a văzut că durerea lui Rulan se domolise, pentru că zelul femeii îşi găsea împlinirea în munca ei din sate. La urmă toţi s-au despărţit supăraţi, iar Liangmo s-a dus să i se plângă doamnei Wu.

La acea vreme doamna Wu îşi mai părăsea curtea doar pentru a-i vizita pe copiii din templu. Nu mai adusese niciun orfan. Oricare va fi fost dorinţa lui André, ea nu mai luase niciun alt copil în grijă. Totuşi făcuse ceva: dăduse bani unei mănăstiri budiste de maici din sudul oraşului şi în fiecare dimineaţă două maici se duceau să caute copii aruncaţi dincolo de ziduri. Apoi aduceau copiii în mănăstire şi îi îngrijeau. Doamna Wu poruncise ca fetele găsite să nu devină maici, ci să înveţe şi mai apoi să fie măritate cu ţărani

cumsecade, buni la suflet. Făcuse asta în memoria lui André.

Însă păstrase în templu copilele lui André şi când fetele împlineau şaisprezece ani, le mărita cu tineri potriviţi. Copilelor li se dusese vestea, aşa că tinerii se înghesuiau să-şi ia neveste din rândul lor. De fiecare dată când o fată împlinea şaisprezece ani, doamna Wu o chema la ea şi îi vorbea despre bărbaţii care doreau să o ia de nevastă. Aceste obiceiuri noi stârniseră vorbe în oraş, întrucât doamna Wu nu se mulţumea să le spună fetelor numele, vârsta şi însuşirile alese ale tinerilor, ci le arăta şi poze.

— De ce să vadă poze doar bărbaţii? îi întreba ea pe cei care se mirau făţiş dinaintea ei. Nu-i mai cinstit ca şi femeile să vadă chipul bărbatului?

Nimeni nu îndrăznea să o judece, aşa că tinerii se întrecură să îi trimită poze. Când fetele împlineau vârsta potrivită, doamna Wu le arăta chiar ea acele poze. După ce fata alegea, doamna Wu trimitea bărbatului o fotografie de-a fetei, iar renumele copilelor era aşa de mare, încât niciun bărbat nu a refuzat vreodată fata care îl alesese.

Doamna Wu le considera fiicele ei şi le învăţa tot ce trebuiau să ştie ca să se bucure de o viaţă plăcută şi tihnită alături de soţii lor. Toate fetele s-au dovedit soţii destoinice, iar datorită lor doamnei Wu i s-a dus vestea în ţinut.

Era o chestiune de mândrie pentru ea să le ofere o nuntă frumoasă, iar la ceremonii doamna Wu ţinea locul mamei. Nimeni nu îi înţelegea surâsul, nici privirea pierdută. Dar ea nu avea nevoie să fie înţeleasă. I se părea că, în timp ce trimitea orfanele, rând pe rând, în cămine liniştite şi sigure, André însuşi îi stătea alături. Pentru ea nu era îndeajuns să le pregătească pe fete. Nu îngăduia ca nunta să aibă loc până când nu discuta chiar ea cu mirele, iar dacă mama acestuia trăia, vorbea şi cu mama. Dacă soacra avea o fire urâtă, doamna Wu împiedica acea căsătorie. Asta s-a întâmplat în trei rânduri, iar de două ori bărbaţii au fost atât de necăjiţi, încât şi-au părăsit de bunăvoie mama.

Asta o întrista, fiindcă ştia că bărbaţii nu trebuie să plece din casa părintească, şi totuşi André îi vorbise odată şi despre asta.

Pe măsură ce îmbătrânea, André îi apărea tot mai limpede în minte. Îşi amintea foarte bine ce îi spusese bărbatul într-o zi de iarnă, după ce sfârşise lecţia cu Fengmo. În curte se aşternuse zăpada, iar pe întinderea albă se zăreau doar paşii lui uriaşi. Fengmo şi Ying merseseră prin verande, însă André păşise prin

zăpadă.

Ea îl mustrase:

— Cu siguranţă că v-aţi udat la picioare.

André se uitase îndelung la încălţările lui, parcă neînţelegând, apoi îşi scosese cărţile şi începuse lecţia cu Fengmo. Doamna Wu rămăsese pe-aproape în ziua aceea şi ascultase tăcută. Însă după ce Fengmo plecase, îl întrebase pe André:

— Cât de departe de casă i se poate îngădui să plece unui fiu?

Femeia înţelesese că învăţăturile lui aveau să trezească în fiul ei dorinţa de a pleca.

— Casa părintească e doar locul unde s-a născut, îi răspunsese el.

André tocmai îşi punea cărţile în ordine, aşezându-le unele peste altele pe basmaua de bumbac în care le ducea.

— Înseamnă că un fiu n-are nicio datorie faţă de părinţi? întrebase ea.

— Nu sunt omul potrivit să vă răspundă la întrebarea asta, îi spusese André.

O privise scurt, apoi îşi ferise ochii şi un surâs îi luminase chipul.

— Vedeţi cât de departe sunt eu de casa părintească! Şi totuşi n-am uitat că m-am născut la Veneţia.

— La Veneţia? repetase ea.

Până atunci preotul nu mai pomenise locul naşterii sale.

— E un oraş ca Soochow, doar că străzile lui sunt nişte canale. În loc de palanchine, folosim bărci. Privind apa la răsărit şi la apus, o vedeam cum se preface în aur topit.

André îşi curmase vorba şi îşi pironise privirea pe peretele gol de dinaintea lui, dar ea ştia că în clipa aceea bărbatul vedea străzile de aur topit. Apoi André se trezise din visare şi îşi luase rămas-bun.

Astfel făcuse el să se prăbuşească zidurile între care trăise doamna Wu, aşa că de atunci ea nu mai spunea nimic când vreun tânăr îşi părăsea mama trufaşă şi arţăgoasă; la urma urmei, şi tinerii trebuie să trăiască. Toţi trebuie să trăiască.

Năruirea acelor ziduri o pregătise pentru cuvintele lui Liangmo când fiul ei a venit la ea ca să se plângă de Fengmo. Nu îşi vedea fiii în fiecare zi şi nici măcar o dată pe lună, aşa că ori de câte ori aceştia intrau pe uşa ei, îi privea cu alţi ochi. Prin urmare, în ziua aceea a văzut în Liangmo un om de afaceri prosper, viitorul cap al unei mari familii, un negustor care aducea bani în casă.

Îndată ce i-a dat bineţe, Liangmo a spus fără ocolişuri ce-l rodea:

— Fratele meu mai mic a ajuns un fanatic, s-a plâns el. Acum are pretenţia ca Meng să meargă în sat să predea. Aşa ceva nu se poate. Linyi arată ca o profesoară. Şi-a retezat părul, care i s-a decolorat din pricina soarelui. Rulan arată ca o comunistă. Mi se pare oribil. Să fie asta ceva demn de familia noastră?

Doamna Wu a surâs.

— Nu ţi se pare că satele sunt foarte curate? a întrebat ea.

Dar Liangmo nu vedea niciun folos în asta.

— Eu mă gândesc mai întâi la familia noastră, nu la străini şi săteni, a spus el cu încăpăţânare. Mamă, după ce tu şi tata n-o să mai fiţi, eu o să fiu răspunzător pentru familie.

Fiii domnului Wu îşi pomeneau rareori tatăl. Ştiau cu toţii că părăsise locul pe care îl ocupase odinioară în familie. Era toropit, mulţumit şi nu voia decât să fie lăsat în pace. E drept că nepoţii îl adorau. Dădeau năvală în curtea lui, iar domnul Wu le dădea dulciuri, se amuza de ei şi dormea în timp ce nepoţii lui se jucau. Ştiindu-se stearpă, Floare de Iasomie îi răsfăţa şi se purta de parcă ar fi fost copiii ei, pentru ca bătrânul care o întreţinea să nu simtă că i-ar lipsi ceva. Ştia că bătrânii au nevoie să fie înconjuraţi de copii, ca să-şi alunge teama de moarte.

Însă Liangmo se purta foarte cuviincios şi – cel puţin prin vorbe – îşi respecta mereu tatăl şi îi tăinuia slăbiciunile. Acum a continuat să se plângă de Fengmo.

— Şi se cuvine ca Yenmo, fratele nostru mai mic, să nu meargă la şcoală?

— Yenmo nu vrea să meargă la şcoală, i-a zis blând doamna Wu.

— Şi ăsta e un motiv să nu-l silim să meargă? Arată el aşa cum ar trebui să arate mezinul familiei noastre? Parcă ar fi un fiu de ţăran.

— Ei, haide… a spus mama lui cu cea mai blândă voce a ei.

Liangmo a înţeles că femeia dorea ca el să tacă, aşa că şi-a înăbuşit mânia bând o gură de ceai şi s-a aşezat, cu o expresie solemnă pe chip.

Doamna Wu a tăcut îndelung. Cunoştea valoarea tăcerii. Era o zi călduţă, cenuşie, cu un cer cenuşiu, cu ziduri cenuşii, iar din iazul din curte se ridica o ceaţă uşoară în văzduhul prea cald pentru anotimpul acela. În curţi domnea un miros de pământ.

— Fiule, eşti fericit în curţile tale?

— Bineînţeles, i-a răspuns bărbatul şi a pus jos bolul cu ceai. Acolo sunt ascultat. Copiii mei sunt sănătoşi şi isteţi. Mamă, ştiai că

cel mare a terminat şcoala primară?

— Într-adevăr? a răspuns binevoitoare doamna Wu. Totul merge bine în oraş?

— Destul de bine. Poate că pieţele sunt ceva mai sărace, dar nu prea sărăcăcioase pentru anotimpul ăsta. Acum, că războiul s-a sfârşit, au sosit mărfuri străine. Se construieşte o clădire nouă pentru spitalul străin şi am auzit că urmează să vină şi alţi străini.

— Asta e bine?

— Fengmo e mulţumit, a spus sec Liangmo. În ce mă priveşte, pot să zic doar că avem noroc. Meng nu are nevoie de doctori străini, iar copiii nu se îmbolnăvesc niciodată.

— Îmi aduc aminte că am vindecat un nepot din casa Kang cu ajutorul fierturii de ierburi a bunicii, a murmurat doamna Wu. Acum trebuie să fie mare...

Cu un an înainte murise doamna Kang. Văzând-o în sicriu, doamna Wu se gândise la ea. Racla era de două ori mai lată ca de obicei, iar moarta stătea întinsă în ea, îmbrăcată în robe de satin, cu mâinile rotofeie întinse pe lângă trup. După moartea prietenei sale, doamna Wu se gândise uneori la ea cu vechea ei afecţiune, iar prietenia lor devenise iar ca în vremurile ei bune. Doamna Kang fusese o fată trandafirie, veselă şi plină de energie, care se întrista numai pentru fleacuri: pentru că avea nările prea largi sau nasul prea turtit. La scurt timp după moartea ei, domnul Kang se însurase cu o tânără a cărei încăpăţânare agita familia lui enormă asemenea unui polonic învârtit într-o oală cu supă. Dar doamna Wu era de părere că asta nu o privea. Pentru Ying era un subiect de bârfă despre care sporovăia în timp ce-şi pieptăna stăpâna, iar uneori doamna Wu o asculta, alteori nu.

Liangmo aştepta ca mama lui să-i vorbească. Într-un târziu ea şi-a adunat gândurile şi i-a zâmbit.

— Fiule, sufletul fiecărei făpturi ia forma pe care o doreşte şi nimeni nu-l poate silui pe altul fără să se vatăme pe sine. Fiule, trăieşte în casa ta şi lasă-l pe Fengmo să trăiască într-a lui.

— Mamă, te rog să-i spui un singur lucru lui Fengmo, a zis furios Liangmo. Porunceşte-i să nu-şi bage nasul în familia mea.

— Aşa o să fac, i-a promis ea.

Liangmo a plecat, iar când doamna Wu s-a întâlnit cu Fengmo, i-a spus:

— Fiule, îţi aminteşti când profesorul tău ţi-a spus că să predai înseamnă să inviţi un suflet să urce în Cer, dar fără a-l sili?

Judecând după expresia de pe chipul lui Fengmo, doamna Wu a priceput că fiul ei îşi amintea cuvintele lui André. André fusese un om minunat, pentru că toată viaţa lui fusese o invitaţie de a urca la Cer.

Fengmo şi-a luat capul în mâini.

— Ştiu de ce mi-ai amintit de asta. Ştiu de ce trebuie să mi se atragă atenţia. Câteodată patima din mine se revarsă şi mă aprind prea tare. Iar când mă aprind, mă năpustesc peste cei din jur.

Ea l-a lăsat să vorbească, ştiind că bărbatul simţea nevoia să se destăinuie. Iar dacă nu i se destăinuia ei, atunci cui? A simţit din nou dorinţa de a-i povesti despre André. Cei doi erau foarte apropiaţi. Doar ea şi acest fiu cunoscuseră înţelepciunea pe care André le-o adusese în casă. S-a stăpânit din nou, dar şi-a îngăduit un pic de alinare şi i-a spus lui Fengmo:

— Mă gândesc adesea la cele aduse în casă de preotul cel înalt. Familia noastră e atât de veche, încât nu se poate spune că am avut nevoie de înţelepciune pentru a trăi. Familia asta dăinuie de sute de ani şi viaţa noastră continuă. Preotul nu ne-a schimbat şi, cu toate astea, în noi doi s-a petrecut o schimbare. Iar noi am adus-o în casă. Dar ce anume e schimbarea asta?

— Am învăţat de la el că fiinţa are dreptul de a exista, a zis Fengmo.

— Cât de iscusit şi cu câtă uşurinţă ai spus-o!

Dacă ar fi auzit-o cineva atunci, nu şi-ar fi închipuit că femeii i se părea că André era în încăpere, stând lângă ea şi lângă fiul ei şi privindu-i cu o iubire neţărmurită. Doamna Wu se bucura de prezenţa lui. André o vizita adesea când era singură, dar până atunci preotul nu se ivise niciodată când mai era altcineva cu ea.

— Cred că dacă ar fi trăit, ar fi încuviinţat tot ce faci.

— Crezi asta? a exclamat Fengmo.

S-a ridicat şi spusele mamei sale i-au dat şi mai multă energie.

— Mamă, am altă idee. Ce-ai zice dacă i-aş convinge pe doctorii de la spitalul străin să-i înveţe pe doctorii de ţară? Nu e nevoie să ajungă prea învăţaţi, dar ar putea vindeca bolile cele mai răspândite. Poporul nostru moare fără să ştim de ce.

A vorbit mai departe cu un glas însufleţit, puternic şi plin de viaţă, dar ea abia îl auzea. Se gândea la André. Îi vedea mâinile mari şi frumoase. În închipuirea ei, una dintre mâini cuprindea crucifixul de aur care îi atârna pe piept, aşa cum obişnuise să-l poarte în timpul vieţii. Când i se rupsese rozariul, André îşi prinsese

crucea cu sfoară. Şi crucifixul acela se sfărâmase. Când fusese ucis de bandiţi, se desprinsese şi se lovise de pietrele pe care bărbatul se prăbuşise. Îl văzuse când îl privise pe André în sicriu.

— Bine, fiule, a murmurat ea. E bine…

Abia când Fengmo s-a ridicat, vrând să plece, cu mintea plină de noile lui planuri, doamna Wu şi-a amintit ce îi făgăduise lui Liangmo. A întins mâna şi l-a apucat pe Fengmo de braţ:

— Fiule, ţine minte: să nu sileşti pe nimeni. Nici pe Liangmo, nici pe Meng.

— A, ăia doi! a strigat Fengmo. Mi-am luat gândul de la ei…

A plecat, iar André a dispărut. Doamna Wu a rămas singură, surâzând doar pentru sine.

Anii au trecut peste doamna Wu. Nu mai iese dincolo de porţile curţii sale. În ciuda acestui lucru, ştie destul de bine ce se petrece după ele. E vestită pentru faptul că ascultă cu răbdare şi pentru judecata ei limpede. Mulţi vin la ea pentru a-şi lămuri anumite lucruri. Ea ia toate hotărârile importante în oraş şi în ţinut. De pildă, ea a hotărât ce era de făcut cu trupul surioarei Hsia când aceasta a murit, într-o noapte de iarnă, în casa ei singuratică. Sărmanul trup împuţinat a fost purtat până la templul familiei Wu, iar doamna Wu s-a ocupat chiar ea de cumpărarea sicriului şi de înmormântare. Surioara Hsia se îndepărtase până şi de cei de acelaşi neam cu ea. Se certase îndelung cu străinii din oraş, care veneau din altă ţară decât ea. Când murise, în casa ei rămăsese doar bătrânul ei bucătar şi doar el o jelise. Bătrânul o anunţase pe doamna Wu că îşi găsise stăpâna aşezată pe scaun, acoperită cu pătura ei ponosită şi ţinând deschisă pe genunchi cartea ei sfântă.

Dedesubtul zeilor de lut, dedesubtul portretului lui André pictat pe alabastru, surioara Hsia zăcea în racla ei. În afară de fata botezată Iubire, care a aprins lumânările, toate copilele din templu plecaseră. Preotul cel vârstnic, care acum era atât de bătrân, încât abia mai putea să-şi târşâie picioarele, îi îngăduia adesea să-l ajute la treburi, iar bătrâna îngrijitoare găsise în ea un ajutor, întrucât mergea anevoie.

Doamna Wu privise faţa suptă a femeii care îşi părăsise semenii şi încercase să-şi amintească rugăciunea pe care surioara Hsia obişnuia să o spună atât de des, dar nu izbutise. O uitase, ca şi pe toate celelalte lucruri pe care nu dorea să şi le amintească. Aşa că a aprins dinaintea zeilor un beţişor de tămâie în vasul de cositor şi

a rugat Cerul să primească şi acel suflet străin. Pe urmă sicriul a fost pecetluit şi pus într-o firidă a templului până într-o zi prielnică înmormântării, când a fost îngropat pe un deal, în afara oraşului. Doamna Wu a poruncit să se pună la mormânt o lespede de piatră, iar pe ea să fie scrise cele câteva lucruri pe care le ştia despre moartă. Astfel, dacă vreodată veneau pe acolo rude de-ale femeii, puteau s-o găsească.

Doamna Wu credea că era foarte puţin probabil să se întâmple ceva, doar că apoi s-a petrecut ceva ciudat.

La sfârşitul războiului tot ţinutul era cufundat într-o năuceală şi de peste mări au sosit mulţi oameni care s-au amestecat în acea năuceală. Familia Wu nu a fost afectată. Oraşul în care trăia era în continuare la fel de departe de ţinuturile zbuciumate. Însă străinii continuau să treacă pe acolo, din felurite motive, iar unul dintre ele era faptul că îi chema Fengmo. Ori de câte ori auzea numele unui om din Apus, Fengmo îl chema să îi dea sfaturi cu privire la munca lui. Dat fiind că munca lui Fengmo devenise cunoscută pretutindeni şi era încununată de laude, oamenii veneau.

Desigur, doamna Wu nu îi primea, pentru că nu le cunoştea limba şi îi era prea greu să discute cu ei. Pe deasupra, femeia spunea:

— Viaţa mea e împlinită. N-am ce altceva să-i adaug.

Însă într-una din zile Fengmo i-a trimis veste că sosise un bărbat de dincolo de ocean şi că avea un motiv pentru care dorea să-l aducă să-l vadă şi ea. Doamna Wu s-a învoit şi după câteva ore Fengmo a venit, aducând cu sine un bărbat înalt, tânăr şi cu pielea măslinie. De fapt, pielea îi era atât de întunecată, încât, după ce l-a salutat, doamna Wu s-a întors către Fengmo şi l-a întrebat:

— Bărbatul ăsta e străin? Are pielea aşa de tuciurie!

— E străin, dar părinţii şi strămoşii lui se trag din Italia, mamă, unde s-a născut fratele André.

Cât de nebuneşte a început să bată inima doamnei Wu! A uitat că nu putea vorbi decât limba ei. S-a aplecat în faţă, cu mâinile sprijinite pe măciulia de argint a bastonului, şi l-a întrebat pe tânăr:

— Îl cunoşteai pe preotul străin?

Fengmo a tradus repede, iar doamna Wu şi tânărul şi-au vorbit astfel:

— Nu l-am cunoscut, doamnă, dar părinţii mei mi-au povestit despre el. A fost unchiul meu.

— Unchiul tău! Deci aveţi acelaşi sânge!

L-a privit îndelung şi a început să descopere asemănări cu André. Într-adevăr, avea ochii întunecaţi ai lui André, însă nu erau atât de mari. Forma craniului era aceeaşi. La fel şi mâinile. S-a uitat la mâinile tânărului – mai subţiri decât ale lui André, dar cu aceeaşi formă bine-cunoscută. Totul la el era mai mic şi mai delicat decât la André, iar privirea din ochii lui nu era pe de-a-ntregul privirea lui André. Sufletul nu era acelaşi.

Femeia a oftat şi s-a tras înapoi. Nu, sufletul nu era acelaşi.

— Ai venit aici să-ţi cauţi unchiul?

— Da. Deşi nu ne-a scris niciodată în ultimii lui ani de viaţă, părinţii mei ştiau unde se află. Am trecut prin apropiere şi m-am gândit să vin să aflu dacă mai trăieşte, ca să-i dau de veste tatei.

— E îngropat pe pământul nostru, i-a spus doamna Wu. Fiul meu o să te ducă acolo.

Au rămas o clipă tăcuţi. Doamna Wu se lupta cu o gelozie ciudată. A închis ochii şi a văzut chipul lui André conturându-se pe catifeaua întunecată dinăuntrul ei. I-a spus: „Tu eşti doar al nostru”.

A deschis ochii şi l-a văzut pe nepotul lui André stând dinaintea ei. André avea o familie şi rude – străine şi foarte departe!

Bărbatul a zâmbit.

— Doamnă, cred că ştiţi de ce locuia atât de departe de noi şi de ce nu scria niciodată scrisori.

Fengmo a răspuns în locul mamei sale:

— N-am ştiut niciodată.

— Era eretic, a răspuns solemn tânărul. Biserica l-a alungat, l-a numit răzvrătit – fără un cămin, fără sprijin. După aceea n-am mai primit nicio veste de la el. Ne înapoia banii pe care i-i trimiteam şi refuza să se întoarcă acasă.

— Dar n-a făcut nimic rău! a strigat îngrozit Fengmo.

— N-a fost alungat din pricina faptelor, ci a ideilor lui. Credea că bărbaţii şi femeile sunt adevăratele făpturi divine. În ziua de azi ideea asta nu mai pare chiar un păcat. Dar pe timpul lui era o erezie. S-a simţit obligat să-i trimită o scrisoare cardinalului său şi să-i explice. În ultima scrisoare pe care i-a trimis-o tatei i-a povestit totul. Noi nu l-am înţeles. Mama a spus că înnebunise, fiindcă trăia de atâta vreme singur.

În vreme ce Fengmo traducea, doamna Wu asculta fără să scoată o vorbă. Cei de un neam cu el îl alungaseră!

A închis ochii.

„Dar noi nu te-am alungat”, i-a spus în sinea ei.

A rămas tăcută o clipă, ţinând ochii închişi, timp în care cei doi tineri se zgâiau la ea. Îngrijorat că femeia stătea neclintită de atâta timp, Fengmo a făcut o mişcare, iar ea a deschis ochii.

— Spune-i acestui tânăr străin că e foarte mult de mers până acolo. Spune-i că drumul e accidentat şi îngust. Acolo nu-l aşteaptă decât un mormânt, atâta tot.

Tânărul a ascultat.

— Dacă-i atât de departe, mai bine nu merg! Trebuie să mă întorc la timp, ca să plec cu barca. La urma urmei, după cum aţi spus, nu-i decât un mormânt şi nimic mai mult.

După ce şi-au luat rămas-bun, cei doi au plecat, iar doamna Wu s-a bucurat. Simţea nevoia să rămână singură, ca să înţeleagă pe deplin cele aflate despre André. Bărbatul trăise singur aici atâţia ani!

„Dar n-a fost singur”, şi-a spus doamna Wu. Avusese alături copiii pe care îi găsise şi cerşetorii pe care îi hrănise.

Iar ea… cum de-i deschisese porţile şi îl primise în casă? Nu avea să afle niciodată. Ceva îl călăuzise până la ea, iar ea îi deschisese porţile şi îl primise. Bărbatul îi adusese viaţa veşnică.

Da, acum credea că sufletul ei o să dăinuie după ce trupul murea. Nu venera zeii şi nici nu avea o credinţă anume, însă avea iubire – iar asta era pentru vecie. Doar iubirea îi trezise sufletul adormit şi îi dăruise nemurirea.

Ştia că e nemuritoare.